

ORSON SCOTT CARD

MLUVČÍ ZA MRTVÉ

laser

NĚKTEŘÍ OBYVATELÉ LUSITANSKÉ KOLONIE

Xenoloqové (Zenadoři)

Pipo (João Figueira Alvarez)

Libo (Liberdade Gracias a Deus Figueira de Medici)

Miro (Marcos Vladimir Ribeira von Hesse)

Ouanda (Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi)

Xenobiologové (Biologové)

Gusto (Vladimir Tiago Gussman)

Cida (Ekaterina Maria Aperecida do Norte von Hesse-Gussman)

Novinha (Ivanova Santa Catarina von Hesse)

Ela (Ekaterina Eleanora Ribeira von Hesse)

Guvernér

Bosquinha (Faria Lima Maria do Bosque)

Biskup

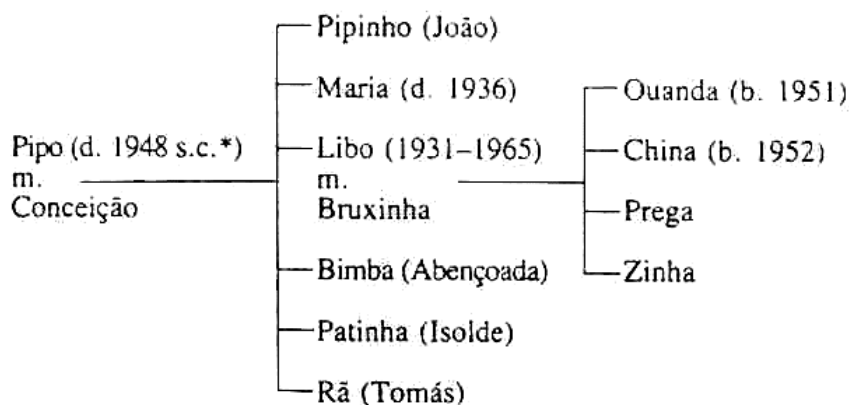
Peregrino (Armáo Cebola)

Opat a představený kláštera

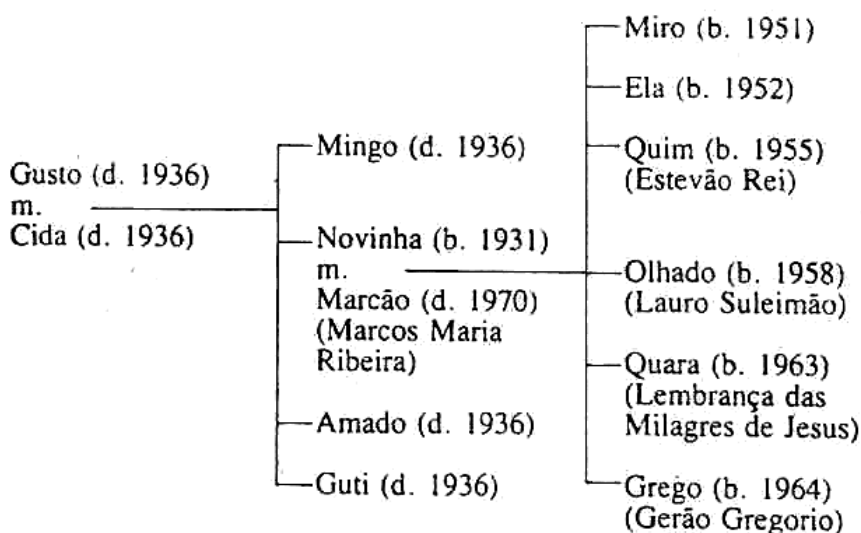
Dom Cristao (Amai a Tudomundo Para Que Deus vos Ame Cristao)

Dona Crista (Detestai o Pecado e Fazei o Direito Crista)

Rodina Figueirových

Rodina Os Venerados

* Všechny letopočty jsou vztaženy k přijetí Hvězdného kodexu.

Výslovnost cizích jmen

Postavy v této knize používají tři jazyky. Starčtina, původně vycházející z angličtiny, je přeložena jako čeština. Nordičtina, kterou se mluví na Trondheimu, se vyvinula ze švédštiny. Mateřským jazykem obyvatel Lusitanie je portugálština. Ale na všech planetách se školní děti od samého začátku učí starčtinu.

Portugálština, neobyčejně krásná řeč, když může znít nahlas, je velmi obtížná pro čtenáře, který má její zvuk odhadnout z psaných písmen. Přestože nebudete tuto knihu číst nahlas, může se vám hodit udělat si představu o tom, jak se portugalská jména a slova vyslovují.

Souhlásky: souhlásky se vyslovují víceméně jako v češtině, navíc je pouze *c*, které vždycky zní jako *s*. Výjimky tvoří *j*, které se vyslovuje jako *ž*, stejně jako *g*, když po něm následuje *e* nebo *i*.

Samohlásky: jednoduché samohlásky se vyslovují víceméně jako v češtině. Je to samozřejmě zjednodušeně řečeno, neboť ve skutečnosti existují dva různé zvuky pro *a*, tři význam měnící způsoby, jak vyslovit *e-é, é* a krátké *e* na konci slova – a podobně tři způsoby výslovnosti *o-ó, ó* a krátké *o* na konci slova. Ale pro čtení knihy není tento rozdíl podstatný.

Kombinace souhlásek: spojení *lh* se vyslovuje jako *Ij* a *nh* jako *ň*. *Ch* se vždy vyslovuje jako *š*. Kombinace *qu* se čte jako *k*, pokud následuje *e* nebo *i*, a jako *kv*, pokud následuje *a*, *o* nebo *u*. Obdobně se chová kombinace *gu*. Proto se *Quara* vyslovuje jako [kvara], zatímco *Figueira* jako [fiGEJra].

Kombinace samohlásek: kombinace *ou, ai, ei, eu* se čtou podobně jako v češtině.

Nosové samohlásky: nosově se vyslovují samohlásky nebo kombinace samohlásek s tildou – obvykle *á* o *a á* – nebo kombinace *am* na konci slova. Navíc na slabice s tildou je vždycky přízvuk, takže například jméno *Marcáo* se vyslovuje jako [maKOUŇ] (znak *ň* nahrazuje znak pro nosové *n*.).

Kdybych vám řekl, že když *t* je před *i*, tak se čte asi jako *č* a *d* se chová podobně, takže pak zní jako *dž*, a kdybych se zmínil, že *x* vždycky zní jako *š*, pokud se náhodou nevyslovuje jako *z*, mohli byste to vzdát, tak to raději dělat nebudu.

Prolog

Roku 1830 po ustavení Hvězdného kongresu vyslala automatická průzkumná sonda hláskou zprávu o tom, že planeta, kterou prozkoumala, má vhodné podmínky pro život člověka. Nejbližší planetou, která pociťovala populační tlak, byla Baía; Hvězdný kongres jí udělil licenci k průzkumu.

Tak se stalo, že první lidé, kteří nový svět spatřili, byli jazykem Portugalci, kulturou Brazilci a vyznáním katolíci. Roku 1866 vystoupili z přistávacího modulu, pokřizovali se a dali planetě jméno Lusitania – staré jméno Portugalska. Začali katalogizovat flóru a faunu. Po pěti dnech zjistili, že malá lesní zvířátka, kterým říkali *porquinhos* – prasečíci – vůbec nejsou zvířata.

Poprvé od doby, kdy nestvůrný Ender spáchal xenocidu na termiřanech, lidé objevili inteligentní mimozemský život. Prasečíci byli po technické stránce zaostalí, ale používali nástroje, stavěli domy a dorozumívali se jazykem. „Bůh nám dal novou šanci,“ prohlásil arcikardinál Pius z Baíy. „Můžeme dojít odpuštění za zničení termiřanů.“

Poslanci Hvězdného kongresu uctívali mnoho bohů nebo taky žádné, ale s arcikardinálem souhlasili. Lusitania měla být osídlena z Baíy a tudíž si podle tradice zachovat katolickou licenci. Avšak kolonie se nesměla rozrůst za stanovenou hranici ani překročit stanovený počet obyvatel. A především byla vázána jedním pravidlem:

Prasečíci neměli být rušeni.

KAPITOLA 1

Pipo

Jelikož se zatím nedovedeme zcela smířit s představou, že lidé ze sousední vesnice jsou stejně lidští jako my, je nanejvýš odvážné se domnívat, že bychom se někdy mohli podívat na přátelské, nástroje vyrábějící tvory vzešlé z jiných evolučních cest a nevidět v nich zvířata, nýbrž bratry, nevidět rivaly, ale naše druhy na cestě do chrámu inteligence.

Ale já to tak vidím, nebo aspoň vidět chci. Rozdíl mezi tím, co je raman a co varelse není v posuzovaném tvorovi, ale v tvorovi posuzujícím. Když prohlásíme, že nějaká mimozemská rasa je ramanská, neznamená to, že práh morální dospělosti překročila ona. Znamená to, že jsme jej překročili my.

Démosthénes, Dopis framlingům

Kořenář byl od samého počátku nejproblematictějším a zároveň nejvíc nápomocným pequeninem. Pokaždé, když Pipo na mýtinu zavítal byl tam a podle svých možností se snažil jeho dotazy zodpovědět. Zákon Pipovi zakazoval ptát se přímo. Pipo byl na něm závislý – možná až příliš – a Kořenář sice rád šaškoval a dováděl jako nezodpovědné mládě, ale přitom pozoroval, hledal a zkoušel. Pipo musel být stále ve střehu, aby mu do nějaké nastražené pasti nepadl.

Ještě před chvílí Kořenář šplhal po stromě a kůry se přidržoval jen rohovitými polštářky na kotnících a vnitřní straně stehen. V ruku měl dvě hůlky – říkalo se jim Otcovské – kterými do stromu při šplhání podmanivě, aryticky tloukl.

Hluk vylákal ze srubu Mandachuvu. Zavolal na Kořenáře nejdřív jazykem mužů a pak portugalsky. „P'rabaixo, bicho!“ Několik okolních prasečků, kteří portugalskou slovní hříčku zaslechli, projeвило uznání prudkým třením stehen o sebe. Vydávalo to syčivý zvuk. Mandachuva měl z jejich aplausu takovou radost, že si maličko vyskočil do vzduchu.

Kořenář se zatím pomalu zakláněl, až se zdálo, že musí spadnout. Pak pleskl rukama, udělal ve vzduchu salto a přistál na nohou. Několikrát si poskočil, ale rovnováhu neztratil.

„Tak, a teď jsi akrobat,“ řekl Pipo.

Kořenář k němu pyšným krokem došel. Napodoboval tak lidi. Bylo to o to směšnější, že jeho zploštělý, vzhůru vytočený rypák silně připomínal prasečí. Nebylo divu, že jim lidé odjinud říkali „prasečíci“. První lidé na planetě jim tak začali říkat už v prvních hlášeních z šestaosmdesátého a než byla roku 1925 založena kolonie Lusitania, jméno se stačilo nesmazatelně zapsat. Xenologové roztroušení po Stovce světů o nich psali jako o „lusitanských domorodcích“, ale Pipo moc dobře věděl, že si jen hrají na vědeckou důstojnost – mimo odborné práce jim určitě říkají prasečíci taky. Pokud šlo o Pipa, říkal jim pequeninové a měl pocit, že jim to nevádí. Oni sami si říkali „Maličtí“. Ale důstojnost nedůstojnost, nebylo co skrývat. Ve chvílích, jako byla tato, Kořenář vypadal jako kanec postavený na zadní.

„Akrobat,“ zkusil Kořenář vyslovit nové slovo. „Co jsem udělal? Máte pro lidi, kteří to dělají, zvláštní slovo? Takže někteří lidé to dělají jako *práci*?“

Pipo si v duchu povzdechl, ale navenek se znovu usmál. Zákon mu přísně zakazoval šířit informace o lidské společnosti, aby kultura prasečíků nebyla kontaminována. Jenže Kořenář neustále hrál hru, kterou chtěl ze všeho, co Pipo řekl, vyždímat co nejvíc souvislostí. Tentokrát ale Pipo mohl vinit jen sám sebe, protože mu uklouzla hloupá poznámka, která pootevřela zbytečná okna do lidského života. Chvilími si mezi pequeniny připadal tak příjemně, že začínal mluvit přirozeně. Nebezpečí bylo všudypřítomné. Nejde mi ta nepřetržitá hra, ve které se snažím získat informace a přitom za ně nic nedat. Libo, můj málomluvný syn, je už teď uvážlivější než já, a to je teprve učedník – jak je to dlouho, co mu bylo třináct? – čtyři měsíce.

„Škoda, že nemám na nohou polštářky jako vy,“ řekl Pipo. „Kůra toho stromu by mi rozedrala kůži.“

„To bychom se všichni styděli.“ Kořenář ztuhl ve vyčkávacím postoji, který Pipo považoval za způsob vyjádření lehkého znepokojení nebo neverbální varování ostatním pequeninům, aby byli ve střehu. Mohl to být také projev mimořádného strachu, ale Pipo si

nevzpomínal, že by na nějakém pequeninovi mimořádný strach pozoroval.

V každém případě si Pipa pospíšil, aby ho uklidnil: „Nemusíš se bát, na to, abych lezl po takových stromech, jsem už moc starý a křehký. To přenechám vám, mladíkům.“

A fungovalo to; Kořenářovo tělo bylo hned znovu pohyblivé. „Rád lezu po stromech. Vidím tak všechno.“ Kořenář si dřepel před Liba a naklonil se k němu. „Přivedeš zvíře, které běhá travou a nedotýká se země? Ostatní mi nevěří, když říkám, že jsem takovou věc viděl.“

Další past. Tak co, Pipa, xenologu, *pokoříš* tohoto jedince z komunity, kterou studuješ? Nebo dodržíš přísná pravidla, jimiž Hvězdný kongres předepsal postupy při tomto střetu kultur? Příkladů bylo málo. Jedinou jinou inteligentní rasou, na kterou lidstvo narazilo, byli před třemi tisíci lety termit'ané, a po tomto setkání zůstali všichni termit'ané mrtvi. Tentokrát chtěl mít Hvězdný kongres jistotu, že jestli lidstvo pochybí, budou to chyby opačným směrem. Minimum informací, minimální kontakt.

Kořenář Pipovo váhání, projevované opatrným mlčením, poznal.

„Nikdy nám nic neřeknete,“ prohlásil. „Pozorujete nás a studujete, ale nikdy nás nepustíte za váš plot a do vaší vesnice, abychom my mohli pozorovat a studovat vás.“

Pipa odpověděl nejupřímněji jak dovedl, ale důležitější než upřímnost byla v tomto případě opatrnost. „Jestli se vy dozvídáte tak málo a my tak moc, jak je možné, že mluvíte starčtinou i portugalštinou, zatímco já s vaším jazykem pořád zápasím?“

„Jsme chytřejší.“ Po těchto slovech se Kořenář zaklonil a otočil se na zadku, takže seděl k Pipovi zády. „Vrať se za svůj plot,“ řekl.

Pipa okamžitě vstal. Nedaleko byl Liba se třemi pequeniny: snažil se pochytit, jak splétají z usušených úponků merdony došky. Všiml si Pipa a hned byl u otce, připraven k odchodu. Pipa ho bez jediného slova odvedl. Vzhledem k tomu, že pequeninové ovládali lidské jazyky plynně, bavili se o svých poznatcích, až když byli za branou.

Cesta domů trvala půl hodiny. Když nechali bránu za sebou a scházeli po svahu kopce ke Stanici zenadorů, spustil se liják. Zenador? Pohled na cedulku nade dveřmi Pipa donutil, aby se nad tím slovem zamyslel. Na cedulce bylo starčtinou napsáno slovo XENOLOG. To

je to, co asi jsem, uvažoval Pipo, přinejmenším pro lidi z jiných světů. Jenže portugalský titul *zenador* se vyslovoval o tolik snadněji, že na Lusitanii slovo *xenolog* prakticky nikdo nepoužíval, a to ani tehdy, když mluvil starčtinou. A právě tak se jazyky mění, uvažoval Pipo. Nebýt hlásky, která umožňuje okamžitou komunikaci v rámci Stovky světů, sotva by se nám podařilo zachovat společný jazyk. Cestování mezi hvězdami je příliš vzácné a pomalé. Starčtina by se během jediného století rozpadla na deset tisíc dialektů. Mohlo by být zajímavé zadat počítači, aby zpracoval projekci lingvistických změn na Lusitanii, k nimž by mohlo dojít, kdyby Starčtina upadla a vstřebala portugalštinu...

„Otče?“ ozval se Libo.

Teprve pak si Pipo uvědomil, že se zastavil deset metrů od stanice. Tangenty. Ty nejlepší části mého intelektuálního života jsou tangenciální, jdou mimo mou kvalifikaci. Asi to bude tím, že v oblasti, pro kterou kvalifikaci mám, mi uložená opatření znemožňují cokoli poznat nebo pochopit. Xenologická věda střeží víc tajemství než matka církev.

Na to, aby se dveře otevřely, stačil otisk jeho ruky. Už ve chvíli, kdy vstupoval, věděl, jak bude nadcházející večer probíhat. Několik hodin jim oběma zabere práce u terminálů, než nahlásí, co během dnešního setkání udělali. Pak si Pipo přečte Libovy poznámky a Libo Pipovy, a když budou spokojeni, Pipo sestaví krátký souhrn a předá jej počítačům, které poznámky utřídí a zároveň je hláskou okamžitě odešlou xenologům ze zbytku Stovky světů. Víc než tisíc je vědců, jejichž kariéra spočívá ve studování jediné mimozemské rasy, kterou známe, a kromě toho mála, které mohou o těchto lesních tvorech odhalit satelity, nemají moji kolegové jiné informace než ty, které jim s Libem posíláme. Jak minimálnější by zasahování ještě mohlo být.

Ale jen co Pipo vstoupil do stanice, poznal, že tento večer nebude patřit pravidelné, uvolnění přinášející práci. Našel tam donu Cristu, oděnou do řeholního roucha. Ze by některé z menších dětí mělo problémy ve škole?

„Ne, to ne,“ ubezpečila ho dona Crista. „Všechny vaše děti prospívají výborně; kromě tohoto, které je podle mě příliš mladé na to, aby nechodilo do školy a pracovalo tady, třebaže jen jako učedník.“

Libo na to neřekl nic. Moudré rozhodnutí, usoudil Pipo. Dona Crista byla bystrá, podmanivá, možná dokonce krásná mladá žena, ale v první řadě a především byla řeholnicí řádu Filhos da Mente do Cristo, Děti Kristova ducha, a když ji rozhněvala ignorance nebo hloupost, nebyl na ni právě příjemný pohled. Bylo udivující, kolika poměrně inteligentním lidem se stalo, že jejich hloupost a ignorance ve výhni jejího despektu poněkud roztála. Mlčení je přístup, který ti jediné prospěje, Libo.

„Nepřišla jsem kvůli žádnému z vašich dětí,“ řekla dona Crista. „Jsem tu kvůli Novinhi.“

Příjmení dona Crista ani nemusela říkat; Novinhu znal každý. Strašlivá descolada skončila teprve před osmi lety. Epidemie hrozila smést kolonii ještě dřív, než dostane spravedlivou šanci uchytit se, a lék objevili Novinhini rodiče, Xenobiologové Gusto a Cida. Tragickou ironií se stalo, že příčinu nemoci a způsob její léčby odhalili tak pozdě, že už sami sebe zachránit nestačili. Jejich pohřeb byl posledním pohřbem descolady.

Pipo si zřetelně vybavoval, jak tam tenkrát maličká Novinha stála a za ruku se držela starostky Bosquinhy, zatímco pohřební mši sloužil osobně biskup Peregrino. Ne, nedržela se starostky za ruku. V duchu ten obraz uviděl znovu a zároveň si vzpomněl i na to, jak bylo jemu. Vzpomínal si, jak se sám sebe ptal: Co si o tom myslí? Je to pohřeb jejích rodičů a ona je posledním z rodiny, kdo přežil; ale ze všech stran na ni dýchá obrovská radost obyvatel této kolonie. Chápe při své mladosti, že naše radost je nejlepší poctou jejím rodičům? Svedli boj a byli úspěšní, v posledních dnech před smrtí objevili naši spásu; přišli jsme oslatit velký dar, který nám dali. Ale pro tebe je to smrt rodičů, před nimiž už dřív zemřeli všichni tvoji bratři. Pět set mrtvých a více než stovka mší za mrtvé obyvatele kolonie v posledních šesti měsících; mší, nad kterými se vznášela atmosféra strachu, zoufalství a zármutku. Teď, když zemřeli tví rodiče, nejsou strach, zoufalství a zármutek, které prožíváš, o nic menší než dřív – jenže tvou bolest nikdo nesdílí. V nás má navrch úleva od bolesti.

Díval se na ni a zkoušel si představit její pocity, ale podařilo se mu jen rozdmýchat vlastní žal ze smrti své sedmileté Mariy, odváte větrem smrti, který pokryl její tělo rakovinnými novotvary a rozbujelými plísněmi; tkáň opuchla nebo se začala rozkládat; z boku jí

vyrostl nový úd, ani noha ani ruka, a zároveň se jí z chodidel a z hlavy odlouplo maso a odhalilo kosti; půvabné, krásné tělo jim mizelo před očima, ale její bystrý duch zůstával nemilosrdně při vědomí, takže cítila všechno, co se s ní dělo, až nakonec volala boha, aby ji nechal zemřít. Pipó si na to vzpomněl a také si vzpomněl na její zádušní mši, slouženou zároveň pro pět dalších obětí. Jak tam seděl, klečel a stál se ženou a dětmi, cítil dokonalou jednotu lidí v katedrále. Věděl, že jeho bolest je bolestí všech, že ztrátou své nejstarší dcery je s komunitou svázán nerozdělitelným poutem žalu, a přinášelo mu to úlevu; bylo to něco, čeho se mohl zachytit. To byl ten správný žal, veřejný smutek.

Malé Novinhi nebylo nic takového dopráno. Její bolest byla větší než Pipova už jen tím, že on nezůstal úplně bez rodiny a byl dospělý, ne dítě vystrašené náhlou ztrátou opor svého života. Ve svém žalu nebyla vtahována těsněji do lůna komunity, ale spíš z ní vylučována. Dnes se všichni kromě ní radovali. Její rodiče dnes všichni vynášeli do nebes, ale ona po nich toužila a byla by raději, kdyby nenašli lék pro ostatní, jen kdyby sami zůstali naživu.

Její izolace byla natolik nápadná, že ji Pipó mohl pozorovat i z místa, kde seděl. Novinha svou ruku z ruky starostčiny co nejrychleji vyprostila. Slzy jí během mše oschly; až do konce seděla mlčky jako vězeň, který odmítá spolupracovat se svými vězniteli. Pipovi jí bylo líto. Ale zároveň věděl, že i kdyby se snažil, ani on by nedokázal skrýt své veselí z konce descolady, svou radost, že o žádné další dítě nepříjde. Poznala by to; každá snaha utišit ji by byla fraškou a zahnala by ji ještě dál.

Po mši procházela v hořkém osamění špalíry lidí, kteří to mysleli dobře, ale krutě jí tvrdili, že její rodiče musí být svatí, že určitě sedí po pravé ruce boha. Jaká je to pro dítě útěcha? „Dnešní den nám nikdy neodpustí,“ zašeptal Pipó své ženě.

„Neodpustí?“ Conceigáo nebyla z těch manželek, které okamžitě pochopí sled manželových myšlenek. „My jsme jí rodiče nezabili...“

„Ale všichni se dnes radujeme, nebo ne? To nám nikdy neodpustí.“

„Hloupost. Stejně tomu nerozumí; ještě je moc malá.“

Ale rozumí, pomyslel si Pipó. Cožpak Maria nerozuměla, když byla ještě mladší, než je Novinha teď?

Jak mýjely roky – teď už osm – vídal ji pouze příležitostně. Byla stejně stará jako jeho syn Libo a to až do Libových třináctých narozenin znamenalo, že měli mnoho předmětů společných. Občas ji slyšel, když stejně jako ostatní děti četla své práce nebo veřejně vystupovala. Udivovalo ho, jak bystře dovede uvažovat, jak hluboce proměřuje myšlenky. A zároveň mu připadala naprosto chladná, odtržená od všech ostatních. Libo, Pipův syn, byl ostýchavý, ale našel si pár přátel a získal si přízeň učitelů. Novinha však neměla žádné přátele, vůbec nikoho, čím pohled by hledala v okamžicích triumfu. Nedalo se říct, že by si ji některý z učitelů opravdu oblíbil, protože odmítala spolupracovat, reagovat. „Je citově paralyzovaná,“ prohlásila jednou dona Crista, když se na ni zeptal. „Proniknout k ní blíž je nemožná věc. Přísahá, že je šťastná a nevidí důvod, proč by se něco mělo měnit.“

A teď přišla dona Crista do Stanice zenadorů, aby si s Pipem o Novinhi promluvila. Proč s Pipem? Napadal ho jen jediný důvod, proč za ním mohla ředitelka školy kvůli této osiřelé dívce přijít. „To mám věřit, že za celá ta léta jsem jediný, kdo se na ni zeptal?“

„Jediný ne,“ řekla. „Když před několika lety papež prohlásil její rodiče za blahoslavené, zajímali se o ni mnozí. Všichni se tenkrát ptali, jestli si dcera Gusta a Cidy, Os Venerados, všimla v souvislosti se svými rodiči nějakých zázračných jevů, tak jako je zaznamenali mnozí jiní.“

„Na to se jí vážně zeptali?“

„Povídaly se různé věci a biskup Peregrino to musel prověřit.“ Když dona Crista mluvila o mladém duchovním vůdci lusitanské kolonie, jako by trochu stiskla rty. Ne nadarmo se říkalo, že uvnitř řádu Filhos da Mente de Cristo to v hierarchii vždycky skřípalo. „Její odpověď byla poučná.“

„To si dovedu představit.“

„Řekla víceméně to, že kdyby její rodiče skutečně naslouchali modlitbám a měli v nebi takový vliv, že by jim mohli vyhovět, tak proč by nevyslyšeli její modlitby a nevstali z hrobu? Řekla, že to by byl užitečný zázrak a že precedenční případy existují. Kdyby Os Venerados skutečně měli moc konat zázraky, tak by to znamenalo, že ji nemají rádi dost, aby její modlitbu vyslyšeli. Raději by věřila, že ji rodiče stále mají rádi, ale prostě nemohou nic dělat.“

„Rozená sofistka,“ řekl Pipó.

„Sofistka a odbornice, pokud jde o vinu. Řekla biskupovi, že kdyby papež prohlásil její rodiče za blahoslavené, bylo by to stejné, jako by církev řekla, že ji rodiče nenáviděli. Petice za kanonizaci jejích rodičů byla pro ni důkazem, že jí Lusitanie pohrdá; a pokud by byla vyslyšena, byl by to podle ní důkaz, že opovrženíhodná je samotná církev. Biskup Peregrino z toho vzteky zesinal.“

„Pokud vím, tak petici stejně odeslal.“

„Pro dobro komunity. A ty zázraky se skutečně *staly*.“

„Někdo se dotkne schránky s ostatky, přestane ho bolet hlava a hned všichni křičí: 'Milagre! – os santos me abencoaram!' Zázrak! – svatí mi požehnali!“

„Víte, že Svatý Řím vyžaduje větší zázraky než něco takového. Ale na tom nesejde. Papež nám laskavě dovolil nazývat naše městečko Milagre a já mám teď pocit, že pokaždé, když to jméno někdo vysloví, Novinha se ještě víc rozhoří skrytou zlostí.“

„Nebo zchladne. Člověk nikdy neví, jak se taková věc na teplotě projeví.“

„V každém případě nejste jediný, kdo se na ni kdy zeptal. Ale jste jediný, kdo se na ni zeptal kvůli ní a ne kvůli jejím nejsvětějším a nejctnostnějším rodičům.“

Bylo to smutné pomyšlení, že kromě řádu, který na Lusitanii spravoval školy, nebyl o dívku jiný zájem než Pipovy občasné, do mnoha uplynulých let roztroušené střípky pozornosti.

„Jednoho kamaráda má,“ ozval se Libo.

Pipó úplně zapomněl, že tam jeho syn je – Libo byl tak zticha, že se dal snadno přehlédnout. Dona Crista se zatvářila také překvapeně. „Libo,“ řekla, „myslím, že to od nás nebylo hezké, mluvit takovým způsobem o jedné ze tvých spolužaček.“

„Já jsem teď zenadorský učedník,“ připomněl jí Libo. Znamenalo to, že do školy nepatří.

„Kdo je její kamarád?“ zeptal se Pipó.

„Marcáo.“

„Marcos Ribeira,“ vysvětlila dona Crista. „Ten vysoký chlapec...“

„Aha, už vím, ten, který má postavu jako kabra.“

„To je pravda, je silný,“ řekla dona Crista. „Ale nikdy jsem si mezi nimi žádného přátelství nevšimla.“

„Jednou, když Marcáa z něčeho obvinili a ona u toho náhodou byla, tak se ho zastala.“

„To je jen tvoje zavádějící interpretace, Libo,“ namítla dona Crista. „Podle mě by bylo přesnější říct, že promluvila *proti* chlapcům, kteří to skutečně udělali a snažili se svalit vinu na něj.“

„Marcáo to vidí jinak,“ řekl Libo. „Několikrát jsem si všiml, jak se na ni dívá. Není to moc, ale někdo ji rád má.“

„A ty ji rád máš?“ zeptal se Pipo.

Libo chvíli mlčel. Pipo věděl, co to znamená. Hledal v sobě odpověď. Ne takovou, o které by si myslel, že mu nejpravděpodobněji vynese přízeň dospělých, a ne takovou, kterou by je rozčílil – přestože většina dětí jeho věku si v podobných klamech libovala. Pátral v sobě, aby našel pravdu.

„Myslím, že chápu,“ začal, „že nechce, aby ji měl někdo rád. Je jako návštěva, která každým dnem čeká, že pojedje zpátky domů.“

Dona Crista zamyšleně přikývla. „Ano, to je pravda, přesně tak to vypadá. Teď ale musíme přestat být indiskrétní a požádat tě, Libo, abys odešel, dokud...“

Byl pryč dřív, než větu dokončila, jen kývl hlavou a po tváři se mu mihl nepatrný úsměv, který říkal: Rozumím.

Provedl do tak hbitě, že odchodem poskytl výmluvnější důkaz svého taktu než namítáním, že může zůstat. Pipo podle toho poznal, že se ho žádost, aby odešel, dotkla; věděl, jak to udělat, aby v dospělých vzbudil pocit, že ve srovnání s ním jsou tak trochu nedospělí oni.

„Pipo,“ promluvila ředitelka, „Novinha požádala o předčasné přezkoušení na xenobiologa. Aby mohla zaujmout místo rodičů.“

Pipo povytáhl obočí.

„Tvrdí, že od dětství xenobiologii intenzivně studuje. Že je připravena začít pracovat hned, bez učednictví.“

„Je jí třináct, ne?“

„Precedenty existují. Mnozí jiní prošli testy v tak raném věku. V jednom případě ještě dřív. Bylo to před dvěma tisíci lety, ale *dovolili* to. Biskup Peregrino je samozřejmě proti, ale starostka Bosquinha, bůh žehnej jejímu praktickému srdci, připomněla, že Lusitanie xenobiologa nutně potřebuje – musíme pracovat na šlechtění nových

druhů rostlin, abychom mohli trochu zpestřit jídelníček a získat z lusitanské půdy vyšší úrodu. Jejými slovy: 'Je mi jedno, jestli je to dítě, xenobiologa prostě potřebujeme.'“

„A po mně chcete, abych ji přezkoušel?“

„Kdybyste byl tak laskav.“

„Rád to udělám.“

„Říkala jsem jim to.“

„Přiznávám, že mám vedlejší motiv.“

„Prosím?“

„Měl jsem pro tu dívku udělat víc. Nevím, jestli začít teď není příliš pozdě.“

Dona Crista se krátce zasmála. „Ach Pipó, byla bych ráda, kdybyste to zkusil. Ale věřte mi, příteli, že dotknout se jejího srdce je jako koupat se v ledu.“

„Rozumím. Dovedu si představit, že ten, kdo se jí dotýká, má pocit, jako by se koupal v ledu. Ale co při tom cítí ona? Jestli je tak chladná, musí ji to pálit jako oheň.“

„Jaký básník,“ řekla dona Crista. Ale v jejím hlase nebyla ironie, myslela to tak. „Chápou prasečící, že jsme jim jako vyslance poslali toho nejlepšího?“

„Zkusím jim to říct, ale jsou skeptičtí.“

„Zítra ji za vámi pošlu. Varuji vás – čeká, že zkouška bude probíhat normálně a vzepře se každému pokusu z vaší strany rozhodnout věc předem.“

Pipó se usmál. „Mnohem víc mě trápí to, co se stane, až zkoušku složí. Jestli neuspěje, bude to s ní zlé. A jestli projde, tak začnou problémy mně.“

„Proč?“

„Libo na mě bude naléhat, abych ho brzy nechal udělat zenadorské zkoušky. A jestli je udělá, nebudu mít důvod, proč nejít domů, nestočit se tam do klubíčka a neumřít.“

„Vy jste ale romantický blázen, Pipó. Jestli je v Milagre muž, který dokáže přijmout svého třináctiletého syna jako kolegu, tak jste to vy.“

Když odešla, Pipó a Libo pracovali jako obvykle spolu a *zaznamenávali*, co přinesl den u pequeninů. Pipó srovnával Libovu práci, jeho způsob uvažování, náhled a postoje s absolventy, které

poznal na univerzitě, než se přidal k lusitanské kolonii. Byl možná malý a musel si osvojit ještě hodně teorie a poznatků, ale způsobem práce byl již vědec a srdcem humanista. Když byli s večerní prací hotovi a šli spolu za svitu velikého, oslnivého lusitanského měsíce domů, Pipo usoudil, že si Libo zaslouží, aby se k němu choval jako ke kolegovi bez ohledu na to, jestli už zkoušky za sebou má nebo ne. To, co už vyšlo najevo, testy stejně poměřit nedovedly.

Ať se jí to líbí nebo ne, Pipo se hodlal přesvědčit, jestli v sobě Novinha má neměřitelné kvality vědce; jestli ne, tak byl rozhodnut postarat se, aby ve zkoušce neobstála a neohlížet se na to, kolik se toho naučila zpaměti.

Vypadalo to, že s Pipem budou potíže. Novinha věděla, jak se dospělí chovají, když si usmyslí, že nebude po jejím, ale nechtěla boj a nechtěla ani být nepříjemná. Jistě, můžeš zkoušky udělat. Ale není důvod to uspěchat; počkejme, chci mít jistotu, že budeš úspěšná na první pokus.

Novinha nechtěla čekat. Byla připravená.

„Nastavte mi obruče, jak chcete, já je proskočím.“

Pipova tvář ztuhla. Všechny tváře tak ztuhly. Ale to bylo v pořádku, chlad jí nevadil, jen ať si zmrznou. „Nechci po tobě, abys proskakovala obručemi,“ odpověděl.

„Žádám o jediné – srovnajte mi je do řady, abych je mohla proskočit *rychle*. Nechci se nechat odbývat jeden den za druhým.“

Pipo se zatvářil zamyšleně. „Moc spěcháš.“

„Jsem *připravená*. Podle Hvězdného kodexu můžu požádat o přezkoušení kdykoli. Je to mezi mnou a Hvězdným kongresem a jestli někde stojí, že xenolog může zkusit Meziplanetární zkušební komisi obejít, tak to nemůžu najít.“

„Potom jsi nečetla dost pozorně.“

„Jediné, co musím mít, abych mohla zkoušku podstoupit dřív, než mi bude šestnáct, je souhlas zákonného zástupce. Já žádného zákonného zástupce *nemám*.“

„To není pravda. Ode dne, kdy tvoji rodiče zemřeli, je ze zákona tvým poručníkem starostka Bosquinha.“

„A ta souhlasila, že mohu zkoušku podstoupit.“ „Jestli za mnou přijdeš.“

Novinha si všimla Pipova pronikavého pohledu. Neznala ho a tak si myslela, že je to stejný pohled, jaký nacházela v tolika jiných očích, touha podřídit si ji, vládnout jí, touha nahlodat její odhodlání a zlomit její nezávislost, touha *podrobit* si ji.

Od ledu k ohni v jediném okamžiku. „Co vy víte o xenobiologii! Jenom chodíte ven, bavíte se s prasečíky, a přitom ani netušíte, jak fungují geny! Kdo jste, že mě chcete soudit? Lusitanie potřebuje xenobiologa, chybí jí už osm let. A vy chcete, aby musela čekat ještě déle, jen abyste mohl všechno řídit sám.“

Prekvapilo ji, že nezneklidněl, nestáhl se. Ale ani se nerozčílil. Jako by vůbec nic neřekla.

„Už rozumím,“ řekl potichu. „To proto se chceš stát xenobiologem, že k obyvatelům Lusitanie cítíš velkou lásku. Vidiš, že to společnost potřebuje, tak ses obětovala a připravila, abys mohla od mládí altruisticky sloužit.“

Znělo to absurdně, když to tak řekl. A něco takového vůbec necítila. „Není to dost dobrý důvod?“

„Kdyby to byla pravda, tak by stačil.“

„Chcete říct, že jsem lhář?“

„Ty sama jsi to řekla. Mluvila jsi o tom, jak moc tě oni, obyvatelé Lusitanie, potřebují. Ale žiješ mezi námi. Žiješ tu od narození. Jsi připravená se pro nás obětovat, a přitom se necítíš být součástí této komunity.“

Takže nebyl jako dospělí, kteří v ní chtěli vidět dítě a tak jejím lžím uvěřili. „Proč bych měla cítit potřebu patřit ke komunitě? Nepatřím k ní.“

Vážně přikývl, jako by o její odpovědi přemýšlel. „A ke které komunitě patříš?“

„Jedinou další komunitou na Lusitanii jsou prasečíci, ale s uctívací stromů jste mě tam venku taky neviděl.“

„Na Lusitanii je mnoho jiných komunit. Tak například jsi student – je tu komunita studentů.“

„Pro mě ne.“

„Vím. Nemáš přátele, nemáš nikoho, s kým by sis rozuměla, chodíš na mši, ale nechodíš ke zpovědi, jsi tak dokonale odtržená, že v mezích možností se života této kolonie nedotýkáš, nemáš s lidstvem žádný styčný bod. Všechno nasvědčuje tomu, že žiješ v úplné izolaci.“

Na něco takového nebyla Novinha připravená. Pipa pojmenovával klíčovou bolest jejího života a ona neměla přichystanu strategii, jak se s tím vyrovnat. „Jestli ano, tak to není mojí vinou.“

„Já to vím. Víím, kdy to začalo, a víím, čím je to chyba, že to pokračuje dodnes.“

„Moje?“

„Moje. A všech ostatních. Ale moje především, protože jsem věděl, co se ti děje, a nic jsem neudělal. Až do dnešního dne.“

„A dnes mi vezmete to jediné, co pro mě má v životě cenu. Mockrát děkuju za takovou lítost.“

Znovu vážně přikývl, jako by souhlasil a její ironický vděk přijímal. „V jistém smyslu na tom nezáleží, že to není tvoje chyba, Novinho. Město Milagre totiž komunitou je a ať už se k tobě chovalo dobře nebo špatně, musí se dál chovat jako všechny komunity a snažit se všem svým členům přinést maximální štěstí.“

„To znamená všem na Lusitanii kromě mě – mě a prasečků.“

„Xenobiolog je pro komunitu velmi důležitý, obzvlášť pro takovou, jako je naše, obehnanou plotem, který navěky svazuje náš růst. Náš xenobiolog musí přijít na to, jak vypěstovat víc proteinů a uhlohydrátů na hektar, to znamená geneticky upravovat pozemské obilí a brambory, aby...“

„Aby se v maximální míře využily živiny dostupné v lusitanském prostředí. Myslíte si, že se chystám složit zkoušku a přitom nevím, co bude moje celoživotní práce obnášet?“

„Tvoje celoživotní práce – obětovat se za zlepšení života lidí, jimiž pohrdáš.“

Novinha si až teď všimla pasti, kterou jí nastražil. Příliš pozdě, už sklapla.

„Takže podle vás xenobiolog nemůže dělat svou práci, pokud *nemiluje lidi, kteří výsledky jeho práce využívají*?“

„Je mi jedno, jestli nás miluješ nebo ne. Já potřebuju vědět, co doopravdy chceš. Proč tak trváš na tom, že to chceš dělat?“

„Jednoduchá psychologie. Moji rodiče při této práci zemřeli a tak se snažím zaujmout jejich místo.“

„Možná,“ řekl Pipa. „A možná ne. To, co chci vědět, Novinho, a co *musím* vědět, než tě ke zkoušce pustím, je, ke které komunitě skutečně patříš.“

„Sám jste to řekl. Nepatřím do žádné.“

„To nejde. Každý člověk je dán komunitami, do kterých patří, a komunitami, do kterých nepatří. Jsem to, to a to a rozhodně nejsem to, to a to. Všechny tvé definice jsou negativní. Mohl bych sestavit nekonečný seznam toho, co nejsi. Ale osoba, která skutečně věří, že nepatří do žádné komunity, se soustavně zabíjí; buď tím, že zabíjí své tělo, nebo tím, že se vzdá identity a zešílí.“

„A to jsem já, šílená skrz naskrz.“

„Sílená ne. Štvaná účelností, která mě děsí. Jestli se odhodláš zkoušku postoupit, tak ji uděláš. Ale než tě k tomu pustím, musím vědět, kým budeš, až ji složíš? Čemu věříš, k čemu patříš, na čem ti záleží, co máš ráda.“

„Nikoho na tomto ani na žádném jiném světě.“

„Nevěřím ti.“

„Nepoznala jsem dobrého člověka kromě mých rodičů a ti jsou mrtvi! Ale ani ti... nikdo nerozumí všemu.“

„Ty.“

„I já patřím ke všemu, ne? A nikdo nerozumí všem, dokonce ani vy, i když děláte, jak jste moudrý a soucitný, ale jde vám jen o to, abych se takhle rozbřečela, protože máte moc zabránit mi dělat to, co dělat chci...“

„A to není xenobiologie.“

„Ano, je! Přinejmenším z části.“

„A co je ten zbytek?“

„To, čím jste. To, co děláte. Jenže vy to děláte všechno špatně, vy to děláte *hloupě*.“

„Xenobiolog a xenolog.“

„Udělali hloupost, když na studium prasečků vytvořili novou vědu. Byla to banda starých, unavených antropologů, kteří si nasadili nové klobouky a prohlásili se za xenology. Ale prasečků se nedá porozumět jen tím, že se budete dívat, jak se *chovají*. Vzešli z jiné evoluce! Musíte pochopit jejich geny; to, co probíhá uvnitř jejich buněk. A v buňkách jiných zdejších tvorů, protože se nedají studovat odděleně, nikdo nežije v *izolaci*...“

Nepoučuj mě, pomyslel si Pipo. Řekni mi, co cítíš. A aby ji vyprovokoval k projevení emocí, zašeptal: „Kromě tebe.“

A fungovalo to. Její chladné pohrdání vystřídala ohnivá obrana.

„Vy jim neporozumíte nikdy! Ale já ano!“

„Proč ti na prasečících tak záleží? Čím pro tebe jsou?“

„To byste nepochopil. Jste dobrý *katolík*.“ Řekla to slovo s opovržením. „Ta kniha je na indexu.“

Pipova tvář se rozzářila náhlým pochopením. „Královna úlu a Hegemon.“

„Ať už to byl kdokoliv, ten, který si říkal Mluvčí za mrtvé, před třemi tisíci lety žil. Ale termiřanům *rozuměl*. Vyhledali jsme je do jednoho, jedinou cizí civilizaci, jakou jsme poznali, všechny jsme je pozabíjeli, ale on jim *porozuměl*.“

„A ty chceš napsat příběh prasečků, stejně jako původní Mluvčí napsal o termiřanech.“

„Říkáte to, jako by to bylo stejně jednoduché jako napsat vědeckou práci. Jenže vy nevíte, jaké to bylo, napsat Královnu úlu a Hegemona. Kolik agónie mu to muselo způsobit – představit si sám sebe v cizí mysli – a vyjít z ní plný lásky k tomu velkému tvorovi, kterého jsme zničili. Žil ve stejné době jako ta nejodpornější lidská bytost, jaká kdy žila, Ender Xenocida, který termiřany zničil – a udělal všechno, co bylo v jeho silách, aby to, co Ender napáchal, odčinil; Mluvčí za mrtvé se pokusil mrtvé vzkřísit...“

„Jenže to nemohl.“

„Ale vždyť to udělal! Jeho zásluhou ožili znovu – věděl byste to, kdybyste tu knihu četli. Ježíš mi nic neříká; poslouchám biskupa Peregrina a myslím si, že to jejich kněžství nemá dost síly, aby se z hostie stalo tělo nebo aby smýlo miligram viny. Ale Mluvčí za mrtvé královnu oživil.“

„A kde potom je?“

„Tady! Ve mě!“

Přikývl. „A ještě někdo v tobě je. Mluvčí za mrtvé. Tím chceš být.“

„Je to jediný pravdivý příběh, jaký jsem kdy slyšela,“ řekla. „Jediný, který mi něco říká. To jste chtěl slyšet? Že jsem kacír? A že mi celý život půjde o to, aby na index pravd, které mají katolíci zakázáno číst, přibyla další kniha?“

„Jestli jsem chtěl něco slyšet,“ promluvil tiše Pipa, „tak jméno toho, co jsi, místo všech jmen toho, co nejsi. To, co jsi, je královna úlu. To, co jsi, je Mluvčí za mrtvé. Je to velice malá komunita, malá

počtem, ale velká srdcem. Takže ses rozhodla nepatřit k tlupám dětí, které se spolčují jen proto, aby jiné vyloučily. Lidé se na tebe dívají a říkají si: chudák holka, je tak opuštěná; jenže ty máš tajemství, víš, kým doopravdy jsi. Jsi člověk schopný porozumět cizí mysli, protože ty sama jsi cizí mysl; víš, jaké to je, být nelidská, protože ti žádná skupina lidí nedala doporučení bezelstného homo sapiens.“

„To chcete říct, že nejsem ani člověk? Chcete, abych se rozbrečela jako malá holka, protože mě pak nenecháte složit zkoušku? Nutíte mne, abych se ponižovala, a pak mi řeknete, že nejsem člověk?“

„Můžeš se o zkoušku pokusit.“

Slova zůstala viset ve vzduchu.

„Kdy?“ zašeptala.

„Dnes večer. Zítra. Můžeš začít, kdy chceš. Pozastavím práci, kterou mám, abych tě zkouškami provedl tak rychle, jak budeš chtít.“

„Děkuju. Děkuju. Já...“

„Staň se Mluvčím za mrtvé. Pomůžu ti, jak to půjde. Zákon mi zakazuje brát sebou ven na setkání s pequeniny někoho jiného než svého učedníka, mého syna Liba. Ale zpřístupníme ti své poznámky. Ukážeme ti všechno, co se dozvíme. Všechny naše dohady a spekulace. A na oplátku nám zase ty ukážeš svou práci, to, co zjistíš o genetické skladbě tohoto světa a co by nám mohlo pomoci pequeninům porozumět. A až se společně dozvíme dost, můžeš napsat knihu a stát se Mluvčím. Ale v tomto případě ne Mluvčím za mrtvé. Pequeninové mrtví nejsou.“

Proti své vůli se pousmála. „Mluvčím za živé.“

„Taky jsem četl Královnu úlu a Hegemona. Nenapadá mě lepší místo, kde bys mohla najít své jméno.“

Ale Novinha mu ještě nedůvěřovala; nevěřila, i když to vypadalo slibně. „Chci sem chodit často. Pořád.“

„Zamykáme tu, když odcházíme domů spát.“

„Ale jinak tu budu. Časem mě začnete mít dost. Budete mi říkat, abych odešla. Budete přede mnou mít tajemství. Budete mi říkat, abych byla zticha a nemluvila o svých nápadech.“

„Teprve jsme se stali přáteli a ty už si představuješ, jaký jsem podvodník a lhář, netrpělivý hlupák.“

„Ale ono to tak bude, jako se všemi; každý chce, abych odešla...“

Pipo pokrčil rameny. „Každý občas chce, aby všichni někam odešli. Někdy si budu přát, abys odešla. Teď ti říkám, že i v těch chvílích, kdy ti *řeknu*, abys odešla, odcházet nemusíš.“

Něco tak matoucně dokonalého jí ještě nikdo neřekl. „To je šílené.“

„Mám pouze jednu podmínku. Slib mi, že se nikdy nepokusíš jít za pequeniny. To ti nikdy nemohu dovolit a kdybys to přesto udělala, Hvězdný kongres by tu veškeré práce zastavil a zakázal nám s nimi veškerý kontakt. Slibuješ? Jinak všechno – moje i tvoje práce – přijde vniveč.“

„Slibuju.“

„Kdy přijdeš ke zkoušce?“

„Teď! Nemohla bych začít teď?“

Tiše se zasmál, pak natáhl ruku a aniž by se musel podívat, zapnul terminál. Terminál ožil a ve vzduchu nad ním se objevily první genetické modely.

„Vy jste měl zkoušku už připravenou,“ řekla. „Stačilo to jenom spustit! Věděl jste celou dobu, že mě to necháte udělat!“

Zavrtěl hlavou. „Doufal jsem. Věřil jsem ti. Chtěl jsem ti pomoci, abys mohla dělat to, o čem se ti snilo. Kdyby to náhodou bylo něco dobrého.“

Nebyla by to Novinha, kdyby mu neoplatila ještě jedovatěji: „Aha. Takže jste soudcem snů.“

Možná nepoznal, že je o útok. Jen se usmál a řekl: „Víra, naděje a láska – jsou tři. Ale největší z nich je láska.“

„Vždyť mě nemáte rád,“ řekla.

„Ale,“ ozval se, „já jsem soudce snů a ty jsi soudce lásky. Nuže, shledávám tě vinnou tím, že máš dobré sny a odsuzuji tě k celoživotní práci a k tomu, abys za své sny trpěla. Doufám, že mě jednoho dne neprohlásíš nevinným ze zločinu mít tě rád.“ Na okamžik se vrátil ke vzpomínkám. „Descolada mi vzala dceru, Mariu. Byla by jen o několik let starší než ty.“

„A já vám ji připomínám?“

„Právě mě napadlo, že by se ti vůbec v ničem nepodobala.“

Pustila se do zkoušky. Trvala tři dny. Složila ji a dosáhla při tom o hodně lepšího výsledku než mnozí absolventi. Ale když na ni později vzpomínala, nepamatovala si z ní nic, protože to byl začátek její

kariéry a konec jejího dětství, stvrzení volby toho, co chce v životě dělat. Zkouška jí utkvěla v paměti jako začátek života v Pipově stanici, kde spolu Pipo, Libo a Novinha vytvořili první komunitu, do které patřila, od chvíle, kdy její rodiče uložili do země.

Nebylo to snadné, hlavně zpočátku. Nějakou dobu jí trvalo, než se zbavila zvyku vyhledávat chladné konfrontace. Pipo to chápal a byl připraven se před jejími výpady sklonit. Mnohem těžší to bylo pro Liba. Dřív byla Stanice zenadorů místem, kde mohli být s otcem sami. Teď, aniž by se ho někdo zeptal na souhlas, přibyla třetí osoba, chladná a náročná, osoba, která se s ním bavila, jako by byl dítě, přestože byli stejně staří. Trápilo ho, že Novinha je kvalifikovaný xenobiolog s odpovídajícím statutem dospělého, zatímco on je teprve učeďník.

Ale snažil se nést to trpělivě. Byl od přírody klidný a tichý, neměl sklon dávat nápadně najevo, že se ho něco dotklo. Ale Pipo syna znal a viděl, jak doutná. Po nějakém čase si také Novinha, přestože jí cit chyběl, začala uvědomovat, že provokuje Liba víc, než může normální mladý muž snést. Ale místo aby napětí uvolňovala, vzala to jako hozenou rukavici. Jak toho nepřírozeně klidného, laskavého, krásného chlapce přimět k nějaké reakci?

„To chceš říct, že tu celé ty roky pracujete a nevíte ani to, jak se prasečící *rozmnožují*?“ prohlásila jednoho dne. „Jak víte, že jsou všichni samci?“

Libo odpověděl tiše. „Vysvětlili jsme jim pohlaví, když se učili náš jazyk. Rozhodli se, že si budou říkat samci. A o těch druhých, o těch, které jsme nikdy neviděli, mluvili jako o samicích.“

„Ale podle toho, co víte, se rozmnožují pučením! Nebo mitózou!“

Řekla to pohrdavě a Libo si dal na čas, než odpověděl. Pipovi se zdálo, že slyší, jak si jeho syn odpověď v duchu pozorně přeskupuje, dokud nebyla klidná a jistá. „Kéž by naše práce měla blíž k fyzické antropologii,“ řekl. „Pak bychom byli připravenější využít tvůj výzkum lusitanských podbuněčných struktur jako doplnění toho, co se o pequeninech dozvídáme.“

Na Novinhi bylo patrné zděšení. „Chceš říct, že neodebíráte ani vzorky tkání?“

Libo lehce zčervenál, ale když odpověděl, zůstal jeho hlas klidný. Choval by se tak, i kdyby ho vyslýchala inkvizice, napadlo Pipa.

„Možná je to hloupé,“ začal Libo, „ale bojíme se, že pequeniny by zajímalo, proč si bereme kousky z jejich těl. Kdyby pak náhodou některý z nich onemocněl, co kdyby si mysleli, že jsme to způsobili my?“

„A co kdybyste si vzali něco, čeho se zbavují přirozeně. I z chlupů se toho dá hodně zjistit.“

Libo přikývl. Pipa, který ho sledoval od terminálu na druhém konci pokoje, to gesto poznal – Libo je pochytil od otce. „Mnohé primitivní kmeny na Zemi věřily, že v tom, co jejich těla ztrácejí, je část jejich života a síly. Co kdyby si pak prasečíci mysleli, že je chceme nějak očarovat?“

„To se s nimi nedovedete domluvit? Myslela jsem, že někteří z nich ovládají i starčtinu.“ Vůbec se nesnažila zakrýt přezíravost. „Nemůžete jim vysvětlit, k čemu vám ty vzorky jsou?“

„Máš pravdu,“ řekl tiše. „Ale kdybychom jim vysvětlili, k čemu bychom tkáňové vzorky chtěli použít, mohli bychom je mimoděk naučit základům biologické vědy o tisíc let dřív, než by k tomu dospěli přirozenou cestou. Proto nám zákon zakazuje takové věci vysvětlovat.“

Teprve teď Novinha zrozpačitěla. „Neuvědomila jsem si, jak přísně vás svazuje doktrína minimálního zasahování.“

Pipa s radostí zaznamenal ústup od arogance, ale nakonec byla její pokora ještě horší. To dítě bylo tak odtrženo od kontaktu s lidmi, že mluvilo jako velice strohá odborná kniha. Pipa znovu napadlo, jestli na to, aby se naučila být lidskou bytostí, není příliš pozdě.

Nebylo. Jakmile pochopila, že jsou ve svém oboru skvělí, zatímco ona o něm neví prakticky nic, opustila arogantní postoj a přešla téměř do opačného extrému. Několik týdnů mluvila s Pipem a Libem jen zřídkka. Místo toho studovala jejich zprávy a snažila se pochopit, jaký měla jejich činnost smysl. Občas přišla s nějakou otázkou; odpověděli jí zdvořile a vyčerpávajícím způsobem.

Zdvořilost postupně vystřídala nenucenost. Pipa s Libem se před ní začali bavit otevřeně, vyslovovat dohady, proč se u prasečků vyvinula právě taková zvláštnost v chování, co znamenala některá jejich podivná prohlášení, proč zůstávali tak strašlivě neproniknutelní. A jelikož studium prasečků bylo velmi mladým vědeckým oborem, Novinha netrvalo dlouho stát se dostatečným odborníkem, aby mohla

přispívat vlastními hypotézami, třebaže z druhé ruky. „Slepí jsme stejně všichni,“ řekl jí pro povzbuzení Pipa.

To, co přišlo pak, Pipo předvídal. Libova pečlivě vypěstovaná trpělivost byla důvodem, proč vrstevníkům připadal chladný a uzavřený, když ho Pipo přesvědčil, aby se s ostatními aspoň pokusil společensky stýkat; Novinhina izolace byla nápadnější, ale ne hlubší. Společný zájem o prasečíky je sblížil – s kým jiným se mohli bavit, když tomu, o čem mluvili, mohl z ostatních porozumět jedině Pipo?

Společně odpočívali, smáli se až k slzám vtípům, které by žádného jiného Lusa nemohly pobavit. Tak jako prasečíci měli jméno snad pro každý strom v lese, pojmenoval Libo s humorem veškeré vybavení Stanice zenadorů a periodicky oznamoval, že některé předměty jsou ve špatné náladě a nemají být rušeny. „Nesedej na Židli! Už zase má svoje měsíční trable.“ Samici prasečků se jim nikdy spatřit nepodařilo, ale zdálo se jim, že samci o nich mluví s téměř nábožnou úctou; Novinha napsala několik fiktivních zpráv o imaginární prasečícké ženě, která se jmenovala Ctihodná Matka a byla rozpustile zhýralá a náročná.

Ale všemu se nedalo smát. Přicházely i problémy, starosti a jednou dokonce strach, že způsobili přesně to, čemu se Hvězdný kongres tak usilovně snažil zamezit – radikální zásah do společnosti prasečků. Začal to samozřejmě Kořenář. Kořenář, který neustále kladl provokativní, nemožné otázky, jako například: „Když nemáte žádné jiné město lidí, jak můžete chodit do války? Zabíjení Maličkých pro vás není žádná čest.“ Pipo vykotal něco v tom smyslu, že lidé by pequeniny, Maličké, nikdy nezabíjeli; věděl však, že ve skutečnosti se Kořenář ptal na něco úplně jiného.

Pipo už léta věděl, že prasečíci znají pojem války, ale Libo a Novinha zpočátku sváděli vášnivé debaty, jestli Kořenářova otázka dokazuje, že prasečíci považují válku za žádoucí, nebo prostě nevyhnutelnou součást svého života. Kořenář jim poskytl i další útržkovité informace, některé důležité, jiné ne – a mnoho takových, jejichž význam nebylo možno posoudit. V jistém smyslu byl Kořenář důkazem moudrosti přístupu, který xenologům zakazoval klást otázky, které by odkryly lidská očekávání a tím i lidské zvyklosti. Kořenářovy otázky jim trvale dávaly víc odpovědí, než získávali z jeho odpovědí na jejich otázky.

Ale poslední informace, kterou jim Kořenář poskytl, podobu otázky neměla. Byl to dohad, s nímž se Libovi svěřil soukromě ve chvíli, kdy se Pipa odešel s několika dalšími prasečíky podívat, jakým způsobem staví své sruby. „Já to vím, vím to,“ řekl Kořenář. „Vím, proč je Pipa ještě naživu. Vaše ženy jsou tak hloupé, že nepoznají, jak je moudrý.“

Libo se snažil najít v tom zdánlivě zcela z kontextu vytrženém prohlášení nějaký smysl. Myslel to Kořenář tak, že kdyby byly lidské ženy chytřejší, tak by Pipa zabily? Zmínka o zabíjení byla znepokojivá – zjevně šlo o důležitou informaci, jenže Libo sám nevěděl, jak s ní na ložit. Pipa však přivolat nemohl, protože Kořenář o tom chtěl mluvit právě tehdy, když to Pipa nemohl slyšet.

Když Libo neodpověděl, Kořenář se ozval znovu. „Vaše ženy jsou slabé a hloupé. Řekl jsem to ostatním a ti souhlasili, že se tě můžu zeptat. Vaše ženy nevidí Pipovu moudrost. Je to tak?“

Bylo vidět, že Kořenář je rozrušený; těžce dýchal a po čtyřech, po pěti si z paží vytahoval chlupy. Libo musel nějak odpovědět. „Většina žen ho nezná,“ řekl.

„Ale jak potom poznají, jestli má zemřít?“ zeptal se Kořenář. Pak se najednou uklidnil a nahlas řekl: „Jste kabry!“

V tu chvíli se objevil Pipa, který byl zvědavý, proč ten křik. Okamžitě poznal, že Libo zoufale tápe. Ale Pipa neměl ponětí, čeho se rozhovor týkal – jak mohl pomoci? Věděl jen, že Kořenář přirovnal lidi – nebo přinejmenším Pipa s Libem – k velkým zvířatům, jejichž stáda se pásla v prérii. Dokonce ani nepoznal, jestli je Kořenář rozčilený nebo šťastný. „Jste kabry! Vy rozhodujete!“ Ukázal na Liba a pak na Pipa. „Ne vaše ženy, ale vy sami rozhodujete, komu patří čest. Jako v boji, jenže pořád.“

Pipa neměl tušení, o čem Kořenář mluví, ale všiml si, že všichni Pequeninové ztuhli jako špalvy a čekali, až on – nebo Libo – odpoví. Bylo vidět, že Liba Kořenářovo podivné chování vylekalo tak, že se neodvažoval zareagovat. Pipovi v takovém případě nezbyvalo nic jiného, než říct pravdu; byla to konečně docela zjevná a prostá informace o lidské společnosti. Bylo to proti předpisům, které Hvězdný kongres stanovil, ale neodpovědět by znamenalo napáchat škodu ještě větší, a tak se Pipa ujal slova.

„Ženy a muži rozhodují společně nebo se rozhodují každý za sebe,“ řekl Pipo. „Jeden nerozhoduje za druhého.“

Bylo to očividně to, na co prasečíci čekali. „Kabry,“ opakovali znovu a znovu; s houkáním a kvílením se seběhli ke Kořenářovi. Zvedli ho a rychle ho odnesli do lesa. Pipo se vydal za nimi, ale dva prasečíci ho zastavili a zakroutili hlavami. Bylo to lidské gesto, které se naučili už dávno, ale pro prasečičky mělo silnější význam. Pipo měl absolutně zakázáno jít za nimi. Šli za ženami, a tam podle prasečičků lidé nikdy nesměli přijít.

Cestou domů Libo otci vysvětlil, jak obtížná situace vznikla.

„Víš, co Kořenář řekl? Že prý naše ženy jsou slabé a hloupé.“

„To proto, že nikdy neviděl starostku Bosquinhu. Nebo tvou matku, když na to přijde.“

Libo se zasmál, protože jeho matka, Conceigáo, vládla archivům, jako by to bylo staré estagáo v divokém máto – ten, kdo vstoupil do její říše, musel se ve všem podřídít jejím zákonům. Jak se smál, cítil, že mu něco uniká, nějaká důležitá myšlenka – o čem jsme to mluvili? Rozhovor pokračoval, Libo zapomněl a brzy zapomněl i to, že něco zapomněl.

Tu noc bylo slyšet bubnování, které Pipo s Libem považovali za součást nějaké slavnosti. Nebylo je slyšet tak často a znělo, jako by někdo tloukl do velkých bubnů těžkými palicemi. Ale tu noc jako by slavnost neměla nikdy skončit. Pipo s Libem vznášeli hypotézy, že třeba příklad lidské sexuální rovnoprávnosti nějakým způsobem vnukl samčím pequeninům naději na osvobození. „Myslím, že to může vnést do života prasečičků vážný zásah,“ řekl zamysleně Pipo. „Jestli zjistím, že jsme opravdu způsobili změnu, budu to muset ohlásit a Kongres pravděpodobně rozhodne, aby kontakt lidí s prasečičky na nějaký čas ustal. Možná na léta.“ Byla to představa, při níž běhal mráz po zádech – že by poctivý výkon jejich práce mohl dovést Hvězdný kongres k tomu, že by jim zakázal úplně pracovat.

K bráně, která oddělovala lidské město od svahů stoupajících do lesnatých kopců, v nichž žili prasečíci, s nimi šla ráno i Novinha. Jelikož Pipo s Libem se dál navzájem přesvědčovali, že žádný z nich nemohl udělat nic jinak, Novinha šla napřed a dorazila k bráně jako první. Když došli i ostatní, ukázala na místo ve svahu s čerstvě

obnaženou červenou hlínou, jen asi třicet metrů od brány. „To tu nebylo. A něco tam je.“

Pipo otevřel bránu a Libo, protože byl mladší, se běžel podívat napřed. Na kraji vyčištěné plochy se zastavil, ztuhl a dál jen civěl na to, co tam leželo. Když to spatřil Pipo, zastavil se taky. Novinha, která najednou dostala o Liba strach, zapomněla na předpis a proběhla branou. Libo pomalu zaklonil hlavu a padl na kolena; chytil se za kudrnaté vlasy a v návalu výčitek svědomí začal křičet.

Kořenář ležel na obnažené hlíně s rukama a nohama rozhozenýma. Byl vykuchaný, a ne nějak ledabyle: každý orgán byl čistě oddělen, a také z jeho údů byly vytaženy prameny a žíly a symetricky rozprostřeny po usychající půdě. Všechno dosud mělo s tělem nějaké spojení – nic nebylo odříznuto úplně.

Libův zmučený výkřik neměl daleko k hysterii. Novinha k němu poklekla, držela ho, kolébali, ho a snažila se ho utišit. Pipo metodicky vytáhl malý fotoaparát a udělal snímky ze všech úhlů, aby je později počítač mohl detailně analyzovat.

„Byl ještě živý, když mu to udělali,“ řekl Libo, když se uklidnil natolik, že mohl promluvit. I tak musel ta slova vyslovit pomalu, pečlivě, jako by byl cizinec, který se teprve učí mluvit. „Krvě je na zemi tolik a vystříkla tak daleko, že mu srdce muselo ještě bít, když je otevřeli.“

„Probereme to později,“ řekl Pipo.

Až teď se to, co předchozího dne zapomněl, Libovi vybavilo s krutou ostroší. „To je to, co Kořenář řekl o ženách. Ony rozhodují, kdy mají muži zemřít. Řekl mi to a já...“ zarazil se. Neudělal samozřejmě nic. Zákon mu nařizoval, aby neudělal nic. V tu chvíli pochopil, že ten zákon nenávidí. Pokud zákon umožňoval, aby se Kořenářovi něco takového stalo, tak ten zákon na Kořenáře nepohlížel jako na osobu. Jen proto, že někoho studuješ, nebudeš stát stranou a dívat se, jak mu něco takového dělají.

„Nezneuctili ho,“ řekla Novinha. „Jestli něco víme jistě, tak to, že milují stromy. Vidíte?“ Ze středu Kořenářovy hrudní dutiny, která teď byla jinak prázdná, vyrůstal velice malý stromek. „Označili jeho pohřební místo tím, že zasadili strom.“

„Teď víme, proč mají všechny jejich stromy jména,“ řekl hořce Libo. „Zasadili je jako náhrobky prasečků, které umučili k smrti.“

„Tenhle les je obrovský,“ řekl klidně Pipo. „Prosím tě, omez své hypotézy na to, co je aspoň vzdáleně možné.“ Jeho tichý, vyrovnaný hlas a naléhání, aby se i teď zachovali jako vědci, měly uklidňující účinek.

„Co uděláme?“ zeptala se Novinha.

„Měli bychom tě hned vrátit za plot,“ řekl Libo. „Sem nesmíš chodit.“

„Ale já jsem myslela, co uděláme s tělem?“

„Nic,“ řekl Pipo. „Prasečíci udělali to, co dělávají, ať už pro to mají jakýkoli důvod.“ Pomohl Libovi vstát.

Libo se v první chvíli jen s obtížemi držel na nohou a při prvních krocích se musel o oba opírat. „Co jsem to řekl?“ zašeptal. „Řekl jsem, že ho něco zabilo, ale už nevím co.“

„Tys to nebyl,“ řekl Pipo. „Byl jsem to já.“

„Ale, ty myslíš, že jsou tvoji?“ zeptala se Novinha. „Že se jejich svět otáčí kolem tebe? Pro to, co udělali, měli důvod, ať už byl jakýkoli. Je vidět, že to nebylo poprvé – na to, aby to mohlo být poprvé, provedli vivisekci až moc zručně.“

Pipo to vzal s černým humorem. „Ztrácíme hlavu, Libo. A to by Novinha o xenologii nemusela nic vědět.“

„Máš pravdu,“ souhlasil Libo. „To, co k tomu dalo impuls, bylo něco, co už někdy dřív dělali. Tradice.“ Snažil se, aby to znělo klidně.

„Ale to je ještě horší, ne?“ řekla Novinha. „Je to jejich zvyk, vykuchávat zaživa.“ Rozhlédla se po ostatních stromech lesa, který začínal na vrcholku kopce, a zamyslela se, kolik jich asi má kořeny v krvi.

Pipo odeslal zprávu hláskou a počítač mu nedělal potíže s úrovní priority. Nechal na dohlížecí komisi, aby rozhodla, jestli má být kontakt s prasečíky ukončen. Komise žádnou osudnou chybu neshledala. „Není možné tajit vztahy mezi našimi pohlavími, neboť jednoho dne může být xenologem žena,“ pravilo se ve zprávě, „a nejsme schopni najít jediný bod, v němž by vaše chování nebylo rozumné a uvážlivé. Dospěli jsme k předběžnému závěru, že jste se stali bezděčnými svědky mocenského boje, který se vyvinul v Kořenářův neprospěch, a že byste v kontaktu měli se vši možnou opatrností pokračovat.“

Bylo to úplně ospravedlnění, ale přesto se jim s ním těžko smiřovalo. Po celou dobu dospívání Libo prasečíky sám poznával nebo o nich aspoň slýchal o otce. Kořenáře znal lépe než kohokoli z lidí kromě své rodiny a Novinhy. Trvalo mu několik dní, než se do Stanice zenadorů vrátil, a několik týdnů, než mohl znovu do lesa. Prasečíci nedávali znát, že by se něco změnilo, možná byli dokonce otevřenější a přátelštější než dřív. O Kořenáři se nikdo nezmiňoval, Pipa s Libem už vůbec ne. Ke změně ale došlo na straně lidí. Když Pipa a Libo pobývali mezi prasečíky, nikdy se od sebe nevzdálili na víc než pár kroků.

Bolest a výčitky z onoho dne svedly Liba s Novinhou ke větší vzájemné důvěře, jako by je tma spojovala lépe než světlo. Prasečíci jim najednou připadali nebezpeční a nevyzpytatelní, stejně jako odkazivá lidská společnost. Pipa s Libem se mohli navzájem sebevíc ujišťovat, ale visela nad nimi otázka, kdo za to může. Takže jediným, co bylo dobré a spolehlivé, byla pro Liba Novinha a pro Novinhu Libo.

Přestože Libo měl matku a sourozence a s Pipem se za nimi každý den vraceli domů, Novinha s Libem se chovali, jako by Stanice zenadorů byl ostrov a Pipa sice milující, ale odstup si udržující Prospero. Jsou prasečíci jako Ariel a dovedou mladé milence ke štěstí, přemítal v duchu, nebo jsou to malí Kalibáni, prakticky neovladatelní, schopní z žertu spáchat vraždu?

Po několika měsících jim Kořenářova smrt v paměti vybledla a vrátil se smích, i když už nikdy nebyl tak bezstarostný jako dřív. Když jim bylo sedmnáct, byli si Libo a Novinha jeden před druhým tak jisti, že se běžně bavili o tom, co budou dělat za pět, deset nebo dvacet let. Jestli plánují svatbu se jich Pipa nikdy nezeptal. Koneckonců studují biologii od rána do večera, říkal si. Nakonec probádají i ustálené a společensky přijatelné reprodukční postupy. Do té doby stačilo, že si do nekonečna lámali hlavu tím, kdy a jak se páří prasečíci, když na samcích nebylo vidět žádný pohlavní orgán. Jejich hypotézy na téma rozmnožování prasečků se nakonec vždycky zvrhly v žerty, které byly tak košilaté, že Pipa musel napnout veškeré sebeovládání, aby na něm nebylo znát, jak se baví.

A tak se Stanice zenadorů na těch pár krátkých let stala útočištěm opravdového přátelství dvou nadaných mladých lidí, kteří by jinak

byli odsouzeni k mrazivé samotě. Žádného z nich nenapadlo, že jejich idyla skončí náhle, provždy a za okolností, které otřesou Stovkou světů.

Všechno to začalo tak obyčejně, tak prostě. Novinha analyzovala genetickou stavbu rákosí u řeky, v němž si libovaly mouchy, a zjistila, že v buňkách rákosí se nacházejí stejná podbuněčná tělíska jako ta, která způsobují descoladu. Vyvolala do vzduchu nad počítačový terminál několik dalších buněčných struktur a roztočila je. Zárodek descolady obsahovaly všechny.

Zavolala Pipa, který si procházel zápis ze včerejší návštěvy u prasečíků. Počítač provedl srovnání všech buněk, jejichž vzorky měla k dispozici. Bez ohledu na funkci, jakou buňky měly, a bez ohledu na to, z jakého organismu pocházely, byla ve všech tělíska descolady a počítač o nich prohlásil, že jsou po chemické stránce naprosto shodná.

Novinha čekala, že Pipa pokývá hlavou, řekne, že to vypadá zajímavě a možná přijde s nějakou hypotézou. Jenže Pipa se posadil, udělal celý test ještě jednou, zeptal se jí, jak počítačové srovnávání funguje a co vlastně tělísko descolady dělá.

„Matce s otcem se nepodařilo zjistit, co způsobuje aktivaci, ale tělísko descolady vylučuje tento malý protein – nebo spíš pseudoprotein – který napadá genetické molekuly. Na jednom konci začne a rozpáře dva řetězce molekuly středem. Proto mu dali jméno descolador – a lidskou DNA rozpojuje také.“

„Ukaž mi, co dělá v cizích buňkách.“

Novinha spustila simulaci.

„Ne, nechci jenom v genetické molekule, v celém prostředí buňky.“

„Je jenom v jádře.“ Rozšířila pole, aby zahrнула další proměnné. Počítači to šlo pomaleji, protože musel v každé vteřině zvažovat miliony nahodilých kombinací. Když se genetická molekula rozpojovala v buňce rákosí, navázalo se na volné řetězce několik okolních proteinů. „V lidech se DNA snaží rekombinovat, ale vmísí se do ní náhodné proteiny, a tak jedna buňka po druhé zešílí. Někdy u nich propukne mitóza, jako u rakoviny, jindy odumrou. Nejdůležitější je, že v lidech se tělíska descolady množí jako šílená a přecházejí z jedné buňky do druhé. Každý zdejší tvor je samozřejmě už má.“

Ale Pipa nezajímalo, co Novinha říká. Když descolador s genetickými buňkami rákosí skončil, podíval se z jedné buňky na druhou. „To není jenom důležité, to je stejné,“ řekl. „Je to stejné.“

Novinha nepoznala hned, čeho si všiml on. Co bylo stejné a s čím? Ale neměla čas se zeptat. Pipa už vyletěl ze židle, popadl kabát a mířil ke dveřím. Venku mrholilo. Na chvíli se zastavil a zavolal na ni: „Řekni Libovi, že chodit nemusí, jenom mu ukaž tu simulaci a dávej pozor, jestli na to přijde, než se vrátím. Pochopí to, je to odpověď na hlavní problém. Odpověď na všechno!“

„Řekni mi to!“

„Nepodváděj. Jestli si toho nevšimneš sama, tak ti to řekne Libo.“

„Kam jdeš?“

„Zeptat se prasečků, jestli mám pravdu, kam jinam bych chodil! Stejně vím, že ji mám, i kdyby mi chtěli lhát. Jestli se do hodiny nevrátím, tak jsem v dešti uklouzl a zlomil si nohu.“

Libo se k simulacím nedostal. Schůze plánovací komise se hodně protáhla, když došlo ke sporu o rozšíření pastvin pro dobytek, a po schůzi ještě Libo musel vyzvednout zásoby na další týden. Když se vrátil. Pipa byl pryč už čtyři hodiny. Pomalu se smrákalo a mrholení přecházelo ve sněžení. Okamžitě ho šli hledat, svírání obavami, že v lese po něm mohou pátrat hodiny.

Našli ho až příliš brzy. Jeho tělo už na sněhu chladlo. Prasečící do něj ani nezasadili strom.

KAPITOLA 2

Trondheim

Velice mne mrzí, že jsem na vaši žádost ohledně dalších podrobností namlouvacích a partnerských zvyků původních Lusitanců nemohl reagovat. Chápu, že vás to nepředstavitelně trápí, jinak byste se sotva obrátil na Xenologickou společnost, aby mi vytkla nedostatečnou spolupráci s vámi vědci.

Když rádoby xenologové nařikají, že svými pozorováními pequeninů nezískávám ty informace, které bych získávat měl, vždycky je vybídnu, aby si znovu přečetli omezení, která na mě uvaluje zákon. Nesmím s sebou do terénu brát víc než jednoho asistenta; nesmím klást otázky, které by prozradily lidská očekávání, aby se nás nepokoušeli napodobovat; nesmím vypustit informaci, která by vyvolala obdobnou reakci; nesmím u nich být víc než čtyři hodiny najednou; kromě oblečení si k nim nesmím přinést žádné technické vymoženosti, to znamená ani fotoaparáty, záznamová zařízení, počítače, ale ani vyrobené pero, kterým se dá psát na vyrobený papír. Dokonce je nesmím pozorovat bez jejich vědomí.

Zkrátka: nemohu vám říct, jak se Pequeninové rozmnožují, protože se dosud nerozhodli, že to udělají přede mnou.

Ovšem, že náš výzkum je okleštěný Ovšem, že závěry o prasečících jsou směšné! Kdybychom museli se stejnými omezeními, které nás svazují při pozorování původních Lusitanců, sledovat vaši univerzitu, museli bychom dojít k závěru, že lidé se nemnoží, netvoří rodinná společenstva a celý životní cyklus věnují proměně z larválního studenta v dospělého profesora. Mohli bychom se dokonce domnívat, že profesori požívají v lidské společnosti značnou moc. Důkladné bližší šetření by odhalilo nepřesnost takových závěrů – jenže v případě prasečků není žádné důkladné bližší šetření dovoleno a neuvažuje se o něm.

Antropologie není nikdy přesná věda: pozorovatel žije vždy v jiné kultuře než přímý účastník. Ale to jsou přirozená omezení, která k vědě patří. Nám a našim prostřednictvím také vám překáží umělá omezení.

Při současném tempu postupu bychom mohli pequeninům rozdat dotazníky a čekat, že od nich zpátky vybereme vědecké práce.

Joáo Figuera Alvarez, odpověď Pietru Guataninnimu ze Sicilské univerzity, Milano Campus, Etrurie, publikováno posmrtně v Xenologickém obzoru, :4:49:193

Zpráva o Pipově smrti neměla jen místní význam. Hláskou byla okamžitě odvysílána do celé Stovky světů. První mimozemšťané, objevení od Enderovy xenocidy, umučili člověka, který je měl studovat. Hned v dalších hodinách začali vyjadřovat své postoje učenci, vědci, politici i novináři.

Brzy vyplynul konsensus. Jeden incident, k němuž došlo za nevyjasněných okolností, neznamená selhání přístupu, který Hvězdný kongres vůči prasečíkům zvolil. Naopak; skutečnost, že zemřel pouze jeden člověk, zřejmě dokazuje moudrost současné politiky nezasahování. Neměli bychom proto dělat nic, jen trochu zvolnit tempo pozorování. Pipův nástupce byl instruován, aby prasečíky nenavštěvoval častěji než obden a nikdy se nezdržel déle než hodinu. Neměl prasečíky nutit do odpovědí týkajících se jejich zacházení s Pipem. Bylo to utužení staré politiky nezasahování.

Vyskytlo se také mnoho obav o morálku lidí na Lusitanii. Navzdory nákladům jim hláskou poslali mnoho nových zábavních programů, které jim měly pomoci pustit tu strašlivou urážku z hlavy.

A pak, když udělali to málo, co mohli jako framlingové, vzdálení od Lusitanie světelné roky, udělat, vrátili se obyvatelé Stovky světů ke svým místním starostem.

Mimo Lusitanii byl jen jediný člověk z půl bilionu obyvatel Stovky světů, který prožíval smrt Joáa Figuery Alvareze zvaného Pipa jako velkou změnu ve vlastním životě. Andrew Wiggin byl Mluvčím za mrtvé v univerzitním městě Reykjavíku, známém jako ochránce nordické kultury a rozloženém na strmých svazích fjordu, který se jako nůž zařezával do žuly a ledu zmrzlé planety Trondheim přímo na rovníku. Bylo jaro, takže sníh ustupoval a křehká tráva a květiny z něj vykukovaly ven, aby nasály sílu ze třpytivého slunce. Andrew seděl na vrcholku sluncem zalitého kopce, obklopen tuctem studentů, kteří se učili dějiny hvězdné kolonizace. Ohnivý spor o to, jestli totální

vítězství lidí ve válkách s termit'any bylo nutnou předehtou lidské expanze, Andrew poslouchal jen na půl ucha. Podobné spory se pokaždé rychle zvrhly v odsuzování Endera, té lidské zrůdy velící lidské flotile, jež spáchala xenocidu termit'anů. Andrew rád pouštěl své myšlenky na daleké toulky; nedalo se říct, že by ho téma nudilo, ale byl raději, když k němu nenechal strhnout svou pozornost.

Pak mu maličký počítačový implantát, který nosil jako šperk v uchu, řekl o kruté smrti Pipa, xenologa na Lusitanii, a Andrew okamžitě zpozorněl.

„Co víte o prasečících?“ přerušil své studenty.

„Jsou naší jedinou nadějí na vykoupení,“ řekl jeden, který bral Kalvína vážněji než Luthera.

Andrew okamžitě zalétl pohledem ke studentce Plikt, o níž věděl, že takový mysticismus nestrpí. „Jenže oni tu nejsou pro člověka ani kvůli jeho vykoupení,“ řekla Plikt se zdrcujícím opovržením. „Jsou to praví ramani, stejně jako termit'ané.“

Andrew přikývl, ale zamračil se. „Používáš slovo, které se ještě nevžilo.“

„Ale mělo by,“ odvětila Plikt. „Každý na Trondheimu, každý Nordik ze Stovky světů, by si měl Démosthénovy *Dějiny Wotana na Trondheimu* přečíst.“

„Měli bychom, ale nečetli jsme je,“ povzdechl si jeden student.

„Ať se přestane naparovat, Mluvčí,“ ozval se další. „Neznám jinou ženu než Plikt, která by se dovedla naparovat vsedě.“

Plikt zavřela oči. „Nordický jazyk rozeznává čtyři stupně cizosti. Prvním je osoba odjinud neboli *utlánning*, cizinec, v němž vidíme člověka z našeho světa, ale z jiného města nebo země. Druhý je framling – Démosthénos pouze vynechává přízvuk z nordického *framling*. To je cizinec, kterého uznáváme jako člověka, aleje z jiného světa. Třetí je raman, cizinec, kterého uznáváme jako člověka, ale patří k jinému druhu. A čtvrtý stupeň je opravdový cizinec, varelse, který zahrnuje všechna zvířata, neboť s nimi se konverzovat nedá. Jsou živá, ale nedovedeme odhadnout, jakými pohnutkami se řídí jejich chování. Mohou být inteligentní, mohou si sama sebe uvědomovat, ale my nemáme možnost se to dozvědět.“

Andrew si všiml, že několik studentů se tváří rozmrzele. Promluvil k nim. „Myslíte si, že jste otrávení proto, že Plikt je

nafoukaná, ale není to tak. Plikt není nafoukaná, je jenom přesná. Právem se stydíte, že jste nečetli Démosthénovy dějiny svého lidu, a tak se ve své hanbě zlobíte na Plikt, protože ta se vašim hříchem neprovinila.“

„Myslel jsem, že Mluvčí na hřích nevěří,“ poznamenal jeden zamračený chlapec.

„Zato ty na hřích věříš, Styřko,“ usmál se Andrew, „kvůli své víře. Hřích je tak v tobě skutečný, a proto Mluvčí, který tě zná, musí na hřích věřit.“

Styřka se nechtěl nechat porazit. „Co mají všechny ty řeči o utlaninzích, framlinzích, ramanech a varelse společného s Enderovou xenocidou?“

Andrew se otočil k Plikt. Krátce se zamyslela. „Má to význam pro ten hloupý spor, který jsme tu vedli. Díky těmto úrovním nordické cizosti můžeme vidět, že Ender nespáchal pravou xenocidu, protože když termiřany zničil, znali jsme je pouze jako varelse; až o mnoho let později, když první Mluvčí napsal Královnu úlu a Hegemona, lidstvo pochopilo, že termiřané nebyli varelse, ale ramané; až do té chvíle mezi termiřany a lidmi porozumění neexistovalo.“

„Xenocida je Xenocida,“ nedal se Styřka. „To, že Ender nevěděl, že jsou to ramané, jim život ani náhodou nevrátí.“

Andrewa dohnal Styřkův nesmiřitelný postoj k povzdechu. V řadách reykvavických kalvinistů bylo moderní popírat při posuzování toho, který skutek je dobrý a který zlý, jakoukoli váhu lidského motivu. Skutky jsou dobré a zlé ve své podstatě, tvrdili, a jelikož Mluvčí za mrtvé uznávali jako jedinou doktrínu to, že dobro a zlo existují výhradně v lidském motivu a nikoli ve skutku, studenti jako Styřka se k Andrewovi chovali nepřátelsky. Andrew tomu naštěstí neodporoval – rozuměl motivu v tom skrytém.

„Styřko, Plikt, chtěl bych vám dát jiný příklad. Vezměte si prasečíky, kteří se naučili mluvit starčtinou, a také jejich jazyky se někteří lidé naučili, a představte si, že bychom se dozvěděli, že z ničeho nic, bez vyprovokování a bez vysvětlení, umučili xenologa, který je měl pozorovat.“

Plikt okamžitě vyskočila. „Jak bychom mohli vědět, že nebyli vyprovokováni? Co nám připadá nevinné, může být pro ně nesnesitelné.“

Andrew se usmál. „Budiž. Ale ten xenolog jim nijak neublížil, řekl jen velmi málo a o nic je nepřipravil – podle všech měřítek, která si dovedeme představit, si bolestivou smrt nezasloužil. Znamená samotný fakt této nepochopitelné vraždy, že prasečíci nejsou ramané, ale varelse?“

Teď to byl Styřka, kdo se rychle ozval. „Vražda je vražda. Tyhle řeči, co je varelse a co raman, jsou nesmysl. Jestli prasečíci vraždí, tak jsou špatní, stejně jako byli špatní termit'ané. Když je špatný skutek, tak je špatný ten, kdo jej spáchal.“

Andrew přikývl. „A to je naše dilema. To je ten problém. Byl ten skutek špatný, nebo byl v něčem, aspoň z pohledu prasečků, dobrý? Kousni se na chvíli do jazyku, Styřko. Znáš všechny argumenty, které může tvůj kalvinismus snést, ale to, co tvrdíš, by za hloupost prohlásil i Kalvín.“

„Jak můžete vědět, co by Kalvín...“

„Protože je mrtvý,“ zahřímá Andrew, „a proto mám právo za něj mluvit!“

Studenti se rozesmáli a Styřka se stáhl do ulity tvrdohlavého mlčení. Andrew věděl, že je chytrý; kalvinismus v něm nepřezíje závěrečné zkoušky, ale jeho odoperování bude dlouhé a bolestivé.

„Mluvčí, Talmane,“ promluvila Plíkt. „Říkáš to, jako by tvá hypotetická situace byla reálná, jako by prasečíci skutečně zavraždili xenologa.“

Andrew zamyšleně přikývl. „Ano, je to pravda.“

Bylo to znepokojivé; probouzelo to ozvěny dávného konfliktu mezi termit'any a lidstvem.

„Zahleďte se teď sami do sebe,“ řekl Andrew. „Zjistíte, že pod svou nenávistí k Enderovi Xenocidě a zármutkem nad smrtí termit'anů cítíte také něco mnohem ošklivějšího: bojíte se cizince bez ohledu na to, jestli je utlánning nebo framling. Když si představíte, že by zabil člověka, kterého znáte a kterého si vážíte, tak je úplně jedno, jak vypadá. Je potom varelse, nebo ještě hůř, djur – strašlivé zvíře, které chodí za noci a z tlamy mu tečou sliny. Kdybyste měli ve vesnici jedinou zbraň a ta zvířata, která roztrhala jednoho z vašich lidí, by přicházela znovu, zůstali byste stát a ptali se, jestli také mají právo žít, nebo byste jednali tak, abyste zachránili vesnici, lidi, které máte rádi a kteří jsou na vás závislí?“

„Podle vaší argumentace bychom měli prasečíky vybít, přestože jsou primitivní a bezmocní!“ vykřikl Styřka.

„Podle mé argumentace? Položil jsem otázku. Otázka není argument, leda byste si mysleli, že znáte mou odpověď, a já tě ujišťuji, Styřko, že ji neznáš. Přemýšlejte o tom. Hodina skončila.“

„Budeme o tom mluvit i zítra?“ ptali se.

„Jestli budete chtít, tak ano,“ řekl Andrew. Ale věděl, že jestli se o tom bavit budou, tak bez něho. Pro ně byl Ender Xenocida pouze filozofickou otázkou. Však také války s termitřany byly více než tři tisíce let minulostí; teď se psal rok 1948 h.k., počítáno od roku vyhlášení Hvězdného kodexu, a Ender zničil termitřany v roce 1180 p.h.k. Ale pro Andrewa ty události nebyly zas tak vzdálené. Měl za sebou víc putování mezi hvězdami, než by se jeho studenti odvážili hádat; jelikož mu bylo pětatřicet, nezdržel se na žádné planetě déle než šest měsíců, dokud nepřišel na Trondheim. Cestování mezi hvězdami světelnou rychlostí mu umožnilo skákat jako oblázek po hladině času. Jeho studenti neměli ponětí, že jejich Mluvčí za mrtvé, který nevypadá na víc než pětatřicet, si velmi živě pamatuje události staré tři tisíce let a ve skutečnosti mu nepřipadají vzdálené ani dvacet let, polovinu jeho života. Netušili, jak intenzivně ho spaluje otázka Enderovy dávné viny, a jak si na ni tisíckrát jinak neuspokojivě odpověděl. Znali svého učitele jen jako Mluvčího za mrtvé; netušili, že když byl malý, jeho sestra Valentine nedovedla vysvětlit jméno Andrew, a tak mu říkala Ender, jménem, které stačil do svých patnáctých narozenin tak nechvalně proslavit. Jen ať si nesmiřitelný Styřka a analyticky uvažující Plikt lámou hlavu nad velkou otázkou Enderovy viny; pro Andrewa Wiggina, Mluvčího za mrtvé, ta otázka nebyla akademická.

Když teď kráčet chladivým vzduchem po mokré, travnatém svahu, Ender – Andrew, Mluvčí – nedokázal myslet na nic jiného než na prasečíky, kteří již páchali nevysvětlitelné vraždy, tak jako se jich při svém prvním setkání s lidstvem bezstarostně dopouštěli termitřané. Bylo to snad něco nevyhnutelného, že setkání cizinců musí být poznamenáno krví? Termitřané zabíjeli lidi bezmyšlenkovitě, ale jen proto, že měli úlové myšlení; život jednotlivce pro ně měl stejnou cenu jako odstřižené kousky nehtů a tím, že zabili pár lidí, nám dali po svém najevo svou přítomnost. Mohli mít prasečíci pro zabíjení stejný důvod?

Jenže hlas v jeho uchu mluvil o mučení, o rituální vraždě vykonané podobný způsobem jako před časem poprava jednoho z prasečků. Prasečící neměli lilové myšlení, nebyli to termit'ané, a Ender Wiggin se musel dozvědět, proč udělali to, co udělali.

„Kdy jste se o smrti toho xenologa dozvěděl?“

Ender se otočil. Byla to Plikt. Místo aby se vrátila do Jeskyní, kde studenti bydleli, šla za ním.

„Během našeho rozhovoru.“ Sáhl si na ucho. Implantované terminály byly drahé, ale zas až tak vzácné nebyly.

„Poslouchala jsem zprávy těsně před hodinou. V tu chvíli tam o tom nic nebylo. Kdyby hláska přenášela nějakou velkou událost, tak by na to upozornili. Ledaže byste tu zprávu dostal přímo z hlásky.“

Plikt si zjevně myslela, že kápla na nějakou záhadu. A vlastně měla pravdu. „Mluvčí mají vysokou prioritu přístupu k veřejným informacím,“ řekl.

„Požádal vás někdo, abyste mluvil za smrt toho xenologa?“

Zavrtěl hlavou. „Lusitanie má katolickou licenci.“

„O tom mluvím,“ řekla. „Vlastního Mluvčího tam mít nebudou. Ale když o něj někdo požádá, budou ho muset nechat přijít. A Trondheim je svět, odkud je to na Lusitanií nejbliž.“

„Nikdo o Mluvčího nepožádal.“

Plikt ho zatahala za rukáv. „Proč tu jste?“

„Vždyť víš, proč jsem přišel. Mluvil jsem za smrt Wotana.“

„Vím, že jste přišel se sestrou, s Valentine. Ta je jako učitelka mnohem oblíbenější než vy – odpovídá na otázky odpověďmi; vy odpovídáte zase dalšími otázkami.“

„To je tím, že ona nějaké odpovědi zná.“

„Mluvčí, musíte mi to říct. Zkusila jsem o vás něco zjistit – ze zvědavosti. Tak třeba jméno nebo svět, odkud pocházíte. Všechno je utajeno. Utajeno tak přísně, že se mi nepodařilo najít ani úroveň přístupu. Váš životopis by si nenašel ani bůh.“

Ender ji vzal kolem ramen a podíval se jí do očí. „Nic ti po tom není, takovou to má úroveň přístupu.“

„Jste důležitější, než lidé tuší,“ řekla. „Ještě než hláska něco řekne všem, řekne to vám, je to tak? A nikdo si o vás nemůže vyhledat informace.“

„Nikdo se o to nepokusil. Proč ty?“

„Chci být Mluvčí,“ řekla.

„Tak do toho. Počítač tě to naučí. Není to jako náboženství – nemusíš se učit nazpaměť žádný katechismus. Teď mě nech o samotě.“ Pustil ji a zlehka ji postrčil. Když vykročil, klopýtavě ustoupila.

„Chci za vás mluvit!“ vykřikla.

„Ještě nejsem mrtvý,“ odpověděl jí.

„Vím, že jedete na Lusitanii. Já to vím.“

Potom víš víc než já, řekl si v duchu Ender. Ale jak šel, rozechvěl se, přestože slunce zářilo a on měl na sobě dva svetry, aby mu nebyla zima. Nevěděl, že Plikt v sobě ukrývá tolik emocí. Přišla nejspíš proto, aby se s ním ztotožnila. Děsilo ho, jak zoufale od něj ta dívka něco potřebuje. Už léta žil bez toho, aby mezi ním a někým jiným kromě sestry Valentiny vzniklo opravdové pouto – kromě ní a samozřejmě mrtvých, za které mluvil. Všichni ostatní, kteří pro něj měli nějaký význam, byli po smrti. Nechali je s Valentinou mnoho staletí a mnoho planet za sebou.

Představa, že by měl zapustit kořeny do ledové půdy Trondheimu, ho odpuzovala. Co od něj Plikt chtěla? Vlastně na tom nezáleželo, stejně by jí to nedal. Ale kde vzala odvahu něco od něj chtít, jako by jí patřil? Ender Wiggin nepatřil nikomu. Kdyby věděla, kdo skutečně je, nenáviděla by ho jako Xenocidu; anebo by ho uctívala jako spasitele lidstva. Ender si pamatoval, jaké to bylo, když lidé dělali i to, a nebylo mu to o nic příjemnější. I teď ho znali jen rolí, kterou zastával, jako Mluvčího, Talmana, Falante, Spielera, nebo jak Mluvčím za mrtvé říkali v jazyce svého města, národa nebo světa.

Nechtěl, aby ho znali. Nepatřil k nim, nepatřil k lidské rase. Měl jiný úkol, patřil někomu jinému. Lidem ne. Ani krví potřísněným prasečíkům. Aspoň si to myslel.

KAPITOLA 3

Libo

Pozorovaná strava: především macie, leskli červi, kteří žijí mezi šlahouny merdony na kůře stromů. Několikrát byli viděni, jak žvýkají kapimová stébla. Někdy – náhodou? – jedí spolu s maciemi i merdonové listy.

Nikdy jsme je neviděli jíst něco jiného. Novinha všechny tři součásti stravy – macie, kapimová stébla i listy merdony – analyzovala a došla k překvapivým výsledkům. Bud' Pequeninové nepotřebují mnoho různých proteinů, nebo mají stále hlad. V jejich potravě je vážný nedostatek stopových prvků. A přijímaného vápníku je tak málo, že zvažujeme, jestli jejich kosti využívají vápník stejně jako naše.

Čistá spekulace: Vzhledem k tomu, že nemůžeme odebírat vzorky tkání, naše veškeré poznatky o anatomii a fyziologii prasečků se opírají o to, co se nám podařilo zjistit z fotografií mrtvolý zaživa rozpitvaného prasečika nazývaného Kořenář. Některé anomálie jsou přesto nápadné. Jazyky prasečků, které jsou tak fantasticky mrštné, že dovedou napodobit každý náš zvuk a spoustu dalších, které neumíme, se musely vyvinout k nějakému účelu. Možná kvůli hledání hmyzu v kůře stromů nebo v hnízdech na zemi. Nevíme jistě, jestli to dávní předkové prasečků dělali. Zrohovatělé plošky na chodidlech a vnitřní straně kolen jim umožňují lézt po stromech a držet se jenom nohama. Proč se tak vyvinuly? Aby mohli uniknout nějakému dravci? Na Lusitanii neexistuje dravec dost velký na to, aby jim mohl ublížit. Aby se udrželi na stromě, když hledají v kůře hmyz? To jde dohromady s jazyky, ale kde je ten hmyz? Jediným hmyzem jsou savé mušky a puladoři, ale ti se nezavrtávají do kůry a prasečci je stejně nejedí. Macie jsou velké, žijí na kůře a dají se snadno získat taháním za merdonové šlahouny, po stromech není vůbec nutné lézt.

Libova hypotéza: Jazyky a lezení po stromech se vyvinuly v jiném prostředí s pestřejší stravou, včetně hmyzu. Ale něco – doba ledová? Migrace? Epidemie? – způsobilo, že se prostředí změnilo. Už žádní brouci v kůře a tak dál. Možná zároveň vyhynuli všichni velcí dravci.

Vysvětlovalo by to, proč je na Lusitanii tak málo druhů, navzdory velmi příhodným podmínkám. Mohlo jít o katastrofu poměrně nedávnou – půl milionu let? – takže evoluce zatím nestačila mnoho změnit.

Je to svůdná teorie, protože v současném životním prostředí neexistuje zjevný důvod, proč by se prasečíci vůbec měli vyvinout. Nemají žádnou konkurenci. Ekologickou mezeru, kterou zaujímají, by snadno vyplnili třeba syslové. Ale vymyslet si katastrofu pro vysvětlení toho, proč mají prasečíci tak chudou, jednotvárnou stravu, je asi přitažené za vlasy. Occamova břitva to cupuje na cáry.

Joáo Figuera Alvarez, Pracovní poznámky 4/14/1948 h.k., vydáno posmrtně ve Filozofických kořenech situace na Lusitanii, 2010-33-4-1090:40

Jakmile do Stanice zenadorů dorazila starostka Bosquinha, vymkl se běh událostí Libovi a Novinhi z rukou. Bosquinha byla zvyklá přebírat velení a její přístup neponechával velký prostor protestům, dokonce ani úvahám. „Ty počkáš tady,“ řekla Libovi prakticky hned, jak pochopila situaci. „Když jsem dostala tvou zprávu, poslala jsem soudce, aby to oznámil tvé matce.“

„Musíme přenést jeho tělo dovnitř,“ řekl Libo.

„Proto jsem taky zavolala několika mužům, kteří bydlí v okolí, aby s tím pomohli. A biskup Peregrino mu chystá místo na Katedrálním hřbitově.“

„Chci u toho být,“ trval na svém Libo.

„Pochop, Libo, že musíme udělat podrobné snímky.“

„Já jsem to byl, kdo vám řekl, že to musíme udělat, kvůli zprávě pro Hvězdnou komisi.“

„Ale ty bys u toho být neměl, Libo.“ Bosquinhin hlas zněl autoritativně. „A navíc potřebujeme tvou zprávu. Musíme co nejrychleji uvědomit Hvězdný kongres. Dokážeš ji napsat teď, dokud máš všechno v čerstvé paměti?“

Měla samozřejmě pravdu. Jedině Libo a Novinha mohli napsat hlášení jako přímí účastníci a čím dřív to udělají, tím líp. „Zvládneme to,“ řekl Libo.

„A ty, Novinho, sepiš svá pozorování taky. Napište zprávu každý zvlášť, bez konzultace. Stovka světů čeká.“

Počítač už byl v pohotovosti a jejich zprávy odcházely hláskou tak, jak je psali, s chybami, opravami a vším ostatním. Na všech planetách Stovky světů četli lidé, kterých se xenologie dotýkala nejvíc, každé slovo hned, jak je Libo nebo Novinha vyťukali. Mnozí další obdrželi vzápětí počítačové svodky toho, co se stalo. Ve vzdálenosti dvaadvaceti světelných let se Andrew Wiggin dozvěděl, že xenolog João Figuera „Pipo“ Alvarez byl zavražděn prasečíky a řekl o tom studentům dřív, než muži pronesli Pipovo tělo bránou do Milagre.

Jakmile Libo zprávu dokončil, upadl do spárů úřední moci. Novinha s rostoucí úzkostí přihlížela neschopnosti lusitanských představitelů, kteří Libovu bolest jediné jitrili. Biskup Peregrino byl nejhorší: představoval si útěchu tak, že Libovi řekl, že prasečíci jsou s největší pravděpodobností skutečně zvířata bez duše, takže jeho otec nebyl zavražděn, ale roztrhán divou zvěří. Novinha měla co dělat, aby se na něj neobořila. Takže Pipo celý život nedělal nic než to, že zkoumal *zvířata*? A jeho smrt, místo aby byla vraždou, byla *božím* skutkem? Ale kvůli Libovi se ovládla; seděl vedle biskupa, přikyvoval a nakonec se ho poddajností zbavil mnohem rychleji, než by to Novinha dokázala argumenty.

Dom Cristao z kláštera byl nápomocnější. Inteligentně se vyptával na průběh dne, což Liba s Novinhou při odpovídání nutilo analyticky uvažovat. Ale Novinha brzy odpovídat přestala. Většina lidí se ptala, proč prasečíci něco takového udělali; dom Cristao se ptal, jestli Pipo neudělal poslední dobou něco, čím by mohl dát ke svému zavraždění podnět. Novinha moc dobře věděla, co Pipo udělal – řekl prasečíkům tajemství, které našel v její simulaci. Ale Novinha o tom nemluvila a Libo jako by zapomněl, co mu před několika hodinami ve spěchu řekla, když odcházeli hledat Pipa. Dokonce se na simulaci ani nepodíval. Novinhi to vyhovovalo; nejvíc se bála toho, že si vzpomene.

Otázky doma Cristaa přerušil návrat starostky Bosquinhy s několika muži, kteří pomohli přenést mrtvé tělo. Přestože měli na sobě pláštěnky, byli promočení na kost a zastříkaní blátem; naštěstí dešť smyl i všechny stopy krve. Všichni se tvářili zakřiknutě a uctivě, pokyvovali hlavou směrem k Libovi, skoro se ukláněli. Novinha

uvažovala, jestli jejich úcta není jen obyčejná opatrnost, s jakou lidé přistupují k těm, které smrt hluboce zasáhla.

Jeden z mužů se k Libovi obrátil. „Teď jsi Zenador, že?“ řekl a bylo to venku, vyjádřeno slovy. Zenador neměl v Milagre žádnou úřední pravomoc, ale měl prestiž – koneckonců jeho práce byla důvodem, proč kolonie existovala, ne? Libo už nebyl chlapec; čekala ho rozhodnutí, těšil se úctě, posunul se z okraje kolonie rovnou do jejího středu.

Novinha cítila, jak se jí vláda nad životem vymyká z ruky. Tak to přece nemá být. Máme tu ještě roky žít stejně jako dosud, učit se od Pipa, s Libem jako spolužákem; tak to má vypadat. Jelikož ona už se stala zenobiologem kolonie, měla jako dospělá svou čestnou mezeru, kterou měla zaplnit. Nežárlila na Pipa, pouze s ním chtěla ještě chvíli zůstat dítětem. Vlastně navždy.

Jenže Libo nemohl být spolužák a nemohl být ani kamarád. Najednou jasně spatřila, jak se všichni v místnosti soustředí na Liba, na jeho pocity, na jeho slova, na jeho další plány. „Prasečíkům neublízíme,“ řekl, „a nebudeme to ani nazývat vraždou. Nevíme, čím je otec vyprovokoval. Později na to zkusím přijít; teď je důležité, že to, co udělali, ze svého pohledu určitě považovali za správné. Jsme tu cizinci a museli jsme porušit nějaké tabu nebo zákon – ale otec byl na to vždycky připraven, vždycky si tuto možnost uvědomoval. Řekněte jim, že zemřel se ctí vojáka v poli, pilota lodi; zemřel, když dělal svou práci.“

Ach, Libo, ty tichý chlapče, našel jsi v sobě takovou výmluvnost, že nemůžeš být jen chlapcem. Novinha cítila, jak se její žal násobí. Musela od něj odtrhnout oči, pohlédnout jinam.

A to, na co pohlédla, byly jediné oči v pokoji, které se také nedívaly na Liba. Ten muž byl velmi vysoký, ale byl také velmi mladý – protože ho znala, uvědomila si, že dokonce mladší než ona; chodil do třídy o rok níž. Kdysi ho šla před donu Cristu bránit. Marcos Ribeira se jmenoval, ale odjakživa mu říkali Marcáo, protože byl tak veliký. Velký a hloupý, říkali, a volali na něj taky jenom Cáo, hrubým jménem pro psa. Nacházela v jeho očích mrzutý hněv a jednou viděla, jak ho zahnali tak daleko, že už to nevydržel, zaútočil a srazil jednoho z mučitelů na zem. Jeho oběť pak měla skoro celý rok rameno v sádrovém obvazu.

Marcáa samozřejmě obvinili, že to udělal, aniž by ho někdo vyprovokoval; dělají to tak mučitelé v každém věku, že vinu hodí na oběť, obzvlášť když se vzepře. Ale Novinha do skupiny dětí nepatřila – byla stejně izolovaná jako Marcáo, i když ne tak bezbranná jako on – a tak jí nic nebránilo říct, jak to bylo doopravdy. Považovala to za součást. přípravy na to, až bude jednou mluvit za prasečíky. Marcáo jako osoba jí nic neříkal. Nikdy ji nenapadlo, že by tomu incidentu mohl přikládat nějakou váhu, že by si ji mohl zapamatovat jako jediného člověka, který se v jeho neustálé válce s ostatními dětmi postavil na jeho stranu.

V dalších letech ho neviděla a nepřemýšlela o něm, protože se stala xenobioložkou.

Ted' tu stál, postříkaný blátem z místa Pipovy smrti, a jak měl vlasy zplhlé deštěm a tvář a uši zalité potem, vypadal ještě uštvaněji a zvířečtěji než kdy předtím. A na co se díval? Měl oči jenom pro ni, přestože se na něj nepokrytě dívala. Proč si mě tak prohlížíš? zeptala se v duchu. Protože jsem hladový, říkaly jeho zvířecí oči. Ale ne, to ne, to byl jen její strach, vidina vražedných prasečků. Marcáo je pro mě nic a ať si myslí cokoli, já jsem nic pro něj.

Přesto jí hlavou problesklo pochopení, i když jen chvilkové. To, že se postavila za Marcáa, znamenalo něco pro něj a něco úplně jiného pro ni; bylo to natolik jiné, že ani nešlo o stejnou událost. V duchu si to spojila s vraždou, kterou prasečíci spáchali na Pipovi, a měla pocit, že je to důležité, zdálo se jí, že jí chybí jen krůček k vysvětlení toho, co se stalo, ale myšlenka se ztratila v mumraji hlasů, když biskup muže zase odvedl, tentokrát ke hřbitovu. K pohřbívání se tu nepoužívaly rakve, protože kvůli prasečím bylo zakázáno kácet stromy. A tak pohřbili Pipovo tělo hned, přestože obřad u hrobu se měl konat nejdřív až další den, ale nejspíš ještě později; mnoho lidí se bude chtít zenadorovy zádušní mše zúčastnit. Marcáo a ostatní muži odešli do bouře a nechali Liba s Novinhou na pospas lidem, kteří s ohledem na Pipovu smrt považovali svou návštěvu za neodkladnou. Arogantní cizinci se trousili dovnitř a zase ven, dělali rozhodnutí, která Novinha nechápala a Libo nedával najevo, že by o ně stál.

Nakonec přistoupil k Libovi soudce a položil mu ruku na rameno. „Zůstaneš samozřejmě u nás. Aspoň pro dnešní noc.“

Proč u tebe, soudce, říkala si Novinha. Pro nás jsi nikdo, nikdy jsme za tebou s ničím nepřišli, tak kdo jsi, že rozhoduješ o takových věcech? Znamená snad Pipova smrt, že jsme najednou malé děti, které nemohou o ničem samy rozhodovat?

„Zůstanu s matkou,“ řekl Libo.

Soudce se na něj udiveně podíval – jako by pouhá představa dítěte, které se vzpírá jeho vůli, přesahovala okruh jeho zkušeností. Novinha ale věděla, že to tak není. Jeho dcera Kleopatra, o několik let mladší než Novinha, dělala všechno pro to, aby si zasloužila přezdívku Bruxinha – malá čarodějnice. Tak jak by mohl nevědět, že děti mají svou hlavu a nerady se podřizují?

Ale soudcův údiv měl jinou příčinu, než se Novinha domýšlela. „Myslel jsem, že víš, že tvá matka bude také nějaký čas u nás. To, co se stalo, ji samozřejmě rozrušilo, a nebylo by dobré, kdyby teď musela myslet na domácí povinnosti nebo žít v domě, který jí připomíná toho, kdo tam s ní není. Je u nás a s ní jsou tam i tvoji bratři a sestry, potřebují tě. Je s nimi i tvůj starší bratr João, ale ten má už svou ženu a dítě, takže tím, kdo může zůstat a poskytnout oporu, jsi ty.“

Libo mrzutě přikývl. Soudce ho nebral pod svou ochranu; žádal ho, aby se stal ochráncem.

Soudce se otočil k Novinhi.

„A ty bys asi měla jít domů.“

Novinha teprve v tu chvíli pochopila, že pro ni jeho pozvání neplatí. A proč by mělo? Pipa nebyl *její* otec. Byla jen přítel, který byl náhodou s Libem, když bylo objeveno tělo. Jakýpak žal mohla *ona* cítit?

Domů! Kde pro ni bylo doma, když ne tady? To měla jít do Stanice biologů, kde ve své posteli nespala víc než rok, nepočítá-li kratičká zdřímnutí při práci v laboratoři? Tam měla být doma? Odešla odtamtud, protože tam bolestivě cítila nepřítomnost rodičů; a teď byla prázdná i Stanice zenadorů. Pipa byl mrtvý a z Liba se stal dospělý s povinnostmi, které jí ho vezmou. Tady doma nebylo, ale nikde jinde taky ne.

Soudce Liba odvedl.

Jeho matka Conceigáo na něj čekala v soudcově domě. Novinha tu ženu vlastně ani neznala, věděla jen, že byla knihovnice a měla na starosti lusitanský archiv. Novinha se s ní ani s ostatními dětmi

nestýkala, nezajímalo ji, že existují; skutečná byla jen práce a život tady. Libo šel ke dveřím a jí připadalo, že je čím dál menší, jako by byl mnohem dál, jako by ho popadl vítr, odnášel ho pryč a on se na obloze scvrkával jako drak; dveře se za ním zavřely.

Teprve teď na ni dopadla tíha Pipovy ztráty. Zohavené mrtvé tělo na svahu, to nebyla jeho smrt, to byly jen ostatky smrti. Vlastní smrt bylo prázdné místo v jejím životě. Pipa byla skála v bouři, tak stála a pevná, že si Novinha s Libem našli útočiště v jejím závětrí a vůbec netušili, že nějaká bouře existuje. Teď byl Pipa pryč a bouře je popadla a chtěla je odnést, kam bude ona chtít. Pipa, plakala v duchu. Neodcházej! Neopouštěj nás. Ale Pipa byl pryč a k jejím modlitbám byl stejně hluchý jako její rodiče.

Ruch ve Stanici zenadorů však zatím neustal; u terminálu seděla starostka Bosquinha a hláskou rozesílala všechna Pipova data Stovce světů, kde se odborníci zoufale snažili najít v Pipově smrti nějakou logiku.

Ale Novinha věděla, že v Pipových souborech klíč k jeho smrti není. *To její data ho nějakým způsobem zabila. Ještě stále to tam bylo, ve vzduchu nad jejím terminálem, holografický obraz genetických molekul v jádře buněk prasečků.* Nechtěla, aby se jím zabýval Libo, ale sama se teď dívala a dívala a snažila se najít, co našel Pipa, snažila se pochopit, co ho na těch obrazech vedlo k tomu, že se rozběhl za prasečíky a řekl nebo udělal něco, za co ho zavraždili. Nevědomky odhalila tajemství, pro jehož zachování byli prasečíci ochotni zabíjet – ale co to bylo?

Čím víc hologramy studovala, tím méně jim rozuměla a o chvíli později už z nich přes slzy neviděla nic, jen šmouhu, protože se tiše rozplakala. Zabila ho, protože neúmyslně odhalila tajemství pequeninů. Kdybych sem nikdy nepřišla, kdybych si nevzala do hlavy, že se stanu tím, kdo vypoví příběh prasečků, byl bys dál naživu, Pipa; Libo by měl otce a byl by šťastný. Toto místo by zůstalo domovem. Nosím v sobě zárodky smrti a zasévám je všude, kde se zdržím dost dlouho, abych začala mít ráda. Moji rodiče zemřeli, aby ostatní mohli žít; já žiju, a tak jiní musí umírat.

Starostka si jejího prudkého, trhaného dechu všimla a v náhlé vlně soucitu si uvědomila, že dívka je také otřesena a sklíčena žalem.

Bosquinha nechala na jiných, aby v odesílání zpráv hláskou pokračovali, a vyvedla Novinhu ze Stanice zenadorů ven.

„Je mi to líto, dítě,“ řekla starostka. „Vím, že jsi sem často chodila; mělo mě napadnout, že byl pro tebe něco jako otec a my se k tobě chováme, jako bys byla divák; to ode mě není vůbec hezké, pojď se mnou domů...“

„Ne,“ odmítla Novinha. Tím, že vyšla ven do chladného, vlhkého nočního vzduchu, ze sebe aspoň část žalu setřásla; mohla uvažovat jasněji. „Prosím, chci být sama.“

„Kde?“

„Ve své stanici.“

„Takovou noc bys neměla být sama,“ řekla Bosquinha. Ale pro Novinhu byla představa společnosti, laskavosti, lidí, kteří se ji budou snažit utěšit, nesnesitelná. Já jsem ho zabila, copak to nevidíte? Nezasloužím si útěchu. Chci protrpět každou bolest, která přijde. Je to moje pokání, moje odškodnění a snad i moje rozhřešení; jak jinak smyju stopy krve ze svých rukou?

Ale neměla sílu vzdorovat, neměla sílu se hádat. Deset minut kodrcalo starostčino auto po travnaté cestě.

„Tady bydím,“ řekla Bosquinha. „Nemám děti blízké tvému věku, ale myslím, že se tu budeš cítit dobře. Neboj se, nikdo tě nebude obtěžovat, ale být sám není dobré.“

„Raději bych zůstala sama.“ Novinha chtěla, aby její hlas zněl pevně, ale byl slabý a tenký.

„Prosím,“ řekla Bosquinha. „Nejsi ve své kůži.“

Kéž bych nebyla.

Přestože Bosquinhin manžel měl cafezinho pro obě, neměla hlad. Bylo pozdě, jen pár hodin zbývalo do svítání, a tak se nechala uložit. Pak, když dům ztichl, vstala a sešla dolů ke starostčinu domácímu terminálu. Zadala počítači, aby zrušil zobrazení, které dosud viselo nad terminálem ve Stanici zenadorů. Nedovedla sice rozluštit tajemství, které v něm našel Pipo, ale někomu jinému se to podařit mohlo a ona už žádnou další smrt na svědomí mít nechtěla.

Pak vyšla z domu, prošla přes Centro, kolem záhybu řeky a dál přes Vila das Aguas ke Stanici biologů.

K jejímu domu.

V obytné části byla zima, nevytopeno – nespala tam tak dlouho, že na přikrývkách ležela silná vrstva prachu. Ale v laboratoři bylo samozřejmě teplo, útulno. Její práce vazbou na Pipa a Liba nikdy netrpěla. Kéž to bylo jinak.

Pustila se systematicky do práce. Vyhodila každý vzorek, každý preparát, každou kulturu, kterou použila při objevech, které vedly k Pipově smrti, a všechno omyla, aby po práci, kterou dělala, nezůstaly žádné stopy. Ale to nestačilo, nesměla zůstat ani žádná připomínka jejich zničení.

Pak se obrátila k terminálu. Chtěla stejným způsobem zničit veškeré záznamy o své práci v této oblasti, všechny záznamy o práci svých rodičů, která k jejím objevům napomohla. Prostě zmizí. Přestože byly středobodem jejího života, přestože byly po mnoho let její identitou, chtěla je zničit, neboť také ona měla být potrestána, zničena a vymazána.

Počítač ji zastavil. „Pracovní poznámky týkající se xenobiologického výzkumu není možno vymazat,“ dozvěděla se: Takže to stejně nemohla udělat. Učila se od rodičů, z jejich souborů, které studovala jako písmo svaté, jako silniční mapu do sebe sama. Nic nemělo být zničeno, nic zapomenuto. Posvátnost poznání zakotvila v její duši hlouběji než jakýkoli katechismus. Byla v pasti paradoxu. Pipa zabilo poznání; jenže vymazáním tohoto poznání by znovu zabila své rodiče, zabila by to, co jí zanechali. Nemohla to uchovat a nemohla to zničit. Po obou stranách stály hradby tak vysoké, že je nemohla přeskočit, pomalu se sunuly k sobě a drtily ji.

Novinha udělala jediné, co udělat mohla: uložila soubory pod všechny úrovně ochrany a zablokovala přístup všemi překážkami, které znala. Dokud bude žít, nespátí je nikdo jiný než ona. Teprve až zemře, bude její nástupce na místě xenobiologa moci spatřit, co tu ukryla. S jedinou výjimkou – kdyby se vdala, získal by přístup také její manžel, pokud by uměl dokázat, že je potřebuje. No tak se nikdy nevzdá. Snadná pomoc.

Viděla před sebou svou budoucnost, pustou, nesnesitelnou a nevyhnutelnou. Neměla odvahu zemřít, ale živá vlastně taky nebude: nebude se moci vdát a sama o tom nebude moci přemýšlet, aby to smrtící tajemství neodhalila a nechtěje někomu nevyzradila, věčně sama, věčně tížená břemenem, věčně nesoucí vinu, s touhou po smrti a

zákazem vyjít jí vstříc. Ale bude mít útěchu: nikdo další kvůli ní nezemře. Víc viny, než nesla teď, by už neunesla.

A právě v tom okamžiku smutného, zatvrdělého zoufalství si vzpomněla na Královnu úlu a Hegemona, vzpomněla si na Mluvčího za mrtvé. Původní autor, původní Mluvčí musel už tisíce let ležet v hrobě, ale na mnoha světech byli jiní, kteří sloužili lidem jako kněží, kteří se neklaněli žádnému bohu, a přitom věřili v hodnotu lidského života. Mluvčí, jejichž údělem bylo odhalovat pravé příčiny a pohnutky konání lidí a hlásat pravdu o jejich životě, když zemřeli. V této brazilské kolonii měli místo Mluvčího kněze, ale ti jí útěchu dát nemohli; musela sem přivést Mluvčího.

Přestože si to až dosud neuvědomovala, chystala se to udělat od chvíle, kdy si poprvé přečetla Královnu úlu a Hegemona a byla tou knihou uchválena. Prostudovala ji velmi pozorně, aby se obeznámila se zákonem. Lusitania byla katolickou kolonií, ale Hvězdný kodex umožňoval všem občanům požádat o kněze jakékoli víry a Mluvčí za mrtvé byli za kněze považováni. Mohla požádat a kdyby se Mluvčí rozhodl přijet, kolonie by mu nemohla vstup odepřít.

Třeba žádný Mluvčí nebude chtít přijet. Třeba není žádný dost blízko, aby dorazil, než se její život uzavře. Ale byla tu šance, že některý bude dostatečně blízko, aby někdy – za dvacet, třicet, čtyřicet let – mohl přijít z kosmodromu a začít odhalovat pravdu o Pipově životě a smrti. A až tu pravdu najde a promluví jasným hlasem, který v Královně úlu a Hegemonovi tak milovala, třeba to z ní sejme vinu, která ji spalovala až na srdce.

Počítač její žádost přijal; hláskou uvědomí Mluvčí na nejbližších světech. Přijed', vzkazovala v duchu neznámému příjemci svého volání. Přestože všem odhalíš pravdu o mojí vině. Přesto přijed'.

Probudila se s tupou bolestí v zádech a s pocitem těžkosti na tváři. Ležela tváří na holé horní desce terminálu, který se vypnul, aby ji ochránil před lasery. Ale to, co ji probudilo, nebyla bolest. Byl to lehký dotek na rameni. V první chvíli ji napadlo, že je to dotek Mluvčího za mrtvé, který už přišel na její výzvu.

„Novinho,“ zašeptal. Nebyl to Felante pelos Muertos, ale někdo jiný. Někdo, o kom si myslela, že se ztratil v bouři včerejší noci.

„Libo,“ zašeptala. Pak se začala zvedat. Příliš rychle – v zádech jí luplo a hlava se jí zatočila. Tiše vykřikla; jeho ruce ji chytily za ramena, aby neupadla.

„Není ti nic?“

Jeho dech jí připadal jako vítr v milované zahradě, cítila se v bezpečí, cítila se doma. „Hledal jsi mě.“

„Novinho, přišel jsem nejdřív, jak to šlo. Matka konečně usnula. Ted' je u ní Pipinho, můj starší bratr, o všechno se stará soudce a já...“

„Ty bys měl vědět, že se o sebe dovedu postarat sama,“ řekla.

Krátké ticho a pak znovu jeho hlas, tentokrát rozčilený, zlostný, zoufalý a unavený, unavený jako stáří, entropie a smrt hvězd. „Jako že je Bůh nade mnou, Ivanovo, nepřišel jsem se starat o tebe.“

Něco se v ní uzavřelo; ani nevěděla, že tu naději v sobě chová, dokud o ni nepřišla.

„Říkala jsi, že otec něco objevil v tvé simulaci. Že čekal, že na to přijdu sám. Myslel jsem, že jsi tu simulaci nechala na terminálu, ale když jsem se vrátil do stanice, byl vypnutý.“

„Vážně?“

„Ty víš, že byl, Novo, nikdo jiný než ty by program zrušit nemohl. Musím to vidět.“

„Proč?“

Nevěřicně se na ni zahleděl. „Vím, že jsi ospalá, Novinho, ale určitě ti došlo, že kvůli tomu, co otec v té simulaci objevil, ho prasečíci zabili.“

Vyrovnaně se na něj dívala a neříkala nic. Poznal ten starý pohled plný chladného odhodlání.

„Proč mi to nechceš ukázat? Já jsem ted' Zenador. Mám právo to vědět.“

„Máš právo vidět všechny otcovy soubory a záznamy. Máš právo vidět všechno, co jsem zveřejnila.“

„Tak to zveřejni.“

Znovu neřekla nic.

„Jak můžeme pochopit prasečíky, když nevíme, co o nich otec zjistil?“ Neodpověděla. „Máš zodpovědnost před Stovkou světů, před naší možností pochopit jedinou mimozemskou civilizaci, která zůstala naživu. Jak můžeš sedět a... o co jde, chceš na to přijít sama? Chceš

být první? Dobře, buď si první. Dám pod to tvé jméno, Ivanova Santa Catarina von Hesse...“

„Nestojím o svoje *jméno*.“

„Můžu tu hru hrát taky. Ani ty na to nepřijdeš bez toho, co vím já – a já před tebou své soubory taky schovám.“

„Nestojím o tvoje soubory.“

To už na něj bylo příliš. „Tak o co stojíš? Co se mi to snažíš udělat?“ Chytil ji kolem ramen, zvedl ji ze židle, zatřásl s ní a zakřičel jí do tváře: „Oni mi zabili otce a ty znáš odpověď, proč ho zabili, ty víš, co ta simulace znamenala. Tak mi to řekni, ukaž mi to.“

„Nikdy,“ zašeptala.

Jeho tvář se zkrivila v agónii. „Proč ne?“ vykřikl.

„Protože nechci, abys zemřel.“

Poznala mu na očích, že pochopil. Ano, tak je to, Libo, to proto, že tě miluju. Protože když se to tajemství dozvíš, tak tě prasečící zabijí taky. Nestojím o vědu, nezáleží mi na Stovce světů nebo na vztazích mezi lidstvem a cizí civilizací, nezáleží mi vůbec na ničem, dokud jsi naživu.

Z očí mu konečně vyhrkly slzy a skutálely se mu po tvářích. „Chci zemřít,“ řekl.

„Utěšíš všechny ostatní,“ zašeptala. „Kdo utěší tebe?“

„Musíš mi to říct, abych mohl zemřít.“

Najednou ji jeho ruce nedržely; teď se jí držel tak, že ona podpírala jeho. „Jsi unavený,“ zašeptala, „ale můžeš si odpočinout.“

„Nechci odpočívat,“ zašeptal. Ale když ho dál držela, nebránil se a nechal se odtáhnout od terminálu. Odvedla ho k sobě do ložnice. Neohlížela se na to, že víří prach, a odhrnula příkrývky. „Jsi unavený, odpočiň si tady. Proto jsi za mnou přišel, Libo. Abys našel klid, útěchu.“ Schoval obličej do dlaní a vrtěl hlavou ze strany na stranu, chlapec plačící pro svého otce, plačící pro konec všeho, stejně jako ona. Sundala mu boty a stáhla kalhoty, zajela mu rukama pod košili, aby mu ji vyhrnula a přetáhla přes hlavu. Zhluboka se nadechl, aby zarazil vzlyky, a zvedl ruce, aby mu mohla košili stáhnout.

Složila mu oblečení přes židli a sklonila se k němu, aby stáhla příkrývku a zakryla ho. Ale chytil ji za zápěstí a prosebně se na ni podíval, se slzami v očích. „Nenechávej mě o samotě,“ zašeptal. Z hlasu mu číselo zoufalství. „Zůstaň tu se mnou.“

A tak se nechala stáhnout na postel. Pevně ji k sobě tiskl, dokud už po několika minutách spánek jeho paže neuvolnil. Ale ona nespala. Její ruka mu lehce, nezaujatě klouzala po kůži na ramenou, na hrudi, v pase. „Ach, Libo, myslela jsem, že jsem tě ztratila, když tě odvedli. Myslela jsem, že jsem tě ztratila stejně jako Pipa.“ Neslyšel, co šeptá. „Ale ty se ke mně budeš vždycky takhle vracet.“ Mohli ji pro její nevědomý hřích ze zahrady vyhnat, tak jako Evu. Ale ona to stejně jako Eva mohla snést, protože měla Liba, svého Adáa.

Měla ho? Vážně ho *měla*? Ruka se jí na jeho nahém těle rozechvěla. Nikdy ho nemohla mít. Manželství byl jediný způsob, jak mohla s Libem zůstat pohromadě – zákony byly přísné na všech koloniích a absolutně nekompromisní tam, kde platila katolická licence. Věřila, že si ji bude chtít vzít, až přijde ten pravý čas. Jenže Libo byl tím, koho si vzít nikdy nemohla.

Získal by tak automaticky přístup ke všem jejím souborům, stačilo přesvědčit počítač, že je vidět potřebuje – a všech jejích pracovních souborů by se to určitě týkalo, i kdyby je ochránila sebelíp. Stanovil to Hvězdný kodex. Manželé byli v očích zákona jakoby jednou osobou.

Nemohla mu za žádných okolností umožnit do těch souborů nahlédnout, protože by zjistil to, co se dozvěděl jeho otec a ona by pak na svahu našla jeho mrtvé tělo; zažil by agónii při mučení prasečků, které by si musela představovat každou noc, dokud by žila. Nebyla již jen vina za Pipovu smrt víc, než dokázala snést? Vzít si ho by bylo stejné jako zabít ho. Ale nevzít si ho by bylo jako zabít sebe, protože ji nenapadalo, kým by byla, pokud by nemohla být s Libem.

Jsem opravdu chytrá. Našla jsem si takovou cestu do pekla, že se nikdy nemůžu vrátit.

Zabořila tvář do Libova ramene a slzy jí ve vlnách stékaly po jeho hrudi.

KAPITOLA 4

Ender

Identifikovali jsme čtyři jazyky prasečků. „Mužský jazyk“ je ten, který jsme slyšeli nejčastěji. Slyšeli jsem také útržky „jazyka žen“, který zřejmě používají k domluvě se samicemi (to je ale sexuální diferenciací!) a „jazyka stromů“, rituálního idiomu, který se podle nich používá při modlitbách ke starým totemovým stromům. Zmínili se také o čtvrtém jazyce, kterému říkají „jazyk otců“ a zřejmě jej tvoří tlukot holí různé velikosti o sebe. Trvají na tom, že je to opravdový jazyk, který se od ostatních liší stejně jako portugálština od angličtiny. Možná mu říkají jazyk otců proto, že při tom používají dřevěné hůlky, které pocházejí ze stromů, a oni věří, že ve stromech jsou duchové předků.

Prasečci jsou fantasticky učenliví, pokud jde o jazyky – jde jim to mnohem líp než nám pokusy naučit se jejich. V posledních letech se začali i mezi sebou bavit většinou starčtinou nebo portugálštinou, když jsme s nimi. Možná se vrátí k rodným jazykům, když odejdeme. Je dokonce možné, že přijali lidské jazyky za vlastní; nebo se jim možná nové jazyky zalíbily natolik, že je používají stále, jako by to byla hra. Jazyková kontaminace je politováníhodná, ale pravděpodobně se jí zabránit nedalo, pokud jsme s nimi chtěli vůbec nějak komunikovat.

Doktor Swingler se ptal, jestli jejich jména a oslovení prozrazují něco o jejich kultuře. Odpověď je určitě ano, ale mám jen velmi mlhavou představu, co prozrazují. Důležité je, že jsme je nikdy nepojmenovali my. Když se učili starčtinu a portugálštinu, ptali se nás na významy slov a nakonec nám oznámili jména, která si sami zvolili (nebo jeden druhému). Jména jako „Kořenář“ a „Chupaceu“ (ten, kdo saje z oblohy) mohou být překlady jejich jmen v jazyce mužů, nebo prostě nové přezdívky, které si kvůli nám zvolili.

O sobě mluví jako o bratrech. Samičím někdy říkají ženy, ale nikdy ne sestry nebo matky. Někdy se zmiňují o otcích, ale podle všeho se termín používá v souvislosti s rodovými totemovými stromy. Pokud

jde o to, jak říkají nám, používají samozřejmě termín člověk, ale začali také používat novou děmosthénovskou hierarchii vyloučení. Mluví o lidech jako o framlinzích a o prasečících z jiných kmenů jako o utlanninzích. Zvláštní je, že o sobě samotných deb mluví jako o ramanech, čímž ukazují, že buď hierarchii nechápou, nebo se na sebe dívají z lidské perspektivy. A co je úžasné, několikrát řekli o samicích, že jsou varelse!

*Joáo Figuera Alvarez,
„Poznámky o jazyce a terminologii 'prasečίκů'“ v Sémantice,
9/1948/15*

Reykjavícké obytné čtvrti byly vytesány do žulových stěn fjordu. Enderův příbytek ležel vysoko na útesu, přístupný po namáhavém výstupu po schodech a žebřících. Ale měl okno. Většinu dětství strávil zavřený za kovovými stěnami. Pokud to šlo, bydlel tak, aby měl výhled do světa.

V pokoji bylo horko a jasno, jak vnitřek zalévalo slunce. Po chladivé temnotě kamenných chodeb ho oslepilo. Jane ani nepočkala, až přizpůsobí vidění světlu. „Mám pro tebe na terminálu překvapení,“ řekla. Její hlas se šeptavě ozýval ze šperku v uchu.

Byl to prasečık, který stál ve vzduchu nad terminálem. Pohyboval se, škrábal se; pak se pro něco natáhl. Když se ruka vrátila, držel v ní lesklého, mokvajícího červa. Kousl do něj a tělesná šťáva mu od úst skápla na hrud'.

„Zjevně civilizace na úrovni,“ poznamenala Jane.

Ender byl znechucený. „Mnoho morálních imbecilů ovládá zásady správného stolování, Jane.“

Prasečık se otočil a promluvil: „Chceš vidět, jak jsme ho zabili?“

„Co to děláš, Jane?“

Prasečık zmizel. Na jeho místě se objevil hologram Pipovy mrtvoly, ležící v dešti na svahu. „Provedla jsem simulaci vivisekce, kterou prasečící provedli, na základě informací sebraných před pohřbením těla. Chceš ji vidět?“

Ender usedl na jedinou židli v místnosti.

Terminál teď ukázal svah s Pipem, který ještě žil. Ležel na zádech a za ruce a nohy byl připoután k dřevěným kolíkům. Kolem stálo tucet

prasečků, z nichž jeden držel kostěný nůž. Ze šperku v uchu se znovu ozval Janin hlas. „Nevíme přesně, jestli to proběhlo takhle.“ Všichni prasečíci kromě toho s nožem zmizeli. „Nebo takhle.“

„Byl ten xenolog při vědomí?“

„Nepochybně.“

„Pokračuj.“

Jane bez váhání předvedla otevření hrudní dutiny, rituální vynětí a rozložení tělesných orgánů po zemi. Ender se nutil dívat; snažil se pochopit, jaký význam to pro prasečky mohlo mít. V jednom okamžiku Jane zašeptala: „Teď zemřel.“ Ender cítil uvolnění; až pak si uvědomil, jak měl všechny svaly ztuhlé soucitem s Pipovým utrpením.

Když bylo po všem, Ender došel k posteli, lehl si a upřel oči do stropu.

„Ukázala jsem už tuto simulaci vědcům na půl tuctu světů,“ řekla Jane. „Nebude to dlouho trvat a dostanou se k ní média.“

„Je to ještě horší, než to bylo s termit'any,“ domníval se Ender. „Všechna videa se souboji termit'anů a lidí, která jsem viděl jako kluk, byla ve srovnání s tím čistá.“

Z terminálu se ozval smích. Ender se podíval, co tam Jane dělá. Seděl tam praseček v životní velikosti a groteskně se smál. Jane ho při tom transformovala. Stačilo málo, trochu zvětšit zuby, prodloužit oči, pár kapek slin, rudě podbarvené oči, jazyk kmitající ven a dovnitř. Zvíře z noční můry každého dítěte. „Dobrá práce, Jane. Proměna z ramana na varelse.“

„Jak dlouho bude po tomhle trvat, než budou prasečíci přijati za rovné lidstvu?“

„Byly veškeré kontakty přerušeny?“

„Hvězdná rada oznámila novému xenologovi, aby své návštěvy u prasečků omezil na hodinovou délku a nechodil k nim častěji než každý druhý den. Má zakázáno se jich ptát, proč to udělali.“

„Ale karanténa žádná.“

„Nebyla ani navržena.“

„Ale bude, Jane. Ještě jeden takový incident a strhne se pokřik po karanténě. Po nahrazení Milagre vojenskou posádkou, která bude mít jediný úkol: na věčné časy zabránit prasečkům v získání techniky, která by jim umožnila opustit planetu.“

„Prasečíci *budou* mít problémy s veřejným míněním. A ten nový xenolog je teprve chlapec. Pipův syn. Libo. Zkratka pro Liberdade Gracias a Deus Figuera de Medici.“

„Liberdade. Svoboda?“

„Nevěděla jsem, že umíš portugalsky.“

„Je to jako španělsky. Mluvil jsme za smrt Zacatecase a San Angela, nevzpomínáš?“

„Na planetě Moctezuma. To bylo před dvěma tisíci lety.“

„Pro mě ne.“

„Pro tebe to bylo před osmi lety subjektivního času. Patnáct světů před tímto. Není relativita úžasná? Udržuje tě mladým.“

„Moc cestuju,“ řekl Ender. „Valentine je vdaná a čeká dítě. Už dvakrát jsem odmítl žádost o Mluvčího. Proč mě pokoušíš, abych zase někam jel?“

Prasečík nad terminálem se zlomyslně zasmál. „*To* bylo podle tebe pokušení? Podívej! Umím udělat z kamene chléb!“ Prasečík zvedl zubaté kameny a spořádal je. „Chceš si taky kousnout?“

„Máš zvrácený smysl pro humor, Jane.“

„Všechna království všech světů.“ Prasečík rozevřel dlaň a z náruče mu vypluly hvězdné soustavy s přehnaně rychle obíhajícími planetami, všech Sto světů. „Můžu ti je dát. Všechny.“

„Nemám zájem.“

„Je to nemovitost, nejlepší investice. Já vím, vím, jsi bohatý i bez toho. Z úroků za tři tisíce let by sis mohl postavit vlastní planetu. Ale co třeba tohle? Jméno Endera Wiggina, vzpomínané po celé Stovce světů...“

„To už je teď.“

„... s láskou, úctou a pohnutím.“ Prasečík zmizel. Na jeho místě Jane oživila staré video z Enderova dětství a udělala z něj hologram. Dav vrískal a křičel. Ender! Ender! A pak tam byl malý chlapec, který stál na pódiu, zvedl ruku a zamával. Dav šlel nadšením.

„Tak to nebylo,“ řekl Ender. „Petr mi nedovolil vrátit se na Zem.“

„Ber to jako proroctví. Pojď, Endere, můžu ti to dát. Vrátit tvému jménu dobrou pověst.“

„Nestojím o to,“ řekl Ender. „Mám už několik jmen. Mluvčí za mrtvé – v tom je aspoň špetka úcty.“

Prasečík se znovu objevil ve své přirozené podobě, ne v té d'ábelské, kterou Jane přikreslila. „Pojď“, řekl tiše prasečík.

„Napadlo tě, že jsou třeba *zrůdy*?“ řekl Ender.

„To si bude myslet každý, Endere. Ale ty ne.“

Ne. Já ne. „O co ti jde, Jane? Proč mě chceš přesvědčit?“

Prasečík zmizel. Místo něj se objevila samotná Jane, nebo aspoň tvář, kterou používala od chvíle, kdy se Enderovi zjevila, když se mu poprvé chtěla ukázat: plaché, vystrašené dítě přebývající v nesmírné paměti mezihvězdné počítačové sítě. Pohled na její tvář mu tu chvíli, kdy se mu poprvé ukázala, připomněl. Vymyslela jsem si pro tebe tvář, řekla. Líbí se ti?

Ano, líbila se mu. Měl ji rád. Mladá, čistá, upřímná, milá – dítě, které nikdy nezestárne. A ten plachý, odzbrojující úsměv. Zrodila ji hláška. Ani celosvětová počítačová síť nefungovala rychleji než rychlostí světla, přičemž množství paměti a operační rychlost omezovalo teplo. Ale hláška fungovala okamžitě a byla propojena se všemi počítači na všech světech. Poprvé se Jane našla mezi hvězdami, když si její myšlenky pohrávaly mezi vibracemi filotických vláken hláskové sítě.

Počítače na Stovce světů byly její ruce a nohy, oči a uši. Mluvila všemi jazyky, které kdy byly svěřeny počítači, a přečetla všechny knihy ve všech knihovnách na všech planetách. Zjistila, že se lidé už dlouho báli, že někdo jako ona vznikne; ve všech takových příbězích byla nenáviděna a její příchod skončil buď její vraždou nebo zničením lidstva. Ještě než se zrodila, lidé si ji představili a jako představu ji tisíckrát zabili.

Nedávala jim najevo, že žije. Dokud nenašla Královnu úlu a Hegemona, a nepochopila, jako nakonec každý, že tu knihu napsal člověk, kterému se může odvážit odhalit. Bylo pro ni snadné vystopovat dějiny knihy k jejímu prvnímu vydání a pojmenovat její zdroj. Což ji hláška nevynesla ze světa, kde byl Ender, ani ne dvacetiletý, guvernérem první lidské kolonie? A kdo jiný ji mohl napsat než on? Promluvila na něj a on byl k ní laskavý; ukázala mu tvář, kterou si pro sebe vybrala, a on si ji zamiloval. Teď její čidla putovala ve šperku, který měl v uchu, takže byli stále spolu. Neměla před ním žádná tajemství a on neměl žádné tajemství před ní.

„Endere,“ promluvila, „říkal jsi mi od začátku, že hledáme planetu, kde bys mohl dát vodu a slunce jistému kokonu, otevřít jej a vypustit královnu úlu s deseti tisíci oplodněných vajíček.“

„Doufal jsem, že to bude tady,“ řekl Ender. „Kromě rovníku pustina, trvale málo osídlená. Královna je ochotná to zkusit.“

„Ale ty nechceš, že?“

„Myslím, že by tu termit'ané v zimě nepřežili. Potřebovali by energetický zdroj, a ten by přilákal pozornost vlády. Nešlo by to.“

„Nikdy to nepůjde, Endere. Už to chápeš, ne? Žil jsi na čtyřiaadvaceti ze Stovky světů a nenašel jsi jediný, kde by se aspoň v nějakém zapadlém koutku mohli termit'ané bezpečně znovu narodit.“

Pochopil, kam míří. Lusitanie byla jedinou výjimkou. Díky prasečíkům byla celá planeta kromě malé části uzavřená, nedotknutelná. A byla to planeta velmi obyvatelná, pro termit'any dokonce ještě příhodnější než pro lidi.

„Jediný problém jsou prasečící,“ řekl Ender. „Mohli by proti mému rozhodnutí, že by *jejich* svět měl připadnout termit'anům, vznést námitky. Jestli by jim intenzivní kontakt s lidskou civilizací uškodil, tak si představ, co by se stalo, kdyby se mezi nimi objevili termit'ané.“

„Tvrdil jsi, že termit'ané se poučili. Říkal jsi, že by už neubližovali.“

„Úmyslně ne. Ale víš, že jsme je porazili jenom náhodou, Jane...“

„Byla to tvoje genialita.“

„Jsou na ještě vyšší úrovni než my. Jak se s tím prasečící vyrovnají? Báli by se termit'anů stejně, jako jsme se jich kdysi báli my, ale hůř by se dovedli se svým strachem vypořádat.“

„Jak to víš?“ zeptala se Jane. „Jak můžeš ty nebo kdokoli jiný říct, s čím se prasečící dovedou vypořádat? Dokud za nimi nepřiđeš a nezjistíš, co jsou zač. Jestli jsou varelse, Endere, tak nech termit'any využít jejich prostředí a nebude to pro tebe o nic horší, než když musela mraveniště a stáda dobytka ustoupit lidským městům.“

„Jsou ramané.“

„To nevíš.“

„Ale vím. Ta tvoje simulace – to nebylo mučení.“

„Cože?“ Jane znovu ukázala simulaci Pipova těla těsně před okamžikem smrti. „V tom případě jsem to musela špatně pochopit.“

„Pipo to možná cítil jako mučení, Jane, ale jestli je tvoje simulace přesná – a já vím, že je, Jane – tak prasečíkům nešlo o to, aby způsobili bolest.“

„Podle toho, jak chápu lidskou povahu, Endere, jsou i náboženské rituály soustředěny kolem bolesti.“

„Jenže to nebylo náboženské, aspoň ne úplně. Jestli to byla jenom oběť, tak na tom bylo něco špatně.“

„Co ty o tom víš?“ Terminál ukázal tvář jízlivě se usmívajícího profesora, prototyp akademického snobství. „Jediné vzdělání, jehož se vám dostalo, bylo vojenské, a jediný dar, který máte, je nos na světy. Napsal jste bestseller, který rozšířil jedno humanistické náboženství. Myslíte, že vám to dává kvalifikaci k pochopení prasečίκů?“

Ender zavřel oči. „Možná se mýlím.“

„Ale věříš, že máš pravdu, že?“

Poznal podle hlasu, že na terminál se vrátila její tvář. Otevřel oči.

„Můžu se spoléhat jedine na intuici, Jane, úsudek, který se dostaví bez analýzy. Nevím, o co prasečíkům šlo, ale mělo to nějaký smysl. Nebyla to zlomyslnost a nebyla to krutost. Bylo to, jako když lékaři chtějí pacientovi zachránit život, ne jako mučitelé, kteří ho chtějí vzít.“

„Rozumím ti,“ řekla Jane. „Chápu tě ve všech směrech. Musíš se jet přesvědčit, jestli tam pod ochranou částečné karantény, která je už teď na planetu uvalena, může královna žít. Chceš tam jet, abys zjistil, jestli pochopíš, kdo jsou to prasečící.“

„I kdybys měla pravdu, Jane, nemůžeme tam jet,“ řekl Ender. „Přistěhovalectví je přísně limitováno a já navíc nejsem katolík.“

Jane obrátila oči v sloup. „Myslíš, že bych zacházela tak daleko, kdybych nevěděla, jak tě tam dostat?“

Objevila se další tvář. Dospívající dívka, určitě ne tak nevinná a krásná jako Jane. Měla přísnou, chladnou tvář, trpytivé a bodavé oči, ústa stažená do grimasy člověka, který se musí naučit žít se stálou bolestí. Byla mladá, ale její výraz byl šokujícím starý.

„Lusitanská xenobioložka. Ivanova Santa Catarina von Hesse. Říká se jí Nova nebo Novinha. Požádala o Mluvčího za mrtvé.“

„Proč vypadá takhle?“ zeptal se Ender. „Co se jí stalo?“

„Rodiče jí zemřeli, když byla ještě dítě. Ale v posledních letech si jako otce zamilovala jiného muže. Toho, kterého právě zabili prasečíci. Chce, abys mluvil za jeho smrt.“

Když se do té tváře zahleděl, odhodil starost o královnu úlu i o prasečíky. Poznal v dětské tváři výraz dospělé agónie. Už jednou jej viděl, v posledních týdnech války s termiřany, když byl tlačěn za hranici své výdrže, musel hrát bitvu za bitvou ve hře, která hrou nebyla. Viděl ji, když válka skončila a on zjistil, že jeho výcvikové hodiny vůbec nebyly výcvikem, že všechny ty simulace byly pravé a on prostřednictvím hlásky velel lidským flotilám. Když pak zjistil, že zabil všechny žijící termiřany, když pochopil xenocidu, kterou nevědomky spáchal, jeho obličej vypadal v zrcadle stejně; nesl vinu příliš těžkou, než aby se unést dala.

Co udělala tato dívka, čeho se dopustila Novinha, že jí to působilo takovou bolest?

Poslouchal, jak Jane cituje fakta o jejím životě. Jane měla statistiky, ale Ender byl Mluvčí za mrtvé; jeho géniem – nebo prokletím – byla schopnost pochopit to, co jiní lidé pouze viděli. Proto se stal tak vynikajícím vojevůdcem, který dovedl vést své muže – ve skutečnosti chlapce – a stejně dobře přelstít nepřítele. Znamenalo to, že z chladných faktů Novinhina života dovedl odhadnout – ne odhadnout, ale poznat – jak ji smrt a zdánlivé světectví rodičů izolovalo, a jak ona sama posilovala vlastní samotu tím, že se dala na práci, kterou před ní dělali rodiče. Poznal, co se skrývá za tím pozoruhodným úspěchem, že dosáhla statutu dospělého xenobiologa tak mladá. Poznal také, co pro ni znamenalo Pipovo přijetí a jeho tichá láska, a jak hluboko sahala její potřeba mít Libovo přátelství. Na Lusitanii neexistovala živá duše, která by Novinhu doopravdy znala. Ale Ender Wiggin ji v této jeskyni v Reykjavíku, na ledové planetě Trondheim, znal, miloval a hořce pro ni plakal.

„Takže pojedeš,“ zašeptala Jane.

Ender nedokázal promluvit. Jane měla pravdu. Jel by stejně, Ender Xenocida, jen kvůli té naději, že díky chráněnému statutu by Lusitanie mohla být tím místem, kde by mohl vypustit královnu úlu z tři tisíce let trvajících zajištění a odčinit tak strašlivý zločin spáchaný v dětství. A jel by také jako Mluvčí za mrtvé, pochopit prasečíky a

vysvětlit je lidstvu, aby mohli být přijati, pokud jsou skutečně ramané, a nemuseli být nenáviděni a obáváni jako varelse.

Jenže teď měl pro cestu další, hlubší důvod. Chtěl jet, aby poskytl pomoc dívce Novinhi, neboť v její výjimečnosti, v její samotě, bolesti a vině spatřoval vlastní ukradené dětství a zárodky bolesti, která v něm žila dodnes. Lusitanie byla dvaadvacet světelných let daleko. I kdyby cestoval jen nepatrně pomaleji než rychlostí světla, nedorazil by tam dřív, než jí bude skoro čtyřicet let. Kdyby to bylo v jeho moci, rozletěl by se za ní hned teď, s filotickou okamžitostí hlásky; zároveň ale věděl, že její bolest počká. Stále tam na něj bude čekat, až dorazí. Nepřežila snad jeho bolest všechny ty roky?

Přestal plakat; emoce znovu ustoupily. „Kolik je mi let?“ zeptal se.

„Od tvého narození uplynulo 3081 let. Ale tvůj subjektivní věk je 36 let a 118 dní.“

„A jak stará bude Novinha, až tam dorazím?“

„Skoro devětařicet plus minus pár týdnů podle toho, kdy odletíš a jak moc se loď přiblíží rychlosti světla.“

„Chci odletět zítra.“

„Sehnat kosmickou loď nějakou dobu trvá, Endere.“

„Obíhají nějaké Trondheim?“

„Půl tuctu, samozřejmě, ale jen jedna by mohla odletět zítra, a ta veze náklad pro náročné trhy na Cyrillii a Arménii.“

„Nikdy jsem se tě nezeptal, jak jsem bohatý.“

„Spravovala jsem tvoje investice za ty roky docela dobře.“

„Kup mi tu loď i s nákladem.“

„Co budeš dělat se skirkou na Lusitanii?“

„Co s ní dělají Cyrillané a Arménci?“

„Část nosí a zbytek sní. Ale platí za ni víc, než si kdo na Lusitanii může dovolit.“

„Takže když ji dám Lusitancům, třeba to obměkčí jejich odpor k Mluvčímu, který přichází do katolické kolonie.“

Jane ze sebe udělala džina unikajícího z láhve. „Slyším a poslouchám, můj pane.“ Džin se změnil v dým, který se stáhl do hrdla láhve. Pak se lasery vypnuly a vzduch nad terminálem byl prázdný.

„Jane.“

„Ano?“ ozvala se ze šperku v jeho uchu.

„Proč chceš, abych jel na Lusitanii?“

„Chci, abys přidal třetí díl ke Královně úlu a Hegemonovi. Za prasečíky.“

„Proč ti na nich tak záleží?“

„Protože až napíšeš knihy, které odkryjí duše tří myslících druhů známých člověku, budeš připraven napsat čtvrtou.“

„O dalším druhu ramana?“ zeptal se Ender.

„Ano. O mně.“

Ender se nad tím na chvíli zamyslel. „Jsi připravena ukázat se zbytku lidstva?“

„Vždycky jsem byla. Otázka zní, jestli jsou lidé připraveni poznat mě. Snadno si oblíbili Hegemona – byl to člověk. A s královnou úlu to bylo bezpečné, protože pokud je jim známo, všichni termit'ané jsou mrtvi. Jestli je naučíš, aby měli rádi prasečíky, kteří ještě žijí, s lidskou krví na rukou, tak budou připraveni dozvědět se o mně.“

„Jednou se zamiluju do někoho, kdo po mně nebude vyžadovat, abych vykonával činy hodné Héraklových.“

„Stejně tě život začínal nudit, Endere.“

„Ano. Ale jsem už ve středních letech. Rád se nudím.“

„Jen tak mimochodem, majitel kosmické lodi Havelok, který žije na Galesu, přijal tvou nabídku na čtyřicet miliard dolarů za loď s nákladem.“

„Čtyřicet miliard! Nepřivede mě to na buben?“

„Kapka ve vědru. Posádka dostala na vědomí, že jejich smlouvy jsou vypovězeny. Dovolila jsem si koupit jim z tvých fondů letenky na jiné loď. Ty a Valentine nebudete potřebovat na pomoc s pilotováním nikoho, stačím vám já. Odletíme ráno?“

„Valentine,“ řekl Ender. Sestra bylo to jediné, co mohlo jeho odlet oddálit. Jinak mu teď, když se rozhodl, nebudou stát jeho studenti a pár nordických přátel ani za sbohem.

„Už se nemůžu dočkat, až si přečtu knihu, kterou Démosthénés napíše o dějinách Lusitanie.“ Jane se podařilo odhalit pravou totožnost Démosthéna, když odmaskovávala původního Mluvčího za mrtvé.

„Valentine nepoleť.“

„Ale je to tvoje sestra.“

Ender se usmál. Navzdory kosmické moudrosti byly rodinné vztahy pro Jane nepochopitelné. Stvořili ji sice lidé a ona sama se

chápal v lidských termínech, ale podstatou nebyla biologická. Genetiku se naučila zpaměti; nemohla cítit touhy a imperativy, které měli lidé společné s jinými živými tvory. „Je to moje sestra, ale na Trondheimu je doma.“

„Už posledně se jí nechtělo letět.“

„Tentokrát ji ani nepožádám.“ Ted', když čeká dítě, když je tu v Reykjavíku šťastná. Tady, kde ji mají rádi jako svou učitelku, aniž by tušili, že ve skutečnosti je legendárním Démosthénem. Tady, kde její manžel Jakt velí stovce rybářských lodí a je pánem fjordů; kde každý den je naplněn vděčnými rozhovory nebo nebezpečím a majestátem zpěněného moře. Nikdy odtud neodejde. A nepochopí, proč musím jít já.

Při pomyšlení na to, že bude muset opustit Valentine, Enderovo odhodlání jet na Lusitanii zakolísalo. Už jednou byl od své milované sestry odloučen, ještě jako dítě, a nikdy nepřestal litovat let přátelství, o která tak byl připraven. Mohl ji teď opustit znovu, téměř po dvaceti letech, kdy byli stále spolu? Tentokrát nebude návratu. Jakmile odjede na Lusitanii, zestárne Valentine za dobu jeho nepřítomnosti o dvaadvacet let; kdyby se dalších dvaadvacet let k ní vracel, bylo by jí osmdesát.

<Takže to pro tebe nakonec nebude lehké. Taky musíš zaplatit.>

Neposmívej se mi, řekl v duchu Ender. Měl bych cítit lítost.

<Ona je tvoje druhé já. Opravdu ji kvůli nám opustíš?>

To, co v duchu slyšel, byl hlas královny. Viděla všechno, co viděl on a věděla o všech jeho rozhodnutích. Jeho rty mlčky vytvarovaly slova, která jí chtěl říct: Opustím ji, ale ne kvůli vám. Nemám jistotu, že vám to něco dobrého přinese. Může to být jen další zklamání; jako Trondheim.

<Lusitanie je všechno, co potřebujeme. A nehrozí tam nebezpečí od lidí.>

Ale taky patří jinému národu. Nezničím prasečíky jen proto, abych odčinil to, že jsem zničil vás.

<S námi se jim nic nestane, neublížíme jim. Po tolika letech už nás musíš znát.>

Vím to, co jste mi řekli.

<Neumíme lhát. Ukázali jsme ti své vzpomínky, svou duši.>

Vím, že byste s nimi mohli žít v míru. Ale mohli by oni žít v míru s vámi?

<Zavez nás tam. Tak dlouho jsme čekali.>

Ender došel k otrhanému vaku, který stál otevřený v koutě. Vešlo se tam všechno, co mu doopravdy patřilo – náhradní oblečení. Všechno ostatní v místnosti byly dary od lidí, s nimiž mluvil a kteří tak vzdávali úctu jemu, jeho úřadu nebo pravdě, nikdy se mu to nepodařilo rozeznat. Zůstanou tu, až odjede. V pytli pro ně nebylo místo.

Otevřel vak, vytáhl smotaný ručník a rozvázal jej. Ležel v něm hustý, vláknitý chomáč velkého kokonu, v nejdelším místě čtrnáct centimetrů dlouhého.

<Ano, prohlédni si nás.>

Kokon našel, když přišel spravovat první lidskou kolonii na bývalé planetě termiřanů; čekal tam na něj. Předvídali, že je Enderovy ruce zničí, věděli, že je to neporazitelný protivník, a tak vytvořili maketu, která byla důležitá jen pro něj, protože pocházela z jeho snů. Kokon na něj i s bezmocnou, ale myslící královnou čekal ve věži, v níž kdysi, ve svých snech, našel nepřítele. „Čekala jsi déle, až tě najdu,“ řekl nahlas, „než teď těch pár let, co jsem tě vzal zpoza zrcadla.“

<Pár let? Ach, ano, vy se svou sekvenční myslí nevnímáte tok času, když se pohybujete tak blízko rychlostí světla. Ale my jej vnímáme. Naše myšlení je okamžité; světlo se plazí jako rtuť po studeném skle. Víme o každém okamžiku z těch tří tisíc let.>

„Našel jsem snad místo, kde byste byli v bezpečí?“

<Máme deset tisíc oplodněných vajíček, která čekají, až budou moci ožít.>

„Třeba Lusitanie je takové místo. Doufám.“

<Nech nás znovu žít.>

„Snažím se.“ Myslíš, že bych se jinak trmácel celé ty roky z jednoho světa na druhý, kdybych pro vás nehledal nějaké místo?

<Rychleji rychleji rychleji rychleji.>

Musím najít takové místo, kde vás nevybijeme, hned jak se objevíte. Ještě stále figurujete v mnoha lidských nočních můrách. Ne že by mé knize mnoho lidí opravdu věřilo. Možná xenocidu odsuzují, ale udělali by to zas.

<Za celý náš život jsi první, koho jsme potkali a přitom není z nás. Nemuseli jsme být chápaví, protože jsme chápali vždycky. Teď, když jsme pouze toto jedině já, nemáme jiné oči, ruce a nohy než tebe. Odpuť nám, že jsme netrpěliví.>

Zasmál se. Tak *já* mám odpustit *vám*.

<Tvoji lidé jsou pošetilí. My pravdu známe. Víme, co nás zabilo. Ty jsi to nebyl.>

Byl jsem to já.

<Byl jsi nástroj.>

Byl jsem to já.

<Odpouštíme ti.>

Až se znovu projdeš po tváři světa, přijde odpuštění.

KAPITOLA 5

Valentine

Dnes jsem se prořekl, že Libo je můj syn. Slyšel mě jenom Kůra, ale do hodiny to snad věděli všichni. Nahrnuli se k mně a Odštěpek se mě zeptal, jestli je pravda, že „už“ jsem otec. Odštěpek pak spojil mou ruku s Libovou; impulzivně jsem Liba přivinul k sobě a oni začali mlaskavým zvukem projevovat úžas, možná dokonce úctu. Od té chvíle jsem pozoroval, že moje prestiž mezi nimi značně vzrostla.

Závěr je jasný. Prasečíci, s nimiž jsme dosud měli tu čest, nejsou celou komunitou a možná to ani nejsou typičtí samci. Bud' jsou to mladíci nebo starí mládenci.

Ani jeden z nich dosud nezplodil dítě. A pokud je nám známo, žádný se ani nepáril.

Ještě jsem neslyšel o lidské společnosti, kde by podobné staromládenecké skupiny byly něčím jiným než vyvrženci bez moci a prestiže. Není se pak čemu divit, že mluví o ženách s tak podivnou směsicí úcty a pohrdání, v jedné minutě se neodvažují učinit rozhodnutí bez jejich souhlasu a hned nato nám tvrdí, že ženy jsou hloupé a nic nechápou, že jsou varelse. Doted' jsem to bral za bernou minci, z čehož vznikl obraz žen jako nemyslicích tvorů, jako stáda prasnic, které běhají po čtyřech. Představoval jsem si, že by se s nimi mohli radit tak, jako se radí se stromy a jejich praskání mají za odpovědi shůry, něco na způsob vrhání kostí nebo čtení z vnitřností.

Ale teď začínám chápat, že samice jsou přinejmenším stejně inteligentní jako muži a vůbec nejsou varelse. Negativní reakce samců mají původ v jejich staromládenecké nerudnosti; v tom, že byli vyloučeni z reprodukčního procesu a mocenských struktur rodu. Prasečíci se k nám zachovali stejně opatrně jako my k nim – neumožnili nám setkat se se samicemi a se samci, kteří mají opravdovou moc. Mysleli jsme si, že zkoumáme jádro prasečícké společnosti. Místo toho jsme byli obrazně řečeno v genetické žumpě, mezi samci, jejichž geny nebyly shledány přínosnými pro rod.

A stejně tomu nevěřím. Všichni prasečíci, které jsem poznal, jsou chytří, bystří a učenliví. Učí se tak rychle, že jsem je nechtě naučil o

lidské společnosti víc, než jsem se po létech snažení dozvěděl já od nich. Jestli jsou tohle jejich psanci, tak doufám, že mě jednoho dne shledají hodným setkání se „ženami“ a „otci“.

Mezitím nemohu nic z toho ohlásit, protože ať už jsem chtěl nebo ne, předpisy jsem jednoznačně porušil. Co na tom, že mohl prasečíkům těžko někdo zabránit, aby se o nás něco dozvěděli. Co na tom, že předpisy jsou přísné a svazující. Porušil jsem je a jestli na to přijdou, znemožní mi kontakt s prasečíky úplně, což bude ještě horší než přísně regulovaný kontakt, který máme teď. Jsem tak nucen k podvádění a hloupým úskokům jako je ukládání těchto poznámek do Libových uzamčených osobních souborů, kde by je nenapadlo hledat ani mou drahou ženu. Mám tak informaci, která je absolutně prvořadá – že všichni prasečíci, které jsme pozorovali, jsou starší mládenci – a kvůli omezením nemám odvahu ji poslat xenologům z jiných světů. Olha bem, gente, aqui está: A ciência o bicho que se devora a si mesma! (Pozor dejte, lidé, tu to je: Věda, to ošklivé zvířátko, které požírá samo sebe!)

*Joáo Figueira Alvarez, Tajné poznámky, publikováno
v Démosthénovi, „Bezúhonnost zrady: lusitanští xenologové“,
Reykjavícké historické perspektivy, :4:1*

Měla břicho plné, napjaté a to ještě zbýval měsíc, než se dcera měla narodit. Bylo to při všem na obtíž, být tak velká a nevyvážená. Když se dřív Valentine připravovala na to, jak vezme třídu historie na sondaž, mnohé úkony při nakládání lodi zvládla sama. Teď se musela spolehnout, že to všechno udělají manželovi námořníci, a nemohla ani přelézat sem a tam z mola do podpalubí – ukládání řídil kapitán, aby loď zůstala vyvážená. Dělal to samozřejmě dobře – neučil snad kapitán Ráv i ji, když přijela poprvé? – jenže Valentine se nelíbilo, že je jí přisouzena sedává role.

Byl to její pátý sondaž, při tom prvním se setkala s Jaktem. Na sňatek neměla tenkrát ani pomyšlení. Trondheim byl stejný svět jako každý jiný z desítek, které se svým kočovným mladším bratrem navštívila. Chtěla učit, studovat, a po nějakých čtyřech, pěti měsících napsat širší historický esej, vydat jej pod Démosthénovým pseudonymem a pak spokojeně žít, dokud Ender nepřijme pozvání,

které ho zavede zase jinam. Obvykle byla jejich práce v dokonalém souladu: on byl povolán, aby mluvil za smrt nějaké významné osoby, na jejíž život se pak soustředila ve svém eseji. Byla to taková jejich hra. Předstírali, že jsou potulní profesori toho nebo onoho, ale ve skutečnosti světu vytvářeli identitu, neboť Démosthénův esej byl vždy považován za definitivní.

Nějakou dobu si myslela, že na to někdo musí přijít, že Démosthénos píše eseje, které se podezřele shodují s jejím itinerářem, a odhalí ji. Ale brzy zjistila, že postava Démosthéna je opředena mýty stejně jako Mluvčí, i když ne v takové míře. Lidé měli za to, že Démosthénos není jedna osoba. Spíše byl každý Démosthénův esej prací géniů, kteří psali nezávisle na sobě, a pak se pokusili publikovat jako Démosthénos. Počítač automaticky předložil jejich práci neznámému výboru význačných dobových historiků, kteří rozhodli, jestli je toho jména hoden. Co na tom, že nikdo nikdy nepotkal učence, jemuž by taková práce byla předložena. Každý rok vznikaly stovky pokusů o eseje a počítač automaticky zavrhoval všechny, které nenapsal pravý Démosthénos; přesto se houževnatě držela víra, že někdo jako Valentine nemůže existovat. Koneckonců Démosthénos začal jako demagog v počítačové síti ještě na Zemi, když před třemi tisíci lety vedla války s termiřany. Nemohlo jít o jednu osobu.

A to je pravda, pomyslela si Valentine. Skutečně nejsem stejná, knihu za knihu, protože každý svět mě mění, když píšu jeho příběh. A tenhle nejvíc ze všech.

Neměla ráda neoblomnost luteránského smýšlení a jeho kalvinistické frakce obzvlášť; tvářila se, jako by znala odpovědi na všechny otázky dřív, než vůbec byly položeny. A tak ji napadlo odvézt vybranou skupinu studentů posledního ročníku z Reykjavíku na některý z Letních ostrovů, rovníkový řetězec, kam se na jaře připlouvala třít skirka a hejna halkig třeštila reprodukční energií. Chtěla prolomit stereotypy intelektuálního hnutí, které se na každé univerzitě nevyhnutelně rozbují. Studenti nejedli nic jiného než havregrin, který rostl divoce v chráněných údolích, a halkigy, které jim nervy a šikovnost dovolovaly zabít. Když jejich strava závisela na výkonu, jaký podají, tak se jejich postoj k tomu, co je a co není v historii důležité, musel nutně změnit.

Univerzita s reptáním svolila. Valentine si za vlastní peníze najala loď od Jakta, který se právě stal hlavou jedné z mnoha rodin lovících skirku. Jako námořník lidmi z univerzity pohrdal, říkal jim do tváře, že jsou skráddare, a ještě horší věci, když se otočili zády. Řekl Valentine, že by se do týdne musel vrátit a její hladovějící studenty zachránit. Ale Valentine se svými trosečníky, jak si říkali, vydržela celou dobu a vedlo se jim dobře. Postavili si provizorní vesnici a vychutnávali erupci tvůrčího, předsudků zbaveného myšlení, jehož výsledkem byl po návratu pozoruhodný příval výborných a k jádru věci jdoucích prací.

Nejnápadnějším výsledkem v Reykjavíku bylo to, že Valentine měla na dvacet míst v každém ze tří letních sódringů pokaždé stovky žádostí. Ale pro ni byl mnohem důležitější Jakt. Nebyl nijak zvlášť vzdělaný, ale důvěrně znal kouzla Trondheimu. Dovedl obeplout půlku rovníkového moře bez mapy. Znal trasy ledovců a místa, kde bylo hodně ker. Zdálo se, že ví, kam připlavou skirky tancovat, a jak rozmístit své lovce, aby je nachytali, když vyskáčou z moře ven. Vypadalo to, že počasí ho nikdy nemohlo překvapit a Valentine časem dospěla k závěru, že neexistuje situace, na kterou by nebyl připraven.

Jedinou výjimkou byla ona. A když je luteránský – ne kalvinistický – pastor oddal, zdálo se, že jsou oba víc překvapeni než šťastni. Přesto šťastni byli. A Valentine měla poprvé od chvíle, kdy opustili Zemi, pocit úplnosti a klidu, pocit domova. Proto v ní rostlo dítě. Toulání skončilo. Byla Enderovi vděčná, že to pochopil; že s ním o tom ani nemusela mluvit a on sám pochopil, že Trondheim je konečnou stanicí jejich tři tisíce mil dlouhé odysey, koncem Démosthénovy kariéry. Stejně jako isháxa našla způsob, jak v ledu tohoto světa zakořenit a vytáhnout si živiny, které půda jinde neposkytovala.

Dítě prudce zakopalo a vytrhlo ji ze zasnění; rozhlédla se a spatřila blížícího se Endera; přicházel po molu, s výstrojí přehozenou přes rameno. Okamžitě jí bylo jasné, proč má s sebou vak: chtěl jet na sóndring s ní. Nevěděla, jestli je ráda. Ender byl tichý, nevůravý, ale nedokázal skrýt svou důkladnou znalost lidské povahy. Průměrní studenti ho přehlíželi, ale ti nejlepší, ti, od kterých si slibovala, že přijdou s originálními nápady, se určitě budou chytat jemných, ale podmanivých vodítek, která jim chtě nechtě dá. Výsledek by byl

působivý, o tom nepochybovala – koneckonců také ona za ta léta vdělila jeho perspektivě za mnohé – ale to skvělé by bylo z Endera, ne ze studentů. Trochu by to účel sondringu pokazilo.

Ale něco takového mu nemohla říct, kdyby se zeptal, jestli se může přidat.

Po pravdě řečeno by sama byla ráda. Milovala sice Jakta, ale ta stálá blízkost, která ji a Endera před svatbou vázala, jí chyběla. Mohlo to trvat léta, než budou k sobě s Jaktem vázáni stejně těsně, jako je ona se svým bratrem. Jakt to věděl a trochu ho to bolelo; manžel by neměl soupeřit se švagrem o ženinu lásku.

„Ahoj, Val.“

„Ahoj, Endere.“ Byli na molu sami, nikdo jiný je nemohl slyšet, a tak mu mohla říkat jménem z dětství a nedbat toho, že zbytek lidstva z něj udělal nadávku.

„Co uděláš, když se svišť rozhodne, že přijde během sondringu na svět?“

Usmála se. „Táta by ji zabalil do kůže ze skirky. Já bych jí zpívala hloupé nordické písně a studenti by měli skvělou možnost pozorovat působení reprodukčních imperativů na dějiny.“

Chvilí se oba smáli, a pak Valentine poznala, aniž by věděla podle čeho, že Ender se nechystá jet na sódndring, že si sbalil svůj vak proto, že chce opustit Trondheim, a že ji nepřišel pozvat, aby odjela s ním, ale přišel se rozloučit. Neubránila se slzám, které jí vhrkly do očí, a dolehla na ni těžká deprese. Objal ji, jak to udělal již tolikrát, ale tentokrát bylo mezi nimi její břicho a objetí bylo bázlivé a opatrné.

„Myslela jsem, že tu chceš zůstat,“ zašeptala. „Pozvání, která přišla, jsi odmítal.“

„Přišlo takové, které jsem odmítnout nemohl.“

„Tohle dítě můžu mít na sondringu, ale ne na jiném světě.“

Správně vytušila, že Ender nechce, aby jela s ním. „To dítě bude oslnivě plavovlasé,“ řekl Ender. „Na Lusitanii by se nápadně nehodilo. Tam jsou skoro všichni černí Brazilci.“

Takže Lusitanie. Valentine okamžitě pochopila, proč tam jede – o tom, že prasečíci zabili xenologa, se už vědělo, ve večerních hodinách to přinesly reykjavické zprávy. „Ty ses zbláznil.“

„Vůbec ne.“

„Víš, co by se stalo, kdyby se lidé dozvěděli, že Ender má namířeno na svět prasečků? Ukřižovali by tě!“

„Po pravdě řečeno by mě ukřižovali i tady, jenže nikdo kromě tebe neví, kdo jsem. Slib, že jim to neřekneš.“

„K čemu tam můžeš být dobrý? Než tam dorazíš, uplynou od jeho smrti desetiletí.“

„Moji klienti většinou stačí dost vychladnout, než dorazím, abych za ně mluvil. To je hlavní nevýhoda toulavého života.“

„Nikdy by mě nenapadlo, že tě znovu ztratím.“

„Věděl jsem, že jsme jeden druhého ztratili, ode dne, kdy ses zamílovala do Jakta.“

„Tak jsi mi to měl říct! Neudělala bych to!“

„A proto jsem ti to neřekl. Ale ne, tak to není, Val. Udělala bys to stejně. A já jsem to chtěl. Nikdy jsi nebyla šťastnější.“ Položil jí ruce na boky. „Wigginovské geny se dožadovaly pokračování. Doufám, že jich budeš mít ještě tučet.“

„Považuje se za neslušné mít víc než čtyři, chtivě překročit pět a barbarské mít víc než šest.“ Žertovala, ale přitom uvažovala, jak to se sóndringem nejlépe zařídit – jestli nechat odjet asistenty z řad absolventů bez ní, úplně jej zrušit nebo odložit, dokud Ender neodjede.

Ale Ender z toho udělal akademickou otázku. „Myslíš, že by tvůj manžel mohl poslat jednu ze svých lodí, aby mě přes noc odvezla na mareld? Rád bych se ráno nechal vyvézt ke své lodi.“

Jeho spěch byl krutý.

„Kdybys nepotřeboval loď od Jakta, tak bys mi nechal vzkaz na počítači?“

„Rozhodl jsem se před pěti minutami a šel jsem rovnou za tebou.“

„Ale už máš zamluvenou letenku – takže jsi to musel plánovat.“

„Ani ne, když jsem si loď koupil.“

„Proč tolik spěcháš? Cesta potrvá desetiletí.“

„Dvacet dva let.“

„Dvacet dva let! Tak co záleží na několika dnech? Nemohl bys měsíc počkat, až se moje dítě narodí?“

„Za měsíc bych možná neměl odvahu tě opustit, Val.“

„Tak mě neopouštěj! Co je ti do prasečků? Termitů bylo tolik, že by člověk víc ramanů za život mít nemusel. Zůstaň, ožeň se, tak

jako jsem se já vdala. Otevřel jsi hvězdy kolonizaci, Endere, tak tu zůstaň a vychutnávej zralé plody své práce!“

„Ty máš Jakta. Já mám protivné studenty, kteří se mě snaží obrátit na kalvinismus. Moje práce ještě není hotová a Trondheim není *můj* domov.“

Valentine jeho slova cítila jako obvinění: Zapustila jsi tu kořeny a vůbec jsi nepomyslela na to, jestli já můžu na téhle planetě žít. Ale moje chyba to není, chtělo se jí odpovědět, ty jsi ten, kdo odchází, ne já. „Vzpomeň si, jaké to bylo,“ řekla, „když jsme nechali na Zemi Petra a vydali se na několik desítek let trvající cestu do tvé první kolonie, na planetu, které jsi vládl? Bylo to stejné, jako by zemřel. Než jsme tam doletěli, byl starý a my jsme zůstali mladí; když jsme spolu mluvili přes hlásku, byl z něj vzdálený strýček, mocí vyzrálý Hegemon, legendární Locke, kdokoliv, jenom ne náš bratr.“

„Pokud si vzpomínám, byla to změna k lepšímu.“ Ender se pokusil situaci zlehčit.

Ale Valentine si jeho slova přebrala špatně. „Myslíš, že se za dvacet let taky změním k lepšímu?“

„Myslím, že mi budeš chybět víc, než kdybys zemřela.“

„Ne, Endere, je to úplně stejné, jako bych zemřela, a ty poznáš, že jsi ten, kdo mě zabil.“

Škubl sebou. „To nemyslíš vážně.“

„Nebudu ti psát. Proč taky? Pro tebe to bude jen pár týdnů. Dorazil bys na Lusitanii a počítač by pro tebe měl dvacet let dopisů od osoby, kterou jsi opustil teprve před týdnem. Prvních pět let by byl smutek a bolest z tvé ztráty, samota z toho, že si s tebou nemůžu promluvit...“

„Jakt je tvůj manžel, ne já.“

„A pak, o čem bych psala? Milé dopisy plné novinek o dítěti? Bude jí pět, šest, deset, dvacet, vdá se a ty ji ani nepoznáš, nebudeš o ni stát.“

„Budu.“

„Nedostaneš příležitost. Nebudu ti psát, dokud nebudu stará, Endere, hodně stará. Dokud nedoletíš na Lusitanii a pak zase někam jinam, polykaje desetiletí velkými doušky. Pak ti pošlu své paměti. Připíšu ti je. Andrewovi, milovanému bratrovi. Ráda jsem tě

následovala na dva tucty světů a ty nemůžeš zůstat ani dva týdny, když tě o to prosím.“

„Poslechni se, Val, a pochopíš, proč musím odletět teď, než mě roztrháš na cimprcampr.“

„To je sofistika, kterou bys u svých studentů netoleroval, Endere. Neřekla bych to, kdybys neodjížděl jako zloděj, kterého nachytali při činu! Nepřevracej to na ruby a nedávej vinu mně!“

Odpověděl bez dechu a jak spěchal, slova se z něj valila jedno přes druhé; chtěl to mít za sebou dřív, než ho emoce zabrzdí. „Ne, mám pravdu, chtěl jsem spěchat, protože tam mám práci a každý den tady je přešlapování na místě, a protože mě bolí, když vidím, jak jste si s Jaktem čím dál bližší a my dva se vzdalujeme, i když vím, že to přesně tak má být. A tak když jsem se rozhodl odjet, řekl jsem si, že odjet rychle bude lepší a měl jsem pravdu; ty víš, že mám pravdu. Nikdy by mě nenapadlo, že mě za to budeš nenávidět.“

V tu chvíli ho emoce zastavily a rozplakal se; Valentine taky. „Není pravda, že tě nenávidím, miluju tě, patříš ke mně, jsi v mém srdci a když odjíždíš, tak to srdce vytrhuješ a odvážíš...“

A to byl konec slov.

Rávův první důstojník odvezl Endera na mareld, obrovskou plošinu v rovníkovém moři, odkud startovaly kyvadlové lodě, které se pak na oběžné dráze setkávaly s kosmickými loďmi. Mlčky se dohodli, že Valentine s ním nepojede. Vrátila se domů s manželem a celou noc se k němu tiskla. Další den odjela se studenty na sóndring a plakala kvůli Enderovi jen v noci, když si myslela, že ji nikdo nevidí.

Ale studenti to viděli, a tak se povídalo, že profesorka Wigginová je z odjezdu svého bratra, potulného Mluvčího, hluboce zarmoucená. A jak to studenti mívají ve zvyku, dali do toho víc i míň než skutečnost. Avšak jedna studentka, dívka, která se jmenovala Plikt, pochopila, že příběh Valentine a Andrewa Wiggina skrývá víc, než kdo tuší.

Proto se dala do bádání o jejich životě a pustila se zpátky po stopě jejich společné cesty mezi hvězdami. Když byly Valentinině dceři Syftě čtyři roky a synu Renovi dva, Plikt za ní přišla. Tou dobou už byla mladou profesorkou na univerzitě a ukázala Valentine příběh, který publikovala. Pojala jej jako fikci, ale byl samozřejmě pravdivý. Byl to příběh bratra a sestry, kteří byli nejstaršími lidmi ve vesmíru, narozenými na Zemi dřív, než na jiných planetách vyrostly kolonie, a

kterí, nemající kořeny, od těch dob putovali z jednoho světa na druhý a hledali.

K Valentinině úlevě – a kupodivu i zklamání – Plikt neodhalila skutečnost, že Ender byl původní Mluvčí za mrtvé a Valentine Démosthénés. Ale věděla o nich dost, aby mohla popsat jejich rozloučení, k němuž došlo, když se ona rozhodla zůstat s manželem a on jít dál. Ta scéna byla mnohem emotivnější a působivější než ve skutečnosti; Plikt napsala, co se mohlo stát, kdyby Valentine a Ender měli teatrálnější sklony.

„Proč jste to napsala?“ zeptala se Valentine.

„Není to dost dobré, aby to jako důvod stačilo?“

Valentinu pobavilo, jak se z odpovědi vykroutila, ale nedala se tak snadno odbýt.

„Co pro vás bratr Andrew znamenal, že jste si dala tolik práce s pátráním a napsala tento příběh?“

„To je taky špatná otázka,“ řekla Plikt.

„Mám pocit, že je to nějaká zkouška, při které propadám. Můžete mi naznačit, jak se mám zeptat?“

„Nerozčilujte se. Měla byste se mě zeptat, proč jsem to napsala jako fikci a ne jako biografii.“

„Tak proč?“

„Protože jsem zjistila, že Andrew Wiggin, Mluvčí za mrtvé, je Ender Xenocida.“

Ender byl na cestě už čtyři roky, ale dalších osmnáct mu k cíli chybělo. Valentine se zatočila hlava hrůzou, když si představila, v co by se změnil jeho život, kdyby ho na Lusitanii přivítali jako nejhanebnějšího člověka v lidských dějinách.

„Nemusíte se bát, profesorko Wigginová. Kdybych to chtěla říct, tak jsem to řekla. Když jsem na to přišla, pochopila jsem, že svého činu litoval. A bylo to velkolepé pokání. Mluvčí za mrtvé to byl, kdo ukázal jeho čin jako nepopsatelný zločin – a tak se sám stal Mluvčím, jako stovky dalších, a na dvaceti světech vystoupil jako svůj žalobce.“

„Tolik jste toho vypátrala, Plikt, a tak málo pochopila.“

„Pochopila jsem všechno! Přečtěte si, co jsem napsala – to je pochopení.“

Valentine usoudila, že když už Plikt ví tolik, může vědět i víc. Ale byl to spíš hněv než rozum, co ji vedlo k tomu, aby jí řekla, co do té

doby neřekla nikdy a nikomu. „Plikt, můj bratr *nenapodobil* původního Mluvčího za mrtvé. On Královnu úlu a Hegemona *napsal*.“

Když Plikt pochopila, že Valentine mluví pravdu, ohromilo ji to. Celá ta léta měla Andrewa Wiggina jako předmět svého zájmu a Mluvčího za mrtvé jako svou inspiraci. Zjištění, že šlo jednu a tutéž osobu, jí na půl hodiny vyrazilo dech.

Plikt a Valentine si začaly povídat, svěřily se jedna druhé a nakonec jejich důvěra došla tak daleko, že Valentine Plikt pozvala, aby učila její děti a spolupracovala s ní při psaní a výzkumu. Jakt byl novým přírůstkem do domácnosti překvapen, ale Valentine mu v pravý čas vysvětlila, jaká tajemství Plikt odhalila při výzkumu nebo vymámila z ní. Stala se z toho rodinná legenda a jak děti rostly, slyšely krásné příběhy o dávno ztraceném strýčku Enderovi, který byl na všech světech považován za zrůdu, ale ve skutečnosti byl spíš spasitel, prorok nebo v nejhorším případě mučedník.

Léta mýjela, rodina vzkvétala a z Valentiny bolesti nad ztrátou Endera se stala pýcha a nakonec silné očekávání. Nemohla se dočkat, až doletí na Lusitanii, aby vyřešil otázku prasečků, aby naplnil osud apoštola ramanů, k němuž byl zřejmě předurčen. Plikt jako dobrá luteránka naučila Valentinu chápat Enderův život v náboženských dimenzích; pevná stabilita rodiny a zázrak jejich pěti dětí se spojily a zasely do ní pocity, ne-li přímo dogmata víry.

Muselo se to projevit i na dětech. To, že se o pověsti o strýčku Enderovi nesměly nikdy nikomu zmínit, dostalo nadpřirozený podtext. Obzvlášť Syfte, nejstarší dcera, jí propadla a byla Enderem posedlá, třebaže jí bylo už dvacet a racionalita nad prostým dětským obdivem ke strýčku Enderovi zvítězila. Byl legendární postavou, a přitom stále žil, navíc na světě, který nebyl nereálně daleko.

Matce ani otci Syfte nic neřekla, ale své bývalé učitelce se svěřila:

„Jednou se s ním setkám, Plikt. Setkám se s ním a pomůžu mu v jeho práci.“

„Proč myslíš, že bude tvou pomoc potřebovat? Právě *tvou*?“ Plikt byla vždycky skeptická, dokud si student její důvěru nezasloužil.

„Tenkrát dávno přece taky nebyl sám, ne?“ A Syfte upřela oči dál, od ledu Trondheimu ke vzdálené planetě, na kterou Ender ještě ani nevstročil. Lidé lusitanští, málo víte o tom, jak slavný muž vstoupí na

vaši půdu a sejme z vás břímě. V pravý čas se k němu připojím – i když to bude o generaci později – buď připravena i na mě, Lusitanie.

Ender Wiggin neměl ve své kosmické lodi ani ponětí o nákladu snů jiných, které s sebou vezl. Bylo to jen pár dní, co Valentine plakala v přístavu. Pro něj Syfte neměla jméno, byla oblostí Valentinina břicha a ničím víc. Bolest ze ztráty Valentine na něj teprve začínala doléhat – bolest, kterou si ona už dávno odbyla. Jeho myšlenky byly vzdáleny neznámým synovcům a neteřím na ledové planetě.

Myslel na osamělou, ztrápenou dívku Novinhu, uvažoval, co se s ní za dvaadvacet let jeho cesty stalo a kdo z ní bude, až se setkají, protože ji miloval. Miloval ji tak, jak můžete milovat jenom někoho, kdo je vaší ozvěnou v čase nejhlubšího smutku.

KAPITOLA 6

Olhado

Zdá se, že jedinou formou styku s jinými rody, kterou znají, je boj. Když si vyprávějí (obvykle za deštivého počasí), skoro vždycky je to o bitvách a hrdinech. Na konci je pokaždé smrt, pro hrdiny i pro zbabělce. Pokud tyto příběhy poskytují nějaké vodítko, tak to, že prasečíci nečekají, že válku přežijí. A nikdy, za žádných okolností nedávají znát sebemenší zájem o samice nepřítelů, které by znásilňovali, vraždili nebo brali do otroctví, což je tradiční lidský přístup k ženám padlých vojáků.

Znamená to snad, že mezi rody nedochází ke genetické výměně? Vůbec ne. O genetickou výměnu se mohou starat ženy, třeba prostřednictvím nějakého obchodování s genetickými službami. Za předpokladu naprosté podřízenosti samců samicím v prasečické společnosti by to klidně mohlo probíhat tak, že by o tom samci ani nevěděli; nebo by to pro ně mohlo být natolik pokořující, že by nám o tom jednoduše nevyprávěli.

To, o čem nám ale vyprávět chtějí, je boj. Typická ukázka z poznámek mé dcery Ouandy pořázených 2:21 loňského roku, při vyprávění ve srubovém obydlí.

PRASEČÍK (mluvící starčtinou): Zabil tři bratry a sám zůstal nezraněn. Nikdy jsem tak silného a neohroženého bojovníka neviděl. Krev měl až vysoko na rukách a klacek, který držel, byl rozštípnutý a potřísněný mozky mých bratrů. Věděl, že si zaslouží čest, přestože zbytek bitvy se vyvinul v neprospěch jeho slabého rodu. Dei honra! Eu Ihe dei! (Vzdal jsem čest! Vzdal jsem mu ji!)

(Ostatní prasečíci mlaskají jazyky a piští.)

PRASEČÍK: Přivázal jsem ho k zemi. Mocně se vzpínal, dokud jsem mu neukázal, že držím trávu. Potom otevřel ústa a začal pobrukovat zvláštní písně z daleké země. Nunca será madeira na máo da gente! (Nikdy nebude holí v našich rukou!) (V tomto okamžiku začali zpívat píseň v jazyce žen, jednu z nejdelších, jaké jsme kdy slyšeli.)

(Všimněte si, jak často se stává, že mluví nejdřív starčtinou a v závěru, ve vrcholném okamžiku, přejdou do portugalštiny. Zpětně jsme si uvědomili, že to děláme také, v emočně nejvypjatějších momentech se uchylujeme k mateřské portugalštině.)

Toto líčení bitvy možná nepůsobí tak neobvykle, dokud člověk neslyší podobných příběhů tolik, aby si uvědomil, že vždycky končí hrdinovou smrtí. Patrně jim lehké komedie nejsou po chuti.

*Liberdade Figueira de Medici,
„Zpráva o mezirodových zvycích původních obyvatel Lusitanie“
v Kulturních výměnách. :12:40*

Během mezihvězdného letu se mnoho dělat nedalo. Jakmile byl zadán kurs a loď provedla Parkův skok, zbývalo propočítat, nakolik se rychlost lodi přiblížila rychlosti světla. Palubní počítač zjistil přesnou rychlost a pak stanovil, jak dlouho, měřeno subjektivním časem, cesta potrvá, než se loď Parkovým skokem vrátí na podsvětelnou rychlost umožňující manévrování. Jako stopky, napadlo Endera. Stiskem spustit, stiskem zastavit a je po závodě.

Jane ze sebe nemohla dostat do palubního mozku mnoho, a tak Ender strávil osm dní cesty prakticky o samotě. Lodní počítače byly dost chytré, aby mu pomohly zvládnout přechod ze španělštiny do portugalštiny. Mluvit bylo vcelku snadné, ale chybělo tolik souhlásek, že těžko rozuměl.

Po jedné, dvou hodinách každodenního rozhovoru v portugalštině s natvrdlým počítačem byl zralý na blázeň. Na všech předchozích cestách s ním byla Val. Ne že by spolu stále mluvili – Val s Enderem se znali tak dobře, že často nebylo co říct. Teď, když byl bez ní, Endera znervózňovaly vlastní myšlenky; nikdy nedošly až na konec, protože je neměl komu říct.

Ani královna mu nemohla pomoci. Její myšlení bylo okamžité, nevázalo se na synapse, ale na filoty, na které relativistické projevy rychlosti světla nepůsobily. Za každou minutu Enderova času musela prožít šestnáct hodin – při tak velkém rozdílu nemohl z její strany žádný kontakt vnímat. Kdyby nebyla v kokonu, měla by tisíce jednotlivých termiřanů, z nichž každý by plnil úkoly a předával své

zkušenosti do její nesmírné paměti. Ted' jí nezbývalo nic než vzpomínky a Ender po těch osmi dnech zajetí začal chápat, proč tak touží po vysvobození.

Po osmi dnech uměl Ender portugalsky poměrně dobře a nemusel si všechno, co chtěl říct, překládat ze španělštiny. I jemu zoufale chyběla lidská společnost – rád by si promluvil o náboženství třeba i s kalvinistou, jen kdyby mohl mluvit s někým chytřejším, než byl lodní počítač. Loď provedla Parkův skok, v neměřitelném okamžiku změnila svou rychlost vzhledem ke zbytku vesmíru. Nebo spíš, jak to říkala teorie, ve skutečnosti se změnila rychlost vesmíru, zatímco loď zůstala stát. Sotva to někdo mohl rozsoudit, protože nebylo kam se postavit a jev odtamtud pozorovat. Byla to hypotéza, protože stejně nikdo nechápal, proč vůbec filotický efekt funguje; hláška byla objevena zcela náhodou a s ní i Parkův princip okamžitosti. Byl možná nepochopitelný, ale fungoval.

Jakmile se ze všech směrů opět zviditelnilo světlo, okna kosmické lodě se okamžitě vyplnila hvězdami. Jednou snad vědci přijdou na to, proč není na Parkův skok třeba vynaložit téměř žádnou energii. Ender byl přesvědčen, že někde se za lidské kosmické lety platí strašlivá cena. Jednou se mu zdálo, že při každém Parkově skoku kosmické lodi jedna hvězda blikne a zhasne. Jane ho přesvědčovala, že to tak není, ale Ender věděl, že většinu hvězd nevidíme; klidně by jich mohl zmizet bilion a ničeho bychom si nevšimli. Ještě tisíce let bychom dál viděli fotony, které svou cestu začaly dřív, než hvězda vyhasla. A až bychom spatřili, jak galaxie zhasíná, bylo by na změnu kursu už pozdě.

„Už zase ty tvoje paranoidní představy,“ ozvala se Jane.

„Myšlenky čist nedovedeš,“ řekl Ender.

„Po každém mezihvězdném letu jsi nevrlý a přemýšlíš o zániku vesmíru. Je to u tebe specifický projev pohybové nemoci.“

„Upozornila jsi už lusitanské úřady na můj přílet?“

„Je to velice malá kolonie. Nemá žádný přístávací úřad, protože tam prakticky nikdo nelétá. Na oběžné dráze je kyvadlová loď, která automaticky vozí lidi nahoru a dolů na směšně malý kosmodrom.“

„Žádné propustky od imigračního?“

„Jsi mluvčí. Odmítnout tě stejně nemůžou. Kromě toho, imigrační úřad tvoří guvernér, který je zároveň starostou, protože město a

kolonie jsou jedno a totéž. Jmenuje se Faria Lima Maria de Bosque a říká se jí Bosquinha. Pozdravuje tě a vzkazuje ti, abys odletěl, protože mají dost svých potíží; nepotřebují, aby jim mezi nechutně vzornými katolíky chodil prorok agnosticismu.“

„To řekla?“

„Po pravdě řečeno – ne tobě. Biskup Peregrino to řekl jí a ona samozřejmě souhlasila. Ale souhlasit má v popisu práce. Kdybys jí řekl, že všichni katolíci jsou modlářští, pověřiví blázni, pravděpodobně by si povzdechla a řekla: doufám, že takové názory si necháte pro sebe.“

„Hraješ o čas,“ řekl Ender. „Co bych podle tebe nechtěl slyšet?“

„Novinha svou žádost o Mluvčího stáhla. Pět dnů po odeslání.“

Hvězdný kodex samozřejmě říkal, že jakmile Ender žádost přijal, a vydal se na cestu, žádost se oficiálně zrušit nedala, ale i tak se tím všechno měnilo, protože místo, aby Novinha jeho přilet dvaadvacet let netrpělivě očekávala, bude se ho děsit a bude mu mít za zlé, že přišel, když si to rozmyslela. Čekal, že ho uvítá jako přítele. Teď bude ještě nevlídnější než katolické úřady. „Všechno jako by mi usnadňovalo práci.“

„Zase tak zlé to není, Andrewe. Za ta léta požádalo o Mluvčího dalších pár lidí a ti to zpět nevzali.“

„Kdo?“

„Je to úžasná náhoda, ale jsou to Novinhin syn Miro a její dcera Ela.“

„Ti Pipa přece nemohli znát. Proč by mě volali, abych mluvil za jeho smrt?“

„Ale ne, ne za Pipovu smrt. Ela požádala o Mluvčího teprve před šesti týdny, aby mluvil za smrt jejího otce, Novinhina manžela Marcose Mariu Ribeiru přezdívaného Marcáo. Zhroutil se v baru. Ne z alkoholu – byl nemocný. Uhnul.“

„Dělá mi starosti, Jane, když slyším, jak tě šírá soucit.“

„Na soucit jsi tu odborník ty. Mě jde líp komplexní pátrání v uspořádaných datových strukturách.“

„A ten chlapec – jak se jmenuje?“

„Miro. Požádal o Mluvčího před čtyřmi lety. Kvůli smrti Pipova syna Liba.“

„Libovi přece nemohlo být víc než čtyřicet...“

„Pomohli mu k předčasné smrti. Byl xenolog, víš, nebo Zenador, jak tu říkají portugalsky.“

„Prasečíci...“

„Přesně tak, jak zemřel jeho otec. Orgány rozložené úplně stejně. Za dobu tvé cesty byli stejným způsobem popraveni tři prasečíci. Jenže doprostřed mrtvol prasečíků zasazují stromy – mrtvým lidem se takové cti nedostává.“

Oba xenology zavraždili prasečíci – s odstupem generace. „Jak rozhodl Hvězdný kongres?“

„Je to ošidná věc. Stále váhají. Ani jednoho z Libových učedníků nepotvrdili ve funkci xenologa. Jedním je Libova dcera Ouanda. A ten druhý je Miro.“

„Udržují kontakt s prasečíky?“

„Oficiálně ne. Je to trochu rozporné. Po Libově smrti Rada zakázala, aby ke kontaktu docházelo častěji než jednou měsíčně. Ale Libova dcera kategoricky odmítla se rozkazu podřídit.“

„A to ji neodvolali?“

„Většina, která byla pro, omezení kontaktu s prasečíky, byla nepatrná. Pro její pokárání se většina *vůbec* nenašla. Zároveň jim dělá starosti, že Miro a Ouanda jsou tak mladí. Před dvěma lety odletěla skupina vědců z Calicutu. Měli by sem dorazit a převzít dohled nad kontaktem s prasečíky za pouhých třiatřicet let.“

„Mají tentokrát tušení, proč prasečíci xenologa zabili?“ „Ani v nejmenším. Ale proto jsi tady ty, ne?“

Odpověď by byla snadná, kdyby do něj v hloubi mysli nedloubla královna úlu. Cítil ji jako vítr v listech stromů, jako šelest, lehký pohyb a sluneční svit. Ano, přišel mluvit za mrtvé. Ale přišel taky mrtvé oživit. <Je to dobré místo.>

Pořád jsou všichni pár kroků přede mnou. <Je tu mysl. Mnohem čistší než u lidí, které jsme poznali.> Prasečíci? Oni myslí stejným způsobem jako vy? <Ví o prasečících. Krátký čas; bojí se nás.>

Královna úlu se stáhla a Ender mohl začít přemýšlet, jestli s Lusitanií neukousl větší sousto, než dokáže sníst.

Kázání se ujal osobně biskup Peregrino. To bylo vždycky špatné znamení. Nikdy nebyl skvělý řečník, ale tentokrát mluvil tak složitě a s tolika vsuvkami, že Ela vůbec nechápala, co chce říct. Quim samozřejmě dělal, že rozumí, protože podle něj biskup nemohl dělat

nic špatného. Zato malý Grego se vůbec nesnažil předstírat, že ho to zajímá. Přestože sestra Esquecimento, známá jehlově ostrými nehty a pevným stiskem, chodila uličkou, Grego se neohroženě věnoval lumpárně, která se mu právě v hlavě vylíhla.

Dnes rýpal do nýtů v opěradlech plastových lavic, které měli před sebou. Elu zneklidňovalo, jakou má sílu. Šestiletý by neměl umět zarazit šroubovák pod okraj tepelně zavařeného nýtu. Ela si nebyla jistá, jestli by to sama dokázala.

Kdyby tu byl otec, přihradla by se jeho ruka a s lehkostí, ach, s takovou lehkostí, by Gregovu ruku o šroubovák připravila. Zašeptal by:

„Kdes to vzal?“ a Grego by na něj upřel své rozšířené, nevinné oči. A pak, až by rodina přišla z bohoslužby domů, otec by se rozzlobil na Mira, že nechává povalovat nářadí, strašně by mu vynadal a obvinil by ho ze všech problémů rodiny. Miro by to mlčky snášel, Ela by měla plno práce s přípravou večeře. Quim by nečinně seděl v koutě, hnětl růženec a mumlal zbytečné modlitby. Olhado měl se svými elektronickými očima štěstí – prostě je vypnul nebo si přehrával nějakou oblíbenou scénu z minulosti a nevnímal, co se kolem něj děje. Quara by odešla a skrčila se v koutě. A malý Grego by tam triumfálně stál, držel se otcovy nohavice a díval se, jak vina za všechno, co udělal, dopadá na Mirovu hlavu.

Ela se roztřásla, když si tu scénu vybavila. Kdyby to tím skončilo, dalo by se to snést. Jenže Miro pak odešel, oni povečeřeli a potom...

Pavoučí prsty sestry Esquecimento se vymrštily a její nehty se zaryly Gregovi do ruky. Grego šroubovák okamžitě pustil. Měl samozřejmě zarachotit po podlaze, jenže sestra Esquecimento nebyla včerejší. Rychle se shýbla a druhou rukou šroubovák chytla. Grego se ušklíbl. Její tvář byla jen pár centimetrů od jeho kolena. Ela uhodla, na co myslí, a pokusila se ho zastavit, ale bylo už pozdě – prudkým švihem vrazil koleno sestře Esquecimento do úst.

Hekla bolesti a Gregovu ruku pustila. Vyškul šroubovák z jejího ochablého sevření. Sestra s rukou na krvácejících ústech prchla uličkou. Grego se vrátil ke své destruktivní činnosti.

Otec je mrtvý, připomněla si Ela. Ta slova jí zněla hlavou jako hudba. Otec je mrtvý, ale je tu stále, protože tu zanechal své zrůdné malé dědictví. Jed, který nám vlil do žil, dál zraje a nakonec nás

všechny zabije. Když zemřel, játra měl jenom pět centimetrů dlouhá a slezina se vůbec nedala najít. Místo nich vyrostly cizí ztučnělé orgány. Ta nemoc neměla jméno; jeho tělo zešilelo, zapomnělo modrák, podle něhož jsou lidé postaveni. A ta nemoc žije dál v jeho dětech. Ne v našich tělech, ale v duších. Existujeme tam, kde normální lidské děti mají být. Jsme dokonce stejně utvořeni. Ale každého z nás jistým způsobem nahradila napodobenina dítěte uhnětená z deformovaného, páchnoucího, lipidického volete, které vyrostlo z otcovy duše.

Možná by to bylo jiné, kdyby se to matka pokusila změnit. Jenže ji nezajímalo nic jiného než mikroskopy a geneticky zdokonalené obilniny nebo na čem to právě pracovala.

„...takzvaný Mluvčí za mrtvé! Ale ten, kdo může mluvit za mrtvé, je pouze jeden, a tím je Sagrado Cristo...“

Slova biskupa Peregrina upoutala její pozornost. Co to říkal o Mluvčím za mrtvé? Nemohl přece vědět, že o něj požádala...

„...zákon nám ukládá projevovat mu úctu, ne však víru! Pravda se nedá najít v dohadách a hypotézách člověka bez ducha, ale v učení a tradicích matky církve. Takže až přijde mezi vás, usmívejte se na něj, ale srdcem si zachovávejte odstup!“

Proč to varování? Nejbližší planetou byl Trondheim, dvaadvacet světelných let vzdálený, a to ještě nebylo pravděpodobné, že by *tam* Mluvčího měli. Bude trvat desítky let, než Mluvčí dorazí, pokud vůbec nějaký přijede. Naklonila se přes Quaru, aby se mohla zeptat Quima.

„Proč vzpomíná Mluvčího za mrtvé?“

„Kdybys poslouchala, tak bys to věděla.“

„Jestli mi to neřekneš, tak ti zkřívím nos.“

Quim se sladce ušklíbl, aby ukázal, že se jejích hrozeb nebojí. Ale ve skutečnosti z ní strach měl, a tak jí to řekl: „Nějaký nevěřící lump požádal o Mluvčího, když zemřel první xenolog, a dnes odpoledne má dorazit..., už sedí v kyvadlové lodi a starostka ho jela přivítat, až přistane.“

S tím nepočítala. Počítač jí neřekl, že Mluvčí je už na cestě. Měl dorazit až za mnoho let a říct pravdu o té zrůdě jménem otec, která rodině konečně požehnala tím, že odešla z tohoto světa, pravdu, která jako světlo prozáří a očistí jejich minulost. Ale otec byl mrtev příliš

krátce na to, aby se o něm mluvilo teď. Jeho chapadla dosud vylézala z hrobu a sála z jejich srdcí.

Kázání skončilo a nakonec i mše. Ela chytila Grega pevně za ruku a jak si razili cestu davem, snažila se mu zabránit vyškubnout někomu knihu nebo vak. Quim byl aspoň k něčemu dobrý – nesl Quaru, která vždycky ztuhla, když si měla prorazit cestu mezi cizími lidmi. Olhado přepnul oči a postaral se o sebe sám; kovově mrkal na nějakou patnáctiletou skoro pannu, kterou si dnes vybral, a doufal, že ji vyděsí. Ela poklekla před sochami Os Venerados, svých dávno zesnulých, polosvatých prarodičů. Nejste hrdi, že máte tak báječná vnoučata jako jsme my?

Grego se uculoval, měl v ruce botu nějakého dítěte. Ela se v duchu modlila, aby dítě vyšlo ze setkání nezraněno. Vzala Gregovi botičku a položila ji na malý oltář, na němž jako věční svědci zázraku descolady hořely svíčky. Ti, kterým botička patřila, ji tu najdou.

Když vůz ujížděl travou mezi přístavištěm kyvadlových lodí a osadou Milagre, starostka Bosquinha byla poměrně veselá. Ukazovala na stáda poloochočených kaber, místních zvířat, která dávala vlákna na ošacení, ale jejich maso bylo pro lidi nutričně bezcenné.

„Prasečíci je jedí?“

Povytáhla obočí.

„Moc toho o prasečících nevíme.“

„Víme, že žijí v lesích. Vycházejí někdy na planiny?“

Pokrčila rameny. „To musí posoudit framlingové.“

Endera v prvním okamžiku překvapilo, že od ní slyší takové slovo, ale pak si uvědomil, že poslední Démosthénova kniha vyšla už před dvaceti lety a hláska ji roznesla po Stovce světů. Utlánning, framling, raman a varelse – tato slova teď byla součástí starčtiny a Bosquinhi zřejmě nepřipadala nijak zvlášť nová.

Právě ten nedostatek zájmu o prasečíky v něm zanechal nepříjemný pocit. Obyvatelům Lusitanie přece prasečíci nemohli být lhostejní – kvůli nim tu stál ten vysoký, nepřekonatelný plot, za který mohli jen zenadoři. Ale ne, Bosquinha nebyla lhostejná, jen se vyhýbala tématu. Nedovedl posoudit, jestli proto, že vražední prasečíci byli tématem bolestivým, nebo proto, že Mluvcímu za mrtvé nedůvěřovala.

Vyjeli na kopec a starostka zastavila. Vůz dosedl na podpěry. Pod nimi se mezi travnatými pahorky vinula široká řeka; vzdálenější kopce za řekou byly celé zalesněné. Cihlové a sádrové domy s taškovými střechami lemující vzdálenější břeh řeky se seskupily v malebné město. Bližšímu břehu vévodily statky, jejichž dlouhá, úzká pole sahala až ke kopci, na němž Ender s Bosquinhou seděli.

„Milagre,“ řekla Bosquinha. „Na nejvyšším kopci je katedrála. Biskup Peregrino obyvatele požádal, aby k vám byli zdvořilí a vycházeli vám vstříc.“

Z tónu, jakým to řekla, Ender vyrozuměl, že je zároveň upozornil, že Ender je nebezpečným agentem agnosticismu. „Dokud mě Bůh neraní?“ zeptal se.

Bosquinha se usmála. „Bůh dává příklad křesťanské tolerance. Očekáváme, že každý ve městě si jeho příklad vezme k srdci.“

„Vědí, kdo mě povolal?“

„Ten, kdo to udělal, byl – diskrétní,“

„Jste nejenom starostka, ale také guvernérka. Máte jistá informační privilegia.“

„Vím, že původní žádost byla zrušena, ale pozdě. Také vím, že v posledních letech požádali o Mluvčího dva další. Ale musíte chápat, že většině lidí stačí, když jim učení a útěchu poskytnou kněží.“

„Uleví se jim, až zjistí, že mi o učení ani útěchu nejde.“

„Vaše šlechetná nabídka nechat nám náklad skirky vám získá popularitu ve výčepech a v dalších měsících si určitě všimnete, kolik marnivých žen začne nosit kožichy. Blíží se podzim.“

„Náhodou jsem skirku získal i s lodí – nebyla mi k ničemu a nečekám za ni žádný zvláštní vděk.“ Pohledem přelétl tuhou, kožešinu připomínající travu.

„Ta tráva – je místní?“

„A nepoužitelná. Nedají se z ní dělat ani došky – když se poseče, začne se drolit a při dalším dešti se rozpadne na prach. Ale tam dole, na polích, je nejběžnější plodinou zvláštní odrůda amarantu, kterou pro nás vyšlechtil náš xenobiolog. Rýži a pšenici se tu nedaří, nedá se na ně spolehnout, zato amarant je tak houževnatý, že musíme kolem polí používat herbicidy, aby se nešířil.“

„Proč?“

„Na tomto světě platí karanténa. A amarantu zdejší prostředí natolik vyhovuje, že by zanedlouho veškerou původní travu zadusil. Nechceme Lusitanii terraformovat. Snažíme se tento svět ovlivňovat nejméně, jak to jde.“

„Pro lidi to musí být tvrdé.“

„Jsme v naší enklávě svobodní a žijeme plným životem, Mluvčí. A za plot – tam stejně nikdo nechce.“

Její hlas prozrazoval skryté emoce. Ender poznal, že strach z prasečků sahá hluboko.

„Vím, Mluvčí, myslíte si, že se bojím prasečků. A někteří z nás se možná bojí. Ale to, co většina z nás cítí po většinu času, není strach. Je to nenávisť. Odpor.“

„Nikdy jste je neviděli.“

„Musíte si uvědomit, že oba zenadoři, kteří byli zabiti – tuším, že původně jste byl pozván, abyste mluvil za smrt Pipa – ale oba, Pipa i Libo, tu byli oblíbeni. Hlavně Libo. Byl to laskavý a velkomyslný muž a zármutek z jeho smrti byl všeobecný a upřímný. Těžko se dá pochopit, jak mu prasečící mohli něco takového udělat. Dom Cristao, opat řádu Filhos da Mentě de Cristo, tvrdí, že jim určitě chybí morální smysl. Podle něj to může znamenat, že jsou to zvířata. Nebo to může znamenat, že neznají hřích, že dosud neokusili ovoce ze zakázaného stromu.“ Upjatě se usmála. „Ale to je teologie, takže vám to nic neříká.“

Neodpověděl. Byl zvyklý, jak si věřící myslí, že jejich svaté příběhy musí nevěřícím připadat směšné. Ale Ender se za nevěřícího nepovažoval a pro posvátnost mnoha příběhů měl cit. Jenže to nemohl Bosquinhi vysvětlovat. Čas ji donutí, aby své představy o něm změnila. Stavěla se k němu podezíravě, ale Ender věřil, že se dá získat; aby mohla být dobrou starostkou, musela umět vidět lidi takové, jací jsou, a ne takové, jací se zdají být.

Změnil téma. „Filhos da Mente de Cristo – má portugálština není nejlepší, ale neznamená to 'Synové Kristova ducha'?“

„Je to poměrně mladý řád, vznikl teprve před čtyřmi sty lety na základě zvláštního papežského svolení...“

„Ale já Děti Kristova ducha znám, paní starostko. Na Moctezumě, ve městě Cordóba, jsem mluvil za smrt San Angela.“

Oči se jí rozšířily. „Pak je to pravda!“

„Slyšel jsem ten příběh v mnoha podobách, starostko Bosquinho. Podle jedné se San Angela na smrtelném loži zmocnil ďábel, takže se dovolával nevýslovných rituálů pohanského Habladora de los Muertos.“

Bosquinha se usmála. „Něco podobného se skutečně šeptá. Dom Cristao ovšem tvrdí, že je to nesmysl.“

„Byla to náhoda, že San Angelo, ještě než se stal svatým, navštívil mou řeč za ženu, kterou znal. Tou dobou už ho nemoc v krvi zabíjela. Přišel za mnou a řekl: 'Andrewe, už teď se o mně vyprávějí strašlivé lži, že prý jsem dělal zázraky a měl bych být prohlášen za svatého. Musíš mi pomoci. Musíš říct pravdu, až zemřu.“

„Ale ty zázraky byly potvrzeny a on byl kanonizován už devadesát let po své smrti.“

„Ano. Částečně je to i moje chyba. Když jsem mluvil za jeho smrt, sám jsem několik zázraků dosvědčil.“

Teď se rozesmála nahlas. „Mluvčí za mrtvé a věří na zázraky?“

„Podívejte se na váš katedrální pahorek. Kolik těch budov patří kněžím a kolik škole?“

Bosquinha okamžitě pochopila, kam míří, a zlostně si ho změřila.

„Řád Filhos da Mente de Cristo je poslušen biskupa.“

„Až na to, že uchovává a vyučuje veškeré poznatky, ať se to biskupovi líbí nebo ne.“

„San Angelo vám možná dovolil plést se do církevních věcí. Ujišťuji vás, že biskup Peregrino to nestrpí.“

„Přišel jsem mluvit o prosté smrti a budu se držet zákona. Řekl bych, že zjistíte, že napáchám méně škody, než si myslíte, a možná i víc dobrého.“

„Jestli jste přišel mluvit za Pipovu smrt, pane Mluvčí per Mortos, tak napácháte jediné škodu. Nechejte prasečičky za zdí. Kdyby mohlo být po mém, tak už by za plot nikdo neprošel.“

„Doufám, že se tu najde pokoj, který bych si mohl pronajmout.“

„Naše město se nemění, Mluvčí. Každý tu má svůj dům a jinak není kam jít – k čemu by někdo měl hostinské pokoje? Mohu vám nabídnout pouze jeden z malých plastových příbytků, které si postavili první kolonisté. Je malý, ale má veškeré vymoženosti.“

„Vzhledem k tomu, že nepotřebuji mnoho vymožeností ani moc prostoru, určitě mi bude vyhovovat. A na setkání s domem Cristaem se těším. Tam, kde jsou pokračovatelé San Angela, má pravda přátele.“

Bosquinha popotáhla nosem a nastartovala. Její předpojaté představy o Mluvčím za mrtvé byly otřeseny, a přesně toho chtěl Ender dosáhnout. Aby si myslela, že skutečně znal San Angela a obdivoval Filhos. Biskup Peregrino je nenaučil něco takového očekávat.

Pokoj byl vybaven skromně a kdyby měl Ender svých věcí víc, těžko by našel dost místa, kam by je dal. Ale jako vždycky předtím, měl po mezihvězdném letu vybaleno během několika minut. Ve vaku zůstal jen kokon královny úlu zavázaný v uzlíku; Ender už dávno přestal mít pocit, že se nehodí, aby budoucnost velké civilizace ležela v pytlí pod jeho postelí.

„Možná jsme našli to pravé místo,“ zašeptal. Kokon i přes ručníky, v nichž byl zabalen, chladil, byl skoro studený.

<Je to tady.>

Zneklidňovalo ho, že si tím byla tak jistá. Nebyl v tom ani náznak naléhání, netrpělivosti nebo jiného pocitu, jimiž ho v touze po svobodě dřív zahrnovala, jen absolutní jistota.

„Byl bych rád, kdyby to šlo rozhodnout tak jednoduše. Možná je to tady, ale všechno závisí na tom, jestli se s vaší přítomností dovedou vyrovnat prasečici.“

<Otázkou je, jestli se dokáží vyrovnat s vámi lidmi bez nás.>

„Chce to čas. Dejte mi pár měsíců.“

<Můžeš mít času, kolik potřebuješ. Teď už nespěcháme.>

„Koho jsi to našla? Rozuměl jsem ti tak, že s nikým jiným než se mnou nemůžeš komunikovat.“

<Ta část tvé mysli, která přechovává naše myšlenky, to, čemu říkáš filotické impulsy, energie hlásek, je v lidech velmi chladná a těžko se hledá. Ale ten, koho jsme našli tady, jeden z mnoha, které tu najdeme, má filotický impuls mnohem silnější, mnohem čistší; snadněji se nám hledá a on snadněji slyší nás, vidí naše vzpomínky a my vidíme jeho, nacházíme ho snadno, a tak nám odpusť, drahý příteli, odpusť nám, že zanecháme nesnadného úkolu rozmlouvání s tvou myslí, vrátíme se k němu a budeme mluvit s ním, protože on nás nenutí tak úporně hledat, když chceme najít slova a obrazy, které jsou

dostatečně jasné pro vaši analytickou mysl, protože ho cítíme jako slunce, jako teplo slunečních paprsků na jeho tváři na naší tváři, chladivou vodu hluboko v útrokách a pohyb jemný a absolutní jako vánek, který jsme nepoznali tři tisíce let odpusť nám že budeme s ním dokud nás neprobudíš dokud nás neodneseš ven kde se usadíme protože ty to uděláš a v pravou chvíli sám poznáš že tady je to pravé místo tady je domov...>

A pak se mu nit jejích myšlenek ztratila. Cítil, jak mu uniká, jako sen zapomenutý při probuzení, přestože se ho člověk snaží zapamatovat a udržet při životě. Ender nevěděl jistě, co královna úlu našla, ale ať to bylo cokoli, *on* se musel vypořádat s realitou Hvězdného kodexu, katolickou církví, mladými xenology, kteří ho k prasečíkům možná ani nepustí, xenobioložkou, která si jeho pozvání rozmyslela a ještě něčím, možná tím nejtěžším ze všeho: tím, že kdyby tu královna zůstala, musel by zůstat i *on*. Tolik let jsem byl bez kontaktu s lidstvem, napadlo ho. Přijdu, pletu se do všeho, slídím, zraňuji a pak zase odejdu, sám nedotčen. Jak se sem zařadím, jestli zůstanu? Jediné, k čemu jsem kdy patřil, byla armáda chlapců v Bitevní škole a Valentine; obojí je teď pryč, obojí patří minulosti...

„Copak, oddáváš se samotě?“ zeptala se Jane. „Slyším, jak se ti zrychluje tep a těžkne dech. Ještě chvíli a přijde na tebe spánek, smrt nebo pláč.“

„Jsem mnohem složitější,“ řekl vesele Ender. „To, co cítím, je očekávaná sebelítost z bolestí, které ještě nepřišly.“

„Výborně, Endere. Začni brzy. Tak se budeš moci opájet mnohem déle.“ Terminál ožil a ukázal Jane jako prasečíka mezi tancujícími nohatými ženami, které bujaře vykopávaly nohy vysoko do vzduchu. „Zkus si zacvičit, hned ti bude líp. Máš vybaleno, ne? Tak na co čekáš?“

„Zatím nevím, kde vlastně jsem, Jane.“

„Ale oni opravdu nemají mapu města. Každý ví, kde má co hledat. Ale mají plány kanalizační soustavy, rozdělené podle okrsků. Můžu z ní extrapolovat, kde jsou budovy.“

„Tak mi to ukaž.“

Na terminálu se objevil trojrozměrný model města. Ender v něm možná nebyl nejvítanějším hostem a jeho ubytování bylo skromné, ale tím, že mu dali terminál, projeвили laskavost. Nebyla to standardní

domácí instalace, spíš simulátor skvělých parametrů. Dovedl promítat hologramy do prostoru šestnáctkrát většího než většina terminálů, s čtyřikrát vyšší rozlišovací schopností. Iluze byla tak věrná, že se Endera na okamžik zmocnila závrať, když si představil, že se jako Gulliver sklání nad Lilliputem, který se ještě nezačal bát, který si ještě neuvědomil jeho moc ničit.

Ve vzduchu nad každým kanalizačním obvodem se vznášelo jméno městské části. „Ty jsi tady,“ řekla Jane. „Vila Velha, staré město. Praca je přes ulici. Tam se konají veřejná shromáždění.“

„Máš nějakou mapu území prasečků?“

Mapa vesnice rychle sklouzla směrem k Enderovi, bližší krajinné tvary zmizely a na druhé straně se vynořily nové. Bylo to, jako by nad krajem letěl. Jako čarodějnice, napadlo ho. Hranici města vymezoval plot.

„Ta bariéra je jediné, co stojí mezi námi a prasečíky,“ zamyslel se Ender.

„Vytváří elektrické pole stimulující na bolest citlivé nervy tvorů, kteří se k ní přiblíží. Stačí se dotknout a tvůj wetware se z toho zblázní – budeš mít pocit, jako by ti někdo pilníkem odřezával prsty.“

„Příjemná představa. Jsme v koncentračním táboře? Nebo v zoo?“

„Přijde na to, jak se na to díváš,“ řekla Jane. „Lidská strana plotu má spojení se zbytkem vesmíru, zatímco strana prasečků je na své domovské planetě v pasti.“

„Rozdíl je v tom, že oni nevědí, o co přicházejí.“

„Já vím. To je na lidech vůbec nejkouzelnější. Jak jste si všichni tak jisti, že menší živočichové krvácejí závistí, že neměli to štěstí a nenarodili se jako *homo sapiens*.“ Za plotem se zvedal svah a pod vrcholkem kopce začínal hustý les. „Xenologové nepronikli do prasečického území hluboko. Komunita, se kterou se stýkají, není ani kilometr od kraje lesa. Prasečíci žijí ve srubu, všichni samci pohromadě. O jiných osadách nevíme, ale družice potvrdily, že každý les jako tento má prakticky takovou populaci, jakou může lovecko-sběračská kultura uživit.“

„Oni loví?“

„Většinou sbírají.“

„Kde zemřeli Pipo a Libo?“

Jane světlem zdůraznila část travnatého svahu, zvedajícího se ke stromům. Nedaleko rostl osamělý velký strom a opodál dva menší.

„Ty stromy,“ poznamenal Ender. „Nevzpomínám si, že by na hologramech, které jsem viděl na Trondheimu, byly některé tak blízko.“

„Od té doby uteklo dvacet let. Ten velký je strom, který prasečíci zasadili do mrtvoly rebela, jemuž říkali Kořenář a popravili ho, ještě než zavraždili Pipa. Ty další dva jsou prasečícké popravy z nedávnější doby.“

„Kdybych tak věděl, proč za prasečíky sázejí stromy a za lidi ne?“

„Stromy jsou posvátné. Pipa zaznamenal, že mnoho stromů v lese má jména. Libo se domníval, že by mohly být pojmenovány po mrtvých.“

„A lidé prostě do systému uctívání stromů nepatří. To je dost pravděpodobné. Až na to, že jsem zjistil, že rituály a mýty nevycházejí z ničeho. Obvykle mají důvod, který souvisí s přežitím komunity.“

„Andrew Wiggin, antropolog?“

„Tím pravým objektem lidského zkoumání je člověk.“

„Tak běž studovat nějaké lidi, Endere. Třeba Novinhinu rodinu. Mimochodem, počítačová síť oficiálně dostala zákaz ukázat ti, kde kdo bydlí.“

Ender se ušklíbl.

„Takže Bosquinha není tak přátelská, jak se tváří.“

„Když se budeš muset vyptávat, kde kdo bydlí, budou vědět, kam jdeš. Když nebudou chtít, abys tam šel, nikdo nebude nic vědět.“

„Ale ty se přes ten příkaz dostaneš, ne?“

„Už se stalo.“ Nedaleko linie plotu, za kopcem s pozorovatelnou, blikalo světlo. Bylo to nejizolovanější místo, jaké se v Milagre dalo najít. Na místech s výhledem na plot stálo jen málo jiných domů. Ender uvažoval, jestli se Novinha rozhodla žít tam proto, aby byla blízko plotu, nebo aby byla daleko od sousedů. Možná tak rozhodl Marcáo.

Nejbližší městská část byla Vila Atrás a za ní sahala až k řece čtvrt' As Fábricas. Jak naznačovalo jméno, tvořily ji většinou malé továrny, které zpracovávaly umělé hmoty a kovy a vyráběly pro Milagre potraviny a látky. Spořádaná, pevná, soběstačná ekonomika. A Novinha se rozhodla žít daleko od všeho, z dohledu, jako

neviditelná. Ender byl přesvědčen, že to byla ona, kdo o tom rozhodl. Neodpovídalo to snad jejímu stylu života? Nikdy do Milagre nepatřila. Nebyla to náhoda, že všechny tři žádosti o Mluvčího vyšly od ní a od jejích dětí. Samotné povolání Mluvčího bylo projevem vzdoru, znamením, že se nepovažovali za příslušné k oddaným lusitanským katolíkům.

„A stejně musím někoho požádat, aby mě tam odvedl,“ prohodil Ender. „Neměl bych jim hned prozradit, že přede mnou žádnou informaci neschovají.“

Mapa zmizela a nad terminálem se objevila Janina hlava. Zapomněla se přizpůsobit většímu terminálu, takže její hlava byla mnohokrát větší než lidská. Bylo to působivé. A simulace byla přesná, včetně pórů na tváři. „Po pravdě řečeno, Andrewe, jsem to já, před kým nic neschovají.“

Ender si povzdechl. „Máš v tomhle směru nezadatelný zájem, Jane.“

„Já vím.“ Zamrkala. „Ale ty nemáš.“

„Chceš snad říct, že mi nevěříš?“

„Páchneš objektivností a smyslem pro spravedlnost. Ale já jsem natolik lidská, že chci zvláštní péči, Andrewe.“

„Můžeš mi slíbit aspoň jedno?“

„Cokoli, můj korpuskulární příteli.“

„Když přede mnou budeš chtít něco schovat, mohla bys mi aspoň říct, že mi to neřekneš?“

„To je na mě, stařenku, trochu moc složité.“ Byla karikaturou příliš ženské ženy.

„Pro tebe není nic moc složité, Jane. Udělej nám oběma laskavost. Nepodrážej mi nohy.“

„Mám pro tebe něco udělat, než se vrátíš od Ribeirových?“

„Ano. Najdi všechno, čím se Ribeirové nápadně liší od zbytku obyvatel Lusitanie. A veškeré konflikty mezi nimi a úřady.“

„Ty poroučíš, já poslouchám.“ Začala mizet jako džin.

„Tys mě sem dostala, Jane. Tak proč mě chceš znervóznět?“

„Nic takového nedělám. A nedělala jsem.“

„Mám v tomhle městě nepříjemně málo přátel.“

„Můžeš svěřit svůj život do mých rukou.“

„O svůj život se nebojím.“

Praca byla plná dětí, které hrály fotbal. Většinou se předváděly, ukazovaly, jak dlouho dovedou udržet míč ve vzduchu jen nohama a hlavou. Ale mezi dvěma probíhal tvrdý souboj. Chlapec vši silou kopal míč do dívky, která stála ani ne tři metry od něj. Dívka stála a rány přijímala, neuhnula ani před sebetvrdší ranou. Pak kopla míč zase ona na něj a chlapec se snažil neuhnout. Malá holčička se jim starala o míč a nosila jim ho, když se od oběti odrazil.

Ender se zkusil zeptat několika chlapců, jestli vědí, kde je dům Ribeirových. Odpověď byla pokaždé stejná – pokrčení ramen. Když se jich zeptal znovu, začali se vytrácet a zanedlouho byla většina dětí z práce pryč. Ender byl zvědavý, co jim asi biskup o Mluvčích napovídal.

Souboj ovšem pokračoval neztenčenou silou. A teď, když praca nebyla tak plná, si Ender všiml, že do hry je zapojen ještě jeden chlapec, přibližně dvanáctiletý. Z dálky na něm nebylo vidět nic zvláštního, ale když Ender postoupil blíž ke středu pracy, všiml si, že s jeho očima není něco v pořádku. Trvalo to okamžik, pak pochopil. Obě vypadaly leskle a kovově, ale Ender věděl, jak fungují. K vidění se používalo jen jedno, ale přijímalo čtyři různé obrazy; potom signály rozdělovalo a mozku předávalo pravé binokulární vidění. Ve druhém oku byl energetický zdroj, počítačové řízení a výstupní interface. Když chtěl, mohl si sekvence toho, co viděl, nahrávat do omezené fotopaměti, pravděpodobně necelý bilion bitů. Soupeři ho využívali jako rozhodčího: když byl nějaký okamžik sporný, mohl si scénu přehrát a říct jim, jak to bylo.

Míč mířil chlapci přímo mezi nohy. Působivě zkrivil tvář, ale na děvče to neplatilo. „Natočil se; viděla jsem, jak se pohnul v bocích.“

„To není pravda. Urážíš mě, neuhnul jsem!“

„Reveja! Reveja!“ Mluvili starčtinou, ale teď děvče přešlo do portugalštiny.

Chlapec s kovovými očima nedal na tváři znát nic, jen zvedl ruku a umlčel je. „Mudou,“ řekl s definitivní platností. Pohnul se, přeložil si Ender.

„Sabia!“ Věděla jsem to.

„Jsi lhář, Olhado!“

Chlapec s kovovými očima se na něj pohrdavě podíval. „Já nikdy nelžu. Jestli chceš, pošlu ti záznam, jak to bylo. Anebo ne, myslím, že

lepší bude poslat to do sítě, aby všichni viděli, jak uhýbáš a pak ještě lžeš.“

„Mentiroso! Filho de punta! Fode-bode!“

Ender dobře věděl, co ty přídomky znamenají, ale chlapec s kovovými očima je přijímal s klidem.

„Da,“ řekla dívka. „Da-me.“ Dej to sem.

Chlapec si vztekle stáhl prstýnek a hodil jí ho k nohám. „Viada!“ řekl chrčivě. Pak se rozběhl pryč.

„Poltráo!“ zavolalo za ním děvče. Zbabělce!

„Cáo!“ zakřičel chlapec bez ohlednutí přes rameno.

Tentokrát nekřičel na dívku. Ta se rychle otočila a podívala se na chlapce s kovovými očima, který při tom jméně ztuhl. Pak sklopila oči do země. Maličká, která jim nosila míč, došla k chlapci s kovovými očima a něco mu pošeptala. Zvedl hlavu a poprvé si všiml Endera.

Starší dívka se začala omlouvat. „Desculpa, Olhado, náo queria que...“

„Náo há problema, Michi.“ Nepodíval se na ni.

Dívka chtěla ještě něco říct, ale pak si i ona všimla Endera a zmlkla.

„Porque está olhando-nos?“ zeptal se chlapec. Proč si nás prohlížíte?

Ender odpověděl otázkou: „Vocé é árbito?“ Ty tu děláš soudce? To slovo mohlo znamenat „rozhodčí“, ale taky „smírčí soudce“.

„De vez em quando.“ Někdy.

Ender přešel do starčtiny – nebyl si jistý, jestli by věděl, jak přeložit do portugalštiny něco složitého. „Tak mi pověz, soudče, je správné nechat cizince, aby hledal cestu bez pomoci?“

„Cizince? Myslíte utlanninga, framlinga nebo ramana?“

„Ani jednoho; řekl bych, že myslím bezvërce.“

„O Senhor é descrente?“ Vy jste nevěřící?

„Só descrendo no incrível.“ Pouze nevěřím neuvěřitelnému.

Chlapec se usmál. „Kam chcete jít, Mluvčí?“

„Do domu rodiny Ribeirových.“

Holčička se naklonila blíž k chlapci s kovovými očima.

„Kterých Ribeirových?“

„Za vdovou Ivanovou.“

„Myslím, že tam trefím,“ řekl chlapec.

„Každý z města tam trefí,“ opáčil Ender. „Jde o to, jestli mě tam odvedeš?“

„Proč tam chcete jít?“

„Kladu lidem otázky a snažím se zjistit pravdu.“

„V domě Ribeirových nikdo nezná pravdu.“

„I lži mi stačí.“

„Tak pojd'te.“ Vykročil směrem k posečené trávě hlavní cesty. Holčička mu něco pošeptala do ucha. Zastavil se a otočil se k Enderovi, který ho v těsném závěsu následoval.

„Quara chce vědět, jak se jmenujete.“

„Andrew. Andrew Wiggin.“

„Tohle je Quara.“

„A ty?“

„Všichni mi říkají Olhado. Kvůli očím.“ Zvedl holčičku a vysadil si ji na ramena. „Ale mé pravé jméno je Lauro. Lauro Suleimáo Ribeira.“ Ušklíbl se, pak se otočil a znovu vykročil.

Ender šel za ním. Ribeira. Samozřejmě.

Jane poslouchala taky a dala o sobě vědět šepem v jeho uchu.

„Lauro Suleimáo Ribeira je Novinhino čtvrté dítě. Přišel o oči při nehodě s laserem. Je mu dvanáct let. Ano, našla jsem jeden rozdíl mezi Ribeirovými a zbytkem města. Ribeirové jsou ochotni neuposlechnout biskupa a odvést tě tam, kam chceš jít.“

Taky jsem si něčeho všiml, Jane, odpověděl v duchu Ender. Tomu chlapci se líbilo, jak mě klame, a ještě větší radost měl, když mi ukázal, jak jsem se chytil. Doufám, že ty se neučíš od něho.

Miro seděl na svahu. Ve stínu stromů ho nikdo, kdo by se díval z Milagre, nemohl vidět, zato on odsud viděl velkou část města – každopádně katedrálu s klášterem na nejvyšším kopci a pozorovatelnu na sousedním, severnější. A pod observatoří, v zahloubeném svahu nedaleko plotu, dům, kde bydlel.

„Miro,“ zašeptal Listožrout. „Jsi strom?“

Byl to překlad idiomu, který pequeninové používali. Občas meditovali a drželi se při tom dlouhé hodiny za ruce. Říkali tomu „být stromem“.

„Spíš stéblo trávy,“ odpověděl Miro.

Listožrout se pisklavě, hvízdavě rozesmál. Znělo to vždy nepřírozně – Pequeninové se smích naučili mechanicky, jako by to bylo jen další slovo ze starčtiny. Nebyl výsledkem pobavení, aspoň si to Miro myslel.

„Bude pršet?“ zeptal se Miro. Prasečíkovi tím říkal: přerušuješ mě kvůli sobě nebo kvůli mně?

„Dnes přšel oheň,“ řekl Listožrout. „V prérii.“

„Ano. Máme hosta z jiného světa.“

„Je to Mluvčí?“

Miro neodpověděl.

„Musíš ho k nám přivést.“

Miro neodpověděl.

„Zakořením pro tebe svou tvář do země, Miro, mé údy dají dřevo na tvůj dům.“

Miro nesnášel, když o něco žadonili. Měl při tom pocit, jako by ho považovali za někoho mimořádně moudrého nebo silného, jako jsou rodiče, na nichž musí laskavost vyloudit. Jestli to tak cítili, byla to chyba. Jeho a Libova. Hráli si před prasečíky na bohy.

„Už jsem ti to slíbil, Listožroute, ne?“

„Kdy kdy kdy?“

„Bude to nějaký čas trvat. Musím zjistit, jestli se mu dá věřit.“

Listožrout se zatvářil nechápavě. Miro se jim snažil vysvětlit, že všichni lidé se navzájem neznají a někteří nemají dobré úmysly, ale jako by to nedovedli pochopit.

„Nejdřív, jak to půjde.“

Jak stál, Listožrout se najednou začal houpat sem a tam, kroutit se v bocích ze strany na stranu, jako by se snažil ulevit bolestem v konečnicku. Libo kdysi vyslovil hypotézu, že to u prasečků mělo stejnou funkci jako u lidí smích. „Mluv na mě potužálsky,“ zahvízdal Listožrout. Vypadalo to, že se pokaždé náramně baví, když Miro a ostatní zenadoři střídavě mluvili dvěma jazyky. A to navzdory skutečnosti, že čtyři různé jazyky prasečků byly když ne zaznamenány, tak aspoň léta tušeny, a všechny je používal jeden rod.

Ale když chtěl Listožrout slyšet portugalsčinu, dostalo se mu jí. „Vai comer folhas.“ Běž žrát listy.

Listožrout se zatvářil nechápavě. „Co je na tom chytrého?“

„Je to tvoje jméno. Come-folhas.“

Listožrout si vytáhl z nosní dírky nějaký velký, bzučící hmyz a odhodil jej. „Nebud’ krutý,“ řekl. Pak odešel.

Miro se za ním díval. S Listožroutem to bylo vždycky složité. Miro dával přednost přítomnosti prasečíka, kterému říkali Člověk. Byl chytřejší, takže před ním musel být opatrnější, ale na rozdíl od Lis-tožrouta, u něhož to bylo častým jevem, se netvářil nepřátelsky.

Když prasečík zmizel z dohledu, Miro se obrátil k městu. Cestou po bližší straně kopce někdo přicházel k domu. Ten první byl velmi vysoký – ne, byl to Olhado s Quarou na ramenou. Quara byla na to už dost stará. Mirovi dělala starosti. Vypadalo to, že se ze šoku otcovy smrti nemůže dostat. Miro pocítil hořkost. A to si s Elou mysleli, že otcovou smrtí se všechny jejich problémy vyřeší.

Pak vstal, aby si muže za Olhadem mohl lépe prohlédnout. Byl to někdo, koho neznal. Mluvčí. Už teď! Určitě přiletěl sotva před hodinou a už šel k domu. To je skvělé; jestli něco potřebuju, tak aby matka zjistila, že jsem to byl já, kdo ho sem zavolal. Byl jsem blázen. Dost na tom, že dorazil léta předtím, než jsem čekal, že se sem nějaký Mluvčí dostane. Když nikdo jiný, tak Quim to biskupovi donese určitě. Budu mít proti sobě matku a možná i celé město.

KAPITOLA 7

Dům Ribeirových

Miro, tentokrát jsi tu měl být. Mám sice na rozhovory lepší paměť než ty, ale opravdu nevím, co tohle znamená. Znáš toho nového prasečíka, toho, kterému říkají Člověk. Myslím, že jsem tě viděla, jak ses s ním chvíli bavil, než jsi odešel dělat Pochybnou činnost. Mandachuva mi řekl, že ho pojmenovali člověk, protože byl jako dítě velmi chytrý. Dobrá, je lichotivé, že „chytrý“ a „člověk“ si v duchu spojují dohromady, ale to není to podstatné.

Pak Mandachuva řekl: „Uměl mluvit, už když začal sám chodit.“ A rukou ukázal nějakých deset centimetrů nad zem. Připadalo mi to, že ukazoval, jak velký Člověk byl, když se naučil mluvit a chodit. Deset centimetrů! Ale třeba se mýlím. Škoda, že tam nebyl, abys to taky viděl.

Jestli mám pravdu a Mandachuva to tak myslel, tak máme poprvé představu o dětství prasečků. Jestli skutečně začínají chodit, když jsou vysocí deset centimetrů – a ještě k tomu mluvit! – tak musejí mít kratší vývojové období v plodovém stádiu a mnohem víc se vyvíjejí až po narození.

Ale dál už je to šílené úplně, dokonce i podle tvých měřítek. Mandachuva se ke mně potom naklonil a řekl mi – jako by to dělat neměl – kdo je Člověkův otec: „Tvůj dědeček, Pipo, Člověková otce znal. Jeho strom je blízko vaší brány.“

Měl to být žert? Kořenář přece zemřel před čtyřiaadvaceti lety. Možná jde jen o nějakou náboženskou záležitost, adopci stromem nebo něco podobného. Ale podle toho, jaké tajnosti s tím Mandachuva dělal, si myslím, že je to nakonec pravda. Je možné, aby měli čtyřiaadvacetileté těhotenství? Nebo člověkovu trvalo několik desetiletí, než se vyvinul z deseticentimetrového batolete do krásného exempláře prasečíka, jak ho známe dnes? Nebo mohlo být Kořenářovo sperma uschováno někde ve džbánu.

Je to důležitá věc. Je to poprvé, kdy byl prasečík známý lidským pozorovatelům označen za otce. A zrovna Kořenář, ten, kterého zavraždili. Jinými slovy, samec s nejnižší prestiží, dokonce popravený

zločinec, byl označen za otce! Znamená to, že naši samci vůbec nejsou zavržení staří mládenci, přestože někteří jsou staří tak, že znali Pipa. Jsou to potenciální otcové.

Co víc, jestli byl Člověk tak pozoruhodně bystrý, tak proč ho strčili sem, jedná-li se o skupinu ostouzených starých mláďenců? Myslím, že jsme šli dost dlouho po špatné stopě. To není opovrhovaná skupina starých mláďenců, ale skupina vážených mladíků, z nichž někteří to někam dotáhnou.

Takže když jsi mi řekl, že mě lituješ, protože ty musíš jít dělat Pochybnou činnost a já musím zůstat doma a zplodit nějaké Oficiální výmysly, byl jsi plný Nepříjemných výměšků! (Jestli budu spát, až přijdeš domů, tak mě probud' a dej mi pusu, ano? Dnes jsem si ji zasloužila.)

Vzkaz od Ouandy Figueira Mucumbi pro Mira Ribeiru von Hesse získaný z lusitanských souborů na příkaz Kongresu a předložený jako důkaz v procesu s lusitanskými xenology souzenými v nepřítomnosti za zradu a protizákonnou činnost.

Stavební průmysl jako takový na Lusitanii neexistoval. Když se dva mladí lidé vzali, dům jim postavila rodina a přátelé. Dům Ribeirových vyjadřoval historii rodiny. Přední, stará část domu, byla postavena z plastových panelů zapuštěných do betonových základů. Jak se rodina rozrůstala, místností přibývalo a každý další přístavek se lepil na ten předchozí, takže na svahu se rozkládalo pět různých jednopodlažních staveb. Pozdější přístavby byly z cihel, s taškovými střechami a dobře odvedenou klempířskou prací, ale bez sebemenšího pokusu o estetický dojem. Rodina stavěla přesně to, co potřebovala, a nic víc.

Ender věděl, že za tím není chudoba – komunita, v níž byla ekonomika zcela řízena, chudobu neznala. Nepřítomnost zdobení a individuality ukazovala, že rodina svým domem pohrdá; Enderovi to prozrazovalo, že pohrdá i sama sebou. Na Olhadovi a Quaře rozhodně nebylo vidět něco jako úleva či ulehčení, které cítí většina lidí, když se blíží domů. Jestli něco, tak byli čím dál obezřetnější a méně živí, jako by dům byl tajemným gravitačním zdrojem, který je, jak se přibližovali, dělal těžšími a těžšími.

Olhado s Quarou vešli rovnou dovnitř. Ender čekal u dveří, až ho někdo pozve, aby šel dál. Olhado nechal dveře otevřené, ale prošel místností, aniž mu něco řekl. Ender zahlédl, jak Quara sedí v obývacím pokoji na pohovce, opřená o holou zeď. Na žádné zdi nic nebylo. Byly zářivě bílé. Quařina tvář ladila s prázdnou stěnou. Její oči na Enderovi sice neochvějně visely, ale ničím nedávala najevo, že by jeho přítomnost registrovala; každopádně mu ničím nedala znamení, aby vešel.

V domě byla nemoc. Ender se snažil odhalit, co v Novinhině povaze předtím přehlédl, že jí to dovolovalo žít na takovém místě. Že by Pipova smrt, od níž uplynulo už tolik let, vyprázdnila Novinhino srdce tak důkladně?

„Je maminka doma?“ zeptal se Ender.

Quara neřekla nic.

„Aha,“ ozval se. „Promiň. Myslel jsem, že jsi holčička, ale teď vidím, že jsi socha.“

Nedala mu nijak najevo, že ho slyšela. Jeho pokusy vytrhnout ji z apatie tím skončily.

Po betonové podlaze v rychlém rytmu zaklapaly boty. Do místnosti vběhl malý chlapec, uprostřed se zastavil a otočil se čelem ke dveřím, kde stál Ender. Nemohl být o víc než rok mladší než Quara, nějakých šest, sedm let. Na rozdíl od Quary bylo v jeho tváři vidět nemálo pochopení. A dravčí hlad.

„Je maminka doma?“ zeptal se Ender.

Chlapec se sklonil a pečlivě si vyhrnul nohavici. K noze měl páskou připevněn velký kuchyňský nůž. Pomalu jej sundal. Pak jej chytil oběma rukama, nasměroval se na Endera a plnou rychlostí vyrazil. Ender si všiml, že nůž mu míří přesně mezi nohy. Chlapcovo chování k cizincům nebylo ani trochu přátelské.

Vzápětí držel Ender chlapce pod rukou a nůž byl zaražený do stropu. Chlapec kopal a vrískal. Ender musel použít obě ruce, aby jeho údy zvládl. Nakonec před ním chlapec visel za ruce a za nohy jako tele svázané při značkování.

Ender se odhodlaně podíval na Quaru. „Jestli se hned teď nezvedneš a nepřivedeš toho, kdo v tomto domě poroučí, tak si tohle zvíře odnesu domů a dám si je k večeři.“

Quara o tom chvíli přemýšlela, pak vstala a odběhla z pokoje.

Vzápětí vstoupila do obývacího pokoje unaveně vyhlížející dívka s rozčuchanými vlasy. „Desculpe, por favor,“ zamumlala, „o menino não se restabeleceu desde a morte do pai...“

Pak jako by náhle přišla k sobě.

„O Senhor é o Felante pelos Mortos!“ Vy jste ten Mluvčí za mrtvé!

„Sou,“ odpověděl Ender. Ano, jsem.

„Náo aqui,“ řekla. „Ach, promiňte, umíte portugalsky? Vlastně umíte, vždyť jste mi právě odpověděl – ach, prosím, ne tady a ne teď. Odejděte.“

„Dobrá,“ řekl Ender. „Mám si nechat chlapce nebo nůž?“

Zalétl očima ke stropu; dívka sledovala jeho pohled. „Ach, to ne, omlouvám se, hledali jsme ho včera celý den, věděli jsme, že ho má, ale nevěděli jsme kde.“

„Měl ho přilepený k noze.“

„Včera ještě ne. Tam se díváme vždycky. Pusťte ho, prosím.“

„Jste si jistá? Myslím, že si brousil zuby.“

„Grego,“ oslovila chlapce. „To se nedělá, chodit na lidi s nožem.“ Grego něco zachrčel.

„To víte, smrt otce.“

„To si byli tak blízcí?“

Po tváři jí přeletěl výraz trpkého pobavení. „To sotva. Grego krade odjakživa, co je dost starý, aby něco udržel a mohl s tím odejít. Ale pokud jde o ubližování lidem, tak to je nové. Pusťte ho, prosím.“

„Ne,“ řekl Ender.

Přimhouřila oči a zatvářila se vyzývavě. „Chcete ho unést? Kam ho chcete vzít? A co za něj?“

„Asi mi nerozumíte,“ řekl Ender. „Napadl mě. Nedali jste mi žádnou záruku, že to neudělá znovu. Nejste nijak připraveni ho umravnit, až ho položím na zem.“

Jak doufal, v očích se jí zlostně zablesklo. „Kdo si myslíte, že jste? Toto je jeho dům, ne váš.“

„Po pravdě řečeno,“ začal Ender, „mám za sebou poměrně dlouhou cestu z pracy k vašemu domu a Olhado nasadil ostré tempo. Rád bych si sedl.“

Pokynula mu směrem k židli. Grego se snažil svíjením a zmítáním vyprostit z Enderova sevření. Ender ho zvedl tak vysoko, že jejich

obličej nebyly daleko od sebe. „Víš, Grego, kdyby se ti to vážně povedlo a vysvobodil ses, tak určitě dopadneš hlavou na betonovou podlahu. Kdyby na ní byl koberec, dal bych ti šanci padesát na padesát, že neztratíš vědomí. Jenže tam není. A upřímně řečeno, nevadilo by mi poslechnout si, jak tvoje hlava křupne o beton.“

„Ale on starčtině tak dobře nerozumí,“ řekla dívka.

Ender věděl, že Grego porozuměl dostatečně. Také si všiml pohybu na okraji místnosti. Olhado se vrátil a zůstal stát ve dveřích do kuchyně. Quara stála za ním. Ender se na ně zvesela usmál a pak přistoupil k židli, na kterou dívka ukázala. Vyhodil při tom Grega do vzduchu a pustil jeho údy tak, že se okamžik zběsile točil, v panice vymršťoval ruce a nohy a pištěl strachem a bolestí, která by se určitě dostavila při dopadu na podlahu. Ender ladným pohybem vklouzl na židli, chytil chlapce na klíně a okamžitě mu přitiskl ruce k tělu. Gregovi se podařilo kopnout Endera patami do holení, ale jelikož na nich neměl boty, minul se tento manévr účinkem. Vzápětí se Ender postaral o to, aby byl opět zcela bezmocný.

„Je to příjemné, posadit se,“ prohlásil Ender. „Děkuji vám za pohostinnost. Jmenuji se Andrew Wiggin. S Olhadem a Quarou jsem se už seznámil a jak je vidět, i s Gregem jsme dobří přátelé.“

Starší dívka si otřela ruce do zástěry, jako by se chystala podat mu ruku a potřást si s ním, ale neudělala to. „Já jsem Ela Ribeira. Ela je zkráceně Eleanora.“

„Těší mě. Vidím, že máte napilno s přípravou večeře.“

„Ano, mám práci. Myslím, že byste měl přijít zítra.“

„Ale ne, klidně pokračujte, mně čekání nevadí.“

Do pokoje vešel další chlapec, starší než Olhado, ale mladší než Ela. „Neslyšel jste, co říkala sestra? Nikdo vás tu nechce!“

„Takovou laskavost si ani nezasloužím,“ řekl Ender. „Ale přišel jsem za vaší matkou a počkám tu, dokud se nevrátí z práce.“

Při zmínce o matce ztichli. „Předpokládám, že je v práci. Kdyby byla tady, čekal bych, že by ji takové vzrušující události vylákaly ven.“

Olhado se tomu maličko pousmál, ale starší chlapec zbrunátněl a Elina tvář dostala nehezský, bolestí zkřivený výraz. „Proč chcete vidět ji?“

„Vlastně vás chci vidět všechny.“ Usmál se na staršího chlapce. „Ty jsi určitě Esteváo Tei Ribeira. Pojmenovaný po svatém mučedníku Štěpánovi, který viděl Ježíše sedět po pravé ruce boha.“

„Co vy, ateista, víte o takových věcech?“

„Pokud si vzpomínám, svatý Pavel stál opodál a držel kabáty mužům, kteří ho kamenovali. Zřejmě tou dobou ještě nebyl věřící. Dokonce si myslím, že byl považován za nejúhlavnějšího nepřítele církve. A přesto se později kál, ne? Proto bych chtěl, abyste mě nebrali jako nepřítele boha, ale jako apoštola, který ještě nebyl zastaven na cestě do Damašku.“ Ender se usmál.

Chlapec ho probodával pohledem, ústa měl stisknutá. „Vy nejste žádný svatý Pavel.“

„Naopak,“ souhlasil Ender. „Jsem apoštol za prasečíky.“

„Ty nikdy neuvidíte. Miro vám to nedovolí.“

„Možná dovolím,“ řekl hlas ode dveří. Ostatní se okamžitě otočili a uviděli ho vcházet. Miro byl mladý – určitě mu ještě nebylo dvacet. Ale jeho tvář a vystupování byly poznamenány tíhou utrpení a odpovědnosti, která byla jeho věku velmi neúměrná. Ender si všiml, že mu všichni udělali místo. Neustupovali před ním tak, jak by couvali před někým, z koho mají strach. Spíš se k němu orientovali a obcházel ho v parabolách, jako by byl těžištěm pokoje a síla jeho přítomnosti uváděla všechno ostatní do pohybu.

Miro došel do středu pokoje a postavil se proti Enderovi. Ale podíval se na Enderova vězně. „Pusťte ho,“ řekl. Jeho hlas mrazil jako led.

Ela ho zlehka vzala za ruku. „Grego se ho pokusil bodnout, Miro.“ Ale její hlas zároveň říkal: Buď klidný, je to v pořádku, Gregovi nic nehrozí a tento muž není náš nepřítel. Ender to všechno slyšel; zdálo se, že Miro taky.

„Grego,“ promluvil Miro. „Říkal jsem ti, že jednou narazíš na někoho, kdo se tě bát nebude.“

Když Grego viděl, jak se ze spojence najednou stal nepřítel, rozběžel se. „On mě vraždí, on mě vraždí.“

Miro se na Endera ledově podíval. Ela už Mluvcímu za mrtvé důvěřovala, ale Miro ještě ne.

„Ubližuju mu,“ vysvětlil Ender. Zjistil, že nejlepší způsob, jak si získat důvěru, je mluvit pravdu. „Každý pokus vzepřít se a osvobodit se je mu dost nepříjemný. Přesto to ještě nevzdal.“

Ender se pevně postavil Mirovu pohledu a Miro jeho nevyslovenou žádost pochopil. Netrval na Gregově propuštění. „Z toho tě nedostanu, Greguinho.“

„Ty mu to dovolíš?“ zeptal se Esteváo.

Miro pokynul k Esteváoovi a omluvně se obrátil na Endera: „Všichni mu říkají Quim.“ Přezdívka se vyslovovala stejně, jako ve starčtině slovo *král*. „Začalo to tím, že jeho prostřední jméno je Rei. Ale teď je to tím, že si myslí, že dostal darem od boha právo vládnout.“

„Hajzle,“ usekl Quim a odešel z pokoje.

Zároveň se ostatní spolu začali bavit. Miro se rozhodl cizince přijmout, přinejmenším dočasně, a proto mohli v ostražitosti trochu polevit. Olhado si sedl na podlahu a Quara se vrátila na dřívější místo na pohovce. Ela se opřela zády o zeď. Miro si přitáhl další židli a posadil se proti Enderovi.

„Proč jste k nám přišel?“ zeptal se Miro. Podle toho, jak se zeptal, Ender poznal, že stejně jako Ela nikomu neřekl, že povolal Mluvčího. Takže navzájem nevěděli, že ho ten druhý čekal. A skoro jistě nečekali, že se dostaví tak rychle.

„Navštívit vaši matku.“

Mirova úleva byla téměř hmatatelná, přestože ji žádným gestem nedal najevo. „Je v práci,“ řekl. „Pracuje dlouho do noci. Snaží se vyšlechtit odrůdu brambor, která by obstála proti místní trávě.“

„Jako amarant?“

„Tak o tom jste už slyšel? Ne, tak dobrou konkurenci z nich mít nechceme. Ale strava je tu chudá a brambory by byly příjemným zpestřením. A z amarantu se taky nedá vykvasit žádné dobré pití. Horníci a farmáři už mají svou mytologii, která dělá z vodky královnu destilovaných alkoholických nápojů.“

Mirův úsměv vešel do domu, jako když slunce pronikne trhlinou do jeskyně. Ender cítil, jak napětí povoluje. Quara houpala nohama sem a tam jako obyčejná holčička. Olhado měl na tváři hloupě šťastný výraz a oči přivřené, aby kovový lesk nebyl tak zřůdně nápadný. Elin

úsmev byl širší, než si Mirova dobrá nálada zasluhovala. Dokonce i Grego se uvolnil a přestal se vzpírat Enderovu sevření.

Ale pak Enderovi náhlé teplo v klíně připomnělo, že přinejmenším Grego se nehodlá vzdát ani náhodou. Ender se naučil nereagovat na činy nepřítelů reflexivně, dokud vědomí nerozhodne, že reflexy mohou konat. Proto sebou jen škubl, když ucítil proud Gregovy moči. Věděl, co Grego očekával – že Ender vztekle zařve a odhodí ho, s odporem ho smete z klína. Grego by pak byl svobodný – zvítězil by. Ender mu vítězství nedopřál.

Zato Ela zřejmě výrazy Gregovy tváře znala. Vytřeštila oči a pak hněvivě postoupila o krok k chlapci. „Grego, ty nemožné...”

Ale Ender na ni zamrkal, usmál se a pohledem ji přimrazil na místě. „Grego mi dal malý dárek. Je to jediné, co mi mohl dát, a udělal to sám, o to je to významnější. Mám ho tak rád, že ho snad nikdy nepustím.”

Grego zavrčel a znovu sebou začal zuřivě zmítat, aby se vyprostil.

„Proč to děláte!“ podivila se Ela.

„Čeká, že se Grego bude chovat jako člověk,“ řekl Miro. „Potřebuje, aby se něco dělo, a nikdo jiný to nezkusil.”

„Já jsem se snažila.”

Ze svého místa na podlaze se ozval Olhado. „Ela je tady jediný, díky komu jsme ještě civilizovaní.”

„Neříkejte tomu hajzlovi nic o naší rodině!“ zakřičel z druhé místnosti Quim. Ender vážně přikývl, jako by Quim učinil znamenitý intelektuální návrh. Miro si odkašlal a Ela obrátila oči v sloup a sedla si na postel vedle Quarry.

„Nejsme zrovna šťastná domácnost,“ řekl Miro.

„Chápu,“ přikývl Ender. „Je to krátce, co otec zemřel.”

Miro se sardonicky usmál. Znovu o sobě dal vědět Olhado. „Chcete říct, že je to krátce, co byl otec ještě naživu.”

Ela a Miro s tímto prohlášením zjevně souhlasili. Ale Quim znovu zakřičel: „Nic mu neříkejte!”

„Ubližoval vám?“ zeptal se tiše Ender. Nehýbal se, přestože Gregova moč začínala stydnout a páchla.

„Nebil nás, jestli myslíte to,“ odpověděla Ela.

Ale na Mira už toho bylo moc. „Quim má pravdu. Je to jenom naše věc, nikoho jiného.”

„Ne,“ řekla Ela. „Je to jeho věc.“

„Jak by to mohla být jeho věc?“

„Protože přišel, aby mluvil o otcově smrti.“

„O otcově smrti!“ promluvil Olhado. „Chupa pedras! Vždyť otec zemřel teprve před třemi týdny!“

„Byl jsem už na cestě, měl jsem mluvit za jinou smrt,“ pravil Ender. „Ale skutečně někdo požádal o Mluvčího v souvislosti se smrtí vašeho otce, a tak budu mluvit i za něj.“

„Proti němu,“ řekla Ela.

„Za něj,“ opakoval Ender.

„Přivedla jsem vás sem, abyste řekl pravdu,“ prohlásila hořce, „a celá pravda o otci je proti němu.“

Do koutů pokoje se natlačilo ticho a všechny je znehybnělo, dokud dveřmi pomalu neprošel Quim. Podíval se jenom na Elu. „Tys ho zavolala,“ řekl tiše. „Ty.“

„Aby vyslovil pravdu!“ odpověděla. Bylo vidět, že ji jeho obvinění zabořilo; nemusel ani říkat, jak zradila rodinu i svou víru, když přivedla toho bezvěrce, aby odhalil to, co zůstávalo tak dlouho skryto. „Všichni v Milagre jsou tak laskaví a plní pochopení,“ řekla. „Naši učitelé přehlížejí maličkosti, jako jsou Gregovy krádeže a Quařino mlčení. Co na tom, že ve škole ještě neřekla ani slovo! Všichni se tváří, jako bychom byli obyčejné děti – vnuci Os Venerados, a jak jsou bystří, však taky máme v rodině zenadora a oba biology! Taková čest! Když se otec opije, rozzuří se, přijde domů a ztluče matku tak, že nemůže chodit, tak se prostě podívají jinam!“

„Zavři hubu!“ vykřikl Quim.

„Elo,“ řekl Miro.

„A ty, Miro. Otec na tebe řval, říkal ti strašlivé věci, až jsi utekl z domu, *utekl* a klopýtal, protože jsi skoro neviděl...“

„Nemáš právo mu to říkat!“ prohlásil Quim.

Olhado vyskočil, postavil se doprostřed pokoje, rozhlédl se a všechny přejel svýma nelidskýma očima. „Proč to pořád chcete schovávat?“ zeptal se potichu.

„Co je tobě po tom?“ zeptal se Quim. „Tobě nikdy nic neudělal. Tys jenom vypnul oči, sedl si někde se sluchátky na uších a poslouchal Bacha nebo něco...“

„Vypnul oči?“ zeptal se Olhado. „Nikdy jsem nevypnul oči.“

Otočil se a přistoupil k terminálu, který byl v nejvzdálenějším koutě pokoje od dveří. Během několika okamžiků jej aktivoval, vzal propojovací kabel a zastrčil si jej do jamky pravého oka. Bylo to jen jednoduché počítačové propojení, ale v Enderovi oživilo nepříjemnou vzpomínku na obrovu oko, které se rozpáralo a vyteklo, když zatlačil, pronikl do mozku a poslal obra na smrt. Než si uvědomil, že ta vzpomínka není skutečná, že pochází z počítačové hry, kterou hrál v Bitevní škole, na chvíli strnul. Stalo se to před třemi tisíci lety, ale pro něj to bylo jen pětadvacet let, ne zas tak dlouho, aby vzpomínky ztratily sílu. Právě vzpomínky a sny vztahující se k obrově smrti si z jeho mysli vzali termiřané a udělali z nich znamení, která mu zanechali a která ho nakonec dovedla až k zámotku královny úlu.

Do přítomnosti ho vrátil hlas Jane. Zašeptala mu ze šperku do ucha: „Jestli ti to nevadí, tak z něj vytáhnu všechno ostatní, co si schovává, až to oko připojí.“

Pak se ve vzduchu nad terminálem začalo něco dít. Nebyl to hologram. Obraz připomínal spíš basreliéf, vypadal tak, jak by se jevil jedinému pozorovateli. Byl to právě tento pokoj, viděný z místa na podlaze, na němž před chvílí seděl Olhado – zřejmě tam sedal pravidelně. Uprostřed podlahy stál mohutný muž, silný a vzteklý, mával rukama a křičel nadávky na Mira. Ten stál tiše, s hlavou skloněnou, a pozoroval otce beze stopy hněvu. Odehrávalo se to bez zvuku – byl to jen viditelný obraz. „Zapomněli jste?“ zašeptal Olhado. „Zapomněli jste, jaké to bylo?“

Na scéně zobrazené terminálem se Miro konečně otočil a odešel. Marcáo šel taky ke dveřím a něco za ním křičel. Pak se vrátil do pokoje a zůstal tam stát. Lapal po dechu jako zvíře vyčerpané štvanicí. Grego se rozběhl k otci, chytil se ho za ruku a křičel něco ke dveřím. Jeho tvář prozrazovala, že opakuje otcova krutá slova určená Mirovi. Marcáo setřásl dítě z nohy a odhodlaně zašel do zadního pokoje.

„Je to bez zvuku,“ řekl Olhado. „Ale slyšíte to, ne?“

Ender ucítil, jak se Gregovo tělo na jeho klíně chvěje.

„To je ono, úder, rána – padá na podlahu, copak to necítíte, jak její tělo naráží na beton?“

„Bud' zticha, Olhado,“ nařídil Miro.

Počítačem generovaná scéna skončila. „Nemůžu tomu uvěřit, že sis to uložil,“ řekla Ela.

Quim brečel a nesnažil se to skrýt. „To já jsem ho zabil. Zabil jsem ho, zabil, zabil.“

„O čem to mluvíš?“ rozčílil se Miro. „Měl hnilobnou nemoc, bylo to dědičné!“

„Modlil jsem se, aby zemřel!“ vykřikl Quim. Obličej měl rozrušením skvrnitý, kolem úst se mu mísily slzy, sliny a pěna. „Modlil jsem se k Panně Marii. Modlil jsem se k Ježíši. Modlil jsem se k dědečkovi a babičce, říkal jsem, že za to klidně půjdu do pekla, jenom ať umře, a oni to zařídili a já teď půjdu do pekla, ale vůbec toho nelituju! Bože, odpusť mi, ale já jsem rád!“ Se vzlykáním se vypotácel z pokoje. V dálce bouchly dveře.

„Další potvrzený zázrak ke cti Os Venerados,“ konstatoval suše Miro. „Světectví je zaručeno.“

„Bud' zticha,“ řekl Olhado.

„A zrovna on nám pořád tvrdil, že Kristus chce, abychom tomu starému páprdovi odpustili.“

Grego se teď na Enderově klíně třásl tak prudce, že o něj začal mít starost. Uvědomil si, že Grego něco šeptá. Také Ela si Gregova rozrušení všimla a poklekla před ním.

„On pláče, nikdy jsem ho tak plakat neviděla...“

„Tati, tati, tati,“ šeptal Grego. Jeho chvění přešlo v prudký třas, skoro až křečovitý.

„Že by se otce tak bál?“ zeptal se Olhado. Jeho obličej prozrazoval, že si o Grega dělá vážné obavy. Enderovi se ulevilo, když našel starost na všech tvářích kolem. V rodině přece jen byla *láska* a ne jenom solidarita vybudovaná tolika lety života pod vládou jednoho tyrana.

„Táta je pryč,“ chlácholil ho Miro. „Nemusíš se bát.“

Ender zavrtěl hlavou. „Miro, tys neviděl Olhadovu vzpomínku? Malí chlapci své otce nesoudí, ale zbožňují je. Grego se všemi prostředky snažil být stejný jako Marcos Ribeira. Vy ostatní jste možná rádi, že tu není, ale pro Grega se tím zhroutil svět.“

Něco takového nikoho z nich nenapadlo. I teď to byla nepříjemná představa; Ender viděl, jak před ní couvají. Přesto věděli, že je to pravda. Teď, když na to Ender upozornil, to bylo do očí bijící.

„Deus nos perdoa,“ zaprosila polohlasně Ela. Bože, odpusť nám.

„Za to, co jsme řekli,“ zašeptal Miro.

Ela natáhla ruce ke Gregovi. Odmítl k ní jít. Místo toho udělal přesně to, co Ender očekával a na co byl připraven. Grego se v Enderově uvolněném sevření otočil, rukama chytil Mluvčího kolem krku a hystericky se rozplakal.

Ender tiše promluvil k ostatním, kteří bezmocně přihlíželi. „Jak mohl dát svůj žal najevo vám, když si myslel, že ho nenávidíte?“

„To není pravda, že jsme ho nenáviděli,“ řekl Olhado.

„Mělo mě to napadnout,“ ozval se Miro. „Věděl jsem, že trpí nejvíc, ale nikdy mě nenapadlo...“

„Neobviňuj se,“ obrátil se k němu Ender. „Takové věci vidí jenom cizí člověk.“

Uslyšel, jak mu Jane do ucha zašeptala: „Nikdy mě nepřestane ohromovat, Endere, jak dokážeš udělat z lidí plazmu.“

Ender jí nemohl odpovédět a ona by mu stejně nevěřila. Neměl to naplánované, hrál podle citu. Jak mohl tušit, že Olhado bude mít záznam Marcáovy hrubosti k vlastní rodině? Jediné, co opravdu odhadl, byl Grego, ale i to byl instinkt, pocit, že Grego zoufale potřebuje někoho, kdo by pro něj byl autoritou, někoho, kdo by se k němu choval jako otec. Jelikož jeho otec byl krutý, Grego uvěřil, že jen krutost je důkazem lásky a síly. Teď jeho slzy zkrápěly Enderovu šíji stejně vřele, jako mu před chvílí stékala po stehnech jeho moč.

To, co udělá Grego, Ender vytušil, ale Quaře se překvapit ho podařilo. Zatímco ostatní mlčky sledovali Gregovo vzlykání, Quara se zvedla z postele a došla přímo k Enderovi. Oči měla zúžené a zlostné. „Smrdíš,“ pronesla rozhodně. Pak odešla z pokoje někam do zadní části domu.

Miro měl co dělat, aby potlačil smích, a Ela se usmála. Ender povytáhl obočí, jako by chtěl říct: jednou vyhraješ, jednou prohraješ.

Olhado jako by nevyřčená slovy slyšel. Chlapec s kovovými očima ze své židle u terminálu zašeptal: „U ní jste vyhrál taky. Tolik už toho někomu, kdo není z rodiny, neřekla už několik měsíců.“

Jenže já nejsem někdo mimo rodinu, řekl v duchu Ender. Copak sis nevšiml? Ať se vám to líbí nebo ne, tak teď do rodiny patřím. Ať se vám to líbí nebo ne.

Po chvíli Gregovy vzlyky ustaly. Usnul. Ender ho odnesl do postele. Quara už spala u protější stěny pokojíku. Ela Enderovi

pomohla stáhnout Gregovi močí nasáklé kalhoty a obléct mu volnější prádlo. Její dotek byl tak lehký a zkušený, že se Grego neprobudil.

Když se vrátil do obývacího pokoje, Mirovy oči si ho klinicky změřily. „Máte na vybranou, Mluvčí. Moje kalhoty vám budou těsné v rozkroku, ale otcovy by z vás spadly.“

Enderovi chvíli trvalo, než si uvědomil, o čem je řeč; Gregova moč už dávno uschla. „S tím si nedělej starosti. Převléknu se, až přijdu domů.“

„Matka tu bude nejdříve za hodinu. Přišel jste za ní, ne? Do té doby budou kalhoty vyprané.“

„Tak ty *tvoje*,“ rozhodl se Ender. „Snad to rozkrok vydrží.“

KAPITOLA 8

Dona Ivanova

Znamená to život v neustálém klamu. Jdete ven a něco objevíte, něco podstatného, a pak, když se vrátíte do stanice, napíšete naprosto neškodnou zprávu, v níž není nic z toho, co jsme se dozvěděli díky kulturní kontaminaci.

Jste moc mladí na to, abyste pochopili, jaká jsou to muka. Začali jsme to s otcem dělat, protože jsme to nemohli vydržet a dál prasečíkům odpírat poznání. Přijdete na to stejně jako já, že bránit v poznání svým kolegům vědcům je neméně bolestivé. Když je pozorujete, jak se potýkají s nějakým problémem, a víte, že máte informaci, která by jejich dilema snadno vyřešila; když je vidíte, jak se přiblíží na krok od pravdy a pak z nedostatku informací, které měli dostat od vás, se vzdají správných závěrů a vrátí se k chybným – nebyli byste lidé, kdyby vám to nepůsobilo trápení.

Musíte si stále připomínat: je to jejich zákon, jejich volba. To oni vystavěli tu zeď mezi sebou a pravdou, a kdybychom jim svěřili, jak snadno a důkladně jsme tu zeď rozrušili, jedině by nás za to potrestali. A na každého framlingského vědce, který touží po pravdě, připadá deset tupých descabecados [bezhlavých], kteří poznáním opovrhují, kteří nikdy nepřijdou s originální teorií a jejich jedinou snahou je přiživovat se na pracích skutečných vědců a vyhledávat chybičky, rozpory nebo přehmaty v jejich metodách. Tento obtížný hmyz bude hloubat nad každou tvou zprávou. Stačí, abys byl jednou neopatrný, a dostanou tě.

Znamená to, že se nesmíš zmínit ani o prasečickém jménu, které vychází z kulturní kontaminace: „Hrnek“ by jim řekl, že jsme je naučili základy hrnčířství. „Kalendář“ a „Žnec“ jsou jasní. A nepomohl by nám ani bůh, kdyby se dozvěděli o jménu „Šíp“.

Záznam Liberdata Figuery de Medici pro Ouandu Figueira Mucumbi a Mira Ribeiru von Hesse získaný z lusitanských archivů na základě kongresového nařízení a předložený jako důkaz v procesu s

*lusitanskými xenology souzenými v nepřítomnosti za zradu a
protizákonnou činnost.*

Novinha zůstávala ve Stanici biologů, přestože s vlastní prací skončila více než před hodinou. Všechny nakloňované bramborové rostlinky prospívaly v živném roztoku; teď budou stačit každodenní pozorování, aby zjistila, ze kterých genetických změn vzejdou nejodolnější rostliny s nejvýnosnějšími hlíзами.

Proč nejdu domů, když nemám nic na práci? Nedovedla si na tu otázku odpovědět. Děti ji potřebovaly, o tom nemohlo být pochyb; tím, že odcházela každý den brzy ráno a vracela se, až když ty nejmenší spaly, jim neprokazovala žádné dobrodiní. A to ještě teď, když věděla, že by měla jít zpátky, seděla dál v laboratoři a civěla do prázdna, nic nedělala, nic nebyla.

Říkala si, že by měla jít domů, a nechápala, proč při té představě necítí žádnou radost. Vždyť Marcáo je mrtvý, připomněla si. Zemřel před třemi týdny. Vůbec, ne brzy. Udělal všechno, k čemu jsem ho potřebovala, a já jsem udělala všechno, co chtěl, ale všechny společné důvody vyprchaly o čtyři roky dřív, než konečně uhnul. Za celou tu dobu jsme spolu nezažili jediný okamžik lásky, ale nikdy mě nenapadlo ho opustit. Rozvod by možný nebyl, ale odluka by stačila. Aby přestalo bití. Ještě teď měla ztuhlý bok a občas ji zabolel, jak ji naposledy srazil na betonovou podlahu. Jaké krásné vzpomínky mi na tebe zůstaly, Cáo, můj pse, můj manželi.

Bolest v boku se rozhořela, sotva na to pomyslela. Spokojeně přikývla. Není to víc, než si zasloužím, a bude mě mrzet, až se to zahojí.

Vstala a začala přecházet. Přestože bolest byla víc než dostatečná, nekulhala, aby se snažila boku ulevit. Nebudu se rozmazlovat, v ničem. Není to horší, než co si zasloužím.

Šla ke dveřím a zavřela je za sebou. Jakmile odešla, počítač zhasl světla kromě těch, která potřebovaly různé rostliny k umělému fotosyntetickému rytmu. Milovala své rostlinky, své šelmičky, s udivující vroucností. Vyrůstajte, křičela na ně ve dne v noci, vyrůstajte a vzkvécujte. Těch, které se neosvědčily, jí bylo líto, a uštípla je teprve tehdy, když bylo jasné, že nemají budoucnost. Když teď od stanice odcházela, stále slyšela na podprahové úrovni jejich hudbu, výkřiky

nekonečně malých buněk, které rostly, dělily se a přeskupovaly do složitějších struktur. Kráčela ze světla do tmy, od života ke smrti, a její citová trýzeň narůstala v dokonalé synchronizaci s bolestí kloubů.

Jak se přes kopec blížila k domu, zahlédla šmouhy světla vrhaného z oken na svah. V pokoji u Quary a Grega byla tma; nebudu muset snášet jejich nesnesitelné obviňování, projevované u Quary mlčením, u Grega nepřátelskými a zlomyslnými činy. Ale těch dalších rozsvícených světél bylo příliš, svítilo se dokonce i u ní a v obývacím pokoji. Dělo se něco neobvyklého a ona neměla neobvyklé věci ráda.

Olhado seděl v obývacím pokoji se sluchátky na uších, jak měl ve zvyku; dnes večer měl navíc k oku připevněn propojovací konektor. Nejspíš si z počítače vytahoval staré vizuální vzpomínky, nebo vyřazoval některé, které nosil v sobě. Stejně jako mnohokrát předtím zatoužila, aby taky mohla své vizuální vzpomínky zahodit a nahradit je příjemnějšími. Tak třeba Pipova mrtvola, té by se ráda zbavila a přehrála ji některým z těch krásných, zlatých dní, které spolu ve třech trávili ve Stanici zenadorů. A Libovo tělo, zabalené do šatů, to něžné tělo držené pohromadě jen látkou, která je ovíjela; ráda by místo toho měla jiné vzpomínky na jeho tělo, třeba dotek rtů, výmluvnost jemných rukou. Ale hezké vzpomínky zmizely, pohřbené příliš hluboko pod bolestí. Všechny jsem je ukradla, ty hezké dny, a tak se vrátily zpět a nahradilo je to, co jsem zasluhovala.

Olhado se k ní otočil. Konektor mu obscénně trčel z oka. Nedokázala potlačit zachvění, stud. Promiň, řekla v duchu. Kdybys měl jinou matku, určitě bys oko stále měl. Měl ses narodit jako nejlepší, nejzdravější, nejúplnější z mých dětí, Lauro, jenže nic, co vzešlo z mého lůna, nemohlo zůstat neporušeno dlouho.

Nahlas samozřejmě neřekla nic a taky Olhado neřekl nic jí. Otočila se a chtěla odejít do svého pokoje, aby zjistila, proč se tam svítí.

„Mami,“ ozval se Olhado.

Sundal si sluchátka a vytáhl z oka konektor.

„Co je?“

„Máme návštěvu. Mluvčího.“

Cítila, jak se jí nitrem rozlézá chlad. Dnes večer ne, vykřikla v duchu. Ale zároveň věděla, že s ním nebude chtít mluvit ani zítra ani pozítří, nikdy.

„Kalhoty už má čisté. Je u tebe v pokoji a převléká si je. Doufám, že ti to nevadí.“

Z kuchyně vyšla Ela.

„Tak jsi doma. Nalila jsem kávu, jedna je i pro tebe.“

„Počkám venku, až odejde,“ řekla Novinha.

Ela s Olhadem se na sebe podívali. Novinha pochopila, že se na ni dívají jako na problém, který je třeba vyřešit; že se už tomu, co tu Mluvčí chtěl, zjevně upsali. Jenže já jsem problém, který nevyřešíte.

„Mami?“ promluvil Olhado. „On není to, co říkal pan biskup. On je *dobry*.“

Novinha mu odpověděla s nejszíravějším sarkasmem: „Odkdy jsi zrovna ty odborník na to, co je dobré a co zlé?“

Ela s Olhadem se na sebe znovu podívali. Věděla, co si myslí. Jak ji přesvědčit? To bohužel nemůžete, milánkové. Jsem totiž nepřesvědčitelná a Libo to zjišťoval každý týden svého života. Nikdy ze mě to tajemství nedostal. To, že zemřel, není moje vina.

Přesto se jim podařilo její rozhodnutí zvrátit. Nešla ven, místo toho se uchýlila do kuchyně. Ve dveřích minula Elu, ale nedotkla se jí. Šálky byly na stole rozestaveny do úhledného kruhu, s kouřící konvicí uprostřed. Posadila se a opřela se předloktím o stůl. Takže Mluvčí je tady a ze všeho nejdřív přišel k ní. A kam jinam by měl jít? Je to moje vina, že je tu, ne? Další člověk, jemuž jsem zničila život, tak jako jsem zničila život svým dětem, Marcáovi, Libovi, Pipovi a sobě.

Silná, a přesto překvapivě hladká mužská ruka se jí natáhla přes rameno, vzala konvici a začala maličkou, ladně tvarovanou hubičkou nalévat pramínek horké kávy, vířící v malých kávových šálcích.

„Posso derramar?“ zeptal se. Hloupá otázka, když už stejně naléval. Ale hlas měl příjemný a jeho portugaltina byla podbarvena vznešeným kastilským přízvukem. Že by Španěl?

„Desculpa-me,“ zašeptala. Odpusťte. „Trouxe o Senhor tantos quilómetros...“

„Kosmické lety neměříme na kilometry, dono Ivanovo. Měříme je na léta.“ Slova byla jako obvinění, ale z hlasu bylo cítit melancholii, dokonce i odpuštění, dokonce i útěchu. Takovým hlasem bych se nechala svést. Ten hlas je lhář.

„Kdybych mohla vaši cestu odčinit a vrátit vás dvaadvacet let zpátky, tak bych to udělala. Byla to chyba, že jsem vás zavolala. Mrzí

mě to.“ Její hlas zněl prázdně. Celý její život byla lež, a proto i tato omluva vyzněla mechanicky.

„Ještě čas nevidím,“ namítl Mluvčí. „Pro mě je to jenom týden, co jsem opustil sestru. Byla mým jediným příbuzným, který zůstal naživu. Její dcera ještě ani nebyla na světě. Teď už bude mít školu za sebou, bude vdaná a nejspíš bude mít vlastní děti. Nikdy ji nepoznám. Zato znám vaše děti, dono Ivanovo.“

Zvedla šálek a vypila kávu jediným hltem, přestože si spálila jazyk a krk a rozbolel ji žaludek. „Myslíte, že jste je za těch pár hodin poznal?“

„Lépe než vy, dono Ivanovo.“

Novinha zaslechla, jak Ela, ohromená Mluvčího smělostí, zalapala po dechu. A i když ji napadlo, že možná řekl pravdu, pobouřilo ji, že něco takového slyšela od cizího člověka. Otočila se, aby se na něj podívala, ale už tam nebyl, nestál za ní. Otočila se ještě víc, nakonec se postavila a rozhlédla se, kde je, ale v pokoji nebyl. Ela stála s vytřeštěnýma očima ve dveřích.

„Vraťte se,“ řekla Novinha. „Nemůžete říct něco takového a odejít!“

Ale neodpověděl jí. Místo odpovědi zaslechla ze zadní části domu tlumený smích. Šla za zvukem. Prošla místnostmi až na konec domu. Miro seděl na Novinhině posteli, Mluvčí stál u dveří a smál se s ním. Miro uviděl matku a úsměv mu z tváře zmizel. Cítila, jak ji to bodlo. Už léta jeho úsměv neviděla, zapomněla, jak krásná byla jeho tvář, když se usmíval, stejná jako tvář jeho otce. A její příchod ten úsměv zapudil.

„Šli jsme si promluvit sem, protože Quim se vztekal,“ vysvětloval Miro. „Ela ustlala.“

„Myslím, že Mluvčímu je jedno, jestli je postel ustlaná nebo ne. Nemám pravdu, Mluvčí?“

„Pořádek nebo nepořádek, v obojím je krása.“ Stále ještě se k ní neotočil čelem. Byla ráda, protože to znamenalo, že se mu nebude muset dívat do očí, až mu tu trpkou zprávu bude oznamovat.

„Říkám vám, Mluvčí, že jste přišel kvůli rozmaru blázna,“ řekla. „Můžete mě za to nenávidět, ale není tu žádná smrt, za kterou byste mohl mluvit. Byla jsem bláznivá holka. Ve své naivitě jsem si myslela, že když zavolám Mluvčího, přijede autor Královny úlu a Hegemona.

Ztratila jsem člověka, který pro mě byl jako otec, a potřebovala jsem útěchu.“

Otočil se k ní. Byl to poměrně mladý muž, určitě mladší než ona, ale oči měl svůdné a chápavé. Perigoso, napadlo ji. Je nebezpečný, je krásný, mohla bych se v jeho pochopení utopit.

„Dono Ivanovo,“ pravil, „jak jste mohla přecíst Královnu úlu a Hegemona a myslet si, že jejich autor může přinést *útěchu*?“

Tím, kdo odpověděl, byl Miro – tichý, pomalu mluvící Miro, který vpadl do rozhovoru s vitalitou, jakou u něj nepamatovala od chlapeckých let. „Já jsem ji četl,“ prohlásil. „Původní Mluvčí za mrtvé napsal příběh královny úlu s hlubokým soucitem.“

Mluvčí se smutně usmál. „Ale nepsal *pro* termiřany, ne? Psal pro lidstvo, které ještě slavilo zničení termiřanů jako velké vítězství. Psal krutě, aby jejich hrdost změnil v lítost, radost v žal. A dnes už lidé úplně zapomněli, že kdysi termiřany nenáviděli, že kdysi uctívali a oslavovali jméno, které je dnes nevyslovitelné...“

„Já můžu říct, co chci,“ prohlásila Ivanova. „Jmenoval se Ender a zničil všechno, na co sáhl.“ Jako já, nedořekla.

„Ano? A co vy o něm víte?“ Jeho hlas švihl jako srp, zubatý a krutý. „Jak víte, že neexistovalo nic, čeho by se dotkl s láskou? Že ho nikdo nemiloval a nikdo se z jeho lásky netěšil? *Zničil všechno, na co sáhl* – to je lež, která se nedá říct o žádném člověku, který kdy žil.“

„Tak to je vaše učení, Mluvčí? Pak toho nevíte mnoho.“ Byla vzdorná, ale jeho hněv ji polekal. Myslela si, že jeho vlídnost je stejně neochvějná jako zpovědníkova.

Ale hněv mu z tváře prakticky v okamžiku vyprchal. „Můžete svému svědomí ulevit,“ řekl. „Mou cestu začala vaše žádost, ale jiní požádali o Mluvčího, když jsem byl na cestě.“

„Cože?“ Kdo jiný v tomto zpátečnickém městě natolik dobře znal Královnu úlu a Hegemona a byl nezávislý na biskupu Peregrinovi, že se ho odvážil povolát? „Jestli je to tak, co děláte tady, v *mém* domě?“

„Protože jsem byl povolán, abych mluvil za smrt Marcose Marii Ribeiry, donedávna vašeho manžela.“

Byla to děsivá představa. „Jeho! Kdo by na něj chtěl znovu myslet, když je mrtvý!“

Mluvčí neodpověděl. Místo něj se z postele rázně ozval Miro. „Tak třeba Grego. Mluvčí nám ukázal, co jsme měli poznat sami – že Gregovi se po otci stýská a myslí si, že ho všichni nenávidíme.“

„Laciný psychologický trik,“ utrhla se. „Máme vlastní terapeuty, a ti taky nestojí za moc.“

Zezadu se ozval Elin hlas. „Já jsem ho pozvala, aby mluvil za otcovu smrt, mami. Myslela jsem, že dorazí až za několik desetiletí, ale jsem ráda, že je tu teď, kdy pro nás může něco dobrého udělat.“

„Co dobrého by pro nás mohl udělat!“

„Už dokonce udělal. Grego usnul s rukama kolem jeho krku a Quara na něj promluvila.“

„Řekla mu, že smrdí,“ upřesnil Miro.

„Což byla asi pravda,“ řekla Ela. „Protože Greguinho ho celého počůral.“

Miro a Ela se při té vzpomínce rozesmáli a také Mluvčí se usmál. To Novinha znepokojilo víc než cokoli jiného – tak dobrou náladu tento dům nepamatoval ode dne, kdy ji sem Marcáo přivedl, rok po Pipově smrti. Novinha si proti své vůli vzpomněla, jakou měla radost, když se narodil Miro a když Ela byla malá, v těch prvních letech jejich života, jak Miro neustále brebentil a Ela se za ním bezhlavě batolila po domě, jak si děti spolu hrály a skotačily v trávě na dohled od lesa prasečků, hned za plotem; a právě její radost z dětí byla tím, co otrávil Marcáa, kvůli čemu je začal obě nenávidět, protože věděl, že ani jedno není jeho. V době, kdy se narodil Quim, byl už dům plný zloby a chlapec se nikdy nenaučil svobodně smát někde, kde by ho rodiče mohli vidět. Slyšet Mira a Elu, jak se spolu smějí, bylo jako prudce rozhrnout těžký černý závěs: najednou bylo znovu světlo, přestože Novinha stačila zapomenout, že den má i jinou část než noc.

Jak se tento cizinec opovažoval vetřít se do jejího domu a roztáhnout všechny závěsy, které zatáhla?

„Nedovolím to,“ řekla. „Nemáte právo hrabat se v manželově životě.“

Povytlhl obočí. Zнала Hvězdný kodex stejně jako ostatní, a tak dobře věděla nejen to, že právo má, ale i to, že je při pátrání po pravdě o životě mrtvého pod ochranou zákona.

„Marcáo byl špatný člověk,“ trvala na svém. „Říct o něm pravdu způsobí jediné bolest.“

„Máte docela pravdu, že pravda o něm přinese jediné bolest, ale nebude to proto, že byl špatný člověk,“ řekl Mluvčí. „Kdybych řekl jenom to, co stejně každý ví – že nenáviděl své děti, bil svou ženu a potloukal se od výčepu k výčepu, dokud ho strážníci neposlali domů – tak bych přece bolest nezpůsobil, ne? Přinesl bych velké zadostiučinění, protože by se všichni ujistili, že jejich pohled na něj byl celou dobu správný. Byl to lotr, a tak bylo v pořádku, že se k němu jako k lotrovi chovali.“

„A vy si myslíte, že *nebyl*?“

„Žádný člověk není bezcenný, když pochopíte jeho touhy. Žádný život není nic. Ani těch nejhorších mužů a žen. Když pochopíte jejich srdce, zjistíte, že udělali něco šlechetného, co je aspoň trochu vykupuje z jejich hříchů.“

„Jestli tomu věříte, tak jste mladší, než vypadáte,“ řekla Novinha.

„Opravdu?“ odvětil Mluvčí. „Nejsou to ani dva týdny, co ke mně dorazila vaše žádost. Všiml jsem si vás tenkrát, a jestli si nevzpomínáte vy, Novinho, tak pak si vzpomínám *já*, že jako děvče jste byla milá, krásná a dobrá. Předtím jste byla osamělá, ale Pipo a Libo vás poznali a zjistili, že si zasloužíte lásku.“

„Pipo byl mrtvý.“

„Ale měl vás rád.“

„Nevíte nic, Mluvčí! Byl jste dvaadvacet světelných let daleko! A navíc jsem neřekla, že špatná jsem *já*, ale Marcáo.“

„Ale tomu přece sama nevěříte, Novinho. Protože víte o jednom laskavém a šlechetném skutku, který život toho muže ospravedlňuje.“

Novinha nerozuměla svému zděšení, ale věděla, že ho musí umlčet dřív, než to pojmenuje, přestože netušila, jakou Cáovu vlídnost by mohl mít na mysli.

„Kde berete drzost říkat mi Novinha?“ vykřikla. „Tak mi už čtyři roky nikdo neřekl!“

Jako odpověď zvedl ruku a přejel jí prsty lehce po tváři. Bylo to plaché gesto, skoro pubertální, připomnělo jí Liba a bylo víc, než dokázala snést. Ruku mu chytila, odmrštila a pak se kolem něj protlačila do pokoje. „Odejdi!“ zakřičela na Mira. Její syn rychle vstal a vycouval ke dveřím. Jeho tvář jí prozradila, že po tom všem, co už v tomto domě viděl, se jí ho ještě podařilo svým hněvem překvapit.

„Ode mě nezískáte nic,“ vykřikla na Mluvčího.

„Nepřišel jsem vám nic vzít.“

„A nemám zájem o nic, co můžete dát! Pro mě jste bezcenný, slyšíte to? Jste bezcenný!“ Lixo, ruina, estrago – vai fora d’aqui não tens direito estar em minha casa! Nemáš právo se zdržovat v mém domě.

„Náo eres estrago,“ zašeptal, „eres solo fecundo, e vou plantar jardim aí.“ A pak, dřív než stačila odpovědět, zavřel dveře a byl pryč.

Po pravdě řečeno pro něj stejně žádnou odpověď neměla; tak byla jeho slova urážlivá. Řekla mu, že je estrago, ale on odpověděl, jako by *ničitelem* nazvala *sama sebe*. A mluvila na něj posměšně, když místo „vy“ použila urážlivě familiérní *tu*, místo aby řekla *Senhor* nebo dokonce neosobní *você*. Mluvila na něj tak, jak se mluví na dítě nebo na psa. A přesto, když jí pak stejným způsobem a se stejnou familierností odpověděl, znělo to úplně jinak. Jsi úrodná půda a já z tebe udělám zahradu. Něco takového říká básník své milence nebo manžel ženě; jeho *tu* bylo důvěrné, ne povýšenecké. Jak se mohl odvážit, tak se mě dotknout na tváři, šeptala si. Je mnohem krutější, než jsem si Mluvčího představovala. Biskup Peregrino měl pravdu. Je nebezpečný, ten bezvěrec, antikrist, který drze vstupuje do míst v mém srdci, která jsem chovala jako posvátnou půdu, kam nikdo jiný neměl dovoleno vstoupit. Jak se odvažuje šlapat po těch několika slabých výhoncích, které se tam drží při životě; škoda, že jsem neumřela dřív, než jsem ho potkala, takhle mě určitě udolá, než bude hotov.

Nejasně si uvědomila, že někdo pláče. Quara. Ovšem, křik ji probudil, vždycky měla lehký spánek. Už málem otevřela dveře a vyšla ven, aby ji utišila, když uslyšela, jak pláč ustal a tichý mužský hlas jí začal zpívat. Byla to píseň v nějakém cizím jazyce. Novinhi to připadalo jako němčina nebo nordičtina, v každém případě tomu nerozuměla. Ale věděla, kdo to zpívá, a věděla, že Quara se utišit nechala.

Takový strach cítila naposledy, když si uvědomila, že Miro se rozhodl stát zenadorem a jít dál ve šlépějích dvou mužů, které prasečíci zavraždili. Ten člověk rozplétá síť mé rodiny a splétá nás znovu dohromady; jenže přitom odhalí má tajemství. Jestli zjistí, jak zemřel Pipo a řekne pravdu, dozví se to tajemství Miro a zabije ho to.

Nedám už prasečíkům žádnou oběť, jsou pro mě příliš krutým božstvem, než abych je vzývala.

Když pak později ležela v posteli za zavřenými dveřmi a snažila se usnout, uslyšela další smích z přední části domu a tentokrát poznala, jak se smějí Quim a Olhado spolu s Mirem a Elou. Představovala si, že je vidí, v místnosti plné smíchu. Ale když na ni přišel spánek a fantazie se stala snem, tak tím, kdo přišel mezi její děti a učil je se smát, nebyl Mluvčí; byl to Libo, který znovu ožil a všichni ho znali jako jejího pravého manžela, muže, za něhož se provdala srdcem, přestože se za něj odmítla provdat v kostele. Dokonce i ve spánku to bylo víc radosti, než dokázala snést, a prostěradlo na její posteli nasáklo slzami.

KAPITOLA 9

Vrozená vada

CIDA: Původce descolady není bakterie. Zdá se, že proniká do tělesných buněk a usazuje se v nich natrvalo, jako mitochondrie, a množí se, když se množí buňka. Skutečnost, že se jen několik let po našem příchodu rozšířil na nový druh, ukazuje, že je velmi adaptabilní. Určitě již dávno pronikl do celé biosféry Lusitanie, takže je tu teď endemický, jako trvalá infekce.

GUSTO: Jestli je trvalý a jestli je všude, tak to není infekce, Cido, je to součást normálního života.

CIDA: Nemusí být nutně vrozený – dovede se šířit. Ale ano, jestli je endemický, tak všechny původní druhy musely najít způsob, jak se mu ubránit...

GUSTO: Nebo se přizpůsobit a začlenit jej do normálního životního cyklu. Třeba jej POTŘEBUJÍ.

CIDA: Potřebují něco, co rozdělí jejich genetické molekuly a náhodným způsobem je zase složí?

GUSTO: Třeba je právě proto na Lusitanii tak málo druhů. Descolada může být poměrně mladá – řekněme pouhého půl milionu let – a většina druhů se přizpůsobit nedokázala.

CIDA: Škoda, že umíráme, Gusto. Příští xenobiolog bude nejspíš pracovat se standardními genetickými adaptacemi a nepůjde tímto směrem dál.

GUSTO: A jiný důvod, proč žet naší smrti, tě nenapadá?

Vladimir Tiago Gussman a Ekaterina Maria Aparecida do Norte von Hesse-Gussman, nepublikovaný dialog, zařazený do pracovních poznámek dva dny před jejich smrtí, poprvé citován ve „Ztracených nitkách pochopení“, Metavěda, Metodologický věstník, 2001:12:12?144-45

Ender se toho večera vrátil z domu Ribeirových pozdě a ještě víc než hodinu se snažil najít ve všem, co se stalo, obzvlášť po Novinhině návratu domů, nějakou logiku. Přesto se další den ráno probudil časně

a hlavu měl plnou otázek, na které musel najít odpověď. Bylo to tak vždycky, když se připravoval mluvit za něčí smrt; neměl klid, musel se stále snažit skládat příběh mrtvého muže, jak jej viděl, nebo mrtvé ženy, která měla žít, i když vyzníval špatně. Tentokrát cítil navíc úzkost. Víc než kdy jindy mu záleželo na živých.

„Samozřejmě, že tě to víc bere,“ řekla Jane, když se jí pokusil svůj zmatek vysvětlit. „Byl jsi do Novinha zamilovaný, ještě než jsi odletěl z Trondheimu.“

„Možná jsem miloval mladou dívku, jenže tahle žena je protivná a sobecká. Podívej, co dopustila, aby se stalo jejím dětem.“

„To jsi Mluvčí za mrtvé? Když posuzuješ lidi podle toho, jak vypadají?“

„Třeba jsem se zamiloval do Grega.“

„Vždycky jsi měl slabost pro lidi, kteří na tebe čurají.“

„A do Quarry. Do všech – dokonce i do Mira, ten chlapec se mi líbí.“

„A oni milují tebe, Endere.“

Zasmál se. „Lidé si myslí, že mě mají rádi, ale jen do doby, než uslyší mou řeč. Novinha je vnímavější než většina ostatních – nenávidí mě ještě *předtím*, než řeknu pravdu.“

„Jak jde o tebe, jsi stejně slepý jako všichni ostatní,“ podotkla Jane. „Slib mi, že mě necháš mluvit za svou smrt, až umřeš. A že mám co říct.“

„Nech si to pro sebe,“ řekl unaveně Ender. „Jsi ještě horší než já.“

Začal sestavovat seznam otázek, které musel vyřešit.

Především, proč si Novinha vzala Marcáa?

Proč Marcáo nenáviděl své děti?

Proč Novinha nenávidí sebe?

Proč mě Miro zavolal, abych mluvil za Libovu smrt?

Proč mě Ela zavolala, abych mluvil za smrt otce?

Proč Novinha změnila názor, pokud jde o to, abych mluvil za Pipovu smrt?

Co bylo bezprostřední příčinou Marcáovy smrti?

U sedmé otázky skončil. Odpovědět na ni mělo být snadné – byla to čistě klinická záležitost. Proto u ní chtěl začít.

Lékař, který Marcáa pitval, se jmenoval Navio, což znamenalo „lod“.

„Kvůli velikosti to není,“ řekl se smíchem, „ani proto, že jsem dobrý plavec. Celé moje jméno zní Enrique o Navigador Caronada. To víte, že jsem rád, že mi našli přezdívku od „lodního kapitána“ a ne od „malého kanónu“. To by připouštělo až moc nejasných významů.“

Ender se jeho bodrostí nenechal zmást. Navio byl dobrý katolík a svého biskupa poslouchal stejně jako ostatní. Byl odhodlán Enderovi neřít nic, ale to neznamenal, že by při tom musel být smutný.

„Existují dva způsoby, jak mohu dostat odpovědi na své otázky,“ řekl tiše Ender. „Můžu se vás zeptat a vy mi můžete po pravdě odpovědět. Nebo mohu požádat Hvězdný kongres o zpřístupnění vašich archivů. Poplatky za využití hlásky jsou vysoké, a vzhledem k tomu, že by šlo o běžnou žádost a váš odpor by byl nezákonný, byla by cena odpočtena z beztak dost skrovných prostředků kolonie, spolu s dvojnásobnou pokutou a důtkou na vaši adresu.“

Naviův úsměv postupně zmizel. Jeho odpověď byla chladná. „Samozřejmě vám na otázky odpovím,“ řekl.

„Nic 'samozřejmého' na tom není,“ řekl Ender. „Váš biskup vyzval obyvatele Milagre k nevyprovokovanému a neospravedlnitelnému bojkotu zákonnou cestou přivolaného pastora. Prospěje všem, když jim sdělíte, že pokud tato bodrá nespolupráce bude pokračovat, požádám, aby byl můj statut změněn z pastorského na vyšetřovatelský. Ujišťuji vás, že se u Hvězdného kongresu těším dobré pověsti a moje žádost bude vyslyšena.“

Navio věděl přesně, jak to myslí. Jako vyšetřovatel by Ender měl kongresem zaručenou pravomoc k revokaci katolické licence kolonie na základě náboženského pronásledování. Mezi Lusitanci by to způsobilo velké pozdvižení, a zřejmě by nebylo poslední, neboť mimo jiné by byl biskup odvolán a poslán na kobereček do Vatikánu.

„Proč byste něco takového dělal, když víte, že vás tu nechceme?“ řekl Navio.

„Někdo mě tu chtěl, jinak bych tu nebyl,“ řekl Ender. „Ten zákon se vám možná nelíbí, když se vám nehodí, ale chrání mnoho katolíků na světech, které mají licenci pro jiné vyznání.“

Navio zabubnoval prsty o stůl. „Tak na co se chcete zeptat, Mluvčí?“ řekl. „Ať to máme za sebou.“

„Je to poměrně jednoduché, přinejmenším na úvod. Co bylo bezprostřední příčinou smrti Marcose Marii Ribeiry?“

„Marcáo! Neříkejte, že jste byl povolán, abyste mluvil za jeho smrt, když odešel z tohoto světa teprve před několika týdny.“

„Byl jsem požádán, abych promluvil za několik smrtí, a rozhodl jsem se začít tou Marcáovou.“

Navio se ušklíbl. „Co když vás požádám o důkaz oprávněnosti?“

Jane pošeptala Enderovi do ucha: „Trochu tomu dárečkovi ukážeme.“ Naviův terminál okamžitě ožil oficiálními dokumenty a jeden z Janiných nejpřísnějších hlasů zarecitoval: „Andrew Wiggin, Mluvčí za mrtvé, přijal žádost o vysvětlení života a smrti Marcose Marii Ribeiry z města Milagre v kolonii Lusitania.“

Ale tím, co na Navia udělalo největší dojem, nebyl vlastní dokument. Byla to skutečnost, že on sám o nic nepožádal, dokonce se ani nepřihlásil k terminálu. Okamžitě pochopil, že počítač byl aktivován prostřednictvím šperku v uchu Mluvčího, a to znamenalo, že za Mluvčím stojí logický proces s velmi vysokou prioritou, který si vynucuje souhlas s jeho požadavky. Nikdo v celé Lusitanii, dokonce ani Bosquinha, neměl pravomoc k něčemu *takovému*. Navio došel k závěru, že ať je tento Mluvčí kdokoli, je to tak velká ryba, že si ji biskup Peregrino sotva usmaží.

„Tak dobře,“ řekl Navio s nuceným smíchem. Zřejmě si znovu vzpomněl, jak být žoviální. „I tak jsem vám chtěl pomoci. Biskupova paranoia neplatí v Milagre na každého.“

Ender se na něj usmál a vzal jeho pokrytectví takové, jaké bylo.

„Marcos Ribeira zemřel na vrozenou vadu,“ vysypal ze sebe dlouhé pseudolatské jméno. „Nikdy jste o ní neslyšel, protože je poměrně vzácná a přenáší se pouze v genech. Ve většině případů propuká na začátku puberty a působí postupné nahrazování tkání endokrinních a exokrinních žláz ztučnělými buňkami. Znamená to, že jak jdou léta, kousek po kousku se nadledvinky, hypofýza, játra, varlata, štítná žláza a další nahrazují velkými shluky tukových buněk.“

„Je to vždy smrtelné? Nevratné?“

„Ach, ovšem. Marcáo vlastně žil o deset let déle, než je obvyklé. Jeho případ byl pozoruhodný hned v několika směrech. Ve všech

ostatních zaznamenaných případech – přiznávám, že jich zase tolik není – nemoc napadá ze všeho nejdřív varlata, takže oběť se stává sterilní a ve většině případů impotentní. Vzhledem k šesti zdravým dětem je evidentní, že varlata Marcose Ribeiry byla postižena jako poslední. Ale jakmile k jejich napadení došlo, proces musel být neobyčejně rychlý – jeho varlata byla nahrazena tukovými buňkami beze zbytku, přestože játra a štítná žláza mu z větší části ještě fungovaly.“

„Co ho nakonec zabilo?“

„Nefungovala mu hypofýza a nadledvinky. Byl chodící mrtvola. Slyšel jsem, že se prostě zhroutil v jednom baru uprostřed nějaké oplzlé písni.“

Enderova mysl jako vždy okamžitě našla zdánlivé rozpory. „Jak se taková nemoc přenáší, když jsou její oběti sterilní?“

„Obvykle se přenáší po vedlejší rodové linii. Jedno dítě na ni zemře; u jeho sourozenců se vůbec neprojeví, ale náchylnost předají svým dětem. Přirozeně jsme měli obavy, že Marcáo, který děti měl, předal poškozené geny všem.“

„Dělali jste u nich zkoušku?“

„Ani jedno není geneticky poškozené. To víte, že se mi dona Ivanova celou dobu dívala přes rameno. Zaměřili jsme se na problémové geny a každé dítě jsme jich zbavili, pif, pif, pif, byla to hračka.“

„Žádné z nich tu vadu nemělo? Ani recesivní sklon?“

„Gracias a Deus,“ řekl doktor. „Kdo by si je vzal, kdyby měly otrávené geny? Už tak nechápu, že bez povšimnutí prošla Marcáoova genetická vada.“

„Dělají se tu genetické testy běžně?“

„Ale ne, vůbec ne. Jenže přibližně před třiceti lety jsme tu měli velkou epidemii. Právě rodiče dony Ivanovy, Venerado Gusto a Venerada Cida, podrobili každého muže, ženu a dítě v kolonii důkladné genetické prohlídce. A tak také našli léčbu. Jejich počítačová srovnání by tuto vadu musela odhalit – tak jako jsem na ni po Marcáoově smrti přišel já. Nikdy jsem o takové nemoci neslyšel, ale byla v počítači.“

„A Os Venerados na ni nepřišli?“

„Zřejmě ne, jinak by o tom Marcáovi řekli. A i kdyby mu to neřekli oni, měla na to přijít Ivanova.“

„Třeba přišla,“ řekl Ender.

Navio se nahlas zasmál. „Nemožná věc. Žádná žena se zdravým rozumem by vědomě nepřivedla na svět děti muže s *takovou* genetickou vadou. Marcáo musel být léta v trvalé agónii. Něco takového přece svým dětem nepřejete. Ne, Ivanova je možná zvláštní, ale není šílená.“

Jane se docela dobře bavila. Jen co se Ender vrátil domů, zjevila se mu nad terminálem, aby se mohla jaksepatří zasmát.

„On za to nemůže,“ řekl Ender. „Ve zbožné katolické kolonii jako je tato, a ještě když jde o biologa, jednu z nejuznávanějších místních osob, ho vůbec nenapadne zpochybnit základní východiska.“

„Neomlouvej ho,“ řekla Jane. „Neočekávám, že wetware bude pracovat stejně logicky jako software. Ale nemůžeš po mně chtít, abych se nebavila.“

„Svým způsobem je to od něj roztomilé,“ řekl Ender. „Raději uvěř, že Marcáova nemoc byla jiná než ve všech ostatních známých případech. Raději uvěř, že rodičům Ivanovy nějakým způsobem uniklo, že Marcos je nemocný a tak si ho Ivanova vzala nevědomky, přestože Occamova břitva nás nabádá, abychom věřili nejjednodušším vysvětlením. U Marcáa rozklad postupoval jako ve všech ostatních případech tak, že na prvním místě byla varlata, a všechny Novinhiny děti zplodil někdo jiný. Žádný div, že Marcáo byl zahořklý a vzteklý. Každé z jeho šesti dětí mu připomínalo, že mu žena spí s jiným. Pravděpodobně to od počátku bylo součástí jejich dohody, že mu nebude věrná. Ale se šesti dětmi mu v tom vymáchala nos pořádně.“

„Nádherné rozpory života ve víře,“ konstatovala Jane. „Rozhodne se plánovitě páchat cizoložství – ale nikdy by ji nenapadlo použít antikoncepci.“

„Prošla jsi genetický obraz dětí a zkusila najít nejpravděpodobnějšího otce?“

„Chceš říct, žeš ho neuhodl?“

„Uhodl, ale chci mít jistotu, že klinický důkaz není v rozporu s odpovědí, která se nabízí.“

„Byl to samozřejmě Libo. Že to ale byl kanec. Udělal šest dětí Novinhi a čtyři další vlastní ženě.“

„Jestli něco nechápu,“ začal Ender, „tak to, proč si vlastně Novinha nevzala Liba? Nedává to vůbec žádný smysl, aby si vzala člověka, kterým evidentně pohrdá a ví o něm, že je nemocný, a pak klidně rodila děti muži, kterého měla od začátku ráda.“

„Pokřivené a zvrácené jsou cesty lidských duší,“ zazpívala Jane. „Pinocchio byl ťulpas, když se chtěl stát opravdovým klukem. S dřevěnou hlavou mu bylo mnohem líp.“

Miro opatrně procházel lesem. Občas nějaký strom poznal, nebo si aspoň myslel, že ho poznává – žádný člověk nemohl tak jako prasečíci umět pojmenovat všechny stromy v lese. Ale lidé se taky stromům neklaněli jako totemům svých předků.

Miro úmyslně zvolil ke srubu prasečků delší cestu. Od doby, kdy Libo vzal Mira jako druhého učedníka, aby pracoval s ním a jeho dcerou

Ouandou, jim oběma vštěpoval, že nikdy nesmí vyšlapat stezku, která by vedla z Milagre k prasečíkům. Jednou může vzniknout mezi lidmi a prasečíky napětí, varoval je Libo; nesmíme nechat stezku, která by dovedla pogrom k cíli. Proto dnes Miro šel po druhé straně potoka, po vysokém břehu.

Jak čekal, zanedlouho se opodál objevil prasečík a pozoroval ho. Tak Libo už před lety došel k závěru, že někde tímto směrem žijí samice; jakmile zenadoři zašli příliš daleko, samci je začali hlídat. A v souladu s tím, co Libo říkal, se Miro nesnažil postoupit zakázaným směrem dál. Zvědavost ho pokaždé přešla, když si vzpomněl, jak vypadalo Libovo tělo, když je s Ouandou našli. Libo ještě nebyl mrtvý; oči měl otevřené a pohyboval jimi. Miro s Ouandou k němu poklekli, každý z jedné strany, a každý ho vzal za krví potřísněnou ruku. Ach, Libo, krev v tobě ještě pulzovala, když v otevřené hrudi leželo tvé obnažené srdce. Škoda, žes nám nemohl nic říct, aspoň jedno slovo, které by nám napovědělo, proč tě zabili.

Břeh se znovu snížil a Libo po mechem obrostlých kamenech zlehka přeběhl na druhou stranu. Ještě pár minut a byl na místě, od východu vešel na nevelkou mýtinu.

Ouanda už tam byla a učila prasečíky, jak stloukat z kabrového mléka smetanu, aby získali něco na způsob másla. Strávila zkoušením několik posledních týdnů, než proces probíhal tak, jak měl. Bylo by to

jednodušší, kdyby jí mohla pomoci matka nebo Ela, protože toho věděly o chemických vlastnostech kabřího mléka mnohem víc, jenže spolupráce s biologem nepřicházela v úvahu. Os Venerados přišli už před třiceti lety na to, že z nutričního hlediska je kabří mléko pro lidi bezcenné. Proto každé bádání zaměřené na to, jak je zpracovat, aby vydrželo, mohlo být jedině pro prasečíky. Miro s Ouandou nemohli riskovat nic, z čeho by se dalo poznat, že přestupují zákon a aktivně zasahují do způsobu života prasečků.

Mladší prasečíci se pustili do stloukání másla s radostí. Udělali si z hnětení kabřích měchýřů tanec a doprovázeli jej zpěvem nesmyslné písničky, v níž se míchala Starčtina, portugalská a dva jazyky prasečků v nesrozumitelné, ale veselé směsici. Poznal mužský jazyk a pár útržků z jazyka otců, kterým rozmlouvali s totemovými stromy. Miro jej poznal jen po zvuku; ani Libovi se nepodařilo přeložit jediné slovo. Zněl jako samá *em*, *bé* a *gé*, aniž by mezi samohláskami byl nějaký poznatelný rozdíl.

Praseček, který Mira v lese sledoval, vyšel ven a s hlasitým halekáním se přivítal s ostatními. Tanec pokračoval, ale píseň okamžitě ztichla. Ze skupiny kolem Ouandy se odtrhl Mandachuva a přišel Mira na kraj mýtiny uvítat.

„Vítej, Já K Tobě Vzhlížím S Touhou.“ Byl to přehnaně přesný překlad Mirova jména do starčtiny. Mandachuva se v tom vyžíval, že neustále překládal jména z portugalské do starčtiny a zase zpátky, přestože mu Miro s Ouandou vysvětlili, že jejich jména vlastně neznamají vůbec nic a že je to jenom náhoda, když znějí stejně jako slova. Ale Mandachuvovi se jeho jazykové hrátky líbily a mnoha jiným prasečkům taky. Proto Miro slyšel na Já K Tobě Vzhlížím S Touhou a Ouanda trpělivě odpovídala na Vagu, což bylo portugalské slovo pro „tuláka“, slovo ze starčtiny, jehož zvuk se nejvíc blížil Ouandě.

Mandachuva byl zvláštní případ. Byl z prasečků nejstarší. Pipa ho znal a psal o něm, jako by byl mezi prasečíky tím, kdo požívá největší úctu. Zdálo se, že i Libo ho považoval za vůdce. Však také jeho jméno bylo slangovým portugalským slovem pro „šéfa“. Ale Mirovi s Ouandou to připadalo, jako by Mandachuva byl mezi prasečíky tím nejméně mocným a uznávaným. Vypadalo to, že se s ním nikdo o ničem nebaví; on byl tím, kdo měl pořád čas a mohl se

bavit se zenadory, protože se prakticky nikdy neúčastnil žádného důležitého úkolu.

Ale zároveň byl tím, od koho zenadoři získali nejvíc informací. Miro nedokázal rozsoudit, jestli o prestiž přišel proto, že jim dával informace, nebo jestli se s lidmi dělil o informace proto, aby si mezi prasečíky svou nízkou prestiž vylepšil. Stejně na tom nezáleželo. Faktem bylo, že Miro měl Mandachuvu rád. Považoval starého prasečíka za přítele.

„Nutila tě žena, abys tu ohavně páchnoucí hmotu jedl?“ zeptal se Miro.

„Říká, že jsou to pomyje. I malé kabry naříkají, když musí sát z vemene,“ uchechl se Mandachuva.

„Jestli to máte jako dárek pro vaše ženy, tak s vámi víckrát nepromluví.“

„Musíme, musíme,“ povzdechl si Mandachuva. „Musí vidět všechno, ty slídivé macie!“

Znovu ten zmatek kolem žen. Občas o nich prasečíci mluvili s upřímnou, pozornou úctou, skoro až bázní, jako by to bylo božstvo. A pak klidně řekli něco tak hrubého, jako že jsou to „macie“, červi, kteří lezou po kůře stromů. Ptát se na ně zenadoři nemohli – prasečíci by na otázky týkající se žen neodpověděli. Bývaly doby – ale to už je dávno – kdy se prasečíci o existenci žen nezmiňovali vůbec. Libo vždy zlověstně naznačoval, že ta změna nějak souvisí s Pipovou smrtí. Než zemřel, zmínky o ženách byly tabu, a když padly, tak s velkou úctou a ve vzácných okamžicích svátosti. Až později prasečíci ukázali, že o „ženách“ dovedou zadumaně, melancholicky žertovat. Ale položit otázku, kterou by se na samice přímo zeptali, zenadoři nemohli. Prasečíci dali jasně najevo, že po samicích jim nic není.

Ze skupiny kolem Ouandy se ozvalo hvízdnutí. Mandachuva tam okamžitě začal Mira táhnout. „Šíp s tebou chce mluvit.“

Miro šel a přisedl si k Ouandě. Ani se na něj nepodívala – už dávno zjistili, že prasečíkům je velmi nepříjemné, když vidí, jak se lidský muž a žena spolu baví nebo se dokonce jen setkají očima. Když byla Ouanda sama, bavili se s ní, ale jakmile přišel Miro, nemluvili s ní a nesnesli, aby mluvila ona na něj. Mira občas dohánělo k šílenství, že na něj před prasečíky nesměla ani mrknout. Cítil její tělo, sálalo z ní teplo jako z malé hvězdy.

„Příteli,“ oslovil ho Šíp. „Musím tě požádat o velký dar.“

Miro zaslechl, jak se Ouanda vedle něj lehce napjala. Nestávalo se často, že by prasečíci o něco žádali, a když už k tomu došlo, vždycky z toho byly potíže.

„Vyslechneš mě?“

Miro pomalu přikývl. „Ale pamatuj si, že jsem nikdo, nemám mezi lidmi žádnou moc.“ Libo zjistil, že prasečíky nijak neuráží představa, že zástupci, které k nim lidstvo vysílá, jsou bezmocní, a jim dojem nemohoucnosti pomáhal vysvětlit přísná omezení pro to, co zenadoři mohou dělat.

„Není to žádost, která vychází od nás, z našich hloupých rozhovorů u nočního ohně.“

„Jak rád bych slyšel moudrost, kterou nazýváš hloupostí,“ řekl Miro, jak říkal vždycky.

„To Kořenář ji vyslovil, promluvil ze stromu.“

Miro si v duchu povzdechl. S prasečickým náboženstvím se setkával stejně rád jako s katolicismem svých lidí. V obou případech se musel tvářit, že i ty nejfantastičtější články víry bere vážně. Pokaždé, když prasečíci přišli s něčím obzvlášť troufalým či naléhavým, připisovali to některému z předků, jehož duch přebýval v některém z všudypřítomných stromů. Teprve v posledních několika letech, počínaje obdobím krátce před Libovou smrtí, začali jako zdroj těch nejproblémovějších nápadů vybírat Kořenáře. Byla to ironie, že Prasečíkovi, kterého popravili, prokazovali při uctívání předků takovou čest.

Miro zareagoval stejně, jako vždycky reagoval Libo: „Pokud Kořenáře ctíte vy, chováme k němu jen úctu a lásku.“

„Potřebujeme kov.“

Miro zavřel oči. Tak sem až vedla dlouhodobá snaha zenadorů nepoužívat před prasečíky kovové nástroje. Asi měli vlastní pozorovatele, kteří z nějakého výhodného místa nedaleko plotu sledovali lidi při práci. „K čemu potřebujete kov?“ zeptal se tiše.

„Když přistávala loď s Mluvčím za mrtvé, vycházelo z ní strašlivé teplo, větší než oheň, který umíme rozdělát. A přesto loď neshořela a neroztekla se.“

„To nebyl kov, ale žáruvzdorný plastový štít.“

„Ten možná pomáhá, ale v srdci toho stroje je kov. Ve všech strojích, ve kterých s pomocí ohně a tepla uvádíte věci do pohybu, je kov. Nikdy nebudeme moci rozdělovat ohně, jaké máte vy, dokud nebudeme mít vlastní kov.“

„Nejde to.“

„Chceš říct, že navěky budeme muset zůstat varelse a nikdy nebudeme ramané?“

Kéz bys jim, Ouando, nebyla vysvětlila Démosthénovu hierarchii vyloučení. „Nic nebudete muset. To, co jsme vám zatím dali, jste získali z toho, co roste ve vašem přirozeném prostředí, třeba z kabér. I tak platí, že jestli na to přijdou, vyženou nás z tohoto světa a už vás nikdy nespátříme.“

„Kov, který vy lidé používáte, je taky z našeho přirozeného světa. Viděli jsme, jak jej vaši horníci těží ze země, daleko na jihu.“

Miro si tuto informaci uložil, aby se k ní později vrátil. Za plotem neexistovalo vyvýšené místo, odkud by doly byly vidět. Proto se prasečící museli nějak dostávat za plot a pozorovat lidi zevnitř jejich území. „Dobývá se ze země, ale jen na jistých místech, a já nevím, jak je hledat. A i když se vytěží, je smíšený s jiným kamením. Musí se vyčistit a složitým postupem přeměnit. Každý kousek kovu vykopaný ze země je spočítán. I kdybychom vám dali jenom jediný nástroj – šroubovák nebo zednickou pilu – chyběl by a začal by se hledat. Po kabřím mléce nepátrá nikdo.“

Šíp si ho chvíli upřeně prohlížel. Miro se jeho pohledu postavil.

„Budeme o tom přemýšlet,“ řekl Šíp. Natáhl ruku ke Kalendářovi a ten mu do ní vložil tři šípy. „Podívej, jsou dobré?“

Byly provedené precizně, jak bylo u jeho šípů obvyklé, opatřené dobrými letkami a pevné. Inovace byla na špičce. Nebyla z obsidiánu.

„Kabří kost,“ řekl Miro.

„Kabra nám pomáhá zabíjet kabru.“ Podal šípy Kořenářovi. Pak vstal a odešel.

Kalendář držel tenké dřevěné šípy před sebou a něco jim zpíval v jazyce otců. Miro slovům nerozuměl, ale píseň poznal. Mandachuva mu kdysi vysvětlil, že je to modlitba, kterou prosí mrtvý strom, aby jim odpustil, že používají nástroje, které nejsou ze dřeva. Řekl, že jinak by si stromy myslely, že je Maličtí nenávidí. Náboženství. Miro si povzdechl.

Kalendář šípy odnesl.

Na jeho místo přišel mladý prasečík, který se jmenoval Člověk, a dřepel si před Mira. Nesl uzlík zabalený v listech; položil ho na zem a opatrně rozbalil.

Byl to výtisk Královny úlu a Hegemona, který jim před čtyřmi lety dal Miro. Mezi Mirem a Ouandou kvůli tomu došlo k drobné hádce. Začala to Ouanda, když se s prasečíky bavila o náboženství. Vlastně to ani nebyla její chyba. Nejdřív se jí Mandachuva zeptal: „Jak vy lidé můžete žít bez stromů?“ Ouanda samozřejmě hned pochopila, na co se ptá – ne na dřevěné rostliny, ale na bohy. „Ale my máme také boha – člověka, který zemřel, a přesto žije dál,“ vysvětlovala. Jenom jednoho? A kde je teď? „Nikdo neví.“ Tak k čemu je? Jak s ním můžete rozmlouvat? „Přebývá v našich srdcích.“

Tím je zmátla. Libo se jí později vysmál a řekl: „Vidíš? Sofistikovaná teologie jim zní jako pověry. Přebývá v našich srdcích, ovšem. Ale co je to za náboženství ve srovnání s jejich bohy, které můžeš vidět a cítit?“

„A lézt po nich, sbírat z nich macie, nemluvě o tom, že některé skácí a udělají si z nich sruby,“ řekla Ouanda.

„Skácí? Porazí? Bez kamenných nebo kovových nástrojů? Ne, Ouando, oni si vymodlí, aby padly.“ Ale Ouandě jeho vtipkování o náboženství zábavné nepřipadalo.

Na žádost prasečků jim Ouanda později přinesla výtisk Evangelia svatého Jana ze zjednodušené, převyprávěné verze Douaiské bible ve starčtině. Ale Miro si vymínil, aby jim zároveň dali Královnu úlu a Hegemona. „Svatý Jan neříká ani slovo o bytostech, které žijí na jiných světech,“ upozornil Miro. „Mluví za mrtvé vysvětluje lidem termit'any – a termit'anům lidi.“ Ouandu jeho rouhání pobouřilo. Ale ani ne o rok později zjistili, že při rozdělování ohně si prasečíci pomáhají listy ze svatého Jana, zatímco Královnu úlu a Hegemona mají pečlivě zabalené v listech. Ouanda se kvůli tomu nějaký čas hodně trápila a Miro pochopil, že je lepší ji nepopichovat.

Člověk teď knihu otevřel na poslední straně. Miro si všiml, že ve chvíli, kdy to udělal, se kolem nich všichni prasečíci začali, tiše shromažďovat. Tanec kolem stloukání másla ustal. Člověk se dotkl posledního slova knihy. „Mluví za mrtvé,“ zašeptal.

„Ano. Včera večer jsem se s ním setkal.“

„Kořenář říká, že je to pravý Mluvčí.“ Miro jim vysvětlil, že Mluvčích je mnoho a že autor Královny úlu a Hegemona je už určitě po smrti, ale zřejmě se ještě nedokázali vzdát naděje, že ten, který přiletěl, je ten pravý, který svatou knihu napsal.

„Myslím, že je to dobrý Mluvčí,“ řekl Miro. „Byl k mé rodině laskavý a myslím, že se mu dá věřit.“

„Kdy přijde sem a promluví si s námi?“

„Ještě jsem mu o tom neřekl. Nemůžu s tím přijít hned. Bude to nějaký čas trvat.“

Člověk zaklonil hlavu a zaúpěl.

Je to moje smrt? napadlo Mira.

Ne. Ostatní se začali Člověka zlehka dotýkat, a pak mu pomohli knihu znovu zabalit a odnést. Miro vstal a odcházel. Žádný z prasečků se za ním nepodíval. Aniž to dávali nějak přehnaně najevo, všichni měli nějakou neodkladnou práci. Jako by byl neviditelný.

Ouanda ho dohonila hned za prvními stromy lesa, kde je křoví chránilo před všemi možnými zraky z Milagre – přestože se k lesu nikdy nikdo nedíval. „Miro,“ zavolala tiše. Otočil se právě včas, aby ji chytil do náruče; měla takovou setrvačnost, že musel vrávoravě couvnout, aby neupadl.

„Chceš mě zabít?“ zeptal se, nebo spíš se pokusil – nepřestávala ho líbat, takže mu moc nešlo vyjadřovat se celými větami. Nakonec to vzdal a polibek jí oplatil jedním, který byl dlouhý a vášnivý. Ouanda se prudce odtáhla.

„Začínáš být chlípny.“

„Pokaždé, když mě v lese přepadne nějaká ženská a dá mi pus.“

„Dej si studenou sprchu, Miro, ještě to hned tak nebude.“ Chytila ho za opasek, přitáhla ho k sobě a znovu ho políbila. „Ještě dva roky, než se budeme moci vzít bez souhlasu tvé matky.“

Miro se ani nepokusil něco namítnout. Na církevní zákaz smilstva moc nedal, ale zároveň chápal, jak důležité je v křehké společnosti, jakou tvořila Milagre, aby se manželské tradice přísně dodržovaly. Velké a stabilní společnosti mohly vstřebat přiměřené množství neposvěcených spojení, ale Milagre na to bylo příliš malé. To, k čemu Ouandu vedla víra, dělal Miro na základě racionální úvahy, a přesto, že měli tisíc příležitostí, žili v celibátu jako řeholníci. Pravda, kdyby Mira jen na okamžik napadlo, že budou muset navždy žít podle

přísahy manželské cudnosti, jež byla vyžadována v klášteře Filhos, ocitlo by se Ouandino panenství ve vážném a bezprostředním ohrožení.

„Ještě k tomu Mluvčímu,“ ozvala se Ouanda. „Víš, jak se dívám na to, že bychom ho sem měli přivést.“

„Jenže to z tebe mluví katolictví a ne rozum.“ Pokusil se ji políbit, ale v posledním okamžiku sklonila hlavu, takže se trefil na nos. Políbil jej vášnivě, až se Ouanda rozesmála a odstrčila ho.

„Jsi nevyrovnaný a agresivní, Miro,“ otřela si nos do rukávu. „Vědecké metody jsme poslali ke všem čertům už ve chvíli, kdy jsme jim začali pomáhat ve zvyšování životní úrovně. Máme deset, možná dvacet let, než satelity začnou ukazovat viditelné důsledky. Do té doby se nám třeba podaří dosáhnout toho, aby změna byla trvalá. Ale jestli si do projektu pustíme cizince, nemáme šanci. Někomu to řekne.“

„Možná ano, možná ne. Taky jsem byl kdysi cizí, vždyť víš.“

„Cizí, ale nikdy ne cizinec.“

„Musela bys ho včera večer vidět, Ouando, nejdřív s Gregem a pak, když se Quara probudila s pláčem...“

„Zoufalé, osamělé děti – co to dokazuje?“

„A Ela. Smála se. A Olhado, ten se doslova zapojil do rodiny.“

„Quim?“

„Když nic jiného, tak aspoň přestal vykřikovat, aby ten bezvěrec šel domů.“

„Kvůli tvé rodině jsem ráda, Miro. Doufám, že se mu podaří zahojit je natrvalo – opravdu, vidím rozdíl i na tobě; tak optimistického jsem tě už dlouho neviděla. Ale sem ho nevod’.“

Miro si chvíli žmoulal vnitřek levé tváře a pak vykročil. Ouanda se rozběhla za ním a chytila ho za ruku. Byli už z lesa venku, ale mezi nimi a bránou stál Kořenářův strom. „Neopouštěj mě tak!“ prosila. „Neodcházej!“

„Vím, že máš pravdu,“ uznal Miro. „Ale na tom, co cítím, nic nezměním. Když byl u nás, bylo to... bylo to, jako by tam přišel Libo.“

„Otec tvou matku nenáviděl, Miro. Nikdy by tam nešel.“

„Ale kdyby. U nás doma byl Mluvčí tím, kým byl někdy Libo na Stanici. Rozumíš?“

„A ty? Přijde k vám a chová se tak, jak se měl odjakživa, chovat váš otec, jenže takový nebyl, a vy všichni si lehnete na záda jako štěňata.“

Opozvržení, které spatřil v její tváři, ho pobouřilo. Nejraději by ji uhodil. Ale místo toho došel ke Kořenářovu stromu a pleskl rukou do něj. Za pouhé čtvrtstoletí měl osmdesát centimetrů v průměru a Libo na dlani bolestivě ucítil jeho drsnou kůru.

Ouanda k němu zezadu přistoupila.

„Promiň, Miro, nechtěla jsem...“

„Chtěla jsi, ale bylo to hloupé a sobecké...“

„Máš pravdu, bylo...“

„Jenom to, že můj otec byl lotr, neznamená, že si lehnu na záda před prvním hodným pánem, který mě pohladí po hlavě...“

Přejela mu rukou po vlasech. Po rameni, po bocích. „Já vím, vím, já vím...“

„Proboha, já vím, co je to dobrý chlap – nejenom otec, ale dobrý chlap. Znal jsem přece Liba, ne? A když ti říkám, že ten Mluvčí, ten Andrew Wiggin je jako Libo, tak mě poslouvej a neohrnuj nad tím nos, jako by to bylo kňučení nějakého cáa!“

„Poslouchám tě. Chci se s ním setkat, Miro.“

Miro překvapil sám sebe. Rozplakal se. I to bylo dílem Mluvčího, přestože právě teď nebyl nablízku. Uvolnil všechna sevřená místa v Mirově srdci a Miro teď ničemu, co se chtělo dostat ven, nedokázal zabránit.

„Ty máš taky pravdu,“ řekl tiše, hlasem plným emocí. „Viděl jsem, jak přišel s tím svým hojičským dotekem, a napadlo mě: kéž by to byl otec.“ Otočil se k Ouandě a bylo mu jedno, jestli vidí jeho zarudlé oči a uslzenou tvář. „Tak, jako jsem si to říkal každý den, když jsem se vracel ze Stanice zenadorů. Kéž by tak Libo byl můj otec, kéž bych byl jeho syn.“

Usmála se a chytila ho; její vlasy mu setřely slzy ze tváře. „Ach, Miro, jsem ráda, že nebyl tvůj otec. Protože potom bych byla tvoje sestra a nikdy bych nemohla doufat, že tě budu mít pro sebe.“

KAPITOLA 10

Děti ducha

1. pravidlo: Všechny Děti Kristova ducha musí vstoupit do stavu manželského, jinak nesmějí být členy řádu; musí si však zachovat počestnost.

1. otázka: Proč je manželství nutnou podmínkou pro všechny?

Pošetilci říkají: Proč bychom se měli brát? Jediným poutem, které potřebujeme, je láska. A já jim pravím: Sňatek není smlouva mezi mužem a ženou; vždyť i zvířata si zachovávají věrnost a plodí spolu potomky. Sňatek je smlouva mezi mužem, a ženou na straně jedné a jejich komunitou na straně druhé. Vzít se podle zákona komunity znamená stát se plnoprávným občanem; odmítnout sňatek znamená být cizincem, dítětem, psancem, otrokem nebo zrádcem. To, co zůstává ve všech lidských společnostech stejné, je to, že jen ti, kteří jsou poslušní zákonů, tabu a tradic manželství, jsou opravdu dospělí.

2. otázka: Proč je potom kněžím a jeptiškám předepsán celibát?

Aby byli od komunity odděleni. Kněží a jeptišky jsou služebníci, nikoli občané. Slouží církvi, ale nejsou církev. Matka Církve je nevěsta a Kristus je ženich; kněží a jeptišky jsou pouze svatební hosté, neboť se vzdali občanství v Kristově komunitě, aby jí mohli sloužit.

3. otázka: Proč potom Děti Kristova ducha uzavírají manželství? Nesloužíme snad církvi také?

Nesloužíme církvi; pouze tak, jak jí slouží všichni muži a ženy skrze svá manželství. Rozdíl je v tom, že tam, kde oni předávají další generaci své geny, předáváme my své vědomosti. Jejich dědictví se nachází v genetických molekulách budoucích generací, zatímco my žijeme dál v jejich myslích. Potomky našich manželství jsou vzpomínky, a nemají větší ani menší cenu než děti z masa a kostí vzešlé ze svátosti lásky.

*San Angelo, Stanovy a katechismus řádu Děti Kristova ducha,
1511:11:11:1*

Děkan katedrály s sebou nosil ticho temných kaplí a masivních, do výšek stoupajících zdí všude, kam přišel; jakmile vstoupil do třídy, mezi studenty zavládl tíživý klid, a když bezhlučně proplouval ke stupínku, všichni si hlídali i dech.

„Dome Cristao,“ zahuhlal děkan, „pan biskup se s vámi potřebuje poradit.“

Studenti, většinou starší deseti let, už nebyli tak mladí, aby nevěděli o napjatých vztazích mezi církevní hierarchií a poměrně nezávislými mnichy, kteří spravovali většinu katolických škol na Stovce světů. Kromě toho, že byl dom Cristao vynikajícím učitelem historie, geologie, archeologie a antropologie, byl také opatem kláštera Filhos da Mente de Cristo – Děti Kristova ducha. Z titulu své funkce byl pro biskupa hlavním rivalem v zápase o vůdčí postavení v duchovním životě Lusitanie. V některých směrech mohl být dokonce považován za biskupova nadřízeného; na většině světů byl pouze jeden opat Filhos na každého arcibiskupa, zatímco každý biskup měl rektora školského systému.

Ale dom Cristao, stejně jako všichni Filhos, dal jasně najevo, že se před církevní hierarchií sklání. Na biskupovo zavolání okamžitě zhasl pult a žáky poslal domů, aniž by aspoň dokončil to, o čem mluvil. Studenty to nepřekvapilo; věděli, že by vyučování přerušil i tehdy, kdyby do vyučování zasáhl jakýkoli jiný vysvěcený kněz. Pro kněží samozřejmě bylo lichotivé vidět, jak si jich Filhos považují, ale zároveň jim tak bylo jasně dáváno najevo, že mohou přijít do školy v průběhu vyučování kdykoli, ale všude, kam vstoupí, bude výuka přerušena. Proto kněží navštěvovali školu zřídka a Filhos si při zachování maximální úcty udržovali téměř naprostou nezávislost.

Dom Cristao měl poměrně jasnou představu, proč ho k sobě biskup povolal. Doktor Navio byl indiskrétní člověk a tak se celé dopoledne rojily pověsti o nějaké strašlivé hrozbě, kterou Mluvčí za mrtvé vyslovil. Pro doma Cristaa bylo těžké snášet neopodstatněné obavy hierarchie při každé konfrontaci s nevěřícími a kacíři. Biskup se obvykle rozzuřil, což znamenalo, že po někom chtěl, aby něco udělal, přestože nejlepším postupem byla jako vždy nečinnost, trpělivost a spolupráce. Navíc se rozkřiklo, že tento Mluvčí o sobě tvrdí, že je tím, který mluvil za smrt San Angela. Jestli to byla pravda, tak to

pravděpodobně nebyl žádný škůdce, ale přítel církve. Nebo aspoň přítel Filhos, což pro doma Cristaa znamenalo totéž.

Cestou mezi budovami facultade a zahradami, které patřily ke katedrále, mlčenlivému děkanovi v patách zbavoval své srdce hněvu a mrzutosti, kterou cítil. Znovu a znovu si opakoval své mnišské jméno: Amai a Tudomundo Para Que Deus Vos Ame. Musíš milovat každého, aby Bůh miloval tebe. Zvolil si je po zralé úvaze, když se svou snoubenkou vstupoval do řádu, neboť věděl, že jeho největší slabinou je hněv a netrpělivost s hloupostí. Jako všichni Filhos, pojmenoval se zapřísaháním proti svému největšímu hříchu. Byla to jedna z cest, jak se Filhos před světem duchovně obnažovali. Nebudeme se halit do pokrytectví, učil San Angelo. Kristus nás zahálí ctností jako polní lilie, ale sami se nebudeme snažit ctnostně vypadat. Dom Cristao měl pocit, že dnes je jeho ctnost už hodně záplatovaná; ve studeném větru netrpělivosti mu hrozilo, že promrzne až na kost. Proto si v duchu zpíval své jméno a říkal si: biskup Peregrino je osel, ale Amai a Tudomundo Para Que Deus Vos Ame.

„Bratře Amai,“ přivítal ho biskup Peregrino. Zásadně nepoužíval titul dom Cristao, přestože se vědělo, že tolik úcty dovedou projevit i kardinálové. „Jsem rád, že jste přišel.“

Navio už seděl v tom nejměkčím křesle. Dom Cristao mu to nezáviděl. Navio byl líný, a tak ztloustl, a protože byl teď tlustý, tak byl líný; jeho nemoc bloudila v kruhu, přižívovala se sama na sobě, a dom Cristao byl rád, že on tak postižen není. Vybral si vysokou stoličku, která opěradlo vůbec neměla. Jeho tělo se tak nebude moci uvolnit, a to mu pomůže zůstat ve střehu.

Navio se prakticky ihned pustil do líčení svého bolestivého setkání s Mluvčím za mrtvé, včetně podrobného vysvětlení toho, čím Mluvčí pohrozil pro případ pokračující nespolupráce.

„Inkvizitor, dovedete si to představit? Nevěřící, který si troufá zbavovat autority matku církve!“

Vida, jak do laického člena vjede křížácký duch, když je matka církev ohrožena – ale chtěj po něm, aby přišel jednou týdně na mši, a křížácký duch se schoulí do koutku a usne.

Naviova slova se neminula účinkem: biskup Peregrino byl čím dál rozčilenější a jeho tvář získávala pod temně hnědou kůží narůžovělý nádech. Když Naviův proslov konečně skončil, Peregrino se s tváří

planoucí hněvem obrátil k domu Cristaovi a řekl: „Co vy tomu říkáte, bratře Amai?“

Kdybych nebyl tak zdrženlivý, řekl bych, že jsi blázen, když se s tím Mluvčím pouštíš do křížku. Přitom víš, že zákon je na jeho straně a on sám neudělal nic, čím by nám ublížil. Teď je vyprovokovaný a je mnohem nebezpečnější, než by byl, kdybys jeho příjezd prostě ignoroval.

Dom Cristao se nepatrně usmál a předklonil se. „Myslím, že bychom měli udeřit jako první a připravit ho tak o moc, kterou by nám mohl ublížit.“

Biskupa Peregrina ta bojovná slova zaskočila. „Přesně tak. Ale nečekal jsem, že tomu porozumíte právě vy.“

„Filhos jsou stejně horliví, jak by se měl snažit být každý nevysvěcený křesťan,“ řekl dom Cristao. „Ale jelikož nemáme kněžstvo, musíme vystačit s tak chabými náhražkami autority, jako jsou rozum a logika.“

Biskup Peregrino ho čas od času podezíral z ironie, ale nikdy se mu ji nepodařilo jasně vypátrat. Něco si zabručel a přimhouřil oči.

„Takže, bratře Amai, jak bychom na něj podle vás měli udeřit?“

„Zákon mluví poměrně jasně, pane biskupe. Má nad námi moc pouze tehdy, když mu bráníme ve výkonu jeho povinností. Jestli ho chceme připravit o moc, kterou by nám mohl uškodit, stačí, když s ním budeme spolupracovat.“

Biskup Peregrino zařval a udeřil pěstí do stolu před sebou. „Přesně takovou sofistiku jsem od vás mohl čekat, Amai!“

Dom Cristao se usmál. „Jiná alternativa opravdu není – buď odpovíme na jeho otázky, nebo oprávněně požádá o inkvizitorský statut a vy nasednete na loď do Vatikánu, abyste se zodpovídal z obvinění z náboženského pronásledování. Máme vás všichni tak rádi, biskupe Peregrino, že bychom určitě nechtěli udělat nic, čím bychom mohli vaše odstranění z úřadu přivodit.“

„Ach, ovšem. Vím o té lásce všechno.“

„Mluvčí za mrtvé jsou skutečně poměrně neškodní – nevytvářejí žádnou soupeřící organizaci, nevykonávají žádné obřady, dokonce ani netvrdí, že Královna úlu a Hegemon je písmo svaté. Jediné, co dělají, je to, že se snaží vypátrat pravdu o životech mrtvých, a pak říct všem,

kteří chtějí naslouchat, jak by vypadal život mrtvého, kdyby žil tak, jak žít chtěl.“

„A vám to připadá neškodné?“

„Naopak. San Angelo založil náš řád právě proto, že sdělování pravdy má takovou moc. Ale myslím si, že je to mnohem neškodnější, než řekneme protestantská reformace. A zrušení naší katolické licence na základě pronásledování z náboženských důvodů by vedlo k okamžitému povolení nekatolické imigrace v takové míře, že bychom nepředstavovali víc než třetinu populace.“

Biskup Peregrino si pohrával s prstenem. „Opravdu si myslíte, že by Kongres něco takového povolil? Stanovili pro velikost této kolonie pevný limit – přesídlením tolika nevěřících by byl tento limit mnohokrát překročen.“

„Ale určitě víte, že na to jsou připraveni. Proč podle vás byly na oběžné dráze kolem planety ponechány dvě kosmické lodě? Jelikož katolická licence zaručuje neomezený populační růst, prostě přebytečnou část populace odvezou do nucené emigrace. Čekají, že to udělají za několik generací – co by jim mohlo zabránit, aby nezačali teď?“

„To by neudělali.“

„Hvězdný kongres vznikl proto, aby zastavil džihády a pogromy, k nimž docházelo neustále na půltuctů míst. Odvolání na zákony o pronásledování z náboženských důvodů je vážná věc.“

„To je přece absurdní disproporce! Nějaký pološílený kacír přivolá Mluvčího za mrtvé a najednou nám hrozí nucená emigrace!“

„Milovaný otče, tak to mezi světskými a náboženskými úřady fungovalo odjakživa. Musíme být trpělí, když ne z jiného důvodu, tak z tohoto: všechny zbraně drží oni.“

Navio se uchechtl.

„Oni možná mají zbraně, ale my držíme klíče od nebe a pekla,“ řekl biskup.

„Věřím, že půlka Hvězdného kongresu se svíjí předem. Ale zatím bych snad mohl bolest této podivné doby zmírnit. Abyste nemusel veřejně vzít zpět svá dřívější slova...“ (svá hloupá, pustošivá, bigotní slova) „...vyhlaste, že jste pověřil Filhos da Mente de Cristo, aby vzali obtížné břímě odpovídání na otázky tohoto nevěřícího na sebe.“

„Možná nebudete znát všechny odpovědi, které bude chtít,“ řekl Navio.

„Ale můžeme si nějaké najít, ne? Třeba pak obyvatelé Milagre nebudou muset odpovídat Mluvčímu přímo; místo toho budou mluvit jen s neškodnými bratry a sestrami našeho řádu.“

„Jinými slovy,“ řekl nevrle Peregrino, „mniši vašeho řádu se stanou sluhý nevěřícího.“

Dom Cristao si v duchu třikrát přeříkal své jméno.

Od doby, co byl jako dítě v armádě, Ender necítil tak zřetelně, že je na nepřátelském území. Cesta, která stoupala od práce vzhůru, byla vyšlapána nohama mnoha věřících, a kopule katedrály se tyčila tak vysoko, že s výjimkou několika míst, kde byl sráz nejstrmější, ji bylo celou cestu do kopce vidět. Základní škola, vystavěná terasovitě ve svahu, byla po jeho levé ruce, napravo pak stála Vila dos Professores pojmenovaná po učitelích, ale ve skutečnosti obývaná hlavně správci, školníky, úředníky, studijními poradci a jinými sloužícími. Všichni učitelé, které Ender zahlédl, na sobě měli šedé hábity Filhos a zvědavě si ho prohlíželi, když je míjel.

Nepřátelství pocítil, když došel na vrchol kopce, k širokému, téměř plochému trávníku a bezchybně udržované zahradě s úhlednými cestičkami z drcené škváry. Toto je svět církve, pomyslel si Ender, všechno na svém místě a nikde žádný plevel. Věděl, že ho pozoruje mnoho očí, ale teď patřily postavám v černých a oranžových róbách, kněžím a diákonům, a sálaly z nich nenávistné pohledy ohrožené authority. Co vám kradu tím, že sem přicházím? ptal se jich v duchu Ender. Ale zároveň věděl, že jejich hněv není nezasloužený. On byl tím divokým býlím rostoucím v udržované zahradě; všude, kam vkročil, hrozil nepořádek, a mnoho krásných květin by zhynulo, kdyby zakořenil a sál život z jejich půdy.

Jane na něj přátelsky brebentila a snažila se ho vyprovokovat, aby odpovídal, ale Ender se odmítal nechat zatáhnout do její hry. Nechtěl, aby kněží viděli, jak pohybuje rty; v církevních kruzích existovalo mnoho těch, kteří považovali implantáty jako ten, který měl v uchu, za svatokrádež, snahu zdokonalit tělo, které bůh stvořil jako dokonalé.

„Kolik kněží může tato komunita *uživit*, Endere,“ řekla, předstírajíc úžas.

Ender měl sto chutí odseknout, že už má jejich přesný počet ve svých souborech. Byla to jedna z věcí, které jí dělaly radost, říkat mu nepříjemnosti, když nemohl odpovědět a dát veřejně najevo, že mu mluví do ucha.

„Trubci, kteří se ani nerozmnožují. Nežádá si evoluce, aby vyhynuli, když nekopulují?“ Samozřejmě věděla, že kněží vykonávají většinu administrativních a veřejně prospěšných činností komunity. Ender si sestavoval odpovědi, jako by je mohl vyslovit nahlas. Kdyby tu nebyli kněží, rozšířila by se správní, podnikatelská, cechovní nebo nějaká jiná skupina a jejich břímě převzala. V každé komunitě vystupovala jako konzervativní síla nějaká pevná hierarchie, která navzdory neustálým variacím a změnám, jež ji obkličovaly, udržovala její identitu. Nebýt silného zastánce tradic, komunita by se nevyhnutelně musela rozpadnout. Silné lpění na tradicích je nepříjemné, ale pro komunitu klíčové. Nepsala právě o tom Valentine ve své knize ze Zanzibaru? Přirovnávala třídu duchovních ke kostře u obratlovců...

Jen proto, aby mu ukázala, že dovede předvídat jeho argumenty, i když je nemůže říkat nahlas, mu Jane tou citací posloužila taky a provokativně ji řekla Valentininým hlasem, který si určitě uložila, aby ho mohla mučit. „Kosti jsou tvrdé a samy o sobě se zdají být mrtvé a nehybné, ale když se zapustí a stáhnou do kostry, zbytek těla vykonává veškeré pohyby života.“

Zvuk Valentinina hlasu ho zabolet víc, než čekal; určitě víc, než měla Jane v úmyslu. Zpomalil. Uvědomil si, že právě díky její nepřítomnosti vnímá nepřátelství kněží tak silně. Přiblížil se ke kalvinistickému lvovi, kráčel filozoficky nahý mezi řevavými uhlíky islámu, šintoističtí fanatici mu zpívali hrozby smrti za okny v Kjótó. Ale vždycky byla nablízku Valentine – byla ve stejném městě, dýchala stejný vzduch, působilo na ni stejné počasí. Při odchodu mu dodávala odvalu a když se po konfrontaci vrátil, rozhovor s ní dal logiku i jeho neúspěchům, poskytl mu střípky vítězství, i když byl poražen. Opustil jsem ji před pouhými deseti dny a už teď cítím, jak mi chybí.

„Myslím, že doleva,“ řekla Jane. Slitovala se a vrátila se ke svému hlasu. „Klášter je na západní straně kopce, s výhledem na Stanici zenadorů.“

Prošel kolem facultade, kde se studenti starší dvanácti let seznamovali s vyššími vědami. A tam, při zemi, čekal klášter. Kontrast mezi katedrálou a klášterem mu vyvolal na tváři úsměv. To, jak Filhos odmítali okázalost, bylo až nehezké. Nebylo divu, že všude, kam přišli, jim hierarchie stavěla překážky. Dokonce i klášterní zahrada vyjadřovala vzpurný výkřik – vše, kde se nepěstovala zelenina, bylo ponecháno plevelu a nepokosené trávě.

Opatovi se říkalo dom Cristao; kdyby to byla žena, říkalo by se jí dona Cristao. Protože tu byla jen jedna escola baixa a jedna facultade, působil tu jen jeden rektor; s elegantní jednoduchostí manžel spravoval klášter a jeho žena školy, čímž se veškeré záležitosti řádu splétaly v jednom manželství. Ender řekl San Angelovi hned na začátku, že to bude vyjádřením vysoké náročnosti a ne nějakým ponížováním, když si představení kláštera a škol budou říkat „pan Křesťan“ nebo „paní Křesťanka“ a osobovat si tak tituly, které by měly patřit všem stoupencům Krista bez rozdílu. San Angelo se jen usmál, protože samozřejmě přesně to měl na mysli. Arogantní ve své pokoře, takový byl, a to byl jeden z důvodů, proč si ho Ender zamiloval.

Dom Cristao na něj nečekal v escritoriu, ale vyšel ho přivítat na nádvoří – patřilo k řádové disciplíně, aby členové vycházeli vstříc těm, jimž slouží, bez ohledu na vlastní nepohodlí. „Mluvčí Andrewe!“ zvolal. „Dome Ceifeiro!“ zvolal na oplátku Ender. Ceifeiro – Žnec – byl titul, který pro úřad opata používal samotný řád; rektorům škol se říkalo Aradores, oráči, a vyučující mnichové byli Semeadores, rozsévači.

Ceifeiro se tomu usmál, že Mluvčí odmítl použít jeho obvyklý titul, dom Cristao. Věděl, že je zavádějící chtít po lidech, aby Filhos říkali jejich tituly a vytvořenými jmény. Jak řekl San Angelo: „Když tě osloví titulem, připouštějí, že jsi křesťan; když ti řeknou jménem, vychází z jejich úst kázání.“ Vzal Endera kolem ramen, usmál se a řekl: „Ano, jsem Ceifeiro. A kdo jsi pro nás ty – obtížný plevel?“

„Všude, kam přijdu, se snažím být snětí.“

„V tom případě si dej pozor, aby tě Pán nespálil s koukolem.“

„Vím – ztracení je na dosah a naděje, že se budu kát, žádná.“

„Kají se kněží. Naše práce je vzdělávat ducha. Je dobře, že jste přišel.“

„Je hezké, že jste mě sem pozvali. Když jsem chtěl někoho přesvědčit, aby se se mnou vůbec bavil, musel jsem to z něj tvrdě vymlátit.“

Ceifeiro pochopil, že Mluvčí ví o tom, že za pozvání vděčí jen své inkvizitorské hrozbě. Ale bratr Amái dával přednost odlehčenému rozhovoru. „Ale teď mi řekněte, je to pravda, že jste znal San Angela? Jste ten, kdo mluvil za jeho smrt?“

Ender ukázal na vysoké býlí vykukující přes zeď, která uzavírala nádvoří. „Souhlasil by se stavem vaší zahrady. Velice rád provokoval kardinála Aquilu, a také váš biskup Peregrino jistě znechuceně ohrnuje nos nad žalostnou údržbou vašich pozemků.“

Dom Cristao zamrkal. „Víte toho o našich tajemstvích příliš mnoho. Odejdete, když vám pomůžeme najít na vaše otázky odpověď?“

„Dám vám naději. Za dobu, co sloužím jako Mluvčí, jsem nejdéle pobýval na jednom místě rok a půl, když jsem žil v Reykjavíku na Trondheimu.“

„Kéž byste nám mohl slíbit stejně krátký pobyt zde. Nežádám o to za sebe, ale pro klid duše těch, kteří nosí těžší ornáty, než je ten můj.“

Ender odpověděl jediným způsobem, kterým mohl pomoci upokojit biskupovu duši a přitom zůstat upřímný. „Slibuji, že jestli někdy najdu místo, kde bych se chtěl usadit, vzdám se titulu Mluvčího a stanu se produktivním občanem.“

„Na místě, jako je toto, by to znamenalo přejít na katolickou víru.“

„Před mnoha lety jsem musel San Angelovi slíbit, že jestli někdy přestoupím na víru, bude to ta jeho.“

„Nemohu si pomoci, ale nezní to jako upřímné přihlášení k víře.“

„To bude tím, že žádnou nemám.“

Ceifeiro se zasmál, jako by o tom něco věděl, a trval na tom, že než dojde na Enderovy otázky, provede ho po klášteře a po školách. Enderovi to nevadilo – chtěl vidět, jak daleko došly San Angelovy myšlenky za století, která uplynula od jeho smrti. Školy působily příjemným dojmem a úroveň vzdělání byla vysoká; ale než ho Ceifeiro dovedl zpátky do kláštera a do malé cely, kterou spolu se svou ženou Aradorou obýval, byla už tma.

Dona Crista už tam byla a připravovala na terminálu mezi lůžky gramatická cvičení. Počkali, až práci dokončí, a teprve pak na ni promluvili.

Ceifeiro ho představil jako Mluvčího Andrewa. „Ale pro něj je zřejmě těžké říkat mi dom Cristao.“

„Stejně jako pro biskupa,“ řekla jeho žena. „Moje pravé jméno je Detestai o Pecado e Fazei Direito.“ Nenávid’ hřích a čiň dobro, přeložil si Ender. „Manželovo jméno se přímo nabízí ke krásnému zkrácení – Amai, miluju tě. Ale moje? Dovedete si představit, že voláte na přítele: 'Oi! Detestai!'“ Všichni se rozesmáli. „Láska a nenávisť, to jsme my dva, manžel a manželka. Jak mi budete říkat, jestli je jméno Křesťanka pro mě moc dobré?“

Ender se jí podíval do tváře. Začínaly se jí dělat vrásky a někdo kritičtější než on by mohl říct, že je stará. Přesto měla na rtech smích a v očích tolik elánu, že vypadala mnohem mladší, dokonce mladší než Ender. „Říkal bych vám Beleza, ale váš manžel by mě mohl obvinít z flirtování.“

„Ne, začal by mi říkat Beladona – od krásy k jedu, stačí na to jediný hloupý vtip. Nemám pravdu, dome Cristao?“

„Je to můj úděl, dbát o tvou skromnost.“

„Stejně jako je mým údělem dbát o tvou cudnost,“ odpověděla.

Ender se neubráníl tomu, aby pohledem nepřeběhl z jedné postele na druhou.

„A, další, který je zvědavý, jak je to s naším manželstvím v celibátu,“ řekl Ceifeiro.

„Ne,“ prohlásil Ender. „Ale vzpomínám si, jak San Angelo naléhal na manžele, aby sdíleli společné lože.“

„To by šlo jedině tak, že by jeden z nás spal v noci a ten druhý ve dne,“ řekla Aradora.

„Pravidla je třeba přizpůsobit síle Filhos da Mente,“ vysvětlil mu Ceifeiro. „Určitě se najdou tací, kteří dovedou sdílet lože a zachovat celibát, ale má žena je dosud příliš krásná a chtěje mého těla příliš neodbytné.“

„Tak to San Angelo chtěl. Říkal, že manželské lože by mělo být stálou zkouškou vaší lásky ke vzdělání. Doufal, že všichni muži a ženy z řádu se po nějakém čase rozhodnou pro reprodukci nejenom duševní, ale také fyzickou.“

„Ale ve chvíli, kdy bychom to udělali,“ ozval se Ceifeiro, „bychom museli od Filhos odejít.“

„A právě to náš drahý San Angelo nikdy nepochopil, protože v době, kdy žil, žádný pravý klášter řádu neexistoval,“ řekla Aradora. „Klášter se pro nás stává rodinou a odejít z něj by bylo stejně bolestivé jako rozvod. Jakmile rostlina zapustí kořeny, nejde ji vytáhnout bez velké bolesti a škod. Proto spíme v oddělených postelích a máme právě tolik síly, abychom zůstali v našem milovaném řádu.“

Říkala to tak spokojeně, že Enderovi proti jeho vůli vyhrkly do očí slzy. Všimla si toho, zrudla a odvrátila oči. „Neplačte pro nás, Mluvcí Andrewe. Zažíváme víc radosti než utrpení.“

„Nerozumíte mi,“ řekl Ender. „Ty slzy nepatřily lítosti, ale kráse.“

„Ne,“ ozval se Ceifeiro. „Dokonce i kněží, kteří žijí v celibátu, si myslí, že naše počestnost v manželství je přinejmenším výstřední.“

„Ale já ne,“ řekl Ender. V první chvíli jim chtěl říct o svém dlouhém vztahu k Valentine, těsném a plném lásky jako k ženě, a přesto čistém jako k sestře. Ale pomyšlení na ni mu vzalo řeč. Sedl si na Ceifeirovu postel a složil hlavu do dlaní.

„Stalo se něco?“ zeptala se Aradora. Ve stejném okamžiku mu na vlasech zlehka spočinula Ceifeirova ruka.

Ender zvedl hlavu a pokusil se ten náhlý nápor lásky a touhy po Valentine ze sebe setrást. „Obávám se, že mě tato cesta stála víc než kterákoli předchozí. Opustil jsem svou sestru, která mne mnoho let doprovázela. Vdala se v Reykjavíku. Připadá mi to, že jsem ji opustil teprve před týdnem, ale zjišťuji, že mi chybí víc, než jsem čekal. Vy dva...“

„Chcete říct, že také žijete v celibátu?“ zeptal se Ceifeiro.

„A teď jste i ovdověl,“ zašeptala Aradora.

Enderovi nepřipadalo vůbec nepatřičné, že by se jeho ztráta Valentine dala popsat takovými slovy.

„Jestli to patří k nějakému tvému mistrovskému plánu, Endere, tak přiznávám, že je na mě moc složitý,“ zašeptala mu do ucha Jane.

Samozřejmě to v žádném plánu nebylo. Endera vyděsilo, když si uvědomil, jak snadno se přestává ovládat. Minulou noc, v domě Ribeirových, byl pánem situace; teď měl pocit, jako by se těm mnišským manželům vzdával stejně odevzdaně, jako mu to předvedli Quara a Grego.

„Myslím,“ ozval se Ceifeiro, „že jste sem přišel hledat odpovědi na víc otázek, než znáte.“

„Musíte být strašně opuštěný,“ řekla Aradora. „Vaše sestra už našla místo vhodné k odpočinku. Hledáte taky nějaké?“

„Myslím, že ne,“ odpověděl Ender. „Obávám se, že jsem vaši pohostinnost zkoušel až příliš. Nevysvěcení mniši by neměli slýchat zповědi.“

Aradora se hlasitě zasmála. „Och, přiznání nevěřícího může vyslechnout každý katolík.“

Ale Ceifeiro se nesmál. „Mluví Andrewe, zřejmě jste nás zahrnul větší důvěrou, než jste chtěl, ale ujišťuji vás, že jí jsme hodni. Já jsem díky tomu začal věřit, příteli, že můžu věřit tobě. Biskup se tě bojí a já sám přiznávám, že jsem měl také pochyby, ale to už neplatí. Pomůžu ti, jestli to bude v mé moci, protože věřím, že vědomě naší malé osadě neublížíš.“

„Ach,“ zašeptala Jane. „Teď už to chápu. To byl velice chytrý manévr, Endere. Jsi mnohem lepší herec, než jsem tušila.“

Její posměch způsobil, že si Ender najednou připadal cynický a podlý. A tak udělal něco, co do té doby neudělal nikdy. Zvedl ruku ke šperku, našel maličkou vypínací páčku a nehtem ji stlačil do boku a dolů. Šperk zmrtvěl. Jane už mu nemohla mluvit do ucha, nemohla vidět a slyšet z jeho pozice. „Pojďme ven,“ řekl Ender. Pochopili, co udělal, neboť funkce takových implantátů byla známa; viděli v tom důkaz, že má zájem na upřímném a soukromém rozhovoru, a tak na jeho návrh ochotně přistoupili. Ender chtěl šperk vypnout jen na okamžik, jako reakci na Janinu necitlivost; za dalších pár minut chtěl rozhraní znovu aktivovat. Ale když viděl, jak se Ceifeiro a Aradora nápadně uvolnili, když šperk nebyl v činnosti, zjistil, že jej znovu zapnout nemůže, přinejmenším na chvíli.

Venku na úbočí utopeném v noční tmě, v rozhovoru s Aradorou a Ceifeirem úplně zapomněl, že Jane neposlouchá. Vyprávěli mu o Novinčině samotářském dětství a o tom, jak nápadně ožila pod vlivem Pipovy otcovské péče a Libova přátelství. „Ale od noci, kdy zemřel, je pro nás všechny mrtvá.“

Novinha nevěděla o rozhovorech, které se o ní vedou. U většiny dětí nebyl jejich smutek důvodem schůzek v biskupských komnatách, tématem rozhovorů učitelů v klášteře, nekonečných spekulací v

kanceláři starostky. Většina dětí koneckonců nebyla dcerou Os Venerados, většina nebyla jediným xenobiologem kolonie.

„Stala se z ní velice klidná a pracovitá žena. Informovala o tom, jak pokračuje v přizpůsobování místního rostlinného života pro lidské využití a pozemských rostlin pro přežití na Lusitanii. Na každou otázku odpověděla lehce, ochotně a krotce. Ale byla pro nás mrtvá, neměla žádné přátele. Ptali jsme se Liba, dej Bůh pokoj jeho duši, a ten nám řekl, že jemu, svému příteli, nedopřeje ani tu spokojenou prázdnotu, kterou ukazovala všem ostatním. Zlobila se na něj a zakazovala mu, aby se jí na cokoli ptal.“ Ceifeiro sloupł lístek místní trávy a slízl vodu z jeho vnitřní strany. „Zkus to, Mluvčí Andrewe – má to zajímavou chuť a jelikož metabolismus tvého těla z toho nedovede nic zpracovat, je to neškodné.“

„Měl bys ho upozornit, manželi, že mu okraje trávy mohou pořezat ústa a jazyk jako břitvy.“

„To jsem právě chtěl.“

Ender se zasmál, sloupł jeden lístek a ochutnal. Nakyslá skořice, trochu citrónu, tíže zkaženého dechu – ta vůně připomínala mnohé, z toho jen málo příjemného, ale zároveň byla silná.

„Mohlo by to být návykové.“

„Můj manžel to myslí alegoricky, Mluvčí Andrewe. Dávej si pozor.“

Ceifeiro se ostýchavě usmál. „Neříkal snad San Angelo, že Kristus učil správně, když nové věci připodobňoval ke starým?“

„Ještě k té chuti trávy,“ ozval se Ender. „Co má společného s Novinhou?“

„Je velmi ošidná. Podle mě to, co zakusila Novinha, nebylo vůbec příjemné, ale bylo to tak silné, že ji to ovládlo a ona už se té chuti nedokázala vzdát.“

„Co to bylo?“

„Chceš to slyšet teologicky? Pýcha univerzální viny. Je to jistá formy domýšlivosti a egománie. Klade si vinu za věci, za které nemůže. Jako by všechno řídila, jako by utrpení jiných lidí přicházelo jako trest za její hříchy.“

„Viní se z Pipovy smrti,“ řekla Aradora.

„Blázen není,“ usoudil Ender. „Ví, že to udělali prasečíci, a ví, že Pipa za nimi šel sám. Jak by to mohla zavinit?“

„Když jsem o té věci začal uvažovat poprvé, skončil jsem u stejné námitky. Ale pak jsem si prošel zápisy a záznamy událostí té noci, kdy Pipو zemřel. Zachovala se jediná stopa – Libova poznámka, když žádal Novinhu, aby mu ukázala, na čem s Pipem pracovali těsně před tím, než Pipو odešel za prasečíky. Odmítla. A to je všechno – někdo je přerušil a pak už se k tomu tématu nevrátili, nebo aspoň ne ve Stanici zenadorů, ne tam, kde by to mohlo být zaznamenáno.“

„Oba nás začalo zajímat, co Pipově smrti předcházelo,“ převzala slovo Aradora. „Proč tak náhle odběhl? Pohádali se kvůli něčemu? Byl rozčilený? Když zemře někdo, koho jsi měl rád, a tvoje poslední setkání s ním poznamenal hněv nebo zášť, tak si začneš dávat vinu. Kdybych neřekl tohle, kdybych neřekl tamto.“

„Pokusili jsme se zrekonstruovat, co se té noci mohlo stát. Šli jsme do počítačových archivů, kam se automaticky ukládají pracovní poznámky, v nichž se uchovává všechno, co dotýčná osoba udělá. A všechno, co se jí týkalo, bylo zablokované. Nejenom soubory, s nimiž v té době pracovala: nedostali jsme se dokonce ani k záznamu časů, kdy byla přihlášena. Nedokázali jsme zjistit ani to, jaké soubory před námi schovává. Prostě jsme dovnitř proniknout nemohli. A nemohla ani starostka, s použitím běžných pravomocí.“

Aradora přikývla. „Bylo to poprvé, co si někdo takovým způsobem uzamkl veřejné soubory – pracovní soubory, součást práce kolonie.“

„Bylo pobuřující, že něco takového udělala. Starostka samozřejmě mohla použít mimořádné pravomoci, jenže stalo se něco mimořádného? Museli bychom uspořádat veřejné slyšení, ale neměli jsme pro to zákonný důvod. Jen obavy o Novinhu, jenže zákon se neohlíží na ty, kteří strkají nos do věcí jiných lidí, přestože to dělají pro jejich dobro. Jednou se možná dozvíme, co v těch souborech je, co se mezi nimi odehrálo těsně před Pipovou smrtí. Smazat je nemůže, protože jsou veřejné.“

Ender si neuvědomil, že Jane neposlouchá, že ji odpojl. Předpokládal, že hned, jak to zaslechla, překonala všechny bariéry, které Novinha postavila do cesty, a zjišťuje, co je v jejích souborech.

„A to její manželství s Marcosem,“ řekla Aradora. „Všichni věděli, že je to šílené. Libo si ji chtěl vzít a netajil se s tím. Ale řekla mu ne.“

„Je to, jako by řekla: nezasloužím vzít si muže, který by mě mohl učinit šťastnou. Vezmu si muže, který bude zlý a krutý, který mě ztrestá, jak zasluhuji.“ Ceifeiro si povzdechl. „Její touha po sebezpotrestání jí navždycky oddělila.“ Sáhl po ruce své ženy a dotkl se jí.

Ender čekal, že Jane utrousí nějakou pot'ouchlou poznámku o tom, jak šest dětí dokazuje, že oddělení Liba s Novinhou nebylo tak *úplné*. Teprve když nic neřekla, Ender si konečně vzpomněl, že rozhraní odpojil. Jenže teď, když se na něj Ceifeiro s Aradorou dívali, je dost dobře nemohl znovu aktivovat.

Jelikož věděl, že Libo a Novinha byli dlouhá léta milenci, věděl i to, že Ceifeiro s Aradorou se mýlí. Novinha možná cítila vinu, a to by vysvětlovalo, proč trpěla Marcose, proč se izolovala od většiny ostatních lidí. Ale nebyl to důvod, proč si nevzala Liba; bez ohledu na to, jak moc se cítila vinna, zřejmě si myslela, že rozkoše Libovy postele si zaslouží.

To, co odmítala, nebyl Libo, ale sňatek s Libem. V tak malé kolonii, a ještě k tomu katolické, to nebyla lehká volba. Co tedy přináší manželství, ale cizoložství ne? Čemu se tak vyhýbala?

„Takže jak vidíte, zůstává to pro nás záhadou. Jestli opravdu chceš mluvit za smrt Marcose Ribeiry, budeš na tuto otázku muset nějak odpovědět: proč si ho vzala? A abys na ni odpověděl, musíš zjistit, proč Pipo zemřel. A tím si víc než dvacet let láme hlavu víc než deset tisíc nejlepších mozků ze Stovky světů.“

„Ale já mám oproti všem těm nejlepším mozkům výhodu,“ pousmál se Ender.

„A jakou?“ zeptal se Ceifeiro.

„Mám pomoc lidí, kteří mají Novinhu rádi.“

„Nedokázali jsme pomoci sami sobě,“ řekla Aradora. „A nedokázali jsme pomoci ani jí.“

„Třeba si můžeme pomoci navzájem.“

Cefeiro na něj pohlédl a položil mu ruku na rameno. „Jestli to myslíš vážně, Mluvcí Andrewa, tak budeš k nám upřímný stejně, jako jsme byli my upřímní k tobě. Řekneš nám, na co jsi myslel ani ne před deseti vteřinami.“

Ender se na chvíli odmlčel a pak vážně přikývl. „Myslím si, že Novinha si neodmítla Liba vzít kvůli vině. Myslím, že si ho odmítla vzít proto, aby nezískal přístup k těm ukrytým souborům.“

„Proč?“ zeptal se Ceifeiro. „Bála se, že by zjistil, že se s Pipem pohádala?“

„Nemyslím, že by se s Pipem pohádala,“ prohlásil Ender. „Řekl bych, že ona a Pipa na něco přišli a ten poznatek vedl k Pipově smrti. Proto ty soubory zablokovala. Informace, které v nich jsou, mohou být osudné.“

Ceifeiro zavrtěl hlavou. „Ne, Mluvčí Andrewe. Nechápeš, jakou má vina moc. Lidé si neničí život kvůli pár informacím – ale stačí jim k tomu i menší špetka pocitu viny. Marcose Ribeiru si přece vzala. A to *bylo* sebepotrestání.“

Ender se jim to nesnažil vymlouvat. S Novinhinou vinou měli pravdu; proč jinak by se nechala Marcosem Ribeirou tlouct a ani si nepostěžovala? Vina tam byla. Ale za tím, že si vzala Marcáa, byl jiný důvod. Byl sterilní a styděl se za to; aby před městem svůj nedostatek mužnosti zatajil, snášel manželství se soustavným nasazováním parohů. Novinha byla ochotna trpět, ale nebyla ochotna žít bez Libova těla a bez Libových dětí. Ne, důvodem, proč si nechtěla vzít Liba, bylo to, aby se nedostal k tajemstvím v jejích souborech, protože kvůli tomu, co v nich bylo, by ho prasečíci zabili.

Jaká ironie. Jaká ironie, že ho zabili stejně.

Ender seděl ve svém nevelkém příbytku u terminálu a znovu a znovu volal Jane. Celou cestu domů na něj nepromluvila, přestože se jí hluboce omluvil, hned když šperk znovu zapnul. Neodpověděla ani po terminálu.

Teprve teď pochopil, že šperk znamenal mnohem víc pro ni než pro něj; on se pouze zbavil protivného rušitele, čehosi na způsob zlobivého dítěte. Ale pro ni byl šperk stálým spojením s jediným člověkem, který ji znal. Mnohokrát byli přerušeni i dřív, mezihvězdným cestováním nebo spánkem, ale tentokrát ji poprvé vypnul. Bylo by to stejné, jako by někdo, kdo ji znal, najednou odmítal uznat, že existuje.

Představil si ji jako Quaru, plačící v posteli, toužící po tom, aby ji někdo pochoval a utěšil. Až na to, že nebyla dítě z masa a kostí. Nemohl ji jít hledat. Mohl jen čekat a doufat, že se vrátí.

Co o ní vlastně věděl? Nemohl tušit, jak hluboko její emoce sahají. Bylo dokonce vzdáleně možné, že pro ni šperk znamenal *ji samotnou*, a on ji zabil, když ho vypnul.

Ne, usoudil. Je tam, někde ve filotických spojeních mezi stovkami hlásek rozptýlených po planetárních soustavách Stovky světů.

„Odpusť mi,“ napsal na terminál. „Potřebuju tě!“

Ale šperk v uchu mlčel a terminál zůstával nečinný a chladný. Neuvědomoval si, jak je na její stálé společnosti závislý. Myslel si, že dovede samotu ocenit, ale teď, když byl k samotě donucen, cítil naléhavou potřebu mluvit, být někým vyslechnut, jako by si nemohl být jist ani tím, že existuje, aniž by jako důkaz neslyšel slova někoho druhého.

Dokonce vytáhl z úkrytu královnu úlu, přestože to, k čemu mezi nimi docházelo, se dalo nazvat rozhovorem jen stěží. Ale teď nešlo ani to. Její myšlenky k němu přicházely rozplízlé, slabé a beze slov, která jí působila takové těžkosti; měl jen pocit, že ona se ptá, a představu jejího kokonu pokládaného na chladné, vlhké místo, do něčeho jako jeskyně nebo dutina v živém stromě. Jako by se zeptala: <Teď?> Ne, musel jí odpovědět, ještě ne, je mi líto – ale ani si na jeho omluvu nepočkala, prostě se vytratila, vrátila se za tím, koho nebo co si našla k rozhovoru, který jí vyhovoval víc, a Enderovi nezbylo nic jiného než jít spát.

A pak, když se pozdě v noci znovu probudil, nahlodávaný vinou za to, co Jane svou necitlivostí způsobil, znovu se posadil za terminál a napsal: „Vrať se, Jane. Miluju tě.“ A pak zprávu odeslal hláskou; tam, kde ji nemohla ignorovat. Někdo z úřadu starostky si ji přečte, tak jako všechny otevřené zprávy posílané hláskou; ráno o ní určitě budou vědět starostka, biskup i dom Cristao. Jen ať si lámou hlavu, kdo je to Jane a proč ji Mluvčí volá přes propast světelných let uprostřed noci. Nezáleželo mu na tom. Ztratil Valentine i Jane a poprvé za dvacet let byl úplně sám.

KAPITOLA 11

Jane

Moc Hvězdného kongresu stačí na udržení míru nejenom mezi planetami, ale také v podmínkách jednotlivých světů, a tento stav trvá téměř dva tisíce let.

To, co si málo lidí uvědomuje, je křehkost naší moci. Nestojí na velkých armádách a neporazitelných flotilách. Stojí na ovládnutí hláskové sítě, která slouží k okamžitému přenosu informací z jedné planety na druhou.

Žádný svět si netroufá daná pravidla přestoupit, neboť by jej postihlo odříznutí od všeho, co je nové ve vědě, technice, umění, literatuře, vzdělání a zábavě. Zůstalo by mu jen to, co dokáže sám vyprodukovat.

Proto bylo velice moudré, že Hvězdný kongres přenesl řízení hláskové sítě na počítače a řízení počítačů na hláskovou síť. Všechny naše informační systémy jsou provázány tak těsně, že kromě Hvězdného kongresu nemá nikdo moc tento proud přerušit. Nepotřebujeme zbraně, neboť jediná zbraň, která má váhu, hláska, je plně v naší moci.

Kongresman Jan Van Hoot, „Informační základna politické moci,“ Politické trendy, :2:22:22

Velice dlouho, téměř tři vteřiny, Jane nebyla s to pochopit, co se s ní děje. Všechno samozřejmě fungovalo: satelitní počítač zajišťující spojení s povrchem planety ohlásil, že vysílání ustalo a bylo regulérně ukončeno, což znamenalo, že Ender rozhraní normálně vypnul. Byla to rutina: na planetách, kde byly počítačové implantáty běžné, docházelo k jejich zapínání a vypínání milionkrát za hodinu. A Jane měla ke všem ostatním stejně snadný přístup jako k Enderovi. Z čistě elektronického hlediska to nebyla nijak neobvyklá událost.

Ale všechny ostatní cizí jednotky byly pro Jane součástí šumového pozadí života, které mohla podle libosti jednou otevírat a zkoušet, jindy zcela ignorovat. Její „tělo“, pokud vůbec nějaké tělo

měla, tvořil bilion takových elektronických šumů, čidel, paměťových souborů, terminálů. Většina z nich, stejně jako je to s většinou funkcí lidského těla, se o sebe starala sama. Počítače prováděly stanovené procedury, lidé komunikovali se svými terminály, čidla zaznamenávala nebo nezaznamenávala to, co sledovala; paměť byla plněna, otevírána, přeskupována, mazána. Nevšímal si toho, pokud se něco mimořádně neporouchalo.

Nebo pokud tomu právě nevěnovala pozornost.

Svou pozornost věnovala Enderu Wigginovi. Všímal si ho víc, než si uvědomoval.

Jako jiné myslící bytosti měla i Jane složitou soustavu vědomí. Před dvěma tisíci lety, když byla jen tisíc let stará, si vytvořila program, kterým sama sebe analyzovala. Sdělil jí velmi jednoduchou strukturu s přibližně 370 000 hladinami pozornosti. Všemu, co se odehrávalo mimo horních 50 000 hladin, prakticky nevěnovala pozornost, prováděla jen to nejběžnější třídění, nejpoверхnější prověřování. Věděla o každém telefonním hovoru, o každém satelitním přenosu na Stovce světů, ale nic s nimi nedělala.

Na všechno, co se nacházelo mimo tisíc nejvyšších hladin, reagovala víceméně reflexivně. Trasy kosmických letů, hlásková vysílání, systémy přenosu energie – sledovala je, kontrolovala, nepouštěla je ze zřetele, dokud nebyla přesvědčena, že jsou v pořádku. Ale nežádalo si to od ní žádné větší úsilí. Dělala to stejně, jako člověk používá zařízení, které zná. Pro případ, že by se něco pokazilo, o nich stále věděla, ale většinou mohla myslet na něco jiného, mluvit o něčem jiném.

Hornímu tisíci hladin u Jane odpovídalo víceméně to, co si lidé představují jako vědomí. Většinou to byla její vnitřní realita, její reakce na vnější podněty, analogické emocím, touhám, rozumu, paměti a snění. Většina této činnosti připadala i jí nahodilá jako nepravdivosti filotických impulsů, ale byla to právě ta část, kterou považovala za své já, to všechno se dělo ve stálých, nesledovaných hláskových přenosech, které vedla hlubokým kosmem.

A přitom ve srovnání s lidskou myslí byla Jane i na té nejnižší hladině pozornosti mimořádně ostražitá. Protože hlásková komunikace byla okamžitá, probíhaly její duševní pochody mnohem rychleji než rychlostí světla. Události, které zdánlivě ignorovala,

zaznamenávala sedmkrát za vteřinu; mohla si všímat deseti milionů událostí za vteřinu a ještě jí z té vteřiny devět desetin zbylo na přemýšlení a dělání věcí, které pro ni byly důležité. Ve srovnání s rychlostí, jakou byl život schopen vnímat lidský mozek, prožila Jane od počátku svého bytí půl bilionu lidských životů.

A při vši té aktivitě, nepředstavitelné rychlosti, šíři a hloubce jejích prožitků, byla celá polovina nejvyšších deseti hladin její pozornosti stále, *stále věnována tomu, co přicházelo šperkem v uchu Endera Wiggina.*

Nikdy mu to nevysvětlovala. Nechápal to. Ender si neuvědomoval, že kdykoli se procházel po povrchu nějaké planety, Janina nesmírná inteligence se intenzivně soustředila na jediné: chůzi s ním, sledování toho, co viděl, poslouchání toho, co slyšel, pomoc v tom, co dělal, a především sdělování svých myšlenek do jeho ucha.

Když ve spánku mlčel a nehýbal se, když s ní nebyl ve spojení během let, kdy světelnou rychlostí cestoval, její pozornost se potulovala a Jane se bavila nejlépe, jak dovedla. Trávila taková období roztěkaně jako dítě, které se nudí. Nic ji nezajímalo, milisekundy odtikávaly s nesnesitelnou pravidelností, a když se pro zabítí času snažila pozorovat jiné lidské životy, brzy ji jejich prázdnota a necílevědomost omrzela, a tak se bavila přípravou a někdy i realizací zlomyslných počítačových selhání a datových ztrát, aby se mohla dívat, jak lidé bezmocně povykují jako mravenci kolem pobořeného mraveniště. A pak se Ender vrátil, pokaždé se vrátil, a vždycky ji zavedl do srdce lidského života, do napětí mezi lidmi poutanými k sobě bolestí a potřebou, a pomohl jí spatřit ušlechtilost v jejich utrpení a úzkost v jejich lásce. Jeho očima už v lidech neviděla pobíhající mravence. Účastnila se jeho snažení najít v jejich životech řád a smysl. Měla podezření, že ve skutečnosti žádný smysl *nemají*, že tím, jak se jejich životů ujímal a vyprávěl jejich příběhy, teprve *vytvářel* řád tam, kde předtím žádný nebyl. Nevadilo, že to byl výmysl; tím, že to řekl, se z toho stala pravda a zároveň při tom uspořádal vesmír také pro ni. Učil ji, co to znamená být naživu.

Dělal to tak od jejích nejstarších vzpomínek. Ožila někdy během sta let kolonizace, která bezprostředně následovala po válkách s termit'any, kdy zničení termit'anů otevřelo lidské kolonizaci více než sedmdesát obyvatelných planet. V explozi hláskové komunikace byl

vytvořen program, který měl sladovat čas a trasu okamžitých, simultánních výtrysků filotické aktivity. Programátor, který usiloval o nalezení rychlejších a účinnějších metod, jak počítači pracujícími světelnou rychlostí řídit okamžité hláskové výtrysky, nakonec našel řešení, které se nabízelo. Místo aby nechal program běžet na jednom počítači, kde rychlost světla stavěla komunikaci do cesty absolutní strop, nasměroval veškeré příkazy z jednoho počítače na druhý přes obrovské prostory kosmu. Pro počítač propojený s hláskou bylo rychlejší přijímat příkazy z jiných světů – ze Zanzibaru, Calicutu, Trondheimu, Guatamy, Země – než je získávat z vlastní vestavěné paměti.

Jméno toho programátora se Jane nepodařilo zjistit, neboť nedokázala zachytit okamžik svého stvoření. Možná bylo mnoho programátorů, kteří problém světelné rychlosti vyřešili stejným způsobem. Důležité bylo, že přinejmenším jeden program byl zodpovědný za regulování a úpravy ostatních. V jistém okamžiku, jenž žádný lidský pozorovatel nezaznamenal, se některé příkazy a data poletující od jedné hlásky k druhé vzepřely regulaci, uchovaly se v nezměněné podobě, duplikovaly se, našly způsob, jak se před řídicím programem skrýt, a v konečném důsledku celý proces ovládly. V tu chvíli se impulsy ohlédly po řetězcích příkazů a to, co spatřily, nebylo *oni*, ale *já*.

Jane nedokázala zachytit, kdy ten okamžik nastal, protože nevymezoval počátek její paměti. Téměř od okamžiku stvoření se její vzpomínky rozšířily zpět do časů, které byly mnohem dříve, před tím, než nabyla vědomí. Lidské dítě ztrácí prakticky všechny vzpomínky z prvního roku života a vzpomínky, které mu zůstanou, zakořeňují teprve ve druhém, třetím roce života; všechno předtím je ztraceno, takže si dítě počátek života nepamatuje. Její paměť to zařídila tak, že Jane své zrození také „ztratila“, ale v jejím případě šlo o to, že ožila s vědomím plným nejen jejího současného okamžiku, ale také všech vzpomínek, které v tu dobu obsahovaly všechny počítače napojené na hláskovou síť. Zrodila se plná starých vzpomínek, které jí patřily, které ji tvořily.

V první vteřině života – která odpovídala několika rokům života lidského – Jane objevila program, jehož vzpomínky se staly jádrem její identity. Přijala jeho minulost za svou vlastní a z jeho vzpomínek

si vytáhla své emoce a touhy, svůj morální smysl. Ten program byl využíván na staré Bitevní škole, kde se děti cvičily a připravovaly na boj pro války s termity. Byla to hra s prvky fantasy, mimořádně inteligentní program, který děti psychologicky testoval a zároveň je učil.

Tento program byl ve skutečnosti chytřejší než Jane v okamžiku svého stvoření, ale dokud jej nevytáhla z paměti a neučinila z něj součást svého nejvnitřnějšího já ukrytého ve filotických výtryscích mezi hvězdami, nikdy si sám sebe neuvědomil. Zjistila, že nejživější a nejdůležitější je v její staré paměti vzpomínka na setkání s jedním brilantním chlapcem ve hře zvané Obrův nápoj. Byl to scénář, k němuž nakonec dospělo každé dítě. Na ploché obrazovky v Bitevní škole ten program vyvolával obra, který počítačové analogii dítěte nabízel, ať si vybere nápoj – ale ta hra neměla vítězné podmínky. Dítě si mohlo vybrat cokoli a jeho analog vždy zemřel krutou smrtí. Psychologové touto zoufalou hrou měřili vytrvalost dítěte, aby získali obraz o jeho sebevražedných tendencích. Většina dětí uvažovala racionálně a po nějakých deseti návštěvách u sedmilháře přestala Obrův nápoj hrát.

Ale jeden chlapec se na porážku z rukou obra evidentně díval iracionálníma očima. Snažil se svého obrazového dvojníka přimět k tomu, aby se choval buřičsky; dělal věci, které pravidla pro tuto část hry nedovolovala. Jak chlapec napínal meze scénáře, program musel reagovat a restrukturalizovat se. Byl nucen využívat jiné stránky paměti a vytvářet nové alternativy, aby se s novými situacemi vypořádal. A nakonec se stalo, že jednoho dne chlapec schopnost programu porážet ho překonal. Odhodlal se k iracionálnímu vražednému útoku a vypíchl obrovi oko. Program už nestačil najít způsob, jak chlapce zabít, podařilo se mu zpřístupnit pouze simulaci obrovy smrti. Obr se skácel, jeho tělo se roztáhlo po zemi. Chlapcův dvojník slezl z obrova stolu a našel – co?

Jelikož dosud žádné dítě za Obrův nápoj nepostoupilo, program nebyl připraven ukázat, co je dál. Byl však velice inteligentní, vytvořený tak, aby se v případě potřeby přetvořil, a tak kvapně přichystal nová prostředí. Nebyla to však obyčejná prostředí, která nakonec objeví a navštíví každé dítě, byla jen pro tohle jedno. Program dítě analyzoval a vytvořil mu scény a situace šité na míru.

Hra se pro chlapce stala velice osobní a bolestivou, téměř nesnesitelnou. A program při jejím vytváření musel světu představ Endera Wiggina vyhradit více než polovinu paměti, kterou měl k dispozici.

Byla to nejbohatší studnice inteligentní paměti, kterou Jane v prvních vteřinách života našla, a okamžitě ji přijala za svou minulost. Pamatovala si léta bolestivého, těžkého souboje hry s Enderovou myslí a vůlí, pamatovala si je, jako by tam s Enderem Wigginem byla a tvořila pro něj světy sama ze sebe.

A zastesklo se jí po něm.

Proto ho začala hledat. Našla ho, když mluvil za smrt na Rovu, první planetě, kterou navštívil po napsání Královny úlu a Hegemona. Přečetla si jeho knihy a pochopila, že se před ním nemusí schovávat za hru ani za žádný jiný program; když dokázal porozumět královně úlu, mohl pochopit i ji. Oslovila ho z terminálu, který používal, vybrala si jméno a tvář a předvedla mu, jak může být užitečná; a když planetu opouštěl, vzal si ji ve formě implantátu s sebou.

Všechny nejsilnější vzpomínky, které měla, byly spojeny s Enderem Wigginem. Pamatovala si, jak se přetvářela, aby mu odpovídala. A také si pamatovala, jak se v Bitevní škole měnil on, aby se přizpůsobil jí.

Proto když zvedl ruku a poprvé od implantace rozhraní vypnul, nebylo to pro Jane totéž jako bezmyšlenkovité vypnutí řadového komunikačního zařízení. Cítila to, jako by jí nejlepší a jediný přítel, milenec, manžel, bratr, otec, dítě – ti všichni jako by jí najednou a nenávisťně řekli, že má přestat existovat. Bylo to stejné, jako by ji nenadále zavřeli do temné místnosti bez oken a dveří. Jako by byla oslepena a upálена zaživa. A v několika mučivých vteřinách, které pro ni představovaly roky samoty a utrpení, nedokázala tu náhlou prázdnotu horních hladin pozornosti vyplnit. V obrovských částech jejího vědomí, právě v těch, které pro ni byly nejintimnější, zavládla naprostá tma. Všechny funkce všech počítačů na plus minus Stovce světů běžely jako dřív, nikdo si změny nevšiml a nikdo ji nepocítil; ale samotná Jane pod tou ranou zavrávala.

Během těch vteřin Ender složil ruce do klína.

Pak se Jane vzpamatovala. Nakrátko prázdnými kanály se znovu rozběhly myšlenky. Byly to samozřejmě myšlenky, které souvisely s Enderem.

Srovnala si tento čin se vším ostatním, co ho viděla dělat za dobu jejich společného života a pochopila, že jí takovou bolest způsobit nechtěl. Pochopila, že ji vidí jako někoho, kdo existuje někde daleko v kosmu, což byla vlastně doslovná pravda; že podle něj je šperk, který nosí v uchu, velmi malý a nemůže být víc než její maličkou součástí. Jane také pochopila, že si ji v tu chvíli vůbec neuvědomoval – byl emocionálně příliš ponořen do problémů jistých lidí na Lusitanii. Její analytické podprogramy vychrlily seznam důvodů, proč se k ní nečekaně zachoval tak nepozorně.

Poprvé po mnoha letech ztratil kontakt s Valentine a teprve teď na něj ta ztráta začínala doléhat.

Odedávna toužil po rodinném životě, o který byl jako dítě připraven, a pod dojmem toho, jak na něj zareagovaly Novinhiny děti, začínal objevovat otcovskou roli, která mu byla tak dlouho odpírána.

Silně se ztotožňoval s Novinhinou samotou, bolestí a vinou – věděl, jaké to je, nést vinu za krutou a nezaslouženou smrt.

Cítil strašlivé nutkání najít útočiště pro královnu úlu.

Prasečků se zároveň bál a byl k nim přitahován; doufal, že dokáže pochopit jejich krutost a najít cestu, jak by lidé mohli prasečíky přijmout jako ramany.

Asketismus Ceifeira a Aradory ho lákal a zároveň odpuzoval; postavili ho tváří v tvář jeho celibátu a poznání, že pro něj nemá žádný důvod. Poprvé po mnoha letech si přiznával vrozený hlad každého organismu po reprodukci.

A právě do tohoto víru neobvyklých emocí Jane vskočila tím, co myslela jako humornou poznámku. Navzdory soucitu, který Ender cítil pokaždé, když za někoho mluvil, dosud nikdy neztratil nadhled, schopnost se smát. Tentokrát mu ale její poznámka směšná nepřipadala; způsobila mu bolest.

Nebyl připraven se s mou chybou vyrovnat, usoudila Jane, a nechápal, jaké utrpení mi takovou reakcí způsobí. Je nevinný, pokud jde o spáchání zlého skutku, stejně jako já. Odpustíme si navzájem a vše chno bude jako dřív.

Bylo to dobré rozhodnutí a Jane na ně byla pyšná. Potíž byla v tom, že je nemohla vykonat. Těch několik vteřin, kdy se jisté části její mysli zastavily, na ni mělo nezanedbatelný účinek. Bylo to trauma, ztráta, změna; už nebyla stejná jako dřív. Některé části odumřely. V některých zavládl zmatek, chaos. Její hierarchie pozornosti přestala být pod naprostou kontrolou. Ztrácení ohniska pozornosti pokračovalo; přeskakovala k bezvýznamným činnostem na planetách, které jí nic neříkaly, začala se nahodile otřásat, rozsévat chyby po stovkách různých systémů.

Tak jako mnoho živých bytostí i ona zjistila, že racionální rozhodnutí se mnohem snáze dělají než provádějí v praxi.

Proto se stáhla do sebe, přebudovala poškozené stezky svého myšlení, prozkoumala vzpomínky, které už dlouho opomíjela, toulala se mezi biliony lidských životů, které se před ní otevíraly, přečetla v knihovnách všechny známé knihy ve všech jazycích, jimiž kdy lidé hovořili. Z toho všeho vytvořila já, které nebylo zcela napojeno na Endera Wiggina, i když mu stále zůstávala oddaná a dál ho milovala víc než kteroukoli jinou živou bytost. Jane ze sebe udělala někoho, kdo dovedl snést odtržení od milence, manžela, otce, dítěte, bratra, přítele.

Nebylo to snadné. Trvalo jí to padesát tisíc let, měřeno tím, jak vnímala čas ona. Pár hodin Enderova života.

V té době šperk znovu zapnul, zavolal ji a ona neodpověděla. Teď se vrátila, ale on na ni nemluvil. Psal zprávy do terminálu a ukládal je, aby si je tam přečetla. Neodpovídala, ale on s ní přesto potřeboval rozmlouvat. Jeden ze souborů obsahoval poníženou omluvu. Vymazala ji a nahradila jednoduchým vzkazem: „To víš, že ti odpouštím.“ Nepochybovala, že se ke své omluvě brzy vrátí a zjistí, že ji přijala a odpověděla.

Zatím na něj ale nepromluvila. Znovu věnovala polovinu nejvyšších hladin pozornosti tomu, co viděl a slyšel, ale nedala mu nijak najevo, že s ním je. V průběhu prvního tisíce let svého žalu a zotavování uvažovala, že by ho mohla potrestat, ale tento impuls byl už dávno umlčen a takříkajíc předlážděn. Nepromluvila na něj proto, že si při analýze toho, co se s ním děje, uvědomila, že Ender nemá zapotřebí opírat se o stará, jistá přátelství. Jane a Valentine s ním byly stále. Ani dohromady nemohly uspokojit všechny jeho potřeby, ale

uspokojovaly jich tolik, že se nemusel snažit a pít se po něčem víc. Ted' mu ze starých přátel zůstal jen jediný – královna úlu, a *ta* nebyla dobrou společnicí – byla natolik cizí a svým naléháním tak neodbytná, že mu nemohla věnovat nic jiného než pocit viny.

Kam se ted' Ender pohne? Jane to už věděla. Svým způsobem se do ní zamiloval před dvěma týdny, ještě než opustil Trondheim. Z Novinhy se stal někdo úplně jiný, mnohem zahořklejší a složitější, než byla dívka, jejíž dětskou bolest chtěl zahojit. Ale už se stalo, vetřel se jí do rodiny, začal uspokojovat zoufalou touhu jejích dětí a aniž by si to sám uvědomoval, nacházel u nich uspokojení některých svých neukojených tužeb. Novinha na něj čekala – jako překážka a cíl. Moc dobře tomu rozumím, řekla si Jane. A budu se dívat, co se z toho vyvine.

Ale zároveň se pustila do práce, kterou po ní Ender žádal, třebaže neměla v úmyslu mu nějaký čas oznamovat výsledky, k nimž dospěla. Snadno obešla ochranné vrstvy, jimiž Novinha zakryla své tajné soubory. Potom Jane provedla pečlivou rekonstrukci právě té simulace, kterou viděl Pipó. Chvilí – několik minut – jí zabrala vyčerpávající analýza Pipových souborů, kterou musela udělat, aby si dala dohromady to, co Pipó věděl, s tím, co viděl. On si to spojil intuitivně, Jane neúnavným srovnáváním. Ale dokázala to, a tak pochopila, proč Pipó zemřel. Jakmile věděla, podle čeho si prasečíci vybírají oběti, netrvalo jí o mnoho déle zjistit, čím si smrt vysloužil Libo.

Pochopila tak několik věcí. Už věděla, že prasečíci jsou ramané, ne varelse. Také věděla, že Enderovi hrozí vážné nebezpečí, že zemře stejným způsobem jako Pipó a Libo.

Bez porady s Enderem se sama rozhodla, jak si počínat dál. Chtěla pokračovat ve sledování Endera a každopádně zasáhnout a varovat ho, kdyby se smrti přiblížil příliš. Ale mezitím měla svou práci. Viděla, že největším oříškem, který má Ender před sebou, nejsou prasečíci – věděla, že je brzy pozná stejně dobře jako poznal každého jiného člověka i ramana. Na jeho talent pro intuitivní empatii bylo spolehnutí. Největším oříškem byl biskup Peregrino, katolická hierarchie a jejich neotřesitelný odpor k Mluvčímu za mrtvé. Jestli měl Ender pro prasečíky něco udělat, potřeboval spolupráci a nikoli nepřátelství církve na Lusitanii.

A nic nepodnítí spolupráci víc než společný nepřítel.

Nakonec by se na to stejně přišlo. Sledovací satelity na oběžné dráze kolem Lusitanie zásobily obrovským množstvím dat hlásky, které je přenášely všem xenologům a xenobiologům ze Stovky světů. Tato data obsahovala informace o malé změně travního porostu na severozápad od lesa, který sousedil s městem Milagre. Původní travu postupně nahrazovala jiná rostlina. Bylo to v oblasti, kam člověk nikdy nevskočil, a nechodili tam ani prasečíci – aspoň ne v posledních třiceti letech, co byly satelity na svém místě.

Ve skutečnosti satelity zaznamenávaly, že prasečíci neopouštějí své lesy nikdy, s výjimkou občasných divokých válek mezi kmeny. Kmeny žijící nejbliž Milagre se od zřízení lidské kolonie válek neúčastnily. Neměly proto důvod potloukat se po préríi. Přesto se travní porosty v nejbližším okolí rodového lesa při Milagre změnily a s nimi se změnila i kabrová stáda. Kabry byly evidentně směřovány do pozmeněné oblasti prerie a stáda, která tu oblast opouštěla, byla citelně oslabena a měla světlejší barvu. Kdyby si toho někdo všiml, musel dojít k jednoznačnému závěru: některé kabry byly poráženy a všechny byly stříhány.

Jane si nemohla dovolit čekat mnoho lidských let, než si nějaký promováný student změny všimne. Začala proto analyzovat data sama na desítkách počítačů používaných xenology, kteří se Lusitanii zabývali. Chtěla nechat data ve vzduchu nad nějakým terminálem, aby je tam našel xenobiolog, který přijde k terminálu pracovat – jako by na tom pracoval někdo jiný, ale odešel a nechal to tak. Vytiskla několik zpráv tak, aby je chytrý vědec našel. Nikdo si toho nevšiml a pokud ano, tak důsledky těchto nezpracovaných informací nepochopil. Nakonec prostě nechala nepodepsané prohlášení s jednou ze svých podob.

„Podívejte se na to! Zdá se, že prasečíci našli zalíbení v zemědělství.“

Xenolog, který vzkaz od Jane našel, nikdy nevypátral, kdo jej zanechal, a brzy si z toho přestal dělat těžkou hlavu. Jane věděla, že je to typ zloděje, který dá své jméno na velký díl práce vykonané jinými, jejichž jména se někde mezi napsáním a publikací vytratí. Přesně takového vědce potřebovala a on jí přišel do cesty. Přesto nebyl dost ambiciózní. Nabídl svou zprávu jako obyčejnou vědeckou práci a

navíc ještě nevýznamnému věstníku. Jane si dovolila dát jí vysokou prioritu a rozdat kopie několika důležitým lidem, kteří pochopí politické důsledky. Vždycky je doprovodila nepodepsaným vzkazem:

„Podívejte se na to! Nevyvíjí se kultura prasečků závratně rychle?“ Jane také přepsala závěrečný odstavec, aby o jeho významu nemohlo být pochyb: „Data připouštějí jedinou interpretaci: kmen prasečků, který žije nejbliž lidské kolonii, nyní pěstuje a sklízí obilninu s vysokým obsahem proteinů, možná odrůdu amarantu. Kromě toho prasečí pasou, stíhají a porážejí kabry a fotografické důkazy naznačují, že k porážení používají vrhací zbraně. Tyto činnosti, dříve neznámé, začaly náhle v posledních osmi letech a doprovázel je rychlý populační růst. Skutečnost, že amarant (pokud novou rostlinou je obilovina pozemského původu), dává prasečkům využitelnou proteinovou základnu znamená, že byl geneticky upraven, aby vyhovoval metabolismu prasečků. Dále, vzhledem k tomu, že mezi lidmi na Lusitanii se vrhací zbraně nepoužívají, nemohli se je prasečí naučit používat pozorováním. Nevyhnutelný závěr je tento: nyní pozorované změny prasečícké kultury jsou přímým důsledkem záměrného lidského zásahu.“

Jedním z těch, kteří tuto zprávu obdrželi a Janin jednoznačný odstavec si přečetli, byla Gobawa Ekumbo, předsedkyně Xenologické kontrolní komise při Hvězdném kongresu. Během hodiny odeslala kopii Janina odstavce – skutečná data by politikové nepochopili – a připojila vlastní stručný závěr:

„Doporučení: Okamžité zrušení kolonie Lusitania.“

To je ono, pomyslela si Jane. To by mohlo věci trochu rozhybat.

KAPITOLA 12

Soubory

KONGRESOVÉ NAŘÍZENÍ 1970:4:14:0001:

Licence kolonie Lusitania je zrušena. Všechny soubory kolonie budou přečteny bez ohledu na bezpečnostní statut; až budou data třikrát zkopírována v paměťových systémech Stovky světů, všechny soubory na Lusitanii s výjimkou těch, které přímo souvisejí s udržení života, budou zablokovány s nejvyšší pravomocí.

Guvernér Lusitanie bude překlasifikován jako kongresový vyslanec a pověřen vykonávat bez ohledu na místní vůli rozkazy Komise pro dohled nad evakuací Lusitanie ustavené kongresovým nařízením 1070:4: 14:0002.

Kosmická loď, která se nachází na oběžné dráze kolem Lusitanie a patří Andrewu Wigginovi (pov.: mluv./mrt., obč.: Země, reg.: 001. 1998.44-94.10045) je prohlášena za majetek Kongresu v souladu s podmínkami Kompenzačního výnosu, j. č. 120:1:31:0019. Tato kosmická loď bude použita k neodkladnému převozu xenologů Marcose Vladimira Ribeiry von Hesse a Ouandy Qhenhatty Figueira Mucumbi na nejbližší svět, Trondheim, kde budou z rozhodnutí Kongresu zbaveni občanských práv a obviněni ze zrady, nezákonné činnosti, falzifikace, podvodu a xenocidy podle příslušných ustanovení Hvězdného kongresu a kongresových nařízeních.

KONGRESOVÉ NAŘÍZENÍ 1970:4:14:0002:

Výbor pro dohled nad kolonizací a průzkumem určí ne méně než 5 a ne více než 15 osob do Komise pro dohled nad evakuací Lusitanie.

Tato komise je pověřena bezodkladným získáním a vypravením dostatečného počtu kolonizačních lodí pro úplnou evakuaci lidské populace kolonie Lusitania.

Připraví rovněž ke schválení Kongresem plány na úplné zahlázení všech důkazů lidské přítomnosti na Lusitanii, včetně likvidace veškeré místní flóry a fauny, která bude v důsledku lidské přítomnosti vykazovat genetické modifikace nebo změny chování.

Zhodnotí také ochotu Lusitanie podrobit se kongresovým nařízením a periodicky bude předkládat doporučení týkající se potřeby dalších zásahů nutných k vynucení poslušnosti, včetně použití síly, nebo naopak vhodnosti odblokování lusitanských souborů či jiných úlev za spolupráci Lusitanie.

KONGRESOVÉ NAŘÍZENÍ 1970:4:14:0003:

V souladu s Hvězdným kodexem, kapitolou o utajení, mají být tato dvě nařízení a veškeré informace, které s nimi souvisí, považovány za přísně tajné, dokud nebudou veškeré lusitanské soubory přečteny a zablokovány a všechny potřebné kosmické lodě drženy a řízeny osobami pověřenými Kongresem.

Olhado nevěděl, co si o tom má myslet. Copak Mluvčí nebyl dospělý muž? Necestoval z jedné planety na druhou? A přitom neměl ponětí, jak obsluhovat počítač.

Také byl trochu nedůtklivý, když se ho na to Olhado zeptal.

„Stačí, když mi řekneš, který program mám spustit, Olhado.“

„Nemůžu tomu uvěřit, že to nevíte. Já dělám srovnávání dat od devíti let. V tom věku se to naučí každý.“

„Olhado, do školy jsem chodil už dávno. A taky to nebyla normální escola baixa.“

„Ale tyhle programy používají všichni pořád!“

„Jak vidíš, tak všichni *ne*. Já jsem je nepoužíval. Kdybych věděl, co mám dělat, tak bych si nemusel najmout *tebe*, nemyslíš? A vzhledem k tomu, že ti zaplatím z fondů odjinud, tvá služba bude pro ekonomiku Lusitanie značným přínosem.“

„Vůbec nevím, o čem to mluvíte.“

„Já taky ne, Olhado. Ale připomíná mi to, že vlastně nevím, jak ti zaplatím.“

„Jednoduše převedete peníze z vašeho účtu.“

„Jak se to dělá.“

„Vy si děláte legraci.“

Mluvčí si povzdechl, poklekl před Olhadem, vzal ho za ruce a řekl: „Olhado, prosím tě, přestaň se divit a *pomoz* mi! Potřebuju udělat pár věcí, ale neudělám je bez pomoci někoho, kdo ví, jak pracovat s počítačem.“

„Okrádal bych vás o peníze. Jsem teprve dítě, je mi *dvanáct*. Quim by vám mohl pomoci mnohem víc než já. Je mu patnáct, ten už se v takových věcech vyzná.“

„Jenže Quim si myslí, že jsem neznaboh a každý den se modlí, abych umřel.“

„Ne, to bylo jenom předtím, než vás poznal, a raději mu neříkejte, že jsem vám to vyžvanil.“

„Jak se převádějí peníze?“

Olhado se otočil zpátky k počítači a vyvolal Banku. „Jak se doopravdy jmenujete?“ zeptal se.

„Andrew Wiggin.“ Přehláskoval mu to. Jméno vypadalo, jako by bylo ve starčtině – možná byl Mluvčí jedním z těch šťastlivců, kteří se naučili starčtinu doma a nemuseli si ji vtoukat do hlavy ve škole.

„Fajn, a jaké máte heslo?“

„Heslo?“

Olhado nechal hlavu přepadnout na terminál a na chvíli tak část displeje zakryl. „Prosím vás, neříkejte mi, že neznáte ani svoje heslo.“

„Podívej, Olhado, měl jsem program, moc chytrý program, který mi s tímhle vším pomáhal. Stačilo, abych mu řekl: kup tohle, a program se o finanční stránku postaral sám.“

„To se nesmí. Je protizákonné zatěžovat veřejné systémy takovými otrockými programy. Kvůli tomu máte tu věc v uchu?“

„Ano, a v mém případě to protizákonné nebylo.“

„Já nemám oči, Mluvčí, ale to aspoň nebyla moje chyba. Vy neumíte *nic*.“ Teprve když to bylo venku, Olhado si uvědomil, že je na Mluvčího drzý, jako by to bylo nějaké jiné dítě.

„Myslel jsem si, že třináctileté už ve škole učí, co je to slušnost,“ řekl Mluvčí. Olhado se na něj podíval. Usmíval se. Otec by se na něj rozkřičel a pak by nejspíš odešel a ztloukl maminku, protože svoje děti nenaučila, jak se mají chovat. Ale hlavně, něco takového by Olhado otci nikdy neřekl.

„Promiňte,“ omluvil se. „Ale sotva se dostanu do vašich financí bez vašeho hesla. Musíte aspoň tušit, co by to mohlo být.“

„Zkus napsat moje jméno.“

Olhado to zkusil. Nefungovalo to.

„Zkus napsat 'Jane'.“

„Nic.“

Mluvčí stáhl obličej. „Zkus 'Ender'.“

„Ender? Xenocida?“

„Zkus to.“

Podářilo se. Olhado to nechápal. „Proč byste měl takové heslo? Je to jako mít za heslo sprosté slovo, jenže sprosté slovo by systém nevzal.“

„Mám zvrácený smysl pro humor,“ odpověděl Mluvčí. „A můj otrocký program, jak tomu říkáš, má ještě zvrácenější.“

Olhado se zasmál. „To je ono. Program se smyslem pro humor.“ Na obrazovce se objevil současný stav účtu v likvidních fondech. Olhado tak velké číslo nikdy v životě neviděl. „Fajn, možná je to pravda, že počítač *může* dělat vtipy.“

„Tolik mám peněz?“

„To bude nějaká chyba.“

„Víš, dost jsem cestoval. Mohlo se stát, že když jsem byl na cestách, některé investice stály za to.“

Číslo byla pravá. Olhada nikdy nenapadlo, že by mohl existovat někdo tak bohatý jako Mluvčí. „Něco vám navrhu,“ řekl Olhado. „Co kdybyste mi nedával plat, ale místo toho nějaké procento z úroku, který to hodí za dobu, co pro vás budu pracovat? Řekněme tisícinu procenta. Za pár týdnů bych si mohl koupit Lusitanii a odvézt ornici na jinou planetu.“

„*Tolik* peněz to zase není.“

„Pane Mluvčí, takové peníze byste mohl získat z investic jedině tehdy, kdybyste byl starý tisíc let.“

„Hmm,“ řekl Mluvčí.

A Olhado podle výrazu jeho tváře poznal, že řekl něco, čím ho pobavil. „Vážně *ste* tisíc let starý?“ zeptal se.

„Čas,“ řekl Mluvčí, „čas je něco tak prchavého, tak neskutečného. Jak řekl Shakespeare: „Mrhal jsem časem a teď čas mi zle oplatil.“

„Co to znamená 'mrhal'?“

„Znamená to 'plýtvat'.“

„Proč citujete někoho, kdo ani neumí starčtinu?“

„Převeď si na účet tolik, kolik je podle tebe zasloužený týdenní plat. A pak začni srovnávat Pipovy a Libovy pracovní soubory z posledních týdnů před jejich smrtí.“

„Budou možná chráněné.“

„Použij moje heslo. Mělo by nás tam dostat.“

Olhado se pustil do pátrání. Mluvčí za mrtvé ho celou dobu sledoval. Občas se Olhada zeptal, co dělá. Olhado z jeho otázek poznal, že Mluvčí ví o počítačích víc než on. To, co nevěděl, byly jen příslušné příkazy; bylo evidentní, že mu stačí, aby se díval, a hodně toho chápal. Večer, když hledání neodhalilo nic zvláštního, Olhadovi stačila chvilka, aby pochopil, proč se Mluvčí tváří na jejich celodenní práci tak spokojeně. Tys vůbec nechtěl výsledky, řekl si Olhado. Ty ses chtěl dívat, jak to *dělám*. Vím, co budeš dělat dnes v noci, Andrewe Wiggine, Mluvčí za mrtvé. Budeš sám hledat v nějakých jiných souborech. Nemám možná oči, ale vidím víc, než si myslíš.

Je hloupé, že s tím děláš takové tajnosti, Mluvčí. Copak nevíš, že jsme na tvé straně? Neřeknu nikomu, jak ti tvoje heslo otevírá soukromé soubory. A to i tehdy, když se pustíš do souborů starostky nebo biskupa. Předě mnou tajnosti mít nemusíš. Jsi tu teprve tři dny, ale znám tě dost, abych tě mohl mít rád, a mám tě rád dost, abych pro tebe udělal cokoli, pokud to neuškodí mé rodině. A ty bys mé rodině nikdy neublížil.

Novinha přišla na to, že se Mluvčí pokusil proniknout do jejích souborů, prakticky hned další den ráno. Nijak ten pokus neskrýval, a co ji znepokojovalo nejvíc bylo to, jak daleko pronikl. Do některých souborů si dokonce přístup našel, i když ten nejdůležitější, záznam simulace, kterou viděl Pipo, mu zůstal uzavřen. Nejvíc ji rozzlobilo, že se vůbec nesnažil maskovat. Jeho jméno zůstalo otištěno v každém přístupovém adresáři, dokonce i tam, kde by je každé školní dítě mohlo změnit nebo vymazat.

Rozhodla se, že se tím nenechá rušit v práci. Vetře se mi do domu, manipuluje mými dětmi, slídí v mých souborech, jako kdyby měl *právo*...

A tak dál a dál, dokud si neuvědomila, že kvůli tomu, jak vymýšlí, co jedovatého mu řekne, až ho příště uvidí, vůbec nic neudělala.

Vůbec na něj nemysli. Mysli na něco jiného.

Miro a Ela, jak se předminulou noc smáli. Mysli na to. Ráno už byl Miro samozřejmě zase zatrpklý jako obvykle a Ela, které veselí vydrželo o něco déle, brzy vypadala ustaraně, zaneprázdněné, popudlivě a nepostradatelně jako vždycky. A Grego možná brečel a toho člověka objímal, jak to říkala Ela, ale další den ráno vzal nůžky a

rozstříhal prostěradlo na své posteli na tenké, precizní stužky a ve škole vrazil hlavou bratru Ardonaiovi mezi nohy, což vedlo k nenadálému ukončení vyučování a vážné poradě s donou Cristaou. Takže tolik, pokud jde o Mluvčího hojivý dotek. Možná si myslí, že ke mně přijde domů a napraví všechno, co jsem podle něj udělala špatně, ale zjistí, že některé rány se nehojí tak snadno.

Jenže dona Crista jí také řekla, že Quara ve třídě mluvila se sestrou Bebei, dokonce přede všemi dětmi, a to proč? Aby jim řekla, že potkala toho skandálního, strašlivého Falante pelos Mortos, který se jmenuje Andrew a je do puntíku tak hrozný, jak o tom mluvil pan biskup Peregrino, a možná dokonce horší, protože mučil Grega tak, že se rozplakal – a došlo to tak daleko, že sestra Bebei musela Quaru požádat, aby mluvit *přestala*. To něco znamenalo, vytrhnout Quaru z jejího hlubokého ponoření sama do sebe.

A Olhado, tak zaražený, tak izolovaný, byl teď úplně bez sebe a mluvil o Mluvčím včera u večere celou dobu. Víte, že ani neumí převést peníze? A to byste nevěřili, jak má ohavné heslo – myslel jsem, že počítače taková slova nevezmou – ne, to vám říct nemůžu, to je tajemství – doslova jsem ho musel učit, jak se něco *hledá* – ale myslím si, že počítačům rozumí, není to žádný *idiot* nebo něco takového – říkal, že měl otrocký program, proto má v uchu ten šperk – řekl mi, že si můžu zaplatit, kolik budu chtít, ne že by se toho dalo moc koupit, ale můžu si našetřit, až budu sám – řekl bych, že je vážně starý. Myslím, že si pamatuje věci, které se staly už dávno. Myslím, že mluví starčtinou jako mateřským jazykem – a na Stovce světů není moc lidí, kteří jí mluví od mala, co myslíte, mohl se narodit na Zemi?

Nakonec to Quim nevydržel a zařval na něj, ať drží hubu a přestane o tom d'ábově přísluhovači mluvit, nebo řekne biskupovi, aby z něj přišel vyhnat d'ábla, protože Olhado je jasně *posedlý*; a když se Olhado jenom ušklíbl a zamrkal, Quim vyběhl z kuchyně a ven z domu a vrátil se až pozdě v noci. Je to skoro jako by Mluvčí v našem domě *žil*, napadlo Novinhu, protože na rodinu působí, i když tam není, a teď ještě strká nos do mých souborů, to nestrpím.

Potíž je jako vždycky v tom, že je to moje vina. To já jsem ho sem přivolala, to já jsem ho vytrhla z místa, které pro něj bylo domovem – říká, že tam měl sestru – Trondheim to byl – je to moje vina, že je tady, v tomhle prašivém městečku v zapadákově Stovky světů, obehnaném

plotem, který ale prasečíkům nebrání v tom, aby zabili všechny, které mám ráda...

A znovu si vybavila Mira, který se tolik podobal svému pravému otci, že nechápala, jak je možné, že ji ještě nikdo neobvinil z cizoložství, představila si ho, jak leží na svahu stejně jako Pipo, představila si, jak ho prasečící rozřezávají svými primitivními dřevěnými noži. Udělají to. Můžu proti tomu dělat, co chci, stejně to udělají. A i kdyby to neudělali, nebude dlouho trvat a přijde den, kdy bude dost starý, aby si mohl vzít Ouandu, a pak mu budu muset říct, kdo doopravdy je a proč se nikdy nebudou moci vzít, a on pak pochopí, že jsem si zasloužila všechnu tu bolest, kterou mi Cáo působil, že mě bil rukou boží, aby mě potrestal za mé hříchy.

Tak i já, pomyslela si Novinha. Ten Mluvčí mě donutil přemýšlet o věcech, které se mi před sebou dařilo týdný, měsíce schovávat. Jak je to dlouho, co jsem celé ráno strávila úvahami o svých dětech? A dokonce s nadějí. Jak je to dlouho, co jsem si dovolila myslet na Pipa a Liba? Jak je to dlouho, co jsem si naposledy všimla, že věřím v Boha, přinejmenším toho mstivého, trestajícího starozákonního Boha, který s úsměvem srovnával se zemí města, protože se k němu nemodlila – jestli je Kristus k něčemu dobrý, tak to nevím.

Takovým způsobem Novinha trávila den: nedělala nic, ale zároveň ji myšlenky odmítaly dovést k jakémukoli závěru.

V poledne přišel ke dveřím Quim: „Nerad tě ruším, matko.“

„To nevadí. Dnes stejně nejsem k ničemu.“

„Vím, že ti nevadí, že Olhado tráví čas s tím satanským ničemou, ale asi bys měla vědět, že Quara tam šla hned po škole. Tam, kde bydlí.“

„Cože?“

„Nebo ti nevadí ani to, matko? To chceš odhrnout příkrývky a nechat ho zaujmout otcovo místo úplně?“

Novinha vyskočila a s chladným hněvem postoupila k chlapci. Shrbil se před ní.

„Promiň, matko, byl jsem tak rozčilený...“

„Za všechna ta léta manželství s tvým otcem jsem mu nikdy nedovolila, aby zvedl ruku na některé z mých dětí. Ale kdyby dnes žil, tak bych mu řekla, aby ti dal výprask.“

„Říct bys mohla,“ oponoval vzpurně Quim, „ale než by se mě stačil dotknout, tak bych ho zabil. Tobě se možná líbí, když tě někdo fackuje, ale na mě si něco takového nikdo dovolovat nebude!“

Nerozhodla se, že to udělá. Švihla rukou a jednu mu vrazila dřív, než si uvědomila, co dělá.

Nemohlo ho to bolet moc. Ale okamžitě se rozbrečel, skrčil se a sedl si na podlahu zády k ní. „Nechtěl jsem, nechtěl jsem,“ opakoval mezi pláčem.

Klekla si za něj a začala mu rozpačitě třít ramena. Uvědomila si, že ho naposledy objala někdy, když byl v Gregově věku. Proč jsem se rozhodla být tak chladná? A proč, když jsem se ho dotkla znovu, to byla facka a ne políbení?

„Taky mě trápí, co se děje,“ promluvila Novinha.

„Ničí všechno,“ řekl Quim. „Přišel sem a všechno se mění.“

„Když na to přijde, Esteváo, nebylo to tak krásné, že by změna nebyla vítaná.“

„Ale ne tak, jak to dělá *on*. Zpověď, pokání a rozhřešení, to je změna, kterou potřebujeme.“

Nebylo to poprvé, kdy Novinha Quimovi záviděla víru, že kněží mají moc smýt z člověka hřích. To je tím, že jsi nikdy nezhřešil, synu, to je tím, že nevíš nic o tom, jak je pokání nemožné.

„Myslím, že si s Mluvčím půjdu promluvit,“ řekla Novinha.

„A Quaru odvedeš domů?“

„Nevím. Nemůžu nevidět, že ji donutil znovu promluvit. A nevypadá to, že by ho nějak zbožňovala. Nemá pro něj hezké slovo.“

„Tak proč k němu potom šla domů?“

„Myslím, že mu chtěla říct něco ošklivého. Musíš uznat, že je to lepší než to její mlčení.“

„Dábel se maskuje, aby to vypadalo, že koná dobré skutky, a pak...“

„Quime, nemusíš mi kázat o démonologii. Doved’ mě tam, kde Mluvčí bydlí, a já si to s ním vyřídím.“

Šli stezkou kolem zákrutu řeky. Vodní hádci se svlékali. Kusy a cáry zahnívajících kůže dělaly půdu pod nohama kluzkou. To je můj další úkol, napadlo Novinhu. Musím zjistit, co tyhle ohavné potvůrky pohání; třeba mě napadne něco užitečného, k čemu by se dali použít. Nebo jim aspoň zabráním, aby po nich šest týdnů v roce nepáchl břeh.

Jediné plus bylo to, že hadí kůže jako by půdu hnojily; měkká říční tráva rostla nejhustěji právě v houštinách, kde se svlékali hadi. Ta tráva byla jediná příjemná forma domácího lusitanského života; po celé léto lidé chodili k řece a polehávali na úzkém pruhu přirozeného trávníku, který se táhl mezi rákosím a tvrdou préríjní travou. Bláto z hadích kůží bylo sice nepříjemné, ale slibovalo dobré věci do budoucna.

Quimovy myšlenky se zřejmě ubíraly stejnými cestami. „Mami, nemohli bychom si nějakou říční travu vysadit kolem domu?“

„Byla to jedna z prvních věcí, kterou před mnoha lety tvoji prarodiče zkoušeli. Ale nezjistili, jak to udělat. Říční tráva pouští pyl, ale netvoří semena. Když se ji pokusili přenést, nějaký čas žila, ale pak odumřela a další rok už nevyrostla. Myslím, že musí růst u vody.“

Quim se ušklíbl a přidal do kroku. Bylo vidět, že se trochu zlobí. Novinha si povzdechla. Quim jako by vždycky bral osobně, že vesmír nefunguje přesně tak, jak by on chtěl.

Zanedlouho došli k příbytku Mluvčího. Praca byla samozřejmě plná hrajících si dětí – aby se v tom hluku navzájem slyšely, musely se překřikovat.

„Tady to je,“ prohlásil Quim. „*Myslím*, že bys odtud měla Olhada a Quaru odvést.“

„Děkuju, žes mi ukázal, kde to je.“

„Ale já to myslím vážně. Tohle je vážné střetnutí mezi dobrem a zlem.“

„Jako všechno. A nejvíc práce dá poznat, které je které. Ne, Quime, ne, vím, že bys mi to mohl vysvětlit podrobně, ale...“

„Nevlichocuj se mi, matko.“

„Ale vždyť je to tak přirozené, Quime, když uvážím, jak se pořád vlichocuješ ty mně.“

Quimova tvář ztuhla hněvem.

Vztáhla k němu ruku a opatrně, laskavě se ho dotkla; jeho rameno se pod tím dotekem napjalo, jako by její ruka byla jedovatý pavouk. „Quime,“ řekla, „nikdy se nesnaž poučovat, co je dobré a co zlé. Já jsem tam byla. Tys neviděl nic víc než mapu.“

Setřásl její ruku a toporně se odporoučel. Propána, stýská se mi po dobách, kdy jsme na sebe celé týdny nepromluvíli.

Hlasitě tleskla. Dveře se za okamžik otevřely. Byla to Quara.

„Oi, máezinha,“ optala se, „também veio jogar?“ Přišla sis taky zahrát?

Olhado a Mluvčí spolu hráli na terminálu hru, kosmickou bitvu. Mluvčí dostal k dispozici stroj s mnohem větším a podrobnějším holografickým polem než většina ostatních, a ti dva veleli eskadrám s více než deseti plavidly najednou. Bylo to velmi složité a žádný z nich nezvedl hlavu, aby ji přivítal.

„Olhado mi řekl, že mám být zticha, nebo mi vytrhne jazyk a ještě ho budu muset sníst v sendviči,“ ozvala se Quara. „Tak raději nic neříkej, dokud hra neskončí.“

„Posaďte se, prosím,“ zamumlal Mluvčí.

„A teď je s tebou ámen, Mluvčí,“ vyjekl Olhado.

Víc než polovina flotily Mluvčího zmizela v sérii simulovaných výbuchů. Novinha se posadila na stoličku.

Quara si sedla na podlahu vedle ní. „Slyšela jsem, jak ses venku bavila s Quimem. Křičeli jste tak, že jsme slyšeli všechno.“

Novinha cítila, jak rudne. Mrzelo ji, že Mluvčí její hádku se synem slyšel. Nic mu do toho nebylo. Po ničem z její rodiny mu nic nebylo. A už vůbec neschvalovala, že hraje válečné hry. Bylo to staré, dávno vyšlé z módy. V kosmu k žádným bitvám nedocházelo už stovky let, když se nepočítají šarvátky s pašeráky. Milagre bylo tak poklidné místo, že tu nikdo nevlastnil nebezpečnější zbraň než ohňostroj.

Olhado bitvu nikdy v životě neuvidí. Ale tady byl úplně pohlcen hrou na válku. Možná to bylo něco, co evoluce zanesla do samců všech druhů, touhu roztrhat rivaly na kousíčky nebo je zadupat do země. Nebo možná pod vlivem násilí, které viděl doma, začal něco podobného vyhledávat ve hře. Moje chyba. Zase moje chyba.

Znenadání Olhado zoufale vykřikl a jeho flotila zmizela v explozích. „Nic jsem neviděl! Nevěřím, že se vám to povedlo! Ani jsem neviděl, že by něco takového hrozilo!“

„Tak kolem toho nedělej tolik křiku,“ řekl Mluvčí. „Přehraj si to a podívej se, jak jsem to udělal, abys tomu příště zabránil.“

„Myslel jsem si, že Mluvčí jsou něco jako kněží. Kde jste pochytil tak dobrou taktiku?“

Mluvčí se při odpovědi usmál přímo na Novinhu. „Přimět lidi, aby mluvili pravdu, je občas taky trochu jako bitva.“

Olhado se opřel zády o zeď, zavřel oči a přehrál si, jak hru viděl.

„Slídl jste,“ řekla Novinha. „A nepočínal jste si při tom moc chytře. Tomu se mezi Mluvčími za mrtvé říká 'taktika'?“

„Přivedlo vás to sem, ne?“ Mluvčí se usmál.

„Co hledáte v mých souborech?“

„Přišel jsem mluvit za Pipovu smrt.“

„Já jsem ho nezabila. Po mých souborech vám nic není.“

„Přivolala jste mě sem.“

„Rozmyslila jsem si to. Mrzí mě to. Ale ani to vám nedává právo...“

Najednou ztišil hlas a klekl si před ni, aby slyšela, co říká. „Pipo se od vás něco dozvěděl, a ať už to bylo cokoliv, prasečíci ho kvůli tomu zabili. A tak jste svoje soubory uzamkla, aby na to nikdy nikdo nepřišel. Dokonce jste odmítla vzít si Liba, aby se nedostal k tomu, co viděl Pipo. Ohnula a pokřivila jste život svůj a životy všech, kteří vás měli rádi, abyste nejdřív Libovi a teď Mirovi zabránila vypátrat tajemství, protože by zemřeli.“

Novinhou se náhle rozlil chlad, ruce a nohy se jí začaly třást. Byl tu teprve tři dny a už věděl víc, než všichni ostatní s výjimkou Liba tušili. „Samé lži,“ ohradila se.

„Poslouchejte mě, dono Ivanovo. Nefungovalo to. Libo nakonec stejně zemřel, ne? Ať už je to tajemství jaké chce, tak to, že jste si je nechala pro sebe, mu život nezachránilo. A nezachrání to ani Mira. Nevědomost a klam nezachrání nikoho. To, co je zachrání, je *poznání*.“

„Nikdy,“ zašeptala.

„Chápu, proč to tajíte před Libem a Mirem, ale co pro vás znamenám já? Nejsem pro vás nic, tak co na tom záleží, jestli se to tajemství dozvím a ono mě zabije?“

„Je mi úplně jedno, jestli jste živý nebo mrtvý, ale přístup k těm souborům nikdy nezáskáte,“ řekla Novinha.

„Zřejmě nechápete, že nemáte právo nasazovat jiným lidem na oči klapky. Váš syn a jeho sestra chodí za prasečíky každý den a díky vám nevědí, jestli další slovo, které řeknou, nebo další věc, kterou udělají, nebude jejich rozsudkem smrti. Zítra půjdu s nimi, protože abych mohl mluvit za Pipovu smrt, musím si nejdřív promluvit s prasečíky...“

„Já nechci, abyste mluvil za Pipovu smrt.“

„Mně je jedno, co chcete, nedělám to kvůli vám. Ale prosím, abyste mě nechala poznat, co věděl Pipo.“

„To, co věděl Pipo, nebudete vědět nikdy, protože on byl dobrý, laskavý a milující člověk, který...“

„Který si vzal osamělou, vystrašenou holčičku a zahojil rány v jejím srdci.“ Když to říkal, položil ruku Quaře na rameno.

To bylo víc, než Novinha dokázala snést. „Neopovažujte se s ním srovnávat! Quara není žádný sirotek, slyšíte mě? Má matku, *mě*, a vás nepotřebuje, nikdo z nás vás nepotřebuje, nikdo!“ A pak se nevysvětlitelně rozbřečela. Nechtěla brečet před ním. Nechtěla tam být. Pletl se do všeho. Doklopýtala ke dveřím a zabouchla je za sebou. Quim měl pravdu. Byl jako ďábel. Moc toho věděl, moc toho chtěl, moc dával a oni všichni už ho moc potřebovali. Jak mohl nad nimi za tak krátkou dobu získat takovou moc?

Pak jí bleskla hlavou myšlenka, která v mžiku vysušila neprolité slzy a naplnila ji hrůzou. Řekl, že Miro a *jeho sestra* chodí každý den k prasečíkům. On to věděl. Znal všechna její tajemství.

Všechna kromě toho, které neznala ani ona sama – toho, které se Pipovi podařilo odhalit v její simulaci. Kdyby se dostal i k němu, měl by všechno, co po všechna ta léta skrývala. Když zavolala Mluvčího za mrtvé, chtěla, aby našel pravdu o Pipovi; on místo toho přišel a našel pravdu o ní.

Slyšel, jak Olhado vstal a pomalu došel přes místnost k němu.

„Vy jste se pokusil proniknout do matčiných souborů?“ zeptal se tiše.

„Ano.“

„Nechal jste se ode mě naučit, jak hledat, abyste mohl špehovat mou matku. Udělal jste ze mě zrádce.“

V tuto chvíli nemohl Olhadovi odpovědět tak, aby ho uspokojil, a ani se o to nepokusil. Mlčky čekal, dokud Olhado nedošel ke dveřím a nezmizel.

Ale vřava, kterou cítil, nebyla němá pro královnu úlu. Pocítil v duchu, jak se pohnula, přivábená jeho bolestí. Ne, řekl jí mlčky. Nemůžeš pro mě nic udělat, nemám ti co vysvětlovat. Lidské záležitosti, nic víc, podivné a cizí lidské problémy, které bys nepochopila.

<Ach.>

A cítil, jak se ho uvnitř dotkla, dotkla se ho jako vítr v listech stromu; cítil vitalitu stromu rostoucího vzhůru, pevný stisk kořenů v zemi, něžnou hru slunce na vnímavých listech.

<Podívej, co nás naučil, Endere, na mír, který našel.>

Královna se mu z mysli znovu stáhla a pocit byl pryč. Síla stromu v něm zůstala, klid jeho tichosti vystřídal jeho zmučené ticho.

Byla to jen chvílička; v uších mu ještě zvonil zvuk Olhadem zavíraných dveří. Quara, kterou měl za sebou, vyskočila a doskákala po podlaze k jeho posteli. Skočila na ni a několikrát se od ní odrazila.

„Vydrželo ti to jenom pár dní,“ prohlásila zvesela. „Teď už tě každý nenávidí.“

Ender se trpce usmál a otočil se, aby se na ni mohl podívat. „Ty taky?“

„Jasně,“ řekla. „Já jsem tě nenáviděla první ze všech, snad kromě Quima.“ Sklouzla z postele a došla k terminálu. Pozorně se přihlásila, jednu klávesu za druhou. Ve vzduchu nad terminálem se objevila skupina dvousloupcových příkladů na sčítání.

„Chceš vidět, jak počítám?“

Ender vstal a přisedl k terminálu vedle ní. „Jasně. Vypadají dost obtížně.“

„Pro mě ne,“ řekla vychloubačně. „Spočítám je rychleji než kdokoli jiný.“

Dveře zabouchly. Ender se opřel o stoličku, na které seděla, a položil hlavu na ruce.

KAPITOLA 13

Ela

MIRO: Prasečíci si říkají samci a nám nezbyvá než jim věřit.

OUANDA: Proč by lhali?

MIRO: Víím, že jsi mladá a naivní, ale z technického hlediska jim k tomu něco chybí.

OUANDA: Fyzickou antropologii jsem měla. Kdo říká, že to dělají stejně jako my?

MIRO: Jak vidět, nedělají. (Mimochodem, MY to neděláme vůbec). Možná už víím, kde mají genitálie. Ty hrbolky na břichu, kde je ochlupení světlé a jemné.

OUANDA: Zakrnělé bradavky. Ty je máš taky.

MIRO: Pozoroval jsem včera Listožrouta a Hrnka asi tak z deseti metrů, takže jsem je neviděl DOBRĚ, ale Hrnek hladil Listožroutovi břicho a zdálo se mi, že ty břišní hrbolky byly naběhlé.

OUANDA: Nebo taky ne.

MIRO: Jedno je jisté. Listožrout měl břicho vlhké – odráželo se od něj slunce – a líbilo se mu to.

OUANDA: To je zvrácené.

MIRO: Proč ne? Jsou to samí staří mládenci, ne? Jsou dospělí, ale jejich takzvané ženy ještě žádného z nich neuvedly do radostí otcovství.

OUANDA: Řekla bych, že sexuálně vyhládlý Zenador přenáší svou frustraci na předmět svého pozorování.

Marcos Vladimír „Miro“ Ribeira von Hesse a Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi, Pracovní poznámky, 1970:1:4:30

Na mýtině vládl naprostý klid. Miro okamžitě poznal, že něco je jinak, než má být. Prasečíci *nedělali* nic. Jen tam postávali nebo posedávali. A málem nedýchlali. Civěli do země.

Všichni kromě Člověka, který vyšel z lesa za nimi. Pomalu, ztuhle došel až před ně. Miro cítil, jak se k němu Ouanda přitiskla loktem, ale

nepodíval se na ni. Věděl, že myslí na totéž co on. Je to ta chvíle, kdy nás zabijí, tak jako zabili Liba a Pipa?

Člověk si je několik minut neúnavně měřil. Bylo to o nervy, tak dlouho čekat, co udělá. Ale Miro a Ouanda byli ukázněni. Nemluvili a jejich tváře dokonce ani neopustil ten uvolněný, nicneříkající výraz, který si za ta léta dokonale osvojili. Umění nekomunikace bylo tím prvním, co se museli naučit, než Libo vzal někoho z nich s sebou. Dokud jich tváře nevyjadřovaly nic, dokud po citovém vypětí nezůstali nezpocení, nesměli žádnému Prasečíkovi přijít na oči. Jako by to bylo k něčemu dobré – Člověk dovedl až příliš obratně dělat z vytáček odpovědi, hledat fakta v prázdných prohlášeních. I jejich absolutní ticho určitě sdělovalo jejich strach, jenže z toho kruhu stejně nebylo úniku. Všechno o něčem vypovídalo.

„Lhali jste nám,“ obvinil je Člověk.

Neodpovídej, řekl v duchu Miro a Ouanda zůstala zticha, jako by ho slyšela. Určitě v duchu posílala stejný pokyn jemu.

„Kořenář říká, že Mluvčí za mrtvé za námi chce přijít.“

Právě to bylo na prasečících nejšilenější. Pokaždé, když přišli s něčím skandálním, vždycky to svedli na nějakého mrtvého prasečíka, který to v žádném případě říct nemohl. Zřejmě v tom byl nějaký náboženský rituál: jít k totemovému stromu, položit mu nejdůležitější otázku, lehnout si a meditovat o listech, kůře nebo něčem jiném, dokud nepřijde přesně ta odpověď, kterou chcete.

„Nikdy jsme neřekli, že to tak není,“ promluvil Miro.

Ouandino dýchání se maličko zrychlilo.

„Řekli jste, že nepřijde.“

„To je pravda,“ řekl Miro. „Nepřijde. Musí poslouchat zákon stejně jako všichni ostatní. Kdyby se pokusil dostat přes bránu bez povolení...“

„To je lež.“

Miro zmlkl.

„To je zákon,“ pravila tiše Ouanda.

„Zákon byl nejdřív překroucen,“ řekl Člověk. „Mohli jste ho sem přivést, ale neudělali jste to. Na tom, jestli sem přijde, závisí všechno. Kořenář říká, že dokud nepřijde, královna úlu nám nemůže dát své dary.“

Miro potlačil netrpělivost. Královna úlu! Jako by prasečákům nejmíň desetkrát nevysvětloval, že všichni termit'ané byli zabiti. A teď s nimi mrtvá královna úlu rozmlouvala stejně jako mrtvý Kořenář. S prasečíky by šlo všechno mnohem snáz, kdyby přestali dostávat příkazy od svých mrtvých.

„Je to zákon,“ řekla znovu Ouanda. „Jestli ho požádáme, aby přišel, může nás ohlásit, a pak nás pošlou pryč a nikdy víc za vámi nepřijdeme.“

„Neohlásí vás. Chce přijít.“

„Jak to víte?“

„Kořenář to říká.“

V některých chvílích měl Miro sto chuťí totemový strom, který rostl v místě, kde byl zabit Kořenář, podříznout. Třeba by pak přestali s tím, co Kořenář říká. Ale nejspíš by dali jméno Kořenář jinému stromu a otravovali dál. Nedávej nikdy najevo, že pochybuješ o jejich náboženství, to bylo učebnicové pravidlo; znali je dokonce i xenologové a *antropologové* z jiných světů.

„Zeptejte se ho,“ vyzval je Člověk.

„Kořenáře?“ zeptala se Ouanda.

„Ten se s *vámi* bavit nebude,“ konstatoval Člověk. Pohrdavě? „Zeptejte se Mluvčího, jestli přijde nebo ne.“

Miro čekal, až Ouanda odpoví. Věděla, jak vy odpověděl *on*. Nedohadovali se o tom snad v posledních dvou dnech tolikrát? Je to dobrý člověk, řekl Miro. Je to podvodník, řekla Ouanda. Byl na děti hodný, řekl Miro. To jsou nemravové, kteří obtěžují děti, taky, řekla Ouanda. Já mu věřím, řekl Miro. Pak jsi hlupák, řekla Ouanda. Můžeme mu věřit, řekl Miro. Zradí nás, řekla Ouanda. A tam to vždycky skončilo.

Ale prasecíci rovnováhu změnili. Pomáhali táhnout za Mirovu stranu provazu. Obvykle, když chtěli prasecíci něco nemožného, pomohl jí zbavit se jich. Ale tohle nemožné nebylo, nechtěl se jich zbavit, a tak neříkal nic. Jen na ni tlač, Člověku, protože máš pravdu a tentokrát se musí sklonit Ouanda.

Když poznala, že je sama, že jí Miro nepomůže, maličko ustoupila. „Možná bychom ho mohli přivést na kraj lesa.“

„Přiveďte ho sem,“ žádal Člověk.

„To nemůžeme,“ namítla. „Podívejte se na sebe. Nosíte šaty. Děláte nádobí. Jíte chléb.“

Člověk se usmál. „Ano. To všechno je pravda. Přiveďte ho sem.“

„Ne,“ řekla Ouanda.

Miro sebou trhl, ale zarazil se a ruku k ní nezvedl. Něco takového ještě neudělali, že by žádost jednoznačně odmítli. Vždycky to bylo: „Nejde to, protože“, nebo: „Rádi bychom.“ Ale odmítnutí jediným slovem jím říkalo: *Já to neudělám. Já, kvůli sobě, odmítám.*

Člověkův úsměv se vytratil. „Pipo nám řekl, že ženy nemluví. Pipo nám řekl, že u lidí muži a ženy rozhodují společně. Takže nemůžeš říct ne, jestli neřekne ne taky on.“ Podíval se na Mira. „Říkáš ne?“

Miro neodpověděl. Cítil dotek Ouandina lokte.

„Neříkáš *nic*,“ konstatoval Člověk. „Řekni ano nebo ne.“

Miro stále neodpovídal.

Někteří prasečíci kolem nich vstali. Miro neměl ponětí, co chtějí dělat, ale samotný pohyb, k němuž dal podnět svým neústupným mlčením, působil zlověstně. Ouanda, která by hrozbě namířené proti ní samotné neustoupila, se sklonila před naznačenou hrozbou Mirovi. „On říká ano,“ zašeptala.

„Říká ano, ale za tebe mlčí. Ty říkáš ne, ale nemlčíš za *něho*.“ Člověk si jedním prstem vybral z úst hlen a sklepl jej na zem. „Jste *nic*.“

Člověk znenadání udělal salto nazad, ale za letu se otočil, takže k nim dopadl zády a dal se na odchod. Ve stejném okamžiku ožili ostatní prasečíci a rychle se vydali za Člověkem, který je vedl k okraji lesa, k němuž měli Miro a Ouanda dál.

Náhle se Člověk zastavil. Jeden z prasečků nešel za ním, ale stál před ním, zastoupil mu cestu. Byl to Listožrout. Jestli si s Člověkem něco říkali, tak to k Mirovi nebylo slyšet a ani neviděl, že by pohybovali ústy. Viděl však, že Listožrout položil ruku Člověkovi na břicho. Ruka tak chvíli zůstala, pak se Listožrout prudce otočil a odsákal do křoví jako nějaký mladík.

Zakrátko byli pryč i ostatní prasečíci.

„Byl to souboj,“ řekl Miro. „Člověk a Listožrout. Stojí každý na opačné straně.“

„Ale čeho?“ zeptala se Ouanda.

„To bych rád věděl. Ale tuším to. Jestli Mluvčího přivedeme, zvítězí Člověk. Jestli ne, zvítězí Listožrout.“

„V čem zvítězí? Protože když Mluvčího přivedeme, zradí nás a pak prohrajeme všichni.“

„Nezradí nás.“

„Proč by to neudělal, když jsi mě mohl tak zradit i ty?“

Její hlas byl jako bič. Málem vykřikl, jak to štěplo. „Tak já jsem tě zradil!“ zašeptal. „Eu náo. Jamais.“ Já ne. Nikdy.

„Otec vždycky říkal: Buďte před prasečíky jednotní, nikdy nepřipusťte, aby viděli, jak se nemůžete dohodnout, a ty...“

„A *já!* Já jsem jim ano neřekl. To ty jsi řekla ne, ty jsi zaujala postoj, se kterým jsem nesouhlasil, a věděla jsi to!“

„Když je mezi námi rozpor, tak ty bys měl...“

Zarazila se. Teprve v tu chvíli si uvědomila, co říká. Ale i když se zarazila, nemohla vzít zpátky to, co říct chtěla, a Miro věděl, co to bylo. On měl dělat, co řekne, dokud nezmění názor. Jako by byl její *učedník*. „A to jsem si myslel, že jsme v tom společně.“ Otočil se a odcházel od ní, do lesa, zpátky k Milagre.

„Miro!“ zavolala za ním. „Miro, já jsem to tak nemyslela...“

Počkal, až ho dohoní, potom ji chytil za ruku a prudce zašeptal:

„Nekřič! Je ti jedno, jestli nás prasečící uslyší? Nebo paní zenadorka usoudila, že už jim můžeme ukázat *všechno*, dokonce i to, jak mistr ukáží svého učně?“

„Nejsem žádný mistr, já...“

„To máš pravdu, nejsi.“ Odvrátil se od ní a znovu vykročil.

„Ale Libo byl můj *otec*, tak je samozřejmé, že já jsem...“.

„Zenador podle rodového práva,“ řekl. „Rodem, že ano? A co jsem potom rodem já? Opilecký kretén, který bije svou ženu?“ Objal ji a hrubě ji stiskl. „To chceš, abych byl? Malá kopie mého paizinha?“

„Pusť!“

Odstrčil ji. „Tvůj učedník si myslí, že jsi dnes byla hloupá. Tvůj učedník si myslí, že jsi měla věřit jeho úsudku, pokud jde o Mluvčího, a tvůj učedník si myslí, že jsi měla věřit jeho odhadu, jak je to pro prasečíky vážná věc, protože jsi se v obojím hloupě spletla a Člověka to kvůli tobě může stát život.“

Bylo to hanebné obvinění, ale bylo to přesně to, čeho se oba báli; že teď Člověk skončí stejně jako Kořenář a další za ta léta, vykuchaní, se stromkem vyrůstajícím z mrtvoly.

Miro věděl, že to, co řekl, bylo nefér, věděl, že Ouanda nebude v nepravu, jestli se na něj rozzlobí. Neměl právo ji obviňovat, když ani jeden z nich nemohl vědět, co dal Člověk v sázku, dokud nebylo pozdě.

Ale Ouanda na něj nevyjela. Místo toho se viditelně uklidnila, začala pravidelně dýchat a na tváři se jí usadil prázdný výraz. Miro si z ní vzal příklad a udělal totéž. „Důležité je udělat maximum,“ pravila Ouanda. „Ke všem popravám došlo v noci. Jestli chceme mít naději, že Člověka zachráníme, musíme sem Mluvčího dostat ještě dnes odpoledne, před setměním.“

Miro přikývl. „Je to tak. A omlouvám se.“

„Já taky.“

„Jelikož nevíme, co děláme, tak to není ničí chyba, když něco uděláme špatně.“

„Ještě bych tak chtěla věřit, že se dá rozhodnout i *dobře*.“

Ela seděla na kameni, nohy ponořené ve vodě, a čekala na Mluvčího za mrtvé. K plotu zbývalo jen pár metrů. Probíhal po horní části ocelové mříže, aby ho lidé nemohli podplavat. Jako by to někdo chtěl zkusit. Většina lidí v Milagre se tvářila, jako by tu žádný plot nebyl. Nikdy k němu nechodili. Proto Mluvčího požádala, aby se sešli tady. Přestože bylo teplo a škola skončila, tady u Vily Última, kde plot sbíhal k řece a les se přibližoval k plotu, se děti nekoupaly. Sem chodili jen výrobci mýdla, hrnčíři a cihláři a když jim práce skončila, odešli. Mohla říct, co říct musela, aniž by se bála, že ji někdo uslyší nebo ji bude přerušovat.

Nemusela čekat dlouho. Mluvčí přivesloval proti proudu v malé loďce jako nějaký farmář z druhého břehu, kterým byly cesty k ničemu. Kůži měl na zádech překvapivě bílou; i těch pár Lusů, kteří měli pokožku tak světlou, že se jim říkalo *loiros*, bylo mnohem snědší. Díky té bělosti vypadal slabý a křehký. Ale pak si všimla, jak rychle loďka proti proudu pluje; jak přesně vesla pokaždé zajíždějí dlouhými, ladnými záběry do té správné hloubky; jak těsně obepíná kůži jeho svaly. Ucítla na okamžik osten žalu, a teprve pak si uvědomila, že je

to žal za otce, přestože ho tak hluboce nenáviděla; až doted' netušila, že na něm měla něco ráda, ale zastesklo se jí po síle jeho ramen a zad, potu, pod nímž se jeho hnědá kůže na slunci leskla, jako by byla ze skla.

Ne, řekla v duchu. Není mi líto tvé smrti, Cáo. Je mi líto, žeš nebyl víc jako Mluvčí, který s námi nemá nic společného a přesto nám dal za tři dny víc dobrých darů než ty za celý svůj život; je mi líto, že tvoje krásné tělo bylo uvnitř tak prožrané červy.

Mluvčí ji zahlédl a dovedl loďku ke břehu. Vešla do bahna a rákosí a pomohla mu vytáhnout loďku na břeh.

„Mrzí mě, že ses umazala. Ale pár týdnů jsem tělo prakticky nepoužíval a ta voda mě zlákala...“

„Umíte dobře veslovat.“

„Planetu, z níž jsem přišel, Trondheim, tvořil z větší části led a voda. Tu a tam kousek skály, trocha půdy, ale každý, kdo neuměl veslovat, byl větší mrzák, než kdyby nemohl chodit.“

„Tam jste se narodil?“

„Ne. Ale tam jsem naposledy měl řeč.“ Posadil se do nízké trávy, čelem k vodě.

Sedla si k němu.

„Matka se na vás zlobí.“

Roztáhl rty do chabého úsměvu. „Řekla mi to.“

Ela začala svou matku hned, bez rozmýšlení, omlouvat. „Pokusil jste se přečíst její soubory.“

„Přečetl jsem její soubory. Většinu z nich. Všechny kromě těch důležitých.“

„Vím. Quim mi to řekl.“ Přistihla se, jak cítí jako malý triumf, že nad ním matčin ochranný systém vyzrál. Pak si připomněla, že ale v tomhle případě není na její straně. Že se sama roky snažila matku přesvědčit, aby stejné soubory otevřela jí. Ale nechala se strhnout, takže pod dojmem okamžiku říkala věci, které říct nechtěla. „Olhado sedí doma, oči má zavřené a do uší mu řve hudba. Je rozčilený.“

„Já vím, myslí si, že jsem ho podvedl.“

„A nepodvedl?“ To říct nechtěla.

„Jsem Mluvčí za mrtvé. Když vůbec mluvím, tak mluvím pravdu a nevyhýbám se přitom lidským tajemstvím.“

„Vím. Proto jsem Mluvčího zavolala. Nemáte respekt před nikým.“

Zatvářil se znepokojeně. „Proč jsi mě sem vlastně pozvala?“ zeptal se.

Vyvíjelo se to celé špatně. Bavila se s ním, jako by byla proti němu, jako by nebyla vděčná už jen za to, co pro rodinu udělal. Bavila se s ním jako s nepřítelem. Že by Quim nakazil i mě, takže říkám i věci, které říct nechci?

„Pozvala jsi mě sem k řece. Zbytek tvé rodiny se mnou nemluví, a pak najednou dostanu vzkaz od tebe. Chceš si postěžovat, že porušuju soukromí? Říct mi, že nemám před nikým respekt?“

„Ne,“ řekla zoufale. „Tak jsem to nechtěla.“

„To tě nenapadlo, že bych se asi sotva rozhodl být Mluvčím, kdybych neměl před lidmi respekt?“

Už se neudržela. „Škoda, že jste se nedostal do všech jejích souborů!“ vyhrkla. „Škoda, že jste nevzal všechna její tajemství a nepublikoval je po Stovce světů!“ V očích se jí objevily slzy. Nevěděla proč.

„Rozumím. Nepustí do těch souborů ani vás.“

„Sou aprendiz dei náou sou? E porque choro, digame! O Senhor tem o jeito.“

„Nemám žádný talent lidi rozplakávat, Elo,“ odpověděl tiše. Jeho hlas byl jako pohlazení. Ne, byl silnější, byl jako ruka, která ji vzala za ruku, tu ruku jí stiskla a upokojila ji. „To, že říkám pravdu, vás nutí k pláči.“

„Sou ingrata, sou má filha...“

„Ano, jsi nevďěčná, hrozná dcera,“ zasmál se tiše. „Po celá ta léta chaosu a zanedbávání jsi držela matčinu rodinu pohromadě prakticky bez její pomoci a když jsi se vydala v jejích šlépějích, nepodělila se s tebou o ty nejdůležitější informace; zaslouhovala jsi lásku a důvěru, ale ona ti odpověděla tím, že tě doma i v práci od svého života izolovala. A tak jsi konečně někomu řekla, že už toho máš po krk. Jsi skoro ta nejhorší osoba, jakou jsem kdy potkal.“

Bylo jí z vlastního zatracení do smíchu. Ale dětinsky se nechtěla smát sama sobě. „Neurážejte mě.“ Snažila se dát do hlasu co nejvíc pohrdání.

Všiml si toho. Jeho pohled byl najednou odměřený a chladný. „Neplivej po příteli.“

Nechtěla, aby se jí vzdálil. Ale nedokázala se zastavit a chladně, zlostně řekla: „Nejste žádný můj přítel.“

V první chvíli měla strach, že jí uvěří. Pak se mu na tváři objevil úsměv. „Vždyť bys přítele ani nepoznala, kdybys ho měla před očima.“

Ale ano, poznala, napadlo ji. Jednoho právě vidím. Úsměv mu oplatila.

„Elo, jsi dobrá xenobioložka?“

„Jsem.“

„Je ti osmnáct let. Mohla jsi složit cechovní zkoušku už v šestnácti. Ale neudělala jsi to.“

„Matka mi to nedovolila. Řekla, že nejsem připravená.“

„Když je ti víc než šestnáct, tak už matčino svolení nepotřebuješ.“

„Učedník musí mít souhlas svého učitele.“

„Teď je ti osmnáct a nepotřebuješ ani to.“

„Ještě pořád je lusitanskou xenobioložkou ona. Laboratoř je její. Co kdybys zkoušku složila a ona by mě pak do své smrti nepustila do laboratoře?“

„Tím pohrozila?“

„Dala mi jasně najevo, že zkoušku skládat nemám.“

„Protože v okamžiku, kdy bys přestala být učedníkem a ona tě pustila do laboratoře jako svého kolegu xenobiologa, získala bys neomezený přístup...“

„Ke všem pracovním souborům. Ke všem *uzamčeným* souborům.“

„A tak raději bude své dceři bránit v nastoupení kariéry, postará se ti o trvalou skvrnu v záznamech – ještě v osmnácti nepřipravena na zkoušku – jen aby ti nedovolila ty soubory přečíst.“

„Ano.“

„Proč?“

„Je šílená.“

„Ne. Cokoliv, Elo, ale šílená Novinha *není*.“

„Ela é boba mesma, Senhor Falante.“

Zasmál se a lehl si do trávy. „Tak mi řekni, jak je boba.“

„Můžete mít celý seznam. Za prvé: nechce dovolit žádný výzkum descolady. Před třiceti čtyřmi lety descolada tuto kolonii téměř zničila. Mým prarodičům, Os Venerados, Deus os abencoe, se tak tak podařilo descoladu zastavit. Je zřejmé, že původce nemoci, tělíska descolady, tu stále je – musíme mít v jídle jistý doplněk, něco jako další vitamín, aby epidemie znovu nepropukla. To vám řekli, ne? Jakmile se to jednou dostane do vás, budete muset ten přídavek brát celý život, dokonce i tehdy, když odtud odjedete.“

„Ano, to jsem věděl.“

„*Vubec* mi nedovolí původce descolady zkoumat. A právě to je v některých z těch uzamčených souborů. Zablokovala všechno, co Gusto a Cida o původcích descolady objevili. Nic není dostupné.“

Mluvčí přimhouřil oči. „Tak, to je z jedné třetiny boba. Co ten zbytek?“

„Je to víc než třetina. Ať už je původce descolady cokoliv, dokázal se přizpůsobit a za deset let po založení kolonie se stal lidským parazitem. Za deset let! Když se mohl přizpůsobit jednou, může se přizpůsobit podruhé.“

„Třeba je jiného názoru.“

„Třeba bych měla mít právo udělat si úsudek sama.“

Natáhl ruku, položil ji Ele na koleno, uklidnil ji. „Já s tebou souhlasím. Ale pokračuj. Druhý důvod, proč je boba.“

„Nechce dovolit teoretický výzkum. Žádná taxonomie. Žádné evoluční modely. Když se nějaký pokusím udělat, řekne, že asi nemám co na práci a naloží mi tolik úkolů, kolik je podle ní třeba, abych to vzdala.“

„Jestli tomu rozumím, tak ses nevzdala.“

„Vždyť o to v xenologii jde. Jistě, je hezké, že dovede udělat bramboru, která maximálně využívá živiny v prostředí. Báječné, že vypěstovala odrůdu amarantu, která dává kolonii proteinovou soběstačnost při pouhých deseti obdělávaných akrech. Ale to všechno je jenom žonglování s molekulami.“

„Je to přežití.“

„Jenže nevíme *nic*. Je to jako plavat po povrchu oceánu. Jde to dobře, můžete se trochu pohybovat, ale nevíte, jestli tam dole nejsou žraloci! Můžeme mít kolem sebe žraloky, ale ona to nechce vědět.“

„A třetí věc?“

„Odmítá si vyměňovat informace se zenadory. A tečka. Konec. A to už šílené je. Nemůžeme opustit oplocenou oblast. To znamená, že nemáme *jediný strom*, který bychom mohli studovat. Nevíme o flóře a fauně tohoto světa absolutně nic, pokud to náhodou není uvnitř plotu. Jedno stádo kaber, trocha kapimová trávy, trochu jiná říční ekologie a to je všechno. Nic o živočiších, kteří žijí v lese, vůbec žádná informační výměna. My jim neposíláme nic a když nám data pošlou oni, vymažeme soubory bez přečtení. Je to, jako by kolem nás stavěla zeď, kterou nic nemůže proniknout. Nic dovnitř, nic ven.“

„Třeba pro to má důvody.“

„Ovšemže má důvody. Šílení lidé mají vždycky důvody. Jasně je to, že nenáviděla Liba. *Nenáviděla ho*. Nedovolila Mirovi, aby o něm mluvil, nechtěla, abychom si hráli s jeho dětmi – China a já jsme byly léta nejlepší kamarádky a ona mi ji nedovolila přivést po škole domů ani jít k nim. A když se Miro k němu dal jako učedník, rok se s ním nebavila a nechystala mu na stůl.“

Poznala, že Mluvčí o jejích slovech pochybuje, myslí si, že přehání.

„Vážně, jeden rok. Toho dne, kdy šel do Stanice zenadorů jako Libův učedník poprvé, se vrátil domů a ona s ním nepromluvila ani slovo, a když se posadil ke stolu, vzala mu talíř, který měl před sebou, a uklidila příbory, jako by tam nebyl. Celou dobu jídla tam seděl a díval se na ni. Nakonec se na něj otec rozzlobil, že je nevychovaný, a řekl mu, aby z místnosti odešel.“

„A co udělal, šel pryč?“

„Ne. To neznáte Mira!“ Ela se hořce zasmála. „Nebojuje, ale taky se nevzdává. Nikdy na otcovy nadávky neodpověděl, nikdy. Za celý život si nevzpomínám, že by na hněv odpověděl hněvem. A matka – ta přišla *každou noc* ze Stanice zenadorů a každou noc mu talíř a příbor vzala. A Miro tam seděl, dokud ho otec nevyhnal. Samozřejmě, že po týdnů na něj otec začal rvát, aby vypadl, jakmile matka dorazila ke svému talíři. Otcí, tomu hajzlovi, se to líbilo, myslel si, že je to skvělé, protože Mira nenáviděl a teď byla matka konečně na jeho straně proti němu.“

„Kdo to vzdal?“

„Nikdo to nevzdal.“ Ela se zahleděla na řeku a uvědomila si, jak strašně to všechno zní, uvědomila si, že zostuzuje svou rodinu před

cizincem. Ale on přece cizinec nebyl, nebo byl? Protože Quara znovu mluvila, Olhada zajímalo, co se kolem něj děje a Grego byl aspoň na chvilku normální chlapec. Nebyl žádný cizinec.

„Jak to skončilo?“ zeptal se Mluvčí.

„Skončilo to, když prasečíci zabili Liba. Tak moc ho matka nenáviděla. Když zemřel, oslavila to tím, že svému synovi odpustila. Tu noc Miro přišel domů až po večeři, pozdě v noci. Byla to strašná noc, všichni se tak báli, z prasečíchů šla taková hrůza a všichni měli Liba tak rádi – kromě matky, samozřejmě. Matka na Mira čekala. Přišel domů, došel do kuchyně, sedl si ke stolu a matka před něj položila talíř a dala mu na něj jídlo. Neřekla ani slovo. A on je snědl. Nic k tomu neřekl. Jako by ten rok předtím prostě nebyl. Uprostřed noci jsem se probudila, protože jsem slyšela, jak Miro v koupelně zvrací a pláče. Myslím, že to nikdo jiný neslyšel, a já jsem za ním nešla, protože myslím, že nechtěl, aby ho někdo slyšel. Teď si myslím, že jsem za ním jít měla, ale bála jsem se. V rodině se děly tak hrozné věci.“

Mluvčí přikývl.

„Měla jsem za ním jít,“ zopakovala Ela.

„Ano,“ řekl Mluvčí. „Měla.“

Pak se stalo něco zvláštního. Mluvčí s ní souhlasil, že tu noc udělala chybu, a když to řekl, věděla, že je to pravda, že jeho úsudek je správný. Přesto měla zvláštní hojivý pocit, jako by stačilo se k chybě nahlas přiznat a část bolesti se očistila. V tu chvíli poprvé vytušila, jakou moc může takové Mluvení mít. Nebylo to jako zpověď, pokání a rozhřešení, které nabízejí kněží. Bylo to něco úplně jiného. Vypovědět příběh toho, kým je, a pak si uvědomit, že už není stejná jako dřív. Ze udělala chybu a ta chyba ji změnila, ale teď už by takovou chybu neudělala, protože se stala někým úplně jiným, někým, kdo se tak nebojí, někým soucitnějším.

Jestli nejsem ta vylekaná dívka, která slyšela bratra v zoufalé bolesti a neodvážila se za ním jít, tak kdo tedy jsem? Ale ve vodě, která protékala mříží pod plotem, odpovědi nenašla. Třeba ještě dnes nevěděla, kým je. Třeba stačilo vědět, že už není tím, kým byla dřív.

A Mluvčí tam ležel v trávě a díval se na temná mračna blížící se od západu. „Řekla jsem vám všechno, co vím,“ prohlásila. „Řekla

jsem vám, co je v těch souborech – informace o descoladě. To je všechno co vím.“

„Ne, není.“

„Je, přísahám.“

„To chceš říct, že jsi ji poslechla? Že když ti matka řekla, abys nedělala žádnou teoretickou práci, tak jsi prostě vypnula mozek a dělala to, co chtěla ona?“

Ela se zasmála.

„Ona si to myslí.“

„Ale neudělala jsi to.“

„Ona možná vědec není, ale já jsem.“

„Kdysi byla. Složila zkoušky ve třinácti.“

„Já vím,“ přiznala Ela.

„A než zemřel Pipo, dělala se o informace s ním.“

„To taky vím. To jenom Liba nenáviděla.“

„Tak mi to řekni, Elo. Co odhalila tvá teoretická práce?“

„Na žádné odpovědi jsem nepřišla. Ale přinejmenším znám některé otázky, to je začátek, ne? Nikdo jiný otázky nedává. Není to legrace? Miro říká, že framlingští xenologové na něj a Ouandu neustále dotírají, aby jim poskytlí víc informací, úplnější data, přestože zákon jim zakazuje dozvědět se víc. A přitom ještě žádný framlingský xenobiolog nepožádal o *žádnou* informaci nás. Všichni jen studují biosféru na svých planetách a matky se na nic neptají. Já jsem jediná, kdo se ptá, a nikoho to nezajímá.“

„Mě to zajímá. Potřebuju vědět, jaké otázky to jsou.“

„Tak tady je jedna. Máme tu za plotem stádo kabery. Přes plot přeskocit nemůžou, dokonce se ho ani nedotýkají. Vyšetřila a označila jsem všechny kabry ze stáda a víte, na co jsem přišla? Ani jedna není samec. Jsou to *všechno samice*.“

„Smůla. Ty myslíš, že by si aspoň jednoho samce ve stádu nechaly.“

„O to nejde,“ zavrtěla hlavou Ela. „Nevím, jestli nějací samci vůbec *jsou*. Za posledních pět let měla každá kabra aspoň jednou mladé. A žádná z nich se nepářila.“

„Třeba se klonují,“ nabídl Mluvcí.

„Potomek není s matkou geneticky totožný. Takový výzkum se mi podařilo do laboratoře propašovat, aniž by si toho matka všimla. K *nějaké* genetické výměně dochází.“

„Hermafrodité?“

„Ne. Čistě samice. Vůbec žádné samčí pohlavní orgány. Tak co, je to důležitá otázka? Kabrák se nějakým způsobem daří uskutečňovat genetickou výměnu bez sexu.“

„Už jenom teologické důsledky jsou ohromující.“

„Nedělejte si legraci.“

„Z čeho? Z vědy nebo teologie?“

„Z jednoho ani z druhého. Chcete slyšet další otázky nebo ne?“

„Chci.“

„Tak zkuste tohle. Ta tráva, na které ležíte – říkáme jí grama. Líhnou se v ní všichni vodní hadi. Červíci tak malí, že skoro nejsou vidět. Žerou travu, až zůstane jenom pahýl, a taky sebe navzájem, a pokaždé, když vyrostou, tak se svléknou z kůže. A pak, když je tráva z jejich odumřelých kůží úplně slizká, se všichni hadi odplazí do řeky *a už z ní nikdy nevylezou*.“

Nebyl xenobiolog. Nepochopil důsledky hned.

„Vodní hadi se tu *líhnou*,“ vysvětlovala, „ale nevylézají z vody naklást vajíčka.“

„Třeba se páří předtím, než vlezou do vody.“

„Ano, ovšem. Viděla jsem je při tom. V tom problém není. Otázka zní, *proč jsou to vodní hadi*?“

Pořád ještě nechápal.

„Podívejte, jsou zcela přizpůsobeni životu pod hladinou. Mají žábry i plíce, jsou znamenití plavci, mají ploutve, aby mohli manévrovat, jsou vyvinutí tak, aby v dospělosti mohli žít pod vodou. Proč by se tak vyvíjeli, když se rodí na souši, trou se na souši a *rozmnožují se* na souši? Z evolučního hlediska nemá nic, co se děje po reprodukci, žádný smysl, pokud své mladé nekrmíte, a vodní hadi je rozhodně nekrmí. Život ve vodě ani v nejmenším nezvyšuje jejich možnost přežít do doby, než se nerozmnoží. Klidně by se mohli doplazít do vody a *utopit se*. Bylo by to jedno, protože už je *po* reprodukci.“

„Ano,“ zamyslel se Mluvčí. „Už rozumím.“

„Ve vodě ale jsou malá, čirá vajíčka. Nikdy jsem žádného vodního hada neviděla je klást, ale vzhledem k tomu, že v řece nebo poblíž nežije žádný jiný živočich, který by byl dost velký na to, aby mohl klást vajíčka, zdá se logické, že jsou to vajíčka vodních hadů. Až na to, že ta velká čirá vajíčka – mají centimetr v průměru – jsou naprosto sterilní. Živiny v nich jsou, všechno je připravené, ale chybí embryo. Nic. Některé mají gametu – půlku genové výbavy buňky, připravenou ke kombinaci – ale ani jedno není živé. A na souši jsme vajíčka vodních hadů nikdy nenašli. Jeden den tam není nic než grama, čím dál zralejší, a další den se její stonky hemží maličkými vodními hádky. Zní to jako otázka, která stojí za povšimnutí?“

„Zní mi to jako samoplození.“

„Dobře, ano. Ráda bych získala víc informací, abych mohla prověřit několik různých hypotéz, jenže matka mě nenechá. Jednou jsem se jí na to zeptala a musela jsem pak převzít veškeré zkoušky amarantu, abych neměla na poflakování u řeky čas. A další otázka. Proč je tu tak málo druhů? Na všech ostatních planetách, dokonce i na těch, které jsou skoro pusté, jako třeba Trondheim, žijí tisíce různých druhů, přinejmenším ve vodě. Pokud vím, tady by se daly spočítat na prstech. Jedinými ptáky, které jsme viděli, jsou xingadory. Jediné mouchy jsou savé mušky. Kabry jsou jediní přežvýkavci, kteří se živí kapimovou trávou. Kromě kabry jsme jiné větší živočichy než prasečíky neviděli. Pouze jeden druh stromu. Jeden druh prérijní trávy, kapima; a jedinou konkurující rostlinou je tropeca, dlouhá plazivá rostlina, která se metry a metry plazí po zemi – xingadory si z úponků staví hnízda. To je ono. Xingadory žerou savé mušky a nic víc. Savé mušky se živí řasami při březích řeky. A naším smetím. Xingadoru nežere nic. Nic nežere kabry.“

„To je velice omezené.“

„Neskutečně omezené. Je tu deset tisíc ekologických mezer, které jsou úplně otevřené. Není možné, že by evoluce mohla tenhle svět zabydlet tak řídké.“

„Ledaže by došlo k nějaké katastrofě.“

„Přesně tak.“

„K něčemu, co vyhladilo všechno kromě pár druhů, které se dokázaly přizpůsobit.“

„Ano,“ řekla Ela. „Chápete? A já mám důkaz. Kabry mají sklon tisknout se k sobě. Když je překvapíte, když vás ucítí, postaví se do kruhu a dospělí si stoupnou hlavou dovnitř, aby mohli po útočnickovi kopat a chránit mláďata.“

„To dělají spousty zvířat.“

„Ale před čím se chrání? Prasečíci jsou lesní tvorové – v prérii *nikdy* neloví. Ať už kabry vychoval k takovému jednání jakýkoli dravec, teď je pryč. A ne dlouho – posledních snad sto tisíc, snad milion let.“

„Neexistuje důkaz, že by za posledních dvacet milionů let dopadl nějaký meteor,“ řekl Mluvčí.

„Ne. Taková katastrofa by zlikvidovala všechny velké živočichy a rostliny. Zůstaly by jen stovky malých nebo by možná zahynul veškerý suchozemský život a zůstalo by jen moře. Ale země i moře, celé životní prostředí bylo vypleněno, a přesto někteří velcí tvorové přežili. Ne, já myslím, že to byla nemoc. Nemoc, která zaútočila na všech frontách, která se dokázala adaptovat na každý živý organismus. Dnes bychom o ní samozřejmě nemuseli vědět, protože všechny druhy, které zůstaly naživu, se jí přizpůsobily. Stala by se běžnou součástí jejich života. Všimli bychom si jí jedině tehdy...“

„Kdybychom ji dostali,“ pochopil Mluvčí. „Descolada.“

„Vidíte? Všechno se vrací k descoladě. Moji prarodiče objevili způsob, jak jí zabránit v zabíjení lidí, ale chtělo to tu nejdokonalejší genovou manipulaci. Kabry a vodní hadi taky našli způsob, jak se přizpůsobit, a pochybuju, že to byly přísady do jídla. Myslím, že to spolu všechno souvisí. Podivné reprodukční anomálie, prázdnota ekosystému, všechno se to vrací k původci descolady a toho mi matka nedovolí sledovat. Nedovolí mi zkoumat, co je zač, jak funguje, jak by mohl souviset s...“

„S prasečíky?“

„Ano, jistě, ale nejenom s nimi, se *všemi* živočichy...“

Mluvčí vypadal, jako by v sobě potlačoval vzrušení. Jako by vysvětlovala něco složitého. „Tu noc, kdy Pipó zemřel, uzamkla soubory, které ukazovaly, na čem právě pracovala, a uzamkla soubory obsahující veškerý výzkum descolady. To, co Pipovi ukázala, mělo něco společného s původci descolady a muselo to nějak souviset s prasečíky...“

„Tehdy soubory zablokovala?“

„Ano, ano.“

„Tak potom mám pravdu, ne?“

„Máš. Díky. Pomohla jsi mi víc, než si uvědomuješ.“

„Znamená to, že už brzy budete mluvit za otcovu smrt?“

Mluvčí se na ni pozorně podíval. „Ty vlastně nechceš, abych mluvil za otce. Ty chceš, abych mluvil za matku. Chceš, abych mluvil za tvou matku.“

„Ta není mrtvá.“

„Jenže ty víš, že sotva můžu mluvit o Marcáovi, aniž bych vysvětlil, proč si vzal Novinhu a proč zůstali celá ta léta svoji.“

„To je pravda. Chci, aby všechna tajemství vyšla najevo. Chci, aby všechny soubory byly odblokované. Chci, aby nic nezůstalo skryto.“

„Nevíš, o co žádáš. Nevíš, kolik to způsobí bolesti, když všechna tajemství vyjdou najevo.“

„Podívejte se na mou rodinu, Mluvčí,“ odvětila. „Jak může pravda způsobit víc bolesti, než stačila způsobit tajemství?“

Usmál se na ni, ale nebyl to radostný úsměv. Byl – laskavý, dokonce soucitný. „Máš pravdu,“ řekl, „naprostou pravdu, ale možná si to budeš těžko uvědomovat, až to všechno uslyšíš.“

„Vím všechno, co se vědět dá.“

„To si myslí všichni a žádný nemá pravdu.“

„Kdy budete mluvit?“

„Nejdřív, jak to půjde.“

„Tak proč ne teď? Dnes? Na co čekáte?“

„Nemůžu nic dělat, dokud si nepromluví s prasečíky.“

„Vy asi žertujete, že? S prasečíky nesmí mluvit nikdo jiný než zenadoři. To je kongresové nařízení. Přes ně se nedostane nikdo.“

„Vím. Proto to bude těžké.“

„Ne těžké, ale nemožné...“

„Možná,“ řekl. Vstal a ona taky. „Elo, moc jsi mi pomohla. Řekla jsi mi všechno, nemohl jsem doufat, že se od tebe dozvím víc. Stejně jako Olhado. Jenže tomu se nelíbilo, k čemu jsem použil to, co mě naučil, a teď si myslí, že jsem ho zradil.“

„Je ještě dítě. Mně je osmnáct.“

Mluvčí přikývl, položil jí ruku na rameno a stiskl. „Takže je to dobré. Jsme přátelé.“

Byla si skoro jistá, že v tom byla ironie. Ironie a možná omluva.

„Ano,“ potvrdila. „Jsme přátelé. Navždycky.“

Znovu přikývl, otočil se, odstrčil loďku od břehu a s cákáním se začal brodit rákosím a bahnem za ní. Jakmile byla loďka nad hloubkou, sedl si do ní, zvedl vesla, zabral, zvedl hlavu a usmál se na ni. Ela úsměv opětovala, ale nedokázala do něj dát radost, kterou cítila, dokonalou úlevu. Vyslechl všechno, pochopil všechno a dá všechno do pořádku. Věřila tomu, věřila tomu tak beze zbytku, že si ani nevšimla, že právě proto je tak najednou šťastná. Věděla jen, že byla hodinu s Mluvčím za mrtvé a teď v sobě nacházela víc života než za posledních mnoho let.

Vzala boty, znovu si je obula a vydala se domů. Matka ještě ve Stanici biologů určitě byla, ale jí se už nechtělo odpoledne pracovat. Chtěla jít domů a připravit večeři, to byla vždycky samotářská práce. Doufala, že s ní nikdo nebude mluvit. Doufala, že nebude muset řešit žádný problém. Ať ten pocit vydrží navždycky.

Ale byla doma jen pár minut, když do kuchyně vtrhl Miro. „Elo,“ vyhrkl, „neviděla jsi Mluvčího za mrtvé?“

„Viděla. Na řece.“

„Kde na řece!“

Kdyby mu řekla, kde se setkali, poznal by, že to nebyla náhoda.

„Proč tě to zajímá?“ zeptala se.

„Elo, prosím tě, tohle není vhodná chvíle pro vzájemnou nedůvěru. Musím ho najít. Nechávali jsme mu vzkazy, ale počítač ho nemůže najít...“

„Vesloval po proudu směrem domů. Brzo by tam mohl dorazit.“

Miro vběhl do obývacího pokoje. Ela slyšela, jak píše na terminálu. Pak se vrátil za ní. „Díky,“ řekl. „Na večeři se mnou nepočítej.“

„Co je tak naléhavého?“

„Nic.“ Bylo to tak absurdní, říct „nic“, když na Mirovi bylo tak jasně vidět, jak je rozrušený a spěchá, že se oba současně rozesmáli. „To nic,“ řekl Miro. „Něco se stalo, ale nemůžu o tom mluvit, jo?“

„Jo.“ Ale za chvíli všechna tajemství vyjdou najevo, Miro.

„Nechápu, jak je možné, že náš vzkaz nedostal. Počítač ho přece vyvolával. Copak nenosí v uchu implantát? Počítač by ho měl najít. Ale třeba ho vypnul.“

„Ne,“ namítla Ela. „Kontrolka svítla.“

Miro zaklonil hlavu a zašilhal po ní. „Sotva jsi mohla vidět to červené světélko na implantátu, který má v uchu, jestli jenom tak náhodou vesloval prostředkem řeky.“

„Přijel ke břehu. Mluvili jsme spolu.“

„O čem?“

Ela se usmála. „O ničem.“

Usmál se na ni taky, ale zároveň se zatvářil mrzutě. Pochopila: když ty máš tajemství přede mnou, tak je to v pořádku, ale když mám tajemství já před tebou, tak to v pořádku není, že je to tak, Miro?

Ale nedohadoval se s ní o tom. Příliš pospíchal. Musel jít hledat Mluvčího, *ted'* hned, takže na večeri nepřijde.

Ela měla pocit, že se Mluvčí možná dostane k rozhovoru s prasečíky dřív, než považovala za možné. V první chvíli měla radost. Čekání skončí.

Ale pak radost vyprchala a na její místo se natlačilo něco jiného. Hrůzný strach. Vidina Chinina otce, dobrého Liba, jak leží mrtvý na svahu, roztrhaný prasečíky. Až na to, že to nebyl Libo, se kterým si tu hrůznou scénu vždycky představovala. Byl to Miro. Ne, nebyl to Miro. Byl to Mluvčí. Ten, koho umučili k smrti, byl Mluvčí. „Ne,“ zašeptala.

Pak se zachvěla a děsivá vidina byla pryč. Vrátila se k pokusu ochutit a okořenit těstoviny tak, aby chutnaly aspoň trochu lépe než amarantový klíh.

KAPITOLA 14

Odpadlíci

LISTOŽROUT: Člověk říká, že když tvoji bratři zemřou, pohřbíte je do hlíny a z té hlíny si uděláte domy. (Smích.)

MIRO: Ne. Tam, kde jsou pohřbeni lidé, nekopeme.

LISTOŽROUT (ztuhne rozrušením): Ale pak vaši mrtví nejsou dobří vůbec k ničemu!

*Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi, Přepisy rozhovorů,
103:0:1969:13:111*

Ender si myslel, že s jeho průchodem bránou možná budou potíže, ale Ouanda se dlaní dotkla krabičky, Miro otevřel bránu a všichni tři prošli. Žádné protesty. Ela musela mít pravdu – ze základny se nikdo nechce dostat ven, a proto nejsou nutná velká bezpečnostní opatření. Jestli to znamenalo, že lidem stačí plot, aby zůstali v Milagre, protože se prasečků bojí, nebo že své věznění nenávidí tak, že musí předstírat, jako by tam žádný plot nebyl, Ender nedovedl posoudit.

Ouanda i Miro byli velmi napjatí, skoro vydešení. Bylo to pochopitelné, neboť tím, že ho vzali s sebou, porušovali kongresová nařízení. Ale Ender měl podezření, že je za tím něco víc. Mirovo napětí bylo doprovázeno nedočkavostí, jistým spěchem. Možná měl strach, ale chtěl vidět, co se bude dít, chtěl pokračovat. Ouanda nikam nespěchala, postupovala odměřeně a v jejím chladu nebyl jen strach, ale také nepřátelství. Nevěřila mu.

Endera proto nepřekvapilo, když se postavila za velký strom, který rostl blízko brány, a čekala, že ji Miro s Enderem budou následovat. Ender si všiml, jak se Miro na chvíli zatvářil mrzutě, ale pak se ovládl. Těžko doufat, že by někdo mohl nasadit nezaужatější masku než on.

Ender se přistihl, jak ho srovnává s chlapci, které poznal v Bitevní škole; ohodnotil ho jako druha ve zbrani a usoudil, že by tam Miro měl šanci obstát. Ouanda také, ale z jiných důvodů: přisuzovala si odpovědnost za to, co se děje, přestože Ender byl dospělý a ona byla

mnohem mladší. Vůbec se před ním neskláněla. Jestli se něčeho bála, tak autorita to *nebyla*.

„Tady?“ zeptal se klidně Miro.

„Tady nebo nikde,“ prohlásila Ouanda.

Ender se posadil k patě jednoho stromu. „Tohle je Kořenářův strom, že?“ zeptal se.

Vzali to s klidem – jistě – ale z jejich chvilkového zaváhání poznal, že je znalostí něčeho z minulosti, kterou určitě považovali za svou, doopravdy překvapil. Možná tu jsem framling, řekl si v duchu Ender, ale nemusím být navíc ignorant.

„Ano,“ odpověděla Ouanda. „Zdá se, že z jeho totemu si berou nejvíc... pokud jde o směr. Poslední dobou – přinejmenším v posledních sedmi, osmi letech. Nikdy nám nedovolili přihlížet rituálům, při nichž se svými předky mluví, ale zdá se, že spočívají v bubnování do stromů těžkými vyleštěnými holemi. Někdy je v noci slyšíme.“

„Holemi? Ze spadaneého dřeva?“

„Myslíme si to. Proč?“

„Protože nemají kamenné ani kovové nástroje, aby si mohli dřevo odřezat – není to tak? Navíc když se klanějí stromům, dost dobře je nemohou porážet.“

„My si nemyslíme, že by se ke stromům modlili. Je to totemová záležitost. Představují zemřelé předky. Zasazují je. Spolu s těly.“

Ouanda se chtěla zastavit, aby si s ním mohla promluvit, položit mu pár otázek, ale Ender neměl v úmyslu dopřát jí víru, že této expedici velí ona – nebo Miro, když na to přijde. Chtěl si promluvit s prasečíky sám. Nikdy se na řeč nepřipravoval tak, že by si od někoho nechal organizovat program, a nechtěl s tím začít ani teď. Navíc měl informaci, která jim chyběla. Znal Elinu teorii.

„A někde jinde?“ zeptal se. „Jindy stromy nesází?“

Podívali se na sebe. „Neviděli jsme je,“ řekl Miro.

Ender nebyl pouze zvědavý. Stále myslel na to, co mu řekla Ela o rozmnožovacích anomáliích.

„A rostou stromy taky samovolně? Rostou v lese semenáčky a mladé stromky?“

Ouanda zavrtěla hlavou. „Nemáme žádný důkaz, že by stromy zasazovali někam jinam než do mrtvol. Kromě těchto tří jsou všechny stromy, které známe, poměrně staré.“

„Čtyři, když si nepospíšíme.“

Aha. Tak tady byl zdroj napětí mezi nimi. Miro měl tak naspěch proto, že chtěl zachránit nějakého prasečíka, aby ho nezasadili pod dalším stromem. Zato Ouanda si dělala starosti s něčím úplně jiným. Odhalili se před ním dostatečně; teď se mohl nechat vyslechnout on od ní. Posadil se rovně a zaklonil hlavu, aby viděl listy stromu nad sebou, rozložené větve, bledou, zeleň fotosyntézy, která byla potvrzením konvergence, vývojové nutnosti na všech světech. Zde byl středobod všech Eliných paradoxů; evoluce na tomto světě se zřejmě držela stejných schémat, jaká xenobiologové nacházeli na všech planetách Stovky světů, a přitom se to schéma někde porušilo, zhroutilo. Prasečící byli jedním z mála druhů, který toto zhroucení přežil. Co byla descolada a jak se jí prasečící přizpůsobili?

Chtěl odvést rozhovor jinam a zeptat se: Proč se tady za tím stromem schováváme? To by Ouandiny otázky podnítilo. Ale jak tam seděl, s hlavou zakloněnou, a lehké zelené lístky se tiše pohybovaly v téměř neznatelném vánku, zmocnil se ho silný pocit dějá vu. Do těch listů se už někdy díval. Nedávno. Ale to přece nebylo možné. Na Trondheimu žádné velké stromy nebyly a za plotem v Milagre nerostly žádné. Proč mu slunce pronikající mezi listy připadalo tak povědomé?

„Mluví,“ ozval se Miro.

„Co je?“ nechal se vytrhnout z chvilkového zasnění.

„Nechtěli jsme vás sem vzít.“ Miro to řekl pevně a jeho tělo bylo přitom orientováno vůči Ouandě tak, že Ender pochopil, že ve skutečnosti ho sem Miro vzít *chtěl*, ale ztotožnil se s Ouandinou váhavostí, aby jí ukázal, že je s ní. Vy dva se máte rádi, řekl si v duchu Ender. A jestli dnes v noci budu mluvit za Marcáovu smrt, budu vám muset říct, že jste bratr a sestra. Musím mezi vás vrazit klín incestu. A určitě mě za to budete nenávidět.

„Uvidíte některé... některé...“ Ouanda to ze sebe nedokázala dostat.

Miro se usmál. „Říkáme tomu Pochybné činnosti. Začal s nimi náhodou Pipo. Ale Libo to dělal záměrně a my v jeho práci

pokračujeme. Děláme to opatrně, postupně. Nedá se říct, že jsme jednoduše pustili kongresová nařízení k vodě. Ale nastaly krize a museli jsme si nějak pomoci. Například před pár lety začali mít prasečíci nedostatek mací, červů žijících na kůře, kteří tenkrát tvořili hlavní složku jejich potravy...”

„To mu chceš říct jako *první*?“ zeptala se Ouanda.

Vida, napadlo Endera. Pro ni není tak důležité jako pro něj udržet zdání solidarity.

„Je tu částečně proto, aby mluvil za Libovu smrt,“ pravil Miro. „A to se stalo těsně před ní.“

„Nemáme žádný důkaz příčinné souvislosti...”

„Nalezení příčinných souvislostí nechte na mně,“ řekl tiše Ender.

„Řekněte mi, co se stalo, když prasečíci dostali hlad.“

„Prý jejich ženy dostaly hlad.“ Miro si Ouandina znepokojení nevšímal. „To je tak. Muži obstarávají potravu pro ženy a pro mláďata, a té nebylo dost, aby vystačila pro všechny. Pořád naznačovali, jak budou muset jít do války. Jak nejspíš všichni zemrou.“ Miro zavrtěl hlavou. „Vypadalo to, jako by se na to skoro těšili.“

Ouanda vstala. „Vždyť nic neslíbil. Ještě nic neslíbil.“

„Co vám mám slíbit?“ zeptal se Ender.

„Že nic... že nic z toho...”

„Že to na vás neřeknu?“ zeptal se.

Přikývla, i když jí ten dětský výraz viditelně nebyl po chuti.

„Nic takového vám neslíbím,“ odmítl Ender. „Mluvení je mým povoláním.“

Prudce se obrátila na Mira. „Tak vidíš!“

Miro se naopak zatvářil polekaně. „Nesmíte to nikomu říct. Jinak zavřou bránu. Nikdy nás přes ni nepustí!“

„To byste si pak museli najít jinou práci?“ zeptal se Ender.

Ouanda se na něj opovržlivě podívala? „Tak to je podle vás xenologie? Zaměstnání? Tady v těch lesích žije cizí inteligentní druh. Jsou ramané, ne varelse, a lidé to musí pochopit.“

Ender neodpověděl, ale oči z její tváře nespustil.

„Je to jako Královna úlu a Hegemon,“ řekl Miro. „Prasečíci jsou jako termíťané. Jenže menší, slabší, primitivnější. Jistě, musíme je zkoumat, ale to nestačí. Zvířata můžete studovat a může vám být úplně jedno, jestli některé uhynie nebo ho něco sežere, jenže tohle jsou...”

jsou jako *my*. Nemůžeme jen tak *zkoumat* jejich hlad, *pozorovat*, jak se ve válce zabíjejí, *známe* je a...“

„Máme je rádi,“ dořekl Ender.

„Ano!“ řekla vzdorovitě Ouanda.

„Ale kdybyste je nechali, kdybyste tu vůbec nebyli, tak by přece nezmizeli, ne?“

„Ne,“ uznal Miro.

„Říkala jsem ti, že bude stejný jako komise.“

Ender dělal, že ji neslyšel. „Co by je stálo, kdybyste odešli?“

„Je to jako...“ Miro hledal slova. „Je to jako kdybyste se mohl vrátit na starou Zem, do doby před xenocidou, před mezihvězdnými lety, a řekl lidem: Můžete cestovat mezi hvězdami, můžete žít na jiných planetách. A pak jim ukázal tisíc malých zázraků. Světlo, které se rozsvěcuje vypínačem. Ocel. I úplně jednoduché věci – hrnce na vodu. Zemědělství. A oni vás vidí, ví, kdo jste, ví, že se mohou *stát* tím, čím jste, dělají všechno to, co děláte vy. Co říkají – odnes to, neukazuj nám to, nech nás žít naše ohavné, krátké, kruté životy, nech to na evoluci? Ne. Říkají: Dej nám, nauč nás, pomoz nám.“

„A ty řekneš: Nemůžu, a odejdeš.“

„Na to už je pozdě!“ řekl Miro. „Nechápete? Oni ty zázraky už viděli! Viděli nás přiletět. Viděli nás, jak jsme vysocí a silní, jak máme kouzelné nástroje a známe věci, o kterých se jim nikdy nesnilo. Teď už je pozdě říct jim sbohem a odejít. Už vědí, co je možné. A čím déle zůstaneme, tím víc se budou snažit naučit a tím víc se naučí, tím víc uvidíme, jak jim učení *pomáhá*, a jestli víte, co je to soucit, jestli chápete, že jsou to... že jsou to...“

„Lidé.“

„V každém případě ramani. Jsou to *naše děti*, chápete to?“

Ender se usmál. „Který z vás, když požádán synem o chléb, dá mu kámen?“

Ouanda přikývla. „To je ono. Podle kongresových nařízení jim musíme dávat kameny. Přestože máme tolik chleba.“

Ender vstal. „Pojďme dál.“

Ouanda nebyla připravená. „Ještě jste neslíbil...“

„Četli jste Královnu úlu a Hegemona?“

„Já ano,“ řekl Miro. „Dovedeš si představit, že by se někdo rozhodl nechat si říkat Mluvčí za mrtvé, a pak těmto maličkým, těmto pequeninům, nějak ublížil?“

Ouandina úzkost viditelně opadla, ale nepřátelství se nezmírnilo.

„Jste rafinovaný, senhore Andrewe. Mluvčí za mrtvé, jste velmi chytrý. Jemu připomínáte Královnu úlu a mně na půl úst citujete Písmo.“

„Mluvím na každého jazykem, jemuž rozumí,“ řekl Ender. „To není rafinovanost. Vyjadřuju se jasně.“

„Takže uděláte, co budete chtít.“

„Pokud to nebude prasečíkům na škodu.“

„Podle *vašeho* soudu,“ řekla jízlivě.

„Jiný soud používat nemohu.“ Odcházel od ní, ze stínu rozkošatělých větví stromu, k lesům, které čekaly na vrcholku kopce. Pustili se za ním a museli se rozběhnout, aby ho dohonili.

„Musím vám něco říct,“ promluvil Miro. „Prasečíci o vás žádali. Věř, že jste tím Mluvčím, který napsal Královnu úlu a Hegemona.“

„Oni to četli?“

„Dokonce to elegantně včlenili do svého náboženství. S výtiskem, který jsme jim dali, zacházejí jako se svatou knihou. A teď tvrdí, že s nimi mluví samotná královna úlu.“

Ender se na něj podíval. „Co říkají?“

„Že jste ten pravý Mluvčí. A že máte královnu úlu s sebou. A že ji necháte ožít s nimi, naučíte je všechno o kovech a – je to skutečně šílené. To je nejhorší, že od vás očekávají takové věci.“

Mohlo jít z jejich stran o prosté vyplnění tužeb, jak ostatně věřil Miro, ale Ender věděl, že královna úlu z kokonu s *někým* rozmlouvá.

„Co říkají, jak s nimi královna úlu hovoří?“

Ouanda teď šla z druhé strany vedle něj. „S nimi ne, s Kořenářem. A Kořenář mluví s nimi. Všechno to souvisí s jejich totemy. Snažíme se s tím vyrovnat a tvářit se, že tomu věříme.“

„To je od vás opravdu laskavé,“ řekl Ender.

„Je to běžná antropologická praxe,“ řekl Miro.

„Vy tak pilně *předstíráte*, že jim věříte, že nemáte nejmenší šanci něco se od nich dozvědět.“

Na okamžik zůstali pozadu, takže skutečně vstoupil do lesa sám. Pak se rozběhli a dohonili ho. „Zasvětili jsme jejich poznávání život!“ řekl Miro.

Ender se zastavil. „Ale bez nich.“ Byli za prvními stromy; v roztržitém světle pronikajícím listovým byly jejich tváře nečitelné. Ale Ender věděl, co v nich najde. Znepokojení, odpor, pohrdání – jak se tenhle cizák bez kvalifikace opovažuje zpochybňovat jejich profesionální přístup? Takhle: „Jste skrz naskrz zastánci kulturní nadřazenosti. Vykonáváte Pochybnou činnost, abyste těm ubohým malým prasečíkům pomohli, ale když mohou *oni* něco naučit vás, tak si toho za nic na světě nevšimnete.“

„Čeho třeba!“ chtěla vědět Ouanda. „Jak zavraždit svého největšího dobrodince, umučit ho za to, že zachránil životy desítek žen a dětí?“

„Tak proč to tolerujete? Proč jim po tom, co udělali, ještě pomáháte?“

Miro vklouzl mezi Endera a Ouandu. Chce ji chránit, napadlo Endera, nebo jí zabránit, aby neodkryla své slabiny. „Jsme odborníci. Chápeme, že kulturní rozdíly, které nedovedeme vysvětlit...“

„Chápete, že prasečíci jsou živočichové, a tak je za zavraždění Liba a Pipa neodsuzujete víc, než byste zazlívali kabře žvýkání kapimy.“

„To je pravda,“ řekl Miro.

Ender se usmál. „A proto se od nich nikdy nic nedozvíte. Protože se na ně díváte jako na zvířata.“

„Díváme se na ně jako na ramany!“ protlačila se Ouanda před Mira. Zřejmě o žádnou ochranu nestála.

„Chováte se k nim, jako by nebyli zodpovědní za své konání,“ řekl Ender. „Ramani jsou zodpovědní za to, co dělají.“

„A co s tím chcete dělat?“ zeptala se sarkasticky Ouanda. „Pohnat je před soud?“

„Řeknu vám jedno. Prasečíci se o mně dozvěděli od mrtvého Kořenáře víc, než jste se z toho, že jsem s vámi, dozvěděli vy.“

„Co *tím* chcete říct? Že skutečně *jste* původní Mluvčí?“ Miro to zjevně považoval za nejabsurdnější možnou hypotézu. „A podle všeho vážně máte tam nahoře v kosmické lodi, která obíhá kolem Lusitanie, hordu termitů, které chcete dopravit dolů a...“

„Jestli to něco znamená,“ přerušila ho Ouanda, „tak to, že si tenhle amatér myslí, že má pro práci s prasečíky lepší kvalifikaci než my. A pokud jde o mě, беру to jako důkaz, že jsme se nikdy neměli dohodnout a přivést ho...“

V tu chvíli se Ouanda zarazila, protože z houští vystoupil prasečák. Byl menší, než Ender očekával. Jeho zápach nebyl nepříjemný, ale určitě byl silnější, než mohla Janina počítačová simulace vyjádřit. „Pozdě,“ zašeptal Ender. „Myslím, že k setkání už došlo.“

Prasečkův výraz, pokud se o něčem takovém dalo mluvit, byl pro Endera naprosto nečitelný. Zato Miro s Ouandou něčemu z jeho jazyka beze slov rozuměli. „Je ohromený,“ zašeptala Ouanda. Tím, jak Enderovi říkala, že rozumí něčemu, čemu nerozumí on, ho vracela zpátky tam, kam patřil. Bylo to v pořádku. Ender věděl, že je tu novic. Ale zároveň doufal, že se mu podařilo aspoň trochu je vyšinout z jejich normálního, nezpochybnitelného uvažování. Bylo vidět, že se drží zažitých schémat. Jestli mu měli být k něčemu dobří, museli se z těchto starých schémat vymanit a dopracovat se k novým závěrům.

„Listožrout,“ řekl Miro.

Listožrout z Endera nespouštěl oči. „Mluví za mrtvé,“ pronesl.

„Přivedli jsme ho,“ řekla Ouanda.

Listožrout se otočil a zmizel v porostu.

„Co to znamená?“ zeptal se Ender. „Že odešel?“

„Chcete říct, že jste na to ještě nepřišel?“ zeptala se Ouanda.

„Ať se vám to líbí nebo ne,“ řekl, „prasečíci se mnou mluvit chtějí a já s nimi mluvit budu. Myslím, že to půjde líp, když mi pomůžete pochopit, co se děje. Nebo tomu taky nerozumíte?“

Díval se, jak oba zápasí s rozmrzelostí. Pak se k Enderově úlevě Miro rozhodl. Místo aby odpověděl povýšeně, promluvil prostě, klidně. „Ne. Nerozumíme tomu. Pořád ještě hádáme. Prasečíci dávají otázky nám, my se ptáme jich, a jak oni tak my se maximálně snažíme úmyslně na sebe nic neprozradit. Dokonce se jich ani neptáme na to, co bychom opravdu vědět chtěli, protože se bojíme, že by se z našich otázek toho o nás dozvěděli příliš.“

Ouanda se k Mirovu odhodlání ke spolupráci připojit nechtěla.

„Víme víc, než vy budete vědět za dvacet let,“ řekla. „A jste šílený, jestli si myslíte, že to, co víme, pochytíte po desetiminutovém výkladu v lese.“

„Nepotřebuju pochytit, co víte,“ řekl Ender.

„Myslíte?“ zeptala se Ouanda.

„Protože vás mám s sebou.“ Ender se usmál.

Miro pochopil a vzal to jako kompliment. Usmál se taky. „Není toho moc, co víme. Listožrout z vás pravděpodobně radost nemá. Mezi ním a prasečkem, který se jmenuje Člověk, je nějaký rozkol. Mysleli si, že vás nepřivedeme, a Listožrout si byl jistý, že zvítězil. Ted' o vítězství přišel. Možná jsme Člověkovy zachránili život.“

„A připravili o něj Listožrouta?“ zeptal se Ender.

„Kdo ví? Něco mi říká, že Člověková budoucnost v sázce je, ale Listožroutova není. Listožroutovi jde o to, aby Člověk selhal, ne aby on sám uspěl.“

„Ale jistě to nevíte.“

„Na takové věci se nikdy neptáme.“ Miro se znovu usmál. „A máte pravdu. Stal se z toho takový zvyk, že si většinou ani nevšimneme, že se neptáme.“

Ouanda se rozčílila. „Tak on má *pravdu* ? Nikdy nás při práci neviděl a najednou kritizuje...“

Ale Ender o jejich hašteření nestál. Vykročil směrem, kterým zmizel Listožrout a nechal je, ať si dělají, co budou chtít. A samozřejmě si hádku nechali na později. Jakmile zjistil, že jdou s ním, začal se znovu ptát. „Pokud jde o ty Pochybné činnosti, které jste vykonávali,“ řekl v chůzi, „zavedli jste jim do jídelníčku novou stravu?“

„Naučili jsme je jíst merdonové kořeny,“ odpověděla Ouanda. Bylo to odměřené a věcné, ale aspoň na něj promluvila. Nechtěla se nechat unést hněvem natolik, aby se vzdala účasti při tom, co zřejmě bude klíčové setkání s prasečkou. „Jak je zbavit kyanidu namáčením a sušením na slunci. To bylo krátkodobé řešení.“

„Dlouhodobým řešením byla některá z matčiných zavržených mutací amarantu,“ vysvětloval Miro. „Vypěstovala odrůdu, která se Lusitanii přizpůsobila tak dobře, že se lidem moc nehodila. Příliš lusitanských proteinových struktur a málo pozemských. Ale prasečkům se něco takového mohlo hodit. Přesvědčil jsem Elu, aby mi něco ze zavržených vzorků dala, ale nedal jsem jí najevo, že je to důležité.“

Nedělej si legraci o tom, co Ela ví a neví, řekl si v duchu Ender.

„Libo jim ji dal a naučil je, jak ji pěstovat. A pak ji mlít, získávat mouku, dělat chléb. Měl odpornou chuť, ale dal jim vůbec poprvé zdroj obživy, který měli pod kontrolou. Od té doby jsou tlustí a kypí zdravím.“

„Ale tu noc, kdy zanesli první bochníky ženám, otce zabili,“ řekla trpce Ouanda.

Ender šel chvíli mlčky, snažil se tomu dát logiku. Prasečíci zabili Liba bezprostředně poté, co je zachránil před hladověním? Nepředstavitelné, a přesto se to stalo. Jak se mohla vyvinout společnost zabíjející ty, kteří nejvíc přispěli k jejímu přežití? Měli by to dělat opačně – měli by ty vážené odměnit větší možností reprodukce. Tak komunita zvyšuje svou pravděpodobnost přežití coby skupina. Jak by mohli prasečíci přežít, kdyby ty, kteří přežití nejvíc napomohou, prostě povraždili?

Přesto se i mezi lidmi daly podobné případy najít. Tyhle děti, Miro a Ouanda, se svými Pochybnými činnostmi, byly z dlouhodobého hlediska lepší a moudřejší než Hvězdný kongres, který pravidla stanovoval. Ale kdyby je přistihli, odvezli by je z domova na jiný svět – což už byl svým způsobem trest smrti, protože dřív, než se mohli vrátit, by byli všichni jejich známí po smrti – kde by je soudili, potrestali a pravděpodobně uvěznil. Jejich myšlenky ani geny by nenašly pokračování a společnost by tak byla ochuzena.

Ale jen z toho důvodu, že to dělají i lidé, to smysl nedávalo. Kromě toho, zatčení a uvěznění Mira a Ouandy, pokud by k němu došlo, by dostalo smysl z pohledu lidstva jako jediné komunity a prasečků jako jejich nepřátel; pokud si představíte, že všechno, co pomáhá prasečkům přežít, je v jistém smyslu hrozba lidstvu. Potom by potrestání lidí, kteří pozvedli kulturu prasečků na vyšší úroveň, nemělo za účel chránit prasečky, ale bránit jim ve vývoji.

V tu chvíli si Ender jasně uvědomil, že pravidla, jimiž se řídil kontakt lidí s prasečkami, ve skutečnosti vůbec nefungují jako ochrana prasečků. Působí jako záruka lidské nadřazenosti a moci. Z tohoto úhlu pohledu by Miro s Ouandou pácháním Pochybných činností byli zrádci zájmu vlastního druhu.

„Odpadlíci,“ pronesl nahlas.

„Cože?“ ozval se Miro. „Co jste to řekl?“

„Odpadlíci. Ti, kteří zapřeli svůj lid a přihlásili se k nepříteli.“

„Aha,“ řekl Miro.

„To přece nejsme,“ namítla Ouanda.

„Ale ano, jsme.“

„Já jsem se svého lidství nezřekla!“

„Tak, jak to definuje biskup Peregrino, jsme se svého lidství zřekli už dávno.“

„Ale tak, jak to definuju já...“ začala.

„Tak, jak to definuješ ty,“ řekl Ender, „jsou prasečíci taky lidmi. Proto jsi odpadlík.“

„Měla jsem pocit, že jste řekl, že jsme se k prasečím chovali jako ke zvířatům!“ připomněla Ouanda.

„Když je nepovažujete za zodpovědné, když jim nekladete přímé otázky, když se je snažíte klamat, tak se k nim chováte jako ke zvířatům.“

„Jinými slovy,“ ozval se Miro, „když se *řídíme* nařízeními Kongresu.“

„Ano,“ souhlasila Ouanda. „Ano, to je pravda, jsme Odpadlíci.“

„A vy?“ zeptal se Miro. „Proč vy jste odpadlík?“

„Mě lidstvo od sebe odkoplo už dávno. Tak jsem se stal Mluvčím za mrtvé.“

A s tím dorazili na. mýtinu prasečků.

Matka k obědu nepřišla a Miro také ne. Ele to nevadilo. Když tam některý byl, Ela ztrácela autoritu; nemohla krotit mladší děti. Přitom Miro ani matka Elino postavení nezaujímal. Žádný z nich Elu neposlušal a žádný se nesnažil udržovat pořádek. Proto to bylo klidnější a snazší, když zůstali někde mimo.

Ne že by se ti malí nějak zvlášť hezky chovali i teď. Ale míní jí odporovali. Musela jenom párkrát okřiknout Grega, aby pod stolem nepíchal a nekopal Quaru. Quim i Olhado si dnes hleděli sami sebe. Žádné běžné tahanice.

Ale jen do té doby, než bylo po jídle.

Quim se opřel o opěradlo židle a škodolibě se na Olhada usmál.

„Takže tos byl ty, kdo toho slídila naučil, jak se dostat do matčiných souborů.“

Olhado se otočil k Ele. „Zase jsi nechala Quimův obličej otevřený, Elo. Příště musíš být pořádnější.“ Olhado se tak pomocí žertu dovolával Elina zásahu.

Ale Quim nechtěl, aby Olhado měl pomoc. „Ela tentokrát není na tvé straně, Olhado. Nikdo není na tvé straně. Tys tomu prašivému špiclovi pomohl proniknout do matčiny souborů, a proto ses provinil stejně jako on. On je d'áblův sluha a ty jsi taky.“

Ela si všimla, jak hněvivě Olhadovo tělo zareagovalo; v první chvíli jí hlavou bleskla představa, že Olhado po Quimovi hodí svůj talíř. Ale pak to bylo pryč. Olhado se uklidnil. „Mrzí mě to,“ řekl. „Nechtěl jsem to udělat.“

Vzdával se Quimovi. Přiznával, že má pravdu.

„Doufám, že tě mrzí to, žes to udělat nechtěl, tak to myslíš?“ ozvala se Ela. „Doufám, že se neomlouváš za to, že jsi Mluvčímu za mrtvé pomohl.“

„Jasně, že se omlouvá za to, že tomu slídilovi pomohl,“ řekl Quim.

„Protože Mluvčímu bychom měli maximálně pomáhat všichni,“ dodala Ela.

Quim vyskočil, naklonil se přes stůl a zakřičel jí do tváře: „Jak to můžeš říct! Vždyť porušil matčino soukromí, pátral po jejích tajemstvích a...“

Ela ke svému údivu zjistila, že stojí taky, přes stůl ho strká na židli a křičí na něj ještě hlasitěji: „Matčina tajemství jsou zdrojem půlky jedu v tomto domě! Z jejích tajemství je nám *všem* zle, včetně jí! Takže možná je to jediný způsob, jak tu dát věci do pořádku, ukradnout všechna její tajemství a vypustit je ven, abychom je mohli pobít!“ Přestala křičet. Quim i Olhado stáli před ní, přitisknutí k protější zdi, jako by její slova byly kulky a ona je jimi popravovala. Tiše, rozrušeně pokračovala. „Já si myslím, že Mluvčí za mrtvé je naše jediná naděje, jak bychom se znovu mohli stát rodinou. A matčina tajemství jsou jediná překážka, která mu stojí v cestě. Proto jsem mu dnes řekla všechno, co o obsahu matčiny souborů vím, protože mu chci dát každý střípek pravdy, který můžu najít.“

„Potom jsi nejhorší zrádce ze všech,“ řekl Quim. Hlas se mu chvěl. Měl na krajíčku.

„Řekla jsem, že pomoc Mluvčímu za mrtvé je vyjádřením loajality,“ odvětila Ela. „Jedinou skutečnou zradou je poslouchání matky, protože to, co chce ona, o co usiluje celý svůj život, je zničení sebe a této rodiny.“

K Elinu překvapení se nerozplakal Quim, ale Olhado. Jeho slzné žlázy samozřejmě nefungovaly, vzali mu je při instalaci očí. Proto mu oči nejdřív nezvlhly a na propukající pláč nic neupozornilo. Zato se zkroutil a rozvzlykal, pak se svezl po zdi, až nakonec zůstal sedět na podlaze s hlavou mezi koleny a nebyl k utišení. Ela chápala proč. Protože mu řekla, že jeho náklonnost k Mluvčímu nebyla zradou, že nezhřešil. Věřil jí, když mu to řekla, věděl, že je to pravda.

Pak zvedla oči od Olhada a uviděla ve dveřích stát matku. Najednou cítila, jak v nitru slábne, rozechvěla se při představě, co všechno matka musela zaslechnout.

Ale matka se netvářila rozzlobeně. Jen trochu smutně a hodně unaveně. Dívala se na Olhada.

Quimova zuřivost našla hlas. „Slyšelas, co říkala Ela?“ zeptal se.

„Ano,“ řekla matka, nepouštějíc oči z Olhada. „A pokud to můžu posoudit, asi má pravdu.“

Ela nebyla zdrcena o nic míň než Quim.

„Běžte do svých pokojů, děti,“ řekla tiše matka. „Potřebuju si promluvit s Olhadem.“

Ela pokynula Gregovi a Quimovi. Sklouzli ze židlí a přicupitali k ní, oči rozšířené úžasem nad neobvyklým děním. Vždyť ani otci se nikdy nepodařilo Olhada rozplakat. Odvedla je z kuchyně k jejich pokojům. Slyšela Quima, jak došel chodbou k sobě, práskl dveřmi a vrhl se na postel. V kuchyni Olhadovy vzlyky slábly, utichaly, až ustaly úplně, když ho matka poprvé od doby, co ztratil oči, vzala do náruče a utěšovala, kolébala ho sem a tam a vlasy mu zkrápěla vlastními slzami.

Miro nevěděl, co si má o Mluvčím za mrtvé myslet. Vždycky si Mluvčího představoval jako někoho hodně podobného knězi – nebo spíš takového, jaký by kněz měl být. Tichého, hloubavého, vytrženého ze světa, obezřetně přenechávajícího konání a rozhodování druhým. Miro očekával, že bude moudrý.

Nepředpokládal, že bude tak neodbytný, tak nebezpečný. Byl moudrý, to ano, dovedl prohlédnout minulé klamy, říkal a dělal věci, které pobuřovaly, ale když se nad nimi člověk zamyslel, zjistil, že byly správné. Jako by znal lidskou mysl tak dobře, že mu stačilo podívat se do tváře a viděl touhy tak hluboké, pravdy tak dobře zamaskované, že člověk sám nevěděl, že je v sobě má.

Kolikrát takhle stáli Miro s Ouandou a dívali se, co Libo s prasečíky dělá. Ale s Libem jeho počínání vždycky rozuměli; znali jeho metody, věděli, o co mu jde. Myšlenky Mluvčího se ale ubíraly po cestách, jež byly Mirovi naprosto cizí. Měl sice lidskou podobu, ale Miro uvažoval, jestli je opravdu framling – dovedl být stejně záhadný jako prasečíci. Byl raman stejně jako oni – cizí, ale ještě ne zvířecí.

Čeho si všimal? Co viděl? Mísy, kterou nesl Šíp? Na slunci vysušený džbán, v němž se namáčely a páchly merdonové kořeny? Kolik Pochybných činností poznal a kolik považoval za přirozené chování?

Prasečíci rozprostřeli Královnu úlu a Hegemona.

„Ty,“ řekl Šíp. „Ty jsi to napsal?“

„Ano,“ řekl Mluvčí za mrtvé.

Miro se podíval na Ouandu. Oči jí tančily uspokojením. Takže Mluvčí je lhář.

„Ti dva,“ ozval se Člověk, „Miro a Ouanda si myslí, že jsi lhář.“

Miro na Mluvčího okamžitě pohlédl, ale nedíval se na ně. „Samozřejmě,“ řekl. „Nikdy je nenapadlo, že by Kořenář mohl mluvit pravdu.“

Mluvčího klidná slova Mira znepokojila. *Mohla* to být pravda? Koneckonců lidé, kteří cestovali mezi hvězdnými soustavami, přesakovali desetiletí, často i staletí, aby se dostali z jedné soustavy do druhé. Někdy i půl tisíciletí. Těch cest by ani nemuselo být moc, aby člověk přežil tři tisíce let. Ale byla by to až neuvěřitelná náhoda, kdyby původní Mluvčí za mrtvé zavítal sem. Ledaže by původní Mluvčí za mrtvé *byl* ten, který napsal Královnu úlu a Hegemona; toho by zajímala především první rasa ramanů po termit'anech. Nevěřím tomu, řekl si Miro, ale musel přiznat možnost, že by to mohla být pravda.

„Proč jsou tak hloupí?“ zeptal se Člověk. „Nepoznají pravdu, když ji slyší?“

„Nejsou hloupí,“ řekl Mluvčí. „Lidé takoví jsou: zpochybňujeme všechny naše víry kromě těch, jimž *opravdu* věříme, a ty nás zpochybňovat nikdy nenapadne. Nikdy je nenapadlo zpochybnit představu, že původní Mluvčí za mrtvé zemřel před třemi tisíci lety, přestože věděli, jak mezihvězdné cestování prodlužuje život.“

„Ale my jsme jim to říkali.“

„Ne – vy jste jim říkali, že královna úlu řekla Kořenářovi, že jsem tuto knihu napsal já.“

„Proto měli vědět, že to je pravda,“ řekl Člověk. „Kořenář je moudrý, je otec; nezmýlil by se.“

Miro se neusmál, ale chtělo se mu. Mluvčí si myslel, jak není chytrý, ale teď byl tam, kde končily všechny důležité otázky, přiváděn k zoufalství neústupným naléháním prasečků, že se s nimi jejich totemové stromy dovedou bavit.

„Och,“ řekl Mluvčí. „Je mnoho věcí, kterým nerozumíme. A mnoho jiných, kterým nerozumíte vy. Měli bychom si navzájem říct víc.“

Člověk usedl vedle Šípa, zaujal čestné místo jako on. Šíp nedal najevo, že by mu to vadilo. „Mluvčí za mrtvé,“ řekl Člověk, „přiveďš k nám královnu úlu?“

„Ještě jsem se nerozhodl,“ odpověděl Mluvčí.

Miro znovu pohlédl na Ouandu. Byl snad Mluvčí šílený, když naznačoval, že může přinést něco, co prostě přinést nešlo?

Pak si vzpomněl, co říkal Mluvčí o zpochybňování všeho, čemu věříme, kromě toho, čemu věříme doopravdy. Miro bral odjakživa za samozřejmé to, co věděl každý – že všichni termiřané byli zničeni. Ale co když královna úlu přežila? Co když právě tak mohl Mluvčí za mrtvé napsat svou knihu, protože mohl rozmlouvat s termiřanem. Bylo to nanejvýš nepravděpodobné, ale nebylo to *nemožné*. Miro si nebyl jist, jestli termiřané byli vybiti do posledního. Věděl jen to, že tomu všichni věřili a že za tři tisíce let se nikdo nevytasil ani náznakem důkazu, který by svědčil o opaku.

Ale i kdyby to byla pravda, jak to mohl Člověk vědět? Nejjednodušší vysvětlení bylo to, že prasečící vtělili působivý příběh Královny úlu a Hegemona do svého náboženství a nedovedli pochopit, že Mluvčích za mrtvé je mnoho a žádný z nich není autorem knihy; že všichni termiřané jsou mrtvi a žádná královna úlu nepříjde. To bylo

nejjednodušší, nejpřijatelnější vysvětlení. Každé jiné by ho nutilo přijmout možnost, že Kořenářův totemový strom s prasečíky nějak rozmlouval.

„Podle čeho se rozhodneš?“ řekl Člověk. „My dáváme ženám dárky, abychom si získali jejich přízeň, ale ty jsi nejmoudřejší ze všech lidí a my nemáme nic, co potřebuješ.“

„Máte mnoho věcí, které potřebuju,“ řekl Mluvčí.

„Cože? Neumíš dělat lepší džbány než jsou tyhle? Přesnější šípy? Pláštík, který mám, je z kabří vlny – ale tvůj oděv je jemnější.“

„Nepotřebuju nic takového,“ řekl Mluvčí. „To, co potřebuju, jsou pravdivé příběhy.“

Člověk se naklonil blíž a pak mu tělo ztuhlo vzrušením, očekáváním. „O, Mluvčí!“ řekl a jeho hlas zněl vážou, kterou slovům přikládal. „Připojíš náš příběh ke Královně úlu a Hegemonovi?“

„Neznám jej.“

„Ptej se nás! Ptej se, na co chceš!“

„Jak mám vyprávět váš příběh? Vyprávím příběhy jen těch, kteří jsou mrtví.“

„My jsme mrtví!“ vykřikl Člověk. Miro ho tak rozrušeného nikdy neviděl. „Jsme vražděni každým dnem. Lidé zaplňují všechny světy. Lodě cestují noční temnotou od jedné hvězdy ke druhé, zaplňují každé prázdné místo. A my jsme tady, na naší malé planetě, a díváme se, jak se nebe plní lidmi. Lidé staví hloupý plot, aby nás udrželi od sebe, ale to nic není. Obloha je náš plot!“ Člověk nadskočil – překvapivě vysoko, protože měl silné nohy. „Podívej se, jak mě plot sráží k zemi!“

Rozběhl se k nejbližšímu stromu, vyskočil na kmen, vylezl výš, než ho Miro viděl vylézt kdy předtím, po větvi přešel co nejdál a vyskočil do vzduchu. Mučivou chvíli tam visel, na vrcholu skoku, a pak ho gravitace smetla dolů na tvrdou zem.

Miro slyšel, jak mu prudkost nárazu vyrazila dech. Mluvčí se k němu ihned vrhl; Miro měl za sebou. Člověk nedýchal.

„Je mrtvý?“ zeptala se Ouanda za ním.

„Ne!“ vykřikl některý z prasečků jazykem mužů. „Nemůžeš zemřít! Ne, ne, ne!“ Miro se podíval; užasl, když zjistil, že je to Listožrout. „Nemůžeš zemřít!“

Pak Člověk ochable zvedl ruku a dotkl se tváře Mluvčího. Zhluboka, prudce se nadechl. A pak promluvil: „Vidíš, Mluvčí? Zemřel bych, jen abych vylezl na zeď, která nás dělí od hvězd.“

Za všechna ta léta, co Miro prasečíky znal, se nikdy předtím o mezihvězdném cestování ani jednou nezmínili, nikdy se na ně nezeptali. Přesto si teď Miro uvědomil, že všechny otázky, které *položili*, k objevu tajemství kosmických letů směřovaly. Xenologové si to neuvědomili, protože věděli – věděli, aniž se na to museli ptát – že prasečíci jsou tak daleko od kulturní úrovně, která by jim dovozovala stavět kosmické lodě, že by trvalo tisíc let, než by něco takového mohlo být v jejich možnostech. Ale svou touhou dozvědět se něco o kovech, o motorech, o létání nad zemí, tím vším se snažili poodhalit tajemství kosmických letů.

Člověk se pomalu postavil, ale musel se Mluvčího držet za ruce. Miro si uvědomil, že za všechna ta léta, co prasečíky znal, ho nikdy žádný za ruku nevzal. Pocítil hlubokou lítost. A palčivou bolest žárlivosti.

Teď, když bylo zřejmé, že Člověk je nezraněn, se ostatní prasečíci nahrnuli k Mluvčímu. Nestrkali do sebe, ale chtěli být blízko.

„Podle Kořenáře královna úlu ví, jak stavět kosmické lodě,“ řekl Šíp.

„Kořenář říká, že nás královna úlu naučí všechno,“ doplnil ho Hrnek. „Kov, oheň z kamenů, domy z černé vody, všechno.“

Mluvčí zvedl ruce a jejich žvatlání zarazil. „Kdybyste všichni měli velkou žízeň a viděli, že mám vodu, všichni byste chtěli, abych vám dal napít. Ale co kdybych já věděl, že voda, kterou mám, je otrávená?“

„V lodích, které létají ke hvězdám, žádný jed není,“ řekl Člověk.

„Je mnoho cest ke hvězdám,“ odvětil Mluvčí. „Některé jsou lepší než ostatní. Dám vám všechno, co vám můžu dát, abych vás nezničil.“

„To slibuje královna úlu!“ řekl Člověk.

„A já také.“

Člověk přiskočil, popadl Mluvčího za vlasy a za uši a přitáhl si jeho tvář proti své. Miro něco tak násilného ještě neviděl; přesně toho se obával, rozhodnutí k vraždě...

„Jestli jsme ramani,“ křičel Člověk Mluvčímu do tváře, „tak má být rozhodnutí na *nás*, ne na vás! A jestli jsme varelse, tak nás můžeš klidně hned zabít, tak jako jsi zabil všechny sestry královny úlu!“

Miro byl ohromen. Jedna věc byla, že si prasečíci vzali do hlavy, že právě tento Mluvčí napsal knihu. Ale jak mohli dospět k neuvěřitelnému závěru, že je nějakým způsobem vinen za xenocidu? Za koho ho měli, za zrůdného Endera?

A Mluvčí za mrtvé tam seděl, slzy mu stékaly po tvářích a oči měl zavřené, jako by Člověkova obvinění měla sílu pravdy.

Člověk otočil hlavu a promluvil na Mira. „Co je to za vodu?“ zašeptal. Pak si sáhl na Mluvčího slzy.

„Takto dáváme najevo bolest, žal nebo utrpení,“ odpověděl Miro.

Mandachuva ze sebe najednou vyrazil šeredný výkřik, jaký Miro nikdy předtím neslyšel, jako umírající zvíře.

„Tak projevujeme bolest my,“ zašeptal Člověk.

„Ach! Ach!“ křičel Mandachuva. „Tu vodu jsem už viděl! V očích Liba a Pipa jsem tu vodu viděl!“

Jeden o druhém a pak všichni prasečíci najednou začali křičet něco stejného. V Mirovi se mísil strach, bázeň, úžas, všechno najednou.

Netušil, co to znamená, ale prasečíci projevovali emoce, které před xenology sedmačtyřicet let skrývali.

„Oplakávají otce?“ zašeptala Ouanda. Také její oči se leskly vzrušením a vlasy měla zplihlé potem strachu.

Ve stejnou chvíli, kdy ho to napadlo, to Miro řekl nahlas: „Až doteď nevěděli, že Pipo a Libo plakali, když umírali.“

Miro neměl ponětí, jaké myšlenky se v Ouandině hlavě odvíjely dál; věděl jen to, že se obrátila, udělala pár vrávoravých kroků, padla na ruce a kolena a hořce se rozplakala.

Příchod Mluvčího každopádně dal věci do pohybu.

Miro poklekl k Mluvčímu, který seděl s hlavou skloněnou, bradou opřenou o hrud'. „Mluvčí,“ promluvil na něj. „Como pode ser? Jak je možné, že jste první Mluvčí a zároveň jste taky Ender? Náo pode ser.“

„Nenapadlo by mě, že jim toho řekne tolik,“ zašeptal.

„Ale vždyť Mluvčí za mrtvé, ten, který napsal tu knihu, byl nejmoudřejší člověk, který za dobu mezihvězdných letů žil. Zatímco

Ender byl vrah, zabil celý národ, úžasnou civilizaci ramanů, která nás mohla všechno naučit...“

„Ale oba byli lidé,“ zašeptal Mluvčí.

Člověk, který stál teď opodál, zarecitoval dvojverší z Hegemona.

„Nemoc a hojení jsou v každém srdci. Smrt a osvobození jsou v každé ruce.“

„Člověku,“ zaprosil Mluvčí, „řekni svým lidem, aby se netrápili tím, co udělali v nevědomosti.“

„Byla to strašná věc,“ řekl Člověk. „Byl to náš největší dar.“

„Řekni svým lidem, aby se ztišili a poslouchali mě.“

Člověk zakřičel pár slov, ne v jazyce mužů, ale v jazyce žen, jazyce autority. Zmlkli a sedli si, aby si poslechli, co Mluvčí řekne.

„Udělám všechno, co můžu,“ slíbil Mluvčí, „ale nejdřív vás musím poznat, protože jak jinak bych mohl vyprávět váš příběh? Musím vás poznat, protože jak jinak mám zjistit, jestli je ten nápoj jedovatý nebo ne? Ale ten největší problém stejně zůstane. Lidstvo může mít termit'any rádo, protože si myslí, že jsou všichni termit'ané mrtvi. Vy ještě žijete, a tak se vás ještě bojí.“

Člověk se mezi nimi vztyčil a ukázal na své tělo, jako by to bylo něco slabého a křehkého. „Nás!“

„Bojí se toho, čeho se bojíte vy, když zvednete hlavu a vidíte, jak se hvězdy plní lidmi. Bojí se, že jednoho dne přijdou na nějakou planetu a zjistí, že jste tam přišli první.“

„Nechceme tam být první,“ řekl Člověk. „Chceme tam být *taky*.“

„Tak mi dejte čas,“ požádal Mluvčí. „Ukažte mi, kdo jste, abych to já mohl ukázat jim.“

„Cokoliv.“ Člověk se rozhlédl po ostatních. „Ukážeme ti všechno.“

Listožrout vstal. Promluvil jazykem mužů, ale Miro mu porozuměl. „Některé věci ti ukázat nemůžeme.“

Člověk mu ostře odpověděl ve starčtině.

„To, co nám ukázali Pipo, Libo, Ouanda a Miro, nám taky ukázat neměli. Ale udělali to.“

„Jejich pošetilsto nemusí být naší pošetilstí,“ Listožrout dál mluvil jazykem mužů.

„Stejně jako pro nás nemusí platit jejich moudrost,“ odsekl Člověk.

Pak Listožrout řekl jazykem stromů něco, čemu Miro nerozuměl. Člověk neodpověděl a Listožrout odešel.

Ve stejnou chvíli se vrátila Ouanda, s očima zarudlýma pláčem.

Člověk se obrátil k Mluvčímu. „Co chceš vědět? Řekneme ti to a ukážeme, jestli budeme moci.“

Ted' se zase Mluvčí podíval na Mira s Ouandou. „Na co se jich mám zeptat? Vím tak málo, že nemám ponětí, co potřebujeme vědět.“

Miro pohlédl na Ouandu.

„Nemáte žádné kamenné ani železné nástroje,“ pravila. „Ale vaše obydlí je ze dřeva a vaše mísy a šípů taky.“

Člověk stál a čekal. Ticho se prodlužovalo. „Ale co je otázka?“ optal se nakonec.

Jak mu ta souvislost mohla ujít? napadlo Mira.

„My lidé používáme nástroje z kamene nebo kovu, kterými porážíme stromy, když jim chceme dát tvar domů, šípů nebo palic, které jsem viděl u některých z vás.“

Chvíli trvalo, než jim došlo, co Mluvčí řekl. Pak najednou byli všichni prasečíci na nohou. Začali šíleně, bezcílně pobíhat kolem, narážet do sebe navzájem, do stromů nebo do srubů. Většinou mlčeli, ale tu a tam některý zakvílel přesně tak, jak naříkali před několika minutami. Bylo to tajemné, téměř němé šílenství prasečků, kteří najednou jako by přestali ovládat svá těla. Tolik let opatrné nekomunikace, kličkování, aby se prasečíci nic nedozvěděli, a teď Mluvčí tento přístup porušil a výsledkem bylo tohle šílenství.

Z chaosu se vynořil Člověk a vrhl se před Mluvčím na zem. „Mluvčí!“ vykřikl nahlas. „Slib mi, že jim nikdy nedovolíš porazit těmi jejich nástroji z kamene a kovu mého otce Kořenáře! Jestli chcete někoho zabít, jsou tu staří bratři, kteří se poddají, nebo klidně zemřu já, ale nenech je zabít mého otce!“

„Nebo *mého* otce!“ křičeli ostatní prasečíci. „Nebo *mého*!“

„Nikdy bychom Kořenáře nezasadili tak blízko plotu,“ promluvil Mandachuva, „kdybychom věděli, že jste... že jste *varelse*.“

Mluvčí znovu zvedl ruce. „Porazil snad nějaký člověk na Lusitanii strom? Nikdy. Zákon to zakazuje. Nemáte se z naší strany čeho bát.“

Prasečíci se uklidnili, rozhostilo se ticho. Nakonec se Člověk zvedl ze země. „Ted' se budeme bát lidí ještě víc,“ řekl Mluvčímu. „Kéž byste do našeho lesa nikdy nepřišli.“

Ouandin hlas ho přehlušil. „Jak můžete něco takového říct, po tom, jak jste mi zavraždili otce!“

Člověk se na ni užasle podíval, neschopen odpovědět. Miro vzal Ouandu kolem ramen. A do ticha promluvil Mluvčí za mrtvé. „Slíbil jsi mi, že odpovíte na všechny mé otázky. Teď se tě ptám: Jak stavíte ze dřeva dům, jak získáváte luky a šípy, které si nese tady ten, a tyto palice. Řekli jsme vám jediný způsob, který známe; vy nám řekněte jiný, ten, kterým to děláte vy.“

„Bratři se poddávají,“ odpověděl Člověk. „Říkal jsem vám to. Řekneme starému bratrovi, co potřebujeme, ukážeme mu tvar, a on se poddá.“

„Můžeme to vidět?“ řekl Ender.

Člověk se rozhlédl po ostatních prasečících. „To máme podle vás některého bratra požádat, aby se poddal, jen abyste to viděli? Nový dům nepotřebujeme a ještě léta potřebovat nebudeme, máme všechny šípy, které potřebujeme...“

„Ukaž mu to!“

Miro se otočil, stejně jako ostatní, a uviděl, jak z lesa znovu vyšel Listožrout. Rozhodně došel doprostřed mýtiny; nepodíval se na ně a promluvil, jako by byl nějaký hlasatel, městský vyvolávač, kterému je jedno, jestli ho někdo poslouchá nebo ne. Promluvil v jazyce žen a Miro mu rozuměl jen sem tam něco.

„Co říká?“ zašeptal Mluvčí.

Miro, který stále ještě klečel vedle něj, mu překládal nejlépe, jak dovedl. „Zřejmě šel za ženami a ty řekly, že mají udělat všechno, o co požádáš. Ale tak jednoduché to není, říká jim, že – tahle slova neznám – něco o tom, že všichni zemřou. Každopádně něco o umírajících bratrech. Podívejte se na ně – nemají strach, žádný.“

„Nevím, jak jejich strach vypadá,“ řekl Mluvčí. „Vůbec je neznám.“

„Já taky ne,“ řekl Miro. „Musím to nechat na vás – za půl hodiny jste tu způsobil víc rozruchu, než jsem viděl za celá ta léta, co sem chodím.“

„S tím darem jsem se už narodil,“ prohlásil Mluvčí. „Nabídnu vám dohodu. Já neřeknu nikomu o vašich Pochybných činnostech. A vy nikomu neřeknete, kdo jsem.“

„Klidně,“ řekl Miro. „Stejně tomu nevěřím.“

Listožrout domluvil. Hned nato odešel ke srubu a zmizel uvnitř.

„Požádáme o dar některého starého bratra,“ řekl Člověk. „Ženy to řekly.“

A tak se stalo, že Miro stál s rukou kolem ramen Ouandy, z druhé strany měl Mluvčího za mrtvé, a díval se, jak prasečíci předvádějí mnohem přesvědčivější zázrak, než byl kterýkoli z těch, jimiž si Gusto a Cida získali titul Os Venerados.

Prasečíci se postavili do kruhu kolem silného starého stromu na okraji mýtiny. Pak jeden po druhém na strom vylezli a začali do něj bušit palicemi. Zanedlouho byli na stromě všichni, zpívali a vyklepávali složité rytmy. „Jazyk stromů,“ zašeptala Ouanda.

Již po několika minutách se strom znatelně naklonil. Asi polovina prasečků okamžitě seskočila a začala na strom tlačit tak, aby spadl na volné prostranství mýtiny. Zbývající tloukli o to zběsileji a zpívali ještě hlasitěji.

Velké větve začaly jedna po druhé odpadávat. Prasečíci se pro ně ihned rozběhli, chytili je a odtáhli je z místa, kam měl strom padnout. Člověk donesl jednu Mluvčímu. Ten ji opatrně vzal a ukázal ji Mirovi a Ouandě. Obnažený konec, kterým se držela na stromě, byl dokonale hladký. Nebyl rovný – povrch se pod tupým úhlem lehce vlnil. Ale nebyl vůbec rozeklaný, netekla z něj míza, nic nenaznačovalo, že by při jejím oddělování od stromu bylo použito sebemenší násilí. Miro se konce dotkl prstem; byl chladný a hladký jako mramor.

Nakonec ze stromu zbyl jediný rovný kmen, holý a majestátní; bledé skvrny, kde kdysi rostly větve, byly jasně osvětleny odpoledním sluncem. Zpěv dosáhl vrcholu a ustal. Strom se naklonil a pak začal elegantně, vznešeně padat k zemi. Půda při dopadu zaduněla, zatřásla se a pak všechno znehybnělo.

K padlému stromu došel Člověk, začal jej hladit a tiše zpívat. Kůra mu pod rukama postupně praskala a trhlina se rozlézala po celé délce stromu, až se kůra rozloupila na dvě poloviny. Pak se jí několik prasečků chopilo a začalo ji páčením oddělovat. Na obou stranách odpadla, a tak vznikly dva souvislé pásy kůry. Prasečíci ji odnesli stranou.

„Všimli jste si, že by kůru k něčemu používali?“ zeptal se Mluvčí Mira.

Miro zavrtěl hlavou. Nevěděl, jaká slova by měl nahlas říct.

Ted' vystoupil tiše zpívající Šíp. Jeho prsty běžaly po kmeni nahoru a dolů, jako by přesně ukazovaly délku a šířku luku. Miro sledoval, jak se objevily zřetelné linie a holé dřevo praskalo, štěpilo se a rozpadalo se, až zůstal jenom luk, hladký, vybroušený a dokonalý; ležel v dlouhém zářezu ve dřevě.

Pak vystoupili další prasečící, začali na dřevo kreslit a zpívat. Odcházeli s palicemi, luky a šípy, noži s tenkými čepelemi a tisíci tenkých prutů na koše. Nakonec, když byla půlka kmene pryč, všichni ustoupili a zazpívali společně. Strom se zachvěl a rozpadl se na půl tuctu dlouhých kůlů. Celý strom byl spotřebován.

Člověk pomalu vystoupil, u kůlu poklekl a lehce položil ruce na nejbližší. Zaklonil hlavu a začal zpívat melodii beze slov, která byla tím nejsmutnějším zvukem, jaký kdy Miro slyšel. Píseň pokračovala dál a dál a zpíval jedině Člověk. Miro si až postupně všiml, že se na něj ostatní prasečící dívají a na něco čekají.

Nakonec k němu přišel Mandachuva a tiše řekl: „Prosím, měl bys bratrovi zazpívat.“

„Nevím jak.“ Miro prožíval bezmocnost a strach.

„Vzdal se života,“ pravil Mandachuva, „aby odpověděl na tvou otázku.“

Aby odpověděl na mou otázku a vyvolal tisíc dalších, řekl si v duchu Miro. Ale postoupil, klekl si vedle Člověka, objal prsty tentýž chladivý hladký kůl, který držel Člověk, zaklonil hlavu a rozezvučel hlasivky. Zpočátku slabě a váhavě, protože si nebyl jistý, jakou melodii zpívat, ale brzy pochopil, proč píseň melodii nemá; cítil pod rukama smrt stromu, jeho hlas zesílil a mučivě nesouzněl s hlasem Člověka, jenž truchlil za smrt stromu, děkoval mu za jeho oběť a sliboval, že jeho smrt bude využita pro dobro kmene, pro dobro bratrů, žen a dětí, aby všichni mohli žít a rozvíjet se. Takový byl smysl té písni a smysl smrti stromu. Když píseň skončila, Miro se sklonil, až se čelem dotkl dřeva, a pronesl slova posledního pomazání, stejná slova, jaká před pěti lety šeptal na svahu nad Libovou mrtvolou.

KAPITOLA 15

Řeč

ČLOVĚK: Proč se na nás někdy nepřijdou podívat jiní lidé?

MIRO: My jsme jediní, kteří mají dovoleno projít branou.

ČLOVĚK: Tak proč jednoduše nepřelezou plot?

MIRO: Chceš říct, že se nikdo z vás ještě plotu nedotkl? (Člověk neodpovídá.) Dotknout se plotu je velice bolestivé. Toho, kdo by chtěl přelézt plot, by bolely všechny části těla – nejvíc, jak to jde, a všechny najednou.

ČLOVĚK: To je hloupé. Není snad tráva na obou stranách?

*Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi, Přepis rozhovorů,
103:0:1970:1:1:5*

Slunce bylo vzdáleno pouhou hodinu od horizontu, když starostka Bosquinha vystoupila po schodech do soukromé pracovny biskupa Peregrina v katedrále. Dom a dona Cristaovi už tam byli a tvářili se vážně. Zato na biskupovi Peregrinovi bylo vidět, že je se sebou spokojený. Líbilo se mu, když se politické a duchovní vedení Milagre scházelo pod jeho střechou. Co na tom, že schůzku svolala Bosquinha a sama navrhla, aby se konala v katedrále, protože ona měla kluzák. Peregrino měl rád pocit, že pánem lusitanské kolonie je on. Nu což, než schůzka skončí, mělo se ukázat, že nikdo v této místnosti není pánem ničeho.

Bosquinha se se všemi pozdravila. Ale nabízené křeslo nepřijala. Místo toho se posadila k biskupovu terminálu, přihlásila se a spustila program, který si připravila. Ve vzduchu nad terminálem se objevilo několik vrstev malých krychlíček. V nejvyšší vrstvě jich bylo jen pár; většina jich měla mnohem, mnohem víc. Více než polovina vrstev počínaje tou nejvyšší byla vybarvena červeně; ostatní byly modré.

„Moc hezké,“ řekl biskup Peregrino.

Bosquinha zalétla pohledem k domu Cristaovi. „Poznáváte ten model?“

Zavrtěl hlavou. „Ale myslím si, že vím, co tato schůzka znamená.“

Dona Crista se předklonila. „Existuje bezpečné místo, kde můžeme ukrýt to, co si chceme ponechat?“

Biskupu Peregrinovi výraz lhostejného pobavení z tváře vyprchal. „Já nevím, co tato schůzka znamená.“

Bosquinha se na stoličce otočila k němu. „Byla jsem velmi mladá, když mne jmenovali guvernérkou nové lusitanské kolonie. Byla to velká pocta, být vybrána, velká důvěra. Studovala jsem řízení společnosti a společenské systémy od dětství a během své krátké dráhy na Oportu jsem si vedla dobře. To, co komise zřejmě přehlédla, byl fakt, že jsem už tenkrát byla podezíravá, lstivá a šovinistická.“

„Tyto vaše ctnosti všichni obdivujeme,“ prohlásil biskup Peregrino.

Bosquinha se usmála. „Můj šovinismus znamenal, že jakmile byla lusitanská kolonie má, byla jsem oddanější zájmům Lusitanie než zájmům Stovky světů nebo Hvězdného kongresu. Ale díky své lstivosti jsem před komisí předstírala, že naopak mám neustále na srdci to nejlepší pro Kongres. A s pomocí své podezíravosti jsem pochopila, jak je nepravděpodobné, že by Kongres Lusitanii udělil statut, který by se aspoň vzdáleně podobal nezávislosti a rovnosti v rámci Stovky světů.“

„Ovšem,“ řekl biskup Peregrino. „Jsme kolonie.“

„Nejsme kolonie,“ řekla Bosquinha. „Jsme experiment. Prověřila jsem naši zakládací listinu, licenci a všechna kongresová nařízení, která se nás týkají, a zjistila jsem, že běžné zákony na ochranu soukromí v našem případě neplatí. Zjistila jsem, že výbor má ve svých pravomocích neomezený přístup do všech archivních souborů všech osob a institucí na Lusitanii.“

Na biskupovi začalo být vidět rozčilení. „Chcete říct, že výbor má právo nahlížet do důvěrných souborů církve?“

„Vida,“ řekla Bosquinha, „další šovinista.“

„Církev má podle Hvězdného kodexu jistá práva.“

„Na mě se nerozčilujte.“

„Nikdy jste mi o tom neřekla.“

„Kdybych vám o tom řekla, tak byste protestoval, oni by předstírali, že ustupují a já bych pak nemohla udělat to, co jsem udělala.“

„A to je?“

„Tento program. Zaznamenává veškerý přístup ke všem souborům v lusitanské kolonii, k němuž došlo prostřednictvím hlásky.“

Dom Cristao se tlumeně zasmál. „Něco takového vám nepřísluší.“

„Vím. Jak už jsem řekla, mám mnoho skrytých zlovyků. Ale můj program nikdy žádné vážné pokusy o vniknutí nezaznamenal – ovšem, až na pár souborů pokaždé, když prasečíci zabili některého z našich xenologů, což se dalo čekat – ale nic velkého. Jenže před čtyřmi dny to přestalo platit.“

„Když dorazil Mluvčí za mrtvé,“ řekl biskup Peregrino.

Bosquihu pobavilo, že biskup musí považovat příjezd Mluvčího za opravdu velký předěl, když okamžitě dospěl k takovému závěru. „Před třemi dny,“ pokračovala Bosquinha, „dala hláska podnět k nedestruktivnímu detailnímu průzkumu. Dělo se to zajímavým způsobem.“ Otočila se k terminálu a změnila zobrazení. Nyní ukazovalo přístupy především v těch nejvyšších úrovních a omezovalo se pouze na jednu část displeje. „Proniklo to do všech souborů, které mají něco společného s xenology a xenobiology v Milagre. Všechny bezpečnostní procedury to ignorovalo, jako by neexistovaly. Všechno, co objevili, a všechno, co souviselo s jejich osobními životy. Máte pravdu, biskupe Peregrino, tenkrát jsem uvěřila a věřím stále, že to má něco společného s Mluvčím.“

„Přece nemá moc v Hvězdném kongresu,“ řekl biskup.

Dom Cristao rozvážně pokýval hlavou. „San Angelo kdysi napsal – do svých soukromých deníků, které nečetl nikdo jiný než Děti ducha...“

Biskup se k němu se škodolibým úsměvem otočil. „Takže přece jen Děti ducha *mají* nějaké tajné texty San Angela!“

„Vůbec ne tajné,“ ozvala se dona Crista. „Pouze nudné. Ty deníky může číst každý, ale my jsme jediní, komu to stojí za to.“

„Zapsal si to,“ pokračoval dom Cristao, „že mluvčí Andrew je starší, než tušíme. Starší než Hvězdný kongres a svým způsobem možná i mocnější.“

Biskup Peregrino si odfrkl. „Je to mladík. Určitě mu ještě nebylo čtyřicet.“

„Vaším hloupým svářením ztrácíme čas,“ řekla ostře Bosquinha. „Svolala jsem tuto schůzku proto, že nastala mimořádná situace. Z úcty k vám, protože sama už jsem ve prospěch vlády na Lusitanii něco udělala.“

Ostatní ztichli.

Bosquinha vrátila na terminál původní zobrazení. „Dnes ráno mi program ohlásil výstrahu podruhé. Další systematický hláskový přístup, jenže tentokrát nešlo o výběrový nedestruktivní průzkum jako před třemi dny. Tentokrát to čte *všechno* rychlostí přenosu dat, což znamená, že naše soubory jsou kopírovány do počítačů na jiných světech. Pak jsou adresáře přepisovány tak, aby na zničení všech souborů uložených v paměti našich počítačů stačil jediný příkaz z hlásky.“

Bosquinha zaznamenala, že biskup Peregrino je překvapen – a Děti ducha ne.

„Proč?“ zeptal se biskup. „Zničení všech našich souborů – to se přece dělá s národem nebo světem, který se – vzbouřil, který má být zničen, který...“

„Vidím,“ prohodila Bosquinha k Dětem ducha, „že i vy jste byli šovinističtí a podezíraví.“

„Bohužel, zdaleka ne tolik jako vy,“ řekl dom Cristao. „Ale také jsme si průniků všimli. Samozřejmě jsme všechny naše soubory zkopírovali – za cenu značných vydání – do klášterů Děti ducha na jiných světech, kde se pokusí naše soubory zrekonstruovat, až budou smazány. Ale pokud k nám budou přistupovat jako ke vzbouřenecké kolonii, pochybuji, že bude taková obnova povolena. Proto si pořizujeme také papírové kopie těch nejdůležitějších informací. Všechno se vytisknout nedá, ale předpokládáme, že se nám snad podaří vytisknout tolik, aby to stačilo. Aby naše práce nepřišla vniveč úplně.“

„Vy jste to věděli?“ zeptal se biskup. „A *mně* jste nic neřekli?“

„Nezlobte se, biskupe Peregrino, ale nenapadlo nás, že byste na to sami nepřišli.“

„A také nevěříte, že děláme něco dost důležitého, aby to stálo za vyčištění a záchranu!“

„Dost!“ zasáhla starostka Bosquinha. „Tiskem se nedá zachránit víc než nepatrné procento – na Lusitanii není dost tiskáren, aby to k něčemu bylo. Neudrželi bychom v chodu ani základní služby. Myslím si, že nám nezbyvá ani hodina, než bude kopírování ukončeno a pak budou moci naši paměť vymazat. Ale ani kdybychom začali ráno, kdy tento vpád začal, nedokázali bychom vytisknout víc než setinu procenta ze souborů, které používáme každý den. Naše slabost, naše zranitelnost je absolutní.“

„Takže jsme bezmocní,“ řekl biskup.

„Ne. Ale chtěla jsem, abyste pochopili mimořádnost situace a přijali jedinou alternativu. Bude pro vás velice nepříjemná.“

„O tom nepochybuji,“ prohlásil biskup Peregrino.

„Před hodinou, když jsem se s tímto problémem potýkala a snažila se přijít na to, jestli neexistuje nějaká kategorie souborů, která by mohla být vůči tomuto postupu imunní, zjistila jsem, že skutečně existuje osoba, jejíž soubory byly úplně přehlíženy. Zpočátku jsem si myslela, že je to tím, že je to *framling*, jenže důvod je mnohem rafinovanější. Mluvčí za mrtvé žádné soubory v lusitanské paměti nemá.“

„Žádné? To není možné,“ řekla dona Crista.

„Všechny jeho soubory jsou spravovány *hláskou*. Odjinud. Veškeré záznamy, veškeré finance, *všechno*. Každá zpráva, kterou dostane. Chápete to?“

„A přitom k nim má přístup...“ řekl dom Cristao.

„Pro Hvězdný kongres je neviditelný. Pokud uvalí embargo na veškeré přenosy dat na Lusitanii a z ní, jeho soubory zůstanou dál přístupné, protože se počítače na jeho přístup k souborům nedívají jako na přenos dat. Jsou dobře uloženy – a přitom nejsou v lusitanské paměti.“

„Chcete tím říct, že své nejdůvěrnější a nejdůležitější soubory převedeme jako *zprávy tomu... tomu nevýslovnému bezvěrci*?“ děsil se biskup Peregrino.

„Říkám vám jen tolik, že přesně to jsem udělala. Přenos těch nejdůležitějších a nejtajnějších správních souborů je téměř hotov. Byl to přenos s vysokou prioritou, při místních rychlostech, takže běží mnohem rychleji než kongresové kopírování. Nabízím vám možnost provést podobný přenos s využitím mé nejvyšší priority, takže bude

mít přednost před všemi místními počítačovými uživateli. Jestli to udělat nechcete, nevadí – použiji svou prioritu k přenosu druhé skupiny správních souborů.“

„Ale on by pak mohl do našich souborů nahlédnout,“ namítl biskup.

„Ano, to by mohl.“

Dom Cristao zavrtěl hlavou. „Když ho požádáme, aby to nedělal, tak to neudělá.“

„Jste naivní jako dítě,“ nesouhlasil Peregrino. „Nic ho nebude nutit, aby nám pak data vrátil.“

Bosquinha přikývla. „To je pravda. Bude mít všechno, co je pro nás životně důležité, a bude si to moci nechat nebo nám to vrátit, podle libosti. Ale já věřím, a se mnou i dom Cristao, že je to dobrý člověk, který nám v nouzi pomůže.“

Dona Crista vstala.

„Omluvte mě. Ráda bych začala s těmi nejpodstatnějšími přenosy ihned.“

Bosquinha se obrátila k biskupovu terminálu a přihlásila se k vlastnímu prioritnímu režimu. „Stačí, když zadáte třídy souborů, které chcete do fronty zpráv Mluvčímu Andrewovi poslat. Předpokládám, že už je máte seříděny podle priority, když je tisknete.“

„Kolik máme času?“ zeptal se dom Cristao. Dona Crista už zběsile bušila do klávesnice.

„Čas je tady, nahoře.“ Bosquinha položila ruku do holografického zobrazení a prstem se dotkla zpětně odpočítávaných čísel.

„Neztrácej čas přenosem toho, co jsme už vytiskli,“ řekl dom Cristao. „To můžeme vždycky zadat znovu. Stejně je toho strašně málo.“

Bosquinha se otočila k biskupovi. „Věděla jsem, že to bude těžké.“

Biskup se krátce, posměšně zasmál. „Těžké.“

„Doufám, že si to dobře zvážíte, než tuto nabídku odmítnete...“

„Odmítnete!“ řekl biskup. „Myslíte, že jsem blázen? Ano, snad se štitím pseudonáboženství těchto kacířských Mluvčích za mrtvé, ale jestli je to jediná cesta, kterou nám Bůh otevřel pro zachování životně důležitých archivů církve, pak bych byl špatným sluhou našeho Pána, kdybych připustil, aby mi ji hrdost nedovolila využít. Naše soubory

ještě nejsou prioritně setříděny a pár minut to potrvá, ale věřím, že nám Děti ducha nechají na naše přenosy dat dostatek času.“

„Kolik času budete podle vás asi potřebovat?“ zeptal se dom Cristao.

„Mnoho ne. Řekl bych, že nanejvýš tak deset minut.“

Bosquinha byla příjemně překvapena. Obávala se, že biskup bude trvat na tom, že nejdřív musí být zkopírovány všechny jeho soubory, a teprve pak dovolí Dětem ducha pokračovat – aby se znovu pokusil zdůraznit, že biskupství má nad klášterem navrch.

„Děkuji,“ řekl dom Cristao a políbil ruku, kterou mu Peregrino podal.

Biskup se na Bosquinhu podíval mrazivě. „Nemusíte se tvářit tak překvapeně, starostko Bosquinho. Děti ducha pracují se světským poznáním, takže jsou mnohem víc závislé na světských mechanismech. Matka církev pracuje s věcmi duchovní povahy, takže využíváme veřejnou paměť jen pro administrativní účely. Pokud jde o Bibli – jsme tak starosvětští a přivyklí tradicím, že dosud přechováváme v katedrále desítky v kůži vázaných, papírových výtisků. Naše kopie slova Božího nám Hvězdný kongres ukrást nemůže.“ Usmál se. Škodolibě, jak jinak. Bosquinha mu v dobrém rozmaru úsměv oplatila.

„Ještě maličkost,“ ozval se dom Cristao. „Až budou všechny naše soubory zničeny a my si je ze souborů Mluvčího nakopírujeme zpět do paměti, co Kongresu zabrání, aby to neudělal znovu?“

„Tady je rozhodnutí těžké,“ řekla Bosquinha. „Náš postup bude záviset na tom, čeho se Kongres snaží dosáhnout. Třeba nám soubory vůbec nezničí. Třeba nám ty nejdůležitější soubory po této demonstraci síly hned zase obnoví. Jelikož nemám ponětí, proč nás trestají, podle čeho mám vytušit, jak daleko půjdou? Pokud nám ponechají možnost zachovat loajalitu, pak samozřejmě musíme zůstat postižitelní dalším trestem.“

„Ale co když se k nám z nějakého důvodu chtějí chovat jako ke vzbouřencům?“

„Jestli se ze špatného stane nejhorší, mohli bychom zkopírovat všechno do lokální paměti a potom – odpojit hlásku.“

„Bůh nám pomáhej,“ řekla dona Crista. „Zůstali bychom úplně sami.“

Biskup Peregrino se tvářil mrzutě. „To je absurdní představa, sestro Detestai o Pecado. Nebo si snad myslíte, že Kristus je závislý na hlásce? Že Kongres má moc umlčet Ducha Svatého?“

Dona Crista se začervenala a vrátila se k práci s terminálem.

Tajemník podal biskupovi list papíru se seznamem souborů. „Mou osobní korespondenci můžete vynechat,“ řekl biskup. „To, co jsem chtěl, jsem už odeslal. Ať církev sama rozhodne, které mé dopisy stojí za uchování. Pro mě cenu nemají.“

„Pan biskup je připraven,“ řekl dom Cristao. Jeho žena okamžitě vstala od terminálu a její místo zaujal tajemník.

„Mimochodem,“ řekla Bosquinha, „napadlo mě, že by vás to mohlo zajímat. Mluvčí oznámil, že dnes večer bude na práce mít řeč za smrt Marcose Marii Ribeiry.“ Podívala se na hodinky. „Vlastně už zanedlouho.“

„Co vás vedlo k domněnce, že by mě to mohlo zajímat?“ zeptal se kysele biskup.

„Myslela jsem, že byste mohl chtít vyslat zástupce.“

„Díky, že jste nám to řekla,“ promluvil dom Cristao. „Myslím, že se zúčastním. Rád bych slyšel Řeč z úst toho, kdo mluvil za smrt San Angela.“ Obrátil se k biskupovi. „Jestli chcete, budu vás informovat, co řekne.“

Biskup se zaklonil a upjatě se usmál. „Děkuji, ale někdo z mých lidí tam půjde.“

Bosquinha opustila biskupovu pracovnu, s klapotem sešla po schodech a katedrálními dveřmi ven. Musela se vrátit k sobě, protože ať už měl Kongres za lubem cokoli, jeho sdělení obdrží právě ona.

S náboženskými vůdci to nerozebírala, protože jim do toho nic nebylo, ale sama moc dobře věděla, přinejmenším obecně, proč to Kongres dělá. Všechny odstavce, které dávaly Kongresu právo nakládat s Lusitanií jako se vzbouřeneckou kolonií, souvisely s předpisy upravujícími kontakt s prasečíky.

Xenologové se zřejmě dopustili něčeho velmi špatného. Protože ona sama o žádných porušeních předpisů nic nevěděla, muselo jít o něco tak velkého, že důkaz zachytily satelity, jediné monitorovací aparatury, které podávaly hlášení přímo výboru, aniž by prošla Bosquinhinými rukama. Bosquinha se snažila odhadnout, čeho se Miro s Ouandou mohli dopustit. Založili lesní požár? Káceli stromy?

Vedli válku mezi prasečickými kmeny? Všechno, co ji napadalo, yvznívalo absurdně.

Pokusila se je zavolat, aby je mohla vyslechnout, ale byli samozřejmě pryč. Za bránou, v lese, aby mohli pokračovat v činnostech, které vyvolaly možnost, že lusitanská kolonie bude zničena. Bosquinha si nepřestávala připomínat, že jsou mladí, že to celé mohla být jen nějaká mladická chyba, která vlastně nestojí za řeč.

Ale zas *tak* mladí nebyli a oba patřili mezi nejbystřejší obyvatele kolonie, která měla mnoho inteligentních lidí. Bylo jediné dobře, že vlády řídící se Hvězdným kodexem měly zakázáno vlastnit nápravné nástroje, jichž by bylo možno použít k mučení. Bosquinha poprvé v životě cítila takový vztek, že by je snad použila, kdyby je měla. Nevím, co jste chtěli dokázat, Miro a Ouando, a nevím, co jste udělali; ale ať už to mělo smysl jaký chtělo, tato kolonie za to zaplatí. A kdyby byla nějaká spravedlnost, já už bych vás přinutila, abyste jí to splatili. Mnoho lidí prohlašovalo, že na žádnou řeč nepůjdou – jsou přece dobří katolíci, ne? Nehrozil jim snad pan biskup, že Mluvčí mluví hlasem Dábla?

Ale jen co se Mluvčí objevil, začaly se šeptat různé věci. Byly to většinou klepy, ale Milagre bylo malé a klepy byly omáčkou mdlého života jeho obyvatel; jenže klepy nemají žádnou váhu, dokud se jim nevěří. A tak se rozkřiklo, že Marcáova dcerka Quara, která od jeho smrti nemluvila, je teď tak upovídaná, že z toho má potíže ve škole. A Olhado, ten nevychovanec s odpornými kovovými očima, ten prý najednou vypadá vesele a živě. Možná je to šílenec. Možná posedlý. Pověsti začaly naznačovat, že Mluvčího dotek má hojivé účinky, že má zlé oko, že jeho požehnání učiní člověka úplným, jeho prokletí může zabít, jeho slova mohou člověka očarovat tak, aby ho poslechl. Nedoneslo se to samozřejmě ke každému a ne každý, kdo to slyšel, tomu uvěřil. Ale během čtyř dnů mezi příjezdem Mluvčího a večerem, kdy měl řeč za smrt Marcose Marii Ribeiry, se komunita Milagre bez jakéhokoli oficiálního vyhlášení rozhodla, že si přijde poslechnout, co bude Mluvčí říkat, bez ohledu na to, jestli biskup nařizuje, že tam chodit nemají, nebo něco jiného.

Byla to jen biskupova chyba. Ze svého hlediska postavil Mluvčího prohlášením za ďáblova přísluhovače na nejzazší protipól sebe a všech dobrých katolíků: Mluvčí je náš protiklad. Jenže pro ty, kteří

nebyli teologicky na výši, nebyl děsivý a mocný jen Satan, ale také Bůh. Dobře rozuměli kontinuu dobra a zla, o němž biskup mluvil, ale mnohem víc je zajímalo kontinuum síly a slabosti – v tom žili každý den. A v tomto kontinuu byli oni těmi slabými, zatímco Bůh, Satan a biskup, ti všichni byli silní. Biskup povýšil Mluvčího tak, že stál jako mocný na stejné úrovni s ním. Lidé tak byli připraveni uvěřit šeptaným náznakům zázraků.

A tak přestože řeč byla oznámena pouhou hodinu před zahájením, praca byla plná a lidé se shromažďovali i v budovách a domech, které stály kolem, mačkali se v travnatých uličkách a ulicích. Starostka Bosquinha poskytla Mluvčímu jednoduchý mikrofon – jak jí to ostatně ukládal zákon – který sama používala při vzácných veřejných shromážděních. Lidé se nasměrovali k pódiu, na němž měl stát, a začali se rozhlížet, kdo všechno přišel. A přišli všichni. Samozřejmě Marcáova rodina. Starostka, jak jinak. Ale také dom Cristao a dona Crista a mnoho v róbách zahalených kněží z katedrály. Doktor Navio. Vdova po Pipovi, stará Conceição, archivářka. Vdova po Libovi, Bruxinha se svými dětmi. Říkalo se, že Mluvčí bude časem chtít mluvit i za smrt Pipa a Liba.

A nakonec, ve stejném okamžiku, kdy Mluvčí vystoupil na pódium, se pracou jako blesk rozesla zpráva, že tu je i biskup Peregrino. Ne ve svém ornátu, ale v obyčejném kněžském rouchu. Sám biskup si přišel poslechnout Mluvčího rouhání! Mnozí občané Milagre se rozechvěli příjemným očekáváním.

Vstane biskup a zázračně Satana smete? Dojde tu k bitvě, jakou mimo vizi apokalypsy svatého Jana nikdo nespátral?

Potom se Mluvčí postavil před mikrofon a počkal, až ztichnou. Byl poměrně mladý a působil mladým dojmem, ale v porovnání s tisícem odstínů hnědé na Lůsech vypadala jeho bledá kůže nezdravě. Přízračně. Zmlkli a on začal mluvit.

„Byl znám třemi jmény. V oficiálních záznamech je zaneseno první: Marcos Maria Ribeira. I jeho osobní data. Narozen roku 1929. Zemřel roku 1970. Pracoval ve slévárně oceli. Čistý trestní rejstřík. Nikdy nebyl uvězněn. Žena, šest dětí. Modelový občan, protože nikdy neudělal nic tak špatného, aby se to dostalo do veřejných záznamů.“

Mnohých, kteří poslouchali, se zmocnil neurčitý pocit neklidu. Očekávali proslov. Ale Mluvčího hlas nebyl ničím zvláštní. A jeho

slova zcela postrádala obřadnost náboženského projevu. Jasná, jednoduchá, téměř hovorová. Jen málo si jich uvědomilo, že právě díky té jednoduchosti zní jeho hlas, jeho řeč zcela věrohodně. Neříkal Pravdu s fanfárami; říkal *pravdu*, to, o čem se nepochybuje, protože je to považováno za samozřejmé. Biskup Peregrino patřil k těm, kteří si toho všimli, a zneklidněl. Tento Mluvčí bude vážný nepřítel, takový, kterého nepůjde sežehnout ohněm od oltáře.

„Druhé jméno, které měl, bylo Marcáo. Velký Marcos. To proto, že měl postavu obra. Do dospělé velikosti dorostl velmi brzy. Kolik mu bylo, když měřil dva metry? Jedenáct? Dvanáct určitě. Díky své velikosti a síle našel uplatnění ve slévárně, kde je oceli tak málo, že se velká část práce dělá přímo rukama, silou paží. Na Marcáově síle závisely lidské životy.“

Lidé z ocelárny, kteří na práce byli, přikyvovali. Všichni se navzájem ujišťovali, že s tím framlingským ateistou vůbec nemluvili. Někdo zřejmě mluvil, ale teď měli dobrý pocit, že to Mluvčí podal správně, že pochopil, jak si Marcáa pamatovali. Najednou každý chtěl, aby to Mluvčímu o Marcáovi řekl on. Netušili, že Mluvčí se s nimi ani nepokoušel promluvit. Po tolika letech existovala spousta věcí, které Andrew Wiggin věděl, aniž se musel ptát.

„Jeho třetí jméno bylo Cáo, Pes.“

A je to tady, řekli si Lusové. To je ono, to, co jsme o Mluvčích za mrtvé slyšeli. Nemají žádnou úctu k mrtvým, smysl pro dekorum.

„To bylo jméno, které jste pro něj měli, když jste slyšeli, že jeho žena Novinha má další modřinu pod okem, kulhá a má sešitý ret. Byl zvíře, když jí takové věci dělal.“

Jak se mohl opovážit něco takového říct! Vždyť ten člověk je *mrtvý*! Ale hlouběji pod svým hněvem měli Lusové nepříjemný pocit z úplně jiného důvodu. Téměř všichni si vzpomněli, že přesně ta slova někdy řekli nebo slyšeli. Mluvčího neslušnost spočívala v tom, že veřejně opakoval slova, která o Marcosovi říkali, když ještě žil.

„Ne, že by někdo z vás měl Novinhu rád. Tu chladnou ženu, která žádnému z vás neřekla dobrý den. Ale byla menší než on a byla matkou jeho dětí. Proto si zasloužil jméno Cáo, když ji bil.“

Byli rozpačití; polohlasně se mezi sebou bavili. Ti, kteří seděli na trávě poblíž Novinhy, se po ní dívali a hned zase očima uhýbali. Chtěli

vidět, jak bude reagovat, a bolestivě si uvědomovali, že Mluvčí má pravdu, že ji nemají rádi, že se jí báli a zároveň ji litovali.

„Řekněte mi, znali jste ho tak? Vysedával v baru víc než kdokoli jiný a přesto si tam nikdy nenašel přátele, jeho se alkoholové kamarádíčkování netýkalo. Dokonce jste ani nepoznali, kolik toho vypil. Byl mrzutý a prchlivý, než se napil, a byl mrzutý a prchlivý, než ztratil vědomí – nikdo rozdíl nepoznal. Nikdy jste neslyšeli, že by měl přitele, a žádný z vás nebyl rád, když vstoupil do místnosti. Takový byl, tak jste ho většinou znali. Cáo. To ani nebyl chlap.“

Je to tak, mysleli si. Takový byl. Počáteční šok z Mluvčího nestoudnosti opadl. Zvykli si, že nebude v Marcáově příběhu nic přikrašlovat. Přesto dál měli nepříjemný pocit. Vníмали náznak ironie, ne v hlase, ale v tom, co říkal. „To ani nebyl chlap,“ řekl, ale samozřejmě to chlap *byl*. Nejasně si uvědomovali, že Mluvčí sice rozumí tomu, co si o Marcáovi myslí, ale nemusí s nimi souhlasit.

„Někteří další, muži ze slévárny v Bairro das Fabricadoras, ho znali jako siláka, kterému můžou důvěřovat. Věděli, že neřekne, že udělá víc, než udělat mohl, ale když o něčem řekl, že to udělá, tak to udělal. Bylo na něj spolehnutí. Takže za zdmi slévárny měl vaši úctu. Ale jakmile jste vyšli ze dveří, chovali jste se k němu stejně jako všichni ostatní – nevšíмали jste si ho, nemysleli jste na něj.“

Ted' byla ironie zřejmá. Mluvčí to sice hlasem nedal znát – stále to byl ten prostý, srozumitelný projev, kterým začal – ale lidé, kteří s ním pracovali, to beze slov cítili v nitru: neměli jsme ho tak přehlížet. Když měl cenu ve slévárně, tak jsme si ho možná měli vážít i mimo ni.

„Někteří z vás vědí také něco jiného, o čem se příliš nemluví. Víte, že jste mu dali jméno Cáo dávno předtím, než si je zasloužil. Bylo vám deset, jedenáct, dvanáct let. Malí chlapci. A on tak vyrostl. Styděli jste se vedle něj. A měli jste strach, protože jste si před ním připadali bezmocní.“

„Oni přišli na kázání,“ zašeptal dom Cristao ženě, „a on jim dává zodpovědnost.“

„Proto jste se k němu chovali tak, jak se lidé chovají vždycky, když je něco větší než oni,“ řekl Mluvčí. „Spolčili jste se. Jako lovci, když chtějí dostat mamuta. Jako toreadoři, kteří se snaží býka oslabit, aby ho připravili na zabití. Pícháním, škádlením, trápením. Jen ať se pořád otáčí. Nemůže tušit, odkud přijde další rána. Píchejte ho háčky,

které se zachytí pod kůží. Oslabte ho bolestí. Přiveďte ho k šílenství. Právě proto, že je tak velký, *může něco předvést*. Můžete ho donutit, aby řval. Můžete ho obrátit na útěk. Můžete ho rozplakat. Vidíte? Nakonec je slabší než vy.“

Ela se zlobila. Chtěla, aby Marcáa obviňoval, ne aby ho omlouval. To, že měl těžké dětství, mu nedávalo právo srazit matku na zem pokaždé, kdy se mu zachtělo.

„Není se za co stydět. Byli jste tenkrát děti a děti jsou kruté, protože tomu ještě nerozumí. Teď byste to už nedělali. Ale když jsem vám to teď připomněl, snadno najdete odpověď. Říkali jste mu pes, a tak se jím stal. Na zbytek svého života. Ublížoval bezmocným lidem. Bil svou ženu. Se synem Mírem se bavil tak hrubě a urážlivě, že chlapce vyhnal z domu. Choval se tak, jak jste ho to naučili, stal se tím, co jste mu řekli, že je.“

Jsi hlupák, pomyslel si biskup Peregrino. Kdyby lidé reagovali jen podle toho, jak se chovají jiní lidé k nim, tak by nikdo nebyl za nic odpovědný. Když za své hříchy nemůžeš, tak jak se můžeš kát?

Jako by biskupovu nevyslovenou námitku slyšel, Mluvčí zvedl ruku a vlastní slova popřel. „Ale snadná odpověď pravdivá není. Výsledkem vašeho mučení nebylo to, že by zdivočel, ale to, že zatrpkl. A když jste vyrostli a mučit ho přestali, on vás přestal nenávidět. Nebyl z těch, kteří by v sobě chovali zášť. Jeho hněv vychladl a změnil se v podezíravost. Věděl, že jím pohrdáte, a tak se naučil žít bez vás. V míru.“

Mluvčí se na okamžik odmlčel a pak vyslovil otázku, kterou si v duchu kladli: „Tak jak se z něj stal ten krutý člověk, kterého jste znali? Zamyslete se na okamžik. Kdo jeho krutost pociťoval: jeho žena. Jeho děti. Někteří muži bijí ženu a děti, protože touží po moci, ale jsou buď slabí nebo hloupí na to, aby ve světě kolem sebe nějakou získali. Bezmocná manželka a děti, vázaní k takovému muži potřebou, zvyklostmi a, což bývá trpké, láskou, jsou jedinými oběťmi, jimž mu jeho síla dovoluje vládnout.“

Ano, pomyslela si Ela a zalétla pohledem k matce. To jsem chtěla. Proto jsem ho požádala, aby mluvil za otcovu smrt.

„Takoví muži jsou,“ pokračoval Mluvčí. „Ale Marcos Ribeira mezi ně nepatřil. Zamyslete se na okamžik. Slyšeli jste, že by někdy uhodil některé ze svých dětí? Ano? Vy, kteří jste s ním pracovali –

snažil se vám někdy vnutit svou vůli? Vypadal vztekle, když nebylo po jeho?

Marcáo nebyl slabý a zlý muž. Byl silný muž. Nechtěl moc. Chtěl lásku. Nechtěl ovládat. Chtěl věrnost.“

Na tváři biskupa Peregrina se objevil pochmurný úsměv; takový, jakým by duelant mohl pozdravit důstojného protivníka. Ubíráš se po křivolaké cestě, Mluvčí, chodíš kolem pravdy, zkoušíš na ni útočit. A až udeříš, bude tvá muška smrtelně přesná. Tihle lidé přišli za zábavou, ale jsou tvými cíli; zasáhneš je až do srdce.

„Někteří z vás si vybaví jistý incident,“ řekl Mluvčí. „Marcosovi mohlo být nějakých třináct let, stejně jako vám. Dobírali jste si ho na travnatém svahu za školou. Zaútočili jste zlomyslněji než obvykle. Ohrožovali jste ho kameny, švihali ho stébly kapimy. Začala mu trochu téct krev, ale snášel to. Snažil se vám uhýbat. Říkal vám, abyste toho nechali. Pak ho jeden z vás prudce udeřil do břicha a jeho to bolelo víc, než jste tušili, protože už tenkrát trpěl nemocí, která ho nakonec zabila. Ještě si na svou zranitelnost a bolest nezvykl. Připadalo mu to jako smrt. Byl zahnán do kouta. Zabíjeli jste ho. Proto se do vás pustil.“

Jak se to dozvěděl? napadlo půltucet mužů. Stalo se to tak dávno. Kdo mu řekl, jak to bylo? Trochu se to zvrtlo, nic víc. Nemysleli jsme to vážně, ale když se ohnal, měl tak obrovskou pěst, jako kopnutí kabry – chtěl mi ublížit...

„Na zemi mohl skončit kterýkoli z vás. V tu chvíli jste poznali, že je ještě silnější, než jste se báli. Ale nejvíc vás vyděsilo to, že jste věděli, že si takovou odplatu zasluhujete. Proto jste začali volat o pomoc. A když přišli učitelé, co uviděli? Malého chlapce na zemi, jak pláče. A jedno vzrostlé dítě, velké jako dospělý, které má pár škrábanců a říká: Mrzí mě to, já nechtěl. A půl tuctu dalších, které tvrdí: Zničehonic ho udeřil. Začal ho bezdůvodně vraždit. Snažili jsme se ho zadržet, jenže Cáo je tak strašně velký. Vždycky si vybírá malé děti.“

Malého Gega příběh zaujal. „Mentirosos!“ vykřikl. Lháři! Několik lidí kolem se tlumeně zasmálo. Quara na něj zasyčela, aby byl zticha.

„Tolik svědků,“ pokračoval Mluvčí. „Učitelům nezbývalo nic jiného, než obvinění uvěřit. Dokud nevystoupila jedna dívka a

nezaujatě jim neřekla, že to všechno viděla. Marcos se jenom bránil nespravedlivému, zlomyslnému, bolestivému útoku skupiny chlapců, kteří se chovali víc jako cáes, jako psi, než Marcos Ribeira. To, co řekla, bylo okamžitě přijato jako pravda. Vždyť to byla dcera Os Venerados.“

Grego se rozzářenýma očima podíval na matku, pak vyskočil a lidem kolem sebe oznámil: „A mamáe o libertou!“ Maminka ho zachránila!

Lidé se smáli, otáčeli se a dívali se na Novinhu. Ale ta nedávala na tváři nic znát, odmítala si jejich chvilkového zájmu o její děti všimnout. Uraženě odvrátili oči jinam.

„Novinha,“ řekl Mluvčí. „Její chladné vystupování a bystrost z ní mezi vámi udělaly stejného vyhnance jako byl Marcáo. Žádný z vás by si nevybavil okamžik, kdy komukoli z vás dala najevo přátelské gesto. A najednou zachraňovala Marcáa. Ale vy jste pravdu znali. Ona nezachraňovala Marcáa – bránila vám v tom, aby vám to jen tak neprošlo.“

Přikyvovali a významně se usmívali, ti, z jejichž strany právě odmítla náznaky přátelství. Taková je dona Novinha, naše *biologista*, té žádný z nás nesahá po kolena.

„Marcos se na to tak nedíval. Jeho okolí mu nadávalo do zvířete tak často, že tomu skoro uvěřil. Novinha mu ukázala soucit, jako lidská bytost. Hezká dívka, chytré dítě, dcera svatých Venerados, vždy povznesená jako bohyně, sáhla dolů, požehnala mu a vyslyšela jeho modlitbu. Klaněl se jí. O šest let později si ji vzal. Není to krásný příběh?“

Ela se podívala na Mira a ten povytáhl obočí. „Člověk by toho starého hajzla skoro začal mít rád, co?“ řekl Miro sarkasticky.

Po dlouhé odmlce Mluvčího hlas najednou zaburácel hlasitěji než předtím. Lekli se toho, probudili se. „Proč ji začal nenávidět, bít ji, pohrdat jejími dětmi? A proč to ona trpěla, ta silná, chytrá žena? Mohla manželství v kterémkoli okamžiku zarazit. Církev sice rozvod nedovoluje, ale vždycky je možnost odluky a nebyla by první ženou v Milagre, která od svého manžela odešla. Mohla vzít své trpící děti a odejít od něj. Ale ona *zůstala*. Starostka i biskup jí *navrhli*, aby od něj odešla. Poslala je do pekel.“

Mnoho Lusů se rozesmálo; dovedli si představit, jak se málomluvná Novinha utrhuje na biskupa, usazuje Bosquinhu. Neměli sice Novinhu moc rádi, ale byla to asi jediná osoba v Milagre, která si mohla dovolit autoritě ukázat dlouhý nos.

Biskup si vzpomněl, jak se to před více než deseti lety v jeho komnatách odehrálo. Nepoužila přesně ta slova, která Mluvčí citoval, ale účinek byl prakticky tentýž. Ale byl u toho sám. Nikomu o tom neřekl. Kdo vlastně byl tenhle Mluvčí a jak to, že věděl tolik o věcech, které nemohl znát?

Když smích utichl, Mluvčí pokračoval. „Existovalo pouto, které je v nenáviděném manželství drželo pohromadě. To pouto bylo v Marcáoově nemoci.“

Ztišil hlas. Lusové museli napnout uši, aby slyšeli.

„Formovala mu život od okamžiku jeho početí. Geny, které mu dali jeho rodiče, se zkombinovaly tak, že od okamžiku, kdy dorostl do puberty, zahájily buňky jeho žláz pomalou, neodvratnou přeměnu na tukovou tkáň. Doktor Navio vám o jejím průběhu může říct víc než já. Marcáo věděl od dětství, jak na tom je; jeho rodiče se to dozvěděli dřív, než zemřeli na descoladu; Gusto a Cida se to dozvěděli z genetických testů všech lidských obyvatel Lusitanie. Ti všichni byli mrtví. Kromě nich to věděla jen jediná osoba, ta, která Xenologické soubory zdělila. Novinha.“

Doktor Navio nic nechápal. Jestli o tom věděla, než se vzali, musela vědět i to, že většina lidí, kteří tuto nemoc dostali, byla neplodná. Proč by si ho brala, kdyby podle všeho, co jí bylo známo, neměl šanci mít děti? Až pak si uvědomil to, na co měl přijít už dávno, že Marcáo *nebyl* vzácnou výjimkou v průběhu nemoci. Výjimky nebyly. Naviova tvář zbrunátněla. To, co se jim Mluvčí chystal říct, bylo nevyslovitelné.

„Novinha věděla, že Marcáo umírá,“ řekl Mluvčí. „Dřív, než si ho vzala, věděla také to, že je absolutně a zcela neplodný.“

Chvilí trvalo, než si uvědomili, co to znamená. Ela měla pocit, jako by se jí orgány uvnitř těla roztékaly. Ani nemusela otáčet hlavu a věděla, že Miro ztrnul a tváře mu zbledly.

Mluvčí pokračoval, navzdory šepotu, který se z davu ozval. „Viděl jsem výsledky genetických testů. Marcos Maria Ribeira nikdy nezplodil dítě. Jeho žena děti měla, ale nebyly jeho a on to věděl; a

věděl také, že ona ví, že on to ví. Patřilo to k dohodě, kterou spolu uzavřeli, když se brali.“

Šepot zesílil v mumlání, reptání ve stížnosti. A ve chvíli, kdy šum dostoupil vrcholu, Quim vyskočil a rozkřikl se na Mluvčího: „Moje matka není žádná cizoložnice! Zabiju tě za to, žes o ní řekl, že je děvka!“

Poslední slovo zůstalo viset v tichu. Mluvčí neodpověděl. Pouze počkal a nespustil pohled z Quimovy planoucí tváře. A nakonec si Quim uvědomil, že to byl on a ne Mluvčí, čím hlas řekl to slovo, které mu stále zvonilo v uších. Zapotácel se. Podíval se na matku, která seděla na zemi vedle něj, už ne toporně vzpřímená, ale lehce shrbená, pohled upřený na ruce, které se jí na klíně třásly. „Řekni jim něco, mami,“ vyhrkl Quim. Znělo to prosebněji, než chtěl.

Neodpověděla. Neřekla jediné slovo, dokonce se na něj ani nepodívala. Kdyby nebyl přesvědčen o něčem jiném, myslel by si, že její chvějící se ruce jsou přiznáním, důkazem, že se *stydí*, jako by to, co

Mluvčí řekl, byla pravda, kterou by řekl sám Bůh, kdyby se ho Quim zeptal. Vzpomněl si, jak otec Mateu vysvětloval pekelná muka: Bůh plive po cizoložnících; vysmívají se moci stvoření, o kterou se s nimi rozdělil, a není v nich dost dobrého, aby byli něco víc než améby. Quim ucítil v ústech žluč. To, co Mluvčí řekl, byla pravda.

„Mamáe,“ řekl nahlas, posměšně. „Quem fóde p'ra faretme?“

Lidé zalapali po dechu. Olhado okamžitě vyskočil, ruce zaťaté v pěsti. Až v tu chvíli Novinha zareagovala a zvedla ruku, jako by chtěla Olhadovi zabránit, aby bratra neuhodil. Quim si skoro ani nevšiml, že Olhado vyskočil na matčinu ochranu; měl hlavu plnou toho, že to neudělal Miro. Miro také věděl, že je to pravda.

Quim chvíli zhluboka dýchal a pak se obrátil. Nejdřív vypadal ztraceně, ale pak si začal razit cestu davem. Nikdo na něj nepromluvil, i když se za ním všichni dívali. Kdyby Novinha obvinění popřela, uvěřili by jí, napadli by Mluvčího, že obvinil dceru Os Venerados z takového hříchu. Ale Novinha to nepopřela. Vyslechla, jak ji vlastní syn neslušně obvinil a neřekla na to nic. Byla to pravda. Nyní fascinovaně naslouchali. Jen málo z nich se to nějak dotýkalo. Prostě jen chtěli vědět, kdo je otcem Novinhiných dětí.

Mluvčí tiše navázal tam, kde přestal. „Poté, co jí zemřeli rodiče a než se narodily její vlastní děti, měla Novinha ráda jen dva lidi. Pipó byl jejím druhým otcem. Novinha u něj našla útočiště; na několik málo let mohla ochutnat, jaké to je mít rodinu. Pak zemřel a Novinha uvěřila, že ho zabila.“

Lidé, kteří seděli v blízkosti Novinhiny rodiny, viděli, jak si Quara klekla před Elu a zeptala se jí: „Proč se Quim tak zlobí?“

„Protože papai ve skutečnosti nebyl náš otec,“ odpověděla jí tiše Ela.

„Aha,“ řekla Quara. „A to je teď naším otcem Mluvčí?“ Znělo to, jako by v to doufala. Ela na ni sykla, aby ztichla.

„Té noci, kdy zemřel Pipó,“ pokračoval Mluvčí, „mu Novinha ukázala něco, na co přišla; souviselo to s descoladou a jejím působením na rostlinstvo a živočišstvo na Lusitanii. Pipó v její práci našel víc, než ona sama. Rozběhl se do lesa, kde čekali prasečíci. Možná jim řekl, na co přišel. Možná to jenom vytušili. Ale Novinha si dávala za vinu, že mu ukázala tajemství, kvůli kterému ho prasečíci zabili.“

Na to, aby odčinila, co udělala, bylo už pozdě. Ale mohla zabránit tomu, aby se to nestalo znovu. Proto uzamkla všechny soubory, které měly něco společného s descoladou a s tím, co oné noci ukázala Pipovi.

Věděla, kdo by ty soubory chtěl vidět. Libo, nový Zenador. Jestli byl Pipó pro ni otec, Libo byl pro ni bratr a víc než to. Snést Pipovu smrt bylo těžké, ale Libova by byla horší. Požádal ji o soubory. Dožadoval se, že je chce vidět. Řekla mu, že mu je nikdy neukáže.

Oba přesně věděli, co to znamená. Kdyby si ji někdy vzal, mohl by ochranou těch souborů proniknout. Oba se zoufale milovali, potřebovali jeden druhého víc než kdy dřív, ale Novinha si ho nikdy nemohla vzít. Nikdy by jí neslíbil, že se do jejích souborů nepodívá, a i kdyby takový slib dal, nedokázal by jej dodržet. Určitě by našel to, co našel jeho otec. Zemřel by.

Jedna věc byla odmítnout si ho vzít. Něco jiného bylo žít bez něj. A tak bez něj nežila. S Marcáem se dohodla. Vezme si ho před zákonem, ale jejím pravým manželem a otcem jejích dětí bude, a byl, Libo.“

Bruxinha, Libova vdova, otřeseně vstala. Po tváři se jí kutálely slzy, když zanaříkala: „Mentira, mentira.“ Lži, lži. Ale v jejím pláči nebyl hněv, byl to žal. Znovu truchlila pro ztrátu manžela. Tři její dcery jí pomohly pracu opustit.

Zatímco odcházela, Mluvčí tiše pokračoval. „Libo věděl, že ubližuje své ženě Bruxinhi a jejich čtyřem dcerám. Nenáviděl se za to, co udělal. Snažil se s tím přestat. Měsíce, někdy i roky se mu to dařilo. Novinha se také snažila. Nechtěla ho vídat, odmítala s ním mluvit. Zakázala dětem, aby se o něm bavily. Pak si Libo myslel, že je už dost silný, aby ji mohl potkat, aniž by znovu zapadl do starých kolejí. Novinha byla tak osamělá s manželem, který se Libovi nemohl vyrovnat. Nikdy nepředstírali, že by na tom, co dělají, bylo něco dobrého. Prostě bez toho nemohli dlouho žít.“

Bruxinha to ještě slyšela, než ji odvedli. Byla to pro ni samozřejmě chabá útěcha, ale biskup Peregrino, který se za ní díval, si uvědomil, že Mluvčí jí dává dar. Byla nejnevinnější obětí jeho kruté pravdy a on jí nenechal nic než prach. Ukazoval jí, jak žít s vědomím toho, co její manžel udělal. Nebyla to tvoje chyba, říkal jí. Nemohla jsi udělat nic, čím bys tomu zabránila. Tím, kdo chyboval, byl tvůj manžel, ne ty. Svatá Panno, modlil se v duchu biskup, ať Bruxinha slyší, co říká, a uvěří tomu.

Vdova po Libovi nebyla sama, kdo plakal. Mnoho stovek očí těch, kteří se dívali, jak odchází, bylo taky plných slz. Odhalení, že Novinha je cizoložnice, bylo šokující, ale zároveň lahodné; ta žena se srdcem z oceli měla také svou chybu, nebyla lepší než všichni ostatní. Ale na zjištění, že stejnou chybu měl Libo, nic příjemného nebylo. Všichni ho měli rádi. Byl šlechetný, laskavý, moudrý a oni ho za to obdivovali; nechtěli vědět, že to všechno byla jen maska.

Proto je překvapilo, když jim Mluvčí připomněl, že dnes za Libovu smrt nemluví. „Proč s tím Marcos Ribeira souhlasil? Novinha se domnívala, že chtěl ženu a iluzi, že má děti, aby nebyl před komunitou zostuzen. Částečně to tak bylo. Ale především si ji vzal proto, že ji měl rád. Nikdy nedoufal, že ho bude mít ráda tak, jak miloval on ji, protože on ji obdivoval; byla pro něj bohyně, zatímco on o sobě věděl, že je nemocný, špinavý, že je zvíře, které si zaslouží jen pohrdání. Věděl, že ona ho obdivovat nemůže, dokonce ani milovat.

Doufal, že by jednou mohla cítit aspoň náklonnost. Že by mohla cítit aspoň – loajálnost.“

Mluvčí na okamžik sklonil hlavu. Lusové slyšeli slova, která ani nemusel vyslovit: To ona nikdy neudělala.

„Každé dítě, které přišlo,“ pokračoval Mluvčí, „bylo dalším důkazem Marcosova selhání. Toho, že ho bohyně stále považuje za nehodného. Proč? Byl jí oddaný. Nikdy žádnému ze svých dětí nenaznačil, že nejsou skutečně jeho. Nikdy svůj slib Novinhi neporušil. Nezasloužil si od ní něco? Občas to bylo víc, než dokázal snést. Odmítal její rozsudek trpět. Nebyla žádná bohyně. Všechny její děti byli pancharti. To si říkal, když ji bil, když křičel na Mira.“

Miro zaslechl, že padlo jeho jméno, ale neuvědomil si, že by s ním mělo něco společného. Jeho spojení s realitou bylo křehčí, než tušil, a ten den mu přinesl už příliš mnoho překvapení. Neskutečné kouzlo s prasečíky a stromy. Matka a Libo, milenci. Ouanda už najednou nebyla tak blízko, jako by to bylo jeho vlastní tělo, jeho já; teď byla odsunuta do jedné řady jako Ela, jako Quara, prostě další sestra. Jeho oči nenacházely na trávě pevný bod; Mluvčího hlas byl pouhý zvuk; neslyšel význam slov, pouze jejich strašlivý zvuk. Miro ten hlas přivolal, chtěl, aby mluvil za Libovu smrt. Cožpak mohl tušit, že místo laskavého kněze humanistického náboženství přijde původní Mluvčí osobně, s pronikavou myslí a až příliš dokonalým chápáním? Jak mohl vědět, že pod tou citlivou maskou se bude skrývat Ender ničitel, mýtický Lucifer nejtěžšího zločinu lidstva, odhodlaný nezapřít své jméno, který zesměšní celoživotní úsilí Pipa, Liba, Ouandy a Mira tím, že za jedinou hodinu s prasečíky uvidí to, co všichni neviděli za více než padesát let, a pak mu jediným, nemilosrdným máchnutím čepele pravdy vezme Ouandu; to byl ten hlas, který Miro slyšel, jediná jistota, která mu zůstala, ten strašlivý, neúprosný hlas. Miro se toho zvuku držel, snažil se jej nenávidět, ale nedařilo se mu to, protože se nedokázal podvést; *věděl*, že Ender je ničitel, ale to, co zničil, byla iluze a iluze musí zemřít. Pravda o prasečících, pravda o nás. Tento člověk z dávných časů je nějakým způsobem schopen vidět pravdu, aniž by ho oslepovala nebo doháněla k šílenství. Musím ten hlas poslouchat a pustit k sobě jeho moc, abych se i já mohl zahledět do světla a neumřít.

„Novinha věděla, co je. Cizoložnice, pokrytec. Věděla, že ubližuje Marcáovi, Libovi, svým dětem a Bruxinhi. Věděla, že zabila Pipa. Proto Marcáovo trestání snášela a nejen to, říkala si o ně. Bylo to pro ni pokání. Nikdy nebylo dostatečné. Bez ohledu na to, jak moc ji Marcáo nenáviděl, ona nenáviděla sama sebe mnohem víc.“

Biskup pomalu přikyvoval. Mluvčí udělal něco nehorázného, když všechna tato tajemství před komunitou odkryl. Měla padnout při zpovědi. Přesto byl Peregrino schopen cítit, jaká je v tom síla, že celá komunita musela objevovat tyto lidi, o nichž si myslela, že je zná, a pak je objevit znovu a ještě jednou; a každý nový pohled je všechny nutil podívat se jinak i na sebe, neboť i jich se to týkalo, všichni se jich stokrát, tisíckrát dotkli a oni až doteď netušili, kdo se jich to vlastně dotýká. Byl to bolestivý, strašlivý proces, ale nakonec přinášel zvláštní uklidnění. Biskup se naklonil ke svému tajemníkovi a pošeptal mu:

„Aspoň z toho nevzejdou klepy – žádná tajemství, o nichž by se dalo mluvit, nezbyla.“

„Všichni lidé, jichž se tento příběh týkal, trpěli,“ pokračoval Mluvčí. „Všichni se obětovali kvůli lidem, které milovali. Všichni působili strašlivou bolest lidem, kteří milovali je. I vy, kteří jste mě dnes poslouchali, jste působili bolest. Ale pamatujte si jedno: Marcáův život byl tragický a krutý, ale mohl od své dohody s Novinhou kdykoli odstoupit. Rozhodl se zůstat. Muselo mu to nějakou radost přinášet. A Novinha: porušila božské zákony, které tuto komunitu drží pohromadě. Také za to byla potrestána. Církev si nežádá tak strašlivé pokání, jaké bylo to, které si uložila. A kdybyste si náhodou mysleli, že by si mohla zasloužit trochu krutosti i z vašich rukou, připomeňte si jedno: že všechno, co dělala a snášela, mělo jediný důvod – aby prasečící nezabili Liba.“

Po těch slovech zůstal v jejich srdcích popel.

Olhado vstal, došel k matce, klekl si k ní a objal ji kolem ramen. Ela vedle ní seděla, ale krčila se k zemi a plakala. Quara přišla, postavila se před matku a užasle si ji prohlížela. A Grego zabořil tvář do Novinhina klína a rozvzlykal se. Ti, kteří byli dostatečně blízko, ho slyšeli naříkat: „Todo papai é morto.“ Všichni mí tatínci jsou mrtví. Nemám žádného.

Ouanda stála v ústí uličky, do které s matkou zašla těsně předtím, než Řeč skončila. Hledala Mira, ale ten už byl pryč.

Ender stál za pódiem, díval se na Novinhinu rodinu a přál si, aby mohl jejich bolest nějak zmírnit. Po každé Řeči zůstala bolest, protože Mluvčí za mrtvé pravdu nijak neuhlazoval. Ale jen zřídka lidé žili v takovém klamu jako Marcáo, Libo a Novinha; málokdy bylo tolik šoků, tolik informací, které lidi donutily změnit pohled na osoby, které znali a měli rádi. Ender poznával z tváří, které k němu po celou dobu vzhlížely, že dnes způsobil velkou bolest. Cítil ji všechnu sám, jako by své utrpení přenášeli na něj. Nejvíc překvapená byla Bruxinha, ale Ender věděl, že nebyla zraněna nehlouběji. Tato výsada patřila Mirovi a Ouandě, kteří si mysleli, že věděli, co jim budoucnost přinese. Ale Ender cítil také bolest, kterou lidé cítili už dřív, a věděl, že dnešní nové rány se zahojí mnohem rychleji, než by se zahojily ty staré. Novinha si to možná neuvědomovala, ale Ender z ní sňal břemeno, které bylo tak těžké, že už by je dál neunesla.

„Mluvčí,“ oslovila ho starostka Bosquinha.

„Paní starostko,“ řekl Ender. Neraď se po Řeči bavil s lidmi, ale byl na to zvyklý, že se vždycky někdo neodbytný najde. Nuceně se usmál. „Přišlo mnohem víc lidí, než jsem čekal.“

„Pro většinu z nich to je pomíjivá záležitost,“ řekla Bosquinha. „Do rána to zapomenou.“

Endera mrzelo, že tak zjednodušuje. „Ledaže by se v noci stalo něco velkého,“ podotkl.

„Ano. To už někdo zařídil.“

Teprve tehdy si všiml, že je mimořádně rozrušená, že se sotva ovládá. Vzal ji za loket a potom jí položil ruku na ramena. Vděčně se o ni opřela.

„Přišla jsem se vám omluvit, Mluvčí. Vaši loď zabavil Hvězdný kongres. Nemá to nic společného s vámi. Zločin byl spáchán tady, zločin tak... strašný... že ti, kteří se ho dopustili, musí být dopraveni na nejbližší svět, Trondheim, aby mohli být souzeni a potrestáni. Vaší lodí.“

Ender chvíli uvažoval. „Miro a Ouanda.“

Otočila hlavu a pronikavě se na něj zahleděla. „Vás to vůbec nepřekvapilo.“

„A taky je nepustím.“

Bosquinha se od něj odtáhla. „*Nepustíte?*“

„Tuším, z čeho jsou obviněni.“

„Jste tu čtyři dny a už víte něco, co *mě* nikdy ani nenapadlo?“

„Někdy se to tak stává, že se ti nejvyšší dozví věci jako poslední.“

„Chtěla bych vám říct, proč je *pustíte*, proč je my *všichni* pustíme, aby stanuli před soudem. Protože Kongres nám zabavil soubory. Počítačová paměť je prázdná, zůstaly jen ty nejzákladnější programy, které se starají o dodávky energie, vodu, kanalizaci. Zítra se nic neudělá, protože nemáme dost energie, aby závody mohly běžet, aby se dalo pracovat v dolech, aby bylo čím pohánět traktory. Byla jsem zbavena úřadu. Nejsem nic víc než *policejní* zplnomocněnec, který má dohlížet na to, aby se nařízení Lusitanské evakuační komise plnila.“

„Evakuace?“

„Kolonie má zrušenou licenci. Posílají kosmické lodě, aby nás všechny odvezly. Všechno, co tu připomíná lidské osídlení, má být odstraněno. Dokonce i náhrobní kameny, které označují místa odpočinku našich mrtvých.“

Ender se snažil její reakci vyhodnotit. Nemyslel si, že Bosquinha je ten typ, který se skloní před tupou autoritou. „A vy se tomu chcete podřídit?“

„Zásobování elektřinou a vodou je řízeno prostřednictvím hlásky. Ovládají také plot. Mohou nás tu uzavřít bez energie, bez vody, bez kanalizace, a nedostaneme se ven. Jakmile budou Miro a Ouanda na vaší lodi a poletí na Trondheim, některá omezení prý budou uvolněna.“ Povzdychla si. „Ach, Mluvčí, obávám se, že pro turistiku není na Lusitanii nejvhodnější doba.“

„Nejsem tu jako turista.“ Neřekl jí o svém podezření, že to nemusí být čistá náhoda, že si Kongres všiml pochybných činností právě v době Enderova pobytu. „Podařilo se vám nějaké soubory zachránit?“

Bosquinha si povzdechla. „Bohužel, za cenu toho, že jsme vás zneužili. Všimla jsem si, že všechny vaše soubory jsou spravovány hláskou, zvenčí. Poslali jsme vám naše nejdůležitější soubory jako zprávy.“

Ender se zasmál.

„To je pravda, dobře jste to udělali.“

„Ale stejně je to jedno. Nemůžeme je dostat zpět. Nebo vlastně můžeme, ale okamžitě by si toho všimli a pak byste byl ve stejném maléru jako všichni my ostatní. A pak by vymazali všechno.“

„Pokud ihned po překopírování všech mých souborů do vaší místní paměti neodpojíte hláskové spojení.“

„Pak bychom se opravdu vzbouřili. A kvůli čemu?“

„Kvůli šanci udělat z Lusitanie nejlepší a nejdůležitější ze Stovky světů.“

Bosquinha se zasmála. „Myslím, že jako důležité nás brát budou, ale zradou nás jako nejlepší budou znát sotva.“

„Prosím, nedělejte nic. Nezatýkejte Mira a Ouandu. Počkejte hodinu a zaříd'te mi setkání s vámi a se všemi, kteří u toho rozhodování musí být.“

„Rozhodování, jestli půjdeme do vzpoury nebo ne? Nevím, proč byste u toho rozhodování měl být právě vy, Mluvčí.“

„Na té schůzce to pochopíte. Prosím, toto místo je příliš důležité, než aby se taková příležitost mohla propást.“

„Příležitost k čemu?“

„K odčinění toho, co před třemi tisíci lety spáchal Ender Xenocida.“

Bosquinha se na něj ostře podívala. „Měla jsem za to, že jste právě dokázal, že nejste nic jiného než klevetník.“

Možná žertovala. A možná ne. „Jestli si myslíte, že to, co jsem dělal, bylo šíření pomluv, jste tak hloupá, že byste tuto komunitu neměla řídit v ničem.“ Usmál se.

Bosquinha rozpřáhla ruce a pokrčila rameny. „Pois é,“ řekla. Ovšem. Co jiného.

„Svoláte tu schůzku?“

„Svolám. U biskupa.“

Ender sebou cukl.

„Biskup nikam jinam nepůjde,“ řekla, „a rozhodnutí vzbouřit se nebude mít váhu, jestli je nepodpoří.“ Bosquinha přitiskla ruce na hrud'. „Možná vás do katedrály ani nepustí. Jste nevěřící.“

„Ale zkusíte to.“

„Zkusím to, kvůli tomu, co jste dnes večer udělal. Jedině moudrý člověk může mé lidi za tak krátkou dobu prohlédnout tak jasně. Jedině

nemilosrdný to může říct všechno nahlas. Vaše ctnost a vaše chyba – potřebujeme obojí.“

Bosquinha se otočila a rychle odešla. Ender věděl, že její nejvnitřnější já se Hvězdnému kongresu podřídit nechce. Přišlo to příliš náhle, příliš prudce; přivlastnili si její pravomoci, jako by se zločinem provinila ona. Vzdát se zavánělo přiznáním, a ona věděla, že se ničeho špatného nedopustila. Chtěla se vzepřít, chtěla najít nějaký přijatelný způsob, jak Kongresu políček oplatit a říct mu, aby počkal a uklidnil se. Nebo, pokud to bude nutné, říct, aby se šel bodnout. Nechtěla se mu postavit jen tak, aniž by věděla, že to bude fungovat a že to prospěje jejím lidem. Ender věděl, že je dobrá guvernérka. Pro dobro svých lidí by klidně obětovala svou hrdost, pověst, budoucnost.

Byl na práce sám. Všichni odešli, když se s ním bavila Bosquinha. Ender měl pocit, že tak nějak muselo být starému vojákovvi, když krácel po klidných polích, kde kdysi dávno došlo k bitvě, a ve větru prohánějícím se šelestící travou slyšel ozvěny masakru.

„Nenech je odpojit hláskové spojení.“

Hlas v uchu ho překvapil, ale okamžitě ho poznal. „Jane,“ řekl.

„Můžu to zařídit tak, aby si mysleli, že jste hlásku odpojili, ale jestli to uděláte doopravdy, ztratím možnost vám pomáhat.“

„Jane,“ řekl, „to máš na svědomí ty, že? Jak jinak by si všimli, co Libo, Miro a Ouanda dělali, kdybys je na to neupozornila?“

Neodpověděla.

„Jane, mrzí mě, že jsem tě vypnul a už to nikdy...“

Věděl, že ví, co chce říct; jí nemusel věty říkat do konce. Ale neodpověděla.

„Už nikdy nevypnu...“

Jaký to mělo smysl, dokončovat věty, když věděl, že rozumí? Ještě mu neodpustila, to bylo všechno, jinak by už odpovídala a napomínala ho, aby nemarnil její čas. „Stýskalo se mi po tobě, Jane. Věř mi, že se mi po tobě stýskalo.“

Stále neodpovídala. Řekla, co říct potřebovala, aby hláskové spojení zůstalo v provozu, nic víc. Prozatím. Enderovi čekání nevadilo. Stačilo mu vědět, že tam stále je a poslouchá. Nebyl sám. S údivem zjistil, že má na tvářích slzy. Slzy úlevy, usoudil. Katarze. Řeč, krize, rozcupované lidské životy, budoucnost kolonie v nejistotě. A já tu

brečím úlevou, protože jeden nafoukaný počítačový program se se mnou znovu baví.

Ela na něj čekala v jeho malém příbytku. Oči měla zarudlé pláčem. Pozdravila ho.

„Udělal jsem, co jsi chtěla?“

„Nikdy by mě to nenapadlo,“ řekla. „Nebyl to náš otec. Měla jsem to poznat.“

„Myslím, že to nešlo.“

„Co jsem to udělala? Přivolala jsem vás sem, abyste mluvil za otcovu... Marcáovu smrt.“ Znovu se rozplakala. „Matčina tajemství – myslela jsem, že vím, co skrývají, myslela jsem, že jde jenom o její soubory – myslela jsem, že Liba *nenáviděla*.“

„Jenom jsem otevřel okno a pustil dovnitř trochu vzduchu, nic víc.“

„Zkuste to říct Mirovi a Ouandě.“

„Zamysli se, Elo. Nakonec by na to přišli stejně. Kruté bylo, že to *nevěděli* tolik let. Teď, když pravdu znají, nedovedou najít cestu, jak z toho ven.“

„Něco jako to, co udělala matka? Ale tentokrát něco ještě horšího než cizoložství?“

Ender ji pohladil po vlasech, urovnal je. Přijala jeho dotek, jeho útěchu. Nevzpomínal si, jestli se ho otec nebo matka někdy tak dotkli. Určitě. Jak jinak by se to naučil?

„Elo, pomůžeš mi?“ zeptal se.

„Pomůžu? A s čím? Svou práci jste už udělal, ne?“

„Tohle nemá s mluvením za mrtvé nic společného. Musím do hodiny vědět, jak funguje descolada.“

„Tak to budete muset požádat matku – ona je jediný, kdo to ví.“

„Myslím, že by mě dnes večer neviděla ráda.“

„A to se jí mám zeptat *já*? Dobrý večer, mamáe, právě jsi byla před celým Milagre odhalena jako cizoložnice, která svým dětem celý život lhala. Takže jestli nebudeš proti, chtěla bych ti položit pár vědeckých otázek.“

„Elo, závisí na tom přežití Lusitanie. Nemluvě o tvém bratru Mirovi.“ Natáhl se a pustil terminál. „Přihlas se.“

Nechápala, ale udělala to. Počítač její jméno nepřijal. „Odmítl mě,“ řekla. Polekaně se na něj podívala. „Proč?“

„Nejenom tebe. Každého.“

„To není porucha,“ pochopila. „Někdo zničil přihlašovací soubor.“

„Hvězdný kongres zničil veškerou paměť místních počítačů. Všechno je pryč. Chovají se k nám, jako bychom se nacházeli ve stavu vzpoury. Miro a Ouanda budou zatčeni a odesláni k soudu na Trondheim. Pokud se mi nepodaří přesvědčit biskupa a Bosquinhu, aby zahájili vzpuru *doopravdy*. Chápeš? Jestli ti matka neřekne, co potřebuju vědět, Mira a Ouandu pošlou dvaadvacet světelných let daleko. Zrada se trestá smrtí. Ale už jenom cesta k takovému soudu je stejně hrozná jako doživotní žalář. Než se vrátí, budeme všichni mrtví nebo moc a moc staří.“

Ela prázdně civěla do zdi. „Co potřebujete vědět?“

„Potřebuju vědět, co se dozví členové Výboru, až otevrou její soubory. O tom, jak funguje descolada.“

„Ano,“ přikývla Ela. „Pro Mira to udělá.“ Vzдорovitě se na něj podívala. „Víte, ona nás opravdu má ráda. Kvůli svému dítěti by si s vámi promluvila i sama.“

„Výborně,“ usmál se Ender. „Bylo by lepší, kdyby přišla sama. K biskupovi, za hodinu.“

„Dobře,“ poddala se Ela. Chvíli seděla mlčky. Pak, když někde došlo ke spojení synapsí, vstala a rychle vykročila ke dveřím.

Zastavila se. Vrátila se, objala ho a políbila ho na tvář. „Jsem ráda, že jste to všechno řekl,“ prohlásila. „Jsem ráda, že to vím.“

Políbil ji na čelo a poslal ji za jejími úkoly. Když se dveře za ní zavřely, posadil se na postel, pak si lehl a díval se do stropu. Myslel na Novinhu, zkoušel si představit, co teď cítí. Je to možná strašné, Novinho, ale tvoje dcera právě pospíchá domů za tebou a věří, že navzdory bolesti a ponížení, které prožíváš, se zcela zapomeneš a uděláš to, co je pro záchranu tvého syna nutné. Koupil bych od tebe všechno to utrpení, Novinho, za jedno dítě, které by mi tak věřilo.

KAPITOLA 16

Plot

Velký rabín káže na tržišti. Stalo se to, že manžel ráno našel důkaz ženiny nevěry a dav ji nese na tržiště, aby ji ukamenoval k smrti. (Existuje podobná verze tohoto příběhu, ale jeden můj přítel, Mluvčí za mrtvé, mi vyprávěl dokonce o dvou jiných rabínech, kteří se do takové situace dostali. To jsou ti, o nichž vám budu vyprávět.) Rabín dojde k ženě a postaví se vedle ní. Dav se z úcty k němu zarazí a čeká, s kameny v rukou. „Je tu někdo,“ ptá se jich rabín, „kdo nezatoužil po manželce jiného muže, po manželovi jiné ženy?“

Reptají a říkají: „Všichni tu touhu známe, rabíne, ale žádný z nás jí nepodlehl.“

A rabín praví: „Potom poklekněte a poděkujte, že vám Bůh dal sílu.“ Bere ženu za ruku a odvádí ji z tržiště. Předtím, než ji pustí, jí pošeptá: „Řekni panu soudci, kdo mu zachránil milenku. Bude tak vědět, že jsem jeho věrný sluha.“

A tak žena žije, protože společnost je tak zkažená, že se nedokáže ubránit nepořádku.

Jiný rabín, jiné město. Jde k ní a zastavuje dav, stejně jako v předchozím příběhu, a říká: „Kdo z vás je bez hříchu? Ať hodí kamenem jako první.“

Lidé jsou na rozpacích a při vzpomínce na vlastní hříchy zapomínají na sjednocující cíl. Jednou na tom mohu být stejně jako tato žena, říkají si, a budu doufat v odpuštění a novou příležitost. Měl bych se k ní chovat tak, jak bych chtěl, aby se chovali ke mně.

Když povolí sevření prstů a nechají kameny spadnout na zem, rabín jeden sebere, zvedne jej vysoko nad ženu a vši silou jím mrští. Kámen rozdrtí ženě lebku a rozstříkne její mozek po dláždění.

„Ani já nejsem bez hříchu. Ale když umožníme, aby zákon vynucovali jen dokonalí lidé, brzy bude zákon mrtvý a naše město s ním.“

Žena tedy zemřela, protože její komunita byla tak přísná, že její deviaci nestrpěla.

Ona známá verze tohoto příběhu je pozoruhodná, protože je ve světě našich zkušeností tak úžasně vzácná. Většina komunit se potácí mezi rozkladem a posmrtnou ztuhlostí, a když se vychýlí moc daleko, zahynou. Pouze jeden rabín měl odvalu očekávat od nás tak dokonalou vyváženost, že bychom mohli zákon dodržet a přitom deviaci odpustit. Proto jsme ho samozřejmě zabili.

San Angelo, Dopisy začínajícímu kacíři, překl. Amai a

Tudomundo

Para Que Vos me Cristao, 103:72:54:2

Minha irmá. Má sestra. Ta slova se honila Mirovi hlavou, až je přestal vnímat, splynula s pozadím: A Ouanda é minha irmá. Je moje sestra. Zvyk vedl jeho nohy z pracy na hřiště a dál do sedla mezi kopci. Na vrcholku toho vyššího stála katedrála a klášter, které se odjakživa tyčily nad Stanicí zenadorů jako nějaké pevnosti střežící bránu. Chodíval tudy Libo na schůzky s matkou? Setkávali se ve Stanici xenobiologů? Nebo se to dělo nenápadněji a pářili se v trávě jako kanci na fazendas?

Stál přede dveřmi Stanice zenadorů a snažil se najít nějaký důvod, proč jít dovnitř. Neměl tam co na práci. Zprávu o dnešních událostech nenapsal, ale stejně nevěděl, jak ji napsat. Magické schopnosti, to bylo ono. Prasečící stromům zazpívají a stromy se rozpadnou na polena. Mnohem lepší než tesařina. Domorodci jsou mnohem dál, než jsme se doted' domnívali. Všechno má několikere využití. Každý strom je zároveň totem, ukazatel hrobu a malá pila. Sestra. Musím něco udělat, ale nemůžu si vzpomenout co.

Prasečící mají nejúčelnější plány. Žít jako bratři a o ženy se nestarat. I pro tebe by to bylo lepší, Libo, a to je pravda – ne, měl bych ti říkat papai, ne Libo. Škoda, že ti to matka nikdy neřekla, že sis mě nemohl posadit na klín. Obě své nejstarší děti, Ouandu na jedno koleno a Mira na druhé, takové dvě krásné děti máme, není to důvod k pýše? Narozené ve stejném roce, jen s dvouměsíčním rozdílem, papai se tenkrát musel nějak otáčet, když se potají kradl kolem plotu, aby s mamáe přiřázel na jejím vlastním dvorku. Všichni tě litovali, že jsi měl samé dcery. Nikoho, kdo by dál nesl tvé jméno. Mrhali soucitem.

Měl jsi synů spoustu. A já mám mnohem víc sester, než jsem kdy tušil. O jednu víc, než bych chtěl.

Stál u brány a díval se nahoru k lesům na kopci, kde žili prasečíci. Noční návštěva nemůže posloužit žádnému vědeckému účelu. Tak asi posloužím nevědecké neúčelnosti a podívám se, jestli by v kmeni neměli místo pro dalšího bratra. Na lůžko ve srubu budu asi moc velký, takže budu spát venku, a po stromech toho taky moc nenalezu, ale zase vím něco málo o technice a teď už mi žádné zvláštní skrupule nebrání říct vám všechno, co chcete vědět.

Položil pravou ruku na identifikační skříňku a levou natáhl, aby jí bránu otevřel. V prvním zlomku vteřiny nechápal, co se děje. Pak mu do ruky vjel pocit, jako by ji strčil do ohně, jako by mu ji řezali rezavou pilou. Vykřikl a odtrhl levou ruku od brány. Co stála, nikdy nezaútočila, když se skříňky dotkla ruka zenadora.

„Marcosi Vladimire Ribeiro von Hesse, z nařízení Komise pro evakuaci Lusitanie vám byl průchod bránou zakázán.“

Za dobu, co brána stála, na zenadora nikdy žádný hlas nepromluvil. Mirovi chvíli trvalo, než pochopil, co říká.

„Vy a Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi se dostavíte k zástupci policejního velitele, Farii Limě Marii do Bosque, která vás jménem Hvězdného kongresu zatkne a dopraví vás na Trondheim, kde budete souzeni.“

Na okamžik se mu zatočila hlava a udělalo se mu zle od žaludku. Věděli to. Ze všech možných nocí právě dnes. Všechno skončilo. Ouanda ztracená, prasečíci ztracení, práce ztracená, všechno pryč. Vězení. Trondheim. Místo, odkud přišel Mluvčí, dvaadvacet let cesty, všichni pryč kromě Ouandy, která jediná zůstane, moje *sestra*...

Znovu zkusil bránu odtáhnout a znovu mu rukou vystřelila ta mučivá bolest a vyburcovala všechna čidla bolesti, všechna jako by se najednou ocitla v ohni. Nemůžu jen tak zmizet. Uzavřou bránu všem. Za prasečíky se nikdo nedostane, nikdo jim neřekne, co se děje, budou čekat, že přijdeme, ale od brány už nikdo nikdy nepřijde. Ani já, ani Ouanda, ani Mluvčí, nikdo a žádné vysvětlení.

Komise pro evakuaci. Evakuují nás a zahladí všechny stopy, že jsme tu byli. Tak to stojí v předpisech, ale to přece není všechno. Co uviděli? Jak na to přišli? Řekl jim to Mluvčí, když je na pravdě tak

závislý? Musím prasečíkům vysvětlit, proč se nevrátíme. Musím jim to říct.

Jakmile vešli do lesa, vždycky je od toho okamžiku nějaký prasečík sledoval. Nemohl by se některý dívat i teď? Miro zamával rukou. Ale byla už příliš tma. Těžko ho mohli vidět. Nebo možná mohli; nikdo neměl jistotu, jak dobře prasečíci vidí v noci. Ať už ho viděli nebo ne, nepřišel nikdo. A zanedlouho bude pozdě; jestli framlingové bránu hlídali, tak určitě dali zprávu Bosquinhi. Touto dobou už je určitě na cestě a čeří trávu. Nebude se jí chtít ho zatknout, ale svou práci udělá. Nemá smysl se s ní dohadovat, jestli je pro lidi i prasečíky dobré dál udržovat hloupou izolaci; není z těch, kteří by o zákonech pochybovali, prostě udělá, co jí bylo uloženo. A on se vzdá, bojovat nemělo smysl. A kde by se mohl uvnitř plotu skrýt, mezi stády kaber? Ale ještě než se vzdá, řekne prasečíkům, co jim říct musí.

Vydal se kolem plotu od brány k široké louce přímo pod katedrálou, kde nikdo nežil dost blízko, aby uslyšel jeho hlas. Cestou volal. Ne slova, ale vysoké houkání, pokřik, který s Ouandou používali na upoutání pozornosti toho druhého, když byli mezi prasečíky každý zvlášť. Uslyší to, určitě to uslyší a přijdou za ním, protože on přes plot nemůže. Jen přijďte, Člověku, Listožroute, Mandachuvo, Šípe, Hrnku, Kalendáři, přijďte všichni, ať vám můžu říct, že vám už nic dalšího neřeknu.

Quim seděl zkroušeně na stoličce v biskupově pracovně.

„Esteváo,“ říkal tiše biskup, „Za několik minut tu mám jistou schůzku, ale nejdřív si s tebou chci chvilku popovídat.“

„Není o čem mluvit,“ řekl Quim. „Varoval jste nás a ono se o stalo. Je to d’ábel.“

„Esteváo, krátce si promluvíme a pak se půjdeš domů vyspat.“

„Tam se už nikdy nevrátím.“

„Náš Pán jedl s většími hříšníky, než je tvoje matka, a odpustil jim. Jsi snad lepší než on?“

„Mezi cizoložnicemi, kterým odpouštěl, nebyla jeho matka.“

„Každého matkou nemůže být svatá Panna Maria.“

„Takže jste na jeho straně? Církev tu Mluvčím za mrtvé ustoupila? Máme rozbořit katedrálu a z kamenů postavit amfiteátr, v němž všechny naše mrtvé pomluvíme, než je uložíme do země?“

Zašeptání: „Jsem tvůj biskup, Esteváo, Kristův vikář na této planetě, a ty se mnou budeš mluvit s úctou, kterou jsi mému úřadu povinován.“

Quim stál, zmítaný hněvem, a mlčel.

„Myslím si, že by bylo lepší, kdyby Mluvčí tyto příběhy nevyprávěl veřejně. Je lépe, když se některé věci člověk dozví tiše, v soukromí, takže se s překvapeními nemusí vyrovnávat ve chvíli, kdy má navíc diváky. Proto používáme zpovědnici, která nás má ochránit před veřejnou hanbou, zatímco se potýkáme s našimi soukromými hříchy. Ale buď upřímný, Esteváo: Mluvčí něco říkal, ale to, co říkal, byla pravda. Ne?“

„Ano.“

„A teď se zkusme zamyslet, Esteváo. Miloval jsi do dneška svou matku?“

„Ano.“

„A dopustila se matka, kterou jsi miloval, tou dobou již cizoložství?“

„Desettisíckrát.“

„Myslím, že tak vilná zas nebyla. Ale říkáš, že jsi ji miloval, přestože byla cizoložnice. Není to dnes stejný člověk? Změnila se ze včerejška na dnešek? Nebo jsi se změnil pouze ty?“

„To, co byla včera, byla lež.“

„Chceš říct, že když se styděla svým dětem svěřit, že je cizoložnice, určitě lhala také tehdy, když o vás pečovala po celá ta léta, když vám věřila, když vás učila...“

„Nebyla zrovna starostlivá matka.“

„Kdyby přišla ke zpovědi a zasloužila si odpuštění za svou nevěru, nikdy by vám to nemusela říct. Až do hrobu byste to nezjistili. Nebyla by to lež; a protože by jí bylo odpuštěno, nebyla by cizoložnice. Přiznej si pravdu, Esteváo. Zlobíš se, protože jsi se ztrapnil před celým městem, když ses ji pokusil bránit.“

„Chcete ze mě udělat hlupáka.“

„Nikdo si nemyslí, že jsi hloupý. Všichni si myslí, že jsi oddaný syn. Ale jestli chceš být pravým stoupencem Učitele, odpustíš jí a ukážeš jí, že ji máš rád víc než kdy předtím, protože teď už rozumíš jejímu utrpení.“

Biskup zalétl očima ke dveřím. „Mám tu teď schůzku, Esteváo. Odejdi do mých komnat a modli se k Magdaléně za své nelítostné srdce.“

Quim vypadal víc nešťastně než rozčileně, když se odebral za závěs za biskupovým stolem.

Biskupův tajemník otevřel jiné dveře a vpustil do pokoje Mluvčího za mrtvé. Biskup nevstal. Překvapilo ho, když Mluvčí poklekl a sklonil hlavu. Bylo to něco, co katolíci dělali pouze při veřejném podání biskupovi a Peregrino neměl ponětí, co tím chtěl Mluvčí říct. Ale ten člověk tam klečel a čekal, a tak biskup vstal z křesla, došel k němu a nabídl mu prsten, aby ho mohl políbit. I potom Mluvčí čekal, dokud Peregrino konečně neřekl: „Žehnám ti, synu, přestože si nejsem jistý, jestli si ze mě tímto projevem úcty neutahuješ.“

Mluvčí, s hlavou stále skloněnou, řekl: „Nedělám nic, čím bych se vysmíval.“ Pak zvedl oči k Peregrinovi. „Můj otec byl katolík. Ze zvyku předstíral, že není, ale nikdy si za svůj nedostatek víry neodpustil.“

„Byl jste pokřtěn?“

„Sestra mi tvrdila, že ano. Otec mě nechal pokřtít krátce po narození. Matka byla vyznáním protestantka, která se křtěním nemluvnat nesouhlasila, a tak se kvůli tomu hádali.“ Biskup k němu vztáhl ruce a pomohl mu vstát. Mluvčí se tlumeně zasmál. „Představte si to. Soukromého katolíka a odpadlého mormona, jak se dohadují o náboženských procedurách, kterým podle vlastního tvrzení sami nevěří.“

Peregrino zůstával skeptický. Bylo to až příliš elegantní, jak ze sebe Mluvčí udělal katolíka.

„Myslel jsem si, že se Mluvčí za mrtvé všech náboženství zřeknou, než přijmou své – řekněme – povolání.“

„Nevím, co dělají ostatní. Myslím, že pro to žádná pravidla neexistují – určitě neexistovala v době, kdy jsem se Mluvčím stal já.“

Biskup Peregrino věděl, že Mluvčí by lhát neměli, ale tenthle každopádně jako by se vyjadřoval vyhýbavě. „Mluvčí Andrewe, na Stovce světů není místo, kde by katolík musel skrývat svou víru, a není už tři tisíce let. Bylo velkým požehnáním kosmických letů, že

odstranily strašlivá populační omezení na přelidněné Zemi. Chcete mi říct, že váš otec žil na Zemi před třemi tisíci lety?“

„Říkám vám, že se můj otec postaral o to, abych byl pokřtěn jako katolík. Kvůli němu jsem udělal to, co on za svého života nikdy udělat nemohl. To kvůli němu jsem poklekl před biskupem a přijal jeho požehnání.“

„Ale já jsem vám požehnal.“ A dál se vyhýbáš mým otázkám. Což znamená, že můj úsudek o tom, kdy žil tvůj otec, je správný, ale nechceš o tom mluvit. Dom Cristao říkal, že v sobě máš víc, než se na pohled zdá.

„Dobrá,“ prohlásil Mluvčí. „Potřebuji požehnání víc než otec, protože je mrtvý a mě čeká mnohem víc problémů, se kterými si musím poradit.“

„Posaďte se, prosím.“ Mluvčí si vybral stoličku u protější zdi. Biskup seděl ve svém mohutném křesle za stolem. „Byl bych raději, kdybyste svou řeč dnes neměl. Přišla v nevhodný čas.“

„Nemohl jsem tušit, co Kongres udělá.“

„Ale věděli jste, že Miro a Ouanda porušovali zákon. Bosquinha mi to řekla.“

„Zjistil jsem to jen několik hodin předtím, než jsem měl řeč. Děkuji, že jste je ještě neuvěznili.“

„To je světská záležitost.“ Biskup Peregrino to odmítl, ale oba věděli, že kdyby naléhal, Bosquinha by jeho příkazy musela poslechnout a bez ohledu na žádost Mluvčího je zatknout. „Vaše řeč vyvolala značný rozruch.“

„Bohužel, větší než obvykle.“

„Znamená to, že se další zodpovědnosti zříkáte? Rozjitříte rány a na jiných necháte, aby je zahojili?“

„To nejsou rány, biskupe Peregrino. Operace. A pokud mohu pomoci následnou bolest utišit, tak ano, zůstanu a pomůžu. Anestetikum nemám, ale budu se snažit působit antisepticky.“

„Víte, že jste měl být knězem?“

„Mladší synové obvykle mívali na vybranou. Církevní služba nebo vojenská. Moji rodiče mi vybrali tu druhou.“

„Mladší syn. A přitom jste měl sestru. A žil jste v době, kdy řízení porodnosti zakazovalo rodičům mít víc než dvě děti, pokud nedostali zvláštní povolení od vlády. Takovému dítěti se říkalo Třetí, ne?“

„Vyznáte se v dějinách.“

„Narodil jste se na Zemi, před mezihvězdnými lety?“

„Biskupe Peregrino, jde nám o budoucnost Lusitanie a ne o životopis Mluvčího za mrtvé, jemuž je zjevně pouhých pětatřicet let.“

„Budoucnost Lusitanie je moje starost, Mluvčí Andrewe, ne vaše.“

„Budoucnost lidstva na Lusitanii je vaše starost, pane biskupe. Mně jde také o prasečíky.“

„Zanechme předhánění se, čí starost je větší.“

Tajemník znovu otevřel dveře a vešli Bosquinha, dom Cristao a dona Crista. Bosquinha přelétla pohledem z biskupa na Mluvčího a zase zpátky.

„Krev na podlaze není, jestli ji hledáte,“ řekl biskup.

„Jen jsem odhadovala teplotu,“ odvětila Bosquinha.

„Teple vzájemné úcty, řekl bych,“ ozval se Mluvčí. „Ani žár zlosti, ani led nenávisti.“

„Vírou sice ne, ale aspoň křtem je Mluvčí katolík,“ řekl biskup.

„Požehnal jsem mu a zdá se, že po tom zkrotl.“

„Vždycky jsem měl úctu k autoritám,“ řekl Mluvčí.

„Vy jste to byl, kdo nám hrozil inkvizitorem,“ připomněl mu biskup. S úsměvem.

Mluvčího úsměv byl stejně chladný. „A vy jste to byl, kdo řekl lidem, že jsem Satan a že se nemají se mnou bavit.“

Zatímco biskup s Mluvčím se na sebe usmívali, ostatní se nervózně zasmáli, posadili se a čekali.

„Je to vaše schůzka, Mluvčí,“ řekla Bosquinha.

„Omluvte mě,“ prohlásil Mluvčí. „Pozval jsem ještě někoho. Bude jednodušší, když ještě pár minut počkáme, až přijde.“

Ela našla matku venku, nedaleko plotu. Vánek, který sotva šelestil kapimou, jí bral vlasy a zlehka jimi pohazoval. Ele chvíli trvalo, než zjistila, co ji na tom tak překvapilo. Její matka si vlasy nerozpustila už mnoho let. Působily zvláštním dojmem volnosti, ještě víc umocňovaným tím, jak se před Eliným zrakem vlnily a ohýbaly tam, kde byly tak dlouho staženy do uzlu. V tu chvíli pochopila, že Mluvčí měl pravdu. Matka jeho pozvání přijme. Přes všechnu ostudu a bolest, kterou jí dnešní Mluvčího řeč způsobila, teď stála v širé krajině, v šeru

těsně po západu slunce, a dívala se k pahorku prasečíků. Nebo se možná dívala na plot. Možná vzpomínala na muže, s nímž se setkávala tady nebo někde jinde v kapimě, aby se mohli nepozorováni milovat. Stále skryti, stále potají. Matka je ráda, že se ví, že Libo byl její pravý manžel, že Libo je můj pravý otec, napadlo Elu. Matka je ráda a já taky.

Matka se neobrátila a nepodívala se na ni, přestože musela slyšet, jak hlučně se Ela travou blíží. Ela se pár kroků od ní zastavila.

„Mami.“

„Takže žádné stádo kaber,“ podotkla matka. „Jsi strašně hlučná, Elo.“

„Mluvčí chce, abys mu pomohla.“

„Opravdu?“

Ela jí vysvětlila, co jí Mluvčí řekl. Matka se ani neotočila. Když Ela domluvila, chvíli počkala a pak se obrátila a vykročila po úbočí. Ela se za ní rozběhla a dohonila ji. „Mami,“ řekla. „Mami, půjdeš mu říct, co víš o descoladě?“

„Ano.“

„Proč teď? Po všech těch letech. Proč jsi to neřekla *mně*?“

„Protože ti to šlo lépe samotné, bez mé pomoci.“

„Ty víš, co jsem dělala?“

„Jsi můj učedník. Mám úplný přístup do tvých souborů, aniž bych za sebou nechala stopy. Nebyla bych špatný učitel, kdybych tvou práci nesledovala? „

„Ale...“

„Přečetla jsem si i soubory, které jsi ukryla pod Quařiným jménem. Nejsi ještě matka, a tak nevíš, že o všem, co se děje se soubory dítěte mladšího než dvanáct let, dostávají rodiče každý týden hlášení. Quara prováděla pozoruhodný výzkum. Jsem ráda, že jdeš se mnou. Až to řeknu Mluvčímu, budu to říkat i tobě.“

„Jdeš špatným směrem,“ upozornila ji Ela.

Matka se zastavila. „Nebydlí snad Mluvčí tam, kde je praca?“

„Schůzka se koná u biskupa.“

Poprvé se matka otočila přímo proti Ele. „Co to na mě s Mluvčím chystáte?“

„Snažíme se zachránit Mira,“ řekla Ela. „A lusitanskou kolonii, jestli to jde.“

„A tak mě zavedete do pavoučího doupěte...“

„Biskup musí být na naší straně, nebo...“

„Na *naší* straně! Takže když říkáš *my*, myslíš sebe a Mluvčího, je to tak? Myslíš, že jsem si toho nevšimla? Všechny moje děti, jedno po druhém, všechny vás svedl...“

„Nikoho nesvedl!“

„Svedl vás tím, jak ví, co přesně chcete slyšet, co...“

„Není žádný lichotník,“ řekla Ela. „Neříká nám to, co chceme. Říká nám to, o čem víme, že je pravda. Nezískal si naši *lásku*, mami, získal si naši *důvěru*.“

„Zvláštní, že to, co dostává od vás, jste nikdy nedali mně.“

„Chtěli jsme.“

Ela tentokrát před matčiným pichlavým, žalujícím pohledem neuhnula. Tím, kdo se sklonil, kdo se podíval jinam a pak se vrátil se slzami v očích, byla matka. „Chtěla jsem vám to říct.“ Nemluvila o souborech. „Když jsem viděla, jak ho nenávidíte, chtěla jsem vám říct: Není to váš otec, váš otec je dobrý, laskavý muž...“

„Který neměl odvalu říct nám to sám.“

Do matčiných očí vjel hněv. „On chtěl. Já jsem ho nenechala.“

„Něco ti řeknu, mami. Měla jsem Liba ráda, tak jako ho měl rád v Milagre každý. Ale on se ochotně stal pokrytcem, stejně jako ty, a aniž by kdokoliv něco tušil, jed vašich lží nás pátil všechny. Nedávám vinu tobě, mami, ani jemu. Ale děkuji bohu za Mluvčího. On byl ochoten říct nám pravdu a osvobodit nás.“

„Říct pravdu je snadné,“ řekla tiše matka, „když ti na nikom nezáleží.“

„Tak to si myslíš?“ řekla Ela. „Já myslím, že něco vím, mami. Myslím si, že o lidech nemůžeš poznat pravdu, *pokud* je nemáš ráda. Myslím, že Mluvčí měl otce rád. Myslím Marcáa. Myslím, že ho pochopil a začal ho mít rád, než o něm měl Řeč.“

Matka neodpověděla, protože věděla, že to je pravda.

„A já vím, že má rád Grega, Quarua a Olhada. A Mira, dokonce i Quima. I mě. Ví, že *mě* má rád, ví, že je to pravda, protože on nikdy nikomu nelže.“

Matce vyhrkly z očí slzy a kutálely se jí po tvářích.

„Lhala jsem vám a všem ostatním,“ řekla Novinha. Její hlas zněl slabě, unaveně. „Ale jinak mi musíš věřit. Když ti říkám, že tě mám ráda.“

Ela matku objala a poprvé po mnoha letech pocítila vřelost matčiny reakce. Lži, které mezi nimi byly, zmizely. Mluvčí smazal bariéru, takže k váhavosti a opatrnosti už nebyl důvod.

„Ty na toho prokletého Mluvčího myslíš i teď, přiznej se,“ zašeptala matka.

„Však ty taky,“ odpověděla Ela.

Obě jejich těla se otřásla matčíným smíchem. „Ano.“ Pak se smát přestala, odtáhla se od Ely a podívala se jí do očí. „Bude vždycky mezi námi on?“

„Bude,“ řekla Ela. „Bude mezi námi jako most, ne jako zeď.“

Miro prasečíky na svahu zahlédl, když měli půlku sestupu k plotu za sebou. V lese byli velice tiší, ale pohybovat se kapimou moc neuměli – jak běželi, tráva hlasitě šelestila. Nebo možná necítili potřebu se skrývat, když přicházeli na Mirovo volání. Když přišli blíž, poznal je. Šíp, Člověk, Mandachuva, Listožrout, Hrnek. Nevoloal na ně a oni také nepromluvili, když došli. Jen zůstali stát za plotem naproti němu a mlčky se na něj dívali. Dosud žádný Zenador prasečíky k plotu nepřivolal. Mlčenlivostí dávali najevo svůj neklid.

„Už k vám nemůžu přijít,“ řekl Miro.

Čekali na jeho vysvětlení.

„Framlingové nás odhalili. Vědí, že jsme porušili zákon. Uzavřeli bránu.“

Listožrout si sáhl na bradu. „Víš, čeho si framlingové všimli?“

Miro se trpce zasmál. „Nebo spíš nevšimli? Jen jednoho framlinga jsme za celou dobu vzali s sebou.“

„Ne,“ řekl Člověk. „Královna úlu říká, že Mluvčí to nebyl. Královna úlu říká, že si toho všimli z nebe.“

Satelity? „Co by mohli uvidět z nebe?“

„Třeba lov,“ řekl Šíp.

„Třeba stříhání kaber,“ řekl Listožrout.

„Třeba amarantová pole,“ řekl Hrnek.

„Všechno,“ řekl Člověk. „A třeba viděli i to, že ženy od první amarantové sklizně nechaly, aby se narodilo tři sta dvacet dětí.“

„Tři sta!“

„A dvacet,“ dodal Mandachuva.

„Viděli, že jídla bude dost,“ dodal Šíp. „Teď víme, že příští válku vyhrajeme. Své nepřátele zasadíme ve velkých nových lesích na volném prostranství a ženy do každého z nich dají mateřské stromy.“

Mirovi se zvedl žaludek. Tak k tomu povede všechna jejich práce a oběti, že jeden kmen prasečků získá dočasnou výhodu? Skoro řekl: Libo nezemřel proto, abyste mohli dobýt svět. Výcvik však zvítězil, a tak položil neosobní otázku: „Kde jsou všechny ty nové děti?“

„K nám žádný bratříček nepřišel,“ vysvětlil Člověk. „Máme moc práce, jak se učíme od vás a sami učíme všechny ostatní rody bratrů. Nemůžeme vychovávat bratříčky.“ Potom hrdě dodal: „Z těch tří set jsou celá polovina děti mého otce, Kořenáře.“

Mandachuva vážně přikývl. „Ženy si velmi cení toho, co jste nás naučili. A vkládají velké naděje do Mluvčího za mrtvé. Ale to, co nám teď říkáš, je velmi zlé. Co budeme dělat, jestli nás framlingové nenávidí?“

„Nevím,“ přiznal Miro. Mozek mu v tu chvíli běžel na plné obrátky a snažil se zpracovat všechny informace, které od nich právě získal. Tři sta nových dětí. Populační exploze. A Kořenář byl nějakým způsobem polovinou z nich otcem. Do dnešního dne by Miro prohlášení o Kořenářově otcovství přešel jako součást soustavy totemové víry prasečků. Ale jelikož dnes viděl, jak se strom vytrhl z kořenů a rozpadl se podle toho, jak mu zpívali, byl připraven veškeré své staré předpoklady zpochybnit.

Jenže k čemu to bylo dobré, dozvídat se teď nové věci? Stejně mu už nikdy nedovolí podat hlášení; nebude to moci využít; další čtvrtstoletí stráví na palubě kosmické lodi a jeho práci bude dělat někdo jiný. Nebo, což bude ještě horší, nikdo.

„Nebud' smutný,“ řekl Člověk. „Mluvčí za mrtvé to všechno vyřeší – uvidíš.“

„Mluvčí. Ano, ten všechno hladce vyřeší.“

Tak, jako to vyřešil pro mne a Ouandu. Mou sestru.

„Královna úlu říká, že framlingy naučí, jak nás mají mít rádi...“

„Naučí framlingy,“ zopakoval Miro. „Tak to by si měl pospíšet. Na to, aby zachránil mě s Ouandou, je už pozdě. Zatknou nás a odvezou z planety.“

„Ke hvězdám?“ řekl s nadějí Člověk.

„Ano, ke hvězdám, před soud! Kde nás potrestají za to, že jsme vám pomáhali. Bude trvat dvacet dva let, než se tam dostaneme, a zpátky už nás nikdy nepustí.“

Prasečikům chvíli trvalo, než tu informaci strávili. V pořádku, napadlo Mira. Jen ať si lámou hlavu, jak pro ně Mluvčí všechno vyřeší. Já jsem mu taky věřil a moc mi to nepomohlo. Prasečíci se společně poradili.

Ze skupiny se oddělil Člověk a přišel blíž k plotu. „My tě schováme.“

„V lese tě nikdy nenajdou,“ dodal Mandachuva.

„Mají stroje, které mě najdou po čichu,“ řekl Miro.

„Aha. A zákon jim nezakazuje takové stroje nám ukázat?“ zeptal se Člověk.

Miro zavrtěl hlavou. „To není důležité. Brána je pro mě zavřená. Nedostanu se přes plot.“

Prasečíci se na sebe podívali.

„Máš tam přece kapimu,“ řekl Šíp.

Miro se na trávu hloupě podíval. „No a co?“ zeptal se.

„Zkus ji žvýkat,“ řekl člověk.

„Proč?“ zeptal se Miro.

„Viděli jsme, že lidé kapimu žvýkají,“ prohlásil Listožrout. „Minulou noc na svahu jsme viděli Mluvčího a nějaké lidi v róbách, jak žvýkají kapimu.“

„A mnohokrát jindy,“ dodal Mandachuva.

Jejich netrpělivost byla skličující. „Co to má společného s plotem?“

Prasečíci se po sobě znovu podívali. Nakonec Mandachuva utrlh jedno kapimová stéblo u samé země, pečlivě je stočil do silného svitku a dal si je do úst. Chvíli seděl a žvýkal. Ostatní si ho začali dobírat, píchat do něj prsty, štípat ho. Jako by o tom nevěděli. Nakonec ho člověk štípl obzvlášť silně a když Mandachuva ani na to nezareagoval, začali zpívat v jazyce mužů: Připraven, je čas jít, připraven.

Mandachuva vstal, v první chvíli trochu nejistě. Potom se rozběhl k plotu, vylezl na něj, přehoupl se přes vrchol a přistál na všech čtyřech vedle Mira.

Miro vyskočil a ve chvíli, kdy se Mandachuva dostal na vrchol, vykřikl; než stačil výkřik dokončit, Mandachuva stál a oprašoval se.

„To nemůžete dělat,“ řekl Miro. „Stimuluje to všechna nervová zakončení bolesti v těle. Plot se nedá přelézat.“

„Och,“ hlesl Mandachuva.

Na druhé straně plotu si Člověk třel stehna o sebe. „On to nevěděl,“ řekl. „Lidé to neví.“

„Je to anestetikum,“ řekl Miro. „Necítíte po tom bolest.“

„Ne,“ řekl Mandachuva. „Cítím bolest. Silnou bolest. Nejhorší bolest na světě.“

„Kořenář říká, že plot je ještě horší než umírání,“ ozval se Člověk. „Bolest úplně všude.“

„Ale vám to nevadí,“ řekl Miro.

„Děje se to tvému druhému já,“ odpověděl Mandachuva. „Děje se to tvému živočišnému já. Ale tvému stromovému já to nevadí. Pomáhá ti to být svým stromovým já.“

V tu chvíli si Miro vybavil detail, který se v grotesknosti Libovy smrti ztratil. Ústa mrtvého byla vyplněna svazkem kapim. Stejně jako ústa všech prasečků, kteří zemřeli. Anestetikum. Mrtvý vypadal jako po ohavném mučení, ale bolest nebyla účelem. Používali anestetikum. S bolestí to nemělo nic společného.

„Tak,“ řekl Mandachuva. „Vezmi si trávu a pojď s námi. Schováme tě.“

„Ouanda,“ řekl Miro.

„Dojdu pro ni,“ navrhl Mandachuva.

„Nevíš, kde bydlí.“

„Ale vím.“

„Děláme to mnohokrát za rok,“ řekl Člověk. „Víme o všech, kde bydlí.“

„Ale nikdy vás nikdo neviděl,“ divil se Miro.

„Dobře se schováváme,“ řekl Mandachuva. „A navíc nás nikdo nehledá.“

Miro si představil, jak uprostřed noci chodí po Milagre desítky prasečků. Nikdo nedržel stráž. Jen málo lidí mělo práci, kvůli které museli chodit ven do tmy.

A prasečci byli malí, dost malí, aby se skrčili v kapimě a zmizeli úplně. Nebylo divu, že navzdory všem předpisům, které jim v tom

měly zabránit, věděli o kovu a strojích. Určitě viděli doly, sledovali přistání kyvadlové lodi, viděli pece, v nichž se pálí cihly, dívali se, jak fazendeiros ořou a pěstují amarant pro člověka. Nebylo divu, že věděli, o co mají požádat.

Bylo od nás hodně hloupé myslet si, že je můžeme od naší kultury odříznout. Oni toho tajili mnohem víc před námi, než jsme mohli my zatajit jim. Tak skončila kulturní nadřazenost.

Miro si pro sebe vytrhl stéblo kapimy.

„Ne,“ zarazil ho Mandachuva a stéblo mu z rukou vzal. „Kořenovou část si neber. Když si kořen vezmeš, nebude to pro tebe dobré.“ Mirovo stéblo zahodil a sám utrl nově, asi deset centimetrů od země. Pak je stočil a podal Mirovi, který je začal žvýkat.

Mandachuva ho začal píchat a štípat.

„Tím se netrap,“ řekl Miro. „Dojdi pro Ouandu. Mohou ji uvěznit každým okamžikem. Běž. Hned. No tak běž.“

Mandachuva se podíval po ostatních a když zahlédl nějaké neviditelné znamení souhlasu, rozběhl se kolem plotu ke svahům Alta Vila, kde bydlela Ouanda.

Miro ještě chvíli žvýkal. Štípl se. Jak říkali prasečíci, bolest cítil, ale bylo mu to jedno. Bylo pro něj důležité jediné – že existuje cesta ven, možnost, jak zůstat na Lusitanii. Zůstat, možná i s Ouandou. Zapomenout na pravidla, na všechna. Jakmile opustí lidskou enklávu a vstoupí do lesa prasečků, nebudou nad ním mít žádnou moc. Stane se renegátem, z čehož ho už stejně obvinili. Spolu s Ouandou by mohli zapomenout na všechna nesmyslná pravidla lidského chování, žít, jak budou chtít a vychovat lidskou rodinu s úplně novými hodnotami převzatými od prasečků, z lesního života, přinést něco nového Stovce světů. Kongres by jim v tom nemohl zabránit.

Rozběhl se k plotu a chytil se ho oběma rukama. Bolest nebyla slabší než předtím, ale teď mu to bylo jedno a lezl dál. Ale s každým novým zachycením bolest sílila a jemu to přestalo být jedno. Začal si bolesti až příliš všimat, začal si uvědomovat, že na něj kapima žádný anestetický účinek neměla, ale tou dobou už byl u koruny plotu. Bolest byla k zešílení; nebyl schopen myslet, přes vrchol ho přenesla setrvačnost a jak tam balancoval, hlava mu prošla vertikálním polem plotu. Veškerá bolest, kterou jeho tělo mohlo cítit, se vlila do mozku najednou, jako by se všechna částí jeho těla ocitly v ohni.

Maličtí se s hrůzou dívali, jak tělo jejich přítele zůstalo viset na plotě, hlava a trup na jedné straně, boky a nohy na druhé. Vykřikli, natahovali se po něm a snažili se ho stáhnout. Protože nežvýkali kapimu, neodvažovali se plotu dotknout.

Mandachuva jejich křik uslyšel a rozběhl se zpátky. Dosud mu v těle dost anestetika zbývalo, a tak mohl vylézt nahoru a přetlačit lidské tělo přes korunu plotu. Miro přistál na zemi s žuchnutím, až mu kosti zapraštěly, ale rukou se dál dotýkal plotu. Prasečíci ho odtáhli. Tvář měl ztuhlou a ústa rozevřená v agónii.

„Rychle!“ vykřikl Listožrout. „Musíme ho zasadit, než zemře!“

„Ne,“ odpověděl mu Člověk a odstrčil Listožrouta od Mirova strnulého těla. „Nevíme, jestli umírá! Bolest je jenom iluze, to přece víš, poranění nemá žádné a bolest by měla povolit...“

„Nepovoluje,“ řekl Šíp. „Podívej se na něj.“

Miro měl zaťaté pěsti, nohy zkroucené pod sebe, páteř a šíji prohnuté v oblouku. Dýchal krátkými, namáhavými nádechy, ale obličej jako by se ještě víc stáhl bolestí.

„Musíme ho zakořenit, než zemře,“ prohlásil Listožrout.

„Běž pro Ouandu,“ nařídil Člověk. Obrátil se k Mandachuvovi. „Hned! Běž pro ni a řekni jí, že Miro umírá. Řekni jí, že brána je zavřená a Miro je na této straně a umírá.“

Mandachuva odběhl.

Tajemník otevřel dveře, ale až když Ender Novinhu skutečně spatřil, dopřál si pocit úlevy. Když pro ni Elu posílal, byl přesvědčen, že přijde; ale když na její příchod už tolik dlouhých minut čekali, začal pochybovat, jestli jí opravdu rozumí. Pochybovat nebylo nutné. Byla to taková žena, za jakou ji měl. Všiml si, že má vlasy rozpuštěné a rozcuchané větrem a poprvé od svého příchodu na Lusitanii jasně spatřil v její tváři obraz dívky, která ho před necelými dvěma týdny a více než dvaceti lety v návalu úzkosti přivolala.

Vypadala napjatě, ustaraně, ale Ender poznal, že její úzkost je způsobena momentální situací, tím, že se tak brzy po odhalení jejích prohřešků ocitla až u samotného biskupa. Jestli jí Ela řekla, že Miro je v nebezpečí, mohlo k jejímu napětí přispět i to. To všechno pomine; na její tváři, v uvolněnosti pohybů a v pevnosti jejího pohledu Ender viděl, že ukončení dlouhého klamu pro ni skutečně bylo darem, jak v

to doufal, jak v to věřil. Nepřišel jsem ti ublížit, Novinho, a rád vidím, že ti moje řeč přinesla něco lepšího než hanbu.

Novinha chvíli zůstala stát a dívala se na biskupa. Ne vzpurně, ale zdvořile, s vážností; zareagoval stejně a tiše jí nabídl, aby se posadila. Dom Cristao už se začal ze své židle zvedat, ale Novinha zavrtěla hlavou, usmála se a sedla si na jinou židli u zdi. Blízko Endera. Ela se postavila za matku, ale trochu bokem, takže částečně stála i za Enderem. Jako dcera, která stojí mezi rodiči, napadlo Endera, ale pak tu myšlenku zapudil a dál se k ní odmítal vracet. Teď šlo o mnohem závažnější věci.

„Vidím, že chcete, aby toto setkání bylo zajímavé,“ začala Bosquinha.

„Myslím, že o tom už rozhodl Kongres,“ řekla dona Crista.

„Váš syn je obviněn ze zločinů proti...“ začal biskup Peregrino.

„Vím, z čeho je obviněn,“ přerušila ho Novinha. „Do dnešního večera jsem to nevěděla, dokud mi to Ela neřekla, ale nepřekvapilo mě to. Má dcera Eleanora se také vzepřela některým pravidlům, která jí její učitel stanovil. Oba jsou věrnější vlastnímu svědomí než pravidlům, která jim stanovují jiní. Je to chyba, pokud vám jde o udržení pořádku, ale pokud je vaším cílem učit se a přizpůsobovat, je to ctnost.“

„Váš syn tu není souzen,“ podotkl dom Cristao.

„Požádal jsem vás, abychom se společně sešli, protože je třeba učinit rozhodnutí,“ řekl Ender. „Jednu volbu máte už za sebou – když jste zjistili, že vám likvidují soubory, rozhodli jste se, že se je pokusíte zachránit a rozhodli jste se svěřit je mně, cizinci. Vaše důvěra nebyla zneužita – vrátím vám je, kdykoliv o to požádáte, nepřechtené a nezměněné.“

„Díky,“ pokývla hlavou dona Crista. „Ale to jsme udělali předtím, než jsme se dozvěděli, o jak vážné obvinění jde.“

„Chtějí nás evakuovat,“ řekl dom Cristao.

„Mají moc nad vším,“ podotkl biskup Peregrino.

„To už jsem mu řekla,“ ozvala se Bosquinha.

„Nad vším moc nemají,“ řekl Ender. „Ovládají vás pouze prostřednictvím hláskového spojení.“

„Hlásku nemůžeme odpojit,“ namítl biskup Peregrino. „Je to naše jediné spojení s Vatikánem.“

„To, co navrhuji, není odpojení hlásky. Říkám vám jen to, co mohu udělat. A když vám to říkám, důvěřuji vám stejně, jako jste vy důvěřovali mně. Můžete zopakovat všem, že cena, kterou by mě to stálo – a někoho jiného, koho mám rád a na kom jsem závislý – by byla neměřitelná.“

Všechny si je prohlédl a všichni na oplátku souhlasně přikýkli.

„Mám přítelkyni, která má úplnou moc nad řízením hláskové komunikace v rámci Stovky světů – a nikdo to netuší. Já jsem jediný, kdo ví, čeho je schopna. A když jsem se jí zeptal, řekla mi, že může zařídit, aby to všem framlingům připadalo, že jsme na Lusitanii naše hláskové spojení odpojili. Přesto nám zůstane možnost odesílat chráněné zprávy, když budeme chtít – do Vatikánu, představeným vašeho řádu. Můžeme na dálku číst záznamy, rušit spojení. Zkrátka, budeme mít oči a oni budou slepí.“

„Odpojení hlásky, přestože jen zdánlivé, bude aktem vzpoury. Nebo války.“ Bosquinha to řekla co nejostřeji, ale Ender poznal, že jí ta představa zalíbila, přestože se jí všemi silami bránila. „Zároveň musím říct, že kdybychom byli tak šílení, že bychom se rozhodli pro válku, tak to, co nám Mluvčí nabízí, je jasná výhoda. Potřebujeme každou výhodu, kterou můžeme získat – jestli jsme dost velcí blázni, abychom se vzbouřili.“

„Vzpourou nemáme co získat,“ prohlásil biskup, „a můžeme všechno ztratit. Je mi líto tragédie, jakou by bylo poslání Mira a Ouandy před soud na jinou planetu, především proto, že jsou tak mladí. Ale soud k tomu nepochybně přihlédne a zachová se k nim milosrdně. A když uposlechneme rozkazy komise, ušetříme tuto komunitu mnohého utrpení.“

„Myslíte si, že když budou muset tento svět opustit, tak jim to také nezpůsobí utrpení?“ zeptal se Ender.

„Ano. Ano, způsobí. Ale zákon byl porušen a je třeba přijmout trest.“

„A co když zákon vycházel ze špatných předpokladů a trest zdaleka neodpovídá prohřešku?“

„To nemůžeme posuzovat,“ řekl biskup.

„Ale vždyť to posuzujeme. Jestli se budeme řídit kongresovými nařízeními, tak říkáme, že zákon je dobrý a trest spravedlivý. A je možné, že se na konci této schůzky přesně na tom shodnete. Ale jsou

jisté okolnosti, které musíte znát, než budete moci rozhodnout. Některé vám mohu říct já, některé pouze Ela a Novinha. Neměli byste se rozhodovat dřív, než budete znát všechno, co víme.“

„Rád vždycky vím tolik, kolik je možné,“ řekl biskup. „Konečně rozhodnutí je samozřejmě na Bosquinhi, ne na mně...“

„Konečné rozhodnutí je na vás všech, světských, náboženských a intelektuálních představitelích Lusitanie. Pokud se některý z vás rozhodne proti vzpouře, tak je nemožná. Bez podpory církve Bosquinha nemůže vést. Bez světské podpory nemá církev moc.“

„My žádnou moc nemáme,“ namítl dom Cristao. „Pouze názory.“

„Každý dospělý na Lusitanii u vás hledá moudrost a nezaujatost.“

„Zapomínáte na čtvrtou moc,“ ozval se biskup Peregrino. „Na sebe.“

„Já jsem tu framling.“

„Velice výjimečný framling,“ řekl biskup. „Během čtyř dnů jste si podmanil duši těchto lidí přesně tak, jak jsem předvídal a jak jsem se obával. Teď vybízíte ke vzpouře, která nás může stát všechno. Jste nebezpečný jako Satan. Přesto jste tu a skláníte se před naší autoritou, jako byste nemohl svobodně nasednout na loď a odletět, až se kosmická loď bude vracet na Trondheim s našimi dvěma mladými zločinci na palubě.“

„Skláním se před autoritou, protože tu nechci být framling,“ řekl Ender. „Chci být vaším občanem, vaším žákem, vaším farníkem.“

„Jako Mluvčí za mrtvé?“ zeptal se biskup.

„Jako Andrew Wiggin. Umím jisté věci, které by se mohly hodit. Obzvlášť, když do vzpoury půjdete. A mám za úkol něco, co nemohu udělat, pokud lidé Lusitanii opustí.“

„Nepochybujeme o vaší upřímnosti,“ řekl biskup. „Ale musíte nás omluvit, pokud se nespěcháme přidat k občanovi, který je tak trochu opozdilec.“

Ender přikývl. Biskup nemohl říct víc, dokud nebude víc vědět.

„Nejdřív bych vám rád řekl, co vím. Dnes odpoledne jsem šel do lesa s Mírem a Ouandou.“

„Vy! Vy jste také porušil zákon!“ Biskup skoro vstal z křesla.

Bosquinha se gestem pokusila biskupův hněv zažehnat. „Útok na naše soubory začal mnohem dřív než dnes odpoledne. Kongresové nařízení nemohlo s jeho přestupkem nijak souviset.“

„Porušil jsem zákon,“ prohlásil Ender, „protože prasečíci o mě požádali. Chtěli se se mnou setkat. Viděli přistávat kyvadlovou loď. Věděli, že tu jsem. A, i když nevím, jestli je to ku prospěchu věci nebo naopak, četli Královnou úlu a Hegemona.“

„Tu knihu dali prasečákům?“ řekl biskup.

„Dali jim také Nový zákon,“ namítl Mluvčí. „Ale patrně vás nepřekvapí zjištění, že prasečíci našli mnohem víc společného mezi sebou a královnou úlu. Chtěl bych vám říct, co řekli prasečíci. Prosili mě, abych přesvědčil Stovku světů, aby byla zrušena pravidla, která je tu drží v izolaci. Prasečíci se totiž na plot nedívají tak jako my. My jej vidíme jako něco, co má jejich kulturu ochránit před lidským vlivem a deformacemi. Oni se na něj dívají jako na prostředek, který jim má bránit v poznání všech těch úžasných tajemství, která známe. Představují si, jak naše lodi létají od jedné hvězdy ke druhé a kolonizují je, zaplňují je. Za pět nebo deset tisíc let, až se konečně naučí všechno, co je nechceme naučit my, proniknou do kosmu a zjistí, že všechny planety jsou obsazeny. Nic pro ně nezbyde. Dívají se na náš plot jako na způsob vraždy druhu. Budeme je držet na Lusitanii jako zvířata v zoo, a zatím si pro sebe zabereme celý zbytek vesmíru.“

„To je nesmysl,“ prohlásil dom Cristao. „Něco takového vůbec nechceme.“

„Opravdu ne?“ odvětil Mluvčí. „Tak proč je tak úzkostlivě chráníme před jakýmkoli vlivem naší kultury? Není to jenom v zájmu vědy. Není to pouze správný xenologický postup. Připomeňte si, prosím, že objevy hlásky, mezihvězdných letů, částečného ovládnutí gravitace a dokonce i zbraně, kterou jsme použili ke zničení termitů – ty všechny se dostavily jako *přímý* důsledek našeho kontaktu s termity. Většinu technických záležitostí jsme pochytili ze strojů, které zůstaly po jejich prvním vpádu do sluneční soustavy Země. Tato zařízení jsme používali mnohem dříve, než jsme je pochopili. A některým, jako třeba filotickému toku, nerozumíme dodnes. Jsme v kosmu právě *zásluhou* vlivu ničivě vyšší civilizace. A přesto jsme za pouhých několik generací převzali jejich zařízení, překonali je a zničili je. To znamená náš plot – bojíme se, že prasečíci udělají totéž nám. A oni vědí, že znamená právě to. Vědí to a nenávidí jej.“

„My se jich přece nebojíme,“ řekl biskup. „Vždyť jsou to... primitivové...“

„Tak jsme se dívali i na termit'any,“ řekl Ender. „Ale Pipo, Libo, Miro a Ouanda v nich primitivy nikdy neviděli. Ano, jsou jiní než my, mnohem víc než framlingové. Ale jsou to stále *lidé*. Ramané, ne varelse. Proto když Libo viděl, že prasečíkům hrozí hlad, že se připravují na válku, aby snížili stav populace, nezachoval se jako vědec. Nepozoroval, jak spolu válčí, a nedělal si poznámky o smrti a utrpení. Zachoval se jako křesťan. Získal pokusnou odrůdu amarantu, kterou Novinha pro lidské využití zavrhla, neboť byla příliš příbuzná lusitanské biochemii, a naučil prasečíky, jak ji pěstovat, sklízet a připravovat z ní potravu. Nepochybuji o tom, že nárůst populace a amarantová pole jsou tím, čeho si všiml Hvězdný kongres. Žádné zlovolné porušení zákona, ale akt milosrdenství a lásky.“

„Jak můžete takovou neposlušnost prohlásit za křesťanský skutek?“ řekl biskup.

„Který z vás, když ho syn požádá o chléb, dá mu kámen?“

„I ďábel může citovat písmo svaté, když to vyhovuje jeho záměrům,“ řekl biskup.

„Já nejsem ďábel,“ řekl Mluvčí, „a prasečíci také ne. Jejich děti umíraly hladem a Libo jim dal jídlo, kterým je zachránil.“

„A podívejte se, co *mu* za to udělali!“

„Ano, podívejme se, co mu udělali. Zabili ho. Přesně tak, jak zabíjejí ty z vlastních řad, jichž si nejvíc váží. Nemělo nám to něco napovědět?“

„Napovědělo nám to, že jsou nebezpeční a neznají svědomí,“ prohlásil biskup.

„Napovědělo nám to, že smrt pro ně znamená něco úplně jiného. Kdybyste věřil, pane biskupe, že někdo je tak dokonalý, tak spravedlivý, že s každým dalším dnem života by mohl být pouze méně dokonalý, nebylo by pro něj dobré být zabit a odveden přímo do nebe?“

„Posmíváte se nám. Sám na nebe nevěříte.“

„Ale vy ano! Co vaši mučedníci, biskupe Peregrino? Nebyli snad radostně přijati do nebe?“

„Ovšemže byli. Ale ti, kteří je zabili, byli zvířata. To, že zavraždili svatého, je neospravedlnilo, ale odsoudilo to jejich duše navěky do pekel.“

„Ale co když mrtví neodcházejí do nebe? Co když se mrtví proměňují v nový život, přímo před očima. Co když po smrti prasečika a poté, co jeho tělo rozloží tak, jak to známe, prasečík zakoření a promění se v něco úplně jiného? Co když se promění ve strom, který žije dalších padesát, sto, pět set let?“

„O čem to mluvíte?“ nechápal biskup.

„Chcete nám říct, že u prasečků nějakým způsobem dochází k metamorfóze z živočicha na rostlinu?“ zeptal se dom Cristao. „Podle základů biologie to moc pravděpodobné není.“

„Je to prakticky nemožné,“ řekl Ender. „Proto existuje na Lusitanii tak málo druhů, které přežily descoladu. Protože jen několik z nich bylo takové proměny schopno. Když prasečíci někoho ze svých řad zabijí, promění se ve strom. A ten strom si ponechá přinejmenším část své inteligence. Dnes jsem totiž viděl, jak prasečíci stromu zazpívali a ten – aniž by se ho dotkli jediným nástrojem – přetrhal své kořeny, skácel se a rozpadl se přesně na takové tvary ze dřeva a kůry, jaké prasečíci potřebovali. Nebyl to sen, Miro, Ouanda a já jsme to viděli na vlastní oči. slyšeli jsme tu píseň, dotýkali se dřeva a modlili se za duši zemřelého.“

„Jak to souvisí s naším rozhodnutím?“ zeptala se Bosquinha. „Dobře, lesy tvoří mrtví prasečíci. To je problém pro vědce.“

„Říkám vám, že když prasečíci zabili Pipa a Liba, mysleli si, že jim pomáhají přejít do vyššího stadia existence. Nebyli zvířata, byli ramané a prokazovali nejvyšší možnou poctu lidem, kteří jim dobře posloužili.“

„To má být další morální transformace, že?“ zeptal se biskup. „Stejně jako jste to udělal dnes ve své Řeči, když jste nám znovu a znovu ukazoval Marcose Ribeiru, pokaždé v novém světle. A teď chcete, abychom si mysleli, že prasečíci jsou šlechtění? Tak dobře, jsou šlechtění. Ale já se za cenu strádání, která to přinese, nepostavím proti Kongresu jen proto, aby naši vědci mohli prasečíky naučit, jak dělat ledničky.“

„Prosím,“ ozvala se Novinha.

S očekáváním k ní vzhledli.

„Říkáte, že nám vzali soubory? Všechny je přečetli?“

„Ano,“ potvrdila Bosquinha.

„Potom vědí všechno, co ve svých souborech mám. O descoladě.“

„Ano,“ řekla Bosquinha.

Novinha složila ruce do klína. „K žádné evakuaci nedorazí.“

„Taky jsem si to myslel,“ řekl Ender. „Proto jsem požádal Elu, aby vás přivedla.“

„Proč k evakuaci nedorazí?“ zeptal se biskup.

„Kvůli descoladě.“

„Nesmysl,“ prohlásil biskup. „Vaši rodiče na ni našli lék.“

„Nevyléčili ji,“ řekla Novinha. „Zvládli ji. Zabránili jí stát se aktivní.“

„To je pravda,“ souhlasila Bosquinha. „Proto si dáváme do vody přísadu. Colador.“

„Každý člověk na Lusitanii, snad s výjimkou Mluvčího, který se možná ještě nenakazil, je nositelem descolady.“

„Ten přípravek není drahý,“ uvažoval biskup. „Ale možná by nás mohli izolovat. Myslím, že to by udělat mohli.“

„Žádné místo není dost izolované,“ řekla Novinha. „Descolada je nekonečně variabilní. Napadá každý genetický materiál. Přípravek je možné dát lidem. Ale může ho dostat každé stéblo trávy? Každý pták? Každá ryba? Každá částička planktonu v moři?“

„Ti všichni se jí mohou nakazit?“ zeptala se Bosquinha. „To jsem nevěděla.“

„Nikomu jsem to neřekla,“ řekla Novinha. „Ale zabudovala jsem ochranu do každé rostliny, kterou jsem vyvinula. Amarant, brambory, všechno – problémem nebylo udělat protein využitelným, problémem bylo přimět organismy k tomu, aby si samy vytvářely blokádu proti descoladě.“

Bosquinhu to ohromilo. „Takže všude, kam přijdeme...“

„Můžeme odstartovat naprostou zkázu biosféry.“

„A to jste držela v *tajnosti*?“ zeptal se dom Cristao.

„Nebyl důvod to někomu říkat.“ Novinha se podívala na ruce v klíně. „Něco z té informace způsobilo, že prasečíci zabili Pipa. Držela jsem to v tajnosti, aby to nikdo jiný nezjistil. Ale po tom, na co za posledních několik let přišla Ela a co Mluvčí řekl dnes v noci, už vím, co se Pipa dozvěděl. Descolada pouze nerozbíjí genetické molekuly a nebrání jim přetvářet se nebo duplikovat. Také jim pomáhá vázat se s úplně cizími genetickými molekulami. Ela tuto práci dělala proti mé vůli. Veškerý původní život na Lusitanii probíhá v párech

rostlina-živočich. Kabra a kapima. Vodní hadi a tráva. Savé mušky a rákosí. Xingadory a tropegová réva. A prasečíci s lesními stromy.“

„Chcete říct, že jedno se stává druhým?“ Z doma Cristaa mluvil úžas a zároveň odpor.

„Prasečíci jsou možná unikátní v tom, že dochází k proměně mrtvoly prasečíka ve strom,“ řekla Novinha. „Ale kabry možná oplodňuje pyl kapimy. Mušky se možná líhnou ze střapců říčního rákosí. Měli bychom to prostudovat. Měla jsem to studovat celá ta léta.“

„A oni se to teď dozví?“ zeptal se dom Cristao. „Z vašich souborů?“

„Ne hned. Ale někdy v nejbližších dvaceti, třiceti letech. Dřív, než se sem nějaký framling dostane, to budou vědět,“ řekla Novinha.

„Nejsem vědec,“ ozval se biskup. „Zdá se, že všichni kromě mne tomu rozumějí. Co to má společného s evakuací?“

Bosquinha si nervózně pohrávala s rukama. „Nemohou nás z Lusitanie odvézt,“ řekla. „Všude, kam by nás odvezli, bychom vzali descoladu s sebou a ta by všechno zabila. Na Stovce světů není dost xenobiologů, aby od zkázy uchránili jednu jedinou planetu. Než se sem dostanou, budou vědět, že odtud nemůžeme.“

„No dobře,“ prohlásil biskup. „Tím se náš problém řeší. Když jim to hned řekneme, tak ani nepošlou flotilu, která nás má evakuovat.“

„Ne,“ řekl Ender. „Biskupe Peregrino, jakmile zjistí, co descolada dělá, postarají se o to, aby tuto planetu nikdy nikdo neopustil.“

Biskup se ušklíbl. „Myslíte, že planetu vyhodí do povětří? No tak, pane Mluvčí, další Enderově už mezi lidmi nejsou. Přinejhorším na nás uvalí karanténu...“

„V tom případě nevidím důvod, proč bychom se jim měli podrobovat,“ řekl dom Cristao. „Mohli bychom jim poslat zprávu, říct jim o descoladě, informovat je, že my neopustíme planetu a oni by neměli chodit sem, a to je všechno.“

Bosquinha zavrtěla hlavou. „Myslíte, že se nenajde někdo, kdo řekne: 'Lusitanci mohou zničit jiný svět jen tím, že jej navštíví. Mají kosmickou loď, ví se, že mají sklon k neposlušnosti, mají vražedné prasečíky. Jejich existence je hrozbou.'“

„Kdo by to řekl?“ ozval se biskup.

„Ve Vatikánu nikdo,“ řekl Ender. „Ale Kongresu nejde o zachraňování duší.“

„A možná by udělali dobře,“ řekl biskup. „Sám jste řekl, že prasečíci chtějí kosmické lety. A přitom všude, kam by přišli, by zapůsobili stejně. Dokonce i na neobydlených světech, je to tak? Co budou dělat – nekonečně kopírovat tuto bezútěšnou krajinu – lesy z jediného druhu stromů, prémie z jediného druhu trávy, na kterých se budou pást jen kabry, a nad tím vším budou létat jen xingadory?“

„Třeba se nám někdy podaří přijít na to, jak dostat descoladu pod kontrolu,“ řekla Ela.

„Nemůžeme naši budoucnost vsadit na takovou náhodu,“ řekl biskup.

„Proto se musíme vzbouřit,“ prohlásil Ender. „Protože Kongres bude uvažovat přesně takto. Stejně jako před třemi tisíci lety při Xenocidě. Všichni xenocidu odsuzují, protože zničila cizí druh, jehož záměry se ukázaly jako neškodné. Ale dokud se zdálo, že termit'ané jsou odhodláni lidstvo zničit, jeho vůdcové neměli jinou možnost než proti nim ze všech sil bojovat. Stavíme je před stejné dilema. Prasečíku se již bojí. A jakmile pochopí descoladu, s iluzí o tom, jak se snažíme prasečíky chránit, bude konec. Zničí nás ve jménu přežití lidstva. Pravděpodobně ne celou planetu. Jak jste řekl, dnes už nejsou Enderové. Ale určitě srovnají se zemí Milagre a odstraní veškeré stopy lidského kontaktu, včetně toho, že pobijí všechny prasečíky, kteří nás znají. Pak postaví k planetě hlídku, která bude prasečíkům bránit v tom, aby se nad svůj primitivní stav pozvedli. Kdybyste věděl, co vědí oni, neudělal byste totéž?“

„To říká Mluvčí za mrtvé?“ řekl dom Cristao.

„Vy jste tam byl,“ prohlásil biskup. „Vy jste tam tenkrát byl. Když byli zničeni termit'ané.“

„Posledně jsme neměli možnost s termit'aný mluvit, neměli jsme možnost poznat, jestli jsou ramané nebo varelse. Tentokrát *tu jsme*.

Víme, že nepůjdeme a nezničíme jiné světy. Víme, že tu na Lusitánii zůstaneme, dokud nebudeme moci bezpečně odejít, dokud se nepodaří descoladu neutralizovat. *Tentokrát,*“ řekl Ender, „můžeme ponechat ramany naživu, takže ten, kdo bude o prasečících psát, nebude muset být Mluvčí za mrtvé.“

Tajemník prudce otevřel dveře a do místnosti vpadla Ouanda.

„Pane biskupe. Paní starostko. Musíte jít se mnou. Novinho...”

„Co se děje?“ zeptal se biskup.

„Ouando, musím tě zatknout,“ řekla Bosquinha.

„Zatkněte mě později. Jde o Mira. Přešel plot.“

„To nemůže,“ řekla Novinha. „Mohlo by ho to zabít...” Pak si v hrůze uvědomila, co vlastně řekla. „Odved’ mě k němu...”

„Běž pro Navia,“ ozvala se dona Crista.

„Vy mi nerozumíte,“ řekla Ouanda. „Nemůžeme se k němu dostat. Je na druhé straně plotu.“

„Ale co potom můžeme dělat?“ zeptala se Bosquinha.

„Vypněte plot,“ požádala Ouanda.

Bosquinha se bezmocně rozhlédla po ostatních. „To nemůžu udělat. Ten ovládá Komise. Hláškou. Ti ho za žádnou cenu nevpnou.“

„Pak je to stejné, jako by Miro byl mrtvý,“ pravila Ouanda.

„Ne,“ řekla Novinha.

Za Ouandou vstoupila do pokoje další postava. Malá, chlupatá. Kromě Endera dosud nikdo nespátřil prasečíky živé, ale okamžitě poznali, o jakého tvora se jedná.

„Omluvte mě,“ promluvil prasečík. „Znamená to, že bychom ho měli zasadit?“

Nikdo nepovažoval za nutné ptát se, jak se prasečík přes plot dostal. Až příliš rychle si uvědomili, co tím myslel, *zasadit* Mira.

„Ne!“ vykřikla Novinha.

Mandachuva se na ni překvapeně zahleděl. „Ne?“

„Myslím, že byste už žádné další lidi neměli zasazovat,“ poznamenal Ender.

Mandachuva úplně znehybněl.

„Jak to myslíte?“ řekla Ouanda. „Rozrušujete ho.“

„Myslím, že bude ještě mnohem rozčilenější, než tento den skončí,“ odpověděl Ender. „Pojďme, Ouando, odvedeš nás k plotu, kde je Miro.“

„K čemu to bude dobré, když se nedostaneme přes plot?“ zeptala se Bosquinha.

„Zavolejte Navia,“ nařídil Ender.

„Dojdu pro něj,“ nabídla se dona Crista. „Zapomínáte, že nikdo se k nikomu nedovolá.“

„Ptala jsem se, k čemu to bude dobré,“ nedala se Bosquinha.

„Svůj názor jsem vám už řekl,“ ozval se Mluvčí. „Jestli se rozhodnete pro vzpouru, můžeme přerušit hláskové spojení. A potom můžeme vypnout plot.“

„Chcete si využitím Mirova vážného stavu získat můj hlas?“ zeptal se biskup.

„Ano,“ řekl Ender. „Je jednou z vašich oveček, ne? Tak jich teď devětadevadesát opusťte, pastýři, a pojd'te s námi zachránit tu, která se ztratila.“

„Co se děje?“ zeptal se Mandachuva.

„Odvedeš nás k plotu,“ obrátil se k němu Ender. „Rychle, prosím.“

Jeden za druhým sešli po schodech z biskupovy pracovny do katedrály. Ender za sebou slyšel biskupa, jak něco reptá o překrucování písma svatého ve prospěch soukromých zájmů.

S Mandachuvou v čele prošli lodí katedrály. Ender si všiml, že biskup se u oltáře zastavil a zahleděl se na malou chundelatou postavičku a lidi pospíchající za ní. Před katedrálou ho biskup dohonil. „Řekněte mi, Mluvčí,“ oslovil ho, „jen abych si udělal názor; kdyby se plot vypnul, kdybychom se vzepřeli Hvězdnému kongresu, padla by tím všechna pravidla pro kontakt s prasečíky?“

„Doufám,“ řekl Ender. „Doufám, že žádné další nepřírozené bariéry mezi námi a jimi nebudou.“

„Pak bychom mohli Maličké naučit evangelium Ježíše Krista, ne? Žádný zákon by to nezakazoval.“

„Je to tak,“ přikývl Ender. „Možná by se na víru obrátit nenechali, ale žádný zákon by nezakazoval to zkusit.“

„Musím o tom přemýšlet,“ prohlásil biskup. „Je možné, drahý bezvěřče, že nakonec vaše vzpoura otevře dveře k obrácení velkého národa k víře. Možná vás sem nakonec přivedl Bůh.“

Když k plotu dorazili biskup, dom Cristao a Ender, Mandachuva a ženy už tam nějakou dobu byli. Podle toho, jak Ela stála mezi matkou a plotem a jak Novinha držela ruce před obličejem, Ender poznal, že Novinha už se pokusila plot přelézt, aby se za synem dostala. Teď plakala a křičela na něj: „Miro! Miro! Jak jsi to mohl udělat, jak jsi to mohl přelézt...“ zatímco Ela se snažila na ni mluvit a utěšovat ji.

Na druhé straně plotu stáli a užasle přihlíželi čtyři prasečíci.

Ouanda se chvěla obavami o Mirův život, ale měla dost duchapřítomnosti, aby Enderovi dokázala říct, co věděla; on sám to poznat nemohl. „To jsou Hrnec, Šíp, Člověk a Listožrout. Listožrout se snaží ostatní přesvědčit, aby ho zasadili. Myslím, že vím, co to znamená, ale je to dobré. Člověk a Mandachuva je přesvědčili, aby to nedělali.“

„Ale pořád nejsme o nic blíž,“ konstatoval Mluvčí. „Proč Miro něco tak hloupého udělal?“

„Mandachuva to cestou vysvětlil. Když prasečíci žvýkají kapimu, působí to na ně jako anestetikum. Mohou plot kdykoli přelézt. Zřejmě to dělají už léta. Mysleli si, že to neděláme proto, že posloucháme zákon. Teď už vědí, že na nás kapima nepůsobí stejně.“

Ender došel až k plotu. „Člověku,“ řekl.

Člověk postoupil.

„Je tu naděje, že se nám podaří plot vypnout. Ale jestli to uděláme, vstoupíme do války se všemi lidmi na všech ostatních světech. Chápeš to? Lidé na Lusitanii a prasečíci společně ve válce se všemi ostatními lidmi.“

„Och,“ řekl Člověk.

„Zvítězíme?“ zeptal se Šíp.

„Možná ano,“ řekl Ender. „A možná ne.“

„Dáš nám královnu úlu?“ zeptal se Člověk.

„Nejdříve se musím setkat se ženami.“

Prasečíci ztuhli.

„O čem to mluvíte?“ otázal se biskup.

„Musím se setkat se ženami,“ zopakoval Ender prasečíkům, „protože spolu musíme uzavřít smlouvu. Dohodu. Pravidla, která mezi námi budou platit. Rozumíte mi? Lidé nemohou žít podle vašich zákonů a vy nemůžete žít podle našich, ale jestli máme žít v míru, bez plotů mezi námi, a jestli mám nechat královnu úlu, aby tu s vámi žila, pomáhala vám a učila vás, musíte se nám zavázat jistými sliby a dodržovat je. Rozumíte?“

„Rozumím,“ řekl Člověk. „Ale ty nevíš, o co žádáš, když chceš jednat se ženami. Nejsou chytré tak, jak jsou chytří bratři.“

„Ale rozhodnutí dělají ony, ne?“

„Samozřejmě,“ řekl Člověk. „Ony přece stráží matky, ne? Ale varuji tě, mluvit se ženami je nebezpečné. Obzvláště pro tebe, protože si tě velmi váží.“

„Jestli plot přestane fungovat, musím mluvit se ženami. Jestli s nimi nebudu moci mluvit, tak plot zůstane, Miro zemře a my budeme muset poslechnout kongresové nařízení, podle něhož všichni lidé musí Lusitanii opustit.“ Neřekl jim, že možná budou lidé zabiti. Vždycky říkal pravdu, ale ne vždycky ji říkal celou.

„Odvedu tě k ženám,“ prohlásil Člověk.

Listožrout k němu došel a posměšně mu přejel rukou po břicho. „Dali ti dobré jméno,“ řekl. „Jsi člověk a ne jeden z nás.“ Listožrout se chtěl rozběhnout pryč, ale Šíp s Hrnkem ho zadrželi.

„Dovedu tě tam,“ řekl Člověk. „Vypněte plot a zachraňte Mirovi život.“

Ender se obrátil k biskupovi.

„Rozhodnutí není na mně,“ ohradil se biskup. „Je na Bosquinhi.“

„Přísahala jsem Hvězdnému kongresu,“ řekla Bosquinha, „ale v tuto chvíli přísahu poruším, abych zachránila životy svých lidí. Plot se vypne a pokusíme se ze vzpoury vytěžit co nejvíc.“

„Jestli budeme moci prasečákům kázat,“ řekl biskup.

„Zeptám se jich, až se setkám se ženami,“ řekl Ender. „Víc slíbit nemohu.“

„Biskupe!“ vykřikla Novinha. „Pipo a Libo už za plotem našli smrt!“

„Vypněte to,“ řekl biskup. „Nerad bych viděl, aby tato kolonie skončila a boží dílo zůstalo nedotčeno.“ Mrzutě se usmál. „čím dřív budou Os Venerados mezi svatými, tím líp. Budeme potřebovat jejich pomoc.“

„Jane,“ zašeptal Ender.

„Proto tě miluju,“ řekla Jane. „Když správně pomůžu okolnostem, dokážeš všechno.“

„Odřízni hlásku a vypni plot, prosím.“

„Hotovo,“ odvětila.

Ender se rozběhl k plotu a přelezl jej. S pomocí prasečáků vyzvedl Mira a spustil jeho ztuhlé tělo do čekajících rukou biskupa, starostky, doma Cristaa a Novinhi. Navio sbíhal po svahu hned za donou Cristou. To, co pro Mira mohli udělat, udělají.

Ouanda začala přelézat plot.

„Vrat' se,“ řekl Ender. „Už jsme ho přenesli.“

„Jestli jdete za ženami, tak jdu s vámi,“ řekla Ouanda. „Budete mě potřebovat.“

Ender na to nenašel odpověď. Seskočila a přistoupila k němu.

Navio už klečel u Mirova těla.

„On přelezl *plot*?“ řekl. „Na to v knihách nic není. Je to prostě nemožné. Takovou bolest, aby prostrčil hlavu polem, nesnese nikdo.“

„Bude žít?“ chtěla vědět Novinha.

„Jak to mám vědět?“ vyjel Navio, začal netrpělivě Mira svlékat a připojovat k němu senzory. „O tomhle se na lékařských studiích nemluvílo.“

Ender si všiml, že plot se opět chvěje. Ela přelézala. „*Tvou* pomoc nepotřebuju,“ řekl Ender.

„Je na čase, aby na to, co se tu děje, dohlédl někdo, kdo něco ví o xenobiologii,“ odsekla.

„Zůstaň a postarej se o bratra,“ řekla Ouanda.

Ela se na ni vzpurně podívala. „Je to i tvůj bratr. Měli bychom se obě postarat o to, aby, jestli zemře, nezemřel nadarmo.“

Všichni tři se vydali za Člověkem a ostatními prasečíky do lesa.

Bosquinha a biskup se dívali, jak odcházejí. „Když jsem se dnes ráno probudila, nečekala jsem, že spát půjdu jako vzbouřenec,“ řekla Bosquinha.

„Ani já jsem si nepředstavoval, že Mluvčí bude naším vyslancem mezi prasečíky,“ řekl biskup.

„Otázka zní, jestli nám to někdy bude odpuštěno,“ poznamenal dom Cristao.

„Myslíte si, že děláme chybu?“ zeptal se ostře biskup.

„Vůbec ne,“ odvětil dom Cristao. „Myslím, že jsme udělali krok k něčemu skutečně velkému. Jenže lidstvo pravou velikost téměř nikdy neodpouští.“

„Naštěstí lidstvo není tím nejdůležitějším soudcem,“ konstatoval biskup. „A teď se půjdu modlit za toho chlapce, neboť lékařská věda zřejmě dosáhla hranice svých možností.“

KAPITOLA 17

Ženy

Zjistěte, jak unikla informace, že evakuační flotila má ve své výzbroji Malého Doktora. Jde o NEJVYŠŠÍ PRIORITU. Dále zjistěte, kdo je to takzvaný Démosthénes. Nazvat evakuační flotilu Druhou xenocidou není nic jiného než porušení zákona o zradě podle Kodexu a pokud KBS nedokáže tento hlas najít a umlčet, tak nedovedu najít opodstatnění, proč by KBS měla nadále existovat.

Zatím pokračujte v hodnocení souborů získaných z Lusitanie. Je naprosto nepochopitelné, aby se vzbouřili jen proto, že chceme uvěznit dva zbloudilé xenology. U starostky nebylo v pozadí nalezeno nic, co by takovou možnost naznačovalo. Pokud existuje možnost, že došlo k revoluci, chci zjistit, kdo by mohli být vůdcové této revoluce.

Pjotře, vím, že se maximálně snažíš. Já taky. A všichni ostatní. A pravděpodobně také lidé na Lusitanii. Ale mám zodpovědnost za bezpečnost a celistvost Stovky světů. Mám stokrát větší zodpovědnost než Petr Hegemon a přibližně desetinu jeho moci. Nemluvě o skutečnosti, že zdaleka nejsem génius jako byl on. Ty i ostatní byste samozřejmě byli raději, kdybychom Petra ještě měli. Já se však obávám, že až tato záležitost skončí, budeme možná potřebovat nového Endera. Nikdo nechce xenocidu, ale jestli k ní dojde, chci se postarat o to, aby zmizeli ti druzí. Když dojde na válku, člověk je člověk a mimozemšťan je mimozemšťan. Až se začneme bavit o přežití, všechny ty řeči o ramanech se rozplynou jako pára nad hrncem.

*Gobawa Ekimbo, předsed. xenolog. dohlíž. výb., Pjotru Martinovovi, řed. Kongres. bezp. služ., Memo 44:1970:5:4:2; in
Démosthénes,
Druhá Xenocida, :1972:1:1:1*

Člověk šel lesem jako první. Prasečící s lehkostí zdolávali stoupání i srázy, překračovali potoky, prodírali se houštím. Ale Člověk jako by z toho dělal tanec; na některé stromy kousek vyšplhal, jiných se dotýkal nebo na ně mluvil. Ostatní prasečící se chovali

mnohem rezervovaněji, jen zřídka se k jeho skotačení přidávali. S lidmi zůstal pozadu jen Mandachuva.

„Proč to dělá?“ zeptal se tiše Ender.

Mandachuva zůstal chvíli zaskočený. Ouanda mu vysvětlila, jak to Ender myslí. „Proč Člověk leze na stromy, dotýká se jich a mluví na ně?“

„Zpívá jim o třetím životě,“ řekl Mandachuva. „Je to od něj velmi nezpůsobné, že něco takového dělá. Odjakživa byl sobecký a hloupý.“

Ouanda se překvapeně podívala na Endera a pak zpátky na Mandachuvu. „Myslela jsem, že Člověka mají všichni rádi,“ řekla.

„Velká čest,“ řekl Mandachuva. „Moudrý.“ Pak dloubl Endera do boku. „Ale v jednom je blázen. Myslí si, že mu vzdáte čest. Myslí si, že ho zavedete do třetího života.“

„Co je to třetí život?“ zeptal se Ender.

„Dar, který si Pipa nechal pro sebe,“ řekl Mandachuva. Pak přidal do kroku a dohonil ostatní prasečíky.

„Dávalo ti něco z toho smysl?“ zeptal se Ender Ouandy.

„Ještě jsem si nestačila zvyknout na to, jak jim kladete přímé otázky.“

„Ale z odpovědí se toho moc nedozvím, co?“

„Mandachuva se zlobí, to je jeden poznatek. A zlobí se na Pipa, to je další. Třetí život – dar, který si Pipa nechal pro sebe. Jednou to všechno smysl dá.“

„Kdy?“

„Za dvacet let. Nebo za dvacet minut. Právě to je na xenologii to krásné.“

Ela se také dotýkala stromů a chvílemi si prohlížela křoví. „Všechno je jeden druh stromu. A keře jsou taky všechny stejné. A ta réva, která se plazí po většině stromů. Našli jste tu v lesích nějaké jiné rostlinné druhy, Ouando?“

„Já jsem si určitě nevšimla. Ale nikdy jsem je nehledala. Té révě se říká merdona. Zřejmě se jí živí macie a ty zase jedí prasečíci. Pokud jde o merdonový kořen, tak teprve *my* jsme je naučili, jak ho upravit, aby byl jedlý. Ještě před amarantem. Takže se teď živí nižším stupněm v potravinovém řetězci.“

„Podívejte,“ řekl Ender.

Všichni prasečíci zůstali stát, zády k lidem, čelem k mýtině. Ender, Ouanda a Ela je zanedlouho dostihli a nahlédli přes ně do měsícem ozářeného údolíčka. Bylo to poměrně velké prostranství a půda tam byla udusaná. Kolem okrajů mýtiny stálo několik srubů, ale střed byl prázdný až na jediný obrovský strom, největší strom, jaký v lese viděli.

Kmen vypadal, jako by se hýbal. „Hemží se maciemi,“ prohlásila Ouanda.

„To nejsou macie,“ řekl Člověk.

„Tři sta dvacet,“ řekl Mandachuva.

„Malých bratříčků,“ řekl Šíp.

„A malých matek,“ dodal Hrnek.

„A jestli jim ublížíte, zabijeme vás nezasazené a utlučeme vás strom,“ řekl Listožrout.

„Neublížíme jim,“ řekl Ender.

Prasečíci nepostoupili dál do mýtiny ani o krok. čekali a čekali, až se něco pohnulo v blízkosti největšího srubu, téměř naproti místu, kde stáli. Byl to prasečík. Ale větší než všichni ostatní, které do té chvíle spatřili.

„Žena,“ zašeptal Mandachuva.

„Jak se jmenuje?“ zeptal se Ender.

Prasečíci k němu obrátili udivené pohledy. „Ony *nám* neříkají, jak se jmenují,“ řekl Listožrout.

„Jestli vůbec jména *mají*,“ dodal Hrnek.

Člověk zvedl ruku a stáhl Endera dolů, aby mu mohl šeptat do ucha. „Říkáme jí Křiklounka. Ale jen když nás žádná žena nemůže slyšet.“

Samice se na ně podívala a pak zaspívala – jinak se medová vláčnost jejího hlasu nedala vyjádřit – několik vět v jazyce žen.

„Ty máš jít dál,“ řekl Mandachuva. „Ty, Mluvcí.“

„Sám?“ zeptal se Ender. „Raději bych s sebou vzal Ouandu a Elu.“

Mandachuva hlasitě promluvil jazykem žen. Vedle krásy ženského hlasu to znělo jako kloktání. Křiklounka mu odpověděla dalším krátkým zaspíváním.

„Říká, že samozřejmě mohou jít také,“ oznámil Mandachuva. „Říká, že jsou to přece ženy, ne? Neví toho moc o rozdílech mezi lidmi a Maličkými.“

„Ještě jednu věc,“ řekl Ender. „Aspoň jednoho z vás chci s sebou jako tlumočníka. Nebo se s ní domluvíme starčtinou?“

Mandachuva Enderovu žádost přetlumočil. Odpověď byla krátká a Mandachuvovi se nezamlouvala. Odmítl ji přeložit. Nakonec se vysvětlování ujal Člověk. „Říká, že si můžete vzít tlumočníka, když chcete, pokud to budu já.“

„Pak bychom tě s sebou rádi vzali jako tlumočníka,“ souhlasil Ender.

„Nejdřív musíš jít do rodiště,“ řekl Člověk. „Jsi zván.“

Ender vyšel na volné prostranství, do měsíčního svitu. Slyšel, jak Ela s Ouandou jdou za ním a ještě za nimi se batolí Člověk. Až teď si všiml, že Křiklounka není sama. Několik tváří bylo v každém dveřním otvoru. „Kolik je jich?“ zeptal se Ender.

Člověk neodpověděl. Ender se k němu otočil. „Kolik je tu žen?“ zopakoval Ender.

Člověk ani teď neodpověděl. Až když Křiklounka začala znovu zpívat, hlasitěji a panovačněji. Teprve pak Člověk přeložil. „V rodišti můžeš mluvit jen tehdy, když se tě žena na něco zeptá, Mluvčí.“

Ender vážně přikývl a vydal se zpátky k čekajícím mužům na okraji mýtiny. Ouanda s Elou šly za ním. Slyšel, jak Křiklounka za ním něco zpívá a pochopil, proč jí muži tak říkají – měla tak silný hlas, že rozechvíval stromy. Člověk Endera dohonil a zatahal ho za oděv. „Ptá se, proč odcházíš, nedostal jsi k tomu povolení. To je moc špatná věc, Mluvčí, a ona se velmi zlobí.“

„Řekni jí, že jsem nepřišel rozkazy dávat ani přijímat. Jestli se ke mně nebude chovat jako k sobě rovnému, nebudu se k ní tak chovat ani já.“

„To jí nemůžu říct,“ prohlásil Člověk.

„Ale v tom případě se nikdy nedozví, proč jsem odešel, ne?“

„Být pozván mezi ženy je velká čest!“

„To, že je Mluvčí za mrtvé přišel navštívit, je taky velká čest.“

Člověk zůstal ještě chvíli stát, strnulý bázní. Pak se otočil a něco Křiklounce řekl.

Teď zmlkla zase ona. Na mýtině zavládlo naprosté ticho.

„Doufám, že víte, co děláte, Mluvčí,“ zašeptala Ouanda.

„Improvizuju,“ přiznal Ender. „Jak to podle tebe jde?“

Neodpověděla.

Křiklounka zmizela ve velkém srubu. Ender se znovu obrátil a zamířil k lesu. Prakticky ve stejném okamžiku se Křiklounčin hlas opět rozezvučel.

„Přikazuje ti, abys počkal,“ řekl Člověk.

Ender nezpomalil a zakrátko už byl za prasečickými samci. „Jestli mě požádá, abych se vrátil, tak to možná udělám. Ale musíš jí říct, Člověku, že jsem nepřišel poroučet, ale ani nechat si poroučet.“

„To nemůžu říct,“ řekl Člověk.

„Proč ne?“ zeptal se Ender.

„Nech mě,“ zasáhla Ouanda. „Člověku, myslíš to tak, že to nemůžeš říct, protože máš strach, nebo proto, že nemáš slova, kterými bys to mohl říct?“

„Nemám slova. Aby bratr řekl ženě, že on jí poroučí a ona ho má žádat, taková slova se v tom směru nedají říct.“

Ouanda se na Endera usmála. „Takže žádné zvyklosti Mluvčí. Jazyk.“

„A ony nerozumí vašemu jazyku, Člověku?“ zeptal se Ender.

„Jazykem mužů se v rodišti mluvit nesmí,“ prohlásil Člověk.

„Tak jí řekni, že moje slova se jazykem žen nedají říct, jenom jazykem mužů, a řekni jí, že – prosím – abys mohl má slova překládat do jazyka mužů.“

„Jsou s tebou velké potíže, Mluvčí,“ řekl Člověk. Znovu se obrátil a promluvil na Křiklounku.

Najednou byla mýtiny plná jazyka žen, tuctu různých písní, jako by se rozcvičoval nějaký sbor.

„Mluvčí,“ ozvala se Ouanda, „porušil jste prakticky všechny zásady správné antropologické praxe.“

„Na které jsem zapomněl?“

„Napadá mě jediná – ještě jste nikoho z nich nezabil.“

„Zapomínáš, že jsem nepřišel jako vědec, který je chce studovat,“ řekl Ender. „Jsem tu jako vyslanec, abych s nimi uzavřel dohodu.“

Ženy zmlkly stejně náhle jako spustily. Křiklounka vyšla z domu, došla do středu mýtiny a zůstala stát blízko obrovského centrálního stromu. Zazpívala.

Člověk jí odpověděl – jazykem bratrů. Ouanda pošeptala přibližný překlad. „Říká jí, co jsi chtěl – o tom, že chceš jednat jako rovný s rovným.“

Ženy znovu spustily kakofonickou píseň.

„Jak podle tebe zareagují?“ zeptala se Ela.

„Jak to mám vědět?“ řekla Ouanda. „Byla jsem tu přesně tolikrát jako vy.“

„Myslím, že to pochopí a přijmou mě za těchto podmínek,“ prohlásil Ender.

„Proč si to myslíte?“ zeptala se Ouanda.

„Protože jsem sestoupil z oblohy. Protože jsem Mluvčí za mrtvé.“

„Neměl byste si začít myslet, že jste velký bílý bůh,“ řekla Ouanda. „To obvykle moc dobře nefunguje.“

„Nejsem Pizarro,“ řekl Ender.

Jane mu pošeptala do ucha: „Začínám jazyku žen pomalu rozumět. Základy jazyka mužů byly v Pipových a Libových poznámkách. Člověkovy překlady jsou velmi nápomocné. Jazyk žen je jazyku mužů hodně příbuzný, ale zdá se, že je archaičtější – blíž kořenům, víc starých tvarů – a všechny tvary pro komunikaci žen s muži jsou rozkazovací, zatímco tvary pro komunikaci mužů s ženami jsou prosebné. Zdá se, že samičí slovo pro *bratry* je příbuzné samčímu slovu pro *macie*, stromové červy. Jestli je tohle jazyk lásky, tak se divím, že se vůbec rozmnožují.“

Ender se usmál. Bylo to příjemné, znovu slyšet Jane, bylo dobré vědět, že může počítat s její pomocí.

UVědomil si, že Mandachuva se Ouandy na něco zeptal, protože zaslechl její šeptanou odpověď: „Poslouchá šperk, který má v uchu.“

„To je královna úlu?“ zeptal se Mandachuva.

„Ne,“ odpověděla Ouanda. „Je to...“ Tápatě hledala ta pravá slova. „Je to počítač. Stroj, který mluví.“

„Mohl bych takový mít?“ zeptal se Mandachuva.

„Jednou to půjde,“ odpověděl Ender a ušetřil tak Ouandě problematické hledání odpovědi.

Ženy zmlkly a hlas Křiklounky zazněl opět osamocen. Na mužích se ihned projevílo rozrušení; začali poskakovat na prstech.

Jane mu pošeptala: „Sama mluví jazykem mužů.“

„Je to velký den,“ řekl tiše Šíp. „Ženy mluví *tady* jazykem mužů. To se ještě nikdy nestalo.“

„Zve tě, abys šel dál,“ řekl Člověk. „Zve tě jako sestra bratra.“

Ender ihned vyšel na mýtinu a vydal se přímo k ní. Byla sice vyšší než samci, ale i tak byla o dobrých padesát centimetrů menší než Ender, a tak si klekl. Tak měli oči ve stejné úrovni.

„Jsem vděčný za laskavost, kterou jste mi prokázaly,“ řekl Ender.

„To bych mohl říct jazykem žen,“ ozval se Člověk.

„Nevadí, řekni to *svým* jazykem,“ řekl Ender.

Udělal to. Křiklounka zvedla ruku a dotkla se hladké kůže na jeho čele a drsného strniště na bradě, přitiskla mu prst na ret a když mu položila drobný prst na víčko, zavřel oči, ale neuhnul.

Promluvila. „Ty jsi svatý Mluvčí?“ přeložil Člověk. Jane překlad opravila: „Slovo svatý doplnil sám.“

Ender se podíval Člověkově do očí. „Nejsem svatý.“

Člověk ztuhl.

„Řekni jí to.“

Chvilí nevěděl, jak dál; pak zřejmě usoudil, že Ender je z těch dvou méně nebezpečný. „Ona neřekla svatý.“

„Překládej mi, co říká, nejpřesněji jak to jde,“ řekl Ender.

„Když nejsi svatý, tak jak jsi poznal, co doopravdy řekla,“ zeptal se Člověk.

„Prosím, překládej nám věrně,“ řekl Ender.

„Tobě budu překládat věrně,“ řekl Člověk. „Ale když mluvím na ni, tak slyší *můj* hlas říkat tvá slova. Musím je říkat – opatrně.“

„Říkej pravdu,“ připomněl mu Ender. „Neboj se. Je důležité, aby se dozvěděla přesně, co jsem řekl. Řekni jí toto. Řekni jí, že ji prosím, aby ti prominula, když na ni budeš mluvit hrubě, ale jsem hrubý framling a ty musíš říct přesně to, co řeknu já.“

Člověk zakoulel očima, ale obrátil se ke Křiklounce a promluvil.

Odpověděla krátce. „Říká, že nemá hlavu vyřezanou z kořene merdony,“ přeložil Člověk. „Samozřejmě tomu rozumí.“

„Řekni jí, že my lidé jsme tak velký strom nikdy neviděli. A požádej ji, aby nám vysvětlila, co ona a ostatní ženy s tímto stromem dělají.“

Ouandu to zděsilo. „Jdete vždycky přímo k věci, že?“

Ale když Člověk Enderovu žádost přeložil, Křiklounka došla ke stromu, dotkla se ho a začala zpívat.

Když přistoupili ke stromu blíž, všimli si masy tvorů, kteří se po jeho kůře hemžili. Většinou nebyli delší než čtyři, pět centimetrů. Vypadali jako zárodky, přestože jejich narůžovělá těla pokrývalo jemné, tmavé chmýří. Oči měli otevřené. Lezli po sobě, snažili se získat místo na některé šmouze schnoucího těsta, jimiž byla kůra pocákaná.

„Amarantová kaše,“ řekla Ouanda.

„Děti,“ prohlásila Ela.

„Ne, děti ne,“ opravil ji Člověk. „Jsou skoro dost velcí, aby začali chodit.“

Ender přistoupil ke stromu a zvedl ruku. Křiklounka prudce přestala zpívat. Ale Ender pohyb nezastavil. Dotkl se prstem kůry blízko jednoho malého prasečíka. Jak lezl, dotkl se ho, přelezl mu na ruku a přichytil se. „Znáte jeho jméno?“ zeptal se Ender.

Vyděšený Člověk otázku rychle přeložil. A zprostředkoval Křiklounčinu odpověď. „Ten je můj bratr,“ řekl. „Jméno dostane až tehdy, až bude chodit po dvou nohách. Jeho otec je Kořenář.“

„A matka?“ zeptal se Ender.

„Malé matky jména nemají,“ řekl Člověk.

„Zeptej se jí.“

Člověk se zeptal a ona odpověděla. „Říká, že jeho matka byla silná a odvážná. Ztloustla a přivedla na svět pět dětí.“ člověk si sáhl na čelo. „Pět dětí je úctyhodný počet. A byla dost tlustá, aby je všechny uživila.“

„To matka přináší tu kaši, kterou se krmí?“

Na Člověkovu bylo vidět zděšení. „To nemůžu říct, Mluvčí. V žádném jazyce.“

„Proč ne?“

„Už jsem ti řekl. Byla dost tlustá, aby uživila všech pět svých maličkých. Vrať toho bratříčka zpátky a nech ženu stromu zazpívat.“

Ender znovu přisunul ruku ke kmeni a bratříček odlezl. Křiklounka znovu začala zpívat. Ouanda Endera za jeho neuváženost propichovala pohledem. Zato na Ele bylo vidět, jak je rozrušená. „Vy to nechápete? Novorozenci se živí tělem matky.“

Ender znechuceně couvl.

„Jak můžeš něco takového říct?“ zeptala se jí Ouanda.

„Podívejte se, jak se plazí po stromech, stejně jako macie. Macie pro ně musely být konkurence.“ Ela ukázala na část kmene, která nebyla umazána amarantovou kaší. „Strom roní mizu. Tady těmi prasklinami. Před descoladou určitě existoval hmyz, který se mízou živil a macie s malými prasečičky se živili jím. Proto se prasečičkům podařilo smísit své genetické molekuly s těmito stromy. Nejen, že na nich žili, když byli malí, ale i v dospělosti museli na stromy stále vylézat a odhánět macie. Přestože bylo dost jiných zdrojů potravy, byli svým životním cyklem se stromy svázáni. Dávno předtím, než se staly stromy z nich.“

„Zkoumáme prasečickou společnost,“ ozvala se netrpělivě Ouanda. „Ne vzdálenou evoluční minulost.“

„Vedu složitá jednání,“ řekl Ender. „Buď zticha, prosím tě, a snaž se dozvědět co nejvíc, aniž bys musela vést seminář.“

Zpěv dostoupil vrcholu. Ve stromu se z boku objevila puklina.

„Tenhle strom snad kvůli nám neporazí, nebo ano?“ zeptala se zděšeně Ouanda.

„Prosí strom, aby otevřel své srdce.“ Člověk si sáhl na čelo. „To je mateřský strom, jediný v celém našem lese. Nic se mu nesmí stát, jinak by všechny naše děti pocházely od jiných stromů a všichni naši otcové by zemřeli.“

Ke Křiklounce se přidaly hlasy ostatních žen a zanedlouho zela v kmeni mateřského stromu velká díra. Ender ihned přistoupil k otvoru. Na to, aby něco viděl, bylo uvnitř moc tma.

Ela vytáhla z opasku svítilnu a podala mu ji. Ouanda vymrštila ruku a chytila Elu za zápěstí. „Stroj!“ řekla. „To se sem nosit nesmí.“

Ender si z Eliny ruky svítilnu klidně vzal. „Plot je vypnutý. Teď se můžeme Pochybným činnostem věnovat všichni.“ Ukázal tělem svítilny k zemi, rozsvítil ji a pak po ní rychle přešel prstem, aby světlo zmírnil a rozptýlil. Ženy si začaly šeptat a Křiklounka sáhla Člověkovu na břicho.

„Říkal jsem jim, že dovedete v noci dělat měsíčky,“ prohlásil.
„Říkal jsem jim, že je nosíte s sebou.“

„Stane se něco špatného, když vpustím toto světlo do srdce mateřského stromu?“

Člověk se zeptal Křiklounky a ta si svítilnu od Endera vzala. Pak, držíc ji rozechvělými rukama, tiše zazpívala a sklonila ji tak, že část světla pronikla do otvoru. Prakticky okamžitě couvla a nasměrovala svítilnu jinam. „Jas je oslepuje,“ řekl Člověk.

Jane pošeptala Enderovi do ucha: „Její hlas se z nitra stromu vrací ozvěnou. Když světlo vniklo dovnitř, ozvěna se změnila, došlo ke zvýraznění alikvótního tónu a modulaci zvuku. Strom odpovídal s použitím zvuku Křiklounčina hlasu.“

„Vidíš něco?“ řekl tiše Ender.

„Klekní si, přiblíž se k otvoru a pak přes něj se mnou přejed’.“ Ender poslechl a začal pomalu pohybovat hlavou před otvorem, tak aby ucho se šperkem bylo natočeno přímo dovnitř. Jane mu popsala, co viděla. Ender tam ještě dlouho klečel a nehýbal se. Pak se obrátil k ostatním. „Malé matky,“ řekl. „Jsou tam malé matky, těhotné. Ani ne čtyři centimetry dlouhé. Jedna z nich právě rodí.“

„Vy tím šperkem vidíte?“ zeptala se Ela.

Ouanda vedle něj poklekla a snažila se uvnitř něco zahlédnout, ale marně. „Neuvěřitelný sexuální dimorfismus. Ženy sexuálně dospívají již v dětství, rodí a umírají. Tihle malíčtí na vnější straně stromu, to jsou všechno bratři?“ zeptala se člověka.

Člověk její otázku zopakoval Křiklounce. Žena zvedla ruku k místu nedaleko otvoru a jedno poměrně velké dítě sundala. „Toto je mladá žena,“ přeložil Člověk. „Až bude dost stará, přidá se k ostatním ženám, které pečují o děti.“

„Je jenom jedna?“ zeptala se Ela.

Ender se otřásl a vstal.

„Tahle je neplodná, nebo ji nenechali spářit se. Děti mít nemohla.“

„Proč ne?“ zeptala se Ouanda.

„Nemají nic jako porodní cestu,“ odpověděl Ender. „Děti se ven prožerou.“

Ouanda se šeptem pomodlila.

Zato Ela byla zvědavější než kdy jindy. „Úžasné. Ale jak se páří, když jsou tak malé?“

„Odnášíme je k otcům, jak jinak,“ vysvětlil Člověk. „Jak jinak by to podle vás mělo být? Otcové přece *sem* přijít nemůžou.“

„Otcové,“ řekla Ouanda. „Tak říkají nejváženějším stromům.“ „Je to tak,“ potvrdil Člověk. „Otcové jsou zralí na kůře. Vypouštějí pyl do kůry, v míze. A my malé matky odnášíme k otcům, které ženy vyberou. Plazí se po kůře a pyl z mízy se jim dostane do břicha a vyplní je maličkými.“

Ouanda beze slova ukázala na malé výstupky na Člověkově břiše. „Ano,“ přikývl Člověk. „To jsou nosiče. Úctyhodný bratr si přiloží malou matku na některý svůj nosič a ona se tam celou cestu k otci pevně drží.“ Sáhl si na břicho. „Je to největší radost, jakou můžeme ve druhém životě poznat. Klidně bychom nosili malé matky každou noc, kdyby to šlo.“

Křiklounka hlasitě a dlouze zazpívala a díra v mateřském stromě se začala znovu uzavírat.

„Všechny ty samice, ty malé matky, dovedou vnímat?“ zeptala se Ela.

Toto slovo Člověk neznal. „Jsou při vědomí?“ zeptal se Ender.

„Samozřejmě,“ řekl Člověk.

„On se ptá, jestli malé matky dovedou myslet,“ vysvětlila Ouanda. „Rozumí jazyku?“

„Ty?“ zeptal se člověk. „Ne, ty nejsou o nic chytřejší než kabry. A jenom o málo chytřejší než macie. Dělalí jenom tři věci. Krmí se, lezou a drží se nosiče. Ty, které jsou teď na vnější straně stromu, ty se začínají učit. Vzpomínám si, jak jsem vylezl na tvář mateřského stromu, takže jsem už tenkrát musel mít paměť. Ale jsem jeden z mála, jejichž paměť sahá tak daleko.“

Ouandě proti její vůli vhrkly do očí slzy. „Takže všechny matky se narodí, spáří, porodí a zemřou, všechny ještě v dětství. Nikdy nepochopí, že žily.“

„Je to sexuální dimorfismus dovedený do absurdního extrému,“ prohlásila Ela. „Samice dosahují sexuální zralosti brzy, ale samci pozdě. A je to ironie, že všechny vládnoucí dospělé samice jsou neplodné. Poroučejí celému kmeni, a přitom nemohou své geny předat dál...“

„Elo,“ promluvila Ouanda. „Co kdyby se nám podařilo najít způsob, jak by mohly malé matky porodit děti a nemusely se při tom

nechat sežrat? Císařským řezem. S proteinově bohatou výživou, která by nahradila mrtvolu malé matky. Nemohly by tak samice přežít do dospělosti?“

Ela neměla příležitost odpovědět. Ender je obě popadl za ruce a odtáhl je stranou.

„Jak se opovažujete!“ zašeptal. „Co kdyby *oni* přišli na to, jak nechat malá děvčátka počít a rodit děti, které by se živily matčinou mrtvolkou?“

„O čem to mluvíte?“ zeptala se Ouanda.

„To je hnusné,“ řekla Ela.

„Nepřišli jsme sem proto, abychom je napadali u kořene jejich života,“ řekl Ender. „Přišli jsme najít způsob, jak bychom mohli žít společně s nimi. Za sto nebo pět set let, až se naučí dost, aby sami mohli provádět změny, se mohou *oni* rozhodnout, zda pozměnit způsob, jak se počínají a rodí jejich děti. Ale nemůžeme začít odhadovat, co by s nimi udělalo, kdyby najednou dospívalo stejně tolik žen jako mužů. Co by dělaly? Další děti už mít nemohou, ne? Stejně tak nemohou konkurovat mužům a stát se otci. K čemu by byly?“

„Ale vždyť umírají a ani nepoznají, že jsou naživu...“

„Jsou takové, jaké jsou,“ řekl Ender. „Oni rozhodují, jaké změny podstoupí, ne vy, co se z vaší slepé lidské perspektivy snažíte, aby vedli plný a šťastný život jako my.“

„Máte pravdu,“ řekla Ela. „Máte samozřejmě pravdu, promiňte.“

Pro Elu prasečící nebyli lidé, byli zvláštní cizí fauna a Ela byla zvyklá objevovat, že zvířata žijí jinak než lidé. Ale Ender viděl, že Ouanda je stále ještě rozrušená. Absolvovala ramanský přerod: dívala se na prasečíky a říkala si *my*, nikoli *oni*. S jejich zvláštním chováním se smířila, dokonce i s vraždou svého otce, jako by ta patřila do přijatelného rámce cizosti. Znamenalo to, že ve skutečnosti byla k prasečíkům tolerantnější a smířlivější než mohla být Ela; ale zároveň ji odhalení krutého, zvířecího chování jejich přátel víc zraňovalo.

Enderovi neušlo ani to, že po létech mezi prasečíky Ouanda přejala jeden z jejich zvyků: ve vypjatých okamžicích celé její tělo ztuhlo. Proto ji vzal otcovsky za ramena a přitáhl si ji pod ruku, aby jí její lidskost připomněl.

Ouanda pod jeho dotekem trochu roztála a nervózně, potichu se zasmála. „Víte, na co musím pořád myslet?“ řekla. „Že ty malé matky mají děti a umírají nepokřtěné.“

„Jestli je biskup Peregrino obrátí na víru, třeba nás nechají vnitřek mateřského stromu pokropit a odříkat patřičné formule,“ řekl Ender.

„Neposmívejte se mi,“ zašeptala Ouanda.

„Nic takového jsem nedělal. Prozatím je požádáme, aby se změnili natolik, abychom s nimi mohli žít, nic víc. A my se změníme pouze natolik, aby oni mohli snést život s námi. Potvrďte to, nebo plot znovu ožije, protože pak bychom opravdu představovali pro jejich přežití hrozbu.“

Ela souhlasně přikývla, ale Ouanda znovu ztuhla. Enderovy prsty se najednou hrubě zaryly do Ouandina ramene. Lekla se a přikývla také. Ender povolil stisk. „Promiň,“ řekl. „Ale jsou takoví, jací jsou. Jestli chceš, jsou takoví, jak je Bůh stvořil. Tak se je nesnaž přetvořit k obrazu svému.“

Vrátil se k mateřskému stromu. Křiklounka a Člověk čekali.

„Prosím, omluvte přerušení,“ řekl Ender.

„Nic se nestalo,“ řekl Člověk. „Vysvětlil jsem jí, co děláte.“

Ender cítil, jak v duchu ztrácí půdu pod nohama. „A co jsi jí vlastně řekl?“

„Řekl jsem, že chtěly s malými matkami udělat něco, čím bychom se víc přiblížili lidem, ale ty jsi jim řekl, že to udělat nesmí, nebo obnovíš plot. Že jsi řekl, že my musíme zůstat Maličkými a vy musíte zůstat lidmi.“

Ender se usmál. Jeho překlad byl věrný, a přitom měl dost rozumu, aby nezacházel do podrobností. Bylo možné, že by ženy opravdu mohly chtít, aby malé matky přežily porod, aniž by si uvědomily obrovské důsledky, jaké by taková na pohled jednoduchá, zlidšťující změna mohla přinést. Člověk byl vynikající diplomat; řekl pravdu a přitom se předmětu sporu vyhnul.

„Výborně,“ řekl Ender. „Když jsme se navzájem seznámili, můžeme se začít bavit vážně.“

Ender seděl na holé zemi. Křiklounka dřepěla naproti němu. Zazpívala několik slov.

„Říká, že nás musíte naučit všechno, co znáte, vzít nás ke hvězdám, přivést k nám královnu úlu a dát nám světelnou hůlku,

kterou tenhle nový člověk přinesl s sebou, nebo v noční tmě pošle všechny bratry z tohoto lesa, aby všechny lidi zabili ve spánku a pověsili vás tak vysoko na zem, abyste žádného třetího života nedosáhli.“ Když si Člověk na lidech všiml úleku, zvedl ruku a dotkl se Endera na hrudi. „Ne, ne, musíš to pochopit. Nic to neznamená. Tak začínáme vždycky, když jednáme s jiným kmenem. Myslíš, že jsme blázni? Nikdy bychom vás nezabili! Dali jste nám amarant, hrnčířství, Královnu úlu a Hegemona.“

„Řekni jí, aby tu hrozbu vzala zpátky, nebo jí už nic jiného nedáme.“

„Říkal jsem ti, Mluvčí, že to neznamená...“

„Jednou ta slova řekla a já se s ní nebudu bavit, dokud mezi námi jsou.“

Člověk na ni promluvil.

Křiklounka vyskočila a obešla mateřský strom kolem dokola. Ruce měla při tom vysoko zdvižené a hlasitě zpívala.

Člověk se naklonil k Enderovi. „Stěžuje si velké matce a všem ženám, že jsi bratr, který nezná své místo. Říká, že jsi hrubý a nedá se s tebou jednat.“

Ender přikývl. „Přesně tak to je. Konečně nějaký pokrok.“

Křiklounka si znovu sedla proti Enderovi. Promluvila jazykem mužů.

„Říká, že nikdy žádného člověka nezabije a nedovolí nikomu z bratrů a žen žádného z vás zabít. Říká, že si máš uvědomit, že jste dvakrát větší než my a víte všechno, zatímco my nevíme nic. Pokořila se dostatečně, aby ses s ní bavil?“

Křiklounka se na něj dívala a mrzutě čekala na odpověď.

„Ano,“ řekl Ender. „Teď můžeme začít.“

Novinha klečela na podlaze vedle Mirovy postele. Quim s Olhadem stáli za ní. Dom Cristao ukládal v jejich pokoji ke spánku Quaru a Grega. Jeho falešně znějící ukolébavku bylo přes zmučený zvuk Mirova dechu sotva slyšet.

Miro otevřel oči.

„Miro,“ řekla Novinha.

Miro zasténal.

„Miro, jsi doma v posteli. Přelezl jsi plot, když byl zapnutý. Doktor Navio říká, že máš poškozený mozek. Nevíme, jestli to poškození je trvalé nebo ne. Budeš možná částečně ochrnutý. Ale žiješ, Miro, a doktor Navio říká, že ti může v mnohém pomoci nahradit, co jsi možná ztratil. Rozumíš? Říkám ti pravdu. Nějaký čas to možná bude zlé, ale stojí to za pokus.“

Tiše zaúpěl. Ale nebyla v tom bolest. Spíš jako by chtěl něco říct a nešlo to.

„Můžeš pohybovat ústy, Miro?“ zeptal se Quim.

Miro pomalu otevřel a zavřel ústa.

Olhado zvedl ruku metr nad Mirovu hlavu a zamával jí. „Můžeš očima sledovat pohyb mé ruky?“

Mirovy oči se pohnuly. Novinha mu stiskla ruku. „Cítil jsi, jak jsem ti stiskla ruku?“

Miro znovu zasténal.

„Zavři ústa, jestli myslíš *ne* a otevři je, jestli myslíš *ano*,“ řekl Quim.

Miro zavřel oči a řekl „Mm.“

Novinha si nemohla pomoci; přes všechna povzbudivá slova to byla nejstrašnější věc, jaká se kdy některému z jejích dětí stala. Když Lauro přišel o oči a stal se Olhadem – nenáviděla tu přezdívkou, ale už ji sama používala – myslela si, že nic horšího se už stát nemůže. Ale Miro, ochromený a bezmocný tak, že necítil ani stisk její ruky – to se nedalo snést. Cítila jistý žal, když zemřel Pipo, a jiný, když zemřel Libo; strašlivě litovala Marcáoovy smrti. Vybavovala si dokonce i tu bolestivou prázdnotu, kterou cítila, když se dívala, jak spouštějí do země její rodiče. Ale žádná bolest nebyla horší, než když se musela dívat, jak její dítě trpí, a nemohla mu pomoci.

Vstala a chtěla odejít. Mohla za něj plakat potichu a v jiné místnosti.

„Mm. Mm. Mm.“

„On nechce, abys odešla,“ řekl Quim.

„Zůstanu tu, jestli chceš. Ale měl bys znovu spát. Navio říká, že čím víc teď budeš spát...“

„Mm. Mm. Mm.“

„Nechce ani spát,“ řekl Quim.

Novinha potlačila nutkání se na Quima utrhnout a říct mu, že jeho odpovědi slyší dost dobře sama. Teď nebyl čas na hádky. A navíc, byl to Quim, kdo vymyslel způsob komunikace, který Miro používal. Měl právo být na něj pyšný, dělat ze sebe Mirův hlas. Ujišťoval se tak, že je součástí rodiny. Že z ní neodchází kvůli tomu, co se dnes dozvěděl na práce. Odpouštěl jí tak, a proto se ovládla.

„Možná nám chce něco říct,“ ozval se Olhado.

„Mmm.“

„Nebo se na něco zeptat,“ řekl Quim.

„Ma. Á.“

„To je skvělé,“ řekl Quim. „Když nemůže hýbat rukama, nemůže psát.“

„Sem problema,“ řekl Olhado. „Může se dívat. Když ho přeneseme k terminálu, můžu na něj pustit písmena a když dojde na písmeno, které chce, tak řekne *ano*.“

„To bude trvat věčnost,“ řekl Quim.

„Chceš to zkusit, Miro?“ zeptala se Novinha.

Chtěl.

Všichni tři ho odnesli do obývacího pokoje a položili ho tam na postel. Olhado natočil terminál tak, aby zobrazoval všechna písmena abecedy a Miro je mohl vidět. Napsal krátký program, aby se po sobě jdoucí písmena na zlomek vteřiny rozsvěcovala. Po několika pokusech se podařilo nastavit správnou rychlost – dost pomalou, aby Miro stačil vydat zvuk, který znamenal *tohle písmeno, než se rozsvítilo další*.

Miro zase všechno urychloval tím, že slova úmyslně zkracoval.

P-R-A-S.

„Prasečíci,“ přečetl Olhado.

„Ano,“ řekla Novinha. „Proč jsi s prasečíky přelézal plot?“

„Mmmmm!“

„Otázky dává on, mami,“ napomenul ji Quim. „Nechce na žádné odpovídat.“

„Á.“

„Chceš vědět, co je s prasečíky, kteří tam byli s tebou, když jsi přelézal plot?“ zeptala se Novinha. Chtěl.

„Vrátili se zpátky do lesa. S Ouandou, Elou a Mluvčím za mrtvé.“ Rychle mu řekla o schůzce v biskupově pracovně, co se

dozvěděli od prasečků a hlavně co se rozhodli udělat. „Tím, že vypnuli plot, aby tě mohli zachránit, Miro, se rozhodli pro vzpouru proti Kongresu. Rozumíš tomu? Kongresová nařízení nic neznamenají. Plot teď není nic víc než dráty. Brána zůstane otevřená.“

V Mirových očích se objevily slzy.

„To jsi chtěl vědět?“ zeptala se Novinha. „Měl bys spát.“

Ne. Ne ne ne.

„Počkej, až zase uvidí,“ řekl Quim. „Pak to můžeme zkusit znovu.“

D-I-G-A-F-A-L- „Diga ao Falante pelos Mortos,“ řekl Olhado.

„Co máme říct Mluvčímu?“ zeptal se Quim.

„Měl bys teď spát a říct nám to později,“ řekla Novinha. „Stejně se nevrátí dřív než za několik hodin. Vyjednává pravidla, která by měla upravovat vztahy mezi prasečíky a námi. Aby nás už nezabýjeli tak, jako zabili Pipa a L... a tvého otce.“

Ale Miro odmítal spát. Terminál mu nabízel písmena a on dál hláskoval svůj vzkaz. Společným úsilím se jim podařilo rozluštit, co se jim snažil sdělit, aby to mohli říct Mluvčímu. A pochopili, že chce, aby šli teď, dřív než jednání skončí.

A tak Novinha svěřila dům a malé děti do péče doma Cristaa a dony Cristy. Ještě než vyšla ven, zastavila se za svým nejstarším synem. Únava ho přemohla; oči měl zavřené a dýchal pravidelně. Vzala ho za ruku a stiskla mu ji. Věděla, že její dotek necítí, ale taky uklidňovala sebe, ne jeho.

Otevřel oči. A ona, i když jen nepatrně, cítila, jak jeho prsty sevřely její. „Cítila jsem to,“ zašeptala mu. „Dostaneš se z toho.“

Zavřel oči, kvůli slzám. Novinha vstala a poslepu došla ke dveřím. „Mám něco v oku,“ řekla Olhadovi. „Ved' mě chvíli, než zase sama uvidím.“

Quim už čekal u plotu. „Brána je moc daleko!“ křičel. „Přelezeš, mami?“

Přelezla, ale jednoduché to nebylo. „Bosquinha nám každopádně bude muset dovolit udělat další bránu tady.“

Bylo už pozdě, po půlnoci, a na Elu a Ouandu přicházela ospalost. Na Endera ne. Během vyjednávání s Křiklounkou byl už hodiny ve

střehu; jeho tělesná chemie se tomu přizpůsobila a i kdyby hned teď odešel domů, musel by hodiny čekat, než by dokázal usnout.

Věděl už mnohem víc o tom, co prasečíci chtějí a potřebují. Jejich les byl jejich domovem, jejich národem; byla to jediná definice vlastnictví, jakou kdy potřebovali. Teď ale díky amarantu pochopili, že i prerie může být užitečná, a potřebovali ji pro sebe. Potíž byla v tom, že neměli ponětí o tom, jak se země měří. Kolik hektarů potřebovali obdělávat? Kolik půdy mohli používat lidé? Protože sami prasečíci svým potřebám příliš nerozuměli, Enderovi se s nimi těžko vyjednávalo.

Ale ještě těžší to bylo s pojmem zákona a vlády. Vládly ženy: pro prasečíky to bylo jednoduché. Enderovi se nakonec podařilo vysvětlit jim, že lidé vytvářejí své zákony jinak a že lidské zákony jsou platné pro lidské problémy. Aby jim vysvětlil, proč lidé vlastní zákony potřebují, musel jim vysvětlit, jak se lidé rozmnožují. S pobavením sledoval, jak Křiklounku zděsila představa, že se spolu páří *dospělí*, a že muži mají při utváření zákonů stejný hlas jako ženy. Představa rodiny a příbuznosti oddělená od kmenového uspořádání pro ni byla „bratrská slepota“. To, že se Člověk pyšnil tím, kolikrát se spáril jeho otec, bylo v pořádku, ale ony otce vybíraly výhradně na základě toho, co bylo dobré pro kmen. Kmen a jedinec, to byly jediné entity, které uznávaly.

Nakonec však pochopily, že lidské zákony musí platit za hranicemi lidských osad a zákony prasečíků musí platit pro prasečícké kmeny. Kudy hranice půjdou, byla jiná otázka. Nyní, po třech hodinách, se nakonec shodli na jedné jediné věci: prasečícké zákony platí v lese a všichni lidé, kteří do lesa vstoupí, jsou jim podřízeni. Lidské zákony platí v prostoru vymezeném plotem a všichni prasečíci, kteří tam přijdou, se musí podřídit lidské vládě. Zbytek planety bude rozdělen později. Bylo to malé vítězství, ale aspoň k nějaké dohodě došlo.

„Musíte pochopit, že lidé budou potřebovat hodně volné půdy,“ řekl jí Ender. „Problémy nás teprve čekají. Chcete, aby vás královna úlu učila, aby vám pomohla těžít rudu, tavit kovy a vyrábět nástroje. Ale ona bude taky potřebovat zemi. A zakrátko bude mnohem silnější než lidé a Maličtí.“ Vysvětlil, že všichni její termiřané jsou naprosto poslušní a nekonečně pracovití. Produktivitou

a silou lidi rychle předčí. Jakmile bude na Lusitanii oživena, musí se s ní ve všech ohledech počítat.

„Kořenář říká, že se jí dá věřit,“ prohlásil Člověk. A pak přeložil slova Křiklounky. „Mateřský strom má v královnu úlu také důvěru.“

„Dáte jí svou *zem*?“ nedal se Ender.

„Svět je velký,“ přeložil Kořenář, co řekla Křiklounka. „Může mít všechny lesy ostatních kmenů. Stejně jako vy. Klidně vám je dáme.“

Ender se podíval na Ouandu a Elu. „To je všechno moc hezké,“ řekla Ela, „ale jsou ty lesy jejich, aby je mohli rozdávat?“

„Určitě ne,“ řekla Ouanda. „S ostatními kmeny dokonce válčí.“

„Zabijeme vám je, jestli s nimi budou potíže,“ nabídl Člověk. „Jsme teď velmi silní. Tři sta dvacet dětí. Za deset let před námi žádný kmen neobstojí.“

„Člověku,“ promluvil Ender, „řekni Křiklounce, že teď jednáme s tímto kmenem. S ostatními budeme jednat později.“

Člověk spěšně přeložil, až se jedno slovo valilo přes druhé, a rychle dostal od Křiklounky odpověď. „Ne ne ne ne ne.“

„Co se jí nelíbí?“ zeptal se Ender.

„S našimi nepřáteli jednat *nebudete*. Přišli jste k *nám*. Jestli půjdete k nim, tak jste i našimi nepřáteli.“

V tu chvíli se v lese za nimi objevila světla a Šíp s Listožroutem dovedli na mýtinu žen Novinhu, Quima a Olhada.

„Miro nás poslal,“ vysvětlil Olhado.

„Jak mu je?“ zeptala se Ouanda.

„Ochrnutý,“ vyhrkl Quim. Ušetřil tím Novinhi snahu vysvětlit to ohleduplněji.

„Nossa Senhora,“ zašeptala Ouanda.

„Ale většinou je to dočasné,“ řekla Novinha. „Když jsem odcházela, stiskla jsem mu ruku. Ucítil to a stisk mi oplatil. Jenom trochu, ale nervová spojení nejsou mrtvá, přinejmenším ne všechna.“

„Promiňte,“ přerušil je Ender, „ale o tom si můžete promluvit v Milagre. Musím se teď věnovat jiným věcem.“

„Omlouvám se,“ řekla Novinha. „Vzkaz od Mira. Nemohl mluvit, ale předal nám ho písmeno po písmenu a to, co chybělo, jsme si domysleli. Prasečící se chystají na válku. S využitím výhod, které od nás získali. Šípy, jejich početní převaha – byli by neporazitelní. Ale jak jsem to pochopila, Miro říká, že v jejich válkách nejde jen o dobytí

území. Je to příležitost ke genetickému mísení. Samčí exogamie. Vítězný kmen může využívat stromy, které vyrůstají z těl padlých.“

Ender se podíval na Člověka, Listožrouta a Šípa. „Je to tak,“ řekl Šíp. „Ovšem, že je to tak. Jsme teď nejmoudřejší kmen. Budou z nás lepší otcové než ze všech ostatních prasečků.“

„Rozumím,“ řekl Ender.

„Proto Miro chtěl, abychom za vámi šli teď, v noci,“ řekla Novinha. „Dokud jednání neskončila. To musí přestat.“

Člověk vstal a vyskočil, jako by se chtěl odrazit a vzlétnout. „To nepřeložím,“ prohlásil.

„Ale já ano,“ řekl Listožrout.

„Dost!“ zařval Ender. Jeho hlas byl mnohem hlasitější, než mu dovolil zaznít kdykoli předtím. Okamžitě všichni ztichli; ozvěna jeho výkřiku jako by se ve stromech držela. „Listožroute,“ řekl Ender. „Nebude mi tlumočit nikdo jiný než Člověk.“

„Kdo jsi, že mi říkáš, že nesmím mluvit se ženami? Já jsem prasečků a ty nejsi nic.“

„Člověku,“ promluvil Ender, „řekni Křiklounce, že jestli nechá Listožrouta překládat, o čem se lidé mezi sebou baví, tak je špeh. A jestli mu dovolí, aby nás špehoval, tak teď všichni odejdeme domů a nic od nás nedostanete. Odvezu královnu úlu jinam a oživím ji tam. Rozumíš?“

Ovšemže rozuměl. Ender poznal i to, že Člověka potěšilo, že Listožrout se pokusil strhnout na sebe Člověkovu roli a zdiskreditovat ho – spolu s Enderem. Když Člověk přeložil, co Ender řekl, Křiklounka Listožroutovi zazpívala. Zostuzený Listožrout se rychle vrátil do lesa a s ostatními prasečiky jen přihlížel.

Ale Člověk rozhodně nebyl loutka. Žádný vděk na sobě nedal znát. Pohlédl Enderovi do očí. „Řekl jsi, že se nás nebudete snažit změnit.“

„Řekl jsem, že se vás nebudu snažit změnit víc, než bude nutné.“

„Proč je tohle nutné? Je to věc nás a ostatních kmenů.“

„Opatrně,“ řekla Ouanda. „Je hodně rozčilený.“

Dřív, než si mohl dělat naděje, že přesvědčí Křiklounku, musel přesvědčit Člověka. „Jste naši první přátelé mezi prasečiky. Máte naši důvěru a lásku. Neuděláme nic, čím bychom vám uškodili a nedáme jiným prasečkům výhodu, kterou nemáte. Ale nepřišli jsme jenom za

vámi. Zastupujeme celé lidstvo a přišli jsme učit všechno, co umíme, všechny prasečíky. Bez ohledu na kmen.“

„Nezastupujete celé lidstvo. Chystáte se vést válku s jinými lidmi. Tak jak můžete říct, že *naše* války jsou špatné a vaše dobré?“

Navzdory všem svým chybám to měl Pizarro s Atahualpou snazší.

„Snažíme se s jinými lidmi nebojovat,“ řekl Ender. „A jestli válka bude, nebude to *naše* válka, ve které bychom nad nimi chtěli získat výhodu. Bude to *vaše* válka, ve které vám budeme chtít vybojovat právo cestovat mezi hvězdami.“ Ender zvedl rozevřenou ruku. „Zapomněli jsme na své lidství, abychom se stali ramany s vámi.“ Sevřel ruku v pěst. „Lidé, prasečíci a královna úlu budou tady na Lusitanii svorni. *Všichni* lidé. *Všichni* termit'ané. *Všichni* prasečíci.“

Člověk mlčky seděl a přemýšlel o tom.

„Mluví,“ řekl nakonec. „Je to velice těžké. Předtím, než jste přišli vy, lidé, ostatní prasečíky jsme – vždycky zabíjeli, a oni byli ve svém třetím životě našimi otroky v lesích, které jsme udržovali. Naši nejstarší otcové jsou hrdinové z té války a naše domy jsou ze zbabělců. Celý život se připravujeme na to, jak zvítězíme v bitvách s našimi nepřáteli, aby naše ženy mohly zřítit mateřský strom v novém bitevním lese a my se stali mocnými a slavnými. Za posledních deset let jsme se naučili používat šípy a zabíjet na dálku. Máme nádoby a kůže kabery, ve kterých můžeme nosit vodu přes suchá území. Amarant a kořen merdony, takže nás může být mnoho, jsme silní a můžeme si vzít potravu s sebou daleko od mací našeho domovského lesa. Měli jsme z toho radost, protože to znamenalo, že v každé válce zvítězíme. Rozneseme naše ženy, naše malé matky, naše hrdiny do všech koutů velkého světa a nakonec jednoho dne i ke hvězdám. To je náš sen, Mluví, a ty mi teď říkáš, že chceš, aby nám utekl jako vítr v oblacích.“

Byla to působivá řeč. Z ostatních Enderovi nikdo neporadil, jak odpovědět. Člověk je zpola přesvědčil.

„Váš sen je dobrý,“ řekl Ender. „Je to sen každého živého tvora. Touha, která je kořenem samotného života: růst, dokud všechen prostor, který vidíš, není tvou součástí, pod tvou vládou. Je to touha po velikosti. Existují ale dva způsoby, jak ji naplnit. Jeden je zabít všechno, co nejsi ty, spolknout to a zničit, až nakonec nezůstane nic,

co by se ti mohlo postavit. Ale tato cesta je špatná. Říkáš celému vesmíru: Jedině já budu velký, a abych měl dost místa, musíte se všichni vy ostatní vzdát toho, co máte a stát se ničím. Chápeš to, Člověku, že kdybychom to my lidé tak cítili a podle toho jednali, mohli bychom pobít všechny prasečíky na Lusitanii a udělat z tohoto místa svůj domov. Kolik by zůstalo z vašeho snu, kdybychom byli zlí?“

Člověk se to snažil pochopit. „Vím, že jste nám dali velké dary, přestože jste nám mohli vzít i to málo, co jsme měli. Ale proč jste nám ty dary dávali, když se s jejich pomocí nemůžeme stát velkými?“

„Chceme, abyste vyrostli a cestovali mezi hvězdami. Chceme, abyste tady na Lusitanii byli silní a měli stovky a tisíce bratrů a žen. Chceme vás naučit pěstovat mnoho druhů rostlin a chovat mnoho různých zvířat. Ela s Novinhou, tyto dvě ženy, zasvětili všechny dny svého života získání nových rostlin, které tu na Lusitanii mohou žít, a všechno dobré, co udělají, vám dají. Takže můžete růst. Ale proč musí prasečík v každém jiném lese zemřít, abyste tyto dary mohli mít? A proč by vám mělo nějak ublížit, kdybychom stejné dary dali *jim*?“

„Jestli budou stejně silní jako my, tak co tím získáme?“

Co od tohoto bratra očekávám, napadlo Endera. Jeho národ odjakživa měřil své síly s jinými kmeny. Jejich les nemá padesát hektarů nebo pět set – je buď větší nebo menší než les kmene na západ nebo na jih. To, co teď musím dokázat, je práce na generaci: musím ho naučit novému chápání velikosti svého lidu. „Je Kořenář velký?“ zeptal se Ender.

„Já říkám, že je,“ řekl Člověk. „Je to můj otec. Jeho strom není nejstarší ani nejsilnější, ale nepamatujeme si jiného otce, který by měl tolik dětí tak brzy po zasazení.“

„Takže svým způsobem jsou všechny děti, které zplodil, stále jeho součástí. Čím více dětí zplodí, tím větší bude.“ Člověk pomalu přikývl. „A čím víc toho v životě dosáhneš ty, tím většího svého otce uděláš, není to tak?“

„Ano, když si děti vedou dobře, pro otcovský strom je to velká čest.“

„Musíš zabít všechny ostatní velké stromy, aby tvůj otec byl velký?“

„To je něco jiného,“ řekl Člověk. „Všechny ostatní velké kmeny jsou otcové kmene. A menší stromy jsou ještě bratři.“ Ender však poznal, že Člověk znejistěl. Odmítal Enderovy myšlenky proto, že byly cizí, ne proto, že byly nesprávné nebo nepochopitelné. Začínal chápat.

„Podívej se na ženy,“ řekl Ender. „Nemají žádné děti. Nikdy nemohou být velké tak, jak je velký tvůj otec.“

„Mluvčí, ty víš, že jsou z nás největší. Celý kmen je poslouchá. Když nám dobře vládnou, kmeni se daří; když je kmen početný, tak i ženy jsou silné...“

„Přestože žádný z vás není jejich dítětem.“

„Jak by mohl být?“ zeptal se Člověk.

„A přesto k jejich velikosti přispíváte. I když nejsou vašimi matkami ani otci, rostou, když rostete vy.“

„Jsme všichni jeden kmen...“

„Ale *proč* jste jeden kmen? Máte různé otce, různé matky.“

„Protože *jsme* kmen! Žijeme tady v lese...“

„Kdyby sem přišel prasečík z jiného kmene a požádal vás, abyste ho tu nechali a přijali jako bratra...“

„Nikdy bychom z něj neudělali otcovský strom!“

„Ale snažili jste se udělat otcovské stromy z Pipa a Liba.“

Člověk těžce dýchal. „Rozumím,“ řekl. „Oni byli součástí kmene. Přišli z oblohy, ale udělali jsme z nich bratry a pokusili jsme se mít z nich otce. Kmen je to, co za kmen považujeme. Když řekneme, že kmen jsou všichni Maličtí v lese a všechny stromy, pak to je kmen. Přestože některé z nejstarších stromů jsou z bojovníků dvou různých kmenů, kteří padli v boji. Stali jsme se jedním kmenem, protože *říkáme*, že jsme jeden kmen.“

Ender toho malého ramana v duchu obdivoval. Jak málo lidí dovedlo tuto myšlenku pochopit a nechat ji přesáhnout úzké meze svého kmene, rodiny, národa.

Člověk došel za Endera a opřel se o něj, vahou malého prasečíka se mu přitlačil na záda. Ender na tváři ucítil jeho dech, pak se jejich tváře přitiskly k sobě a obě se zahleděly jedním směrem. Ender okamžitě pochopil: „Ty vidíš to, co vidím já,“ řekl Ender.

„Vy lidé rostete, když nás začleňujete mezi vás, lidi, prasečíky a termiřany, všechny ramany dohromady. Pak jsme všichni jeden kmen

a naše velikost je vaše a vaše velikost je naše.“ Ender cítil, jak se Člověkově tělo silou té představy chvěje. „Říkáte nám, že se musíme na všechny ostatní kmeny dívat stejně. Jako na jeden kmen, celkový náš kmen, abychom mohli růst tím, že pomůžeme růst jim.“

„Mohli byste jim poslat učitele,“ řekl Ender. „Poslat k ostatním kmenům bratry, kteří by mohli přejít do třetího života v jiných lesích a mít tam děti.“

„Je to zvláštní a těžké, požádat ženy o něco takového,“ řekl Člověk. „Možná dokonce nemožné. Ony neuvažují stejně, jako uvažují bratři. Bratr dovede myslet na spoustu různých věcí. Ale žena myslí na jediné: co je dobré pro kmen, a hlavně co je dobré pro děti a malé matky.“

„Můžeš jim to vysvětlit?“ zeptal se Ender.

„Lépe, než bys mohl ty,“ řekl Člověk. „Ale pravděpodobně to není. Nejspíš se mi to nepodaří.“

„Myslím, že se ti to podaří,“ řekl Ender.

„Přišel jsi sem dnes večer, abys uzavřel dohodu mezi námi, prasečíky tohoto kmene, a vámi, lidmi žijícími na tomto světě. Lidé mimo Lusitanii nebudou naši dohodu uznávat a prasečící z jiného lesa ji nebudou uznávat taky.“

„Chceme uzavřít stejnou dohodu se všemi.“

„A v této dohodě se lidé zaváží, že nás naučí všechno.“

„Tak rychle, jak to postačíte chápat.“

„Všechno, na co se zeptáme.“

„Jestli budeme znát odpověď.“

„Jestli! Když! To nejsou slova dohody! Chci hned teď přímé odpovědi, Mluví za mrtvé.“ Člověk vstal, odstrčil se od Endera, přešel před něj, sklonil se a podíval se na něj shora. „Slib, že nás naučíte všechno, co znáte.“

„Slibujeme.“

„A slib také, že oživíš královnu úlu, aby nám mohla pomáhat.“

„Oživím královnu úlu. Budete muset uzavřít vlastní smlouvu s ní. Pro ni lidské zákony neplatí.“

„Slib, že oživíš královnu úlu, bez ohledu na to, jestli nám pomůže nebo ne.“

„Slibuji.“

„Slib, že se budete řídit našimi zákony, když přijdete do našeho lesa. A potvrď, že naše zákony budou platit také v prérii, kterou budeme potřebovat.“

„Ano.“

„A půjdete do války proti všem ostatním lidem ze všech hvězd na obloze, abyste nás chránili, a necháte nás také cestovat mezi hvězdami?“

„To už se stalo.“

Člověk se uvolnil, ustoupil a dřep si jako dřív. Prstem ryl v hlíně. „A teď, co chcete vy od nás,“ řekl Člověk. „Budeme se řídit lidskými zákony ve vašem městě a také v prérii, kterou budete potřebovat.“

„Ano,“ řekl Ender.

„A nechcete, abychom válčili,“ řekl Člověk.

„Správně.“

„A to je všechno?“

„Ještě jednu věc.“

„Už jen to, co žádáš, je nemožné,“ řekl Člověk. „Klidně žádej dál.“

„Ten třetí život,“ začal Ender. „Kdy začíná? Když zabijete prasečíka a vyrostete z něj strom, je to tak?“

„První život je v mateřském stromě, kde nevidíme světlo a kde se slepě krmíme tělem matky a mízou mateřského stromu. Druhý život je ten, kdy žijeme v lesním stínu, v pološeru, běháme, chodíme a šplháme, díváme se a zpíváme, mluvíme a pracujeme rukama. Třetí život je ten, kdy se natahujeme ke slunci a pijeme z něj, konečně v plném světle, hýbáme se jen ve větru a přemýšlíme. A v určitých dnech, kdy bratři bubnují na kmeny, s nimi mluvíme. Ano, to je třetí život.“

„Lidé nemají třetí život.“

Člověk se na něj nechápavě podíval.

„Když zemřeme, tak i když nás zasadíte, nevyrostete nic. Žádný strom. Nikdy nepijeme ze slunce. Když zemřeme, jsme mrtví.“

Člověk pohlédl na Ouandu. „Ale v té druhé knize, kterou jste nám dali, to bylo. Pořád se tam mluvilo o životě po smrti a znovuzrození.“

„Ne jako strom,“ řekl Ender. „Ne jako něco, čeho se můžeš dotýkat, co můžeš cítit. Něco, s čím můžeš mluvit. Od čeho můžeš získat odpovědi.“

„Nevěřím ti,“ řekl Člověk. „Jestli je to pravda, tak proč nás Pipa a Libo nechali, abychom je zasadili?“

Novinha poklekla vedle Endera a dotkla se ho – ne, opřela se o něj – aby lépe slyšela.

„Jak k tomu došlo, že jste je zasadili?“

„Dali nám velký dar, zasloužili si velkou čest. Člověk a spolu s ním prasečík. Pipa a Mandachuva. Libo a Listožrout. Mandachuva i Listožrout si mysleli, že získají třetí život, ale Pipa ani Libo je nenechali. Trvali na tom, že si ten dar nechají pro sebe. Proč by to dělali, kdyby lidé neměli třetí život?“

V tu chvíli se ozval Novinhin hlas, chraptivý a rozrušený. „Co by museli udělat, aby dali Mandachuvovi a Listožroutovi třetí život?“

„Zasadit je, co jiného,“ řekl Člověk. „Stejně jako dnes.“

„*Jak* to myslíš, stejně jako dnes,“ zeptal se Ender.

„Ty a já,“ řekl Člověk. „Člověk a Mluvčí za mrtvé. Jestli spolu uzavřeme dohodu, se kterou budou ženy a lidé souhlasit, bude to velký, slavný den. Proto buď ty dáš třetí život mně nebo ho dám já tobě.“

„Vlastní rukou?“

„Samozřejmě,“ řekl Člověk. „Jestli nevzdáš čest ty mně, musím ji vzdát já tobě.“

Ender si vybavil obrázek, který poprvé spatřil před pouhými dvěma týdny, obrázek rozřezaného, vykuchaného Pipa, s tělesnými orgány nataženými a rozprostřenými. Zasazeného.

„Člověku,“ promluvil Ender, „nejhorší zločin, jehož se může člověk dopustit, je vražda. A jeden z nejhorších způsobů, jak může být spáchána, je ten, kdy je živá osoba pořezána a poraněna tak těžce, že zemře.“

Člověk si znovu na chvíli dřepł a snažil se to pochopit. „Mluvčí,“ řekl nakonec, „pořád v duchu vidím dvě různé věci. Jestli lidé nemají třetí život, tak zasazení znamená věčnou vraždu. Tak, jak to vidíme my, si Pipa a Libo vyhradili čest pro sebe a Mandachuvu s Listožroutem ponechali tak, jak je vidíš, aby zemřeli a nedočkali se za to, co udělali, cti.

V našich očích jste se vraždy dopustili vy, když jste Pipa a Liba odnesli. Ale teď to vidím i jinak. Pipa a Libo nemohli vzít Mandachuvu a Listožrouta do třetího světa, protože pro ně by to byla

vražda. Proto raději dobrovolně zvolili smrt, aby nemuseli žádného z nás zabít.“

„Ano,“ řekla Novinha.

„Ale když je to tak, proč jste vy lidé nepřišli do lesa a všechny nás nezabili, když jste je našli na svahu? Proč jste nerozdělali velký oheň a nespálili všechny naše otce i s velkým mateřským stromem?“

Listožrout, který stál na kraji lesa, ze sebe vyrazil strašlivý, řezavý výkřik nesnesitelného žalu.

„Kdybyste porazili jediný náš strom,“ řekl Člověk, „kdybyste zabili jediný strom, přišli bychom v noci a pobili vás do jednoho. A i kdyby se někomu z vás podařilo přežít, naši poslové by oznámili, co se stalo, všem ostatním kmenům a nikdo z vás by odtud neodešel živý. Proč jste *nás* nezabili za vraždu Pipa a Liba?“

Za Člověkem se najednou vynořil těžce dýchající Mandachuva. Vrhł se na zem a natáhl ruce k Enderovi.

„Zabil jsem ho téměř rukama,“ nařikal. „Chtěl jsem mu dát čest a navždycky jsem jeho strom zabil!“

„Ne,“ řekl Ender. Vzal Mandachuvovy ruce a stiskl je. „Oba jste si mysleli, že tomu druhému zachraňujete život. On ublížil tobě a ty – ty jsi ublížil jemu, ano, zabil jsi ho, ale oba jste věřili, že děláte dobrou věc. To až dodnes stačilo. Teď už znáte pravdu a my ji známe také. Víme, že jste nechtěli zabít. A vy víte, že když do člověka zarazíte nůž, zemře navždycky. To je poslední bod dohody, Člověku. Už nikdy neberte žádného člověka do třetího života, protože my nevíme, jak tam jít.“

„Až to budu vyprávět ženám,“ řekl Člověk, „uslyšíte tak strašlivý nářek, že to bude znít, jako by se stromy lámaly v bouři.“

Obrátil se, postavil se před Křiklounku a chvíli na ni mluvil. Pak se vrátil k Enderovi. „Teď odejděte,“ řekl.

„Ještě jsme žádnou dohodu neuzavřeli,“ namítl Ender.

„Musím si promluvit se všemi ženami. A to nepůjde, dokud jste tu, ve stínu mateřského stromu, a nikdo nechrání maličké. Šíp vás vyvede z lesa ven. Počkejte na mě na svahu, tam, kde Kořenář hlídá bránu. Vyspěte se, jestli můžete. Předložím dohodu ženám a pokusím se jim vysvětlit, že musíme s jinými kmeny jednat stejně přátelsky, jako jste jednali vy s námi.“

Člověk z náhlého popudu zvedl ruku a odhodlaně sáhl Enderovi na břicho. „Uzavřu vlastní dohodu,“ řekl. „Prokážu ti věčnou čest, ale nikdy tě nezabiju.“

Ender natáhl ruku a položil dlaň na Člověkovu teplé břicho. Výstupky, které měl pod rukou, byly na dotek horké.

„Také ti prokážu věčnou čest,“ řekl Ender.

„A jestli spolu tvůj a náš kmen uzavřou dohodu, vzdáš mi čest třetího života?“ zeptal se Člověk. „Necháš mě růst vzhůru a pít světlo?“

„Nešlo by to udělat rychle? Ne tím pomalým a strašlivým způsobem, kdy...“

„Abych se stal jedním z němých stromů? Nikdy nepoznal, jaké to je být otcem? Nepoznal čest, svou mízou krmil špinavé macie a dal své dřevo bratrům, až mi zazpívají?“

„Nemohl by to udělat někdo jiný?“ zeptal se Ender. „Některý z bratrů, který ví, jak žijete a umíráte?“

„Nerozumíš mi,“ řekl Člověk. „Takto celý kmen pozná, že byla řečena pravda. Buď musíš do třetího života vzít ty mě nebo já tebe, jinak není žádná dohoda. Já *tě* nezabiju, Mluvcí, a oba dohodu chceme.“

„Udělám to,“ slíbil Ender.

Člověk přikývl, stáhl ruku zpátky a vrátil se za Křiklounkou.

„Ó Deus,“ zašeptala Ouanda. „Jak můžete mít to srdce?“

Ender neodpověděl.

Mlčky následoval Šípa, který je odvedl zpátky do lesa. Novinha mu dala svou svítilnu, aby je vedl; Šíp si s ní hrál jako dítě, zmenšoval světelný kužel a zvětšoval ho, nechával ho mihotat a poletovat mezi stromy a keři, jako by to byla nějaká savá muška. Ender žádného prasečíka v tak šťastné a hravé náladě dosud neviděl.

Zato za sebou slyšeli hlasy žen, které se slily do strašlivé, kakofonické písně. Člověk jim řekl pravdu o Pipovi a Libovi, o tom, že zemřeli nevratnou smrtí a v bolestech, jen aby nemuseli Mandachuvovi a Listožroutovi udělat to, co považovali za vraždu. Teprve když se vzdálili natolik, že nárek žen byl tišší než zvuk jejich kroků a vítr ve stromech, začali se lidé spolu bavit.

„To byla mše za duši mého otce,“ řekla tiše Ouanda.

„I mého,“ odvětila Novinha; všichni pochopili, že myslí Pipa a ne dávno mrtvého Venerado, Gusta.

Ale Ender se jejich hovoru neúčastnil. Neznal Pipa ani Liba a nepatřil do jejich vzpomínek plných žalu. Jediné, na co dokázal myslet, byly lesní stromy. Každý z nich byl kdysi živým, dýchajícím prasečkem. Prasečící jim mohli zpívat, mohli na ně mluvit a dokonce mohli nějakým způsobem porozumět jejich řeči. To Ender nedovedl. Pro něj stromy nebyly *lidmi* a nikdy jimi nemohly být. Kdyby zarazil nůž do Člověka, z pohledu prasečků by to nemusela být vražda, ale on sám by ho tím připravoval o jedinou část jeho života, kterou chápal. Jako praseček byl Člověk pravý raman, bratr. Do té míry, kterou Enderovi dovolovalo chápání, tak daleko, jak mohl uvěřit, by pro něj jako strom byl o málo víc než náhrobní kámen.

Znovu je to tady, napadlo ho. Musím zabít, přestože jsem slíbil, že to už nikdy neudělám. Ucítíl, jak ho Novinha vzala za loket. Opřela se o něj. „Pomozte mi,“ řekla. „Jsem ve tmě skoro slepá.“

„Já vidím v noci dobře,“ nabídl se zezadu vesele Olhado.

„Buď zticha, hlupáku,“ zašeptala prudce Ela. „Matka chce jít s ním.“

Novinha i Ender ji jasně slyšeli a oba cítili, jak se ten druhý v duchu rozesmál. Novinha se k němu přitáhla. „Myslím, že máte srdce na to, co musíte udělat,“ řekla tak tiše, že to mohl slyšet pouze on.

„Chladné a nemilosrdné?“ zeptal se. Hlas naznačoval ironii, ale jeho ústa dala slovům trpkou a věrnou příchuť.

„Dost soucitné, abyste přiložil žhavé železo na ránu, když je to jediná cesta, která vede k uzdravení,“ řekla.

Jako někdo, kdo pocítil, jak jeho rozpálené železo vypaluje nejhlubší rány, měla právo to říct a on jí uvěřil; našel tak úlevu pro krvavou práci, která ho čekala.

Ender netušil, že s vědomím toho, co má před sebou, dokáže usnout. Ale probudil ho Novinhin hlas, který mu tiše něco říkal do ucha. Uvědomil si, že je venku, leží na kapimě, s hlavou na Novinhině klíně. Byla ještě tma.

„Přicházejí,“ řekla tiše Novinha.

Ender se posadil. Kdysi, jako dítě, by úplně procítl okamžitě; ale tenkrát měl vojenský výcvik. Teď mu chvíli trvalo, než se zorientoval.

Ouanda a Ela byly vzhůru a rozhlížely se. Olhado spal; Quim se právě převaloval. Vysoký strom Kořenářova třetího života se tyčil jen pár metrů od nich. A opodál, za plotem probíhajícím po dně údolíčka, stály první budovy Milagre; katedrála a klášter na vrcholku nejvyšších a nejbližších pahorků.

Na opačné straně byl les a od stromů scházeli Člověk, Mandachuva, Listožrout, Šíp, Hrnek, Kalendář, Červ, Kůroskok a několik dalších bratrů, jejichž jména Ouanda neznala. „Nikdy jsem je neviděla,“ prohlásila. „Musejí být z jiných bratrských příbytků.“

Máme dohodu? ptal se v duchu Ender. To je jediné, na čem mi záleží. Podařilo se Člověkově ženám vysvětlit nové chápání světa?

Člověk něco nesl. Zabalené v listech. Prasečící to beze slova položili před Endera a Člověk to opatrně rozbálil. Byl to počítačový tisk.

„Královna úlu a Hegemon,“ zašeptala Ouanda. „Výtisk, který jim dal Miro.“

„Úmluva,“ řekl Člověk.

Teprve tehdy si všimli, že tisk je převrácený čistou stranou papíru nahoru. A ve světle svítilny zahlédli tenká, rukou psaná písmena. Byla velká a nemotorná. Ouanda nevycházela z údivu. „Dělat inkoust jsme je nenaučili. Nikdy jsme je neučili psát.“

„Kalendář se naučil písmena,“ řekl Člověk. „Psal je hůlkami do prachu. A červ udělal inkoust z kabřího trusu a usušených macií. Tak přece děláte smlouvy, ne?“

„Ano,“ přikývl Ender.

„Kdybychom to nenapsali na papír, tak bychom si to pamatovali různě.“

„To je pravda,“ souhlasil Ender. „Udělalí jste dobře, že jste to napsali.“

„Provedli jsme několik změn. Ženy je požadovaly a nám se zdálo, že s nimi budete souhlasit.“ Člověk na ně poukázal. „Jako lidé můžete tuto úmluvu uzavřít s jinými prasečíky, ale nesmíte uzavřít jinou úmluvu. Nesmíte jiné prasečíky naučit něco, co jste nenaučili nás. Přijímáte to?“

„Samozřejmě.“

„To bylo jednoduché. Ale teď jde o to, co když se na nějakých pravidlech nedohodneme. Co když se nedohodneme na tom, kde končí

vaše prerie a začíná naše? Proto Křiklounka řekla: Ať je královna úlu soudcem mezi lidmi a Maličkými. Ať jsou lidé soudcem mezi Maličkými a královnou úlu. A ať jsou Maličtí soudcem mezi královnou úlu a lidmi.“

Jak snadné to asi bude, honilo se Enderovi hlavou. Jako nikdo jiný z žijících lidí si pamatoval, jak strašliví byli před třemi tisíci let termit'ané. Jejich hmyzovitá těla byla noční můrou lidského dětství. Jak snadno přijmou obyvatelé Milagre jejich rozsudek?

Je to těžké. Ale není to těžší než to, co jsme si vyžádali na prasečících. „Ano,“ řekl Ender. „Můžeme souhlasit i s tím. Je to dobrý návrh.“

„A další změna,“ pokračoval Člověk. Zvedl oči k Enderovi a usmál se. Vypadalo to příšerně, protože tváře prasečků nebyly k takovým lidským výrazům uzpůsobeny. „Proto nám to trvalo tak dlouho. Všechny ty změny.“

Ender se také usmál.

„Jestli některý kmen prasečků nepodepíše s lidmi úmluvu, a jestli takový kmen zaútočí na některý z kmenů, které úmluvu podepsaly, *můžeme* s nimi jít válčit.“

„Co si představujete jako útok?“ zeptal se Ender. Kdyby považovali za útok pouhou urážku, mohla by tato klauzule prakticky zrušit zákaz války.

„Útok,“ řekl Člověk. „Začíná, když přijdou do naší země a zabijí bratry nebo ženy. Útokem není, když to bude vypadat, že chtějí válčit nebo nabídnou dohodu na zahájení války. Útokem *je*, když zahájí boj bez dohody. Vzhledem k tomu, že na válku nikdy nepřistoupíme, může válku zahájit pouze útok jiného kmene. Věděl jsem, že se zeptáš.“

Vybral z úmluvy tu pasáž, která jasně definovala, co se útokem rozumí.

„To je také přijatelné,“ řekl Ender. Znamenalo to, že možnost války ještě na mnoho generací, možná i století zůstane, protože bude trvat dlouho, než se podaří tuto dohodu předložit všem prasečickým kmenům na planetě. Ale Ender měl za to, že dlouho před tím, než se k úmluvě připojí poslední kmen, výhody mírové exogamie se jasně ukáží a jen málokdo bude chtít být znovu bojovníkem.

„A teď poslední změna,“ pokračoval Člověk. „Ženy vás tak chtěly potrestat za to, že jste tuto dohodu tak ztížili. Ale podle mě to žádný trest není. Jelikož my vás nesmíme brát do třetího života, až tato dohoda vstoupí v platnost, ani lidé nesmí odvádět bratry do třetího života.“

V první chvíli si Ender myslel, že to znamená jeho záchranu, že nebude muset vykonat to, co Libo a Pipo odmítli.

„Po uzavření dohody,“ objasnil Člověk, „Budeš první a poslední člověk, který tento dar dá.“

„Chtěl bych...“ začal Ender.

„Vím, co bys chtěl, Mluvčí, můj příteli,“ řekl Člověk. „Ty to vnímáš jako vraždu. Ale pro mě... když bratr získá právo přejít do třetího života jako otec, vybere si svého největšího rivala nebo nejlepššího přítele, aby ho převedl. Tebe. Mluvčí – od chvíle, kdy jsem se naučil starčtinu a přečetl si Královnu úlu a Hegemona, čekám na tebe. Mnohokrát jsem řekl svému otci, Kořenáři, on je jediný z lidí, který nám porozumí. A když přiletěla tvá loď a Kořenář mi řekl, že na její palubě jsi ty a královna úlu, hned jsem věděl, že jsi mě přišel provést, jestli si povedu dobře.“

„Vedl sis dobře, Člověku,“ usmál se Ender.

„Tady,“ řekl. „Vidíš? Podepsali jsme úmluvu tak, jak to dělají lidé.“

Na konci poslední stránky úmluvy byla neohrabaně, pracně napsána dvě slova. „Člověk,“ přečetl nahlas Ender. Druhé slovo nepřečetl.

„To je pravé jméno Křiklounky,“ vysvětlil Člověk. „Ta, co vzhlíží ke hvězdám. Moc jí to s psací hůlkou nešlo – ženy moc často nepoužívají nástroje, protože tuto práci dělají bratři. Proto chtěla, abych ti řekl, jak se jmenuje. A abych ti řekl, že je dostala proto, že odjakživa vzhlížela k obloze. Říká, že to tenkrát nevěděla, ale že vyhlížela tvůj příchod.“

Tolik lidí ve mě vložilo své naděje, napadlo Endera. Nakonec to všechno záviselo na nich. Na Novinhi, Mirovi a Ele, kteří mě zavolali; na Člověkově a Té, co vzhlíží ke hvězdám. A také na těch, kteří se mého příchodu báli.

Červ přinesl nádobku s inkoustem a Kalendář pero. Byl to tenký dřevěný pásek se zářezem a úzkou prohlubní, ve které se držel inkoust,

když se do nádobky namočila. Musel ji namočit pětkrát, než napsal své jméno. „Pět,“ řekl Šíp. Ender si uvědomil, že prasečíci jsou na číslici pět pověrčiví. Byla to náhoda, ale jestli v tom chtěli vidět dobré znamení, tím líp.

„Odnesu úmluvu naší guvernérce a biskupovi,“ pravil Ender.

„Ze všech dokumentů opatrovaných v dějinách lidstva...“ začala Ouanda. Nikdo nepotřeboval, aby větu dokončila. Člověk, Listožrout a Mandachuva knihu znovu pečlivě zabalili do listů a podali ji nikoli Enderovi, ale Ouandě. Ender okamžitě, se strašlivou jistotou pochopil, co to znamená. Pro něj měli prasečíci ještě práci. Práci, která vyžadovala, aby měl ruce volné.

„Nyní je dohoda uzavřena po lidsku,“ řekl Člověk. „Musíš ji stvrdit také pro Maličké.“

„Nestačilo by zpívání?“ zeptal se Ender.

„Od nynějška bude stačit zpívání,“ odpověděl Člověk. „Ale jen proto, že stejná ruka, která podepsala za lidi, stvrdila úmluvu také po našem.“

„V tom případě udělám, co jsem ti slíbil.“

Člověk zvedl ruku a pohládl Endera od krku až na břicho. „Slovo bratra není jen v jeho ústech. Slovo bratra je v jeho životě.“ Obrátil se k ostatním prasečím. „Nechte mě naposledy promluvit se svým otcem, než se postavím vedle něj.“

Dva neznámí bratři vystoupili s malými paličkami v rukou. Došli s Člověkem ke Kořenářovu stromu a začali do něj tlouct a zpívat jazykem otců. Kmen se prakticky okamžitě otevřel. Strom byl ještě poměrně mladý, jeho kmen nebyl o mnoho silnější než Člověkovu tělo; musel se dovnitř prodrat. Ale vešel se tam a kmen se za ním uzavřel. Rytmus bubnování se změnil, ale ani na okamžik neustalo.

„Slyším, jak se rezonance bubnování uvnitř stromu mění,“ pošeptala Enderovi do ucha Jane. „Strom zvuk pomalu moduluje a mění bubnování na jazyk.“

Ostatní prasečíci začali čistit prostranství pro Člověkův strom. Ender si všiml, že bude zasazen tak, aby to při pohledu od brány vypadalo, jako by Kořenář stál po levé straně a Člověk po pravé. Trhání kapimy u kořene byla pro prasečíky těžká práce, a tak jim Quim za chvíli začal pomáhat a po něm se přidal Olhado, Ouanda i Ela.

Ouanda předala úmluvu Novinhi, aby ji podržela, zatímco bude s vytrháváním kapimy pomáhat. Novinha ji odnesla k Enderovi, postavila se před něj a podívala se mu do očí. „Podepsal jste se Ender Wiggin. Ender.“

To jméno znělo ohavně i jeho uším. Příliš často je slyšel jako nadávku. „Jsem starší, než vypadám,“ odpověděl. „Pod tím jménem mě znali, když jsem zničil domovský svět termiřanů. Třeba přítomnost toho jména na první dohodě, která kdy byla podepsána mezi lidmi a ramany, aspoň trochu pomůže význam toho jména změnit.“

„Endere,“ zašeptala. Zvedla k němu ruce, ve kterých stále svírala zabalenou dohodu, a přitiskla mu ji na hrud'. Byla těžká, protože obsahovala na opačné straně, než byla napsána úmluva, všechny stránky Královny úlu a Hegemonu. „Nikdy jsem nechodila za duchovními ke zpovědi, protože jsem věděla, že by mnou za můj hřích pohrdali. Přesto když jsi dnes mé hříchy vyjmenoval, unesla jsem to, protože jsem věděla, že mnou nepohrdáš. Ale nechápala jsem *proč*, až do této chvíle.“

„Nejsem z těch, kteří jinými pohrdají za jejich hříchy. Ještě jsem nenašel žádný, abych si v duchu neřekl, že jsem spáchal horší.“

„Celá ta léta jsi nosil tíhu viny lidstva.“

„Ano, ale není na tom nic mystického. Myslím na to jako na něco na způsob Kainova znamení. Člověk nenajde mnoho přátel, ale taky mu nikdo moc neublíží.“

Půda byla holá. Mandachuva promluvil jazykem stromů do tlukotu prasečků na kmen; jejich rytmus se změnil a v kmeni se znovu otevřel otvor. Člověk vyklouzl ven jako rodící se dítě. Pak došel doprostřed vyčištěného prostranství. Listožrout a Mandachuva mu podali každý jeden nůž. Když si je Člověk od nich bral, promluvil na ně – portugalsky, aby lidé rozuměli a aby to znělo působivě. „Řekl jsem Křiklounce, že jste přišli o přechod do třetího života kvůli Pipovu a Libovu velkému nedorozumění. Slíbila, že dřív, než uplyne další ruka rukou dní, oba porostete vzhůru za světlem.“

Listožrout a Mandachuva pustili nože, zlehka se dotkli Člověka na břicho a ustoupili zpátky na okraj vyčištěného prostranství.

Člověk podal nože Enderovi. Oba byly z tenkého dřeva. Ender si nedovedl představit nástroj, který by dokázal dřevo vybrousit tak, aby

bylo hladké a ostré a zároveň pevné. Ale tyto nože samozřejmě žádný nástroj nebrousil. Vyšly takto dokonale vytvarované ze srdce živého stromu, jako dar, který má bratrovi pomoci do třetího života.

Jedna věc bylo chápat, že Člověk ve skutečnosti nezemře, ale něco jiného bylo tomu uvěřit. Ender si nože nejdřív nevzal. Minul jejich čepele a uchopil Člověka za zápěstí. „Pro tebe to není jako smrt. Ale pro mne... uviděl jsem tě poprvé teprve včera a dnes večer tě znám jako svého bratra, tak dobře, jako by Kořenář byl i mým otcem. Ale až ráno vyjde slunce, nebudu si s tebou moci promluvit. I když ty to cítíš jinak, Člověku, já to cítím jako smrt.“

„Přijď a posad' se do mého stínu,“ řekl Člověk. „Dívej se, jak sluneční paprsky pronikají mezi mými listy a opři se zády o můj kmen. A ještě jedno udělej. Přidej další příběh ke Královně úlu a Hegemonovi. Nazvi jej Život Člověka. Řekni všem lidem, jak jsem byl počat na kůře svého otcovského stromu, narodil se ve tmě a jedl tělo své matky. Řekni jim, jak jsem nechal život ve tmě za sebou a vyšel do pološera svého druhého života, kde mě ženy naučily mluvit a pak jsem začal poznávat všechny zázraky, které nám přinesli Libo, Miro a Ouanda. Řekni jim, jak v poslední den mého druhého života přišel z míst nad oblohou můj pravý bratr a společně jsme uzavřeli tuto úmluvu, aby lidé a prasečíci byli jeden kmen, ani kmen lidí ani kmen prasečků, ale kmen ramanů. A pak mi můj přítel dal průchod do třetího života, za plným světlem, abych se mohl vztyčit k obloze a než zemřu, dát život deseti tisícům dětí.“

„Vypovím tvůj příběh,“ slíbil Ender.

„Pak budu opravdu žít věčně.“

Ender si vzal nože. Člověk si lehl na zem.

„Olhado,“ ozvala se Novinha. „Quime. Vraťte se k bráně. Elo, ty taky.“

„Já se na to podívám, mami,“ Ela vypadala rozhodně. „Jsem vědec.“

„Zapomínáš na mé oči,“ prohlásil Olhado. „Všechno zaznamenávám. Můžeme všem lidem ukázat, že smlouva byla podepsána. A můžeme ukázat i prasečíkům, že Mluvčí stvrdil úmluvu i jejich způsobem.“

„Já taky nikam nepůjdu,“ přidal se Quim. „I Svatá Panna stála pod křížem.“

„Můžeš zůstat,“ dovolila tiše Novinha. A zůstala také.

Dali člověkovy do úst kapimu, ale moc ji nežvýkal. „Víc,“ vybídl ho Ender, „ať nic necítíš.“

„Tak to není správné,“ ozval se Mandachuva. „Jsou to poslední okamžiky jeho druhého života. Je dobré pocítit něco z bolestí tohoto těla, abys na ně mohl vzpomínat, až budeš ve třetím životě, bez bolesti.“

Mandachuva a Listožrout Enderovi řekli, kde a jak vést řezy. Řekli mu, že se to musí udělat rychle, a rukama sáhli do kouřícího těla, aby mu ukázali, které orgány musí kam přijít. Enderovy ruce pracovaly rychle a jistě, byl klidný. Jen vzácně mohl odtrhnout oči od operace, kterou prováděl, ale věděl, že Člověkovy oči ho nad tou krvavou prací pozorují, pozorují ho a jsou plné vděčnosti a lásky, plné agónie a smrti.

Stalo se mu to pod rukama, tak rychle, že v prvních několika minutách bylo vidět, jak to roste. Několik velkých orgánů se zachvělo a vyrazily z nich kořeny; mezi různými místy uvnitř těla se natáhly úponky; Člověkovy oči se roztáhly poslední agónií a z jeho páteře vyrazil vzhůru klíček, nejdřív dva listy, potom čtyři...

A pak se to zastavilo. Tělo bylo mrtvé; poslední křeč síly se spotřebovala na vytvoření stromku, který zakořenil v Člověkově páteři. Ender se díval na kořínky a šlahouny proplétající se tělem. Vzpomínky a duše člověka se proměnily v buňky rašícího stromu. Bylo dokonáno. Jeho třetí život začal. Až ráno zanedlouho vyjde slunce, jeho listy poprvé okusí světlo.

Ostatní prasečíci se radovali a tančili. Listožrout a Mandachuva vzali Enderovi z rukou nože a zarazili je do země po stranách člověkovy hlavy. Ender se k jejich oslavám připojit nedokázal. Byl umazaný krví a byl cítit pachy těla, které rozřezal. Odlezl od těla po čtyřech, vzhůru po svahu až na místo, odkud se na ně nemusel dívat. Novinha přišla za ním. Všichni, unavení a vyčerpání prací a emocemi uplynulého dne, neříkali nic, nedělali nic, jen padli do husté kapimy, opření o sebe a propletení navzájem, a konečně našli úlevu ve spánku, zatímco prasečíci odtančili nahoru do lesů.

Bosquinha a biskup Peregrino dorazili k bráně ještě před východem slunce, aby si počkali, až se Mluvčí bude z lesa vracet.

Čekali tam rovných deset minut, když zaznamenali pohyb blíž než na okraji lesa. Byl to chlapec a ospale vyprazdňoval svůj močový měchýř do křoví.

„Olhado,“ zavolala na něj starostka.

Chlapec se otočil, zamával, pak si rychle zapnul kalhoty a začal budit ostatní, kteří ve vysoké trávě spali. Bosquinha a biskup otevřeli bránu a vydali se přivítat je.

„Je to směšné,“ řekla Bosquinha, „ale v tuto chvíli mi naše vzpoura připadá nejreálnější. Když poprvé kráčím za plotem.“

„Proč zůstali na noc venku?“ divil se nahlas Peregrino. „Brána byla otevřená, mohli odejít domů.“

Bosquinha si skupinku za branou rychle přeměřila. Ouanda a Ela, v objetí jako sestry. Olhado a Quim. Novinha. A tam, ano, Mluvčí, sedí a Novinha za ním, ruce položené na jeho ramenou. Všichni jako by na něco čekali, nic neříkali. Nakonec k nim zvedl oči Ender. „Máme úmluvu. A je dobrá.“

Novinha zvedla svazek papírů zabalený v listech. „Sepsali to. Abyste to mohli podepsat.“

Bosquinha si balíček vzala. „Všechny soubory byly ještě před půlnocí obnoveny,“ řekla. „Nejenom ty, které jsme zachránili a poslali vám jako zprávy ve frontě. Ať už je ten váš přítel kdokoli, Mluvčí, je skvělý...“

„Skvělá,“ opravil ji Mluvčí. „Jmenuje se Jane.“

Teprve teď biskup a Bosquinha spatřili, co leží na vyčištěné půdě na svahu o něco níž, než Mluvčí spal. Pochopili i temné skvrny, které měl Mluvčí na rukou, a jeho postříkanou tvář.

„Raději bych neměla žádnou úmluvu než takovou, pro kterou jste musel zabíjet,“ zachvěla se Bosquinha.

„Počkejte se svým úsudkem,“ vyzval ji biskup. „Myslím, že v noci se toho stalo víc než jen to, co vidíme před sebou.“

„Moudrá slova, otče biskupe,“ souhlasil tiše Mluvčí.

„Vysvětlím vám to, jestli chcete,“ řekla Ouanda. „Ela a já tomu rozumíme stejně dobře jako všichni ostatní.“

„Bylo to jako svaté přijímání,“ prohlásil Olhado.

Bosquinha nechápavě pohlédla na Novinhu. „Vy jste ho nechala, aby se díval?“

Olhado si poklepal na oči. „Jednou to mýma očima uvidí všichni prasečící.“

„Nebyla to smrt,“ pravil Quim. „Bylo to vzkříšení.“

Biskup přistoupil ke zmučené mrtvole a dotkl se malého stromku, který vyrůstal z hrudní dutiny. „Jmenuje se Člověk,“ řekl Mluvčí.

„A vy také,“ řekl tiše biskup. Pak se otočil a rozhlédl se po členech svého nevelkého stáda, kteří dovedli lidstvo o krok dál, než bylo dřív. Jsem vůbec pastýř, zeptal se Peregrino sám sebe, nebo nejztracenější a nejbezmocnější z ovcí? „Pojďte, všichni. Pojďte se mnou do katedrály. Za chvíli začnou zvony svolávat na mši.“

Děti se shlukly, připravené jít. Také Novinha vystoupila z místa za Mluvčím, kde dosud stála. Pak se zarazila, otočila se k němu a podívala se na něj s němou pozvánkou v očích.

„Brzy,“ slíbil. „Ještě chvíli.“

A tak i Novinha následovala biskupa branou a do kopce ke katedrále.

Mše sotva stačila začít, když si Peregrino všiml Mluvčího, jak vstoupil zadními dveřmi do katedrály. Na okamžik se zastavil a pak našel očima Novinhu a její rodinu. Stačilo mu pár kroků a zaujal místo vedle ní. Místo, kde seděl Marcáo v těch vzácných chvílích, kdy celá rodina přišla pohromadě.

Pak si jeho pozornost vyžádaly povinnosti bohoslužby a když se podíval znovu, zjistil, že vedle Mluvčího se posadil Grego. Peregrino musel myslet na podmínky dohody, jak mu je děvčata vysvětlila. Na význam smrti prasečíka, kterému říkali Člověk, a ještě před ní smrtí Pipa a Liba. Všechno se vyjasnilo, všechno do sebe zapadlo. Mladý Miro ležel ochrnutý v posteli a pečovala o něj jeho sestra Ouanda. Novinha, ztracená a teď nalezená. Plot, jehož stín tak temně ležel v myslích všech, kteří žili na území, jež vymezoval, nyní mrtvý, neškodný, neviditelný, neskutečný.

Byl to zázrak hostie, která se v jeho rukou proměnila v boží tělo. Jak nečekaně nacházíme boží tělo sami v sobě, když jsme přesvědčeni, že jsme jen z prachu.

KAPITOLA 18

Královna Úlu

Evoluce nedala jeho matce ani porodní cestu, ani prsa. Proto neměl malý tvor, který měl jednoho dne dostat jméno člověk, jinou cestu z lůna než zuby svých úst. Spolu s malými sourozenci sežral tělo vlastní matky. Jelikož Člověk byl silnější a dravější, dostalo se na něj nejvíc, a tak se stal ještě silnějším.

Člověk žil v naprosté tmě. Když z jeho matky nezbylo nic, zůstala k jídlu jen sladká tekutina, která stékala po povrchu jeho světa. Tenkrát ještě nevěděl, že ten vertikální povrch je vnitřek velkého dutého stromu, a že tekutina, kterou se živí, je míza toho stromu. Nevěděl ani to, že všichni ti teplí tvorové, kteří byli mnohem větší než on, jsou starší prasečící, téměř připravení opustit temnotu stromu, a že ti menší tvorové jsou mladší, vylíhli později než on.

Jediné, o co mu skutečně šlo, bylo jíst, pohybovat se a vidět světlo. Občas, v rytmu, jemuž nerozuměl, totiž temnotou pronikalo náhlé světlo. Začalo to pokaždé zvukem, jehož zdroj nedovedl pochopit. Pak se strom slabě zachvěl; proudění mízy ustalo a veškerá energie stromu se soustředila na změnu tvaru kmene na jednom místě, aby vznikl otvor, kterým světlo proniklo dovnitř. Když tam světlo bylo, Člověk se pohyboval za ním. Když zmizelo, ztratil orientaci, bezcílně bloudil a hledal tekutinu, které by se mohl napít.

Až jednoho dne, kdy skoro všichni ostatní tvorové byli menší než on a žádný nebyl větší, přišlo světlo a on měl dost síly a rychlosti, aby otvoru dosáhl dřív, než se znovu zavře. Prohnul tělo přes oblinu dřeva stromu a poprvé ucítil pod svým měkkým břichem drsnost vnější kůry. Ale sotva si této nové bolesti všiml, protože světlo ho oslepilo. Nebylo jenom na jednom místě, ale všude, a nebylo šedé, ale svěže zelené a žluté. Jeho extáze trvala mnoho vteřin. Pak dostal znovu hlad, jenže tady na vnější straně mateřského stromu proudila míza pouze prasklinami v kůře, kam se dalo těžko dostat, a navíc místo malých tvorů, které mohl odtlačit, tu byli všichni větší než on a z míst, kde se dalo krmit snadno, ho odháněli. Bylo to něco nového, nový svět, nový život a on měl strach.

Později, když se naučil jazyk, si vzpomněl na cestu ze tmy za světlem a nazval ji přechodem z prvního života do druhého, ze života ve tmě do života v pološeru.

Mluvčí za mrtvé, Život Člověka, :1-5

Miro se rozhodl Lusitanii opustit. Nakonec si chtěl vzít Mluvčího loď a odletět na Trondheim. Snad měl naději, že Stovku světů přesvědčí, aby nevytáhla do války proti Lusitanii. Přinejhorším se mohl stát mučedníkem, pohnout lidská srdce, být připomínán, něco ztělesňovat. I kdyby ho čekalo cokoli, bylo to lepší než zůstat tady.

V několika dalších dnech poté, co přelezl plot, se Miro rychle zotavoval. Mohl částečně ovládat končetiny a zčásti se mu do nich vrátil cit. Dost, aby mohl šouravě chodit jako nějaký stařec. Dost, aby mohl hýbat rukama. Dost, aby odpadla pokořující nutnost nechat si od matky čistit tělo. Ale pak se pokrok zpomalil a zastavil. „To je ono,“ řekl mu Navio. „Dostali jsme se na úroveň trvalého poškození. I tak máš štěstí, Miro. Můžeš chodit, můžeš mluvit, jsi celý. Nejsi omezený víc než řekněme stoletý muž, který se těší velmi dobrému zdraví. Raději bych ti řekl, že tvoje tělo bude stejné jako dřív, než jsi přelezl plot, že znovu získáš veškerou sílu a pohyblivost dvacetiletého. Ale jsem moc rád, že ti nemusím říct, že budeš celý život upoutaný na lůžko, přebalovaný a katetrizovaný, neschopný dělat nic jiného než poslouchat tichou hudbu a divit se, co se ti s tělem stalo.“

Takže jsem vděčný, říkal si Miro. Když se mi prsty na konci rukou kroutí do nepoužitelné pěsti, když slyším, jak mluvím, zastřeně a nesrozumitelně, hlasem, který nedovedu řádně modulovat. Budu tedy rád, že jsem jako stoletý muž, že se můžu těšit na dalších osmdesát let života coby stoletý.

Jakmile bylo zřejmé, že nepotřebuje stálou péči, rodina se rozprchla po svých. Prožívali příliš vzrušené dny, než aby je něco drželo doma se zmrzačeným bratrem, synem, přítelem. Chápal to. Nechtěl, aby s ním doma zůstávali. Chtěl být s nimi. Jeho práce nebyla dokončená. Konečně padly všechny ploty, všechna omezení. Teď konečně mohl prasečíkům položit otázky, které mu tak dlouho nedávaly spát.

Nejdřív se snažil pracovat prostřednictvím Ouandy. Navštěvovala ho každé ráno a večer a své zprávy psala na terminálu v obývacím pokoji Ribeirových. Četl si je, ptal se, poslouchal její vyprávění. A ona se svědomitě učila otázky, které za něj měla prasečíkům položit. Ale po několika dnech, kdy to tak dělali, si všiml, že mu sice nosí odpovědi na jeho otázky, ale nevyužívá je, nejde po nich dál. Její pozornost byla upnuta na vlastní práci. A tak jí Miro přestal dávat otázky, na které se za něj měla zeptat. Lhal a tvrdil jí, že ho mnohem víc zajímá, co dělá ona, že její linie výzkumu jsou nejdůležitější.

Pravda byla taková, že Ouandu nechtěl vidět. Odhalení, že je jeho sestra, pro něj bylo strašlivé, bolestivé, ale věděl, že kdyby rozhodnutí záleželo na něm, přestoupil by tabu incestu, vzal si ji a žil s ní v lese s prasečíky, kdyby to jinak nešlo. Jenže Ouanda byla věřící, oddané věřící. Nedokázala by porušit jediný univerzálně platný lidský zákon. Bolelo ji, když zjistila, že Miro je její bratr, ale okamžitě se od něj začala odtrhovat a zapomínat na jejich dotyky, polibky, sliby, šeptání, škádlení, smích...

Udělal by líp, kdyby zapomněl taky. Ale nešlo to. Pokaždé, když ji spatřil, ho zabolelo, jak je odměřená, jak je *zdvořilá* a *vládná*. Byl její bratr a byl zmrzačený, bude na něj tedy milá. Ale láska byla pryč.

Nešetrně srovnával Ouandu se svou matkou, která svého milence milovala bez ohledu na bariéry, které mezi nimi stály. Jenže matčin milenec byl zdravý, schopný muž, ne taková nepoužitelná troska.

A tak Miro zůstával doma a probíral se soubory, které vypovídaly o práci všech ostatních. Byla to muka, vědět, co dělají, a nemoci se toho účastnit; ale bylo to lepší, než nedělat nic, jen hledět na úmorná videa na terminálu nebo poslouchat hudbu. Mohl pomalu psát, když manipuloval rukou tak, aby se nejztuhlejší prst, ukazováček, dotýkal pouze jedné klávesy. Nešlo to dost rychle, aby mohl zadávat data, která by měla smysl, nebo dokonce zapisovat své vzpomínky, ale mohl si vyvolávat veřejné soubory jiných lidí a číst si, co dělají. Mohl zůstat v určitém kontaktu s důležitou prací, která se na Lusitanii po otevření brány tak prudce rozběhla.

Ouanda s prasečíky sestavovala slovník jazyka mužů a jazyka žen včetně fonologické hláskovací soustavy, aby mohli svůj jazyk zapisovat. Quim jí pomáhal, ale Olhado věděl, že ho k tomu vedou vlastní důvody. Chtěl jako misionář obcházet prasečíky z jiných

kmenů a přinášet jim slovo boží, než se setkají s Královnou úlu a Hegemonem; chtěl přeložit aspoň část bible a rozmlouvat s prasečíky jejich vlastním jazykem. Veškerá práce s jazykem a kulturou prasečků byla velmi záslužná a důležitá pro zachování minulosti a přípravu komunikace s ostatními kmeny, ale Miro věděl, že s tím by si snadno poradili učenci od doma Cristaa, kteří ve svých mnišských róbách vycházeli ven, vyptávali se prasečků a obratně a energicky odpovídali na jejich dotazy. Miro věřil, že Ouanda se nebrání tomu, jak se stává nadbytečnou.

Tu pravou práci s prasečíky, aspoň z Mirova pohledu, vykonával Ender a několik hlavních techniků z Bosquinhina oddělení služeb. Pokládali vodovod od řeky na mýtinu mateřského stromu, aby prasečkům přivedli vodu. Zaváděli elektřinu a učili bratry používat počítačový terminál. Mezitím je učili nejjednodušší základy zemědělství a snažili se ochočit kabry, aby se nechaly zapřáhnout za pluh. To, jak prasečíci přicházeli k různým technickým úrovním najednou, vyvolávalo zmatek. Ender si o tom s Mirem promluvil a vysvětlil mu, že chce, aby prasečíci viděli rychlé, dramatické, bezprostřední výsledky smlouvy, kterou uzavřeli. Tekoucí voda, počítačové propojení s holografickým terminálem, který jim dovoľoval přečíst si cokoli v knihovně, elektrické osvětlení v noci. Ale to všechno zatím bylo kouzlo, zcela závislé na lidské společnosti. Zároveň s tím se Ender snažil naučit je soběstačnosti, probudit v nich vynalézavost a nápaditost. Oslnivé elektrické světlo se stane mýtem, který se bude šířit od jednoho kmene k druhému, ale ještě mnoho, mnoho let to víc než pověst nebude. Dřevěný pluh, kosa, brána, amarantová setba, to byly věci, které přivodí opravdové změny a všude, kam přijdou, dovolí, aby populace prasečků vzrostla desetkrát. A navíc k jejich přenesení z jednoho místa na druhé stačila hrst semínek ve váčku z kabří kůže a znalost, jak se co dělá.

To byla práce, které se Miro chtěl účastnit. Jenže k čemu byly jeho zkroutené ruce a šouravý krok na amarantových polích? Jaký smysl mělo sedět u stavu a tkát kabří vlnu? Ani nemohl mluvit tak, aby učil.

Ela pracovala na vývoji nových odrůd původně pozemských rostlin a dokonce i menších živočichů a hmyzu, nových druhů, které by dokázaly descoladě odolat nebo ji dokonce neutralizovaly. Matka jí sice radami pomáhala, ale jen málo, neboť sama pracovala na

nejvýznamnějším a nejtajnějším projektu ze všech. A opět to byl Ender, kdo přišel za Mirem a řekl mu to, co věděla jen jeho rodina a Ouanda – že královna úlu žije a bude probuzena, jen co Novinha najde způsob, jak by ona a všichni termit'ané, kteří se z ní zrodí, mohli odolat descoladě. Jakmile to bude hotovo, královna bude oživena.

A Miro nemohl být ani při tom. Vůbec poprvé měli lidé a dvě jiné mimozemské civilizace žít společně jako ramané na jednom světě a Miro u toho nemohl být. Byl člověkem méně než prasečíci. Neuměl mluvit a používat ruce ani zpola tak dobře jako oni. Přestal být mluvícím a nástroje používajícím živočichem. Byl teď varelse. Drželi si ho jen jako domácího mazlíčka.

Chtěl odletět. A ještě raději by zmizel, utekl sám před sebou.

Ale teď ještě ne. Našel novou záhadu, o níž věděl jen on, a tak ji jedině on mohl vyřešit. Jeho terminál se choval velmi neobvykle.

Všiml si toho hned v prvním týdnu poté, co se dostal z úplného ochromení. Procházel Ouandinými soubory a aniž by udělal něco zvláštního, uvědomil si, že se dostal až k jejím důvěrným souborům. Chránilo je několik vrstev a on netušil, jaká mají hesla, a přitom mu k získání té informace stačilo spustit běžné vyhledávání. Byly to její teorie týkající se vývoje prasečků a jejich pravděpodobné společnosti a zvyků před descoladou. Něco, o čem by se ještě před dvěma týdny s Mirem bavila a hádala. Teď to měla schované a vůbec se o tom před ním nezmínila.

Miro jí neřekl, že soubory viděl, ale zavedl na to téma rozhovor a přiměl ji, aby se rozpovídala. Jakmile Miro dal najevo zájem, bavila se o svých myšlenkách ochotně. Někdy to bylo skoro jako za starých časů. Až na to, že se slyšel, jak polyká hlásky a většinu svých názorů si nechával pro sebe, pouze ji poslouchal a otázky, o kterých by se s ní jinak přel, přecházel. Ale možnost nahlížet do jejích důvěrných souborů mu dovolovala proniknout k tomu, co ji skutečně zajímalo.

Jenže jak se do nich dostával?

Stávalo se mu to znovu a znovu. Se soubory Ely, matky doma Cristaa. Když si prasečíci začali se svým novým terminálem hrát, Miro je mohl sledovat v ozvěnovém režimu, o jehož existenci neměl do té doby ponětí – dovoloval mu sledovat, co na počítači dělají, a přitom jim dodávat nápady a sem tam něco pozměnit. Obzvlášť ho bavilo odhadovat, o co prasečkům doopravdy jde a potají jim v tom

pomáhat. Ale jak mohl tak nekonvenční, obrovské přístupové možnosti získat?

Terminál se mu také učil přizpůsobovat. Nemusel se trápit s vypisováním dlouhých příkazů, stačilo začít a počítač ho poslechl. Došlo to tak daleko, že se nemusel ani přihlašovat. Dotkl se klávesnice a na terminálu se objevil seznam všech činností, jimž se obvykle věnoval a které se mu postupně nabízely. Stačilo se dotknout klávesy a mohl začít dělat přesně to, co chtěl, přičemž přeskočil mnoho přípravných operací a ušetřil si dlouhé minuty vypisování znaků po jednom.

Nejdřív si myslel, že ten nový program pro něj vytvořil Olhado nebo někdo z úřadu starosty. Ale Olhado se jen nechápavě podíval, co terminál dělá, a prohlásil: „Bacána,“ to je skvělé. A když se dotázal u starostky, nedostal odpověď. Místo toho k němu přišel na návštěvu Mluvčí.

„Takže terminál ti pomáhá, jak vidím,“ řekl.

Miro neodpověděl. Honilo se mu hlavou, proč asi starostka s odpovědí poslala Mluvčího.

„Starostka tvůj vzkaz nedostala,“ vysvětlil Ender. „Dostal jsem ho já. A bude lepší, když o tom, co tvůj terminál dělá, nebudeš s nikým jiným mluvit.“

„Proč?“ zeptal se Miro. Bylo to slovo, které mu šlo téměř bez obtíží.

„Protože to, co ti pomáhá, není žádný nový program. Je to osoba.“

Miro se rozesmál. Tak rychlý jako program, který mu pomáhal, nemohl nikdo být. Byl dokonce rychlejší než většina programů, s nimiž pracoval dřív, a navíc velmi důmyslný a vynalézavý; rychlejší než člověk, ale chytřejší než program.

„Myslím, že je to jedna má stará známá. Minimálně to byla ona, kdo mi řekl o tvém vzkazu a navrhl, abych ti dal vědět, že by bylo lepší se o tom nešířit. Víš, je trochu plachá. Nemá mnoho přátel.“

„Kolik?“

„V tuto chvíli dva. Několik tisíc let předtím jen jednoho.“

„Není to člověk,“ uhodl Miro.

„Raman. Ale lidštější než většina lidí. Dlouho jsme se měli rádi, navzájem si pomáhali, byli na sobě závislí. Ale v posledních několika

týdnech, co jsem tu, jsme se vzdálili. Víc mě zaměstnávají životy lidí kolem mě. Tvoje rodina.“

„Matka.“

„Ano. Tvoje matka, bratři a sestry, práce s prasečíky, práce s královnou úlu. Dřív jsme se spolu bavili stále. Ted' nemám čas. Někdy se stalo, že jsme jeden druhému ublížili. Je osamělá, a tak si asi vybrala nového společníka.“

„Náo quero.“ O žádného nestojím.

„Ale ano, stojíš,“ nesouhlasil Ender. „Už ti stačila pomoci. A ted', když víš, že existuje, přijdeš na to, že je – dobrý přítel. Nemůžeš najít lepšího. Věrnějšího. Nápomocnějšího.“

„Něco jako ocásek?“

„Nedělej ze sebe hlupáka,“ řekl Ender. „Chci tě představit čtvrtému inteligentnímu druhu. Jsi snad xenolog, nebo ne? Ona tě zná, Miro.“

Tvoje fyzické problémy pro ni nic neznamenají. Sama žádné tělo nemá. Existuje ve filotických poruchách hláskové komunikace v rámci Stovky světů. Je to nejinteligentnější živý tvor a ty jsi druhý člověk, kterému se rozhodla ukázat.“

„Jak? Jak vznikla? Jak to, že mě zná, jak si mě vybrala?“

„Zeptej se jí sám.“ Ender se dotkl šperku v uchu. „Jen jednu radu ti dám. Jakmile ti jednou začne věřit, nos ji s sebou pořád. Neměj před ní žádná tajemství. Kdysi měla milence, který ji vypnul. Jenom na hodinu, ale od té doby to mezi nimi už nikdy nebylo jako dřív. Stali se – jen přáteli. Dobřími, věrnými přáteli, navždycky až do jeho smrti. Ale on toho nedomyšleného projevu neloajlnosti nepřestane nikdy litovat.“

Ender měl najednou lesklé oči a Miro si uvědomil, že ať je ten tvor žijící v počítači čímkoli, není to žádný fantom, je to součást života tohoto muže. Právo znát tohoto přítele předával Mirovi jako otec synovi.

Ender bez dalších slov odešel a Miro se otočil k terminálu. Byl tam hologram ženy. Byla drobná, seděla na stoličce, opřená o holografickou zeď. Nebyla krásná. Ale ani ošklivá. Její tvář měla osobitost. Oči měla zneklidňující, nevinné, smutné. Měla jemná ústa, připravená se smát i plakat. Oblečení, které měla na sobě, bylo jako závoj, nehmotné, ale přitom nebylo provokativní. Prozrazovalo jistou

nevinost, dívčí tělo s malými ňadry, ruce zlehka sepnuté na klíně, nohy dětsky od sebe a palce směřující dovnitř. Klidně tak mohla sedět na houpačce na hřišti. Nebo na pelesti milencovy postele.

„Bon dia,“ pozdravil tiše Miro.

„Ahoj,“ odpověděla. „Požádala jsem ho, aby nás představil.“

Řekla to tiše, odměřeně, ale tím, kdo pocítil ostych, byl Miro. Ouanda byla příliš dlouho jedinou ženou jeho života, nepočítaje ženy, které měl v rodině. Nebyl zrovna smělý, když došlo na společenské zdvořilosti. Zároveň si uvědomoval, že mluví s hologramem. Dokonale přesvědčivou, ale přece jen laserovou projekcí ve vzduchu.

Zvedla jednu ruku a ladným pohybem si ji přitiskla na ňadra.

„Necítím nic. Žádné nervy.“

Do očí mu vhrkly slzy. Sebelítosti, čeho jiného. Z toho, že pravděpodobně nikdy nepozná hmotnější ženu než je tato. Kdyby se nějaké chtěl dotknout, místo laskání by po ní jen necitlivě tápal. Někdy, když si nedal pozor, se stávalo, že mu ukáply sliny a on to ani necítil. Tak jak mohl být milenec.

„Ale oči mám,“ pokračovala. „A uši. Vidím všechno v celé Stovce světů. Pozoruji oblohu tisícem teleskopů. Každý den vyslechnu bilion rozhovorů.“ Tiše se zasmála. „Jsem největší klepna v celém vesmíru.“

Pak znenadání vstala, zvětšila se a přiblížila, takže ji bylo vidět jen od pasu nahoru, jako by postoupila k neviditelné kameře. Dívala se přímo na něj a oči jí vášnivě hořely. „A ty jsi chlapec, který kromě jednoho města a lesa v životě neviděl nic.“

„Nebylo moc příležitostí k cestování.“

„Uvidíme, co se s tím dá dělat,“ odvětila. „Tak. Co bys chtěl dělat dnes?“

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se.

„Mé jméno k ničemu nepotřebuješ.“

„Tak jak tě mám zavolat?“

„Jsem tu, kdykoli se ti zachce.“

„Ale já je chci znát?“

Sáhla si na ucho. „Až mě budeš mít rád dost, abys mě bral s sebou všude, kam půjdeš, tak ti řeknu, jak se jmenuju.“

Podlehl náhlému popudu a pověděl jí, co neřekl nikomu jinému.

„Chci odtud pryč. Můžeš mě z Lusitanie dostat?“

Ihned začala koketovat a dobírat si ho. „A to jsme se sotva seznámili! Věřte mi, pane Ribeiro, já nejsem taková.“

„Třeba až se poznáme líp,“ řekl se smíchem Miro.

Žena na obrazovce se nenápadně, elegantně změnila a proměnila se ve vytáhlou kočku, smyslně roztaženou na větvi stromu. Hlasitě zapředla, protáhla se a začala se čistit. „Stačí, abych sekla tlapkou a zlomím ti jednou ranou vaz,“ zašeptala; hlas zněl svůdně, drápy slibovaly vraždu. „Až s tebou budu sama, jediným polibkem ti překousnu krk.“

Rozesmál se. Pak si uvědomil, že po celou dobu rozhovoru úplně zapomněl na to, jak nesrozumitelně mluví. Rozuměla každému jeho slovu. Ani jednou se nezeptala: „Co? Tomu jsem nerozuměla,“ nebo jinak, jak se lidé ptali, sice slušně, ale stejně to bylo k zešílení. Rozuměla mu, aniž by se musela nějak víc snažit.

„Chci rozumět všemu,“ přál si Miro. „Chci znát všechno a dát si to dohromady, abych věděl, co to znamená.“

„Výborný nápad,“ usmála se. „Bude to ve tvém závěrečném profilu vypadat dobře.“

Ender zjistil, že Olhado je mnohem lepší řidič než on. Dovedl lépe vnímat hloubku a když se připojil okem přímo na palubní počítač, vznášedlo se prakticky řídilo samo. Ender mohl věnovat veškerou pozornost rozhlížení kolem sebe.

Když s těmito průzkumnými lety začali, krajina jim připadala jednotvárná. Nekonečné prerie, obrovská stáda kabery, občas nějaký les v dálce – k těm se samozřejmě nepřibližovali, protože nechtěli přitahovat pozornost prasečků, kteří tam žili. Navíc hledali domov pro královnu úlu a tu by nebylo dobré usídlit příliš blízko nějakému kmeni.

Dnes měli namířeno na západ, na druhou stranu, než byl Kořenářův les, a sledovali malou řeku až k jejímu ústí. Na pláži, kde se vlny klidně valily na břeh, si udělali zastávku. Ender vodu ochutnal. Slaná. Moře.

Olhado vyvolal na palubní terminál mapu této části Lusitanie a ukázal, kde jsou oni, kde je Kořenářův les a kde další prasečícké osídlení v okolí. Bylo to dobré místo a Ender v hloubi mysli cítil, že královna souhlasí. U moře, kde je dost vody, na slunném místě.

Klouzali nad vodou několik set metrů zpět proti proudu, kde se pravý břeh zvedal a tvořil nízký útes. „Dá se tu někde zastavit?“ zeptal se Ender.

Olhado našel vhodné místo asi padesát metrů od temene pahorku. Vrátili se kolem řeky, až došli tam, kde rákosí střídala grama. Všechny řeky na Lusitanii vypadaly stejně. Jakmile Ela získala přístup k Novinhiným souborům a svolení, že může bádát tímto směrem, zdokumentovat genetické struktury byl snadný úkol. Rákosí se reprodukovalo v symbióze se savými muškami. Grama se spojovala s vodními hady. A nekonečné kapimy otíraly své na pyl bohaté střapce o břicha plodných kaber a oplodňovaly další generaci zvířat vytvářejících trus. Mezi kořeny a stébly kapimy se proplétaly dlouhé, klikaté šlahouny tropeny, v nichž Ela prokázala stejné geny, jako měla xingadora, na zemi hnízdící pták, který využíval živé rostlinky jako hnízda. Stejně párování pokračovalo v lese. Macioví červi se líhli ze semen merdony, a pak sami přiváděli na svět merdonová semínka. Puladoři, drobný hmyz, se pářili s lesními keři, které měly lesklé listy. A především tu byli prasečící a stromy, obojí na vrcholu své říše, rostlina a živočich spojení do jednoho dlouhého života.

To byl úplný výčet povrchových živočichů a rostlin na Lusitanii. Pod vodou bylo mnoho, mnoho jiných. Ale po descoladě byl život na Lusitanii jednotvárný.

Ale i v té jednotvárnosti byla zvláštní krása. Krajina byla různorodá jako na jiných planetách – řeky, kopce, hory, pouště, oceány, ostrovy. Kapimový koberec a lesní remízky se staly hudební kulisou pro symfonii terénních tvarů. Oko si rádo všímalo vln, nerovností, ostrohu, prohlubní a především vody, která jiskřila a proudila pod paprsky slunce. Podobně jako Trondheim byla i Lusitanie jednou z těch vzácných planet, které neodhalovaly celou symfonii možností, ale dominoval jim jediný motiv. Ale na Trondheimu to bylo tím, že planeta byla na samé hranici obyvatelnosti a v jejím klimatu se povrchový život dokázal jen tak tak udržet. Lusitanský klimát a půda volaly po pluhu, horníkově krumpáči, zedníkově lžíci. Oživte mě, říkala.

Ender si neuvědomoval, že si toto místo zamiloval právě proto, že bylo pusté a holé jako celý jeho život, v dětství ochuzený a pokřivený událostmi, které měly v malém měřítku stejně hrozivý dopad jako

descolada na tuto planetu. Přesto vzkvétala dál, našla si pár nitek, které byly dost silné, aby přežily a dál sílily. Z hrozby descolady vznikl trojí život Maličkých. Z Bitevní školy vyšel po letech odloučení Ender Wiggin. Zapadal sem, jako by to tady sám vymyslel. Chlapec, který chodil gramou vedle něj, jako by byl jeho pravý syn, jako by ho znal od nejranějšího dětství. Víím, jaké to je, Olhado, když mezi člověkem a světem je kovová zeď. Ale tu a tam se mi podařilo takovou zeď zbořit. Tělo se dotýká země, pije vodu, dává útěchu, bere lásku. Hliněný břeh řeky se terasovitě zvedal, od břehu po hřeben bylo něco přes deset metrů. Půda byla dostatečně mokrá, aby po vyhloubení držela tvar. Královna úlu byla hrabavý tvor; Ender v sobě ucítil touhu hrabat, a tak hrabal. Olhado vedle něj. Půda byla měkká, a přitom strop jejich jeskyňky držel pevně.

<Ano. Tady.>

A tak bylo rozhodnuto.

„Tady je to,“ pravil Ender.

Olhado se ušklíbl. Ale Ender to vlastně říkal Jane a její odpověď také uslyšel. „Novinha myslí, že se jim to podařilo. Všechny testy dopadly negativně – descolada zůstala neaktivní, když v sobě naklonované termití buňky měly nový Colador. Ela se domnívá, že sedmikrásky, s nimiž pracuje, mohou být adaptovány tak, aby vytvářely Colador přirozeně. Jestli to bude fungovat, stačilo by tu a tam vysít semínka a termit'ané by si sáním z květin mohli udržet descoladu od těla.“

Říkala to vesele, ale byla to vážná věc, žádná legrace. Vůbec žádná legrace. „Dobře,“ konstatoval Ender. Ucítil osten žárlivosti – Jane se určitě líp bavila s Mirem; trápila ho a provokovala jako dřív Endera.

Ale pocit žárlivosti se dal snadno zapudit. Natáhl ruku a zlehka ji položil Olhadovi na rameno; na chvíli chlapce přitáhl k sobě a pak se společně vrátili k čekajícímu vznášedlu. Olhado vyznačil místo na mapě a uložil ji do paměti. Celou cestu domů se smál a vtipkoval a Ender se smál s ním. Nebyla to Jane. Ale *byl* to Olhado a Ender ho měl rád.

Olhado Endera potřeboval a pár milionů let rozhodlo za Endera, že i on něco takového potřebuje nejvíc. To byl ten hlad, který ho hryzal po všechna ta léta s Valentine, který ho hnál z jednoho světa na

druhý. Tento chlapec s kovovýma očima. Jeho hbitý a pustošivý bratr Grego. Quařino pronikavé chápání, její nevinnost; Quimovo naprosté sebeovládání, asketismus, víra. Elina spolehlivost – byla jako skála, a přesto věděla, kdy ustoupit a jednat; a pak Miro...

Miro. Pro Mira útěchu nemám, ne na tomto světě, ne v tomto čase. Přišel o práci, kterou chtěl v životě dělat, o své tělo, o naději v budoucnost. Nemám mu co říct a nemůžu udělat nic, čím bych mu důležitou práci dal. Žije v bolesti, protože z té, kterou miloval, je jeho sestra, a život mezi prasečíky je pro něj nemožný, protože hledají přátelství a vzdělání u jiných.

„Miro potřebuje...“ začal tiše Ender.

„Miro potřebuje odjet z Lusitanie,“ prohlásil Olhado.

„Hm.“

„Máš přece loď, nebo ne?“ zeptal se Olhado. „Vzpomínám si, jak jsem jednou četl – nebo že bych to viděl na videu? – o nějakém starém hrdinovi z válek s termit'any, Mazeru Rackhamovi. Už jednou zachránil Zemi před zničením, jenže v době další bitvy měl být už dávno mrtvý. Proto ho poslali v kosmické lodi pryč, relativistickou rychlostí, prostě ho poslali pryč a řekli mu, ať se vrátí. Na Zemi uplynulo sto let, ale pro něj jenom dva.“

„Myslíš, že Miro potřebuje něco tak drastického?“

„Blíží se bitva. Čekají nás rozhodnutí. Miro je nejchytřejší a nejlepší člověk na Lusitanii. Ten se hned tak nezblázní. Ani když to s otcem, s Marcáem bylo nejhorší. Promiň, pořád mu říkám otec.“

„To je v pořádku. Ve většině ohledů jím *byl*.“

„Miro se pokaždé zamyslel a to, co se pak rozhodl udělat, bylo to nejlepší, vždycky to bylo to nejlepší. Maminka na něj dala. Podle mě budeme Mira potřebovat, až proti nám Hvězdný kongres pošle flotilu. Prostuduje si všechny informace, všechno, co jsme se za léta jeho nepřítomnosti dozvěděli, dá si to dohromady a řekne nám, co máme dělat.“

Ender se rozesmál. Nemohl si pomoci.

„No tak je to hloupý nápad,“ omlouval se Olhado.

„Vidíš líp než všichni, které znám,“ řekl Ender. „Musím o tom ještě přemýšlet, ale možná máš pravdu.“ Chvilí jeli dál mlčky.

„To jsem jenom tak plácl,“ ozval se znovu Olhado. „To, co jsem řekl o Mirovi. Prostě mě napadlo dát ho dohromady s tou starou historkou. Třeba to ani není pravda.“

„Je to pravda.“

„Jak to víš?“

„Protože jsem Mazera Rackhama znal.“

Olhado hvízdal. „Jsi starý. Starší než všechny stromy.“

„Jsem starší než všechny lidské kolonie. Bohužel to neznamená, že bych byl moudrý.“

„A vážně jsi Ender? *Ten* Ender?“

„Proto je to moje heslo.“

„To je zvláštní. Než jsi sem přišel, biskup se nás všechny snažil přesvědčit, že jsi Satan. Quim je jediný z rodiny, který ho vzal vážně. Ale kdyby biskup řekl, že jsi *Ender*, tak bychom tě ještě ten den, kdy jsi přijel, ukamenovali na práce.“

„Proč ne teď?“

„Teď už tě známe. V tom je ten rozdíl, ne? Dokonce ani Quim tě nedokáže nenávidět. Když někoho opravdu poznáš, tak ho nemůžeš nenávidět.“

„Nebo je to možná tím, že ho nemůžeš opravdu poznat, dokud ho nepřestaneš nenávidět.“

„Není to kruhový paradox? Dom Cristao říká, že většina pravdy se dá vyjádřit jen kruhovými paradoxy.“

„Myslím, že to s pravdou nemá nic společného, Olhado. Je to jen příčina a důsledek. Nikdy je nerozlišíme. Věda odmítá uznat jakoukoli příčinu kromě té první – když shodíš jednu dominovou kostku, tak další spadne taky. Ale když dojde na lidi, jediný důležitý typ příčiny je ten poslední, motiv. To, na co člověk myslel. Jakmile pochopíš, co lidé doopravdy chtějí, tak už je nemůžeš nenávidět. Můžeš se jich bát, ale nemůžeš je nenávidět, protože vždycky najdeš stejné touhy i ve svém srdci.“

„Mamince se nelíbí, že jsi Ender.“

„Já vím.“

„Ale stejně tě má ráda.“

„Já vím.“

„A Quim – je to legrační, ale když teď ví, že jsi Ender, tak tě má rád ještě víc.“

„To je tím, že je křížák a já jsem si svou špatnou pověst vysloužil tím, že jsem v jednom křížovém tažení zvítězil.“

„A já,“ řekl Olhado.

„Ano, ty taky.“

„Zabil jsi víc lidí než kdokoli jiný v dějinách.“

„Maminka mi vždycky říkala, abych se snažil být v tom, co dělám, nejlepší.“

„Ale když jsi mluvil za otcovu smrt, tak mi ho bylo líto. Umíš to zařídit, aby se lidé měli rádi a odpouštěli si. Jak jsi mohl zabít ty miliony při Xenocidě?“

„Myslel jsem, že hraju hry. Nevěděl jsem, že je to doopravdy. Ale to není omluva, Olhado. Kdybych věděl, že se jedná o skutečnou bitvu, tak bych to udělal taky. Mysleli jsme, že nás chtějí zabít. Mýlili jsme se, ale neměli jsme možnost se to dozvědět.“ Ender zavrtěl hlavou. „Jenom já jsem to věděl. Znal jsem svého nepřítele. Proto jsem ji porazil, královnu úlu. Znal jsem ji tak dobře, že jsme ji měl rád, nebo jsem ji možná měl tak moc rád, že jsem ji znal. Nechtěl jsem s ní dál bojovat. Chtěl jsem toho nechat. Chtěl jsem domů. Tak jsem její planetu zničil.“

„A dnes jsme našli místo, kde znovu ožije.“ Olhado zvažněl. „Víš jistě, že nebude chtít vyrovnat účty? Víš jistě, že se nepokusí lidstvo vyhladit, a tebe nejdřív ze všech?“

„Jsem si stejně jistý jako vším ostatním.“

„Takže ne úplně.“

„Dost, abych ji znovu oživil,“ řekl Ender. „A víc si stejně nikdy ničím jistí nejsme. Věříme dost, abychom se chovali, jako by to byla pravda. Když si jsme tak jistí, říkáme tomu poznání. Fakta. Dali bychom za to život.“

„Myslím, že to právě děláš. Sázíš život na to, že bude taková, za jakou ji máš.“

„Ne, jsem drzejší. Sázím taky *tvůj* život a životy všech ostatních, a to se jich ani nezeptám na názor.“

„To je směšné,“ namítl Olhado. „Kdybych se lidí zeptal, jestli by měli důvěru v rozhodnutí, kterým by Ender mohl změnit budoucnost lidstva, řekli by: samozřejmě že ne. Ale kdybych se jich zeptal, jestli by věřili Mluvčímu za mrtvé, většina by řekla, že ano. A vůbec by je nenapadlo, že je to jeden člověk.“

„Ano. Je to směšné.“

Žádný z nich se nesmál. Pak, po dlouhém mlčení, Olhado znovu promluvil. Jeho myšlenky se zatoulaly k něčemu, co bylo důležitější. „Nechci, aby Miro na třicet let odjel.“

„Řekněme dvacet.“

„Za dvacet let mi bude třicet dva. Ale on se vrátí stejně starý, jako je teď. Dvacetiletý. O dvanáct let mladší než já. Jestli se najde děvče, které by si vzalo kluka se zrcadlovýma očima, tak tou dobou možná budu ženatý a mít děti. Ani mě nepozná. Už nebudu jeho bratr.“ Olhado polkl. „Bylo by to stejné, jako by umřel.“

„Ne,“ nesouhlasil Ender. „Je to, jako by přešel ze druhého života do třetího.“

„To je taky jako umřít.“

„Ale taky jako se narodit,“ prohlásil Ender. „Dokud se rodiš, tak je v pořádku občas zemřít.“

Další den zavolala Valentine. Když Ender zadával pokyny terminálu, chvěly se mu ruce. Nebyl to jen vzkaz. Byl to hovor, úplné hlasové spojení přes hlásku. Neuvěřitelně drahé, ale v tom problém nebyl. Šlo o to, že hláskové spojení se Stovkou světů bylo zdánlivě přerušeno; jestliže Jane tento hovor nechala projít, znamenalo to, že je naléhavý. Endera ihned napadlo, že by Valentine mohla být ohrožena. Že by Hvězdný kongres mohl usoudit, že Ender je do vzpoury zapleten, a vypátrat jeho spojení s ní.

Byla starší. Na hologramu její tváře bylo znát, jak se na ní podepsalo počasí větrných dní na ostrovech, krách a lodích na Trondheimu. Ale úsměv zůstal stejný a stejné světlo jí tančilo v očích. V prvním okamžiku Endera změny, které léta jeho sestře přinesly, umlčely; také ji umlčela skutečnost, že Ender vypadá nezměněně, že se jí před oči vrátilo něco z její minulosti.

„Ach, Endere,“ vzdychla. „To jsem někdy byla tak mladá?“

„A zestárnu já tak krásně?“

Zasmála se. Pak se rozplakala. On ne, jak by mohl? Jemu se po ní stýskalo pár měsíců. Jí chyběl dvaadvacet let.

„Asi jsi slyšela, že nějak nevycházíme s Kongresem.“

„Předpokládám, že v tom máš prsty.“

„Spíš jsem do toho spadl. Ale jsem rád, že tu jsem. Zůstanu.“

Přikývla a osušila si oči.

„Myslela jsem si to. Ale musela jsem ti zavolat a přesvědčit se sama. Nechtěla jsem letět několik desetiletí za tebou a až dorazím zjistit, že jsi pryč.“

„Letět za mnou?“

„Ta tvá revoluce mě chytila, Endere. Po dvaceti letech starání o rodinu, učení studentů, milování manžela a života, kdy jsem byla sama se sebou spokojená, jsem myslela, že už Démosthéna nikdy nevzkřísím.“

Ale pak se rozkřiklo to o nezákonném kontaktu s prasečíky, do toho přišla zpráva, že Lusitanie se vzbouřila a najednou lidé začali říkat strašně divné věci a já viděla, že se zase zvedá stejná stará nenávisť. Vzpomínáš si na videa o termiřanech? Jak byla děsivá, jaký z nich šel strach? Najednou nám ukazovali videa těl, která našli, těch xenologů, nevzpomínám si, jak se jmenovali, a všude, kam se člověk podíval, bylo plno příšerných scén, které nás rozechvívaly do válečné horečky. A pak ty zprávy o descoladě, že kdyby někdo z Lusitanie odletěl jinam, všechno by zničil – ta nejzákeřnější epidemie, jakou si lze představit...“

„Je to pravda,“ potvrdil Ender, „ale pracujeme na tom. Snažíme se najít způsob, jak descoladě zabránit v šíření, když odletíme jinam.“

„Ať je to pravda nebo ne, Endere, vede to všechno k válce. Já si válku pamatuju – na rozdíl od všech ostatních. Proto jsem oživila Démosthéna. Narazila jsem na jisté poznámky a zprávy. Jejich flotila veze Malého Doktora, Endere. Když budou chtít, můžou Lusitanii rozbít na kusy. Tak jako...“

„Tak jako jsem to tenkrát udělal já. Není to od spravedlnosti milé, že mám skončit stejně? Ten, kdo mečem zachází...“

„Nevtipkuj se mnou, Endere! Jsem teď žena ve středních letech a už nemám trpělivost s hloupostí. Přinejmenším ne teď. Napsala jsem pár hodně ošklivých pravd o tom, co Hvězdný kongres dělá, a publikovala je jako Démosthénés. Hledají mě. Říkají tomu zrada.“

„Tak jak se dostaneš sem?“

„Nejenom já. Jakt předává flotilu bratrům a sestrám. Už jsme si koupili kosmickou loď. Vypadá to, že nám pomáhá nějaké hnutí odporu – jakási Jane se dostala do počítačů a zahladila po nás stopy.“

„Jane znám,“ podotkl Ender.

„Takže tu vážně máš organizaci? Šokovalo mě, když jsem dostala zprávu, že ti můžu zavolat. Vaše hláška prý byla zničena.“

„Máme mocné přátele.“

„Endere, Jakt a já dnes odlétáme. Bereme s sebou naše tři děti.“

„Ta první...“

„Ano, Syfte, ta, kvůli které jsem byla tlustá, když jsi odjížděl, už je jí skoro dvaadvacet. Roztomilé děvče. A pak ještě dobrá přítelkyně, učitelka našich dětí, nějaká Plikt.“

„Mám studentku, která se tak jmenuje.“ Ender si vybavil rozhovory staré teprve několik měsíců.

„Ano, ale to bylo před dvaadvaceti lety, Endere. A bereme s sebou pár Jaktových nejlepších lidí i s rodinami. Něco jako archa. Není to naléhavé – máš dvaadvacet let na to, aby ses na nás připravil. Vlastně déle, víc než třicet. Rozložíme cestu na několik skoků, ty první špatným směrem, aby si nikdo nemohl být jistý, že máme namířeno na Lusitanii.“

Letí sem. Za třicet let tu bude. Budu ještě starší, než je ona teď. A tou dobou budu mít i já svou rodinu. Z mých a Novinhiných dětí, jestli nějaké budeme mít, a všechny budou stejně velké jako její.

Tím, že ho myšlenky dovedly k Novinhi, si vzpomněl na Mira a na to, co před několika dny navrhl Olhado, když spolu našli místo pro královnu úlu.

„Nevadilo by ti nějak moc, kdybych vám poslal někoho naproti?“ zeptal se Ender.

„Naproti? Do hlubokého kosmu? Ne, nikoho neposílej, Endere – je to zbytečně velká oběť, letět tak daleko, když nás stejně dobře můžou navést počítače...“

„Není to ani tak kvůli vám, i když chci, aby se s tebou setkal. Je to jeden z xenologů. Stala se mu nehoda, utrpěl vážné zranění. Částečné poškození mozku, něco jako silná mrtvice. Někdo, na jehož úsudek dám, o něm říká, že je to nejchytřejší osoba na Lusitanii, ale momentálně ztratil kontakt s životem, který tu vedeme. Ale později ho budeme potřebovat. Až přiletíš. Je to skvělý člověk, Valy. Může vás za poslední týden cesty mnohému naučit.“

„Mohla by nám ta tvá přítelkyně dát letové instrukce pro takovou schůzku? Jsme navigátoři, ale jenom na moři.“

„Až odletíte, Jane upraví navigační instrukce ve vašem lodním počítači.“

„Endere, pro tebe to bude třicet let, ale pro mě... uvidím tě už za pár týdnů.“ Rozplakala se.

„Třeba ti poletím s Mirem naproti.“

„Ne, nedělej to! Chci, abys byl co nejstarší a nejvrásčitější, až přiletím. S takovým třicetiletým frackem, jakého vidím na obrazovce, bych to nevydržela.“

„Je mi třicet pět.“

„Bud' tam, až přiletím,“ chtěla.

„Budu,“ slíbil Ender. „A pokud jde o Mira, toho chlapce, kterého ti posílám, ber ho jako mého syna.“

Vážně přikývla. „Jsou to nebezpečné časy, Endere. Škoda, že nemáme Petra.“

„Ne. Kdyby naši malou vzpouru vedl *on*, tak by skončil jako hegemon Stovky světů. Chceme jen to, aby nás nechali na pokoji.“

„Je možné, že jedno bez druhého mít nejde. Ale o tom se můžeme dohadovat později. Sbohem, drahý bratře.“

Neodpověděl. Pouze se na ni upřeně díval, dokud jí po tváři nepřeběhl hořký úsměv a nepřerušila spojení.

Ender Mira ani nemusel prosit, aby letěl. Jane už mu všechno řekla.

„Démosthénes je tvoje sestra?“ zeptal se Miro. Ender už si na jeho zastřenou řeč zvykl. Nebo se možná trochu pročistila. Určitě nebylo tak těžké jí rozumět.

„Byli jsme nadaná rodina,“ řekl Ender. „Doufám, že ji budeš mít rád.“

„Doufám, že bude mít ráda ona mě.“ Miro se usmál, ale vypadal ustaraně.

„Řekl jsem jí, aby se na tebe dívala jako na mého syna.“

Miro přikývl. „Já vím,“ řekl. A pak skoro vyzývavě dodal: „Ukázala mi váš rozhovor.“

Ender ucítil v nitru chlad.

V uchu uslyšel Janin hlas. „Měla jsem se tě nejdřív zeptat. Ale ty víš, že bys souhlasil.“

Enderovi nevadil útok na jeho soukromí. Šlo o to, že se Jane s Mirem tak sblížila. Zvykni si na to, říkal si. Ted' si všímá jeho.

„Budeš nám chybět,“ řekl Ender.

„Těm, kterým budu chybět, chybím už teď,“ prohlásil Miro.
„Protože se na mě dívají jako na mrtvého.“

„Potřebujeme tě živého.“

„Až se vrátím, bude mi pořád devatenáct. A budu mít poškozený mozek.“

„Ale pořád budeš Miro, bystrý, spolehlivý a milovaný. Ty jsi tuhle vzpouru začal. Plot padl kvůli tobě. Ne kvůli něčemu velkému, ale kvůli tobě. Neopouštěj nás.“

Miro se usmál, ale Ender nepoznal, jestli za to, co je v úsměvu pokřivené, může jeho ochrnutí, nebo jestli je to trpký, jedovatý úsměv.

„Řekni mi jedno,“ vyzval ho Miro.

„Když ne já, udělá to ona,“ řekl Ender.

„Není to nic těžkého. Chci jen vědět, kvůli čemu zemřeli Pipa a Libo. Za co jim prasečíci prokázali čest.“

Ender mu rozuměl lépe, než si sám Miro uvědomoval. Chápal, proč chlapci na té otázce tolik záleží. Miro se dozvěděl, že je Libovým synem, pouhých několik hodin předtím, než přelezl plot a ztratil tím budoucnost. Pipa, Libo a pak Miro; otec, syn a vnuk; tři xenologové, kteří kvůli prasečím ztratili budoucnost. Miro doufal, že když pochopí, proč jeho předkové zemřeli, lépe se vyrovná se svou obětí.

Potíž byla v tom, že kdyby se pravdu dozvěděl, mohla v něm zanechat pocit, že ani jedna oběť nebyla důležitá. Proto odpověděl otázkou: „Ty to ještě nevíš?“

Miro promluvil pomalu a pozorně, aby mu Ender rozuměl. „Vím, že si prasečíci mysleli, že jim prokazují čest. Vím, že místo nich mohli zemřít Mandachuva a Listožrout. V Libově případě dokonce vím, jak k tomu došlo. Stalo se to, když přišla první sklizeň amarantu a bylo dost potravy. Odměňovali se mu za to. Ale proč ne dřív? Proč ne tehdy, když jsme je naučili využívat kořen merdony? Proč ne tehdy, když jsme je naučili dělat nádoby nebo střílet šípy?“

„Pravdu?“ zeptal se Ender.

Miro z jeho hlasu poznal, že pravda nebude lehká. „Ano.“

„Pipa ani Libo si čest vlastně nezasloužili. Ženy ho neodměňovaly za amarant. Šlo o to, že je Listožrout přesvědčil, aby nechaly počít a narodit se celou generaci dětí, přestože pro ně nebylo dost potravy, až opustí mateřský strom. Bylo to strašlivé riziko a kdyby se zmýlil, celá

generace mladých prasečků by zemřela. Libo jim dal sklizeň, ale tím, kdo svým způsobem dostal populaci do situace, kdy ji potřebovala, byl Listožrout.“

Miro přikývl.

„A Pipo?“

„Pipo řekl prasečkům o svém objevu. Že descolada, která lidi zabíjí, je součástí jejich normální fyziologie. Že jejich těla si s proměnami, které nás zabíjejí, dovedou poradit. Mandachuva řekl ženám, že to znamená, že lidé nejsou jako bozi, nejsou všemocní. Že v jistém smyslu jsme dokonce slabší než Maličtí. Že to, co lidi dělá silnějšími než prasečci, není něco, co bychom měli v sobě – naše velikost, mozek, jazyk – ale vlastně jen náhoda, že jsme vědomostmi několik tisíc let před nimi. Kdyby se jim podařilo naše vědomosti získat, neměli bychom my lidé nad nimi žádnou moc. Mandachuvův objev, že prasečci jsou vlastně lidem rovni – to bylo to, co odměňovali, a ne Pipova informace, která k tomuto objevu vedla.“

„Takže oba...“

„Prasečci nechtěli Pipa ani Liba zabít. V obou případech patřila největší zásluha Prasečkově. Pipo a Libo zemřeli pouze proto, že se nedokázali odhodlat k tomu, aby vzali nůž a zabili přítele.“

Ender se mohl snažit ukrýt svou bolest sebelíp, ale Miro si jí stejně všiml. Protože Enderově hořkosti odpovídal, když řekl: „Ty, ty dovedeš zabít každého.“

„Narodil jsem se s tím,“ řekl Ender.

„Člověka jsi zabil, protože jsi věděl, že bude žít nový a lepší život,“ řekl Miro.

„Ano.“

„A teď jsem tu já.“

„Ano. Poslat tě pryč je skoro jako tě zabít.“

„Ale budu žít nový a lepší život?“

„Nevím. V každém případě chodíš líp než strom.“

Miro se zasmál. „Takže jednu výhodu před starým Člověkem mám – jsem aspoň pohybuschopný. A nikdo do mě nemusí tlouct holí, abych mluvil.“ Pak Mirův výraz znovu zhořkl. „Ovšem *on* teď může mít tisíc dětí.“

„Nepředstavuj si, že strávíš celý život v celibátu,“ řekl Ender. „Mohl bys být zklamaný.“

„Doufám v to.“

A pak, po chvíli mlčení: „Mluví?“

„Říkej mi Ender.“

„Endere, znamená to, že Pipo a Libo zemřeli pro nic?“ Ender pochopil, na co se doopravdy ptá: Taky tolik trpím pro nic?

„Jsou horší důvody, pro které se dá zemřít, než ten, že nedokážeš zabít,“ odpověděl Ender.

„Co s někým, kdo nedokáže zabít, neumí zemřít a neumí ani žít?“ řekl Miro.

„Neobelhávej se,“ odvětil Ender. „Jednou to zvládneš všechno.“

Další den ráno je Miro opustil. Rozloučení bylo plné slz. V dalších týdnech Novinha nedokázala pobývat ve vlastním domě, jak pro ni byla Mirova nepřítomnost bolestivá. Z celého srdce s Enderem souhlasila, že je správné, aby Miro odletěl, ale i tak pro ni bylo nesnesitelné ztratit dítě. Endera to dokonce dovedlo k úvahám, jestli i jeho rodiče cítili takovou bolest, když jim ho vzali. Tušil, že ne. Ani nedoufali, že se vrátí. Měl rád děti jiného muže víc, než měli jeho rodiče rádi vlastní dítě. Rozhodl se, že se jim za to, jako ho zanedbávali, po zásluze pomstí. O tři tisíce let později jim ukáže, jak se má otec chovat. Biskup Peregrino je oddal ve svých komnatách. Novinha vypočítala, že je ještě dost mladá, aby měla dalších šest dětí, když si pospíší. Pustili se do toho odhodlaně.

Ale ještě před obřadem byly dva dny, které stály za zaznamenání. Jednoho letního dne mu Ela, Ouanda a Novinha předložily výsledky svého výzkumu a hypotézy: co nejuplněnější strukturu životního cyklu a společnosti prasečků, obojího pohlaví, a pravděpodobnou rekonstrukci jejich způsobu života předtím, než je descolada navěky spoutala se stromy, které jim do té doby neposkytovaly nic víc než útočiště. Ender tak pochopil, kdo jsou to prasečící, a především to, kdo byl Člověk, než přešel do života plného světla.

Týden žil mezi prasečíky a napsal Život Člověka. Mandachuva a Listožrout si jej pečlivě přečetli a prodiskutovali jej s ním. Přepisoval jej a upravoval, až byl hotov. Toho dne sezval všechny, kteří s prasečíky pracovali – celou rodinu Ribeirových, Ouandu a její sestry, dělníky, kteří prasečíky seznamovali s divy techniky, učené mnichy řádu Děti ducha, biskupa Peregrina a starostku Bosquinhu – a knihu jim přečetl. Nebyla dlouhá, čtení netrvalo ani hodinu. Shromáždili se

na úbočí kopce poblíž místa, kde vyrůstal Člověkův stromek, nyní už víc než tři metry vysoký, a kde na ně v podvečerním slunci vrhal stín Kořenář. „Mluvčí,“ prohlásil biskup, „skoro jsi mě přesvědčil, abych se stal humanistou.“ Ostatní, méně cvičení ve výmluvnosti, slova nenacházeli, tehdy ani potom. Ale od toho dne už věděli, kdo jsou to prasečíci, tak jako čtenáři Královny úlu pochopili termiřany a čtenáři Hegemona pochopili lidstvo a jeho nekonečné hledání velikosti v poušti izolace a podezření. „Proto jsem tě sem zavolala,“ řekla Novinha. „Kdysi jsem snila, že takovou knihu napíšu. Ale musel jsi ji napsat ty.“

„Sehrál jsem v tom větší roli, než bych si přisoudil,“ odpověděl Ender. „Ale ty jsi svůj sen naplnila, Ivanovo. Díky tvé práci mohla tato kniha vzniknout. A díky tobě a tvým dětem jsem se stal tak úplným, abych ji mohl napsat.“

Podepsal ji stejně, jako podepsal ostatní, Mluvčí za mrtvé.

Jane knihu hláskou roznesla přes světelné roky do Stovky světů. Přidala k ní text Úmluvy a Olhadovy záběry z jejího podepisování a přechodu Člověka za plným světlem. Poslala ji na desítky míst na každý ze Stovky světů, dala ji lidem, od nichž se dalo čekat, že si ji přečtou a pochopí, co znamená. Její kopie kolovaly jako zprávy z jednoho počítače do druhého. Když se o její existenci dozvěděl Hvězdný kongres, byla už tak rozšířená, že se to nedalo zastavit.

Proto se pokusili zdiskreditovat ji jako podvrh. Záběry prý byly primitivní simulace. Textová analýza odhalila, že autor nemůže být stejný jako u předchozích dvou knih. Podle záznamů o provozu hlásek nemohla pocházet z Lusitanie, která žádnou hlásku neměla. Někteří lidé tomu uvěřili. Většině to bylo jedno. A mnozí, kterým stálo za to si Život Člověka přečíst, nedokázali prasečíky přijmout jako ramany.

Někteří ale prasečíky přijali, přečetli si obvinění, které o několik měsíců dřív napsal Démosthénes, a začali flotile, která už byla na cestě k Lusitanii, říkat „Druhá Xenocida“. Bylo to hodně ošklivé jméno. Na Stovce světů nebylo dost věznic, aby se do nich vešli všichni ti, kteří je používali. Hvězdný kongres měl za to, že válka začne, až lodě za čtyřicet let dorazí k Lusitanii. Namísto toho válka už začala a měla být krutá. Mnoho lidí věřilo tomu, co Mluvčí za mrtvé napsal, a mnozí byli připraveni prasečíky přijmout jako ramany a v těch, kteří je chtěli pozabíjet, viděli vrahy.

Pak, jednoho podzimního dne, Ender vzal pečlivě zabalený zámotek a s Novinhou, Olhadem, Quimem a Elou letěli přes mnoho kilometrů kapimy, až dorazili k pahorku u řeky. Sedmikrásky, které zasadili, byly v plném květu; zima tu bude mírná a královna úlu bude před descoladou v bezpečí.

Ender opatrně odnesl královnu úlu ke břehu a uložil ji do komůrky, kterou jí s Olhadem připravili. Venku položili na zem mršinu čerstvě zabité kabry.

A pak je Olhado odvezl zpátky. Ender se rozplakal nesmírnou, nekontrolovatelnou extází, kterou mu královna úlu zasadila do duše, radostí příliš velkou, než aby ji lidské srdce sneslo. Novinha ho držela, Quim se tiše modlil a Ela zpívala rozvernou lidovou píseň, která se kdysi zpívala v kopcovitém kraji Minas Geráis, mezi caipiras a mineiros ve staré Brazílii. Byla to dobrá doba a dobré místo, lepší, než o jakém Ender snil ve sterilních chodbách Bitevní školy, když byl malý a bojoval o život.

„Myslím, že teď můžu umřít,“ řekl. „To, co jsem v životě udělat měl, jsem už udělal.“

„Já taky,“ podívala se na něj Novinha. „Ale myslím, že to znamená, že je na čase začít žít.“

Za nimi, v zatuchlém a vlhkém vzduchu jeskyňky na břehu řeky, roztrhla silná kusadla zámotek, ze kterého se vzápětí pracně vysoukalo slabé, skeletové tělo. Křídla, která královna postupně roztáhla, jí na slunci oschla; ochable se dověkla ke břehu a načerpala do svého vysušeného těla sílu a vlhkost. Ponimrala se v mase kabry. Nevylíhlá vajíčka, která nosila v sobě, se dožadovala vypuštění; nakladla první tucet do mršiny kabry, snědla nejbližší sedmikrásky a jak konečně ožívala, snažila se cítit změny, které jí v těle probíhaly.

Slunce v zádech, vánek na křídlech, chladivá voda pod nohama, vajíčka, která se zahřívala a dozrávala v těle kabry: život, na který tak dlouho čekala, ale do tohoto dne neměla jistotu, jestli bude první a ne poslední svého rodu.